

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

AHMED BİN MUSTAFA BİN ABDULGANÎ
KİTÂB-I KÂNÛN-I TÛRKÎ
(GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN-SÖZLÜK)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Melis Sezen GÜNEŞ

Danışman
Doç. Dr. Şaban DOĞAN

BOLU 2015

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Melis Sezen GÜNEŞ'e ait "AHMED BİN MUSTAFA BİN ABDULGANÎ-KİTÂB-I KÂNÛN-I TÛRKÎ (GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN-SÖZLÜK)" adlı çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS bitirme tezi olarak oy birliğiyle / oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

29.06.2015

Unvan, Adı ve Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı) :Doç. Dr. Şaban DOĞAN

Üye : Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

Üye : Prof. Dr. İ. Gülsel SEV

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Erol ÖZTÜRK
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK UYGUNLUK BEYANI

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum, “**AHMED BİN MUSTAFA BİN ABDULGANÎ-KÎTÂB-I KÂNÛN-I TÛRKÎ (GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN-SÖZLÜK)**” başlıklı çalışmanın yazılmasında, bilimsel ve etik kurallara uyulduğunu, başvuru kaynaklardan yapılan alıntılarının adlarının bilimsel kurallara uygun olarak metin içinde, dipnotlarda ve kaynaklarda gösterildiğini, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Melis Sezen GÜNEŞ

29.06.2015

ÖN SÖZ

13. yüzyıldan itibaren Anadolu sahasında yazı dili olarak kullanılmaya başlayan Eski Oğuz Türkçesi döneminde çeşitli konularda birçok eser verilmiştir. Çalışmamızın da içinde bulunduğu tıp alanındaki eserler ise hem telif hem tercüme olmak üzere 14. yüzyıldan itibaren verilmeye başlanmıştır. Arapça ve Farsçadan yapılan tercümelerin sayısı oldukça fazladır. Tıp alanında Türkçeye kazandırılmış bu eserler dilin bilimsel olarak işlenmesine katkı sunarken dil içerisinde bir tıp dilinin şekillenmesine zemin hazırlamıştır. Eski Oğuz Türkçesiyle kaleme alınan metinlerden bazıları da hekimlerin farklı eserleri okuyarak bu eserlerden yaptıkları çıkarımlarla vücuda getirdiği eserlerdir.

Çalışmamıza kaynaklık eden Kitâb-ı Kânûn-ı Türkî adlı eser de yukarıda bahsedilen eserlerden bir tanesidir. Çalışmada kullandığımız nüsha, eserin bilinen tek nüshasıdır. 16. yüzyılın başında (1502) Ahmed bin Mustafa bin Abdulganî tarafından telif edilen eser, müellifin ifadesine göre yedi adet önemli tıp kitabından istifade edilerek kaleme alınmıştır. 312 babdan oluşan eserde, insan vücudunda bulunan neredeyse bütün hastalıkların isimleri, belirtileri, tedavi yöntemleri, tedavide kullanılması gereken ilaçların terkipleri, bunların ne şekilde kullanılacağı ayrıntılı şekilde anlatılmıştır.

Bu çalışmada, adı geçen eserin transkripsiyonlu metni, imlâ özellikleri, ses bilgisi, şekil bilgisi, dizini ve sözlüğü bulunmaktadır. Çalışmanın, hem dönemin dil özelliklerini yansıtması açısından, hem de Türk tıp literatürüne katkı sağlaması açısından faydalı olması temennimizdir.

Çalışmamın her aşamasında emeği çok büyük olan, desteğini benden hiçbir zaman esirgemeyen yol göstericim, kıymetli hocam Doç. Dr. Şaban DOĞAN'a ve değerli aileme sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim.

ÖZET

AHMED BİN MUSTAFA BİN ABDULGANÎ-KİTÂB-I KÂNÛN-I TÛRKÎ (GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN-SÖZLÜK)

Melis Sezen GÜNEŞ

Yüksek Lisans Tezi

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Şaban DOĞAN

Haziran 2015, 407 + XVI Sayfa

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmada Ahmed bin Mustafa bin Abdulganî'nin Kitâb-ı Kânûn-ı Tûrkî adlı eseri işlenmiştir. Çalışma, giriş, metin, imla özellikleri, ses bilgisi, şekil bilgisi, dizin bölümlerinden oluşmaktadır.

“GİRİŞ” bölümünde öncelikle Eski Oğuz Türkçesi dönemi, Anadolu Türk tıbbı, incelenen eser ve müellif hakkında bilgiler verilmiştir. Daha sonra çalışmanın konusu, önemi, amacı ve yöntemi anlatılmıştır.

“METİN” bölümü Kitâb-ı Kânûn-ı Tûrkî adlı eserin transkripsiyonlu metninden oluşmaktadır. Bu bölümde eserin her sayfası ve her satırı numaralandırılarak yazılmıştır.

“İNCELEME” bölümü, İmlâ Özellikleri, Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi alt başlıklarından oluşmaktadır. Bu bölümde Eski Oğuz Türkçesi dönemi dil özellikleri kısaca belirtilerek metindeki kelimeler imlâ, ses bilgisi ve şekil bilgisi açısından

incelenmiştir. Metnin döneme paralel ve farklı tarafları metinden örneklerle gösterilmiştir.

“DİZİN” bölümünde ise metnin dizini alınmış; madde başı kelimelerin kökenleri, anlamları, bitki isimlerinin Latince karşılıkları; kelimelerin metin içinde kullanım sayıları yazılmıştır.

Anahtar kelimeler: Kitâb-ı Kânûn-ı Türkî, Tıp, Eski Oğuz Türkçesi, Dil İncelemesi

ABSTRACT

**AHMED BİN MUSTAFA BİN ABDULGANÎ-KİTÂB-I KÂNÛN-I TÛRKÎ
(INTRODUCTION-ANALYSIS-TEXT-INDEX-DICTIONARY)**

Melis Sezen GÜNEŞ

Master Thesis

Department of Turkish Language and Literature

Supervisor: Associated Professor Şaban DOĞAN

June 2015, 407 + XVI Pages

Kitâb-ı Kânûn-ı Tûrkî by Ahmed bin Mustafa bin Abdulganî was dealt in this study prepared as a master thesis. The study is formed with introduction, dictation, phonetic guide, and morphology and index parts.

Firstly, some information is given about Old Oguz Turkish era, Anatolian Turkish medicine, the text and the writer in “INTRODUCTION PART”. The topic, importance, aim and method of the study are given later.

“TEXT PART” comprises of text transcript of Kitâb-ı Kânûn-ı Tûrkî. This part is written by giving numbers to every page and line.

“ANAYLISIS” part consists of the subtitles of dictation, phonetic guide, morphology. Words in the text are analyzed in terms of dictation, phonetic guide; morphology after brief information is given about language features of Old Oguz Turkish era. Parallel and different sides of the text to the era are shown with examples from the text.

Index of the text is given in “INDEX” part; the origins and the meaning of the words, Latin equivalent of the plant names, how many times the words are used in the text are given here.

Key Words: Kitâb-ı Kânûn-ı Türkî, Medicine, Old Oguz Turkish, Language Analysis

İÇİNDEKİLER

ETİK UYGUNLUK BEYANI	iii
ÖN SÖZ.....	iv
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi

GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM.....	11

1. İMLÂ ÖZELLİKLERİ.....	11

1.1. Ünlülerin İmlâsı.....	11

1.1.1. a Ünlüsünün İmlâsı	11

1.1.2. e Ünlüsünün İmlâsı	12

1.1.3. ı,i Ünlülerinin İmlâları	12

1.1.4. o,ö Ünlülerinin İmlâları	13

1.1.5. u,ü Ünlülerinin İmlâları	13

1.2. Ünsüzlerin İmlâsı.....	13

1.2.1. /ç/ Ünsüzünün İmlâsı	13

1.2.2. /p/ Ünsüzünün İmlâsı	14

1.2.3. /ŋ/ Ünsüzünün İmlâsı	14

1.2.4. /s/ Ünsüzünün İmlâsı.....	14

1.3. Bazı Kelime ve Eklerin İmlâları.....	15

1.3.1 İkili İmlâya Sahip Kelimeler.....	15

1.3.2. “ne” Kelimesinin İmlâsı.....	15

1.3.3. “kadar” Kelimesinin İmlâsı.....	15

1.3.4. “ile” Kelimesinin İmlâsı	16
1.3.5. i- Cevherî Fiilinin İmlâsı.....	16
1.3.6. “de” Bağlacının İmlâsı.....	16
1.3.7. “içün” Edatının İmlâsı.....	16
1.3.8. Zamir n’sinin İmlâsı	17
1.3.9. “sonra” Kelimesinin İmlâsı.....	17
1.3.10. “veyâ” Kelimesinin İmlâsı	17
1.3.11. “yâhud” Kelimesinin İmlâsı.....	17
1.4. Arapça-Farsça ve Diğer Alıntı Kelimelerin İmlâsı.....	18
1.4.1. Arapça ve Farsça Tamlamaların Durumu	18
II. BÖLÜM	19
2. SES BİLGİSİ.....	19
2.1. Ünlü Uyumları	19
2.1.1. Önlük-Artlık Uyumu.....	19
2.1.1.1. Önlük-Artlık Uyumu Dışında Kalan Ekler	19
2.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu	20
2.1.2.1. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu Dışında Kalan Kelimeler.....	20
2.1.2.1.1. Yapım Eklerindeki Yuvarlaklıklar	20
2.1.2.1.2. Ses Olaylarına Bağlı Yuvarlaklaşmalar	20
2.1.2.1.3. Dudak Ünsüzlerine Bağlı Yuvarlaklıklar	21
2.1.2.1.4. Korunan Yuvarlaklıklar.....	21
2.1.2.1.5. Yuvarlak Ünlülü Ekler	21
2.1.2.1.6. Düz Ünlülü Ekler	22
2.2. Ünsüz Uyumları.....	22
2.2.1. Bulunma eki {+dA}	23
2.2.2. Ayrılma eki {+dAn}	23
2.2.3. Bildirme 3. teklik kişi eki {+dUr(Ur)}	23
2.2.4. Görülen geçmiş zaman eki {-dI}	23
2.2.5. Sıfat-fiil eki {-dUK}	23
2.2.6. Ettirgen çatı eki {-dUr}	23
2.3. Ses Değişmeleri	24

2.3.1. Ünlüler	24
2.3.1.1. Ünlü Düzleşmesi	24
2.3.1.2. Ünlü Genişlemesi	25
2.3.1.3. Ünlü Daralması	25
2.3.1.4. Yuvarlaklaşma	26
2.3.1.5. Ünlü Kısılması	26
2.3.1.6. Ünlü Düşmesi	27
2.3.1.6.1. Ünlünün Sıfırla Nöbetleşmesi	27
2.3.1.7. Ünlü Türemesi	27
2.3.2. Ünsüzler	27
2.3.2.1. Ünsüz Tekleşmesi	27
2.3.2.2. Göçüşme	28
2.3.2.3. Ötümlüleşme	28
2.3.2.3.1. Ötümlülük-Ötümsüzlük Nöbetleşmesi	29
2.3.2.4. Ötümsüzleşme	29
2.3.2.5. Sızıcılaşma	30
2.3.2.6. Yutulma	30
III. BÖLÜM	31
3. ŞEKİL BİLGİSİ	31
3.1. Türetme Ekleri	31
3.1.1. İsimden İsim Türeten Ekler	31
3.1.2. İsimden Fiil Türeten Ekler	34
3.1.3. Fiilden İsim Türeten Ekler	36
3.1.4. Fiilden Fiil Türeten Ekler	38
3.2. Tür Değiştirici Ekler	38
3.2.1. Fiillere Eklenenler	38
3.2.1.1. Fiilimsiler	38
3.2.1.1.1. Mastar Ekleri	38
3.2.1.1.2. Sıfat-fiil Ekleri	39
3.2.1.1.3. Zarf-Fiil Ekleri	40
3.2.2. İsimlere Eklenenler	42

3.2.2.1. {+ki} ilgi eki	42
3.2.2.2. {+siz/+sUz} yokluk eki.....	42
3.2.2.3. {+II} varlık eki.....	42
3.3. İşletme Ekleri.....	42
3.3.1. Ögeleri Belirleyiciler	43
3.3.1.1. İsimlerde.....	43
3.3.1.1.1. Ad Durumu Ekleri.....	43
3.3.1.1.1.1 Yalın Hal	43
3.3.1.1.1.2. Belirtme Hali {+I}	43
3.3.1.1.1.3. Yönelme Hali {+A}	43
3.3.1.1.1.4. Bulunma Hali {+dA}	43
3.3.1.1.1.5. Ayrılma Hali {+dAn}	43
3.3.1.1.1.6. Vasıta Hali {+lA} {+IlA} {+n}	44
3.3.1.1.1.7. Eşitlik Hali {+CA}	44
3.3.1.2. Fiillerde	44
3.3.1.2.1. Çatı Ekleri	44
3.3.1.2.1.1. Geçişli/Ettirgenlik Ekleri.....	44
3.3.1.2.1.2. Meçhul/Edilgenlik Ekleri	45
3.3.1.2.1.3. İşteş/Karşılıklılık Ekleri.....	46
3.3.1.2.1.4. Dönüşlülük Ekleri.....	46
3.3.1.3. Şahıs Ekleri	46
3.3.1.4. Zaman Ekleri.....	47
3.3.1.5. Kip Ekleri.....	48
3.3.1.6. Bildirme Ekleri.....	48
3.3.2. Bağlantı Kurucu Ekler	49
3.3.2.1. İyelik Ekleri.....	49
3.3.2.2. Tamlayan ekleri {+U _ŋ } {+nU _ŋ }.....	50
3.4. Kategori Ekleri.....	50
3.4.1. Çokluk Kategorisi: {+lAr}.....	50
3.4.2. Küçültme/ Sevimlilik Kategorisi: {+cUk}	50
3.4.3. Sıralama Sayı Kategorisi: {+IncI}	51
3.4.4. Üleştirme Sayı Katerogisi: {+(ş)Ar}	51

3.4.5. Nitelik Dereceliyici Katerogisi: {+mtırak} {+cA}	51
3.4.6. Olumsuzluk Katerogisi: {-mA-}	51
IV. BÖLÜM	52
1. METİN	52
V. BÖLÜM	148
1. DİZİN-SÖZLÜK	148
2. ÖZEL ADLAR DİZİNİ	398
SONUÇ	399
KAYNAKLAR	402
EKLER	406

TABLÖLÄR LİSTESİ

Tablo 1: Transkripsiyon Alfabesi	407

KISALTMALAR LİSTESİ

Ar.	: Arapça
Gr.	: Grekçe
Far.	: Farsça
Lat.	: Latince
Sr.	: Sanskrit
Tr.	: Türkçe
Yun.	: Yunanca
Rum.	: Rumca
bkz.	: Bakınız

GİRİŞ

Anadolu coğrafyasında Oğuz Türkçesi ile yazılan en eski eserler 13. yüzyıldan kalmadır. Oğuz Türkçesinin Anadolu Selçuklu Devleti Dönemi, Beylikler Dönemi ve Osmanlı Devleti dönemlerini kapsayan, 13-15. yüzyıllar arasındaki bu devrine Eski Oğuz Türkçesi denmektedir. Bu dönemden kalan Arap harfli metinler üzerinde yapılan çalışmalar, dönemin dil özelliklerine ve söz varlığına ışık tutması açısından önem taşımaktadır.

“Eski Oğuz Türkçesiyle yazılmış ilk tıp metinleri, 14. yüzyılda kaleme alınmıştır“ (Doğan 2010: 315). Arapça ve Farsçadan yapılan tercümelerin yanında, bu alanda yazılan telif eserler de bulunmaktadır. İlk eserlerin tercüme olması, tıp dilinin şekillenmesinde oldukça etkili olmuştur. Arapça, Farsça, Grekçe tıp terimleri, Türk tıp dilinde yoğun bir şekilde varlığını göstermiştir.

“Birçok bilim kolu gibi Eski Oğuz ve onun devamı olan Osmanlı tıbbı da Selçuklu’nun devamı niteliğindedir. Osmanlı tıbbının bu özelliği kullanılan dil bakımından değil anlayış bakımındandır. Yani Anadolu’da şekillenen Eski Oğuz Türkçesi tıp dilinin dayandığı tıp anlayışı Büyük Selçuklular’a kadar gitmektedir. Anadolu’da Oğuz Türkçesine dayalı tıp dili, Büyük Selçuklulardan Anadolu Selçuklularına onlardan da Beylikler Dönemi ve nihâyet Osmanlı tıbbına kaynaklık eden tıp anlayışının Oğuz Türkçesine yansımalarından ibarettir. Selçuklu tıbbı da İslâm tıbbının devamı niteliğindedir ve İslam tıbbı da Türk tıbbı gibi tercümeyle başlamıştır“ (Doğan 2010: 315-316).

Konuya tekrar dil açısından bakacak olursak, Türk tıbbının tercüme eserlerle başlaması yukarıda da belirtildiği üzere en fazla, söz varlığı üzerinde tesirini

göstermiştir. Ses ve şekil bilgisi yönünden ise tıp alanındaki eserlerin, genel olarak Eski Oğuz Türkçesi döneminin özelliklerini taşıdığını söylemek mümkündür.

Çalışmamıza konu olan Ahmed b. Mustafa b. Abdulganî tarafından kaleme alınan Kitâb-ı Kânûn-ı Türkî adlı eser 16. yüzyılın başında telif edilmiş olup Eski Oğuz Türkçesi dil özelliklerini taşıyan Türkçe tıp eserlerinden biridir.

Eserin müellifi Ahmed b. Mustafa b. Abdulganî tahminen 15. yüzyılın sonu, 16. yüzyılın başında yaşamış bir tabiptir. Müellif hakkında bilgi için Adnan Adıvar'ın Osmanlı Türklerinde İlim, Bursalı Mehmet Tahir Bey'in Osmanlı Müellifleri, Bedi N. Şehsuvaroğlu-Ayşegül Erdemir Demirhan-Gönül Cantay Güressever'in Türk Tıp Tarihi, Ali Haydar Bayat'ın Tıp Tarihi ve Osmanlı Devleti'nde Hekimbaşılık Kurumu ve Hekimbashılar adlı eserleri ve Tıp Tarihi Araştırmaları Dergisi incelenmiş fakat hiçbir bilgiye ulaşılamamıştır. Bu sebeple müellifin hekim olmayabileceği ihtimali düşünülmektedir.

Müellif eserin en başında kendi adını Abdullah el Ganî Ahmed ibni Mustafa ibni Abdulganî olarak verir. Eserde de birkaç kez kendinden Tabip Ahmet, bir kez Yazıcıoğlu Ahmet tabip ve bir kez de Yazıcıoğlu Tabip Ahmet olarak söz etmiştir. Fakat maalesef müellif hakkında edinebildiğimiz bilgi bunlarla sınırlıdır.

Nüsha Özellikleri

Kitâb-ı Kânûn-ı Türkî Ahmed b. Mustafa b. Abdulganî tarafından 16. yüzyılın başında yazılmış bir tıp eseridir. İstanbul Üniversitesi Beyazıt Yazma Eserler Kütüphanesi 7073 numarada kayıtlıdır. Harekeli nesihle 124 varak olup her sayfada 13 satır bulunmaktadır. Genel bir tıp kitabıdır. Eser, üç yüz on iki babdan oluşmaktadır. Baştan ayağa doğru sırasıyla organlarda bulunan hastalıklar, belirtileri ve tedavi yöntemleri, tedavide kullanılacak ilaçlar ve terkipleri ayrıntılı şekilde anlatılmaktadır. Müellif kitabı yazarken yedi tıp kitabından faydalandığını eserin başında dile getirmiştir. Bu eserler İbni Sînâ'nın El-Kânûn Fi't-Tıbb'ı, Semerkandî'nin Esbâb-ı

Alâmât'ı, İsmail Cürcânî'nin Zâhîre-i Harzemşâhî'si, Ali İbn el Abbas el-Mecûsî'nin Kâmil al-sınâ'a'sı, İbni Hûbel'in Kitâb El-Muhtâr fi't-tıbb'ı Ebû Bekir Muhammed bin Zekerıyyâ'nın Hâvî'si ve İzâh'tır. Müellif, eserin yazıldığı tarihi “bu kitâb sene seba ve tis'a mi'e yılının zilkade ayında tamâm oldu” şeklinde ifade etmiştir bu tarih de 1502 yılının Mayıs-Haziran aylarına tekabül etmektedir.

Eser Eski Oğuz Türkçesinden Klasik Osmanlı Türkçesine geçiş döneminde yazıldığı için o dönemin dil özelliklerini göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca söz varlığı, tıp literatürüne katkı sağlayacak niteliktedir.

Eserin Muhtevası

Kitâb-ı Kânûn-ı Türkî, üç yüz on iki babdan oluşmaktadır. Müellif, besmele ve duanın ardından adını, bu eseri neden kaleme aldığını, yazarken faydalandığı yedi tıp kitabının isimlerini ve yazdığı bu esere Kitâb-ı Kânûn-ı Türkî adını verdiğini söyleyerek esere başlamıştır. Hemen sonrasında bablarda anlatılan hastalıkların adlarının yazıldığı fihrist bulunmaktadır. Fihristin ardından birinci babdan başlayarak fihristte adı verilen hastalıklar ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Her babda hastalığın adı, sebepleri, belirtileri, tedavisi için yapılması, yenilmesi, içilmesi gerekenler, faydalı terkipler anlatıldıktan sonra diğer baba geçilmektedir. 312 bab bu şekilde yazıldıktan sonra eser sonlandırılmıştır.

Çalışmanın Konusu

Çalışma, Ahmed B. Mustafa B. Abdulganî'nin Kitâb-ı Kânûn-ı Türkî adlı eserinin transkripsiyonlu metni, metnin imlâ özellikleri, ses bilgisi, şekil bilgisi özellikleriyle, dizin-sözlük bölümlerinden oluşmaktadır.

Çalışmanın Önemi

Eski Oğuz Türkçesi dönemine ait Arap harfli metinler üzerine birçok çalışma yapılmıştır ve yapılmaya devam edilmektedir. Bu çalışmalar, dönemin dil özelliklerinin

her yönüyle incelenmesi ve dönemin söz varlığına ışık tutması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu sebeplerle dönem metinlerinin transkribe edilmesinin; yazım, ses, şekil özelliklerinin incelenmesinin ve söz varlığının ortaya konmasının önemli olduğunu düşünüyoruz. Yaptığımız çalışmanın da bu çerçevede değerlendirildiğinde alana katkı sağlayacağı söylenebilir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, 16. yüzyılın başında yazılmış olan Kitâb-ı Kânûn-ı Türkî adlı eseri transkribe etmek; imlâ özellikleri, ses bilgisi, şekil bilgisi açısından incelemek; dizin ve sözlüğünü hazırlamaktır.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışma, Giriş, İmlâ Özellikleri, Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi, Metin, Dizin-Sözlük bölümlerinden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde çalışmanın konusu, önemi, amacı ve yöntemi anlatılmış, eser ve müellif hakkında bilgi verilmiştir.

İnceleme bölümünde imlâ özellikleri, ses bilgisi, şekil bilgisi başlıkları altında metnin dil özellikleri incelenmiş; bulundukları sayfa ve satır numaralarıyla birlikte metinden örnekler verilmiştir. Metnimizde örneği bulunmayan eklere yer verilmemiştir. Kök ve eklerin dönemde nasıl kullanıldıkları incelenmiş, dönem özellikleriyle benzerlik gösterdikleri ve ayrıştıkları noktalar belirtilmiştir. İnceleme kısmında döneme paralel özelliklerin tekrar tekrar dile getirilmesinden ziyade, dönemle farklılaşan, sıra dışı özelliklerin vurgulanmasına dikkat edilmiştir. Kelimelerin imlâları, ekler, ses değişimleri ayrı ayrı başlıklarla belirtilmiş ve örneklendirilmiştir. Verilen örnekler, art zamanlı ve eş zamanlı inceleme metodu kullanılarak incelenmiştir. Eş zamanlı ve art zamanlı ses olaylarını ayırt edebilmek maksadıyla eş zamanlı ses olayları için nöbetleşme terimi tercih edilmiştir. Birçok çalışmada art zamanlı yöntem Eski Türkçe

ile Eski Oğuz Türkçesi arasında yapılan karşılaştırmada kullanılmaktadır. Elimizde Eski Oğuz Türkçesinin Eski Türkçenin devamı olduğunu gösteren hiçbir veri yoktur. Dolayısıyla da Eski Oğuz Türkçesi metinlerini incelerken Eski Türkçe verilerin kullanılması ve Eski Türkçeyle Eski Oğuz Türkçesi arasında birinin diğerinin devamı olduğu izlenimi uyandıracak karşılaştırmalar yapılması doğru değildir. Bu çalışmada, Eski Oğuz Türkçesinin Oğuz ağız özelliklerine dayalı ilk yazı dili olduğu göz önünde bulundurularak Eski Türkçe ile metin Türkçesi arasında karşılaştırma yapılmamış; metnin dil özelliklerini tespitite metin Türkçesi ile ölçünlü Türkiye Türkçesi mukayese edilmiştir. İnceleme bölümünde (>) işaretinin solundaki morfem metni, sağındaki morfem ise günümüz Türkçesindeki durumu göstermektedir.

I. Bölüm İmlâ Özellikleri, II. Bölüm Ses Bilgisi, III. Bölüm ise Şekil Bilgisi olarak başlıklandırılıp inceleme yapılmıştır.

Metin bölümünde, eserin transkribe edilmiş şekli bulunmaktadır. Sayfaların baş kısmında sayfa numaraları, her satırın başında da satır numaraları verilmiştir. Transkripsiyon çalışmalarında sıklıkla kullanılan fontlardan biri olan “Münevver” fontu kullanılmıştır. Doğruluğundan emin olunamayan az sayıdaki kelime, eserde yazıldığı orijinal şekliyle metne alınmıştır. Orijinal metinde eksik harfle yazılmış olan kelimelerin eksik harfleri metin tamiri yapılarak köşeli ayraç içinde gösterilmiştir.

Dizin bölümünde, metinde geçen bütün kelimeler bulundukları yerlerin sayfa ve satır numaralarıyla verilmiştir. Bir kelime veya ek metinde kaç kez geçmiş ise ilgili maddede sıralanmıştır. Ancak program sıralamayı yaparken zaman zaman hatalar verebilmektedir. Bu hatalar sadece sıralama hataları olup eksik ya da fazla sayma şeklinde değildir. Programın dikkat çeken bir özelliği de aynı satırda birden çok kullanılan kelimenin kullanım sayısını doğru olarak vermesi fakat metinde geçtiği satır ve sayfa numarasını bir kez göstermesidir.

Dizin alınırken hatayı en aza indirmek için dizin programı kullanılmıştır. Dizini hazırlayabilmek için transkribe edilmiş metindeki kelimelere gelen çekim ekleri,

Arapça ve Farsça tamlamalar, birleşik fiiller işaretlenmiştir. Arapça tamlamalar madde başı olarak düzenlenirken Farsça tamlamalar da tamlamada bulunan kelimelerin madde başı olduğu maddenin altında, kelimenin baş harfinin yanında (-) işareti ve tamlamanın diğer kelimeleriyle birlikte örnekteki gibi gösterilmiştir:

aḥlāt <Ar. Karışımlar. -8-

a. 9a/6

a.+ dan 9a/12

a.-ı bārideden 16a/13

Fiil kök ve gövdesine gelen ekler (-), isim kök ve gövdelerine gelen ekler ise (+) işaretiyle madde başı kelimenin altında, metin içindeki yerlerin sayfa-satır numaralarıyla birlikte verilmiştir. Kelimelerin metin içinde yalın halde kullanıldıkları yerler yalnızca kelimenin baş harfiyle gösterilmiştir. Dizin alındıktan sonra tüm kelimelerin metinde kullanıldıkları anlamlar göz önünde bulundurularak anlamları ve kökenleri yanlarına yazılmıştır. Türkçe kelimelerin ve özel isimlerin kökenleri yazılmamıştır. Eğer madde başında, kökü ve eki farklı kökenden gelen bir kelime varsa, sırasıyla iki köken de kısaltmalarıyla birlikte gösterilmiştir. Madde başlarındaki fiiller (-) işaretiyle, isimler ise işaretsiz olarak dizinde yer almıştır. Bazı madde başlarından sonraki (?) işareti kelimenin anlamının sözlüklerde bulunamadığını, metindeki anlamın verildiğini gösterir. Dizinde bulunan bitki isimlerinden birçoğunun Latince karşılıkları da parantez içinde kelimenin anlamından hemen sonra yazılmıştır.

Eski Oğuz Türkçesi ile Yazılmış İlk Tıp Metinleri

Anadolu coğrafyasında gelişen Oğuz Türkçesinin 13-15. yüzyıllar arasındaki dönemi Eski Oğuz Türkçesi olarak adlandırılmaktadır. Dönem için araştırmacılar, Eski Anadolu Türkçesi, Eski Türkiye Türkçesi, Altosmanische gibi isimler de kullanmışlardır.

Eski Oğuz Türkçesi; Selçuklu Dönemi, Beylikler Dönemi, Osmanlılar Dönemi olmak üzere üç dönemde incelenmektedir. Selçuklu Döneminde yazı dili olarak Arapça

ve Farsçanın kullanıldığı, halkın konuşma dili olan Oğuzcanın yazı dili haline getirilemediği; Oğuz ağız özelliklerine dayalı bir yazı dilinin teşekkül etmesinin Beylikler Döneminde başladığı bilinmektedir. Eski Oğuz Türkçesinin ilk ürünleri daha çok dini ve edebi metinlerdir. Bu metinlerle birlikte, azımsanamayacak oranda tıp metni de kaleme alınmıştır.

Türk tıbbının temellerinin atılması Büyük Selçuklu Devleti Dönemine tekabül etmektedir. İlk Türkçe tıp eserleri bu devirde daha çok Arapça ve Farsçadan yapılan tercüme eserlerden oluşmaktadır. 14. yüzyılda tercüme eserlerle başlayan Türk tıp literatürü, yazılan Türkçe tıp eserleriyle daha da genişlemiştir. Bu dönemde verilen tıp eserlerine bakıldığında, Eski Oğuz Türkçesi Dönemine ait diğer eserlerle arasında, söz varlığı olarak olmasa da, dil özellikleri açısından paralellik bulunduğunu söylemek mümkündür.

İlk tıp metinleri genellikle Arapça ve Farsçadan tercümelerdir. Az da olsa bu dönemde (Eski Oğuz Türkçesi) Türkçe telif eserler de verilmiştir. Eski Oğuz Türkçesinin ilk dönem eserleri içerisinde özellikle şu eserler önemlidir: Tuhfe-i Mübârizî, Edviye-i Müfrede, Müntahâb-ı Şifâ, Mücerreb-nâme, Terceme-i Akribâdîn, Kamilü's Sînâ'a, Terceme-i Müfredât-ı İbni Baytar, Hülâsa-i Tıb, Teshil, Cerrâhiyetü'l-Hâniyye.

Tuhfe-i Mübârizî: “İbni Sînâ'nın Kanun adlı eseri esas alınarak yazılmış olan eser Hekim Bereket tarafından ilk olarak Lûbâbü'n-Nühâb adıyla Arapça olarak yazılmış, ardından yine kendisi tarafından Farsçaya ve nihayet Türkçeye çevrilmiştir. Tuhfe-i Mübârizî'nin yazıldığı dönem hakkında kesin bilgi yoktur” (Doğan 2010: 317).

Edviye-i Müfrede: “Yazılış tarihi (1387) bilinen ve Türkçe olarak kaleme alınan ilk tıp eseri olan Edviye-i Müfrede İshak bin Murad tarafından yazılmıştır. İçerik olarak dört bölümden oluşan eserin ilk iki bölümünden sonra Cürçânî'nin Zahir-i Harzemşâhî'sinden ve İbni Sînâ'dan alınma makaleler eklenmiş, sonuna eklenen

Arapça-Farsça-Türkçe terimler sözlüğü ise eserin IV. bölümünü meydana getirmiştir” (Doğan 2010: 317).

Müntahâb-ı Şifâ: “14. yüzyılın önemli hekimlerinden olan Hacı Paşa tarafından kaleme alınmış önemli bir eserdir. Hacı Paşa eserlerinin çoğunu Arapça olarak yazmıştır. Türkçe eserlerinin tamamı da Arapça yazdığı eserlerin Türkçeye tercümesidir” (Doğan 2010: 317).

Mücerreb-nâme: “Mücerreb-nâme Sabuncuoğlu’nun 1468 yılında yazdığı önemli eserlerinden biridir. Eserinde denemiş olduğu ilaçların yapıları anlatan Sabuncuoğlu, yazmanın giriş bölümünde eserini çevresindeki hekimlerin ve arkadaşlarının isteği üzerine uzun yılların bilgi birikimini bir araya getirerek oluşturduğunu ifade etmektedir. On yedi bâb olarak tertip edilen ve tıpta kullanılan ilaçların merhem, şurup, hap, macun, yakı vb. hazırlanış şekillerine göre tasnif edildiği Mücerreb-nâme’nin Süleymaniye Kütüphanesi Ayasofya Kitaplığı A.3729 numaralı nüshası taranmıştır” (Doğan 2010: 318).

Terceme-i Akribâdîn: “Cürcânî lakabıyla tanınan büyük İslâm hekimlerinden Zeyneddin Ebu’l-Fazl İsmail bin Hüseyin Cürcânî’ye ait Zahîre-i Harzemşâhî adlı Farsça eserin akribâdîn kısmının tercümesidir. Akribâdîn Yunanca “graphizon” sözcüğünün Arapça ve Farsçaya geçmiş biçimidir ve sözcük anlamı ilaç hazırlanış şekillerini içeren kitap demektir. Eser hicrî 858 mîlâdî 1454 yılında tercüme edilmiştir. Sabuncuoğlu’nun eserdeki ifadelerinden anlaşıldığı kadarıyla yakın çevresinden bazı kimseler tıp kitaplarının genellikle Arapça ve Farsça olması ve Anadolu insanının genelini bu dilleri bilmemesi sebebiyle kendisinden Türkçe bir krâbâdîn yazmasını rica etmişler, o da mevcut tıp kitaplarının akribâdîn kısımlarını inceleyerek Zahîre-i Harzemşâhî’yi beğenmiş ve onun akribâdîn bölümünü tercüme etmiştir. Zahîre-i Harzemşâhî’yi seçme sebebini ise ilaç terkiplerindeki mükemmellik ve eserde ölçü ile bedel için ayrı bölümlerin bulunması şeklinde açıklayan Sabuncuoğlu aslen 31 bâb olan esere iki bâb da kendisi ekleyerek eseri toplam 33 bâba tamamlamıştır” (Doğan 2010: 318).

Kamilü's Sınâ'a: “Ali bin Abbas’ın aynı adı taşıyan eserinin sağlık bilgisi ve hastalıkların tedavisi üzerine olan ikinci kısmının üçüncü makalesinin 34. bölümüyle, dördüncü makalesindeki ülserler, çiçek, kızamığa dair 5. bölümünün bir parçasını ihtiva eder. Bursa’daki nüshasının üzerindeki Timurtaş Paşa oğlu Umur Bey vakıf kaydından, onun adına yazıldığı sanılmıştır. Bazı bilim adamlarınca, XV. yüzyılın başında tercüme edildiği ifade edilen çevirinin, dili, imlâsı, kağıdı ve yazısı göz önüne alınarak, XIV. yüzyıldan daha önce yazıldığını iddia edenler de vardır” (Bayat 2003: 246).

Terceme-i Müfredât-ı İbni Baytar: “Ortaçağın en büyük botanikçisi ve eczacısı İbnü'l-Baytâr’ın Câmî‘ü'l-Müfredâtü'l-Edviye ve'l-Ağdiye’sinin, Aydınoğlu Umur Bey (ö.1348) adına Türkçeye tercümesidir” (Bayat 2003: 245).

Hülâsa-i Tıb: “Yazarı Hekim Hayrettin’dir. XIV. yüzyıl sonlarında Hekim Bereket’in Hülâsa adlı eserinden başka aynı isimli eserler de mevcuttur. Bunlardan biri de Hayreddin’in eseridir. Çandarogulları’ndan İsfendiyyar Beyzade Kasım Bey adına yazılmıştır” (Süveren-Üzel 1988: 135).

Teshîl: “Hacı Paşa’nın diğer tıbbî eserlerinde verdiği tıbbî bilgilerin bazı değişikliklerle daha yüzeysel verildiği, adeta cep kitabı özelliğini taşıyan eseridir. Teshîl, Sabuncuoğlu Şerefeddin’in öğrencisi Muhiddîn Mehî tarafından, Müfîd adıyla manzum hale getirilmiştir” (Bayat 2003: 245).

Cerrâhiyetü'l-Hâniyye: “Yazarı Şerefeddin Sabuncuoğlu’dur. XI. yüzyıl Endülüs İslam Dünyasının ünlü hekim ve cerrahı Ebul Kasım Zahravi’nin (ölm.1013) yazdığı Kitab al-Tasrif fit-Tıp eserinin son üç bölümü cerrahi konuları içerir. Sabuncuoğlu bu üç bölüme kendi de üç bölüm ekleyerek 1465 yılında Fatih Sultan Mehmed’e takdim etmiştir. Bu eserin en büyük özelliği içindeki ameliyat resimleridir. Bu yönüyle eser İslam dünyasına yenilik getirmiştir. Zira İslamiyette insan resmi yasaktır. Ebul Kasım eserinde yalnız alet resimlerini verdiği halde Sabuncuoğlu bunlara ameliyat ve cerrahi müdahale tekniğini gösteren resimler eklemiştir. Bu eser İslam dünyasındaki ilk insan resimli eserdir. Eserde dikkati çeken bir diğer husus önsözünde yazarın Fatih’in ancak

bilimsel eserlere önem vermesi nedeniyle yazdığını belirtmesidir” (Süveren-Üzel 1988: 139-140).

I. BÖLÜM

1. İMLÂ ÖZELLİKLERİ

Metnimizin imlâsı Eski Oğuz Türkçesi döneminde yazılan diğer eserlerin imlâsıyla benzerlik göstermektedir. Uygur ve Arap-Fars imlâsının özelliklerini taşıyan yazımlar görülmektedir. Bu duruma, ünlülerin bazen yazılıp bazen yazılmaması, art sıradan kelimelerde ön sıradan ünsüzlerin kullanılması gibi örnekler verilebilir. Bu ikili kullanım dönemin diğer eserlerinde de görülen bir durumdur. Yabancı kökenli ve Türkçe kelimelerin yazımı, eklerin yazımı Eski Oğuz Türkçesi dönemi eserlerindeki yazımla büyük ölçüde aynıdır. Metinde aynı kelimenin farklı şekillerde yazımı da dikkat çeken özelliklerdendir. Metinde imlâ ile ilgili olarak dikkat çeken hususlar aşağıdadır.

1.1. Ünlülerin İmlâsı

1.1.1. a Ünlüsünün İmlâsı

/a/ ünlüsü kelime başında elif (ا) veya üstünlü elif (أ) ile; kimi kelimelerde de medli elif (آ) ile yazılmıştır. Kelime içinde de /a/ ünlüsü için elif (ا) kullanılmıştır. Kelime sonunda ise /a/ ünlüsü, he (ه) ve elifle (ا) gösterilmiştir. Türkçe kelimelerde medli elif kullanımına örnekler şu şekildedir:

anıpla (29a/8) (أنكله)	kanı (36a/7) (قانى)	acı (53a/5) (أجى)
varısa (29a/1) (وارسه)	aşı (43a/5) (أشى)	agrısına (53a/12) (أغرسنه)
ağızda (31b/4) (أغزده)	açılup (46a/2) (أچلب)	baş (108b/2) (باش)
aķ (36a/2) (آق)	aķıdalar (46a/11) (آقدالر)	

Bazı kelimelerin yazımında ise ikilik mevcuttur. Örneğin yağ kelimesi daha çok ye (ی) ve ğayn (غ) ile (یغ) şeklinde yazılsa da bazı yerlerde ye (ی), elif (ل) ve ğayn (غ) ile (یغ) şeklinde yazılmıştır: Yağı (یاغی) (20a/5), (20b/2), (24b/4), (25b/6). Yağıyla (یاغیله) (24b/13). Yağın (95a/12).

1.1.2. e Ünlüsünün İmlâsı

Kelime başında üstünlü elif (أ) ve elif (ل) ile kelime ortasında elif (ل) veya üstün (ة) ile kelime sonunda ise he (ه) ile gösterilmiştir. Yabancı kökenli sözcüklerde de diğer ünlülerin gösteriminde olduğu gibi genellikle harekeler kullanılmıştır.

eger (21a/9) (أکر)	ezilenin (110b/13) (أزیلین)
dürteler (95b/2) (دُرتَلَر)	dökülmekden (54b/13) (دُؤکُلْمَکْدَن)
şişe (109a/2) (شِشَه)	genjire (55a/5) (کَکِرَه)

Kapalı /e/

Çalışmamızda, metinde kapalı /e/’li olduğu düşünülen kelimeler, /è/ ile işaretlenmiştir. Türkçede kapalı /e/ ünlüsü üzerine farklı görüş ve değerlendirmelerin olduğu bilinmektedir. Tarihi Türk Lehçelerinin tamamına yakınında ve Anadolu ağızlarında da bu ünlünün varlığı malumdur. Yenisey yazıtlarında bu sesin özel bir işaretle gösterildiği görülmektedir. Emine Yılmaz, Eski Türkçe metinlerde bel, yer gibi kimi kelimelerde ünlünün bazen yazılıp bazen yazılmamasını, kapalı /e/ ünlüsünün varlığına işaret olarak görür (Yılmaz 1991). Çağatayca dışında tüm tarihi Türk dillerinde kapalı /e/ sesinin varlığı bilinmektedir. Çalışmanın konusu doğrudan bu ses olmadığı; kapalı /e/, Eski Oğuz Türkçesinde özel bir işaretle gösterilmediği için konuyla ilgili ayrıntıya girilmemiştir. Kapalı /e/ ile ilgili olarak şu yayınlara bakılabilir: (Yılmaz 1991: 151-165), (Kocaoğlu 2003: 266-281), (Erdem-Gül 2006: 111-148), (Yılmaz 2015: 3-14), (Yılmaz 2015: 14-17).

1.1.3. ı,i Ünlülerinin İmlâları

ı,i ünlüleri kelime başında elif-ye (ی) veya esreli elif (ل) ile; kelime içinde ye (ی)

veya esre ile; kelime sonunda ise kelime içinde olduğu gibi ye (ی) veya esre (ی) ile gösterilmiştir:

ağrısı (115b/2) (اِغْرِيسِی)	şışmış (68a/1) (شِیشْمِش)
içeler (41a/11) (اِیْچِلِر)	iki (68b/2) (اِکِی)
issi (58a/5) (اِسِّی)	kızıl (88a/10) (کِزِل)

1.1.4. o,ö Ünlülerinin İmlâları

o,ö ünlüleri kelime başında elif-vav (و), ötreli elif-vav (وْ) ve ötreli elif (اْ) ile; kelime içinde vav (و) veya ötre (وْ) ile; kelime sonunda da ötre (وْ) ve vav (و) ile gösterilmiştir:

ölü (19b/6) (اَلُوْ)	şokmakdan (52a/7) (صُوقْمَقْدَنْ)
otı (22b/1) (اَوْتِ)	olursa (53a/4) (اَوْلُورْسه)
tolu (33b/7) (طَلُوْ)	yumşak (100b/12) (يُمَشَقْ)

1.1.5. u,ü Ünlülerinin İmlâları

u,ü ünlüleri kelime başında ötreli elif-vav (وْ) ve ötreli elif (اْ) ile; kelime içinde vav (و) ve ötre (وْ) ile; kelime sonunda ise ötreli vav (وْ) şeklinde gösterilmiştir:

kurudur (29b/1) (قُورُدُرْ)	üzerine (78a/7) (اَوْزِرْنَهْ)
uşne (35b/6) (اُشْنَهْ)	kusduralar (79a/1) (قُوسْدُورَهْ لَرْ)
şaru şu (69b/11) (صَارُوْ صُوْ)	dürteler (84a/13) (دُورْتَلَرْ)

1.2. Ünsüzlerin İmlâsı

1.2.1. /ç/ Ünsüzünün İmlâsı

Eski Oğuz Türkçesi metinlerinde cim (چ) ve çim (چ) harflerinin kullanımında bir standart olmadığı bilinmektedir. Metinlerde /ç/ için cim (چ) harfinin kullanıldığı örnekler oldukça fazladır. Metnimizde de /ç/ ünsüzü az da olsa cim (چ) harfi ile

gösterilmiştir. Metinde genel eğilim /c/'lerin cim (ج), /ç/'lerin çim (چ) ile gösterilmesidir:

çıkmağdan (13b/2) (چقمقدن)	içüreler (50a/10) (لرایچوره)
içini (31b/3) (ایچین)	kaçan (50a/13) (قچن)
ağaç (105a/5) (آغچ)	türkçe (9a/5) (ترکجه)

1.2.2. /p/ Ünsüzünün İmlâsı

/p/ ünsüzü zarf-fiil ekleri dışında diğer kelimelerde başta ortada ve sonda (پ) ile gösterilmiştir.

pürçeklü (118a/8) (پرچکلو)	depreşe (88a/10) (دپرشه)
yapışsa (39b/10) (یایشسه)	kapağı (46b/3) (قپغی)

Zarf-fiil olan {-Up} eki ise metinde (ب) ile gösterilmiştir fakat okunurken /p/ olarak okunmuştur.

dögüp (32a/12) (دوکب)	kaynadup (88b/7) (قیندب)
uyanup (122b/3) (اوینوب)	bilüp (10b/8) (بلوب)

1.2.3. /ŋ/ Ünsüzünün İmlâsı

/ŋ/ ünsüzü metnimizin neredeyse tamamında kef (ك) ile gösterilmiştir. Fakat nadiren de olsa üç noktalı kef (ڭ) ile gösterildiği yerler bulunmaktadır.

oñıldalar (89b/8) (اوڭلدلر)	kalınlanur (98b/5) (قالڭلنور)
yañağı (46b/2) (یکاغی)	genirmege (57a/3) (ککرمکه)
iñen (46b/8) (ایکن)	oñurgalar (48b/6) (اوڭورغلر)

1.2.4. /s/ Ünsüzünün İmlâsı

Bilindiği üzere Arap alfabesinde bulunan üç adet /s/ harfinin kullanımında, alıntı kelimelerde kalıplaşmış bir imlâ bulunmakla birlikte Türkçe kelimelerde art sıradan kelimelerde sad (ص), ön sıradan kelimelerde ise daha çok sin (س) harfinin kullanımı yaygındır. Metnimizde de bu duruma uygunluk görülmekle birlikte alışılmış yazımın

dışına çıkılan örnekler de mevcuttur. Aynı kelimenin hem sad hem de sinle yazıldığı birçok kelime görülmektedir.

suda (116a/2) (سوده)	şu (104a/4) (صو)
sovuğ (16b/5) (سوق)	şovuğ (100a/4) (صوق)
sa‘ter (13a/10) (سعتّر)	şa‘ter (34b/1) (صعتّر)
sıka (26b/6) (سقه)	şıkup (108b/5) (صقب)

1.3. Bazı Kelime ve Eklerin İmlâları

1.3.1 İkili İmlâya Sahip Kelimeler

Türkçe ve alıntı kelimelerin imlâsında, kalıplaşmış imlâdan farklı yazımlar göze çarpmaktadır. Aynı kelimenin farklı yazımlarını metnimizde görmek mümkündür. Duruma örnek olarak şu kelimeleri gösterebiliriz:

mufırd (55b/3) (مفرد)	mufırıtı (55b/3) (مفرط)
ayrı (101b/13) (ایری)	ayru (101b/13) (ایرو)
semiz (98b/8) (سَمِز)	semüz (10a/13) (سَمُز)
yumrı (90b/9) (یمری)	yumru (90a/8) (یمرو)

1.3.2. “ne” Kelimesinin İmlâsı

Ne kelimesi metnimizde “kim” ve “kadar” kelimeleri ile bitişik, diğer kelimelerden ayrı yazılmıştır.

her ne kim (10b/11) (هرنکم)	her ne dürlü (28a/1) (هر نه درلو)
ne kadar (81b/13), (40a/7) (نقدر)	her ne maraz (2a/6) (هرنه مرض)
ne issi (37a/1) (نه اسی)	ne var-ısa (52a/10) (نه وارسه)

1.3.3. “kadar” Kelimesinin İmlâsı

Kadar, yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere, “ne” ve kendinden önce gelen “ol” ile bitişik, diğer kelimelerden ayrı şekilde yazılmıştır.

ol kadar (37b/2) (اولقدر) kendü kadar (99a/10) (کندو قدر)
 ne kadar (81b/13), (40a/7) (نقدر) kadar (91a/6) (قدر)

1.3.4. “ile” Kelimesinin İmlâsı

ile bağlama edatının ekleşme sürecinde farklı yazım şekilleri mevcuttur. Metnimizde de ile kelimesinin kendinden önceki kelimeye hem bitişik hem de ayrı yazıldığı örnekler bulunmaktadır. Ayrıca iki yerde de ilen şeklinde yazıldığı görülmektedir.

nesne ile (18a/10) (نسنه ايله) sirke-y-ile (25b/6) (سرکیله)
 âlet ilen (25a/12) (آلت ایلن) sūd ilen (26b/13) (سود ایلن)
 şu-y-ıla (25b/12) (صویيله) toprağ-ıla (21b/13) (طپراغله)

1.3.5. i- Cevherî Fiilinin İmlâsı

Metnimizde i- cevherî fiilinin kelimeye hem bitişik hem de ayrı yazıldığı örnekler mevcuttur.

bārid-ise (12b/13) (بارد ايسه) çökdisē (26a/7) (چکديسه)
 söyler-iken (40b/2) (سیلرکن) yoğ-iken (122a/13) (یوگکن)
 anđuḡ idi (61a/6) (اکدق ایدی) var-ısa (20a/6) (وارسه)

1.3.6. “de” Bağlacının İmlâsı

De bağlacı metinde kendinden önceki kelimeye bitişik yazılmıştır.

issiden de (122a/5) (اسدنده) dēr-ise de (40a/7) (دیرسده)

1.3.7. “içün” Edatının İmlâsı

İçün edatı sürekli, kelimedden ayrı yazılmıştır.

deşmek içün (89b/6) (دشمک ایچون) arıtmak içün (115a/11) (ارتیق ایچون)
 def' etmek içündür (58a/4) (دفع ایتمک ایچوندیر)

1.3.8. Zamir n'sinin İmlâsı

Zamir n'si tüm kelimelerde n (ن) ile gösterilmiştir.

za‘findan (27a/11) (ضعفندن)	başına (18b/11) (باشنه)
dimāğından (17a/13) (دماغندن)	ağzına (50b/1) (اغزنه)
üzerinde (48a/13) (اوزرنده)	

Kendü kelimesinin yönelme hali eki aldığı iki örnekte ise zamir n'si değil /y/ yardımcı ünsüzü kullanılmıştır.

kendüye (27a/5), (77a/7) (کندویه)

1.3.9. “sonra” Kelimesinin İmlâsı

Sonra kelimesi metnimizde sad (ص), kef (ك), rı (ر) ve he (ه) ile yazılmıştır.

şonra (12b/11), (23a/2), (47a/11) şonrağı (91a/7) (صكره غى)

1.3.10. “veyā” Kelimesinin İmlâsı

Veya kelimesi vav (و), ye (ى) ve elifle (ل) yazılmıştır ancak vav (و), ye (ى) ve güzel he (ه) ile yazıldığı şekiller de mevcuttur. Metin ve dizinde bu iki farklı yazım tek bir maddede birlikte gösterilmiştir.

veyā (ويا) (11a/11), (29b/3), (70b/12) veyā (ويه) (123a/2), (44b/10), (76b/1)

1.3.11. “yāḥud” Kelimesinin İmlâsı

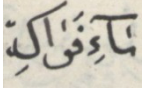
Kelime yâ ve ḥod kelimelerinin birleşiminden oluşmuştur. Metinde kelimenin elifli ve elifsiz şekilde yazımları mevcuttur. Metin ve dizinde kelimenin doğru olan tek yazımı kullanılmıştır.

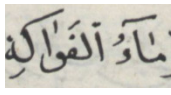
yāḥud (ياخود) (95b/6), (39a/6), (81a/12) yāḥud (يخود) (16b/5), (27b/1), (25b/8)

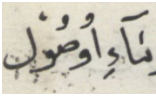
1.4. Arapça-Farsça ve Diğer Alıntı Kelimelerin İmlâsı

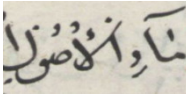
1.4.1. Arapça ve Farsça Tamlamaların Durumu

Metinde dikkat çeken bir husus da aynı tamlamaların hem Arapça hem de Farsça tamlama biçiminde kullanılmasıdır.

mā'-i fevākih (30a/1)

mā'ü'l-fevākih (32a/10)

mā'-i uşûl (50a/1)

mā'i'l-uşûl (56a/5)

II. BÖLÜM

2. SES BİLGİSİ

2.1. Ünlü Uyumları

2.1.1. Önlük-Artlık Uyumu

“Türkçenin temel ses uyumu olan damak uyumu, EAT’de en geniş şekliyle uygulanır” (Gülsevin ve Boz 2004: 93). Metnimizde de önlük-artlık uyumu tamdır. tamarları (9b/2), katarlar (37b/2), kırtulmazsa (38a/6), ditremege (40b/2), bulamac (40b/6), kıoymaqdan (24a/13), ağırmaz (47b/6), gitmezse (73b/10), yakmayasın (112a/10)

2.1.1.1. Önlük-Artlık Uyumu Dışında Kalan Ekler

+ki

Metnimizde önlük-artlık uyumunun tam olduğu yukarıda ifade edilmişti. Öyle ki standart Türkiye Türkçesinde uyum dışında kalan ki aitlik ekinin birçok Eski Oğuz Türkçesi metninde olduğu gibi uyuma tabi olduğu görülmektedir. bevldağı (74a/10)

Birçok kaynakta uyum dışı eklerden birisi olarak değerlendirilen –ken zarf-fiil ekinin –i cevherî fiiline geldiği ve bu sebeple de uyuma tabi olduğu değerlendirildiğinden bu ek uyum dışı ek olarak görülmemiştir.

2.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Eski Oğuz Türkçesi metinlerinde düzlük-yuvarlaklık uyumu önlük-artlık uyumu gibi sağlam değildir. Bunun temel sebeplerinden biri bazı eklerin ünlülerindeki düzlük ya da yuvarlaklığı eklendikleri kelimenin düzlük-yuvarlaklık durumuna göre değiştirmemeleridir. Ekler ünlülerini her durumda korumaktadırlar. Bu durum da dönem metinlerinde düzlük-yuvarlaklık uyumunun görülmemesinde önemli bir etken olmuştur. Metinden alınan aşağıdaki kelimeler, düzlük-yuvarlaklık uyumunun bulunmadığı örneklerden bazılarıdır:

bişürdükden (12b/11), boğulmuş (19b/11), dönderür (23a/1), damzura (25b/13), koxısı (28a/3)

2.1.2.1. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu Dışında Kalan Kelimeler

2.1.2.1.1. Yapım Eklerindeki Yuvarlaklıklar

ıtatsız (10a/5), azcuğ (72a/13), açuğ (54b/13), eksük (34b/13), artuğ (36a/9), kabarcük (28a/7)

2.1.2.1.2. Ses Olaylarına Bağlı Yuvarlaklaşmalar

/g/ ünsüzünün düşmesiyle meydana gelen yuvarlaklaşma örnekleri aşağıdaki gibidir.

ayrığ > ayru (101b/13), şarığ > şaru (9b/5)

/g/ ünsüzünün düşmesiyle yuvarlaklaşmanın görülmediği örnekler de bulunmaktadır.

katığ > katı (29b/13), açığ > acı (9b/5)

2.1.2.1.3. Dudak Ünsüzlerine Bağlı Yuvarlaklıklar

demür (118b/5), semüz (10a/13)

2.1.2.1.4. Korunan Yuvarlaklıklar

Eski Oğuz Türkçesindeki kimi yuvarlak ünlülü kelimelerde yuvarlaklık ses olaylarına bağlı değildir. Bu kelimeler Eski Türkçe döneminde de yuvarlak ünlülüdür.

yaruk (69b/10), altun (123a/2), girü (13a/2), kendü (43a/12), ağu (119a/11)

2.1.2.1.5. Yuvarlak Ünlülü Ekler

Bu başlık altında bulunması gereken ekleri ve örneklerini alandaki diğer çalışmaların tekrarı olacağını düşünmemiz sebebiyle ayrı ayrı göstermeyip, metnimizde bulunan, genel temayüle aykırı örnekleri vermeyi uygun gördük.

Eski Oğuz Türkçesi döneminde kullanılan isimden isim yapma eki –IU yuvarlak ünlülü şekilde kullanılmıştır. Fakat metnimizde düz ünlülü şekilde kullanıldığı örnekler de bulunmaktadır.

veremli (48b/8), iriñli (61b/5), ağırlı (47a/9), kara bürükli (117b/3)

{-ğUn} fiilden isim yapma eki yuvarlak ünlülü şekilde kullanılırken metnimizde düz ünlülü şekilde kullanıldığı bir örnek bulunmaktadır.

yangınına (114b/5)

{-mUr} fiilden isim yapma eki yuvarlak ünlülü şekilde kullanılırken metnimizde düz ünlülü şekilde kullanıldığı bir örnek bulunmaktadır.

yağmır böcegidür (119a/7)

{-(U)k} fiilden isim yapma eki yuvarlak ünlülü şekilde kullanılırken metnimizde düz ünlülü şekilde kullanıldığı bir örnek bulunmaktadır.

karışık (71b/7)

3. Teklik şahıs emir eki {-sUn} yuvarlak ünlülü şekilde kullanılırken metnimizde düz ünlülü şekilde kullanıldığı bir örnek bulunmaktadır.
alsın (81a/13)

2.1.2.1.6. Düz Ünlülü Ekler

{-(I)l} Fiilden fiil yapma eki genellikle düz yardımcı ünlü alırken metnimizde yuvarlak ünlü aldığı örnekler bulunmaktadır.

boğulmuş (19b/11), dutul-mağa (27a/11), şoyulmağa (31b/11), kavrulmuş (41a/6), yarulmağdan (46a/5)

{-(I)n} Fiilden fiil yapma eki genellikle düz bir yardımcı ünlü alırken metnimizde yuvarlak ünlü aldığı örnekler bulunmaktadır.

zıkr olundı (10b/1), bulunmazısa (19b/8), olunmışdur (9a/10), koyunalar (88a/13)

2.2. Ünsüz Uyumları

Ünsüz uyumu, ötümsüz ünsüzle biten bir kelimeye, ötümlü ünsüzle başlayan bir ek eklendiğinde ekin ünsüzünün ötümsüz hale gelmesi durumudur.

“Eski Oğuz Türkçesinde, ünsüz uyumu yoktur. Bu dönemde bazı ünsüzlerin sürekli ötümlü olması, uyumsuzluğun önemli sebeplerindendir.” (Gülsevin ve Boz 2004: 96). Metnimizde de ünsüz uyumu görülmemektedir, bu açıdan dönem özelliklerine tamamen uygunluk gösterir. Aşağıda, ünsüz uyumunun bulunmadığı örnekler verilmiştir:

2.2.1. Bulunma eki {+dA}

almakda (14b/8) (المقده), başda (17a/9) (باشده), koltukda (88b/9) (قولتوقده), şovukda (41a/4) (صوقده)

2.2.2. Ayrılma eki {+dAn}

yorulmakdan (121b/1) (يورلمقدن), yemekden (121b/10) (يَمَكْدن), ahlātdan (9a/12) (اخلاطدن), bişürdükden (12b/11) (بشردكدن)

2.2.3. Bildirme 3. teklik kişi eki {+dUr(Ur)}

etmişdür (11a/4) (اتمِشْدُر), içmekdür (12a/7) (اچْمَكْدُر), yokdur (20b/9) (يَقْدُر), çokdur (24a/5) (چَقْدُر)

2.2.4. Görülen geçmiş zaman eki {-dI}

çıkdı (84b/4) (چَقْدِي), dutdı (97b/6) (دوتْدِي), geçdi (81b/8) (كچْدِي), çıkdı (84b/4) (چَقْدِي)

2.2.5. Sıfat-fiil eki {-dUK}

kusduğı (54a/6) (قوسدوغي), etdügi (45a/9) (ئتدوگي), geçdükden (43b/5) (كچدكدن), eritdükden (114b/9) (ارتدكدن)

2.2.6. Ettirgen çatı eki {-dUr}

karişdurup (14a/5) (قَرِشْدُرُب), yatışduralar (14b/4) (يَتِشْدُرْلَر)

2.3. Ses Değişmeleri

“Sesler dil birliklerinde rast gele yan yana gelmezler. Bazı sesler bir kısım seslerle birleşmezler. Kimi sesler gramer birliklerinin belirli yerlerinde kendilerini koruyamazlar. Bir kısım sesler birbirleriyle yer değiştirirler. Ekleme sırasında bazı sesler düşer, bazıı yeniden türer. Kısaca bir gramer birliğinde bir araya gelen sesler, belirli bir anlam bütünlüğü içinde birbirine bağlanır ve birbirlerini devam ettirirler. İşte dil seslerinin, oluşturdukları anlamlı ve görevli dil birliklerinde, uğradıkları değişikliklere ses olayı adı verilir” (Özkan, Esin ve Tören 2001: 321).

Çalışmada hem eş zamanlı, hem art zamanlı yöntem kullanılmış olup, art zamanlı yöntemde metin Türkçesi ile ölçünlü Türkiye Türkçesi arasında karşılaştırma yapılmıştır.

2.3.1. Ünlüler

è/ > e/

dêrler (18b/13) > derler

yêmekdür (19a/10) > yemektir

vêreler (19b/8) > versinler

yêri (20b/11) > yeri

yêdi (22b/6) > yedi

yêlden (24b/5) > yelden

2.3.1.1. Ünlü Düzleşmesi

Kelimelerdeki yuvarlak ünlülerin düz ünlüye dönüşmesidir. Metindeki örnekleri şöyledir:

u# > ı#

şaru (52a/2) > sarı

ayru (101b/13) > ayrı

u/ > ı/

azcuķ (48a/7) > azcık

arduç (117b/1) > ardıc

ü# > i#

kendü (43a/12) > kendi

deñlü (103b/13) > denli

ü/ > i/

semüz otıdur (118b/9) > semiz otudur

degül (43a/3) > değil

getürür (57b/3) > getirir

2.3.1.2. Ünlü Genişlemesi

“Ünlülerin çıkışında ağız boşluğunun çok açılması olayıdır. Bu olayda, ı, i, u, ü dar ünlüleri, çeşitli nedenlerle boğumlanma özellikleri bakımından geniş sıradan a, e, o, ö ünlülerine dönüşür” (Karaağaç 2010: 98).

i/ > e/

girü (13a/2) > geri

2.3.1.3. Ünlü Daralması

“Yanlarında geniş ünlüleri daraltma etkisi yapan bazı ünsüzlerin etkisi altında, a, e, o, ö geniş ünlülerinin a > ı, o > u, e > i, ö > ü biçimindeki daralma olayı, ünlü daralması olarak bilinir” (Karaağaç 2010: 97).

è/ > i/

gèymese (122a/12) > giymese

dèyü (70a/9) > diye

#e > #i

encīr (76a/1) > incir

eyü > iyi

ö/ > ü/

gögercin (43a/3) > güvercin

ebem gömecedür (119a/2) > ebe gümecedir

2.3.1.4. Yuvarlaklaşma

Yuvarlaklaşma, kelimelerdeki düz ünlülerin yuvarlak ünlülere dönüşmesidir. Metinden alınan aşağıdaki örneklerde ise bu yuvarlaklaşmaların sebebi ünlü uyumudur.

i/ > ü/

dökilür (29a/4) > dökülür

i# > ü#

üstī (63b/7) > üstü

ı# > u#

ķuzı (43a/3) > kuzu

2.3.1.5. Ünlü Kısalması

“Bir ünlünün çıkış süresinin kısalması biçiminde gerçekleşir” (Karaağaç 2010: 99).

dārūyī (23a/12) > darıyı

ammā (10a/6) > ama

‘ilāc (13a/8) > ilaç

ḥacāmat (18b/3) > hacamat

ḥinnā (22a/2) > kına

2.3.1.6. Ünlü Düşmesi

Kelimenin başında, ortasında veya sonunda bulunan bir ünlünün düşmesidir. Aşağıdaki kelimeler, kelime başındaki düşmeye örnektir.

ısıcaḡ (27a/4) > sıcak

enār (10a/8) > nar

2.3.1.6.1. Ünlünün Sıfırla Nöbetleşmesi

Türkçede kök veya gövdeler, ekleşmeye bağlı olarak ikinci veya son hecedeki ünlülerini kaybedebilirler.

oḡul > oḡl-ı (11a/3)

burun > burn-ı (17b/4)

alın > aln-ına (14b/3)

2.3.1.7. Ünlü Türemesi

Kelimenin aslında olmayan bir ünlünün, kelimenin başında ortasında veya sonunda ortaya çıkması olayıdır.

yumşaq (9b/10) > yumuşak

üzre (1b/11) > üzere

serv (68b/13) > selvi

2.3.2. Ünsüzler

2.3.2.1. Ünsüz Tekleşmesi

“Türkçe asıllı olmayan kelimelerde sonda bulunan çift ünsüzden birinin Türk

dilinin ses yapısına uydurularak düşürülmesidir. Bu hadise temel olarak ses düşmesidir.” (Şahin 2003: 42).

ḥammāma (12a/10) > hamam

ammā (15a/5) > ama

2.3.2.2. Göçüşme

“Kelime içindeki iki sesin yer değiştirmesine göçüşme adı verilir” (Özkan, Esin ve Tören 2001: 341).

çermeyeler (26b/1) > çemreyeler

amrūd (13b/4) > armut

eşki (102a/11) > ekşi

2.3.2.3. Ötümlüleşme

“Oğuzcayı diğer Orta Türkçe şivelerinden ayıran en önemli fonetik özelliklerden biri kelime başında ünsüzlerin ötümlüleşmesidir. Bu ötümlüleşme hadisesi t-d, k-g, ç > c, p > b ünsüzleri arasında tespit edilebilmektedir. Ötümlüleşme başta, ortada ve sonda görülebilir” (Şahin 2003: 43).

Başta;

#t > #d

tağıлмақдан (89a/8) > dağılmaktan

ṭalak (65a/1) > dalak

ṭoksan ṭokuzuncı (4a/7) > doksan dokuzuncu

ṭağlayalar (34b/3) > dağlayalar

ṭolu (38b/1) > dolu

ṭar (38b/12) > dar

2.3.2.3.1. Ötümlülük-Ötümsüzlük Nöbetleşmesi

Ötümsüz ünsüzle biten bir kelimeye ünlü ile başlayan bir ek eklendiğinde bu ünsüz ötümlü hale gelir.

tükrük > tükrügi (22b/5)

çekmek-e > çekmege (27a/7)

barmağ > barmağıla (63a/2)

talak > talag.ı (64a/3)

2.3.2.4. Ötümsüzleşme

“Ötümlü ünsüzlerin ses yolunu darlaştırarak çıkarılan eşleri olan ötümsüz ünsüzlere dönüşmeleri, ötümsüzleşme olarak bilinir“ (Karaağaç 2010, 91). Metnimizdeki kelimelerde bulunan bazı ötümlü sesler, Türkiye Türkçesinde ötümsüz şekilde görülmektedir.

#b > #p

barmağ (90b/8) > parmak

b# > p#

‘acāyib (116b/2) > acayip

şarāb (10b/9) > şarap

#d > #t

depeden (24b/2) > tepeden

derleyüp (121b/1) > terleyip

dutmamak (20b/9) > tutulmamak

d# > t#

dāne > tāne (43a/6)

#d > #t

murād (2a/6) > murat

amrūd (10a/9) > armut

süd (40a/13) > süt

dörd (106a/8) > dört

2.3.2.5. Sızıcılaşma

Kelimedeki patlayıcı ünsüzlerin diğer sızıcı ünsüzlerin etkisiyle sızıcı hale gelmesine sızıcılaşma adı verilir.

ŋ/ > ğ/

geŋirmege (105b/5) > geçirmeye

#k > #h

ķanķısından (9a/13) > hangisinden

ķanķısı (30a/13) > hangisi

ġ/ > ğ/

aġaç (105a/5) > ağaç

g/ > ğ

egri (22b/4) > eğri

g/ > v/

dögeler (105b/10) > döveler

gögercin (89b/6) > güvercin

2.3.2.6. Yutulma

“Bu hadisede ise yine çoğunlukla g sesinin kaybolması söz konusudur. Ancak buradaki fark düşen ünsüzün kaybolurken ünlüde herhangi bir değişikliğe yol açmamasıdır” (Şahin 2003: 43).

ġ/ > Ø

ķarlıķanmak (96a/9) > darlanmak

böġrölce (81a/13) > börölce

III. BÖLÜM

3. ŞEKİL BİLGİSİ

Şekil Bilgisi bölümünde eklerin tasnifi yapılırken, Prof. Dr. Gürer Gülsevin'in V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı'nda sunduğu "Türkçede "Sıra Dışı Ekler" ve Eklerin Tasnif-Tanımlama Sorunu Üzerine" adlı bildirisinde yaptığı tasniften faydalanılmıştır.

3.1. Türetme Ekleri

"Bunlar, isim veya fiillerden, yeni, kalıcı, sözlüksel kelimeler türetirler" (Gülsevin 2004: 1278).

3.1.1. İsimden İsim Türeten Ekler

"İsimden isim yapma ekleri isim kök ve gövdelerinden isim yapmak için kullanılan yapım ekleridir" (Ergin 1993: 145).

{+Ak}

Organ isimleri yapmak için kullanılır.

bögrek (70b/4), yañağda (98b/9)

{+cı}

Birçok fonksiyonu bulunan isimden isim yapma eki +cı, daha çok meslek isimleri türetir.

kıyımıcılar (118a/12)

{+CII}

Bu ek eklendiği isimden bitki ve hayvan adları üretir veya o isme benzerlik anlamı katar.

ağcıl (35b/2), gökçil (52a/5), (78b/13), (87a/9)

{+II}

Renk isimlerine eklenen, çok kullanılmayan bir ektir.

kızıl (9b/3), yeşil (35b/3)

{+IIk}

Birçok fonksiyonu bulunan ek, somut isimlerden soyut isimler; yer, alet, topluluk isimleri türetir.

hastalıklar (30b/7), arıklıktan (81a/6), şamanlıkda (122a/12), aylık (80b/13), günlük (80b/12)

{+acuk}

“Sıfatta dereceyi düşürür” (Gülsevin 2007: 115). Metinde tek örnekte görülür.

azacuk (67a/10), azacugiken (122a/10)

{+aru}

Yön ekidir, yön bildiren kelimeler yapar.

yokaruda (32b/7), yokaruya (57a/4)

{+cA}

Eşitlik fonksiyonunun yanı sıra dil isimleri de yapar.

kolaycadur (122a/11), türkice (21b/5), (89a/10), ‘acemce (89a/11), irinlüce (98a/10)

{+dası}

“Zaman bildiren isimlerin üstüne gelerek zarf yapmıştır” (Gülsevin 2007: 116).

yarındası (102a/5)

{+daş}

Birliktelik anlamı taşıyan isimler yapan ektir.

kardeş (76b/2)

{+di}

“Kalıplaşmış tek örnekte zaman zarfı yapmıştır” (Gülsevin 2007:116).

imdi (9a/11)

{+din}

İsimlere gelerek onları zarf haline getirir.

öndin (56b/5)

{+düz}

“Zaman zarfı yapan tek örnekte görülür” (Gülsevin 2007:116).

gündüz (88a/10), (122a/6)

{+In}

İsimleri zarflaştırır.

yakın (50b/1), (97b/9)

{+la}

Eklendiği isme iken anlamı katar, zarflaştırır.

acla (98b/11), tokla (99a/1), ısıcaqla (42a/7)

{+lAyIn}

Zaman bildiren isimler yapar.

ancılayındur (16b/1), belürdügünleyin (122a/9)

{+IU₄}

İsimleri sıfat durumuna getiren eklerdir.

tatlı (9b/2), yağlı (10b/5), ağırlı (47a/9), veremli (48b/8), bādāmlu (50b/11), dürlü (16a/10)

{+mİş}

Sayı isimleri yapar.

altmış (3a/12), yetmiş (3b/5)

{+ndü}

“İki sayı isminin üzerine gelerek, vakit bildiren yeni bir isim yapmıştır” (Gülsevin 2007:116).

ikindüyin (13a/2)

{+ra}

Yön gösterir ve isimleri zarflştırır.

taşrasına (26a/6), sonra (103b/12)

{+rak}

Eklendiği isme karşılaştırma, derecelendirme anlamları katar.

açıgrağ (16b/12)

3.1.2. İsimden Fiil Türeten Ekler

İsimden fiil yapan ekler isim kök ve gövdelerine gelerek fiiller türetirler.

{+A-}

İşlek olmayan bir isimden fiil yapma ekidir.

uzamakdur (12b/9), oynaya (19a/4), kanamağa (26a/3), benzer (88a/2)

{+(A)l-}

“İşleklik sahası pek geniş değildir. Umumiyetle sıfatlardan fiil yapar” (Ergin 1993:171).

domalmağa (83b/2), çoğala (90b/6), genişelen (20b/6), incele (90b/9), kocaldur (9b/13)

{+(A)r-}

Renk isimlerinden o renge benzemek anlamında fiiller yapar.

karara (9b/7), şararmak (12b/6), kızarup (14b/8)

{+ı-}

“Geçişsiz fiiller türettiği görülmektedir” (Gülsevin 2007: 120)

kaķımaķ (11a/6)

{+da-}

İsimlere gelerek hem geçişli hem geçişsiz fiiller yapar.

aldayalar (18a/10), kımılda (25a/4), kıcırda (36b/7), hırıl (44b/8), kurul (65a/8)

{+lA-}

Eklendiği isimlerden geçişli ve geçişsiz fiiller yapar.

uyuklaya (9b/1), şulama (11a/8), yıylama (12b/5), hırlaya (19b/6), yağlayalar (21a/8), derleye (49a/12)

{+lAn-}

Geçişsiz fiiller yapar.

çapa (17a/8), şulansa (19a/9), taşalana (24a/11), yaşşılmağa (29a/5), yaralanma (34b/12), iri (26a/8)

{+sa-}

Çok az örnekte görülür, geçişsiz fiiller yapar.

şusaya (9b/6)

{+kır-}

“Yansıma (onomotope) kelimelere gelerek fiil türetmeye yarar” (Şahin 2003: 71).

ınçkıra (53a/12), tükürmek (15b/6)

3.1.3. Fiilden İsim Türeten Ekler

Fiilden isim yapan ekler, fiil kök ve gövdelerinden isim yapan eklerdir.

{-(A)k}

Fiillerden alet, yer ve organ isimleri yaparlar.

kapakları (64a/12), elekden (100b/10), döşeğe (76a/8), dudak (33b/1)

{-gı}

Ek, Eski Oğuz Türkçesinde yuvarlak ünlü ile kullanılır. Fakat metnimizde bulunan tek örnek düz ünlülü şekildedir.

burğıyla (67a/6)

{-ğun/-ğın}

Bu ek de Eski Oğuz Türkçesinde yuvarlak ünlü ile kullanılır, metnimizde ise yuvarlak ünlülü şeklin yanı sıra düz ünlülü bir örnek de bulunmaktadır.

kızğın (11b/1), yangınına (114b/5)

{-I}

“Genellikle tek heceli fiillerden bir oluş ve kılış bildiren isim ve sıfatlar türetir. Çok işlektir“ (Gülensoy 2010: 534).

koşısı (28a/1), dürtisinden (90b/2), ağrısıdur (11a/4)

{-IcI/-ucı}

Bir işi sürekli yapmayı bildirir, meslek adı yapar.

kusduruciya (113b/5), yazıcısı (121a/11), yumuşadıcı (33b/4), arturıcı (50a/3), taşıdıcı (53b/19), giderici (15b/8)

{-(U)k}

“Bu ekle pasif anlamlı mücerred ve müşahhas isim ve sıfatlar, alet ve eşya isimleri türetilmektedir” (Özkan 2009: 120).

şovuklar (9b/12), delüğinden(16b/8), öksürüğe (44b/1), açuk (54b/13), büyük (30b/12)

{-(i)m}

Fiillerden soyut isimler türetirler.

ölümünden (123a/11)

{-maç}

Sık kullanılmayan bir ektir.

bulamaç (40a/3)

{-mur}

İşlek olmayan bir ektir.

yağmurlar (9b/12)

{-az}

İşlek olmayan bir ektir.

boğazına (38a/10)

{-ğu}

Alet isimleri ve soyut isimler yapar.

ısırguya (88b/3), çalgular (99a/3)

{-unç}

Soyut isimler yapar.

ķorkunç (10a/4)

{-l}

“Geçişsiz fiilden sıfat ve zarf yapar” (Gölsevin 2007: 136).

dükeli (14a/9)

3.1.4. Fiilden Fiil Türeten Ekler

Fiilden fiil yapma ekleri fiil kök ve gövdelerinden fiil yapmak için kullanılırlar.

{-(i)kla}

İşlek olmayan bir fiilden fiil yapma ekidir.

sayıklaya (88b/11)

3.2. Tür Değiştirici Ekler

“Bunlar, sözlüksel kelime türetmezler. Eklendikleri isim ve fiilleri, sözlükte yer almayacak isim, sıfat ya da zarflar haline getirirler” (Gölsevin 2004: 1278).

3.2.1. Fiillere Eklenenler

3.2.1.1. Fiilimsiler

3.2.1.1.1. Mastar Ekleri

“Mastarlar fiillerin isim şekilleridir. Bu yüzden herhangi bir ismin gireceği bütün hallere girer ve isimlerin aldığı bütün ekleri alırlar” (Gölsevin 2007: 122).

{-mA}

Fiillerden soyut isimler yaparlar.

ısıtmalar (28b/2), ısıssimesi (45a/13), yanmasına (58b/8), çekzinmesine (15b/5)

{-mAk}

“Fiilin mastar şeklidir, bir hareket ve oluşun soyut ismidir” (Özkan 2009: 120).

akrumakdan (16b/3), olmakdan (17a/12), yemekden (32a/3), esnemekdür (57a/6), öğürmegile (51a/8)

3.2.1.1.2. Sıfat-fiil Ekleri

“Fiillerin, zamana bağlı isim ve sıfat şekilleridirler. İsimler gibi, çokluk, iyelik ve hal eklerini alırlar” (Gülsevin 2007: 123).

{-dUk}

Eski Oğuz Türkçesinde yuvarlak ünlü ile kullanılan ek fiileri sıfatlaştırır.

yılan şokduğına (100b/2), dögdükden (52b/7), yedügi (53b/7), kusduğı (54a/6), dedüğümüzden (12b/7)

{-mIş}

Eski Oğuz Türkçesinde düz ünlü ile kullanılan ek geçmiş zamanı bildiren sıfatlar yapar.

yemişlerden (11b/3), kefi alınmış bal (99b/8), süzülmişle (101b/5), kaynamış ola (58a/2), koğmış (28a/2)

{-AcAk}

Gelecek zaman ifadesi taşıyan sıfatlar yapar.

kan alacak yerleri (9b/1), yatacak vaktin (11b/12), damzuracak nesnedür (115a/5), kusacağı (122a/1), derleyecek nesneler (63a/4)

{-mAz}

Fiillerden geniş zamanda olumsuzluk bildiren sıfatlar yapar.

burundan gelen yaramaz fužū[l]dur (28b/13), ağrımaz ıarafuñ (47b/6), çıkmğa komaz otları (100b/8), bir yanı dutmaza dërler (20a/10)

{-Ar}

Fiilleri geniş zaman ifadesiyle sıfatlaştırır.

gökçek eder otları (99b/4), takviye vërür cevârişler (57a/9), aķar nesne (24b/11)

{-An}

Fiilleri geniş zaman ifadesiyle sıfatlaştırır. Süreklilik, kalıcılık manası yükler.

ayak üzre ıuranlarda olur (85b/3), ıandan olan ısıtmanuñ ‘alâmeti (95b/10), içinden ıan gidenlere fâyide eder (102b/3), gece ile ziyâde öksürene (102b/12), çıkan köpügi (31a/11)

3.2.1.1.3. Zarf-Fiil Ekleri

“Fiilleri başka fiillerle bağlamak üzere zarflaştıran eklerdir. Aslen zarf-fiil eki olan şekiller bulunduğu gibi, başka eklerin bir araya gelmesiyle zarf-fiil fonksiyonunu üstlenen yapılar da vardır (-dUk +dA gibi). Ayrıca, cümlelerin içindeki başka unsurlarla bir araya gelerek zarf-fiil görevinde kullanılmış olan zaman veya kip ekleri de bulunmaktadır” (Gülsevin 2007: 125).

{-Up}

Eski Oğuz Türkçesinde yuvarlak ünlüyle kullanılır, fiillerden zarf durumunda kelimeler türetir.

ıoyup (22a/1), ıaynadup (27a/8), edüp (27b/12), bilüp (10b/8), ezüp (11b/5)

{-ArAk}

-A zarf-fiil ekiyle -rAk karşılaştırma ekinin birleşiminden oluştuğu

düşünülmektedir.

benzeyerek (72a/5)

{-IcAk}

Fiile -inca, -ince anlamı katan bir zarf-fiil ekidir.

işidicek (14a/3), kesilicek (38a/7), öksüricek (42b/3)

{-IncA}

-incaya kadar anlamını taşıyan bir ektir.

varınca (38a/12), kalınca (43a/13), kaldurmayınca (44a/10), olinca (60a/6), kuruyınca (69b/5)

{-mAdIn}

Olumsuz bir şart anlamı taşıyan zarf-fiil ekidir.

sişmedin (121b/4), gelmedin (122b/2), olmadın (62b/13), azmadın (32a/7)

{-meden}

Türkiye Türkçesinde sık kullanılan bu zarf-fiil eki, -mAdIn ekinin ünlüsünün genişlemesiyle oluşmuştur. Metinde tek örnekte görülmektedir.

düşmeden (29a/8)

{-sA}

Şart anlamı taşıyan bir zarf-fiil ekidir.

koğsa (28a/2), ağsa (33a/2), olsa (33a/3), çıkça (39a/10), ekerlerse (89b/8), geçerse (96b/6)

{-ken}

Süreklilik bildiren bir zarf-fiil ekidir.

ağarken (69a/4), ederken (78a/12), gelürken (80b/3)

3.2.2. İsimlere Eklenenler

3.2.2.1. {+ki} ilgi eki

Bir şeye ait olma durumunu bildirir.

evvelki (9a/6), hanceredeki (45b/10), göğüsteki (108a/6), içindeki (118b/6)

3.2.2.2. {+siz/+sUz} yokluk eki

Eklendiği kelimenin olmadığını bildiren ektir.

sebebsiz (15b/5), kıansuz (66a/6), tatsuz (10a/5), uykusuz (17b/3), ihtiyārsuz (78a/2), irādetsüz (70a/2)

3.2.2.3. {+II₄} varlık eki

Eklendiği kelimenin varlığını bildirir.

ağrılı (47a/9), irinli (61b/5), yağlı (62a/7), sirkeli (88a/12), tatlı (9b/2), yağlı (10b/5), levnlü (19a/2)

3.3. İşletme Ekleri

“Bunların görevi, ne sözlüksel kelime türetmek, ne de kelimelerin türünü değiştirmektir. Cümlede kelimeler ve kelime grupları arasında ilişki kurarlar. Bir bölümü ilişki kurarken, cümledeki öğelerini belirlerler, yani kurdukları ilişki cümleyi ilgilendirir. Bir kısmının kurduğu ilişki ise sadece ilgili kelimeler arasında kalır, sözdiziminde bir görev üstlenmez, öğelerde değişiklik yapmazlar” (Gülsevin 2004: 1278,1279).

3.3.1. Ögeleri Belirleyiciler

3.3.1.1. İsimlerde

3.3.1.1.1. Ad Durumu Ekleri

3.3.1.1.1.1 Yalın Hal

İsimde başka bir unsura bağlayıcı ek bulunmayan haldir.

semüz (12a/8), kan (12b/1), şaru (14b/13), kulağ (24a/6), uzun (48b/1)

3.3.1.1.1.2. Belirtme Hali {+(y)I}

İsmi fiile bağlayıcı ektir.

bersāmi (48b/10), ma‘deyi (54b/7), yeri (55a/2), şuyı (56a/11), tarafı (61a/4), nefisini (18a/9), ağzını (24b/2)

3.3.1.1.1.3. Yönelme Hali {+(y)A}

İsimleri yaklaşma, yönelme anlamıyla fiile bağlar.

karına (62b/1), tulumu (62b/7), bögrine (67a/5), kurdına (67b/10), karhaya(69a/12)

3.3.1.1.1.4. Bulunma Hali {+dA}

İsmi, fiile bulunma ilgisiyle bağlar.

tepesinde (69a/1), arkada (70b/6), tarafda (71b/9), kavukda (73b/7), oğlanlarda (76a/9)

3.3.1.1.1.5. Ayrılma Hali {+dAn}

İsme, uzaklaşma, ayrılma anlamı katar.

țamarından (76b/1), bāridden (79a/10), sevdādan (81a/8), öğden (82a/13), demden (83a/6)

3.3.1.1.1.6. Vasıta Hali {+lA} {+IlA} {+(I)n} {+(y)IlA} {+(y)lA}

İsme birliktelik, vasıta anlamı katar.

‘ilâcıyla (83a/13), yağıyla (83b/11), un-ıla (89b/5), zamğ-ıla (91b/5), sebebiyle (74a/9), şeker-ile (11a/11), vaktin (11b/12), degin (61b/10)

3.3.1.1.1.7. Eşitlik Hali {+CA}

İsmin eşitlik, benzerlik anlamında bulunduğu haldir.

suluca (99a/4), şaruca (28b/4), ardınca (121b/1), tüzce (69a/3), irinlüce (98a/10), yeterçe (21a/1)

3.3.1.2. Fiillerde

3.3.1.2.1. Çatı Ekleri

3.3.1.2.1.1. Geçişli/Ettirgenlik Ekleri

{-dUr-}

Ekin ünlüsü daima yuvarlak olup ünsüz uyumuna girmez. Geçişsiz fiillere gelerek onlardan geçişli fiiller yapar.

karışdurup (14a/5), yatışduralar (14b/4), alduralar (18a/1), kusduralar (19b/7), yêdüreler (75a/1), bildürür (94b/4)

{-zur-}

İşlek olmayan bir ektir.

damzura (24a/10)

{-t-}

Geçişsiz fiilleri geçişli hale getirir.

kurutmağa (93a/10), eyitdük (14a/9), koğudalar (19b/7), kocaldur (9b/13), azaldur (18b/4)

{-Ur-}

Geçişsiz fiilleri geçişli hale getirir. Ünlüsü daima yuvarlaktır.

içüreler (20b/3), bitüreler (103a/3), geçüresin (102b/6), bişürürler (103a/4), baturıcak (93b/3)

{-Ar-}

Geçişsiz fiilleri geçişli hale getirir.

çıkaralar(16a/11), gidereler (35a/11)

{-der-}

Geçişsiz fiilleri geçişli hale getirir.

dönderür (23a/1)

3.3.1.2.1.2. Meçhul/Edilgenlik Ekleri

{-I₄l-}

Faili belli olmayan fiiller türetmek için kullanılır.

andan bal yalar gibi yalayalar ezilenin yudalar (110b/13), andan hıñne kesile (20a/2), gızāları dahı yazılmışdur (20a/8), anşuzda çekili gelür kurulur zaħm eder (21a/3), ‘alāmeti yüzi kıızıl ola boğulmuş gibi (19b/11), mādde dökülmekden olur (21b/6)

{-I₄n-}

Faili belli olmayan fiiller türetmek için kullanılır.

kanķısından idügi bilinmek gerek (9a/13), kefi alınmış bal ile karışduralar (106a/10), kitāblardan istihrāc olunmuşdur (9a/10)

3.3.1.2.1.3. İşteş/Karşılıklılık Ekleri

{-ş-}

Fiili birlikte veya karşılıklı yapma anlamı katar.

karışa (15a/9), irüşmekden (26a/13), gicişür (36b/3), tolaşmış (85b/5), kıurcaşur (85b/5)

3.3.1.2.1.4. Dönüşlülük Ekleri

{-(I₄)n-}

Geçişli fiillere gelerek failin işi kendi kendine yaptığını bildirir.

düşde kıızıl görine (9b/3), temaṭṭī dēyü gerinmege dērler (57a/10-11), ayrınmış ve pūs tıtmış gibi olur (67b/13-68a/1), kaṅgı ıarafa yatarsa incine (48a/10), düşde kıızıl görine (9b/3), şovuk şu kıoyunalar (88a/13), bārid raṭb yağlar sürüneler (91a/2)

3.3.1.3. Şahıs Ekleri

“Eski Oğuz Türkçesinde kip ve zaman eklerinin ardından eklenen ve kişi kavramı veren ekler genel olarak ikiye ayrılır. Bu eklerden bir kısmı zamir kaynaklı iyelik ekleri, diğeri de iyelik kaynaklı kişi ekleridir” (Şahin 2003: 58).

Zamir kaynaklı şahıs ekleri:

I. Teklik Şahıs: -Am	yazam (1b/9)
II. Teklik Şahıs: -sIn	süzesin (107b/5)
III. Teklik Şahıs: -	gele (9b/9), erimiş (16b/3)
I. Çokluk Şahıs: -Uz, -vUz	-
II. Çokluk Şahıs: -sIz	-
III. Çokluk Şahıs: -lAr	getüreler (67a/7)

İyelik Kaynaklı Şahıs Ekleri

I. Teklik Şahıs: -m	diledüm (1b/7)
II. Teklik Şahıs: -ṇ	bildün (9a/12)

III. Teklik Şahıs: -	-
I. Çokluk Şahıs: -k	eyitdük (14a/9)
II. Çokluk Şahıs: -ηUz	-
III. Çokluk Şahıs: -lAr	içüreler (15a/8)

3.3.1.4. Zaman Ekleri

{-dI}

Bilinen-görülen geçmiş zaman ekidir.

vaqt olur öldi dëyü gömerler (19b/3)

on iki aydan geçdi (81b/8)

kaşığından bir nesne gögsine dek çıkdı (84b/4)

cālīnūs eydür yigirmi dört yıl bir kişiyi dutdı dër (97b/5,6)

burada naşîhat tamām oldı (123a/13)

{-updurur} {-üpdür}

“Eski Oğuz Türkçesi metinlerinde, bazan, geçmiş zamanda yapılan bir işi kesin yargıyla anlatan fiil şekilleri de kullanılmıştır. Bunlar –up, -üp zarf-fiil eki üzerine bildirme ve kuvvetlendirme eki –dur, -dür/ -durur, -dürür eklerinin getirilmesiyle kurulan -updur, -üpdür/ -updurur, -üpdürür şekilleridir“ (Özkan 2009: 136).

Metinde ek iki kelime de karşımıza çıkmaktadır.

kılupdururam (2a/6), gelüpdür (59a/5)

{-mİş}

Duyulan-öğrenilen geçmiş zaman ekidir.

hablar vëreler kim dëmiş anuñ şan‘atları aşağa kitāb-ı āhırinde yazılmışdur (10b/10)

göreler kim ne emekler harc etmişdür etmişdür (11a/3)

bu naşîhatları dutan ebū‘alī eydür ölmez dër ammā dëmişdür (123a/8)

{-IsAr}

Eski Oğuz Türkçesinde kullanılan gelecek zaman ekidir. Metinde örneği tektir.
geliserdür (45b/9)

{-Ar}

Geniş zaman ekidir.

eger za‘îf olmakdan korkarlarsa kuşluğın et yedüreler (13a/1,2)

‘arzına tolar tûlına çekilür (21a/5,6)

irin aķar ve şarı şu aķar (26b/11)

bir sivilci gibi çıkar (27b/9)

aņsuzda şabāh kalker inmiş olur (42a/13)

3.3.1.5. Kip Ekleri

{-sIn}

İstek ekinin ikinci teklik şahısta çekimidir.

ve bakla ve mercümek ve bögrölce alsın iki kaba koysun (81a/13)

{-AlUm}

1. teklik şahıs emir ekidir.

türkçe verme anları beyān edelüm (117a/6)

anı beyān edelüm (121a/13)

3.3.1.6. Bildirme Ekleri

{+dUr}

Daima yuvarlak ünlüyle kullanılan 3. teklik şahıs bildirme ekidir.

ammā ‘ilācuñ fā‘idesi oldur ki (10b/6)

sebebi dimāğda harāreti olmaķdur (11a/5)

şol bürüdet ġālib olan şudā‘ dēdügümüz ‘ilācdur (12b/10)

şovuk marazlarına daḥı çünkim hükm budur (13a/3)

eger sülük.den ol-ursa bellü.dür (45b/4)

ve daḥı teşennüc gibidür (21b/2)

{+i-}

“i- fiili, isimlerin yüklem ismi olarak kullanılmalarını sağlar, fiillerin de hikaye, rivayet ve şart birleşik çekimlerini kurar” (Özkan 2009: 144).

gövde eger sevdā ‘alāmeti varısa sevdādandur (20a/6)

issi yaş-iken olandur (112a/7,8)

3.3.2. Bağlantı Kurucu Ekler

3.3.2.1. İyelik Ekleri

{+(u)ḡ}

2. teklik şahıs iyelik ekidir.

ķusacaḡuḡ (122a/1)

{+sI}

3. teklik şahıs iyelik ekidir.

iştihāsı (9b/6), şarusı (10b/2), sevdāsı (18a/10), yarası (24b/11), cümlesi (28a/2)

{+lArI}

3. çokluk şahıs iyelik ekidir.

‘alāmetleri (20a/7) ġızāları (20a/8)

3.3.2.2. Tamlayan ekleri {+U_ŋ} {+nU_ŋ}

Ek, yuvarlak ünlülü şekilde kullanılır. Ünlü ile biten kelimeye geldiğinde +nU_ŋ, ünsüzle biten kelimeye geldiğinde ise +U_ŋ şekli kullanılır.
 şafran_ŋ (69b/10), kavu_ŋ (72b/12), oğlancu_ŋ (73a/11), elin_ŋ (27a/3), marīz_ŋ (10b/13)

3.4. Kategori Ekleri

“Bunlar sözlüksel kelime de türetmez, kelimelerde tür değişikliği de yapmaz. Cümle içinde öge belirlemek ve ilişki kurmak gibi bir fonksiyonları da yoktur. Kelime bu ekleri almadan önce cümlede ne görev üstlenmişse, bu ekleri alınca da aynı durum devam eder. Eklendikleri kelimelerin kendileri ile sınırlı kalan değişik özellikler katarlar” (Gülsevin 2004: 1279,1280).

3.4.1. Çokluk Kategorisi: {+lAr}

Eklendiği isme çokluk anlamı katar.
 çıbanlar (9b/3), nesneler (10a/4), ma‘cūnlar (60a/5), ġızālardan (64b/7), bağırsaklarda (65b/5)

3.4.2. Küçültme/ Sevimlilik Kategorisi: {+cUk}

Küçültme, sevgi, acıma gibi anlamlar katar.
 dīlcūk (37b/8), kiçirecūk (73a/9), kabarcūk (28a/7), oğlancu_ŋlarda (91a/9), azcu_ŋ (40a/6)

3.4.3. Sıralama Sayı Kategorisi: {+IncI}

Sayıları derecelendirmek, sıra bildirmek için kullanılır.

toğsan birinci (40a/10), altıncı (2a/10), yigirminci (2b/3), kırkıncı birinci (3a/1), seksen sekizinci (4a/1)

3.4.4. Üleştirme Sayı Kategorisi: {+(ş)Ar}

“Asıl sayı isimlerinden dağıtma sayı isimleri yapar” (Özkan, Esin ve Tören 2001: 486).

altışar (110a/12), ikişer (72a/13), beşer (100a/5), yigirmişer (116a/6)

3.4.5. Nitelik Dereceliyici Kategorisi: {+mtrak} {+cA}

Benzerlik, yakınlık, yaklaşma ifade eder.

ķaramtırak (94a/5), ķaraca (11b/4), şulıca (24b/12), cānluca (68a/12), yērünce (37b/1)

3.4.6. Olumsuzluk Kategorisi: {-mA-}

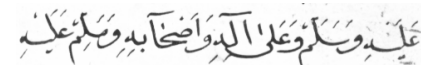
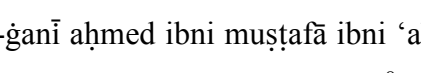
Eklendiği fiile olumsuzluk anlamı katar.

uyumaya (71b/10), gelmeye (75b/12), olmaya (77a/6), içmegil (122b/5), yatma (123a/6)

IV. BÖLÜM

1. METİN

[1b]

¹ kitāb-ı kânûn-ı türkî te'lîf-i aḥmed ibn-i mustafâ ² bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥîm
³ ⁴ ⁵ ammā ba'd ben faḳīr ⁶ efḳarū'l-'ibād min 'abdullah
el-ḡanī aḥmed ibni muṣṭafā ibni 'abdu'l-ḡanī ⁷ diledüm ki bu ṭıbb kitābın te'lîf edem tā
müṭāla'a kılanlar esrār-ı ṭıbbā ⁸ vāḳıf ola hıç ṭabībe muḥtāc olmayalar her ne dürlü
emrāz-ı ḡarībe kim ve ez ⁹ cümleñüñ aḳsāmları ve sebebleri ve 'ilācları 'alāyimleri ile
yazam ta ¹⁰ ḡayrı kitāba ihtiyāc göstermeyeler imdi bu kitāb ol vaşf olan ¹¹ beyān üzre
yazdum yēdi pāre mu'teber ve muḥtār ṭıbb kitāblarından ¹² istiḥrāc ētdüm ki biri ebū 'alī
sīnānūñ kânūnidur ikinci semerḡandīñ ¹³ esbāb-ı 'alāmetidür ve biri ḡavīdür ve biri
ḡarezmşāhuñ zaḡīresidür

[2a]

¹ ve biri îzāḥdur ve biri kāmīlū's-šanā'adur ve biri muḥtār ibni hūbeldür ² bunların
içinden kâbilini ve ḡolayını ve muḥtaşar müfīdin bulup ve mücerrebin ³ alup bu kitābı
te'lîf ētdüm ammā ekşeri kânūndandur ve bu kitāba ⁴ kânūn-ı türkî dēyü ad vērdüm
ümīzdür ki bu kitāba müṭāla'a ⁵ kılanlar bu ṭabīb aḡmedi ḡayır du'a-y-ıla yād edeler ve
bu kitābı ⁶ bir niçe bāb üzere kılpdururam her ne marāz müṭāla'ası ki murād ⁷ olsa
bābından 'ayān ve fihrist el bābü'l-evvel evvelki ⁸ bāb 'alāyimi ve a'zāyı ve 'ilācı
bildürür ikinci bāb şudā'ı bildürür ⁹ üçüncü bāb sersāmı bildürür dördüncü bāb devvārı
bildürür beşinci bāb ¹⁰ sederi bildürür altıncı bāb sübātı bildürür yēdinci bāb seheri
bildürür ¹¹ sekizinci bāb nisyānı bildürür ṭoḡuzuncı bāb mālīḡulyāyı bildürür ¹² onuncı
bāb 'ıṣṡı bildürür on birinci bāb kābūsı bildürür on ikinci bāb ¹³ şar'ı bildürür on üçüncü

bāb sekteyi bildürür on dördüncü bāb fālici bildürür

[2b]

¹ on beşinci bāb istirhāyı bildürür on altıncı bāb teşennüci bildürür on yedinci bāb ² temeddüdi bildürür on sekizinci bāb küzāzı bildürür on toközuncü bāb ³ ra‘şeyi bildürür yigirminci bāb ḥaderi bildürür yigirmi birinci bāb laḫvayı bildürür ⁴ yigirmi ikinci bāb iḥtilācı bildürür yigirmi üçüncü bāb zükāmı bildürür yigirmi dördüncü bāb ⁵ remedi bildürür yigirmi beşinci bāb marāz-ı üzni bildürür yigirmi altıncı bāb ⁶ ḫurūḥü’l-üzni bildürür yigirmi yedinci bāb dūdū’l-üzni yigirmi sekizinci ⁷ bāb ṭarşı bildürür yigirmi toközuncü bāb düveyyi ṭanīni bildürür otuzuncü bāb ⁸ inficārū’d-dem mine’l-üzni bildürür otuz birinci bāb inkisārū’l-üzni bildürür ⁹ otuz ikinci bāb inḫilā‘ü’l-üzni bildürür otuz üçüncü bāb evrāmü’l-letti ¹⁰ maḥabbetü’l-üzni bildürür otuz dördüncü bāb ḫulā‘ü’l-üzni bildürür otuz ¹¹ beşinci bāb e’ş-şey’ü’l-lezī yenḫibu fi’l-üzni bildürür otuz altıncı bāb ¹² ḫikketü’l-üzni bildürür otuz yedinci bāb herbü’l-üzni min eşvābü’l-‘azameti ¹³ bildürür otuz sekizinci bāb emrāzü’l-enfi bildürür otuz toközuncü

[3a]

¹ bevāsirü’l-enfi bildürür kırkıncı bāb fesādü’ş-şemi bildürür kırk birinci bāb ² büşürü’l-enfi bildürür kırk ikinci bāb ḫurūḥü’l-enfi bildürür kırk üçüncü bāb ³ ru‘āfi bildürür kırk dördüncü bāb baḫrū’l-enfi bildürür kırk beşinci bāb razū’l-enfi ⁴ bildürür kırk altıncı bāb ‘iṭāsı kırk yedinci bāb cefāfü’l-enfi ⁵ bildürür kırk sekizinci bāb ḫikketü’l-enfi bildürür kırk toközuncü bāb ⁶ emrāzü’l-lisānı bildürür ellinci bāb buṭlānū’z-zevḫi bildürür elli ⁷ birinci bāb şıḫlū’l-lisānı bildürür elli ikinci bāb ‘azmü’l-lisānı bildürür ⁸ elli üçüncü bāb zıfda‘ı bildürür elli dördüncü bāb şuḫāḫū’l-lisānı bildürür ⁹ elli beşinci bāb ḫarḫatü’l-lisānı bildürür elli altıncı bāb ḫikketü’l-lisānı ¹⁰ bildürür elli yedinci bāb teḫaşşürü’l-lisānı bildürür elli sekizinci bāb büşür ¹¹ ü’l-femi bildürür elli toközuncü bāb ḫalā‘ü’l-femi bildürür altmışıncı bāb ¹² ākiletü’l-femi bildürür altmış birinci bāb keşretü’l-lu‘ābı bildürür altmış ikinci bāb ¹³ buḫurü’l-femi bildürür altmış üçüncü bāb beyāzü’ş-şefeyi bildürür altmış dördüncü bāb

[3b]

¹ iḥtilācü’ş-şefeyi bildürür altmış beşinci bāb teḫlaşü’ş-şeffeyni bildürür ² altmış altıncı bāb bevāsir-i şefeyi bildürür altmış yedinci bāb büşürü’ş-şefeyi ³ bildürür altmış sekizinci bāb emrāzü’l-esnānı bildürür altmış toközuncü bāb ⁴ ḫarişi bildürür yetmişinci

bāb te'külü'l-esnānı bildürür yètmiş birinci bāb ⁵ şakarı bildürür yètmiş ikinci bāb teğayyür-i levnü'l-esnānı bildürür yètmiş üçüncü bāb ⁶ taḥārrükü'l-esnānı bildürür yètmiş dördüncü bāb noḡṣānū'l-laḥmü'l-lisseyi bildürür ⁷ yètmiş beşinci bāb tezīdū's-sinni bildürür yètmiş altıncı bāb ḥikketü'l-esnānı ⁸ bildürür yètmiş yèdinci bāb ḥarīrū'l-esnānı bildürür yètmiş sekizinci bāb teshīlū ⁹ nebātü'l-esnānı bildürür yètmiş tokuzuncı bāb zehābü ma'ü'l-esnānı bildürür ¹⁰ sekseninci bāb evzāmü'l-lisseyi bildürür seksen birinci bāb el-lisṣe-i dāmiyeyi bildürür ¹¹ seksen ikinci bāb ḡurūḥü'l-lisseyi bildürür seksen üçüncü bāb laḥmü'z-zāyid fi'l-lisṣe ¹² bildürür seksen dördüncü bāb veca'ü'l-lühātı bildürür seksen beşinci bāb veremü'l-levzeteyni ¹³ bildürür seksen altıncı bāb ḥavānīḳı ve elezzı bildürür seksen yèdinci bāb zinceyi bildürür

[4a]

¹ seksen sekizinci bāb büşürü'l-ḥalkı bildürür seksen tokuzuncı bāb 'alākı ve şevki ² bildürür tokşanını bāb inṭibākü'l-merīyi bildürür tokşan birinci bāb ³ ḥükkākü'l-merīyi bildürür tokşan ikinci bāb iḥtilāc ve'l-irti'āşı bildürür ⁴ tokşan üçüncü bāb fi'l-ḡarīḳı bildürür tokşan dördüncü bāb fi'l-maḥnūḳı ⁵ bildürür tokşan beşinci bāb nüḥūḥtū's-şavtı bildürür tokşan altıncı bāb ⁶ 'usurü'l-bel'i bildürür tokşan yèdinci bāb veremü'l-merīyi bildürür tokşan sekizinci bāb ⁷ ḡurūḥü'l-merīyi bildürür tokşan tokuzuncı bāb rebvi bildürür yüzüncü bāb ⁸ zīḳu'n-nefesi bildürür yüz birinci bāb intişābı bildürür yüz ikinci bāb ⁹ fi's-su'ālī bildürür yüz üçüncü bāb nefesü'd-demi bildürür yüz dördüncü bāb ¹⁰ zātü'r-riyeyi bildürür yüz beşinci bāb silü bildürür yüz altıncı bāb ¹¹ südde-i muḥtaḳineyi bildürür yüz yèdinci bāb zātü'l-cenbi bildürür ¹² yüz sekizinci bāb şerḥayı bildürür yüz tokuzuncı bāb zātü's-şadri bildürür ¹³ yüz onuncı bāb zātü'l-'arzı bildürür yüz on birinci bāb bersānı bildürür

[4b]

¹ yüz on ikinci bāb cümüdu's-şadri bildürür yüz on üçüncü bāb ² emrāzü'l-ḡalbi bildürür yüz on dördüncü bāb ḥafaḡānı yürek oynamasıdur ³ anı bildürür yüz on beşinci bāb ḡaşıyi bildürür yüz on altıncı bāb ⁴ ḥaḡḡü'l-ḡalbi bildürür yüz on yèdinci bāb teḡaşşürü'l-ḡalbi bildürür yüz on ⁵ sekizinci bāb ḡazfū'l-ḡalbi bildürür yüz on tokuzuncı bāb i'tivādü'r- ⁶ ruṭūbet-i alāyı bildürür yüz yigirminci bāb cezbü'l-ḡalbi bildürür yüz yigirmi ⁷ birinci bāb ḳilletü'l-lebeni bildürür yüz yigirmi ikinci bāb keşretü'l-lebeni bildürür ⁸ yüz yigirmi üçüncü bāb evrāmü's-süddeteyni bildürür yüz yigirmi dördüncü

bāb ⁹ emrāz-ı ma‘deyi bildürür yüz yigirmi beşinci bāb veca‘-ı ma‘deyi bildürür yüz yigirmi ¹⁰ altıncı bāb za‘fū’l-hazmı bildürür yüz yigirmi yedinci bāb heyzayı bildürür ¹¹ yüz yigirmi sekizinci bāb buṭlānu’ş-şehveyi bildürür yüz yigirmi tokuzuncı bāb ¹² fesādü’ş-şehveyi bildürür yüz otuzuncı bāb şehvet-i kelbiyyeyi bildürür yüz otuz ¹³ birinci bāb cū‘ü’l-bakariyi bildürür yüz otuz ikinci bāb ‘aşaş-ı mufriṭı

[5a]

¹ bildürür yüz otuz üçüncü bāb evrām-ı ma‘deyi bildürür yüz otuz dördüncü bāb ² dübeyle-i ma‘deyi bildürür yüz otuz beşinci bāb kūrūhü ma‘deyi bildürür ³ yüz otuz altıncı bāb nefhayı bildürür yüz otuz yedinci bāb cūşā’yı bildürür ⁴ yüz otuz sekizinci bāb teşā’übi bildürür yüz otuz tokuzuncı bāb temaṭṭıyi bildürür ⁵ yüz kırkıncı bāb kay’ ve tehevvu‘ ve ğaşeyānı bildürür yüz kırk birinci bāb fi‘d-demi ⁶ bildürür yüz kırk ikinci bāb cümüdü’l-demi bildürür yüz kırk üçüncü bāb ⁷ fuvākı bildürür yüz kırk dördüncü bāb kereki bildürür yüz kırk beşinci bāb ⁸ ihtilāc-ı ma‘deyi bildürür yüz kırk altıncı bāb ḥarkatü’l-ma‘deyi bildürür ⁹ yüz kırk yedinci bāb ḥikekü’l-ma‘deyi bildürür yüz kırk sekizinci bāb ¹⁰ teşennüc-i ma‘deyi bildürür yüz kırk tokuzuncı bāb zerbü’l-hılkeyi bildürür ¹¹ yüz ellinci bāb emrāzü’l-kebedi bildürür yüz elli birinci bāb za‘fū’l-kebedi ¹² bildürür yüz elli ikinci bāb südedü’l-kebedi bildürür yüz elli üçüncü bāb ¹³ veremü’l-kebedi bildürür yüz elli dördüncü bāb şetürr-i saṭḥ-ı kebedi bildürür

[5b]

¹ yüz elli beşinci bāb ḥafkatü’l-kebedi bildürür yüz elli altıncı bāb ḥaşātu’l- ² kebedi bildürür yüz elli yedinci bāb kıyāmü’l-kebedi bildürür yüz elli sekizinci bāb ³ sū’ü’l-kınyeyi bildürür yüz elli tokuzuncı bāb istiskāyı bildürür yüz altmışıncı ⁴ bāb yaraḳān-ı aşferi bildürür yüz altmış birinci bāb yaraḳān-ı esvedi bildürür ⁵ yüz altmış ikinci bāb sū’-ı mizācü’t-tıḥālî bildürür yüz altmış üçüncü bāb ⁶ evrāmü’t-tıḥālî bildürür yüz altmış dördüncü bāb taḳtiḥü’t-tıḥālî bildürür ⁷ yüz altmış beşinci bāb za‘fū’t-tıḥālî bildürür yüz altmış altıncı bāb ⁸ südedü’t-tıḥālî bildürür yüz altmış yedinci bāb nefḥātü’t-tıḥālî bildürür ⁹ yüz altmış sekinci bāb ḥacārretü’t-tıḥālî bildürür yüz altmış tokuzuncı bāb ¹⁰ nezletü’l-em‘āyı bildürür yüz yetmişinci bāb ishālî ve seḥci bildürür yüz yetmiş ¹¹ birinci bāb saḥci bildürür yüz yetmiş ikinci bāb zaḥīri bildürür yüz yetmiş ¹² üçüncü bāb maḡaşı bildürür yüz yetmiş dördüncü bāb kıluncı bildürür yüz yetmiş ¹³ beşinci bāb ilāvusı bildürür yüz yetmiş altıncı bāb qarāḳurı bildürür

[6a]

¹ yüz yetmiş yedinci bāb dīdānı bildürür yüz yetmiş sekizinci bāb ḥabbū'l-ḳar'ı bildürür
² yüz yetmiş tokuzuncı bāb dūdū şıḡārı bildürür yüz sekseninci bāb bevāsīri bildürür ³
yüz seksen birinci bāb rīḥū'l-bevāsīri bildürür yüz seksen ikinci bāb ⁴ nevāsīri bildürür
yüz seksen üçüncü bāb evrām-ı maḳ'adayı bildürür yüz seksen ⁵ dördüncü bāb şuḳāḳ-ı
maḳ'adayı bildürür yüz seksen beşinci bāb istirḥāyı ⁶ bildürür yüz seksen altıncı bāb
ḥurūcū'l-maḳ'adayı bildürür yüz seksen yedinci bāb ⁷ ḳurūḥu'l-maḳ'adayı bildürür yüz
seksen sekizinci bāb hikketū'l-maḳ'adayı bildürür ⁸ yüz seksen tokuzuncı bāb hüzālū'l-
kilyeyi bildürür yüz tokşanıncı bāb za'fū'l-kilyeyi ⁹ bildürür yüz tokşan birinci bāb sū'-ı
mizāc-ı kilyeyi bildürür yüz tokşan ikinci bāb ¹⁰ rīḥū'l-kilyeyi bildürür yüz tokşan
üçüncü bāb veca'ū'l-kilyeyi bildürür ¹¹ yüz tokşan dördüncü bāb veremū'l-kilyeyi
bildürür yüz tokşan beşinci bāb ¹² ḳurūḥū'l- kilyeyi bildürür yüz tokşan altıncı bāb
cerebū'l-kilyeyi bildürür ¹³ yüz tokşan yedinci bāb ziyābıyısı bildürür yüz tokşan
sekizinci bāb verem-i meşāneyi bildürür

[6b]

¹ yüz tokşan tokuzuncı bāb ḳurūḥ-ı meşāneyi bildürür ikiyüzüncü bāb cerebū'l-meşāneyi
² bildürür iki yüz birinci bāb cümūdū'd-dem fi'l-meşāneyi bildürür iki yüz ikinci bāb ³
veca'-ı meşāneyi bildürür iki yüz üçüncü bāb rīḥ-i meşāneyi bildürür iki yüz ⁴ dördüncü
bāb ḥaşātu'l-kilyeyi bildürür iki yüz beşinci bāb ḥaşātū'l-meşāneyi ⁵ bildürür iki yüz
altıncı bāb ḥarḳatū'l-bevli bildürür iki yüz yedinci bāb ⁶ ihtibāsū'l-bevli bildürür iki yüz
sekizinci bāb teḳaşşürū'l-bevli bildürür iki yüz tokuzuncı bāb ⁷ taḳṭīrū'l-bevli bildürür
iki yüz onuncı bāb selesū'l-bevli bildürür iki yüz on ⁸ birinci bāb el-bevlū fi'l-firāşı
bildürür iki yüz on ikinci bāb bevlū'd-demi bildürür ⁹ iki yüz on üçüncü bāb noḳşānū'l-
mā' bildürür iki yüz on dördüncü bāb ¹⁰ sür'atū'l-inzālī bildürür iki yüz on beşinci bāb
keşretū'ş-şehveti bildürür ¹¹ iki yüz on altıncı bāb dūdū'l-meẓī ve'l-vedīyi bildürür iki
yüz on yedinci bāb ¹² ihtilāmı bildürür iki yüz on sekizinci bāb ḳarīmūsı bildürür iki yüz
on tokuzuncı ¹³ bāb ḡadyūṭıⁱ bildürür iki yüz yigirminci bāb evrāmū'l-üsneyi bildürür

[7a]

¹ iki yüz yigirmi birinci bāb 'āḳūnāyı bildürür iki yüz yigirmi ikinci bāb veca'ū'l-
üsneyi ² bildürür iki yüz yigirmi üçüncü bāb 'aẓemū'l-üsneyi bildürür iki yüz yigirmi

ⁱ Metinde ḡadbūlī şeklinde yanlış yazılmıştır.

dördüncü bāb ³ irtifā‘ü'l-ḥuşşeteyni bildürür iki yüz yigirmi beşinci bāb ḳurūḥü'z-zekerî bildürür ⁴ iki yüz yigirmi altıncı bāb ḥikketü'l-ḳaşîbi bildürür iki yüz yigirmi yedinci bāb ⁵ evrāmü'l-ḳaşîri bildürür iki yüz yigirmi sekizinci bāb şaḳāḳü'l-ḳaşîri bildürür ⁶ iki yüz yigirmi ṭoḳuzuncı bāb ‘ivicācū'l ḳaşîri bildürür iki yüz otuzuncı bāb ⁷ te'lîl-i ve's-sevşe fi'l-ḳaşîri bildürür iki yüz otuz birinci bāb süddetü'l-fecri fi'l ⁸ ḳaşîri bildürür iki yüz otuz ikinci bāb ‘aḳarı bildürür iki yüz otuz ⁹ üçüncü bāb remedi bildürür iki yüz otuz dördüncü bāb keşretü't-ṭamşî bildürür ¹⁰ iki yüz otuz beşinci bāb ḳurūḥü'r-raḥmi bildürür iki yüz otuz altıncı bāb ¹¹ şikākü'r-raḥmi bildürür iki yüz otuz yedinci bāb ḥikketü'r-raḥmi bildürür ¹² iki yüz otuz sekizinci bāb bevāsîrü'r-raḥmi bildürür iki yüz otuz ṭoḳuzuncı bāb ¹³ seyelānü'r-raḥmi bildürür iki yüz kırkıncı bāb ihtibās-ı ṭamşî bildürür

[7b]

¹ iki yüz kırk birinci bāb rutḳāyı bildürür iki yüz kırk ikinci bāb nüṣürü'r-raḥmi ² bildürür iki yüz kırk üçüncü bāb meyelānü'r-raḥmi bildürür iki yüz kırk dördüncü bāb ³ sereṭānü'r-raḥmi bildürür iki yüz kırk beşinci bāb evrāmü'r-raḥmi bildürür iki yüz kırk ⁴ altıncı bāb ihtināḳü'r-raḥmi bildürür iki yüz kırk yedinci bāb büṣürü'r-raḥmi ⁵ bildürür iki yüz kırk sekizinci bāb nefḥatü'r-raḥmi bildürür iki yüz kırk ṭoḳuzuncı bāb ⁶ fatḳı bildürür iki yüz ellinci bāb tüṣülü's-sürreyi bildürür iki yüz elli birinci bāb ⁷ devālîyi bildürür iki yüz elli ikinci bāb dāü'l-fîli bildürür iki yüz elli üçüncü ⁸ bāb veca‘ü'z-zahîri bildürür iki yüz elli dördüncü bāb veca‘ü'l-ḥāzireyi ⁹ bildürür iki yüz elli beşinci bāb veca‘-ı mafāşılı bildürür iki yüz elli altıncı bāb ¹⁰ veca‘ü'l-vereki bildürür iki yüz elli yedinci bāb ‘ırḳü'n-nisāyı bildürür iki yüz ¹¹ elli sekizinci bāb nār-ı farsiyeyi bildürür iki yüz elli ṭoḳuzuncı bāb ¹² şerāyı bildürür iki yüz altmışıncı bāb māşerāyı bildürür iki yüz altmış birinci bāb ¹³ ṭā‘ūnı bildürür iki yüz altmış ikinci bāb ākileyi bildürür iki yüz altmış

[8a]

¹ üçüncü bāb evrām-ı maḡābini bildürür iki yüz altmış dördüncü bāb ² dümmeli bildürür iki yüz altmış beşinci bāb sel‘ayı bildürür iki yüz altmış altıncı bāb ³ ḡuedi bildürür iki yüz altmış yedinci bāb ‘uḳdeyi bildürür iki yüz altmış ⁴ sekizinci bāb ḥanāzîri bildürür iki yüz altmış ṭoḳuzuncı bāb cüzāmı ⁵ dā‘ü'l-esedi bildürür iki yüz yetmişinci bāb sa‘feyi bildürür iki yüz ⁶ yetmiş birinci bāb cerebi bildürür iki yüz yetmiş ikinci bāb ḥikkeyi bildürür ⁷ iki yüz yetmiş üçüncü bāb ḳübāyı bildürür iki yüz yetmiş dördüncü

bāb te'līlī ⁸ bildürür iki yüz yetmiş beşinci bāb cüderi bildürür iki yüz yetmiş altıncı bāb ⁹ barası bildürür iki yüz yetmiş yedinci bāb behaḡ-ı ebyazı bildürür iki yüz yetmiş ¹⁰ sekizinci bāb behaḡ-ı esvedi bildürür iki yüz yetmiş tokuzuncı bāb kelefı bildürür ¹¹ iki yüz sekseninci bāb bādüşnāmı bildürür iki yüz seksen birinci bāb fesādü'l ¹² levni bildürür iki yüz seksen ikinci bāb dā'ü's-şa'lebi bildürür iki yüz seksen ¹³ üçüncü bāb dā'ü'l-ḡabbeyi bildürür iki yüz seksen dördüncü bāb 'araḡu'd-demi bildürür

[8b]

¹ iki yüz seksen beşinci bāb ḡarḡatü'l-ḡaḡāyı bildürür iki yüz seksen altıncı bāb ² dāḡisi bildürür iki yüz seksen yedinci bāb el-ḡammāyeti bildürür iki yüz seksen ³ sekizinci bāb ḡazārı bildürür iki yüz seksen tokuzuncı bāb büşürü'l-leyyineyi ⁴ bildürür iki yüz toksanıncı bāb ḡarḡu'n-nārı bildürür iki yüz toksan birinci ⁵ bāb cüzāmü'l-eḡfāli bildürür iki yüz toksan ikinci bāb tehzīlü'l-ebdān ⁶ ü's-semīneyi bildürür iki yüz toksan üçüncü bāb müsemminātı bildürür ⁷ iki yüz toksan dördüncü bāb müdirrāt-ı ḡayzı bildürür iki yüz toksan beşinci ⁸ bāb ma'cūnları tiryāḡı ve ḡuḡneleri bildürür iki yüz toksan altıncı bāb ⁹ ḡarābları bildürür iki yüz toksan yedinci bāb sikencübīni bildürür ¹⁰ iki yüz toksan sekizinci bāb cevārişleri bildürür iki yüz toksan tokuzuncı bāb ¹¹ ḡablaları bildürür üç yüzüncü bāb maḡbūḡları bildürür üç yüz birinci bāb ¹² dühnleri bildürür üç yüz ikinci bāb ḡurşları bildürür üç yüz üçüncü bāb ¹³ lu'ūḡları bildürür üç yüz dördüncü bāb sufūfları bildürür üç yüz beşinci bāb

[9a]

¹ perverdeleri bildürür üç yüz altıncı bāb ḡāfları bildürür üç yüz yedinci bāb ² zımādları bildürür üç yüz sekizinci bāb muḡavviyātı ve sūtūnları bildürür ³ üç yüz tokuzuncı bāb merāḡim ve ḡarḡaraları bildürür üç yüz onuncı bāb ⁴ su'ūḡları ve nuḡūlları bildürür üç yüz on birinci bāb nuḡū'ı ve ḡamreleri ⁵ ve ferzeceyi bildürür üç yüz on ikinci bāb türkçe otlar adın bildürür ⁶ evvelki bāb aḡlāḡ 'alāyimin bildürür ikinci bāb ⁷ aḡlāḡuḡ maraḡlarınuḡ ḡızāsın bildürür üçüncü bāb ⁸ tedbīr-i 'ilācı bildürür taḡşīl-ile temmet ḡaḡ evvel bilgil ki ey ḡālib ⁹ bu kitāb sene seba' ve tis'a mi'e yılınuḡ zılka'de ayında tamām oldu ¹⁰ ol dedüğümüz ulu mu'teber 'arabī farsī kitāblardan istiḡrāc olunmuşdur ¹¹ imdi eyle olsa bilürsin 'arabī türkīye dönicek birez ḡetin olur ¹² imdi ki bir maraḡa baḡduḡ sebebin bildüḡ dört aḡlāḡdan ¹³ ḡanḡısından idüḡi bilinmek gerek imdi evvel ḡanuḡ 'alāmeti baş aḡır ola

[9b]

¹ ve esneye ve gerine ve uyuklaya ve havâsı mükedder ola ve kan alacak ² yerleri gicir ve tamarları tolu tolu ve künd ola ve ağzı tatlu ola ³ ve levni kızıl ola ve dili kızıl ola ve düşde kızıl görine ve çibanlar ⁴ ve sivilciler ola ve vîdâcları tolu ola ammâ şafrâ gâlib olup ⁵ ‘alâmeti yüz göz şaru ola ve ağzı acı ola ve burnı içi kıriya ⁶ ve dili iri ola ve katı şusaya ve ta‘âm iştihası za‘îf ola ⁷ ve gönli döne ve başı çegzine ve gözi qarara ve düşde hâr nesneler ⁸ göre ve uyumaya ve tüz kağıya ve şovuk nesneden şafâ süre ve gövdesi ⁹ issi ola ve başı sanca sanca gele ve ağzı kıriya ammâ balgam ‘alâmeti ¹⁰ beñzi ak ola ve bedeni gençeye ve yumşak ve şovuk ola ve ağzı yarı ¹¹ çok ola ve düşde şular göre ve az şusaya ve ekşi ekşi genire ve çok ¹² uyuya ve düşde şular ve qar ve yağmurlar ve şovuklar göre ve dimâğı üşüye ¹³ ve kâhil ola ve balgam âdemi tüz kocaldur ve issi nesneler hoş gele ve şovuk

[10a]

¹ yaramaya ammâ sevdâ gâlib olmak ‘alâmeti bedeni mür ve yavuz ola ² ve kanı kara ola ve acığa ve fâsid fikirler êde ve bevli mür ve kara ola ³ ve galîz ve gevdesi karasağı ola ve düşde ulular ve mekârib ve şarb ⁴ uçurumlar ve korkunç nesneler ve tütünler ve karanjuluklar görmek vakti ⁵ uyumak ve ağzı tatı ekşi gibi tatsuz ola ve kıriya ve gözi katı ⁶ ola ammâ kanun ğızâsı cevâv summâk ve ‘unnâb ve mercüme aş ⁷ ve mâş ve lîmôn ve turunc ve nârin ve koruk aş ısfanâh ve kabak ⁸ ve nârdeng aş ve semüz ot müzevveresi ve ıccâş müzevveresi enâr ⁹ ve amrüd ekşi tüt şeker-ile karpuz ekşi erük ve hıyâr içi ve mârül ¹⁰ yeyeler nanda ve kabak aş ve lîmôn ve şarâb-ı benefşe ve şarâb-ı ¹¹ ‘unnâb ve şarâb-ı rîbâs ve şarâb-ı nîlüfer ve tatlulardan şakınalar ve tuz ¹² lulardan şakınalar ammâ şafrânun ğızâsı kanun ğızâsıdur ve oğlak ¹³ eti ve kuzi eti ve semüz tavuk ile ısfanâh yedüreler ve erişte

[10b]

¹ aşın yedüreler ve kanun şarâbların içüreler ki zîkr olundu ammâ balgamun ² ğızâsı yumurda şarusı ve bal ve erişte müzevveresi ya ferrûc meslûfesi ³ ya kuruşın ya nohûd zeyt-ile yedüreler ve şarâb-ı zûfâ ve şarâb-ı süsen ⁴ ve şarâb-ı ‘anber ve sikencübîn sükkeri yeyeler ammâ sevdânun ğızâsı ⁵ semüz etler ve fevâyiḥ meslûfesi ve bâdem yağıyla bişmiş aşlar ve yağlu et-ile ⁶ erişte aş ve zeyt-ile bişmiş aşlar ammâ ‘ilâcun fâ‘idesi oldur ki ⁷ zîkr olunur evvel her marâz kim olur evvel sebebin bilüp ‘alâmetin

görüp ⁸ neden olduğunu bilüp ve tedbîrin ve gızāsın aña göre dürdüp ve her ne kim ⁹ deriye anı edeler ve eger kurş ve şarāb ve dühnler ve ma‘cūnlar ve ḥablar ¹⁰ vèreler kim demiş anuñ şan‘atları aşığa kitāb-ı āhîrinde yazılmışdur ¹¹ her ne kim murād olunursa yoķaru bāblara bakalar andan göreler aşığada ¹² bulalar ve ammā her nesne kim marīze vèürsin çok çok vèrmeye az az ¹³ yèdürgil tā kim marīzi başmaya degmesine ve çok et yèdürmeyeler marīzün

[11a]

¹ degmesine zīrā mādde olur ve dahı tañrınuñ la‘neti ol kişiyne kim bu kitābı ² ehlinden şaklaya murād edene vère yazalar tā kim üreye ve bu yazıcı ³ oğlı ṭabīb aḥmede ḥayr du‘ālar edeler göreler kim ne emekler ḥarc ⁴ etmişdür vallahu ‘ālem ikinci bāb fi’ş-şudā‘ ya‘nī baş ağrısıdur ⁵ sebebi dimāğda ḥarāreti olmaķdur ġālib ‘alāmeti dimāğ kırķır gelmek ⁶ ve başı olmaķ ve ṭarlığanmaķ ve uyķu gelmek ve tēz kaķımaķ ve göz kızıl olmaķ ⁷ ve issi nesneler ziyān eylemek ve şovuk nesneler fāyide eylemekdür ‘ilāci şovuk ⁸ yèrde oturmaķ evi şovuk şu-y-ıla şulamaķ ve akarşular katında oturmaķ ⁹ ve şarāblardan şarāb-ı līmōn ve şarāb-ı benefşec ve şarāb-ı nīlūfer ¹⁰ ve şarāb-ı iccāş ve şarāb-ı ḥummāz ve şarāb-ı temr-i hindī ve nūķū‘-ı ḥāmız ¹¹ ve nūķū‘-ı ḥulvū şekerile ya şarāb-ı nīlūfer-ile veyā şarāb-ı benefşec-ile ¹² içeler ve ġızālardan ısfanāḥ müzevveresin ya semüz ot müzevveresin ¹³ yā erūk müzevveresin yā cevāv bādem yağıyla ya koruķ suyu ya līmōn

[11b]

¹ şu-y-ıla yèyeler eger kuvveti za‘īf olsa ve gözde kızgūn olmasa fevāyih ² vèrmek gerek yā oğlaķ eti ya koyun eti vèrmek gerek ammā ³ yemişlerden mayḥōş enār ve armūd ve ekşi nār tūt şeker-ile ya karpuz ⁴ ve ekşi karaca şekerile ve ekşi erūk ve ḥıyār içi ve kāsni ve mārūl ⁵ yèyeler başına gül yağı ve mersīn yağı ve gül şu-y-ıla ḥardalı ezüp boz ⁶ sirke katup dürteler eger uyķu gelmezse sirke katmayalar gül şuyın ⁷ ve sōgūt yaprağın ve benefşe ve nīlūfer yıyıladalar ya dimāğda bürüdet ⁸ ġālib olmaķdandır ‘alāmeti dimāğda şovukluk iḥsās eylemek ve kāhil ⁹ olmaķ ve zihni pelīd olmaķ issi nesneler ḥōş gelüp ammā şovuk nesneler ¹⁰ ziyān eylemekdür ‘ilāc şarāb-ı benefşec ile şarāb-ı ustūķūdüz ya şarāb-ı ¹¹ līmōn ile şarāb-ı ustūķūdüz ki muķlı munzıc ile ısıcağıla ezeler ¹² içüreler yatacaķ vaķtın gülbeşeker ya gülengübīn ma‘cūnı benefşec ile yèdüreler ¹³ ġızālardan yumurda şarusı nīm-pirşīt yā helyūn yā bal ya rişte müzevveresi

[12a]

¹ yā ferrūc meslūfesin ya kavurmasın ya nohūd zeyt-ile yedüreler başına ² zeyt-ile ‘anber ve lāden dürteler ya yāsemīn yağ-ıla karanfūl dürteler ³ misk ve ‘anber ve ‘ūd ve turunc yaprağı ve karanfūl yıyladalar yağın issi ⁴ dürteler ya dimāğda yübūset gālib olmağdandır ‘alāmeti burnı içi kuru ⁵ olmak ve uyku gelmemek ve tertīb eyler nesneler fāyide eylemekdür ‘ilācı ⁶ cūlāb ve şarāb-ı benefşec ve şarāb-ı nīlūfer ve şeker şovuk şuy-ıla ve cevā ⁷ v şekerile içmekdür gızālardan oğlağ eti ve kuzı eti ve şişek eti ⁸ ve semüz tavuk ve semüz fevāyih maşlūkasın bişürüp ya ısfanāh ile yā rişte ⁹ ile bādem yağın katup yēyeler başına benefşe yağın ve nīlūfer yağın ¹⁰ ve kabağ yağın ve tatlu bādem yağın dürteler müreṭṭib hammāma çok gireler ¹¹ eger burnına kabağ yağın yā benefşe yağın damzurular eger şah yā kan gālib ¹² olmağdandır ‘alāmeti baş ağır olmak ve issi olmak ve sançmak uyku çok ¹³ gelmek ve yüz göz kızıl olmak ve tamarlar tolu olmak ‘ilācı baş tamarından

[12b]

¹ kan almak ve baldırlardan hacāmat eylemek ve ṭabī‘atı telyīn eylemekdür ² ve cevāv ve tīz ve tatlu nesneler yememekdür ve gızāsı sumāk ve ‘unnāb ve mercūmek ³ aş ve māş ve līmōn ve turunc ve nārenc ve қоруқ aş ve ısfanāh ve kabağ ⁴ aş ve şarāb-ı līmōn ve şarāb-ı ‘unnāb ve şarāb-ı yābis ve şarāb-ı nīlūfer ve şarāb-ı ⁵ benefşec ve et yememek gerekdür ve kāfūr yıylamağdur ya şafrā gālib olmağdandır ⁶ ‘alāmeti dimāğ katı issi olmak ve yüz göz rengi şararmak ve baş sanca sanca ⁷ gelmekdür ‘ilāc şol ḥarāret gālib olan şudā‘a dedüğümüzden ve ⁸ şafrāyı ishāl eylemekdür saḥ ya balğam gālib olmağdandır ‘alāmet başı katı ⁹ ağır olmak ve dimāğ üşümek ve çok uyku gelmek ve marāza uzamağdur ‘ilācı ¹⁰ şol bürüdet gālib olan şudā‘ dedüğümüz ‘ilācdur ve balğam muğlāb-ıla ¹¹ tamām bişürdükden sonra ishāl eylemekdür istifragdan sonra gitmezse ¹² meşrūdītūs ma‘cūnın ve tiryāk-i ekber her birinden buçuğar dirhem vēreler balğam ¹³ şudā‘da eger mādde çok olursa egerçi marāz bārid-ise dahı et

[13a]

¹ yedürmeyeler zīrā et mādde çok eyler eger za‘īf olmağdan қорқarlarsa ² kuşluğın et yedüreler ikindüyin müzevvere vēreler dimāğın girü kalan ³ şovuk marāzlarına dahı çünkim ḥūkm budur ya sevdā gālib olmağdandır ⁴ ‘alāmeti dimāğı yābis olup fāsīd fikirler eylemek ve göz ve yüz rengi ⁵ karasağı olmağdur ‘ilācı yübūsetden olan şudā‘

‘ilācıdur sevdāyı ⁶ ishāl eylemekdür yā dimāğda yel olmakdur ‘alāmeti dimāğı çekili çekili ⁷ gelmekdür ve baş ağrı olmakdur ve kulağ çekilmekdür ve dimāğ sancmakdür ⁸ ve ağız bir arada durmakdur ‘ilāc balğamdan olan şudā‘ ‘ilācıdur ⁹ ve yel eyler nesnelerden perhīz eylemek gerekdür ve issi hāmmāma girmek gerek ¹⁰ ve bābūnec ve iklīlū’l-melik ve şīh ve sa‘ter ya’nī güyegü otı kaynadup ¹¹ şuyın birkaç gün başına dökmek gerek ve her gece yatıcağ vakt gülbeşeker ¹² bir dirhem şakız ve bir dirhem anīsōn katup yemek gerek ya dimāğda buhār ¹³ olmakdandır ‘alāmeti yelden olan şudā‘ ‘alāmetidür ve baş çekzinmenün

[13b]

¹ ve göz kırmakdur ‘ilāc ı buhārı telyīn eyleyen hıltı ishāl eylemekdür ² tabī‘atı telyīn eylemekdür buhārı başa çıkmağdan men‘ eylemek gerek ³ ve şeker-ile kuru kişnīc ve şeker-ile bezr-i kaṭūnā yemeg-ile ve ta‘ām üstine ⁴ bir hayva ya bir alma ya bir amrūd yemeg-ile her ne ta‘ām yerse birez kuru ⁵ kişnīc katup yeye elin ayağın ovalar ayakların tozlu kepeg-ile ve anı ⁶ şu-y-ıla yuyalar taş-ıla kaşıyalar bir iki sā‘at issi şu içinde dura şerbetlerden ⁷ şarāb-ı hūmmāz ve şarāb-ı līmōn ve şarāb-ı temr-i hindī ve şarāb-ı ıccāş ⁸ ve benefşec dögeler bezr-i kaṭūnā ile ve nuḳū‘-ı hāmız içeler şeker-ile gızā ⁹ lardan ḥabbū’r-rummān müzevveresi ya’nī nārdeng yā līmōn müzevveresi ¹⁰ isfanāh-ıla ya summāk aşı ya kabağ aşı ya koruk aşı yeyeler gece gece ¹¹ ıtrifil-i şağirden yeyeler eger buhārı dimāğa çıkarsa ‘alāmeti mi‘de za‘īf ¹² olmak ve gönül dönmek ve iştihā olmak ve ta‘ām mi‘dede fāsīd olup ¹³ hāzm olmamakdur ‘ilācı ma‘deye buhār çıkan hıltılardan kusmağ-ıla ya

[14a]

¹ müşhil vèrmeg-ile arınmakdur girü kalan dèdügümüzi isti‘māl ètmekdür ² olur ki baş ağrısı dimāğ za‘īflığından olur ‘alāmeti oldur ki ³ issiden dahı şovukdan dahı incine katı āvāz işidicek ve ta‘ām yeyicek ⁴ dahı erte ağrısı ‘ilāc dimāğı takviyet ètmekdür gül yağı ve mersin yağı ⁵ dürtmeg-ile ve her gece gülbeşeker ile benefşe ma‘cūnın karışdurup ⁶ yeyeler cimā‘ şoṇına baş ağrımağ ya dimāğ yābis olduğındandır ⁷ ya cimā‘ ḥarekātından buhār çıkduğındandır maḥmūrlarun başı ağrıduğı ⁸ dimāğlarına ḥamrun buhārı çıkduğındandır üçinün dahı ‘ilācın ⁹ eyitdük fi’l-cümle dükeli şudā‘da tabī‘atı telyīn eylemekdür dimāğı ¹⁰ benefşe şarābı ve ma‘cūnları yağlar-ıla takviyet ètmek gerek ve çok ¹¹ söylememek gerek ḥarekāt eylemeyüp oturup rāḥat olmak gerek iki ¹²

ayağın yuyup ve ovup issi şuya baturmak gerek ve kaçan baş ağrısı ¹³ nāzle ya zükām ile olsa başa bağlar dürtmek gerek belki ṭabī‘atı

[14b]

¹ telyīn etmek ya müshil vermek gerekdür şah baş ağrılarına ² nāfi‘dür def‘ eder bir pāre günlük ve bir pāre za‘ferān ve birez gül şuyıyla ³ dögdükden sonra ezeler bir pāre kâğıda dürteler ve alınına ve tuluḡlarına ⁴ şakīkalarına yaḡu edeler yatışduralar def‘ ola üçüncü bāb ⁵ sersāmı bildürür sersām issi veremdür dimāğda olur tīz kan ve şafrā ⁶ ġālib olmaḡdandır ‘alāmeti ḡayyū’l-āzime ya‘nī dükeli gövdede kızğın ⁷ olmak ve ihtilāt-ı ‘aḡıl ve hezeyān söylemek ve söz işitmek sevmemek ve nefes ⁸ almaḡda şolumaḡ ve uykuda tırlıḡanmaḡ ve dil evvel kızarup ya şararup ⁹ sonra kara olmak ve bevli rakīk olmak ve nabzı muhtelif olmaḡdur eger ḡandan ¹⁰ olursa ‘ilācı kīfālden kan alalar ve telyīn edeler ṭabī‘at fevākih ¹¹ şu-y-ıla ve dimāğı tebrīd edeler gül şuyıyla sirke-y-ile ve ġizādan perhīz ¹² edeler ve mā’-i şa‘īr içürel eger şafrādan olursa ‘alāmeti yūzi ve dili ¹³ şaru ola ısıtma ḡatı duta ve nabzı serī‘ ola ve uyumaya ‘ilācı ishāl

[15a]

¹ edeler fevākih şuyıyla mā’-i şa‘īr içürel ve nār şuyı ve ḡıyār şuyı ² ve ḡabaḡ şuyı ve ḡarpuz içürel ve başa sirke ve gül yağı dürteler ve ḡabaḡ ³ cerādesin ve ḡıyār için ve söğüt yaprağın başa vuralar ve bārid ⁴ çiçekler ve yağlar dürteler eger sevdādan olursa ‘alāmeti uyumaya ⁵ nabzı şulb ve muhtelif ve kiçi ola ammā üç günde bir ziyāde incine ⁶ ve başı ağrıya ve sevdā ‘alāmeti ola ‘ilācı ishāl edeler ḡuḡne ⁷ ile yāḡud sevdāyı sürer ḡabb-ıla arpa şuyı içürel sikencübīn ⁸ içürel eger balğamdan olursa ‘alāmeti balğam ısıtma duta ve cemī‘ ⁹ gövde şakīl ola ve dili aḡ ola ve esneye ve ‘aḡlı ḡarışa ve ḡabaḡları ¹⁰ ağır ola ve balğam-ı ‘alāyiminden bir nice nişān ola ‘ilācı balğamı istifrāğ ¹¹ ede ve ishāl edeler ḡuḡne ile ve ḡabb-ı balğam ile andan başına ¹² sirke ve gül yağı dürteler andan sonra içine cünd-i bīdester ḡatalar dürteler ¹³ andan kündüsi ile aḡsurdalar def‘ ola bir nev‘ dahı vardur aḡa bersām

[15b]

¹ dērler ‘alāmeti vesvās-ı keşīre ve ḡatı ḡummāsı ola ve öksüre eyegü altı ziyāde ² yana sağ ṭarafuḡ ‘ilācı bāselīḡ ibtī-i faşd edeler inciginden ḡacāmat ³ edeler ve başına ve ağrısı olan yere şovuk nesnelerden vuralar ⁴ def‘ ola gide dördüncü bāb devvārı bildürür devvār dēyü baş ⁵ ḡegzinmesine dērler sebebsiz yā ḡadden olur veyā yēldür ki dimāğda

⁶ devr êder eger balğamdan olursa ‘alâmeti çok tükürmek ve çok uyumak⁷ ve nabızlığını
olmak ve bevli ak ola başın issi êdiecek sâkin olmak⁸ ‘ilâcî hâbb-ı balğam-ıla tenkıye
êdeler ve balğam giderici ‘ilâcları êdeler⁹ def̣̌ ola eger sevdâdan olursa ‘alâmeti fikri
çok ola ve söylemeye¹⁰ ve uyumaya ve nabızı şulb ola ve sevdâ ‘alâmeti ola ‘ilâcî sevdâ
ishâl¹¹ êder hâbb-ıla tenkıye êdeler ve başına bâbü nec yağı dürteler def̣̌ ola¹² eger
kandan olursa ‘alâmeti yüzi gözi kızıl ola ve başı issi ola¹³ ve kan ‘alâmeti ola ‘ilâcî
fıkâlden kan alalar incikden hacâmat

[16a]

¹ 'edeler ve 'kanı teskîn 'eder gıẓâlar yeyeler ve bârid şarâblardan içeler ² eger şafrâdan olursa 'alâmeti beñzi şaru ola ağzı acı ola ³ ve nabẓı serî' ola ve şusaya 'ilâcî şafrâ inhâl 'eder ḥabb-ıla inhâl ⁴ 'edeler eger riyâhı ḥâdden olursa 'alâmeti şafrâ 'alâmeti gibidür ⁵ 'ilâcî şafrâ 'ilâcıdur eger riyâhı bârideden olursa 'alâmeti balğam ⁶ 'alâmeti gibidür 'ilâcî balğam 'ilâcıdur eger buḥârı ma'deden çıkarsa ⁷ 'alâmeti ma'de ḥâlî olıcaḳ olur tolu olıcaḳ olmaz 'ilâcî ⁸ ma'deyi arıdalar kûsmağ-ıla ve ishâl-ile ve sikencübîn-ile ve mâ'u'l- ⁹ cübñ ile ve gülengübîn yeyeler def' ola daḥı 'alâmetine baksa ¹⁰ her ne dürlü ḥılt ġâlib-ise anı def' 'edeler şah şoğulcandan daḥı ¹¹ öz çıkaralar beşinci bâb sederi bildürür seder senderemek gibi ¹² bir ḥâletdür def'-i sülûk 'edicek yere ve sülûk 'edicek yere sülûk ¹³ 'etmedüğinden olur eger ahlât-ı bârideden olursa hemân 'ilâcî

[16b]

¹ devvâruñ balğamîsi gibidür ‘alâmeti dahı ancılayındur eger başına nesne ²
doğunmağdan olursa ‘ilâcî faşd êdeler ve başına gül yağı dürteler ³ bal mûmıylâ erimiş
ve aқsurmağdan şaқınalar altıncı bâb sübâtı bildürür ⁴ sübâd deyü ifrâz-ı uyқuya dêrler
eger sū’-i mizâc bâridden olursa ⁵ ‘alâmeti қatı sovuk şükine yâhud edviye-i mağdûrâ
yemekden olursa ⁶ ‘ilâcî ol sebebi def’ êdeler eger ruţûbât-ı fecce mağdem-i dimâğda ⁷
cem’ olmağdan olursa ‘alâmeti mağdem-i re’sde şıql ola ve burnı ⁸ delüğinden şu aқа ve
aғzından dahı ‘ilâc tenқıye-i dimâğ êdeler huқne ⁹ ile ve ҳabb-ıla andan tebdîl-i mizâc
êdeler eger buğârından olursa ¹⁰ ‘alâmeti ac olıcaқ êrte тоқ olıcaқ emîn ola ‘ilâc ma’deyi
¹¹ arıda ve қusa ve gülbeşeker yêye ve tenқıye êdeler eger südde olursa ¹² dimâğda bârid
ve yâbis hıltдан ‘alâmeti açığraқ ola cevâba ¹³ қâdir olmaya ve gözi ҳarekâtı géc ola
vêdinci bâb seheri bildürür

[17a]

¹ seher dēyü uyumamağa dērler eger sū'-i mizāc bārid ü yābisden olursa ² 'alāmeti gözler kuru olmak 'ilācı tertīb-i dimāğ édeler raṭb gızā ³ lar ile ve ḥammāma varmağ-ıla eger sū'-i mizāc ḥārı yābisden olursa ⁴ 'alāmeti yübüset ola ve şusaya ve yana 'ilācı muraṭṭıbatı ḥārı yābisden ⁵ isti'māl édeler eger şafrādan olursa 'alāmeti şafrā 'alāmetidür ⁶ 'ilācı tenkıye édeler dimāğ-ı şafrādan maṭbūḥ fevākih ile eger sevdādan ⁷ olursa 'alāmeti sevdā 'alāmetidür 'ilācı tenkıye édeler dimāğı sevdādan ⁸ ve tertīb édeler eger hılṭ-ı bevraḳīden olursa 'alāmeti gözi çapaḳlana ⁹ ve şaḳīl ola başda 'ilācı tenkıye-i dimāğ édeler ḥarīkātadan şaḳına ¹⁰ eger istemese şoḡına olursa ḡamı dükeli def' eder sekizinci bāb ¹¹ nisyānı bildürür nisyān unuṭṭanluğa dērler dimāḡuḡ baṭınlarına ¹² ruṭūbeti müstevlī olmaḳdan olur eger bürüdet ile ruṭūbetden ¹³ olursa 'alāmeti çok uyuya ve başı ağır ola ve dimāḡından ruṭūbet

[17b]

¹ gele dāyimā 'ilācı tenkıye-i dimāğ édeler ḥuḳne-i ḥār ile andan ² ayāric-i fayḳarā vèreler ve su'ūṭ édeler ve ḡarḡaralar ile dimāğ arıdalar ³ eger bürüdet ile yübüsetden olursa 'alāmeti dāyimā uyḳusuz ola ⁴ ve burnı içi ḳurıya tēz tēz söylemeye kelām ammā bunun 'ilācı ⁵ tertīb édeler ve teshīn édeler aḡdıye-i ḥār ile ve raṭb ile ⁶ ḡayr-ıla ile nuṭūlı ḥār raṭb-ıla ṭoḳuzuncı bāb mālīḥūlyāyı bildürür ⁷ mālīḥūlyā sebebi bir niçe dürlüdür eger sevdā buḡarından olursa ⁸ 'alāmeti bedeni levni ḳara ola ve aruḳ ola nabzı şulb ola ve fikri ⁹ çok ola ve ḥavfı ola ve aḡlaya ve çağıra 'ilācı istifrāḡ édeler ¹⁰ sevdāyı ishāl ile maṭbūḥ-ı aftīmōn vèreler ve ayāric vèreler ve ḥammāma ¹¹ iledele devā'ü'l-misk yèdùreler eger ki ol hılṭ başda olup henüz ¹² gövdeye yayılmamış-ise 'alāmeti çok fikrède ve gözleri obalana ve bir yere ¹³ baḳa dura ve yere ifrāṭ baḳa ve uyumaya ve nabzı baṭī ola bevli raḳīḳ

[18a]

¹ ola 'ilācı tenkıye-i dimāğ édeler eger ḳanı ḡālib-ise ḳan alduralar ² fīḳāl andan hılṭı ḡālib maṭbūḥ-ıla ve ḥabb-ıla ishāl édeler ³ aḡdıye-i raṭb ile dimāğı tertīb édeler ve benefşe yaḡın ⁴ başa dürteler ve devā'ü'l-misk yèyeler def' ola ammā mālīḥūlyā çok ⁵ nev' olur 'ilācı ḡayrıdur onuncı bāb 'ıṣḳı bildürür 'ıṣḳ ⁶ bir maraḡ-ı vesvāsīdür ādeme gelür fikri musallaṭ olmasıyla güzel şüretler ⁷ göricek sebebi sevdādur 'alāmeti epsem otura ve unutsaḡu ola ⁸ ve gözi üyüḡe ve gözi tēz ḥarekāt eyleye nabzı muḥtelif ola

‘ilācī ⁹ mizācī terṭīb edeler ḥamām-ıla ve et şörbāsın yeye ve nefsinı bir aldanur ¹⁰ nesne ile aldayalar ve cimā‘ etdüreler def‘ ola sevdāsı ḡālib- ¹¹ ise maṭbūḥ-ı aftīmōn vèreler sevdāyı tenḳıye edeler yā ḥabbı ¹² sevdāyī ile evvel nuḗc vèrdükden şonra şerbet vèreler her marīze ¹³ ḳā‘ide budur muḡlāba on birinci bāb kābūsı bildürür kābūs dèyü

[18b]

¹ ağır başmaḡa dèrler sebebi buḡār-ı ḡālīẓdendür ki dimāḡa müteşā‘id ² olur eger demevī olursa ‘alāmeti ḥumretü’l-levn ve gözi daḡı kızıl ³ ola ve çok uyusa ‘ilāc ḳan alalar inciginden ḥacāmat edeler ve ṭa‘ām ⁴ az yèyeler ve ḳan azaldur mercümek ‘unnāb gibi yèyeler eger balḡamdan olursa ⁵ ‘alāmeti tükürüḡü çok ola ve sümüḡi çok ola ve gövdesi süst ola ⁶ ‘ilācī balḡamı ishāl edeler ḥabb-ı balḡam ile sevdādan olursa ‘alāmeti ⁷ düşinde ḳara nesneler göre ve sevdā ‘alāmeti ola ve her ne dürlü kim ⁸ ḡıltıdan olursa ol levne māyıl düş göre şafrāda şarı göre ⁹ balḡamda aḳ göre sevdāda ḳara göre ḳanda kızıl göre ‘ilācī sevdāyı ¹⁰ süre ḥabb-ı sevdā ile ve daḡı maṭbūḥ-ı aftīmōn ile tenḳıye edeler ¹¹ eger başa şovuk geçmekden olursa ‘ilācī başına bābūnec yaḡı ve merzencūş ¹² yaḡı dürteler ve başına ḡār yaḡular vura günlük yaḡusı gibi on ikinci bāb ¹³ şar‘ı bildürür şar‘ oḡlan ḡastalığına dèrler sebebi bir süddedür ki

[19a]

¹ dimāḡda olur ammā südde-i nāme degüldür eger balḡamdan olursa ² aḳ levnlü ola aḡzı yarlu ola ve balḡam ‘alāmeti ola ‘ilācī ³ tenḳıye edeler ḡablar ile ayāricler ile ve ḡarḡaralar ile eger sevdādan ⁴ olursa ‘alāmeti bedeni aruḳ ola ve yüregi oynaya ve aḡzı köki ⁵ ekşi ola ‘ilācī sevdāyı sürer nesne vèreler maṭbūḥ-ı aftīmōnın ⁶ ve ḥabbı sevdā gibi ve ḡızā daḡı aḡa göre vèreler eger ḳandan olursa ⁷ ‘alāmet ṭamarları ṭolu ola yüzi gözi kızıl ola ve burnından ḡāḡ ⁸ ḡāḡ ḳan aḳa ‘ilācī şāfın ṭamarından ḳan alalar incikden ḥacāmat ⁹ edeler ḡızāyı az yèyeler eger soḡulcandan olursa aḡzı şulansa ¹⁰ ve soḡulcan ‘alāmeti ola ‘ilācī soḡulcan otı yémekdür eger ‘aḳreb ¹¹ şoḡduḡından olursa tiryāḳ yedüreler eger ṭalaḡdan olursa ¹² ‘alāmeti ṭalaḡ aḡıra ve ḳanı ola ve sanca ‘ilāc ṭalaḡa yaḡu edeler ¹³ ve sevdāyı süreler eger ma‘deden olursa ma‘de ḡālī olduḡı vaḡt

[19b]

¹ ola tenḳıye edeler ḳusmaḡ-ıla ve ḥabb-ı ayārīc ile ḡulbeşeker-ile ² on üçüncü bāb sükteyi bildürür sükte bir marāẓdur ki anşuzda ³ düşer ölü gibi olur vaḡt olur ölür daḡı vaḡt olur öldi dèyü ⁴ gömerler gider sebebi südde-i tāmmedür kim dimāḡda olur eger

balgamdan olursa ⁵ ‘alāmeti aķ levnlü ola ve tükruği çok ola ve ağzına köpük yığıla ⁶ ve ölü gibi yata ba‘zı hırlaya ‘ilācı burnına misk ve ķalye ve kündüs ⁷ ķoķudalar ve başına issi zımād vuralar ve aķsurdalar ve ķusdurular ve tiryāk-ı ⁸ kebīr içürelor ve matrīṭūs vēreler eęer bulunmaz-ısa rāziyāne ve aftīmōn ⁹ kemmūn ķaynadalar cūlencübīn ile içürelor ve ḥuķne-i mutavassıṭ ile ¹⁰ başdan mādde çekeler ve ayāric ile ve ḥabb-ıla tenķıye edeler eyledükden ¹¹ sonra eęer ķandan olursa ‘alāmeti yüzi kıızıl ola boğulmuş gibi ¹² ve ıamarları ṭolu ṭolu olmaķ ve ṭuluņları terleye buņa ķan ṭutmaķ derler ¹³ ammā evvelki nev‘ ḥalāş olıcaķ sııırmesi fālic olur ammā bu nev‘ olmaz

[20a]

¹ ‘ilāc ķīfālden ķan alalar incikden ḥacāmat edeler andan gül ² yağıyla ğargara edeler ğızāsı mā’-i şa‘īr ola andan ḥuķne kesile ³ içine arıdalar eęer veremi dimāędan olursa ‘alāmeti ısıtma duta ⁴ ‘ilācı faşđ edeler ve sebebin def‘ edeler eęer başa żarb doķunmaķdan ⁵ olursa başına gül yağı dürteler ve her ne dürlü maraż kim var ⁶ gövde eęer sevdā ‘alāmeti var-ısa sevdādandur eęer şafrā eęer balģam ⁷ eęer ķan ‘alāmeti olursa ķandandur ‘alāmetleri anlaruņ kitāb ⁸ āḥirinde yazılmışdur ve ğızāları dağı yazılmışdur ve perhīzleri dağı yazılmışdur ⁹ anda göre aņa göre tedbīr ede on dördünci bāb fālici bildürür ¹⁰ fālic dēyü bir yanı dutmaza dērler sebebi dimāędan inen bir ruṭubetdür ¹¹ vaķt olur cümle a‘zā bāṭıl olur yüzden ğayrısı aņa fālic-i ¹² küllī dērler ‘ilāc evvel ḥıltı taltīf edeler kerefis toḥmı ve rāziyāne ¹³ toḥmı ve kerefis ve rāziyāne köki bunları ķaynada cūlencübīn ķarışđura

[20b]

¹ içeler andan ḥuķne edeler ve ḥabb-ıla ishāl edeler andan ķuşť yağı ² dürteler gövdesine ve dağı şarartı var-ısa sirke-y-ile gül yağı ķaynadup ³ dürteler başına ve sikencübīn sāde içürelor ve et şu-y-ıla şōrbāya ⁴ düşmeyeler sirke-y-ile zīrbāc yēyeler ve ķusdurular ķusmayalar dēyü ⁵ on beşinci bāb istirḥāyı bildürür istirḥā ğeņşemeęe dērler ⁶ eęer nuḥā‘ vereminden olursa anuņ ‘alāmeti ağrıya ol ğeņşelen ⁷ ‘użv ve gerile ve ısıtma duta ‘ilāc faşđ edeler ve başına mersīn ⁸ yağı dürteler eęer dürtmekden yā vurmaķdan ya doķunmaķdan olursa ⁹ aņa ‘ilāc yokdur eęer ol dutmamāķ iki ğünden sonra olursa ¹⁰ ol def‘ olur üzerine zımād vuralar eęer istirḥā bir ‘użv çıķmaķdan ¹¹ olursa ‘alāmeti arķa çekilmek ve boyun çekilmek ve ne yeri çıķdı-sa ¹² andan elbetde bir ‘alāmet zāhir olur ‘ilācı yērine ķoyalar sū’-i mizācı ¹³ raṭbdan olursa anuņ ‘alāmeti yap yap arta zīrā az az

olur dëyü

[21a]

¹ bākīsin yeterçe olur anuñ ‘ilācı zār ğızālar yëyeler tiryāk-ı fāruk ² ve meşrīdītūs yëyeler def̣ ola on altıncı bāb teşennüci bildürür ³ teşennüc kurulmağa dërler el ayak anşuzda çekili gelür kurulur zahm ⁴ eder ‘avāmü’n-nās ortasında eyle olıcak iki ‘avretlü gönine ⁵ dahı dërler sebebe ‘aşabun içine ruṭubet dolmağdan olur ‘arzına ⁶ tolar tūlına çekilür ammā teşennüc-i raṭbun ‘alāmeti imtilā ‘alāmeti ⁷ ve balğam ğālib olmak ‘alāmeti ola ammā anuñ ‘ilācı fālic ‘ilācıdur ⁸ ve dahı yağlar ile yağlayalar kunfuz yağı içine cünd-i bādester katalar ⁹ yağlayalar eger yübüsetden olursa ‘alāmeti uykusuzluk şükine olur ¹⁰ ve ishāl ve za‘īf şükine olur ve aruqlarda olur ‘ilācı a‘zāyı ¹¹ terṭīb edeler hamām-ıla ve ğızālar ve temrīḥ ile eger veremi ‘aşabdan ¹² olursa zimād vuralar eger harāreti var-ısa ḥaṭmī köki vuralar ¹³ def̣ ede on yedinci bāb temeddüdi bildürür temeddüd dëyü siñiri

[21b]

¹ iki tarafe teşennüc olmağa dërler ki a‘zā çekilmiş ve gerilmiş gibi olur ² ‘ilācı ‘alāmeti fālic gibi olur ve dahı teşennüc gibidür dëyü andan tūlına ³ teşennüc olur bundan tūlına dökilür ‘arzında teşennüc olursa yübüsetden ⁴ veyā ruṭubetden olur ‘ilācı ve ‘alāmeti aña göredür on sekizinci bāb ⁵ küzāzı bildürür küzāz dëyü türkice töllice dërler enşesinüñ ‘aşabına ⁶ mādde dökülmekden olur eger yübüsetden eger ruṭubetden eger yeldendür ⁷ ‘ilācı teşennüc ‘ilācı ve ‘alāmeti yaramaz yatmağdan şovuk geçmekden dahı olur ⁸ anı bābūnec yağıyla yağlayalar def̣ ola on tókuzuncı bāb ra‘şeyi ⁹ bildürür ra‘şe dëyü el ayak ve baş ve göz ditremege dërler eger sū’-i mizāc ¹⁰ bāriden olursa ki ‘aşaba ‘arız olur yerlerde olur ve yeri nice ¹¹ dürlü olur ammā eski olana ‘ilāc yokdur ammā anuñ meşhūr ve mücerreb ‘ilāc- ¹² larından biri budur alalar yogurdı sağ şāfī yeri üzerine dökeler birez vaqt ¹³ dura şuyı gide andan ol toprağ-ıla bile alasın andan zifti bir tahta

[22a]

¹ üzerine koyup kiremid ile ovasın tā ol şakız un gibi ola ve ol ² şakız kadar ḥinnā ekesin ol yogurd ile qarışdurasın bir tağarcuḥ ³ yarasına dürtesin dahı ol mevzi‘a ve en yerine vurasın yeñiden ⁴ olana be-ğāyet fāyide eder ammā eskisine olmaz mücerrebdür yigirminci bāb ⁵ ḥaderi bildürür ḥader uyuşuğa dërler nefsi ḥaşşāme sāliline sülük ⁶

inmekden olur yā üzerine oturasın eger fażlı ruṭūbetden olursa ⁷ ‘alāmeti bedeni gökçek olur ve levni aḳ olur ve baş şaḳīl olur ⁸ ve ‘aḳlı kem olur ‘ilācī fālicdür ki bürüdetden ya balğamdan ola eger ⁹ ol maraḳ ḳandan olursa ‘alāmeti yüzi gözi ve levni ḳızıl ola belki ¹⁰ ḳaraya māyil ola ‘ilācī ḳan alalar ve ğızāyı az yēyeler eger sū’-i mizāc ¹¹ bāriden olursa ‘alāmeti issiden ḥaḏḏ ēde ve sinjiri ḳalıñ ve yoğun ola ¹² anuñ ‘ilācī sinjiri eti yağ ile yağlayalar bābūnec yağı gibi eger ¹³ yübüsetden olursa ‘alāmeti ve ‘ilācī teşennüc ‘ilācīdur eger ağıulu yēmek

[22b]

¹ ve ot yēmekden olursa ya ‘aḳreb şoḳmaḳdan olursa anuñ ² ‘ilācī tiryāḳ-ı fāruḳ içüreler ve meşrīdīṭūs içüreler def’ ola ³ yigirmi birinci bāb laḳvayı bildürür laḳva dēyü yüz göz egrilmege dērler ⁴ eger teşennücden olursa ‘alāmeti et-ile derisi ḳatı ola ol egri ⁵ olan ṭarafı gerilmiş ola ve tükürüğü az ola ve ağızın yummaya ‘ilācī ⁶ yēdi günden şonra ebū ‘alī eydür teşennüc yābis ‘ilācīdur eger imtilāyı ⁷ olursa teşennüc imtilāyı ‘ilācīdur eger istirḥā-yı şudaḳadan olursa ⁸ ‘alāmeti ḥarekātı ol ṭarafuñ za’īf ola ve gözi ḳapağı sarkıḳ ⁹ ola ol egilen ṭarafuñ gözi yaşara ve ‘azlı bir dürlü ola ‘ilācī talṭīf ¹⁰ ēdeler hıltı bişürdükden şonra ol fuḏūlı ishāl ēde ḥabb-ı ayāric ¹¹ ve ḥabb-ı ḳūḳıyā ile ve ğayrı ile tīz ve ḳuruducı otlar isti’māl ētmeyeler ¹² ve altı aydan geçe ‘ilāc ētmeyeler olmaz yigirmi ikinci bāb iḥtilācī bildürür ¹³ iḥtilāc dēyü a’zā segirmege dērler sebebi yēl ṭurur ki etde olur eger ziyāde

[23a]

¹ çok dursa laḳvaya veyā şar‘aya dönderür anuñ ‘ilācī bābūnec yağını ² düрте andan şonra bābūnec yağınun içine cündü bīdesteṛ ḳatalar anı ³ süreler eger gitmezse ḥabb-ı aştanḥīḳūn içeler yigirmi üçüncü bāb ⁴ zūkāmı bildürür zūkām nezledür ki dimāğdan iner buruna çok dürlü ⁵ olur eger güneş ḥarāretinden olursa ‘alāmeti burnı giciyüp ve burnı ⁶ sayrasa ve gözleri ḳızıl ḳızıl olursa ‘ilācī eger imtilāsı varısa istifrāğ ⁷ ēdeler ḥıyārşenber ve terengübīn içüp ishāl ēdeler ve ılıcaḳ ḥammāma ⁸ varalar eger ortaya tütüzeler eger dimāğun mizācī ḥarāretten olursa ⁹ anuñ ‘alāmeti ḥarāretde bellüdür ve nabızı teğayyürlü ola ve ḳārüre ¹⁰ şaru ḳızıla māyil ola ‘ilācī eger ḳan ğālib-ise ḳan alalar ve telyīn ¹¹ ēdeler mā’ü’l-fevākih ile ve mā’-i şa’īr içüreler eger şovuçdan olursa ¹² aña buni ḳızduralar üzerine başalar ve dārūyı ḳızduralar duralar ve başı ¹³ ısıcaḳ dutalar def’ ola ve ‘ūd ve çöre otı tütüzeler mücerrebdür

[23b]

¹ yigirmi dördüncü bāb remedi bildürür remed göz ağrısına dërler ² eger kıandan olursa ‘alāmeti gözi kıızıl ola ve kıapağı kıalka ve şişe ³ ve ağrıya ve çıapaqlana ve tamarları tulu tulu ola ve tulunları sanca kıatı ⁴ kıanı ata anuñ ‘ilācı kıfālden kıan alalar ve hacāmat édeler ve tábī‘atı ⁵ telyīn édeler şāf-ı ebyaz yumurda ağıyla eze ve gözine çeke ve şandal ⁶ ve hūzaż vuralar ğızāsı mercümeg-ile zīrbācⁱⁱ yeyeler eger şafrādan olursa ⁷ ‘alāmeti şişe ve kıalka ve kıızıl ola ve yavuz yana ‘ilācı ishāl édeler ⁸ maṭbūh-ı helīlec ile ve mā’ü’r-rummāneyn vèreler ve temr-i hindī vèreler erük ⁹ şuyı ve ‘unnāb ve şeker vèreler ve göze yumurda ağıyla nişāsta vuralar ve göze ¹⁰ şiyāf-ı kāfurī çekeler def̄ ola ve çıapağı çok ola başı ağır ola ¹¹ ve şabāh kıalkıcağ gözini çıapaqdan açmayasın ‘ilācı tenkıye-i dimāğ édeler ¹² hābb-ı ayāric ve ayāric-i faykārā ile ve göze büy tohm-ı lu‘ābın kıoya ¹³ ammā evvel yuya büyı andan ıslada ve gözi şayru hūzaż ve mürre ve akākıyā

[24a]

¹ ve za‘ferān ve gül şuyı zımād édeler eger sevdādan olursa ‘ilācı ² tertīb édeler dimāğı ağdıye ile ve mā’-i şa‘īr ve hāmmām ile ve şiyāf-ı ³ dīnārçün ile eger yelden olursa ‘alāmeti başı çıapağı olmaya ⁴ sıql olmaya ‘ilācı istiḥmām êdüreler def̄-i hāşılı gözünj emr[ā]zı ⁵ çokdur ‘ilācı ‘asīr yigirmi beşinci bāb maraż-ı üzni bildürür maraż-ı ⁶ üzñ dèyü kıulağ zaḥmetine dërler eger yelden olursa ‘alāmeti güvleye ve ağrıya ⁷ ‘ilācı rāziyāne ve kerefis ve merzencüş ve anīsōn bunları sirke ile ⁸ kıaynada buḥārına kıulağın duta def̄ ola eger def̄ olmazsa ishāl ⁹ édeler maṭbūh-ı helīlec ile gül yağını sirke ile kıaynada dahı kıulağına ¹⁰ damzura yāḥud afyōn sūd-ile kıulağına damzura eger güneşden yörimeden ¹¹ olursa kıulağı yana ve burnı kıırıya ve taşalana ve şuşaya ‘ilācı gül ¹² yağın sirke-y-ile kıaynamış kıoyalar ve şovuk şu-y-ıla ıslanmış vuralar kıulağına ¹³ ve mā’-i şa‘īr yeyeler eger başa şovuk şu kıoymağdan olursa hār nesnelerle

[24b]

¹ ‘ilāc édeler eger issi şu kıoymağdan veyā issi hāmmāma girmekden olursa ² ‘alāmeti ısıtma duta ve başı ağrıya ağzını depeden duta yāḥud ³ ardından tuta ‘ilācı kıan alalar ve inciklerin yağlayalar ve ayağın ⁴ şovuk şu-y-ıla ova girü kıulağına benefşe yağı ve gül yağı kıoyalar ⁵ ve dürteler eger şovukdan olursa veyā şovuk yelden olursa ya anda ⁶ hāşıl

ⁱⁱ Metinde vīrbāc olarak yanlış şekilde yazılmıştır.

olur ya ma‘deden çıkısa ‘alāmeti dona ve ağrı tola şu-y-ıla ⁷ ve başına ısıcak şu koyıcak rāḥat ola ‘ilācı istifrāğ-ı beden edeler ⁸ ḥabb-ı ayāric ile kulağına acı bādem yağı-y-ıla şoğan şuyı sezāb ⁹ ve cündü bīdester ve ferfiyūn damzurular def̣ ola bi-emri’l-lāhi te‘ālā ¹⁰ yigirmi altıncı bāb kūrūḥū’l-ūznı bildürür kūrūḥū’l-ūznı dēyü kulağdan ¹¹ aḳar nesne olsa içinde yarası olsa qarḥası olsa ‘alāmeti ¹² kulağdan iriñ gelse ya şulıca kan ve çirk gelse ‘ilācı aḳ merhem ¹³ erideler gül yağı-y-ıla qarışduralar damzurular eger ruṭbāt aḳarsa

[25a]

¹ sücile māzūyı ḳaynadalar kulağa damzurular eger ağrısı diñmez-ise ² afyōnı yaḳalar külini gül yağıyla damzurular cündü bīdester ile def̣ ola afyōn ³ yigirmi yēdinci bāb dūdū’l-edi bildürür dūd dēyü kulağdağı ḳurda ⁴ dērler ‘alāmeti kulağı giciye ve ḳımıldaya ‘ilācı öldüreler sirke-y-ile ⁵ ve būre ile ve şabır ve şeftālū yaprağı şuyın damzurular noḥūd ol otları ⁶ birbiri ḳaḅsı olursa olur damzurular def̣ ede yigirmi sekizinci bāb ⁷ ṭarşı bildürür ṭarş kulaḅ bekligine dērler eger anadan ṭoḅma oldısa ⁸ ‘ilācı yokdur eger aḥlāt-ı ḡālīzden olursa ki kulaḅınun ‘aṣabına ⁹ dökile ‘alāmeti başını yēre koyıcak ağrı gibi gele ve ağrıya issiden ḥazṣ ¹⁰ ede ‘ilācı tenḳıye-i dimāḡ edeler ḥabb-ı ayāric ile ve issi yağlar ¹¹ acı bādem yağını damzurular eger kulaḅ yolına nesne dursa ālet ¹² ilen ayırtlayalar def̣ ola yigirmi ṭoḅuzuncı bāb düviyy ve ṭanīni bildürür ¹³ düviyy ve ṭanīn dēyü kulaḅ güvüldüsine dērler sebebi biri yēldür ki ḡālīz

[25b]

¹ anda durur dürlü dürlü şadā vērür eger başdan dökilür ḥılṭdan olursa ² bellüdur eger sil-ise vaḳt vaḳt sākin ola vaḳt vaḳt güvleye eger ³ ḥılṭ-ise başı ağır ola ve dāyimā güvleye ‘ilācı tenḳıye-i dimāḡ edeler ⁴ ḥabb-ı ayāric ile andan anīsōn rāziyāne merzencūş sirke-y-ile ḳaynada ⁵ buḅārına duta eger yübüsetden olursa ‘alāmeti ac olıcak érte ‘ilācı ⁶ kulağına sirke-y-ile ḳaynamış gül yağı düрте damzura def̣ ola otuzuncı bāb ⁷ inficārū’d-dem mine’l-ūznı bildürür inficārū’d-dem mine’l-ūznı dēmek kulağdan ⁸ kan aḳsa eger buḅrāndan ise kesmeyeler meger ki imtilādan ola yāḥud ⁹ inḳıyād-ı ‘urūḳdan ola yā cānavar şoḅmaḳdan ola yā başa ṣarb ¹⁰ doḅunmaḳdan ola ‘ilācı eger ısıtma ile olursa ya ḥarāret ile ¹¹ olursa kulağa sirke-y-ile ḳaynamış māzū şuyın damzura birez kāfūr-ıla ¹² ḳoya yāḥud siñirlü yapraḅ şu-y-ıla māmīşāⁱⁱⁱ yā aḳāḳıyā yāḥud kekre ¹³ nār

ⁱⁱⁱ Metinde mābīşā olarak yanlış yazılmıştır.

şuyın sirke-y-ile kaynada damzura yā gendenā şuyın sirke-y-ile kaynada

[26a]

¹ damzura birez kāfūr-ıla koya eger mizāc-ı şaḥīḥ-ise tēz tutmaya eger ² eger za‘īf-ise tēz duta otuz birinci bāb inkisārū‘l-ūzn ³ bildürür inkisārū‘l-ūzn dēyü kulaḵ ḵanamaḡa dērler ya ḵatı sıkılmaḡdan ⁴ ya ḵatı zarbdan ‘ilācī ḵan alalar ve telyīn-i ṭabī‘at ēdeler ve şabr ve mür ⁵ ve muḵāt ve aḵāḵıyā ve çam şaḵızı ve ḥinnā zımād ēdeler eger içerden ⁶ ḵanadıysa taşrasına vuralar eger taşrasına uvandıysa içerusine ⁷ vuralar eger aşıḡa çökdise iki tarafına bile vuralar kaçan kim ⁸ iriḡlene bu merhem-ile ‘ilāc ēdeler menevūşī būy ve ḵına ve zift ve bal ⁹ mūmı ve ḵaz yaḡı bunlardan merhem ēdüp vuralar bu merhemi cemī‘ sinirler ¹⁰ yērine uyudur bunun birle ‘ilāc ēdeler def‘ ola mücerrebdür ¹¹ otuz ikinci bāb inḵılā‘ū‘l-ūzn bildürür inḵılā‘ū‘l-ūzn dēyü ¹² kulaḵ ḵopmaḡa dērler debleki ḵopmaḡ degül yērinden ḵopmaḡa dērler sebeb ¹³ ya ḵatı çekilmekden ya bir āfet irüşmekden olursa ‘ilācī ḵan alalar

[26b]

¹ ve ishāl ēdeler ve yērine ilemeler ve üç gün bağlayalar çermeyeler eger zaḡmet ² ēderse bunları vuralar ḵaz yaḡı ḥaṭmī yapraḡı şuyı ḥubāzī şuyı ³ ve bezr-i ḵaṭūnā ve ḵayṭan cerādesi bunları birbirine ekindüre merhem ⁴ gibi ēde vura otuz üçünci bāb evrāmü tuḡaddiṣū fi‘l-ūzn dēyü kulaḵ ⁵ dibinde olan şişe dērler bu ḡatarlu zaḡmetdür eger ḵandan olursa ⁶ anuḡ ‘alāmeti ḵızıl ola bevlın sıkı ve sıkı ola eger kim şafrādan ⁷ olursa anuḡ ‘alāmeti ḵatı ola ve aḡıra ‘ilācları ḵan alalar ishāl ⁸ ēde her ne ḡıltı-ise anı sūreler üzerine münāsib yaḡu vuralar şafrāya ⁹ ḵana mu‘tedil sevdāya ve balḡama ḡār yaḡular vuralar def‘ ola mücerrebdür ¹⁰ otuz dördünci bāb ḵulā‘ū‘l-ūzn bildürür ḵulā‘ū‘l-ūzn dēyü ardından ¹¹ şaḡāḡ olur aḡa dērler iriḡ aḡar ve şarı şı aḡar ekşer oḡlanlarda ¹² ‘arız olur sebebi ḡıltıdur ḡülmekden olur anuḡ ‘ilācī ḡacāmat ¹³ ēdeler ve tāze sūd ilen yuyalar ve üzerine mürdeseng ve ḡanbīl ekeler def‘

[27a]

¹ ola yāḡud yumşak isfīdāc ekeler otuz beşinci bāb ² e‘ş-şey‘ū‘l-lezī meḡattibū fi‘l-ūzn kulaḡa dökülen giren nesneleri bildürür ³ eger şı girürse elinüḡ ayasın koya ve sıçraya çıḡa eger zībaḡ girürse ⁴ yaramazdur ‘ilācī kulaḡına ısıcaḡ yaḡ ḡoyalar gene aḡıdalar ve aḡsurdalar ⁵ andan ḡümişden mīl şoḡalar tā kim ol zīveyi kendüye ḡabūl ēde ⁶ ammā sirkeye baturmaḡ gerek ve kulaḡda çözmek gerek def‘ ola otuz altıncı bāb ⁷ ḡikketū‘l-

üzni bildürür hikketü'l-üzn dëyü kulağ çekmege dërler 'ilâcî ⁸ kulağına afsentîn şuyın tamzuralar yâhud sirke-y-ile afsentîn kaynadup ⁹ damzuralar ve def[°] ola yâhud acı bâdem yağını damzuralar mücerrebdür ¹⁰ otuz yêdinci bâb herbü'l-üzn mine'l-eşvâtü'l- 'azameti bildürür ¹¹ 'azîm-i şadâdan kulağ dutulmağa dërler kuvâ-yı nefsanînün za'findan olur ¹² 'ilâcî dimâğî tenkıye édeler ve şabr ve lâden қоқulayalar otuz sekizinci bâb ¹³ emrâzü'l-enfi bildürür emrâzü'l-enf dëyü burun қоқı almamağa dërler

[27b]

¹ eger anadan toğma olursa 'ilâcî yokdur yâhud sudan olur ya at ² binmekden olur eger veremden olursa 'alâmeti bellüdü içinde ³ şiş olur tamarları ve burnı şişer ve kıtı olur 'ilâcî tenkıye-i dimâğ ⁴ édeler habb-ı ayâric ile üzerine zūfâ ve murdâr esbah ve huzağ ⁵ ve huzağ dürtüsin dürteler üzerine sülük üşürelər ammâ ziyâde kıtı ⁶ olana tınmayalar üzerini yağıyla yağlayalar def[°] ola ammâ ⁷ burun marazı çok dürlü dürlü burun қоқı almayanun 'ilâcî 'asîrdür ⁸ ebü 'alî eydür 'ilâcına heves êtmeyeler otuz toközuncı bâb bevsîrû'l-üzn ⁹ bildürür bevsîrû'l-üzn dëyü burun bevâsîrine dërler bir sivilci gibi çıkar ¹⁰ dâyimâ akar zâyid et biter dem olur burnun қоқу almağın def[°] éder ¹¹ ve şulanur şuyı akar anun 'ilâcî faşd édeler hacâmat édeler habb-ı ¹² ayâric içeler burnına zencâr fitîl édüp şokalar zâyid eti yeyince ¹³ andan merhem-i isfidâc dürteler oñıla kırkıncı bâb fesâdü's-şemi bildürür

[28a]

¹ fesâdü's-şem dëyü burun қоқısı fesâda varmağa dërler ki her ne dürlü ² nesne kim қоқsa cümlesi bir қоқа eger қоқmış balğam қоқısı gibi gelürse ³ 'uzvı tene varmış balğamdur eger fülful қоқısı gibi gelürse ol hılğ ⁴ hârdur ya şafrâ ile kıan gibi anun 'ilâcî her ne dürlü hılğdan ⁵ ise anı ishâl édeler ve 'anber ve 'üd şandal ve misk ve lâden ⁶ қоқulayalar kırk birinci bâb büşürü'l-enfi bildürür büşürü'l-enf dëyü burun ⁷ içinde kabarcük çıkar dağı yara yara olur ve şaru şuyı akar girdelenür ⁸ el doқundurmaz yoқaru başdan iner ve faşladur anun 'ilâcî tenkıye-i ⁹ dimâğ édeler bal mûmı çırâğ yağınun kızıl boyanmış ve şirluğan yağı-y-ıla ¹⁰ merhem édüp dürteler ve ısıcaқ su-y-ıla yuyalar isfidâc merhem dürteler kırk ikinci bâb ¹¹ kıurûhü'l-enfi bildürür kıurûhü'l-enf dëyü burunun kıarğalarına dërler ¹² eger yaş kıarğa ola aқ merhem ki mürdeseng-ile düzilür anı dürteler ¹³ eger yâbis-ise burnı içi acı bâdem yağı-y-ıla ve benefşe yağı-y-ıla yağlayalar

[28b]

¹ kırk üçüncü bâb ru‘âfi bildürür ru‘âf dëyü burun kanamağa ² dërler eger buhrândan olursa ‘alâmeti ısıtmalar duta ve yevm-i bâzürda ³ olursa habs etmeyeler hiddet-i demden olursa ‘alâmeti gelen ⁴ kan az az gele ve şaruca gele ‘ilâcı kıfâlden kan alalar ve kanı ⁵ teskîn edeler şarâb-ı rîbâs ve şarâb-ı ‘unnâb ile ve ğayrı-y-ıla ve başına ⁶ şovuk şu koyalar ve ‘uzvların yağlayalar ve burnına mârûl ve kişnîc ⁷ ve kündür ve şabr ve mürr ve demü'l-aḥaveyn bunları burnına üfüre ya fitîl ⁸ eyleye eger infitâh-ı ‘urûḳdan olursa ‘ilâcı şudâ‘ şükine olsa ⁹ ve yüzi kızıl ola yâḥud düşmekden olur ya maraz ḥâdde şükine olur ¹⁰ ya yılan şokmaḳdan olur gine bunlara daḥı evvelki ‘ilâcı edeler çirişi ¹¹ bez üstine dökeler yayalar ezilmiş ola ve alına yaḳu vuralar diḡe ¹² ve mürekkeb beḳâsı şokalar diḡe kırk dördüncü bâb baḥrû'l-enfi bildürür ¹³ baḥrû'l-enf dëyü burundan gelen yaramaz fuḫû[l]dur eger burnı içine yara

[29a]

¹ yara var-ısa andan gelür ammâ eger buḡâr-ı ‘afinden gelürse ² ‘ilâcı şarâb-ı istinşâḳ edeler ve burnına su dökeler ve sünbül ³ üfüreler eger ruṭûbât-ı ‘afinden olursa kim dimâḡdan buruna ⁴ dökilür ‘ilâcı sikencübîn-i büzüri ile ğargara edeler kırk beşinci bâb ⁵ razû'l-enfi bildürür razû'l-enf dëyü burun yaşılanmağa dërler ⁶ eger kulaḳ-ısa mîl şokup kalduralar şabır ve aḳâḳıyâ yapışduralar ⁷ kâḡıda kâḡıdı aḡa yapışduralar eger ḳatı yaşılandısa ziyâde zarbdan ⁸ ya düşmeden evvel kan alduralar andan âlet ki raḥm açarlar anuḡ-ıla ⁹ açalar kalduralar kırk altıncı bâb ‘atâsı bildürür ‘atâs dëyü ¹⁰ aḳsurmağa dërler ğubârdan ve tütünden ve nâzleden olur ‘ilâcı ğubârdan ¹¹ ve tütünden şakınalar ve tebrîd-i dimâḡ edeler şarâb-ı ḡaṣḡâş içeler ¹² ve bârid nesneler yeyeler kırk yedinci bâb cefâfü'l-enfi bildürür ¹³ cefâfü'l-enf dëyü burun ḳuru olmağa dërler yâ ḡarâretten ya yübüsetden

[29b]

¹ veyâ ḡılt-ı lezicden ki anda ḳurur ḳurudur ‘ilâcı ḡarâretten ise ² tebrîd edeler yübüsetden ise tertîb edeler ḡılt-ı lezicden ise ³ tenḳıye-i dimâḡ edeler ḡabb-ı ayâric veyâ ayâric-i fayḳarâ ile def̣ ola ⁴ bi-emri'l-lâhi'l-ḡakem kırk sekizinci bâb ḡikketü'l-enfi bildürür ḡikketü'l-enf ⁵ dëyü burun gicimege dërler ḡılt-ı lezza‘uḡ buḡârından iḡtikân ⁶ olmadan olur ‘ilâcı şarâb-ı ḡaṣḡâş ve şarâb-ı benefşe içeler ve buruna ⁷ ḡül yaḡı ve benefşe yaḡı dürteler ve çekeler ve ıtrîfîl yeyeler ve tebdîl-i mizâc edeler ⁸ ve tenḳıye

dağı eder-se olur kırk toközuncı bāb emrāzü'l-lisānı ⁹ bildürür emrāzü'l-lisān dēyü dil marāzlarına dērler ammā veremü'l-lisān ¹⁰ dēyü dil şişine dērler eger kıandan olursa 'alāmeti kızıl ola ve ağzı ¹¹ yarı çok ola 'ilācı faşd edeler ve telyīn edeler mā'-i fevākīh ile ¹² ve şarāb-ı rībās ve şarāb-ı līmōn yēyeler eger şafrādan olursa 'alāmeti ¹³ dili şaru ola ve kıatı ağrıya ve yana ve kızıl ola ve kıuriya 'ilācı līmōn

[30a]

¹ mā'-i fevākīh ile telyīn edeler eger balgāmī olsa 'alāmeti dili ak ² ola ve ağzı yarı çok ola 'ilāc hūkne-i mutavassıta ile hūkne ³ edeler ve ayāric ile gārgara edeler ve dili pāk yuyalar eger sevdādan ⁴ olsa 'alāmeti dili kıara ola ve kıuriya ve ağzı yarı az ola 'ilācı ⁵ istifrāğ edeler maṭbūh-ı aftīmōn ile eger dil ağulu ot yemekden ⁶ olursa tiryāk süreler ve sirke ile yuyalar ellinci bāb ⁷ buṭlān-ı zevkı bildürür buṭlān-ı zevk dēyü ağız dadı olmamağa dērler ⁸ ṭatluyı issiyi şovuğı ekşiyi seçmeye sebebi fuzūl-ı raṭbedür ki ⁹ siñirlerde hāşıl olur hıssin def' eder 'ilācı tenkıye-i dimāğ ¹⁰ edeler ayāric-i faykārā ve ḥabb-ı kūkıyā ile gārgara edeler 'ākırkārḥā ¹¹ ve mevīzec ve ḥardal ile eger ekşi olursa ağzı balgāmdandur eger ¹² ṭatlu olursa yā kıandandur ya ṭatlu balgāmdandur eger acı olursa ¹³ şafrādandur her kıangısı olursa ishāl edeler ve tenkıye edeler ḥabblar ile

[30b]

¹ elli birinci bāb şıklū'l-lisānı bildürür şıklū'l-lisān dēyü dil ² ağırlığına dērler eger sū'-i mizāc ḥār-ı mufriṭdan olursa 'ilācı ³ eger ḥummayātı ḥārdan olursa aña 'ilāc müşkildür eger fālic-ile olursa ⁴ 'ilācı fālic 'ilācıdur eger teşennüc-i imtilādan olursa 'alāmeti faşd ola ⁵ dili yoğun ola veyāḥud uzun ola ve geç ḥarekāt ede anuḡ ⁶ 'ilācı tenkıye-i dimāğ edeler ḥabb-ı kūkıyā ve ayāric-i faykārā ile ⁷ ve ṭoraḡ otı yağı-y-ıla gārgara edeler ve başı yağlayalar eger ḥastalıklar ⁸ şūkine olursa gider ba'zı hıç gitmez ve eger dili altındağı ribāṭuḡ ⁹ kışalığından olursa 'alāmeti dili oḡat kıaldurmaya 'ilācı ¹⁰ ol ribāṭı keseler acıla eger dili altı şişmeden ise anuḡ 'ilācın ¹¹ edeler def' ola elli ikinci bāb 'azmū'l-lisānı bildürür 'azmū'l-lisān ¹² dēyü dili büyük olup ağza şıgmamağa dērler anuḡ 'ilācı eger ḥarāreti ¹³ olursa kıan alalar ve dilin mercümeḡ şuyılan ovalar eger ḥarāret

[31a]

¹ olmazsa ishāl edeler ayāric ile andan ṭuz-ıla sirke ile zencebīl ² yā nişādır ile ovalar def' ola elli üçüncü bāb ³ zıfda'ü'l-lisānı bildürür zıfda'ü'l-lisān dēyü dil altında bir kıatı ⁴

şiş olur kurbagaya benzer dil rükninde olur ‘ilâcî faşd édeler ⁵ ve ishâl édeler ayâric ile ve üzerine sa‘ter ve zûfâ ve tuz ve nâr kabı ⁶ ekeler eger gitmezse ol otları nişâdır ve zâc bile katalar ekeler eger ⁷ dermânı olmazsa yaralar çıkaralar yerini dürd-i aşfer ve ak merhem ile ⁸ onuldalar yavuz derddür allâhümme hıfz elli dördüncü bâb şakâkü’l- ⁹ lisânı bildürür şakâkü’l-lisân dëyü dil yaruğına dërler sebebi dimâğuñ ¹⁰ yübüsetden olur ‘ilâcî bezr-i kaṭünâ-y-ıla şeker katalar ağızda dutalar ¹¹ ve mâ’-i şa‘îr içeler ve pâce yeyeler ve hıyârdan çıkan köpügi dürteler ¹² birbirine sürtinçe çıkan köpügi süreler benefşe yağıyla bal mûmın ¹³ eridüp katalar dürteler elli beşinci bâb harḳatü’l-lisânı bildürür

[31b]

¹ harḳatü’l-lisân dëyü dil yanmağa dërler ḳamm-ı ma‘denüñ harâretinden olur ² ve dimâğ harâretinden olur eşyâ’-i harîḳa yemekden olur ve hılṭ-ı ³ hârrdan olur ‘ilâcî bezr-i kaṭünâ ve şeker dutalar ve hıyâr çekirdegi içini ⁴ şeker-ile dutalar ve mâ’-i şa‘îr içeler ve bârid nesneler yeyeler ve ağızda dutalar ⁵ elli altıncı bâb ḥikketü’l-lisânı bildürür ḥikketü’l-lisân dëyü dil ⁶ gicimesine dërler sebebi hılṭ-ı hârre muḥriḳa leze‘a dökülmekden olur ⁷ ‘ilâcî tenḳıye-i beden édeler ayâric-i fayḳarâ ile andan issi şu-y-ıla ⁸ maḫmaḫa édeler andan şeker ile maḫmaḫa édeler andan sirke-y-ile ⁹ ḳaynamış gül yağı ile maḫmaḫa édeler ve dilini helîlec-i aşfer ile ovalar ¹⁰ ve çeyneye daḫı def‘ ola elli yedinci bâb teḳaṣṣürü’l-lisânı bildürür ¹¹ teḳaṣṣürü’l-lisân dëyü dil şoyulmağa dërler dilüñ ve ağzı içinüñ sebebi ¹² buḥârât-ı hârrdür ‘ilâcî ḳan alalar ve maṭbûḫ-ı helîlec ile ishâl ¹³ édeler ve gül ve mersîn ḳaynamış sirke-y-ile maḫmaḫa édeler cülnâr ḳatarsa

[32a]

¹ daḫı olur elli sekizinci bâb büşürü’l-femi bildürür büşürü’l-fem dëyü ² ağızda olan sivilcilere derler sebeb tîz ḳan-ıla ḳarışmış şafrâdan ³ olur ve ziyâde ağrır tâ yemekden keser âdemi ‘ilâcî ḳan alalar maṭbûḫ-ı ⁴ helîlec ile ishâl édeler ve gül ve ‘inebü’s-şaleb ve ‘uşâretü’z-zâ‘ ⁵ ve hindibâ ḳaynamış sirke-y-ile maḫmaḫa édeler eger mercümek ve kişnîc ⁶ katalar ol sirkeye bala ḳaynadsalar be-ğâyet eyü ola bunu evvelde ⁷ ‘ilâc eylemek gerek tâ azmadın yaramaz olur sonra elli tokuzuncı bâb ⁸ ḳalâ‘ü’l-femi bildürür ḳalâ‘ü’l-fem dëyü ağız ağrısına dërler eger ḳandan ⁹ olursa ‘alâmeti harâreti ola ve kızıl ola ve ağız ḳoḳulu ola anuñ ¹⁰ ‘ilâcî ḳan alalar ve ishâl édeler mâ‘ü’l-fevâkih ile ve summâḳ şu-y-ıla ¹¹ maḫmaḫa édeler ve ağızda summâḳ ve kişnîc ve cülnâr ve

mercümek ve kâfûr ¹² döğüp dutalar eger geriye rāyihası olursa sirke-y-ile nişadır ve tuz ¹³ ve şeb ile mażmaza édeler eger balgāmı mālîhden olursa ‘ilācı

[32b]

¹ aķ ola aķrısı az ola aķzı acı derisi şişe ‘ilācı ishāl édeler ² ħabb-ı kûkıyā ile ve ġargara eyleyeler ‘ākırķarġā ve mevīzec daġı sirke-y-ile ³ māmīrān ve helīlec ve ‘ākırķarġāyı ķaynada mażmaza éde eger sevdādan ⁴ olursa ‘alāmeti ķara ola rengi ve aķrısı ķatı ola ve ziyāde şokuldasa ⁵ degmesi ķurtulmaz ammā ‘ilācı ishāl édeler maţbūġ-ı aftīmōn eylese ⁶ andan şıġır incigi iligin dūrte andan ķına yapraġın ķeyneye andan ⁷ sirke mażmaza édeler yoķaruda zıkr olan otlar ile ķaynayan ⁸ sirke-y-ile tā kim def‘ ola ammā ķīlī sevdāvīsidūr altmışıncı bāb ⁹ ākiletü’l-femi bildürür ākiletü’l-fem dēyü aġızdaġı beşre-i bařa dērler yenür yenür ¹⁰ gider durmaz büyür yanması sebebi ġılt-ı ‘ıķn-ı ġārredür dōkilür anda ¹¹ ‘ilācı ķan alalar maţbūġ-ı aftīmōn ile ishāl édeler andan sirke-y-ile ¹² summāk şu-y-ıla ķoruġuņ çekirdegi ile mażmaza édeler tā kim yanması ¹³ dura andan feldefiŷün-ıla ‘ilāc éde ve mersīn yaġı daġı muvāfıķdur def‘ éder

[33a]

¹ altmış birinci bāb keşretü’l-lu‘ābı bildürür keşretü’l-lu‘āb ve seyelāna ² fi’n-nevmdür yēdüġi aġızdan gece ile yar aķsa ve aķzı yarı ³ çoķ olsa eger ġarāret-ile ruţūbetden olursa ‘alāmeti ma‘desi ġālī ⁴ olıcaķ çoķ ola ‘ilācı ķan aldura ve summāk rubbın isti‘māl édeler ⁵ ve mażmaza édeler ve hindibāyı tuz-ıla yēyeler eger yaġlamadan olursa ⁶ ‘alāmeti balġam ‘alāmetidür ‘ilācı ķusduralar ve ıtrıfıl yēyeler ve cevāriř-i ⁷ ġārre yēyeler maşķakī ve ġünlük ķeyneyeler altmış ikinci bāb ⁸ el-buġurı bildürür el-buġur dēyü aġızdan gelen ķoķuya dērler eger ġarāret-i ma‘deden ⁹ olursa ‘alāmeti ekşile yemek yēyiceķ ve diři ķara ola ‘ilācı naķī‘-i mişmiş ¹⁰ içeler ve sikencübīn içeler ve erük yēyeler balġamı ‘afinden olursa ‘alāmeti ¹¹ sākin olmaya yemek yemeg-ile ‘ilācı tenķiye-i ma‘de édeler ķay’ éde ¹² ve ishāl étdüreler ve andan şoņra zencebīl mürebbāsın yēyeler ve ıtrıfıl-i ¹³ şaġīr yēyeler def‘ ola altmış üçüncü bāb beyāzü’ş-şefeyi bildürür

[33b]

¹ beyāzü’ş-şefe dēyü dudak aķ olmasına dērler ve teķaşşūr-hā teşakķak-hā ² dēdüġi dudak şoyılup yarılmaġa dērler dudak aķ olmaķ ķanuņ ³ fesādından ruţūbet-ile ķarıřa yarılmaķdan yübüsetden ‘ilāc ishāl ⁴ édeler ve yumuşadıcı yaķalar ve merhemler ile

yağlayalar ve lu‘āblar ve keşīrā dürteler ⁵ def̣ ola altmış dördüncü bāb ihtilācū’ş-şefeyi bildürür ihtilācū’ş-şefe ⁶ dēyü dudak segirmege dērler eger kıandan olursa ‘alāmeti dudak ⁷ şokurdaya ve tamarları tolu tolu ola ‘ilācı kıan alalar def̣ ola eger ⁸ yel-ise altmış beşinci bāb teklaşū’ş-şefeyi bildürür teklaşū’ş-şefe ⁹ dēyü dudaklar kışa olmağa dērler eger anadan toğduğı vakt eyle ¹⁰ toğarsa gāh gāh çekeler tā yerine vara eger teşennüc-i imtilādan olursa ¹¹ ‘ilācı hemān teşennüc ‘ilācıdur altmış altıncı bāb bevāsirū’ş-şefeyi ¹² bildürür bevāsirū’ş-şefe dēyü dudakda bevāsir dērler sigil gibi belürür ¹³ ve kimi yarılır alt dudak yoğun olur gögerür dahı ba‘zı fażl-ı

[34a]

¹ demevī muḥārrikdür ‘ilācı kıan alalar maṭbūḥ-ı aftīmōn içeler ve ḥacāmat ² edeler sirke-y-ile ovalar şöyle ki kıatı kıızıldur aña degürmeyeler zīrā muḥātaradur ³ altmış yedinci bāb büşürū’ş-şefe kıurūḥū-hā ya‘nī dudakda ⁴ olan biter ve kıarḥalar demek olur ‘ilācı faşd edeler kıfālden ve maṭbūḥ-ı ⁵ helīlec ile ishāl edeler merhem-i isfīdāc dürteler ve mürdeseng ve māzūy ⁶ yağ-ıla kırūṭī edüp dürteler altmış sekizinci bāb emrāzū’l-esnānı bildürür ⁷ emrāzū’l-esnān dēyü diş marāzların ve diş eti marāzların ve diş ağrısının ⁸ bildürür eger sū’-i mizāc-ı ḥārreden olursa ‘alāmeti şovuk nesneden ⁹ şafā süre ve diş etleri şişe ‘ilācı kıan alalar dudakdan maṭbūḥ-ı ¹⁰ helīlec ile ishāl edeler ağzında gül şuyı ile sirke duta eger kıatı ¹¹ ağrırsa kāfūr ile gül şuyı ve sirke duta andan gül yağı dürteler veyāḥud ¹² afyōn bile kıata eger sū’-i mizāc-ı bāridden olursa ‘alāmeti şovukdan ¹³ incine sanca issiden rāḥat ola ‘ilācı ayāric içürelere mażmaza edeler

[34b]

¹ sirke-y-ile fütenc ve ‘ākırkırhā ve şa‘ter kıaynadalar ve diş diblerine büre ² ve zencebīl ve fūfūl ve şaytarac dürteler tiryāk-ı erba‘a dürteler yāḥud filūniyā ³ ile dürteler eger sākin olursa yağlayalar def̣ ola eger ne issi ⁴ ne şovuk sevmezse nāzledendür ‘ilācı ḥaṣḥāş şarābın içeler ⁵ ve tütünlerden ve muḥaddir otlardan vuralar altmış toközuncü bāb ⁶ ḥarişi bildürür ḥariş dēyü diş kıamaşup uyuşmasına dērler eger nesne ⁷ çeynemekden olursa veyā bārid şey çeynemekden olursa ḥār nesne ⁸ çeyneyeler def̣ ola yā issi yumurda şarusı çeyneye andan issi gül yağı ⁹ maştakī kıatılmış anuḥ ile ağzın yuya eger balgamdan olursa sa‘teri ¹⁰ çeyneye ağzında bal ile tuz duta def̣ ola yetmişinci bāb ¹¹ te’külū’l-esnānı bildürür te’külū’l-esnān ve tenkıy-hā ve teķaşşe-hā demek ¹² dişler yenmek ve delinmek ve yarananmaḥdur eger ruṭūbet-i reddiyeden olursa ¹³ dāyimā

ağrısı eksük olmaya ‘ilâcı tenkıye-i dimâğ edeler ayâric ile

[35a]

¹ ve sufûflar ile isti‘mâl edeler ve sirke-y-ile mersîn ve cülnâr ve şeb ² katup kaynadup mażmaza ede eger yübüsetden olursa ‘alâmeti ³ ağrısı katı olur ‘ilâcı tertîb edeler üzerine yumurda ağı ve bezr-i kaçûnâ ⁴ lu‘ab-ıla benefşe yağıyla ağzın yıkayalar ya serî‘ def‘ ola bi-iznillâh ⁵ yétmiş birinci bâb şakarı bildürür şakar dëyü diş üstine biten ⁶ taşâ dërler sebebi buhârât-ı gâlîzdür ki anda varur cem‘ olur ⁷ dura dura taş olur eger kara olursa sevdâdandur eger şafrâdan ⁸ olursa ‘alâmeti şaru ola eger kıandan olursa ‘alâmeti kızıl ⁹ ola eger sevdâdan olursa ‘alâmeti ak ola ve bunların her birinün ¹⁰ ‘ilâcı hıltına göre şerbet vèreler ma‘deden ve gövdeden ol hıltı ¹¹ gidereler ve dişden anı demür ile ayırtlayalar yétmiş ikinci bâb ¹² teğayyür-i levnü’l-esnânı bildürür teğayyür-i levnü’l-esnân dëyü dişlerin ¹³ levni teğayyür olmağa dërler eger sevdâ cevherinden teğayyür olursa

[35b]

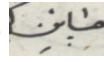
¹ ‘alâmeti kara ola dişleri eger şafrâ buhârından olursa ‘alâmeti şaru ola ² eger balgamdan olursa ‘alâmeti kireç gibi ağcıl ola eger yanmış şafrâdan ³ olursa ‘alâmeti yeşil ola eger yanmış sevdâdan olursa ‘alâmeti ⁴ bādincânî ola ‘ilâcı anı göre tenkıye edeler her hıltı münāsib ⁵ ve şaru renge mercüme arpa hatmî sirke-y-ile mażmaza edeler kara renge ⁶ gül yağıla kebere köki ve afsentîn ve aftîmön ve uşne ve maştakî dürteler kireç ⁷ renklüsine dühn maştakî ve issi yağlar dühn-i hîrî ve şem‘ ve ne kı‘il ⁸ ammâ bu nev‘ müşkildür bādincânî renge sirke-y-ile hançal çigidin kıandan ⁹ mażmaza edeler yétmiş üçüncü bâb taharrükü’l-esnânı bildürür ¹⁰ taharrükü’l-esnân dëyü dişler oynamağa dërler sükût dëyü çıkmağa ¹¹ dërler ve deşülmege dërler ruţubetden olursa ‘alâmeti diş etleri ¹² gençek ola ve çok ola ve ağzına lu‘âb aķa ve dişleri dibi şovuk ¹³ ola ‘ilâcı kısdura ayâric ile ishâl êtdüreler mażmaza edeler

[36a]

¹ sirke-y-ile kıayayan kıabız otlar ile eger kıan eksüklüğinden olursa ² ‘alâmeti diş etleri ak ak ola ‘ilâcı arturur ğızâlar yèyeler ve kıuvvet ³ vèrici otlar ekeler yétmiş dördüncü bâb nokşânü’l-laħmü’l-lisseyi bildürür ⁴ nokşânü’l-laħmü’l-lisseye dëyü diş etleri azlığına dërler ve yanması hıltı-ı ⁵ hâra munşabb olmaķdan olur ‘ilâcı kıan alalar ishâl edeler hacâmat ⁶ edeler summâķ aş yèyeler tatlılardan perhîz edeler üzerine günlük ⁷ zirâvend

ve iki kardaş kanı ve irsâ dögeler bal ile qarışduralar irsâ ⁸ dişlere süreler yenmiş etin keseler gidereler def⁹ ola yétmiş beşinci bâb ⁹ tezîdü's-sinni bildürür tezîdü's-sinn dèyü artuğ dişin bitmege dèrler ve diş uzamağa ¹⁰ dèrler artuğ diş bitse ayāric ile tenķiye édeler ḥabb-ı kŭķıyā ¹¹ ile eger dişde uzunluğ olsa dibine hılt dökilüp uzanur 'ilācı ¹² faşd édeler ishāl édeler ḥablar-ıla ve 'inebü's-şa'leb ile mażmaza ¹³ édeler def⁹ ola yétmiş altıncı bâb ḥikketü'l-esnānı bildürür

[36b]

¹ ḥikketü'l-esnān dèyü diş dibi gicimege dèrler muhtelif şular içmekden olur ² ḥarīķ ta'āmlar yemekden olur anlardan hılt-ı lezzā' ḥāşıl olur dişler ³ diblerine dökilür ifrāt gicişür 'ilācı tenķiye-i beden édeler ve dimāğı ⁴ hıltıdan ayāric ile ḥabb-ıla ayırtlayalar ağdıye-i reddiyeden perhīz édeler ⁵ ḥummāz kökiyle kaynamış sirke-y-ile mażmaza édeler ya sikencübīn 'unsulī ⁶ ile mażmaza édeler yétmiş yedinci bâb ḥarīrū'l-esnānı bildürür ⁷ ḥarīrū'l-esnān dèyü uyğuda dişleri kıcırdağdur eger oğlanlarda ⁸ olursa büyüyicek unıdur eger büyük ādemda olursa soğılcan ⁹ göreler teshīl-i nebātū'l-esnān dèyü yétmiş sekizinci bâb ¹⁰ teshīl-i nebātū'l-esnān bildürür diş tēzçe bitürmegi bildürür ¹¹ sayağı ile diş diblerin yağlayalar ve eger ağrısı varsa 'inebü's-şa'leb ¹² şuyın düрте ve gül yağını düрте yétmiş tokuzuncı bâb zehabū'l-mā'ū'l-esnān ¹³ bildürür zehabū'l- mā'ū'l-esnān dèyü diş şuyı eksilüp dişine şovuk

[37a]

¹ ne issi ve ne kıatı nesne çeynemeye 'ilācı şeb ve zirāvend süreler ve yumurda ² şarusı dürteler yāḥud yunmuş 'unşulı dögeler süreler sirke-y-ile eger ³ diş eti biterse issi-ise gül yağıyla kāfūr ve şandal dürteler ve baķlatū'l ⁴ ḥamķā çeyneyeler sekseninci bâb evzāmū'l-lişseyi bildürür evzāmū'l- ⁵ lişse dèyü diş etleri şişene dèrler eger ağrıyup şokuldarsa ⁶ ve yanarsa 'ilācı kan alalar dudağdan mā'-i fevākih ile ishāl édeler ⁷ ve mażmaza édeler şovuk nesne ile summāk ve sirke-y-ile gül yağıyla eger ⁸ ruṭubetden olursa 'alāmeti aķ ola diş eti ve şovuk ola 'ilācı ⁹ mażmaza édeler bal ile ve zeyt ile sa'ter ile ve zūfā ile andan ¹⁰ gül yağıyla sirke-y-ile andan ķābız ile seksen birinci bâb ¹¹ el-lişşū'd-dāmiyeyi bildürür el-lişşū'd-dāmiye dèyü diş etleri oynayup ve berk ¹² olmaduğına dèrler za'f-ı kuvvet-i ġarīden gelür el-lişşenūğ 'ilācı sūnūnāt-ı ¹³ ķābıza dèrler diş otları vardur anı sūrteler cūlnār-ı şeb ve māzū

[37b]

¹ ve akāḳiyā gibi yāḥud şeb-i büşūra daḥı üstine sirke dōke andan yērünce ² tuz ḳatalar ve ol ḳadar ḳızıl zāc ve ol ḳadar gül ḳatalar dürteler seksen ikinci bāb ³ ḳurūḥü'l-lişseyi bildürür ḳurūḥü'l-lişse dēyü diş eti ḳarḥasına dērler ⁴ yoḳaruda ḳulā' renci var anuḡ 'ilācın édeler bāblarından göreler def' ⁵ éde seksen üçüncü bāb el-laḥmü'l-zāyid fi'l-lişse dēyü artuḡ et ⁶ bitse diş etlerinden ḳurş zernīḡ ekeler üzerine aḳ zāc ve mürr ekeler ⁷ def' ola seksen dördüncü bāb veca'ü'l-lühātı bildürür veca'ü'l-lühāt ⁸ dēyü dīlcük aḡrısına dērler eger şafrādan olursa 'alāmeti ḳatı yana ⁹ ve şusaya ve aḡzı ḳurıya ve ḳatı aḡrıya anuḡ 'ilācı telyīn-i ṭabī'at ¹⁰ édeler 'inebü's-şa'leb şu-y-ıla ve hindibā ile ve tūt dibiyle ḡarḡara ¹¹ édeler eger balḡam olursa 'alāmeti levni aḳ ola aḡrısı az ola ¹² 'ilācı budur ḡarḡara édeler sikencübīn ve ḥardal ile ve daḥı şeb ve māzū ¹³ ve nişādır başalar ḳalduralar eger ḳandan olursa 'alāmeti ḳızıl ola

[38a]

¹ ve şişe ve az aḡrıya 'ilācı ḳan alalar ve gül şu-y-ıla ve sirke-y-ile ḡarḡara ² édeler kāfūr ve gül ve şandal ve cūlnār başalar anuḡ ile ḳalduralar ³ eger sevdādan olursa 'alāmeti ḳatı ola ve ḳara ola 'ilācı tenḳıye-i ⁴ beden édeler sevdāyı maṭbūḡ-ı aftīmōn ile andan zūfā-y-ıla ve sikencübīn ⁵ 'unşulī^{iv} ve şa'ter ile ḡarḡara édeler eger ḳatı ḳara olursa ḥaṭādūr ⁶ eger 'ilāc-ıla ḳurtulmazsa bu maraḑı kesmek gerek ammā ḳandan olan ⁷ kesilicek hemān ḳurtulur seksen beşinci bāb veremü'l-levzeteyni bildürür ⁸ veremü'l-levzeteyn dēyü boḡaz bēzleri şişmege dērler ol daḥı hemān ⁹ veremü'l-lühāt gibidür 'alāmeti 'ilācı daḥı hemān ancılayındur bunda ¹⁰ boḡazına uralar seksen altıncı bāb ḥavānīḳı ve ez-zinceyi bildürür ¹¹ ḥavānīḳ ve ez-zince dēyü boḡaz şişine dērler ḥunnāḳ dēyü ammā zince ¹² dēyü boḡmaḳ gibi boḡazı ḳaplar tā ṭolu geñize varınca ammā ḥavānīḳ veremü'l- ¹³ levzeteynden olur 'ilācı anuḡ 'ilācıdur ḳandan ise 'alāmeti

[38b]

¹ ḳızıl ola boḡazı yana ve ṭamarları ṭolu ola ve aḡzı ṭatlu ola 'ilācı ² ḳandan ola ne ḳīfālden ḳan alalar ve incükden ḥacāmat édeler ³ mā'-i fevākih ile ishāl édeler ve ḥuḳne-i leyyine édeler ve sirke ⁴ ve şu-y-ıla ḡarḡara édeler ve sikencübīn ve şarāb-ı 'unnāb édeler mercümek ⁵ ve mārūl ve hindübā ve ḳiṣnīc şu-y-ıla ḳaynadup ḡarḡara édeler ve tūt rubbīn ⁶ ḡarḡara édeler eger şafrādan olursa ve anuḡ 'alāmeti yüz iḥtināḳ ⁷ ola ve

^{iv} Metinde 'unşulī olarak yanlış yazımıştır.

şusaya ve yana ve ağrıya ve ağrı acı ola ‘ilâcî kıan alalar ⁸ ve tabî‘atı mâ’-i fevâkih ile ishâl édeler ve mâ’-i şa‘îr içeler ve lu‘âb ⁹ bezr-i kıatûnâ ve kıarpuz çekirdegi içi kıaşradan zımâd édeler mârûl tohmı ¹⁰ hindübâ ve kışnîc ve rubb-ı tût ile ğargara édeler ve şarâb-ı ‘unnâb içeler ¹¹ ve ğargara édeler eger balġamdan olursa ‘alâmeti yüzi gözi şişmiş ¹² ola ve levni ak ola ve ağzı yarı az ola ve boġazı kıar ola dem ¹³ olur ağzı kıuzlu olur yâ varakî olur ‘ilâcî tabî‘atı hıķne-i hârre

[39a]

¹ ile ve ğargara édeler sikencübîn ile ve hârdal ve turb tohmı ile ğargara édeler ² yâhud boġazına hıltî ve bûre ve nişâdır üfüreler ve ğızâsı nohûd şu-y-ıla ³ bâdem her birini yeyeler eger sevdâyî olursa ‘alâmeti şişi kıatı ola ⁴ ve levni gök ola ve ağzı kıurıya ve dem olur ki ağzı ekşi gibi olur ⁵ ‘ilâcî kıan alalar ve ishâl étdüreler eger zârb doķunmakdan ya o- ⁶ nurgalar kııķmakdan yâhud ‘azâlât şişmeden olursa yâhud ⁷ mafşalına yel girmekden yâ hıltı-ı hârre dökûlmekden olursa bu nev‘e ⁸ haşşâf-ı kelbî dêrler ol kışi başını döndürmeye hıķ bir kıarafa ⁹ ne aşâġa ve ne yokaru ve ağzın açmaya eger verem ‘azâlâtdan olursa ¹⁰ ağzın aç ve dilin kııkara ‘ilâcî kıan alalar eger onurgası kııkşa ¹¹ yêrine ilemeler ve enşesine kıâbız zımâd vuralar mürekkeb-i akâkıyâ ¹² gibi ve lu‘âb-ı bezr-i kıatûnâ gibi seksen yêdinci bâb zinceyi bildürür ¹³ ammâ zince ‘ilâcî ekşer kıandan olur ‘alâmeti yemek yudamaz eger yutmak

[39b]

¹ dilese burnından kııķar ve gözleri obalansa ve söz söylemege kıâkı olmaya ² ve ağzı yarı ak ve andan bir kıulaķdan bir kıulaġa bir kıızıl şişcügez ³ ola boynında ‘ilâcî kıan alalar kıuvveti kıadar ve telyîn édeler mâ’-i fevâkih ⁴ ile ve hıķne-i leyyine ile hıķne édeler andan ġirü ve kıan alalar ammâ ⁵ evvelde akıdmaķ ġerek üç kerre daķı olursa olur seksen sekizinci bâb ⁶ büşürü’l-halkı bildürür büşürü’l-halk dêu boġazda sivilciler olsa anuġ ⁷ ‘alâmeti kıatı ağrıya ve yana ve yemek yudıcaķ ‘ilâcî kıan alalar kıîfâlden ⁸ ve andan arpa bulamacın ve benefşe yaġı-y-ıla pâlüde yeyeler şovuk şudan ⁹ perhîz édeler seksen kıokuzuncı bâb ‘alaķı ve şevki bildürür ‘alaķ ve şevk ¹⁰ dêu boġaza sülük yapışsa veyâ kemük kıursa ‘alâmeti boġazından ¹¹ kıan ġele ve bellüdür tut ki boġazda nesne durmuş gibi ola ‘ilâcî ¹² eger göz ġorse âlet ile kııķaralar eger göz ġörmese sirke ile ġargara ¹³ édeler ne kıuz ile sirke ile ġargara édeler yâ sirke-y-ile hârdal

[40a]

¹ ile ğargara edeler ya afyōnı sirke-y-ile ğargara edeler eger kemük ² dursa bir düğümü büyük ip ile yudup andan çekeler çıka yāhud ³ cerrāhların āleti olur anuñ ile çekeler çıka ve bulamaç ve bezr-i kaṭūnā ⁴ lu‘āb yēdüre ve kUSDuralar elbetde çıka toKsanıncı bāb ⁵ inṭibākū’l-meriyi bildürür inṭibākū’l-meri dēyü boğaz yolu dutulmağa dērler ⁶ anuñ ‘alāmeti hīç nesne yudmaya azcuK ve şovuk ola ammā andan ⁷ büyük loKma yuda ne Kadar dēr-ise de hīç incinmeye ‘ilācı bu ‘illet gitmeye ⁸ illā meger oğlandan ola istifrag edeler hār-i yābis nesneler ile ⁹ hārdal ve ğayrı gibi anıñla ğargara edeler ve taKviyet vērür cevāriş-i fülful ¹⁰ yēyeler toKsan birinci bāb hūkkākū’l-meriyi bildürür hūkkākū’l-meri dēyü ¹¹ boğazda yemek yolu gicimege dērler tatlu tatlu sebebi hılt-ı harīK-i lezzā‘dan ¹² olur ‘ilācı tenKıye-i sevdā edeler Kumağ-ıla sikencübīn-i ‘unşulī ile ¹³ ğargara edeler ve eski sirke ile ğargara edeler ve tatlu sūd içeler ve def^o ola

[40b]

¹ toKsan ikinci bāb ihṭilāc ve’l-irti‘āş-ı fi’l-kelāmı bildürür ādem ² söz söyler-iken ditremege ve pelteklik ‘ilācı yoKarıdağı ra‘şe ³ ‘ilācıdur ki yoKarıda yazılmışdur mezkūrdur toKsan üçüncü bāb ⁴ fi’l-ġarīKı bildürür fi’l-ġarīK dēyü şuya boğulmaKdur aña ‘ilāc başı aşığa ⁵ aşı Koya andan boğazına zencebīl ve fülful ile kaynamış sirke boğazına ⁶ Koyalar sūd-ile ve nohūd un-ıla bulamac edeler yēdüreler def^o ola ⁷ toKsan dördüncü bāb fi’l-maḥnūKı bildürür fi’l-maḥnūK dēyü boğulmuş ⁸ ādeme dērler kiriş ile ve urġan ile eger köpük geldise ümiz keseler ⁹ eger gelmedise anuñ ‘ilācına faşd edeler ve hūKne edeler ve dühn-i ¹⁰ benefşe ile ğargara ētdüreler ve ısıcak şu-y-ıla ğargara ētdüreler ¹¹ toKsan beşinci bāb nūḥūhtü’s-şavtı bildürür nūḥūhtü’s-şavtı dēyü ¹² āvāz boğulmağa dērler sebebi nāzledür ki iner ‘alāmeti boğaz giciyi giciyi ¹³ gele ve dağdağa ēde ‘ilācı şarāb-ı haşhāş ile nāzleyi men‘ edeler

[41a]

¹ ve ğargara edeler benefşe ve haşhāş şarābıyla eger ısıtma şūkine ² olursa mā’-i şa‘īr içüreler ḥubāzī şōrbāsın içüreler ve bādem ³ nişāsta ve şeker yēdüreler eger sū’-i mizācı bāridden olursa ⁴ ‘alāmeti şovukda ola ve şovuk havā dokunduğı vaKt ola ve tükruk ⁵ ile balġam gelmeye ‘ilācı devā’ü’l-ḥulıyyet vēreler ve za‘ferānlu nesne ⁶ yēdüreler ve dili altında bu ḥabbı dutalar Kavrulmuş hārdal ve fülful ve mür ⁷ ve Kına yēdüreler ammā ḥabbı eyleyüp dil altında dutalar eriyenin yudalar ⁸ eger sū’-i mizāc raṭbdan olursa

‘alāmeti boğazında irilik ola ⁹ ve şıkl ola ve balgam gele ‘ilācı bu ġargāra ile ġargāra edeler anīsōn ¹⁰ ve rāziyānec irsā ve bal ve şu katup kaynadup ġargāra edeler ¹¹ ve zencebīl mürebbāsın yēyeler mā’ū’l-uşūl içeler eger sū’-i mizācı ¹² yābisden olursa ‘alāmeti bu nev’ ekşeri duḡāndan ve ġubārdan ¹³ olur ve yübüsetden bellüdür ‘ilācı şeker-ile bezr-i kaṭūnā içeler ve tavuk

[41b]

¹ şōrbāsın içe ve benefşe yağın içe eger çağırmaḡdan olursa ² ḡammāma varalar ve yumurda şarusın içeler ve lu‘āblar yēyeler def’ ola ³ tokşan altıncı bāb ‘usurū’l-bel’i bildürür ‘usurū’l-bel’ dēyü gücile ⁴ yutmaḡa dērler eger ruṭūbetden olursa aḡzı şulu ola yübüsetden ⁵ olursa aḡzı kırıya eger ḡarāretden olursa şusaya eger ⁶ bürüdetden olursa şusamaya issi nesne ḡōş gele ‘ilācı bürüdete ⁷ ruṭūbete ḡār u yābis otlar ve cevārişler yēyeler ḡarāret-ile yübüsete ṭurṭubı ⁸ ġızālar şarāb-ı benefşe ve ḡaşḡāş ve mā’-i şa’īr ammā bürüdete ruṭūbete ⁹ sikencübīn ‘unşulī gibi tokşan yedinci bāb veremū’l-merīyi bildürür ¹⁰ veremū’l-merī kızıl üñügün şişine dērler ḡarāretden olursa ¹¹ ‘alāmeti ısıtma duta ve şusaya ve iki yağrın arası aḡrıya ¹² ‘ilācı kan alalar ve benefşe şarābı ve rībās şarābı içeler ve edviye-i ¹³ dāfi‘a^v vuralar eger bürüdetden olursa şıkl ola boğazda aḡrı

[42a]

¹ az ola ve şovuk nesne yaramaya ṭoraḡ otı toḡmı ve bābūnec ² ve iklīlū’l-melik ve kettān toḡmı bunları şu-y-ıla kaynadalar içeler ve bunları ³ kaydada yaḡu ede iki yağrın arasında ve issi bābūnec yağını düрте ⁴ tokşan sekizinci bāb kūrūḡū’l-merīyi bildürür kūrūḡū’l-merī dēyü boğazda ⁵ olan karḡacuklara dērler ‘alāmeti aḡrıya loḡma yudınca ‘ilācı ⁶ gül yaḡı ve yumurda şarusı ve isfīdāc ve gül yaḡı merhemi edeler ⁷ ve sıvık edüp ısıcaḡla boğazına aḡtaralar yuta tokşan tokşuzuncı bāb ⁸ rebvi bildürür rebv dēyü bir ‘illetdür zīḡ-ı nefes gibi olur kaşaba-i ⁹ riyyede ve ifsād-ı kaşaba-i riyyede olur sebebi bir ruṭūbetden olur ¹⁰ yā ḡalīz veyā lezīc veyā raḡīḡ olur gelür ve nefes yolında durur ¹¹ ya anda ḡaşıl olur ya dimāḡdan iner anda ḡaşıl olan ¹² bellüdür yap yap olur vara vara érte ammā dimāḡdan inen ¹³ anşuzda şabāḡ ḡalkar inmiş olur yāḡud gici gici gelür boğazı ve geñizde^{vi}

^v Metinde dādi‘a olarak yanlış yazılmıştır.

^{vi} Metinde geñüde olarak yanlış yazılmıştır.

[42b]

¹ nāzle ‘alāmeti daḥī olur burun sümügi gibi ve ğayrı gibi imdi ruṭūbetden ² olan rebevün ‘alāmeti boğazında hırhır eder gögsinde daḥī olur ³ ba‘zınuḡ ve gāh gāh öksürür ve balgāmı lezic gelür ve kimisi öksüricek ⁴ dilini çıkarur ve harekāt edicek ziyāde zebūn olur dıkılır ve nefesini ⁵ tēz tēz alır yorulmuş ve iş işlemiş ādem gibi ve nefes vermelü olıcak ⁶ āvāzı naḥīrle ve naḥnaḥa olur naḥīr dēyü burun āvāzına dērler ⁷ ve naḥnaḥa dēdükleri boğaz āvāzına dērler ammā bu marāzlu kişinüḡ koḡusu ⁸ vardır biri balgām gelmemek istiḡāya dönderür ve biri terlemege ol daḥī ⁹ yaramazdur ammā bu marāzlu çok oturmak ve karaḡu evde oturmak ve çok ¹⁰ ḡammāma girmek ve balgām arturur nesne yemek ve ac oturmak ve cimā‘ ¹¹ eylemek ve qarlu buzlu nesne içmek ve çok şarāb içmek ve boza ¹² içmek ve şovuġa aldurmak ve taşalanmak ve ekşiler yemek ve şovuḡ nesneler ¹³ yemek ve yel eyler nesne yemek ve at eti ve keçi eti ve tavşan eti

[43a]

¹ ve ḡaz eti ve geyik eti ve ḡuzu eti ve ḡoruk ve ḡabak ve ḡarpuz ² ḡıyār ve ḡabaġ-ıla üzüm ve sirke ve turşılar yaramazdur hemīn bu marāzda ³ degül cümle balġamī marāzlarda ve ġızāsı gögercin eti ve ḡuzı eti ⁴ isfidbāc eti aşı ve muhallebi ve pālūde ve şu ḡuşları ve ısırġan dikenı ⁵ aşı ve turb perverdesi ve zencebīl ve ‘unşul perverdeleri ve kebāb ⁶ ve ḡalye ve tāne birinc ve zīrvā ve reşīdiye ve şalgām aşı ve noḡūd-ıla ⁷ gezer aşı ve bādem yaġı ve sayaġı ve kere yaġı ve şarāb-ı benefşe ve ḡaşḡāş ⁸ şarābı bunlar eyüdüḡ mā-ḡaşal cümleyi ḡār-ı yābis ve ḡār raṭblar ⁹ fi’l-cümle yarar ve ammā bārid ü yābis yaramaz ne‘üzübillah bārid raṭb ola ¹⁰ be-ġāyet yaramazdur ‘ilācı evvel ḡılṭı-ı talṭīf edeler evvel bu muġlābı ¹¹ vēreler ‘ırḡ-ı sūs mā’-i lisānū’s-sevr ve cu‘de ve persiyavşān ve şāf ¹² ve incīr ve sibistān ve benefşe bunları üç kendü ḡadar şu-y-ıla ḡaynada ¹³ bir ḡalınca üç dōrt gün içe andan şarāb-ı zūfā içe veyā sikencübīn

[43b]

¹ ‘unsulī içe veyā lu‘ūḡ-ı ‘unşulī içe veyā lu‘ūḡ-ı zūfā içe ḡılṭı ² bişüre andan ḡusdura evvel birez yemek yēye andan şarāb-ı zūfā ³ içe andan turb toḡmı ve ḡardal içe ve sikencübīn ılıcak su-y-ıla ⁴ ezeler ve ol otları üzerine ḡoyalar ılıcak içeler birez ḡatlanalar andan ⁵ barmaḡ bıraġup ḡusalar iki gün geḡdükden sonra ayāric-i fayḡarā ya ayāric-i ⁶ lūġāziyā vēreler veyā ḡabb-ı ayāric vēreler ishāl edeler ammā ebū ‘alī ⁷ eydür bu marāzlu kişıye şarāblardan lu‘ūḡlar yegdür dēr ammā bu marāz ⁸ sevdādan olur

‘alāmeti balğam ki gelür kıara olur ve yübüset olur ⁹ ağızında ve āvāzı ince olur ve aruk olur ve kıorkulu düşler görür ¹⁰ anuñ ‘ilācı evvel şarāb-ı zūfā ile nużc vèrdükden şonra andan ¹¹ maṭbūḥ-ı aftīmōn vèreler ishāl ètdüreler veyā ḥabb-ı sevdā vèreler ¹² ğızāsı ol yoķaruda zıkr ètdüğümüzler gibi ola eger şadrūñ ‘aẓalā ¹³ tınuñ istırḥāsından olursa ‘alāmeti intişāb-ı nefes olmak ve nabızı

[44a]

¹ leyyin olmaķdur ‘ilācı fālic ‘ilācıdur eger ıalbüñ buḥār-ı duḥānīsinden ² olursa ‘alāmeti tēz tēz nefes almak ve kıatı kıatı şolumaķ ve şusamaķdur ³ ‘ilācı bāselīķden kıan alalar ve ḥarāreti telyīn èdeler mā’-i lisānū’s- ⁴ sevr ile ve müferriḥler^{vii} èdeler eger ribāḥdan olursa anuñ ‘alāmeti ⁵ ğeniricek olur ve anuñ ‘ilācı yēl ṭarḥ èder nesneler yēyeler egir gibi ⁶ ve cevārīş maştakī gibi yüzünci bāb zīķ-ı nefesi bildürür zīķ-ı nefes ⁷ dēyü ebū ‘alī eydür ikisi rebv-ile bir marāzdur ammā ‘ilācı rebv ‘ilācıdur ⁸ ammā buña iki yağılu nesne yedürmeyeler ve gögsi yağılamayalar bāķī ‘ilācı ⁹ hemān birdür yüz birinci bāb intişābü’n-nefesı bildürür intişābü’n-nefes dēdükleri ¹⁰ hemān rebv gibidür ammā bu marāz eñsesi yoķaru kıaldurmayınca nefes alımaż ¹¹ ‘ilācı rebv gibidür ve bunun dağı ‘ilācı zīķ-ı nefesin gibi yağılu nesne ¹² yedürmeyeler ve gögsine sürmeyeler zīķ-ı nefesde iñen yaramaż degüldür ¹³ ammā bunda be-ġāyet yaramażdur bāķī ‘ilācı rebv gibidür yüz ikinci bāb

[44b]

¹ su‘ālī bildürür su‘āl dēyü öksürüġe dèrler eger öykende ḥabs olmaş ² ḥılt-ı ġalīzi acıdan olursa ‘alāmeti zükām şūkine maṭbūḥ-ı ³ zūfā içüreler eger dimāğdan inen ḥılt-ı ḥārreden olursa ‘alāmeti ⁴ eski öksürük gibi ola ve hem kıurı öksüre ve ġeıeyile ziyāde ola ⁵ bu öksürüġi uzatmaķ olmaż ‘ille döner ‘ilācı şarāb-ı ḥaşḥāş içüreler ⁶ ve başı kıazıdalar ve ḥabb-ı su‘āb duta ağızında eger öykenüñ ruṭūbetden ⁷ olursa ekşer kıocalarda olur ve ruṭūbet çok mizāclarda olur ⁸ ‘alāmeti ziyāde balğam çok ġele ve gögsinde kıırıldaya ḥuşūşā uyur-iken ⁹ ve uyandüġi vaķt ‘ilācı balğam bişüreler muġlāb-ı munzıc ile ¹⁰ ve andan ayāric ile ishāl èdeler ve sikencübīn-i ‘unşulī veyā ¹¹ lu‘ūķ-ı ‘unşulī iledeleler eger imtilā-yı dem-i şafrāvīden olursa ¹² ‘alāmeti nefesi kıaba kıaba ala ve ḥarāreti ola ve şusaya ve şovuk havādan ¹³ şafā süre ve yüzi kıızıl ola ve balğam ġelmeye eger ġelürse az ġele

^{vii} Metinde müferriḥ bār şeklinde yanlış yazılmıştır.

[45a]

¹ gelen dahı şaru ola ‘ilācı kıan alalar ve mā’-i şa‘īr içürelər ve lu‘āb-ı ² bezr-i kıatūnā yēdürelər ve benefşe mürebbāsın yēdürelər ve şovuk yakular ³ vuralar gögsine benefşe ve gül ve kıatmī köki ve kışnīc ve ğayrı ⁴ gibi eger sū’-i mizāc-ı bārıdden olursa ‘alāmeti ğün ğün boz ⁵ ola ve az şusaya ve kıammāmdan ve issi havādan şafā süre ‘ilācı ⁶ cülencübīn-i ve ‘aselī ve üzüm ve incīr ve sūsen köki şuların içürelər ⁷ ve zūfā lu‘ūkıñ içürelər eger ğıtmez-ise göğsın issi yağlar ile ⁸ yağlayalar eger sū’-i mizāc kıār-ı yābıdden olursa ‘alāmeti şusuz ⁹ ve ac olduğı vakıt kıarekāt ēdüğı vakıt ērte ve kıammāma ğırdüğı ¹⁰ vakıt emīn ola ve balğam ğelmeye ve aruk ola ve nabızı serī‘ ola ¹¹ ve tevātürı ola ‘ilācı mā’-i şa‘īr ve lu‘āb-ı bezr-i kıatūnā ve kııyār ¹² şuyı cülāb-ıla içürelər ve kıabbü’s-su‘āl dutalar ağızda ve süd içürelər ¹³ eger issimesı yoğ-ısa göğsını benefşe ve gül yağı-y-ıla yağlayalar def‘ ola

[45b]

¹ eger nütüvvıdden ve ğubārdan oldı-sa şarāb-ı kıaşıķaşı ğıderür yüz üçüncı bāb ² nefesü’d-demi bıldürür nefesü’d-dem dēyü kıan tükürmeğe dērler eger ağızdan ³ ğelürse bellüdüür tükürmeğ-ıle ğelür ‘ilācı üzerene ğünlük ve dem ⁴ ü’l-aķaveyn ekeler def‘ ola eger sülükden olursa bellüdüür yoķaruda ⁵ zıkr olundı eger sülükden veyā boğazdan ğelürse ‘alāmetı bellüdüür ⁶ teķennüc ile ve tükruk ile ğelür ve eger dımağdan ğelürse anşuzda ⁷ ğelür ve yüzi kıızıl olur ve ‘ilācı fıķalden kıan alalar ve rubb-ı ğüre ⁸ vėrelər ve başına sırke-y-ıle kıābız otlar vuralar gül ve mersīn yaprağı ⁹ gibi eger kıusmağ-ıla ğelürse ol ma‘de ‘ilācında ğelıserdür eger kıaşaba-i ¹⁰ rıyyedeki ve kıanceredeki cerāķatden ğelen kıanuķ ‘alāmetı ya tuzlu ¹¹ balğam ğelmeden veyā çağırmaķdan veyā doķunmaķdan olursa ve teķennüc ¹² ile ğele ‘ilācı aķrāşü’n-neftü’d-dem ile ‘ilāc ēdeler ve şarāb-ı encübār ¹³ veyā mersīn şarābıyla ğarğara ēdeler eger öykenden ğelürse ya

[46a]

¹ zırbdan veyā düşmekden veyā kıatı çağırmaķdan veyāķud aķlāķ-ı mürrīden ² ve mālīķden kıamar ağızları açılup yā yarılup yarılmaķdan olursa ³ veyāķud sū’-ı mizācı bārıd ü yābıdden olursa ‘alāmetı öksürüğ-ıle ⁴ kııkşa ve ol kıan köpüklü ve kıızıl ola ve ağrıśı olmaya eger kıamar ⁵ yenmekden olursa az az ğele ve azduķķa arta eger yarılmaķdan olursa ⁶ bır uğurdan ğele ‘ilācı kıan alalar bāselīķden kıurş-ı neftü’d-dem ⁷ içeler şarāb-ı mersīn ile ammā az kıurtılır bundan ādem zırā sılle ⁸ dönderür ammā eger

gögsinden olursa ‘alāmeti öksürüg-ile çıka ve gelen ⁹ kan tamarı gibi ince ola ve sülük gibi ince ola balgām-ıla gele ve balgamsuz ¹⁰ gele ve gögsi ağrıya ammā bundan korku yokdur ammā bunun ‘ilācı ¹¹ kan alalar ancak akıdalar kuvvetine göre kurş-ı neftü’d-dem yedürel ¹² ve gögsine ezüp vuralar def^o ola yüz dördüncü bāb zātü’r-riyeyi ¹³ bildürür zātü’r-riye öyken veremine dërler mādde-i demevīden veyā

[46b]

¹ şafravīden veyā nāzleden olursa ‘alāmeti hummā dāyim duta öksüre ² ve zīk-ı nefes ola ve gögsi ağrıya ve yüzi ve yañağı ve gözi kızıl ola ³ ve gözi kapağı şişe şusaya ve dili kuruya ve hevā-yı bāridden şafā ⁴ süre ve nabzı mevcī ola ‘ilācı kan alalar bāselīkden ve maṭbūh-ı ⁵ helīle ile yā fevākīh ile ishāl edeler ve mā’-i şa‘īr içürel ⁶ ve gögsi ezmide-i rādī‘a ile zīmād edeler andan zīmād-ı maḥallil ⁷ edeler eger balgāmdan olursa ‘alāmeti katı zīk-ı nefes ola ḥarāret ⁸ ijen katı olmaya ve katı kızıl olmaya ve balgām ve tükruği çok olmaya ⁹ ve ısıtma duta ammā katı degül ‘ilācı evvel kan alalar accuk andan ¹⁰ müleyyin vèrel andan maṭbūh-ı zūfā vèrel ve lu‘ūk-ı zūfā vèrel def^o ¹¹ ola sevdādan olursa ‘alāmeti ve ‘ilācı sevdā ‘ilācıdur andan tükruk ¹² balgām gelmez gelürse kara gelür yüz beşinci bāb sili ve neftü’l-mezi bildürür ¹³ sili dèyü öyken yarasına dërler çok dürlü nesneden ḥāşıl olur

[47a]

¹ ‘alāmeti ısıtma duta şovuk hevādan şafā süre kan gele ve iriñ ² gele öksürüg-ile ve kızıl ola yüzünün ve yañağının rengi ve dırnaqları ³ yaramaz ola anuñ ‘ilācı kan alalar bāselīkden ve leben ya‘nī sūd ⁴ içürel keçi südin ve ‘avrat südin ve mā’-i şa‘īr içürel ve yengeç ⁵ yedürel ve şarāb-ı zūfā içürel ve zūfā ve bersiyāvşān gögsine ⁶ zīmād edeler ve buḥūr-ı rebv edeler yüz altıncı bāb sūdde-i muḥtakine ⁷ fi’l-ḳudür dèyü gögsinde muḥtakīn olan iriñe dërler sebebi zebīledür ⁸ gögüsde olur deşilür ammā anuñ ‘alāmeti kuru öksüre ve dıķıla ⁹ zīk-ı nefes ola ve ince ağırlı ısıtma duta ve gögüsde şıķl ¹⁰ ola ve yana ve iriñ cılķ cılķ ede içinde ‘ilācı şarāb-ı zūfā ¹¹ vèrel andan şonra kerefis toḥmı vèrel ve kerefes köki ve rāziyāne ¹² toḥmı ve kökini ḳaynada içüre andan ol yeri tağlaya iriñin az az ¹³ akıda ve andan bāselīkūn merhemi-y-ile ‘ilāc edeler def^o ola yüz yedinci bāb

[47b]

¹ zātü’l-cenbi bildürür zātü’l-cenb dèyü yan eyegüleri altı ağrıya ve sanca ² eyegüleri

altındaki hicābda ve hicāb-ı hācizde olur anuñ ‘alāmeti ³ ısıtma duta ve sızlaya ol yèrù ağrıya ve öksüre ve nabzı ⁴ ola kıandan olanuñ yüzi kızıl olur ve nabzı ‘azīm olur ⁵ ve dem olur kızıl balğam gelür anuñ ‘ilācı bāselīkden kıan alalar ⁶ ağrımaz tarafuñ kıolından ve andan üç günden sonra ol ağrıyan ⁷ tarafuñ kıolından kıan alalar mā’-i fevākih ile tabī‘atı telyīn ⁸ edeler ve mā’-i şa‘īr içürelér benefşe mürebbāsı ile ve şarāb-ı benefşe ⁹ ile ol tarafı benefşe ve arpa unı ve haṭmī unı ile zīmād edeler ¹⁰ eger dem-i şafravīden olursa ‘alāmeti yüz sanca ve ağrıya ve ısıtma ¹¹ duta ve yana ve şaru tüküre ve sür‘at-i nabz ola ‘ilācı bāselīkden ¹² kıan alalar ammā ağrıyan tarafuñ andan mā’-i fevākih ile telyīn-i tabī‘at ¹³ edeler harāreti benefşe ve haşhāş şerbetiyle tetfiye edeler

[48a]

¹ harāreti eger dem-i sevdāviden olursa ‘alāmeti ziyāde sanca ve ağrıya ² kıırıya ve ziyāde ısıtma duta ve dili iri ola ve gelen balğam kıara ³ sağı ola ‘ilācı kıan alalar ve maṭbūh-ı aftīmōn vèrelér ve hūkne-i ⁴ leyyine ile tabī‘atı telyīn edeler ve ısıcaķ şu dökeler ol ağrıyan ⁵ yere eger balğamdan olursa ‘alāmeti ağrıya ve ammā tükruk ile ⁶ gele zātū’l-cenb şol tarafda ve sağı tarafda olur ve şovuğa ⁷ aldurmadan olur ‘ilācı kıan alalar azcuķ şa‘īr içürelér ve şarāb-ı ⁸ zūfā içürelér yüz sekizinci bāb şerhayı bildürür şerha ⁹ dèyü hicāb-ı hācizüñ altındaki hicāb şişe dèrler ‘alāmeti kıādir ¹⁰ olmaya harekāt ètmeg-ile veyā yatmağa kıanğı tarafa yatarsa incine ¹¹ ‘ilācı evvel hūkne edeler andan zātū’l-cenb ‘ilācın edeler ne dürlü ¹² ise ol dürlünüñ yüz toķuzuncı bāb zātū’ş-şadrı bildürür ¹³ zātū’ş-şadr dèyü köprücük üzerinde olan hicābuñ şişine

[48b]

¹ dèrler ‘alāmeti uzun yatmaz ammā iki yanı üzre yatur rāḥat ² olur ve başı yokaru kıalduramaz ammā arķa üzre yatur yüzi kıoyun ³ uzun yatmaz ‘ilācı zātū’l-cenbün kıanğı nev‘inden ise anuñ ⁴ ‘ilācın ède ammā yaķu kim vurur iki yağrın ortasına vuralar ⁵ def‘ ola yüz onuncı bāb zātū’l-arzı bildürür zātū’l-arz ⁶ dèyü onırgalar üzerinde olan hicābda olsa şiş ‘alāmeti iki ⁷ yağrın arası ağrıya ve arķası üzerine yatamaya ve sağına şolına ⁸ başın gereğı gibi döndermeye kıaçan öksüre kendüden gide veremli ola ⁹ ‘ilācı zātū’l-cenb ve zātū’l-maraż ‘ilācı gibidür yüz on birinci bāb ¹⁰ bersāmı bildürür bersām dèyü ma‘de-y-ile kebed arasında olan hicābda ¹¹ olursa şiş anuñ ‘alāmeti ‘aklı gide ifrāt kıatı öksüre tükruk ¹² ve balğam gelmeye öksürmeye veca‘dan ve kıusmaya ve teḥeyyüc edemeye ¹³ eger kıusarsa ‘aklı gide bu yavuz derddür ĩkrāt-ı fāşılı gibi eflātūn

[49a]

¹ gibi ulı hekīm bu marāzdan gitmişdür ‘ilācı zātü’l-cenb ‘ilācıdur ² ammā ṭama‘ étmeye bu marāzuñ ‘ilācına zīrā müşkildür ve muḥāṭaradur ³ yüz on ikinci bāb cümüdü’ş-şadrı bildürür cümüdü’ş-şadr dēyü ⁴ göğüs şovukdan donmağa dērler sebebi ḥicāblar ve ‘aḫālāt-ı şadrün ⁵ cevheri şovukdan ve şovuk hevādan veyā kıarda kılmağdan ṭonmağa ⁶ dērler afyōndan dağı olur ve gicişür ‘ilācı ılıcağ şarāb ⁷ içeler ve bābūnec dürteler göğsine ve issi yağlar dürteler ve issi bābūnec ⁸ ve iklīlū’l-melik yaqusun vuralar ve ısıcağ dutalar def‘ ola yüz on üçünci bāb ⁹ emrāzü’l-ḳalbi bildürür emrāzü’l-ḳalb dēyü yürek zaḥmetine dērler ¹⁰ eger sū’-i ḥārdan olursa ‘alāmeti nefes ḳatı vère şoluya ¹¹ nabızı serī‘ ola ve ḥarāreti ola ve şovuk hevādan şafā süre ¹² ve taşalana ve derleye ‘ilācı aḳrāşü’l-kāfūr içeler ve şarāb-ı şandal ¹³ ve şarāb-ı lisānū’ş-şevr içeler ve göğsine şandal ve gül vuralar

[49b]

¹ eger sū’-i mizāc-ı bāriden olursa ‘alāmeti nabızı şağır ola ve şoluya ² ve guşşalu gibi yürimeye ve issi nesneden ḥazḫ ēde ‘ilācı devā’ü’l-mülk ³ içeler ve müferriḥ ḥār yēyeler ve ḳalyeler yēyeler üzerine issi otlar ekeler ⁴ ve issi yaqular vuralar eger sū’-i mizāc-ı yābisden olursa ‘alāmeti ⁵ nabızı şulb ve daḳıḳ ola ve aruḳ ola ‘ilācı mā’-i şa‘īr içeler bādem ⁶ yağı ile ve süd içeler ve gızā-yı raṭbe yēyeler ve göğsine bādem yağı ⁷ dürteler eger sū’-i mizāc-ı raṭbdan olursa ‘alāmeti nabızı leyyin ⁸ ola ve ağızı şulu ola ve tēz incingen ola ‘ilācı laṭīf gızālar ⁹ yēyeler ve yābis nesneler yēyeler ve riyāzet ve perḥīz ēdeler ve ḥār-ı yābisler ¹⁰ yēyeler yüz on dördünci bāb ḥafaḳānı bildürür ḥafaḳān dēyü ¹¹ yürek oynamasına dērler eger ḥılṭ-ı sevdāviden olursa ‘alāmeti ¹² fikr-i fāsıdeler ēde ve ḥalvet seve ve māliḥūlyā gibi bir nev‘ deliligi ¹³ duta ve sevdā ‘illetleri ola ‘ilācı eger ḳanı ‘illet-ise ḳan alalar

[50a]

¹ ve maṭbūḥ-ı aftīmōn vèreler bir iki kerre ve ayāric vèreler ² içürdükden şonra ḥammāma varalar ağıdıye-i raṭbe yēyeler eger ḳan ³ gitmekden şonra olursa ‘ilācı ḳan arturıcı gızālar yēyeler eger sū’-i ⁴ mizāc-ı bāriden olursa ‘alāmeti ḳalbün sū’-i mizāc-ı bāridi ⁵ ‘alāmetidür ‘ilācı eyledür eger müşāreket-i ma‘deden olursa ma‘de ⁶ ‘alāmeti bile ola ḳusmağ ve göñli dönmek ‘ilācı anuñ tenḳıye-i ⁷ ma‘de ēdeler ḳusmağ-ıla ve ishāl ile ve taḳviyet vèreler devā’ü’l- ⁸ misk ve müferriḥ yāḳūtī ile eger ḥarāreti olup

tamarları tolu tolu ⁹ olursa ve şolursa ‘ilâcî kıan alalar bâselîkden ve ayran içüreler ¹⁰ ve kıurş-ı kâfûr içüreler ve şarâb-ı şandal içüreler def^o ola yüz on beşinci bâb ¹¹ ğaşyi bildürür ğaşy dëyü uşşı gitmege dërler ihtinâk-ı rûhdan ¹² olur ‘alâmeti el ayak şovuya ve nefesi za‘îf ola ve nabzı şaĝîr ¹³ ola ve benzi şaru ola kıaçan çağırşan onat işitmese aĝzına

[50b]

¹ yakın çağırşan dîvâr ardından işidür gibi işide ‘ilâcî aĝzına devâ’ü’l- ² misk ezüp tamladalar alma şu-y-ıla ve ayaĝın lisânü’s-sevr şu-y-ıla ³ ılıcağ edüp ovalar ve harekât êtdüreler sonra şarâb-ı şandal ⁴ içüreler harâret var-ısa eger yoĝ-ısa devâ’ü’l-misk ve müferrih kıalb ⁵ yëdüreler def^o ola mücerrebdür yüz on altıncı bâb haftü’l-kalbi ⁶ bildürür haftü’l-kalb dëyü yürek sıkılmaĝa dërler hılt-ı sevdâvîden ⁷ olur ‘alâmeti marîz şöyle hiss êde kim bir nesne yüregini sıkı ⁸ tâ hattâ ‘aklı gide ve aĝzından lu‘âbı aķa bu ‘illet ‘avratlara çok ⁹ ‘arız olur cin dutar şanurlar ‘ilâcî maţbûh-ı aftîmôn vëreler ve yürece ¹⁰ kıuvvet vërür devâ’ü’l-misk ve müferrih ve alma şarâbı ve tiryâk-ı fâruk ¹¹ vëreler ve hâr raţb ĝızâlar şalgam ve bādâmlu ve nohûdlu aşlar ¹² yëdüreler def^o olmazsa kıanı ĝalib-ise kıan alduralar sevdâsı ¹³ ĝalib-ise tekrâr muĝlâb-ıla maţbûh-ı aftîmôn vëreler takvîyet

[51a]

¹ êdeler def^o ola bi-iznillâhi te‘âlâ yüz on yëdinci bâb ² teķaşşürü’l-kalbi bildürür teķaşşürü’l-kalb dëyü hiss êder marazı ki yüregi ³ kıazılur soylur tâ hattâ ‘aklı gitmeli olur girü def^o olur bu ‘illet ⁴ şafrâyı sürmemekden olur veyâ hılt-ı hârre harîķ-ı hârre dimâĝdan ⁵ dökülmekden olur ‘alâmeti yüzi aĝlar ola ve çok derleye ⁶ ‘ilâcî ishâl-i şafrâ êdeler ve kıanı ıslâh êdeler ve laţîf ĝızâlar yëyeler ⁷ yüz on sekizinci bâb kıazfü’l-kalbi bildürür kıazfü’l-kalb dëyü ⁸ marîz şöyle şanur ki yüregi göĝsinden kııķa öĝürmeg-ile kıanĝı ⁹ hıltıdan olursa ‘alâyiminden bellüdür ‘ilâcî kıan alalar ve tenkıye-i ¹⁰ beden êdeler her ne hıltıdan olursa anı süreler ve ĝızâyı aķa ¹¹ göre vëreler yüz on toķuzuncı bâb ihtivâd-ı ruţûbet-i ‘alâ’ü’l-kalbi bildürür ¹² ihtivâd-ı ruţûbet-i ‘alâ’ü’l-kalb dëyü marîz şöyle şanur ki yüregi şu ¹³ içinde gezer yüzer gibi gelür hareket êder sebebi ruţûbete kıapılmaķdan olur

[51b]

¹ ‘ilâcî perhîz êdeler ĝızâlar yëyeler ve istifrâĝ êdeler ve hâr u yâbis ² devâlar yëyeler devâ’ü’l-miskü’l-merkeb ve issi zîmâd vuralar yürece ³ yüz yigirminci bâb cezbu’l-kalbi

bildürür cezbü'l-ķalb dēyü ⁴ marīz şanur ki ķalbi aşāğa çekilür sebebi giden gelen eşyāda ⁵ hıltı durup ağırlanup aşāğa çeke eger sū'i her dem olursa hıltı ⁶ ġālibdür eger ġāh ġāh olursa azdur bu dahı ekşer 'avratlarda ⁷ olur her ne dürlü hıltıdan ise hıltına göre 'alāmetinden bellüdür ⁸ 'ilācı ol hıltı ishāl edeler ve ġızāyı aña göre vèreler yüz yigirmi ⁹ birinci bāb ķılletü'l-lebeni bildürür ķılletü'l-leben dēyü 'avratların ¹⁰ memesinün südi azlığına dèrler sebebi ķan azlığından olur veyā ¹¹ çok ķan gitmekden olur yā sū'-i mizāc-ı bedenden olur ya az yèmekden ¹² olur veyā süd ekşi otlardan ve yèmekden olur her ķangısından olursa ¹³ 'ilācın aña göre edeler eger fesād-ı demden olursa yā şafrā ķarışmaķdan

[52a]

¹ ya sevdā ķarışmaķdan veyā balġam ķarışmaķdan eger şafrā ķarışmaķdan olursa ² 'alāmeti benzi şaru ola ve südi tırı ola ola ya'nī yufķa ola ³ eger balġam ķarışmaķ fesādından olursa 'alāmeti katı aķ ola ve südi ⁴ şulu ola eger sevdā ķarışmaķdan olursa 'alāmeti südi az ola ⁵ ve issi ola ve gökçil ola 'ilācları her ķangı hıltıdan ise ol ⁶ hıltı çıkaralar ishāl edeler ve ġızāyı aña göre vèreler eger yara ⁷ var-ısa üzerinde andan dahı olur ve 'aķreb şokmaķdan kaçır ve ağılu ⁸ ot yèmekden kaçır ve ammā bunlara 'ilāc yokdur ammā her nesne kim ķan ve menī ⁹ arturur südi dahı arturur balıķ nohūd-ab ve et şuyı ve dahı buña ¹⁰ benzer ne var-ısa arturur ve ġuşşayı keser yüz yigirmi ikinci bāb ¹¹ keşretü'l-lebeni bildürür keşretü'l-leben dēyü süd çoklığına dèrler tā hattā ¹² tırmar aķır anuñ 'ilācı ķurudıcı ġızālar yèyeler sirke ve ġayrı gibi ¹³ ġayz-ı idrār edeler memelerini mürdeseng ve gül yağı ile yaġlayalar

[52b]

¹ ve kemmūnı sirke ile meme üzerine yaķu edeler yüz yigirmi üçüncü bāb ² evrāmü's-seddeteyni bildürür evrāmü's-seddeteyn dēyü memeler şişine dèrler ³ nesne ovıcaķ şişer ve süd içinde tırmaķdan penīr gibi olmaķdan ⁴ şişer 'alāmeti ol şiş katı ola ve ağırıya ve kıızıl ola 'ilācı ⁵ sirke-y-ile ve şu-y-ıla bezi ışladup üzerine uralar katı ġarāret ⁶ olursa arpa unı ve baķla unı ve muġāş ve yumurda şarusı ve kişnīc ⁷ şuyı ve baķlatü'l-ġamķā şuyın birle döġdükden şonra yoġırup zīmād ⁸ edeler eger ġayrı hıltıdan olursa 'alāmetinden bellüdür aña ⁹ göre 'ilāc ede imrenmeg-ile olsa ķan alalar deşilmek dilese deşmek ¹⁰ gerek üzerine kettān toġmı bişürüp süd-ile yaķu edeler eger incīr ¹¹ olursa dahı olur şonra aķ merhem-ile onıldalar ammā fitīl işledeler ¹² aķıdalar def' ola yüz

yigirmi dördüncü bāb emrāz-ı ma‘deyi bildürür ¹³ emrāz-ı ma‘de dëyü ma‘de marazına dërler eger sũ’-i mizāc-ı hārdan

[53a]

¹ olursa ‘alāmeti şusaya ve geñire ve iştiḥāsı katı ola ve ağzı ² kırıya ‘ilāc şarāb-ı līmōn ve şarāb-ı kōruk içeler ve ekşi nesneler ³ yëyeler kadın tuzluğı ve ekşi enārı aşına kıta yëye ve şovuk ⁴ şu içe eger şũ’-i mizāc hār-ı yābisden şafrāvīden olursa ‘alāmeti ⁵ ağzı acı ola ve uşşı gider gibi ola ve kūsmağ-ıla şafrā gele yāḥud ⁶ bevli ġalīz ile şafrā gele ve şovuk şu içmeg-ile şuluğı gitmeye ve beñzi ⁷ şaru ola ‘ilāc tenkıye-i ma‘de édeler kūsmağ-ıla ve ishāl ile eger ⁸ balğam-ı lezicden olursa anuñ ‘alāmeti yemegi yemeye göñli döne ve ⁹ ekşi geñire ve gāh gāh kūsmağ-ıla balğam gele ve levni ak ve raşāsī ¹⁰ ola anuñ ‘ilācı tenkıye-i ma‘de édeler ve kūsmağ-ıla ishāl éde ¹¹ yüz yigirmi beşinci bāb veca‘-ı ma‘deyi bildürür veca‘-ı ma‘de dëyü ¹² ma‘de ağrısına dërler eger yelden olursa ‘alāmeti inçkıra ve geñire ¹³ ve ma‘desi gerile şol taraf kırkır éde ‘ilācı ma‘cünlar yëyeler issi

[53b]

¹ ve yēl tağıdııcı cevāriş-i kemmūn éde veyā günlüg-ile kemmūn çeyneyeler eger ² za‘f ma‘deden olursa ‘alāmeti yemek yëdükdən şonra ağrıya ve sākin ³ olmaya kūsmayınca ‘ilācı taqviye-i ma‘de édeler ve tenkıye édeler müleyyin ile ⁴ ve gülbeşeker ve şarāb-ı enār ve şarāb-ı ḥayva yëdüre ġızāsı koyun eti ⁵ ve tavuk şōrbāsı ola yüz yigirmi altıncı bāb za‘īfū’l-hazmı bildürür ⁶ za‘īfū’l-hazm dëyü ma‘de yemek sinirmege dërler eger sũ’-i mizāc ⁷ bāridden olursa yëdügi geç hazm ola ve ekşi ekşi geñire ve yëdügi ⁸ yemek ma‘desine taş gibi otura ine cevāriş-i felāfūlī yëdüreler ⁹ ve ma‘de müleyyin ola arıdalar def‘ ola eger za‘f-ı ma‘deden olursa ¹⁰ anuñ ‘ilācın édeler eger yaramaz ġızādan olursa anı kūsalar ¹¹ ve gülbeşeker yëyeler yüz yigirmi yëdinci bāb heyzayı bildürür heyza ¹² dëyü hem kusa hem ishāl ola şol ki laṭīfdür yoķaru gelür şol ki ¹³ rāsīdür aşığa def‘ éder sebebi ḥılṭ-ı mirārdur ‘alāmeti anuñ göñli döne

[54a]

¹ ve şusaya ve daḥı şafrā kusa dem ola ma‘desi ağıra ve taşalana ve tarlıģana ² ve yüzi kara ola ve tuluñları kalkā kaçan kim érte ‘aklı gide ve nabzı ³ katı za‘īf ola ‘ilācı issi şu içürüp kUSDuralar andan nār ⁴ şarābın içe ve şarāb-ı rummān muna‘na‘ içe ve şarāb-ı ḥayva içe ⁵ eger ta‘ām-ı bürüdete ve balğam teğayyür olmağdan olursa ‘alāmeti ⁶

kusduğu ekşi balgam gele ve aşağıdan balgam gele ‘ilâcı anīsōnı kemmūnı ⁷ ve maṣṭakī ve ‘ūd kaynadup ısıcaḡ-ıla içüp kusduralar ve cevāriş-i ⁸ sefercelī mümsik yēdüreler def̣ ola yüz yigirmi sekizinci bāb ⁹ buṭlānū’z-zevḡ buṭlānū’ş-şehve buṭlānū’ş-şehve bāṭıl olmaḡa dērler ¹⁰ eger hıltı-ı merārī^{viii} veyā merārīden olursa ‘alāmeti gönli dōne ḡatı ¹¹ şusaya ve şovuk şuya ṭālīb ola ağzı acı olursa şafrādandur ¹² ve eger tuzlu olursa tuzlu balgamdandur ‘ilâcı ol hıltı ishāl ¹³ édeler ve kusduralar ve cevāriş-i maṣṭakī ve ‘ūd-ı cevāriş vèreler eger

[54b]

¹ hıltı-ı ‘afinden olursa ‘alāmeti gönli dōne ve muṣṭarib olsa ² ve ağzı ḡoḡa ve bevli daḡı ‘ilâcı tenḡıye-i ma‘de éde ve gülbeşeker ³ ve cevāriş-i felāfulī yēdüreler def̣ ola bi-emri’l-lāhi te‘ālā yüz yigirmi ⁴ tokuzuncı bāb fesādū’ş-şehveyi bildürür fesādū’ş-şehve dēyü yaramaz ⁵ nesneler arzulamaḡa dērler toprak ve kil ve keremid ve kömür ve ḡayrı gibi ⁶ sebebi hıltı-ı revıyy ıstımā‘ olmaḡdan olur ekşer ‘avratlarda olur ⁷ ḡāmileyken ve daḡı oḡlancuḡlarda olur ‘ilâcı ma‘deyi tenḡıye édeler ⁸ kusmaḡ-ıla ve ishāl édeler ayāric ile ve taḡviyet vèreler cevāriş ⁹ ‘ūd ile aşına nānhuvah ḡatalar dārḡinī ve ḡaranfūl ḡatalar ve şiş tavuḡ ¹⁰ kemüḡin şoralar def̣ ola yüz otuzuncı bāb şehvet-i külliyei bildürür ¹¹ şehvet-i külliye dēyü ādem yēmeḡe ḡarīz ola tamām it gibi heves éde ¹² birin ḡoyup birin ala ḡarīşinden iştihāsından ma‘de aḡrına sevdā ¹³ açuḡ dökülmekden olursa anuḡ ‘alāmeti ekşi ḡenire ve şusaya

[55a]

¹ eger yēmek yemese ma‘desi şoḡuldaya ḡāyet yavuncıya yēmeyince ṭāḡati ² taḡ ola ḡoḡ yēye ve ḡoḡ yēri azlaya ‘ilâcı ishāl éde maṭbūḡ-ı aftīmōn ³ ile ve ḡan alalar bāselīḡ tamarından ve yaḡlu ta‘āmlar yēyeler ve ṭalaḡı issi ⁴ éder nesneler süreler eger hıltı-ı ḡāmız-ı balgamīden olursa ‘alāmeti ⁵ ekşi ekşi ḡenire ve birez şovuk ola ve şu herḡiz ṭaleb étmeye ‘ilâcı ⁶ tenḡıye édeler ḡabb-ıla veyā ayāric ile ve issi ot-ıla isfīdbāc ⁷ aş yēyeler maṣṭakī ḡünlük ṭārḡinī ile yüz otuz birinci bāb ⁸ cū‘ü’l-baḡarīyi bildürür cū‘ü’l-baḡarī dēyü bulīmūs daḡı dērler kendü ifrāt ⁹ açḡana ammā ma‘de yēmek almaya yēmek olursa daḡı a‘zāya vèrmeye ¹⁰ a‘zā ac ola sū’-i mizāc bāridden olursa ‘alāmeti ḡövde aruḡ ¹¹ ola ve ma‘de ağzı şovuk ola ve aḡrısı ola ve ‘aḡlı daḡı gide ¹² ekşer bu musāfirlerde olur ‘ilâcı ‘aḡlı gidicek yüzine şovuk şu ¹³ vuralar ve şandal ve gül

^{viii} Metinde māriḡ şeklinde yanlış olarak yazılmıştır.

koşudalar elin ayağın yağlayalar bâzûlarından

[55b]

¹ ma‘desine lâden ve ‘ūd ve maştakī ve su‘d ve tārçīnī ve sünbül zīmādın ² uralar takviyet vērür ma‘deye be-ğāyet yüz otuz ikinci bâb ‘aşaş-ı ³ mufriṭı bildürür mufrıd dèyü çok şusamağa dèrler eger ma‘de hılt-ı ⁴ mālîhden olursa ‘alāmeti ‘ilācı şu içmeg-ile şavulmaz katlanmağ ile ⁵ birez def olur sikencübīn ‘unşulī ve şarāb-ı zūfā içeler ve andan ⁶ ayāric vèreler eger yübüsetden olursa ‘alāmeti yübüseti ola ağzından ⁷ içecek birez def ola anuñ ‘ilācı mā’-i şa‘īr içüreler ve raṭb gızālar ⁸ yèdüreler eger ḥarāretten olursa ‘alāmeti ḥarāreti ġālib ola ⁹ ‘ilācı şarāb-ı şandal ve şarāb-ı ġüre ve şarāb-ı rībās içüreler ¹⁰ ve mā’-i şa‘īr içüreler ve bârid nesneler yèdüreler yüz otuz üçüncü bâb ¹¹ evram-ı ma‘deyi bildürür evramü’l-ma‘de dèyü ma‘de şişine dèrler eger ¹² şafrā ile kandan olursa ‘alāmeti ısıtma duta ve ma‘de üsti ¹³ yana ve ağrıya ve şişe ve şuşaya ve taşalana ve yemek iştiḥāsı olmaya

[56a]

¹ ‘ilācı kan alalar ve mā’ü’r-rummān içeler yemek az yèyeler ve mā’-i şa‘īr ² içeler ve akırāş-ı tebāşīr içüreler korusu şu-y-ıla ve ḥıyārşenber ³ ile hindibā şuyın içüreler ve zīmād-ı ma‘de vuralar eger balgamdan ⁴ olursa ‘alāmeti ısıtma duta ve lu‘ābı çok ola ve yemege iştiḥāsı ⁵ olmaya ve dili aq ola ve katı olmaya şişi ‘ilācı mā’ü’l-uşul içüreler ⁶ ve tiryāk-ı erba‘a vèreler ve ġızā az yèye ve ma‘deyi gül yağı-y-ıla ve sirke-y-ile ⁷ yağlayalar ve dahı yağı düği köki ve topalağ ve adhır ve sünbül bunları ⁸ sirke-y-ile karışduralar yaqu édeler eger gitmezse müleyyin vèreler ⁹ sevdādan olursa katı olur ‘alāmeti katı olur inkār-ı rīh eyleye ¹⁰ ve levni karaya māyil ola ve ağzı kuruya ve gözi katı katı ola ¹¹ ‘ilācı ḥıyārşenber ile rāziyāne şuyı ve kerefis şuyı içeler ve mā’-i ¹² uşul içeler ve ayāric yèyeler ve ma‘de zīmādın édeler def éde mücerrebdür ¹³ yüz otuz dördüncü bâb dübeyle-i ma‘deyi bildürür dübeyle-i ma‘de bir büyük

[56b]

¹ çıban çıkar irinlenür kaz yumurdasından büyük olur ‘alāmeti bir büyük ² şiş ola ma‘de üzerinde ve sanca ve katı ısıtma duta kaçan irin ³ dermesi tamām ola birez ısıtma emīn ola deşilicek kan irin ⁴ kusa veyā ishāl ile aşağıdan gide ve yeri çuğurlana ‘ilācı deşilmezden ⁵ öñdin süd içüreler ısıcağ şu-y-ıla deşilicek bal şerbeti içeler ⁶ andan tīn-i ermenī ve cūlnār ve günlük ve kehrübā ve gül döğüp yèyeler ⁷ içeler şu-y-ıla yüz otuz

beşinci bâb kûrûhû'l-ma'deyi bildürür ⁸ kûrûhû'l-ma'de dëyü ma'de qarhasına dërler kaçan kim ekşi yëye ve harîk ⁹ nesne yëye iki yağrın arası ağrıya ve gögsin başı ağrıya 'alâmeti ¹⁰ kûsmağ-ıla veyâ ishâl ile kan ve irin gele ve genjiricek murdâr ¹¹ yëyesi gele ve ağzı kûrıya 'ilâcî bal şerbeti içüp andan dübeyle-i ¹² ma'de 'ilâcın edeler def' ola yüz otuz altıncı bâb ¹³ nefhatû'l-ma'deyi bildürür nefhatû'l-ma'de dëyü ma'de yellenmege dërler şafrâdan

[57a]

¹ sevdâdan balgamdan olur harâret-i ma'de ile hall olur ve bile düşer ² esbâbı ve 'alâmeti ve 'ilâcî sū'-i mizâc ma'de 'ilâcîdur yüz otuz yedinci bâb ³ cüşâ'yı bildürür cüşâ' dëyü genjirmege dërler ma'dede olan yeldür ki ⁴ ma'de yoğaruya def' eder 'ilâcî ma'deye kuvvet vërür cevârişler ⁵ ile kuvvet vèreler tâ kim ol 'illet def' ola yüz otuz sekizinci bâb ⁶ teşâ'ûbi bildürür teşâ'ûb dëyü esnemekdür necârât-ı galîzden olur ⁷ gelür çeçe kemüğünde cem' olur ve gılzat bulur ve gezer ol sebebden ⁸ âdem ister anı tabî'at def' etmekden ötürü ol sebebden gızâda hazma ⁹ kûşûr olıcak ve ac olıcak olur 'ilâcî ma'deye takviye vërür cevârişler ¹⁰ yëyeler yüz otuz toközuncü bâb temaṭṭîyi bildürür temaṭṭî dëyü ¹¹ gerinmege dërler kaçan ol buhâr iki yağrın ve boyun a'zâlarında ola ¹² gerinmek 'arîz olur 'ilâcî takviyet-i ma'de vèreler cevâriş ile ve ovalar ¹³ def' ola yüz kırkıncı bâb kay' ve tehevû' ve gâşeyân kay' dëyü ve tehevû'

[57b]

¹ dëyü gâşeyân dëyü kûsmağa dërler ögürmege tehevû' dërler gâşeyân ² dëyü gönül dönmege dërler kaçan ol şey'-i mûzî cirminde dâhil ³ olsa tehevû' getürür eger cevfine mazbûb olursa kay' hâşıl ⁴ olursa balgam kusa yâ tuzlu veyâ ekşi veyâ tatlu ve yëllene ma'desi ⁵ 'ilâcî her ne dürlü hılṭ olursa aña göre edeler tenkıye edeler ⁶ kûsmağ-ıla ve ishâl ile hûkne-i leyyine ile eger hastalık içinde ⁷ olursa 'ilâcın aña göre edeler yüz kırk birinci bâb fî'd-dem-i kay' ⁸ bildürür fî'd-dem-i kay' dëyü kan kûsmağa dërler yâ tamar deşilmeden ve yarılmadan ⁹ 'ilâcî kan alalar bâselîkden ve arpa şu-y-ıla günlük kabı ve zamğ-ı ¹⁰ 'arabî ve ṭîn-ı ermenî ve cülnâr ve demü'l-aḥaveyn ile vèreler ve bellût ¹¹ yëyeler ve keçi boynuzı yëyeler ve çekirdeg-ile kızıl üzüm yëyeler ve birinc lapasına ¹² summāk katarlar def' ola yüz kırk ikinci bâb cümüdü'd-demi bildürür ¹³ cümüdü'd-dem dëyü ma'dede kan uyuşmağa dërler 'alâmeti uşşı

[58a]

¹ gide ve şovuk derleye ve ditreye ‘ilacı issi şu kim torak otı ² kaynamış ve yarpuz kaynamış ola sikencübîn ile ezüp koşalar ve tavşan ³ mayasın içüreler def⁴ ola yüz kırk üçüncü bāb fuvākı bildürür ⁴ fuvāk dēyü inçkırığa dērler ma‘deden mūzı def⁵ etmek içündür ⁵ ‘ilacı sikencübîn ile issi şu içüp kUSDuralar andan benefşe ⁶ yağı ve bādem yağı ve bezr-i kaṭūnā ve gül şuyı ve mā’-i şa‘īr içüreler ⁷ ve eger çok yemekden ve afyōn yemekden olursa ‘ilacı kUSDuralar ⁸ eger yēlden olursa ‘alāmeti geñire ‘ilacı ma‘deyi kızdura ve maṣṭakī ⁹ içüreler ve kemmūn ve fūtenc ve zencebīl yēyeler eger yübūsetden olursa ¹⁰ ‘alāmeti ısıtma şūkine ola ve ishāl şūkine ola ve ağızı kırya ¹¹ ‘ilacı terṭīb ēdeler süd yēdüreler ve bādem yağıyla herīse içüreler ¹² yüz kırk dördüncü bāb kerbū’l-ḳalbi bildürür ma‘de taşasına ¹³ dērler ve ğamına dērler ‘alāmeti göñli dōne ve taşalana ‘ilacı tenḳıye-i ma‘de

[58b]

¹ ēdeler ve mā’-i şa‘īr ile şeker ve ḳadın tuzluğı ve ekşi enār yēdüreler ² ve sirke-y-ile bal şerbetin içüreler def³ ola yüz kırk beşinci bāb ³ ihtilāc-ı ma‘deyi bildürür ihtilāc-ı ma‘de dēyü ma‘de siñirmege dērler ⁴ soğulcandan olur ve yēlden olur ‘ilacı soğulcan olsa ⁵ çıkaralar ve eger yēl olsa ‘alāmeti geñire çekili çekili gele ‘ilacı ⁶ tenḳıye-i ma‘de ēdeler kUSDuralar ve yēl sürüci nesne yēyeler ⁷ yüz kırk altıncı bāb ḥarḳatū’l-ma‘deyi bildürür ḥarḳatū’l-ma‘de dēyü ⁸ ma‘de yanmasına dērler eger ağızı ekşi olursa ve yanarsa ‘ilacı ⁹ ḳīfālden veyā üseylem ṭamarından ḳan alalar ve sikencübîn-i büzūrī ¹⁰ içüreler ve emlec ve helīlec mürebbāsın yēyeler ol maraž def¹¹ ola ¹¹ yüz kırk yēdinci bāb ḥikekū’l-ma‘deyi bildürür ḥiketū’l-ma‘de dēyü ¹² ma‘de gicimege dērler ‘alāmeti eger yemek siñüp gelürse aşığadan ‘ilacı ¹³ tenḳıye ēdeler ma‘deyi ishāl ile eger ma‘deye yemek varıcaḳ diñmeyüp

[59a]

¹ gicimesi ve yemek siñmeden gelürse ‘ilacı bāb-ı zereyde gelür zīrā ² şūrdur saṭḥ-ı ma‘dede çıkmış andan olur gerek olsa ³ yüz kırk sekizinci bāb teşennüc-i ma‘deyi teşennüc-i ma‘de dēyü ⁴ ḳurulmağa dērler ‘alāmeti ma‘dede ṭa‘ām siñmeye ve ṭurmaya ve ḥasta ⁵ yanına tegmeye nesne anuḡ ‘ilacı teşennüc ‘ilacıdur bābında gelüpdür ⁶ yüz kırk ṭokuzuncı bāb zerbū’l-ḥılḳayı bildürür zerbū’l-ḥılḳa ⁷ dēyü ishāle dērler eger balğamdan olursa ‘alāmeti balğam ḳusa ⁸ ve ṭa‘āmı inen tağyīr olmaya gele ‘ilacı

ķusduralar cevāriř-i ma‘de ⁹ ve ķābız yēdüreler eger sevdādan olursa ‘alāmeti ağızı ekři ¹⁰ ola ve yēdügi vaķt sākin ola ve yübüseti ola ‘ilācı fařd ēdeler ¹¹ bāselīķden ve maṭbūḥ-ı aftīmōn içüreler eger sivilciden olursa ¹² ve ķurūḥdan olursa ‘alāmeti yübüset ola ağızda ve ağızı sivilcilene ¹³ ve ḥarāreti ola ve yēmek yēyicek incine ve iriņ gele ‘ilācı

[59b]

¹ aķrāř-ı ṭebāřīr içüreler ve sufūf-ı maķliyāřā içüreler ve summāķ aşı ² yēdüreler ḥāřılı bu ‘illeti çok dürlüdür eger issi severse aņa göre ³ ‘ilāc ēdeler eger balģamdan eger sevdāviden ‘alāyimler ile bellüdür ⁴ aņa göre ‘ilāc ēde her nev‘ine sufūf-ı maķliyāřā eyüdür yüz ellinci ⁵ bāb emrāzü‘l-kebedi bildürür emrāzü‘l-kebed dēyü bağır marāzlarına ⁶ dērler eger sū‘-i mizācı ḥārdan olursa ‘alāmeti ziyāde şusaya ⁷ ve dili iri ola ve yēmek yēmeye ve acı ķusa ve ishāl ola ‘ilācı ⁸ boğazı şovudalar mā‘ü‘l-hindübā-y-ıla ve sikencübīn vēreler ve aşına ⁹ ķadın ṭuzluğı ķatalar temr-i hindī içüreler gitmezse řafrāyı ¹⁰ ishāl ēdeler eger sū‘-i mizācı bāriden olursa ‘alāmeti ¹¹ dürlü dürlüdür ishāl ola ve beņzi müteğayyir ola ve şusamaya ve yüzi ¹² ve ķapağı řiře dili aķ ola ‘ilācı issi ma‘cūnlar ile boğazı ısıdalar ¹³ eger yübüsetden olursa ‘alāmeti yübüseti ola ve birezi az

[60a]

¹ ola ve şusaya ‘ilācı tertīb ēde oğlaķ beyni yēdüreler arpa ² boza řu-y-ıla bādem yağı yēdüreler def‘ ola yüz elli birinci bāb ³ za‘fū‘l-kebedi bildürür za‘fū‘l-kebed dēyü yağrın za‘fina dērler ⁴ ekşer ruṭūbetden olur ve bürüdetden olur ‘ilāc řaru ķābız ⁵ ma‘cūnlar vēreler ve dārĉinī ile ḥabbū‘r-rummān ve kıızıl dōğüp ⁶ yēyeler bağırı za‘īf olunca yüzi gözi şişer ve şovuk boza gibi ⁷ ishāl olur ve beņzi aķ olur ve iřtiḥālı olmaz ve cimā‘ süst ⁸ olur ‘ilācı ol beyān olandan yüz elli ikinci bāb ⁹ südedü‘l-kebedi bildürür südedü‘l-kebed dēyü bağır süddesine dērler ¹⁰ aḥlāṭ-ı ģalīzadan ve lezicden olursa ‘alāmeti bağır tarafından bir ¹¹ şıklet ola eger kebedün muķafferinde olursa birezi şovuk ola ¹² eger muḥaddebinde olursa südügi çok ola ‘ilācı eger kebedün muḥaddebinde ¹³ olursa řarāb-ı uřul içüreler eger muķafferinde olursa mā‘-i fevākih

[60b]

¹ mā‘-i fevākih vēreler ve ya ḥuķne-i leyyine ēder ve zīrbāc aşın yēyeler ² eger veremden olursa olursa aşağada gelür yüz elli üçüncü bāb ³ veremü‘l-kebedi bildürür veremü‘l-kebed dēyü bağır şişine dērler eger demevī ⁴ olsa ‘alāmeti ısıtma duta ve

şusaya bağı ağıra ve yemek yemeye ⁵ ve şiş eliyle hiss éde ve yüzi kızıl ola ve inçkıra ve kuru kuru ⁶ öksüre eger verem cânib-i muḳa‘arda^{ix} olursa acılar kusa ve mebhāş ⁷ ola ve uşşı gide ve elleri ayakları şovuya eger muḥaddebde olursa ⁸ öksürügi katı ola ve tıķıla ve sidügi dutıla ‘ilācı kan alalar ⁹ ve eşribe-i bāride vèreler hindibā şuyı ve mā’ü’r- rummāneyn ve ve mā’-i rummāneyn ¹⁰ gibi bunların şuyın içeler ve sikencübīn-i büzürī yèyeler ve benefşe ¹¹ ve ḥaṭmī ve gül yaķu vuralar ve mā’-i şa‘īr içüreler ve yemegin az yèdüreler ¹² eger şafrādan olursa ‘alāmeti dili şaru ola ve yüzi daḥı ziyāde ¹³ yana ve şuşaya ve şafrā kusa ve ısıtma duta ‘ilācı ishāl édeler

[61a]

¹ mā’-i fevākih ile eger balğamdan ve sevdādan olursa ‘alāmetlerinde ² bellüdü ısıtma dutsa bile ve girü ol ne ḥıltı ise anı ishāl ³ édeler yüz elli dördüncü bāb şetürr-i saṭḥ-ı kebedi bildürür şetürr-i saṭḥ-ı ⁴ kebed dèyü bağırdā sivilciler çıkar aña dèrler ‘alāmeti bağı ṭarafı yana ⁵ ve ditreye ve gevdesi çaķışa ve sū’-i mizāc-ı ḥār kim kebed marazında ⁶ aṇduķ idi ‘alāmeti hemān oldur ve ‘ilācı daḥı oldur yüz elli beşinci bāb ⁷ ḥafķatü’l-kebedi bildürür ḥafķatü’l-kebed dèyü bağı oynamağa dèrler ⁸ yürek oynar gibi ‘alāmeti ol gāh gāh oynayıcaķ derleye incine ⁹ ‘ilācı sikencübīn-i büzürī vèreler içine māmīrān ve za‘ferān ¹⁰ ve rāvend ḳatalar ve ğālīz yemekden şaķınalar zīrā süddeden olur ¹¹ laṭīf ve yèynücek ğızālar vèreler yüz elli altıncı bāb ¹² ḥaşādü’l-kebedi bildürür ḥaşādü’l-kebed dèyü bağırdā ṭaş olur ¹³ aña dèrler anuṇ ‘alāmeti bağırdā sancu ola ve ğızā hazm olduğı

[61b]

¹ vaķt dāyimā kusa ve kan aldurduğı vaķt dem olur kan-ıla kızılca ² kus daḥı gelür ‘ilācı benefşe vèreler bāb-ı ḥaşāt-ı meşānede ³ olanlardan ve kākneç ve ğayrı gibi yüz elli yèdinci bāb ⁴ kıyāmü’l-kebedi bildürür kıyāmü’l-kebed dèyü ishāl kim bağırdan olur ⁵ aña dèrler eger irinli olursa dübeyledendür eger kan olursa ⁶ aña düsenṭārī pā-yı keydī dèrler sebebi imtilā’-ı demden olur ⁷ ‘alāmeti şāfī kan gelür ammā ‘ilācı anı dutmayalar tā za‘f ⁸ yörenmeyince ve ammā keydden gelen kan ishālün yøresi ağırsı ⁹ olur ve kaçan kan gelür bu keydden gelen maraz rāḥat olur ¹⁰ ve hazm āḥirine deĝin ḳatlanur andan girü gelür ammā ta‘dīl edemez ¹¹ mizāc ve ḥıltı mā’-i şa‘īr vèreler ziyāde ifrāt édüp za‘f ¹² müstevlī olursa dutalar şarāb-ı mersīn ve encübār ve sufūf-ı maķliyāşā ¹³ ile yüz elli

^{ix} Metinde muḳaḳar şeklinde yanlış olarak yazılmıştır.

sekizinci bāb sū'ü'l-kınyeyi bildürür sū'ü'l-kınye

[62a]

¹ dēyü istiskānuñ evveline dērler mizāc gide za'f vērüp gözi tegayyür ² olmağa dērler 'alāmeti bedenüñ rengi aq-ıla şaru arasında ³ ola ve tuluñları eñegi altı ve hāyaları ve el ayak şişe 'ilāc ⁴ şarab-ı dīnārī ve şarāb-ı uşul vèreler eger harāret yoğ-ısa ⁵ kuruş-ı rāvend vèreler ve şarāb-ı rāvende vèreler ve çok gızā yemekden ⁶ perhīz edeler ve çok uyumayalar ve yaş ve şulu gızālar yemeyeler ⁷ ve geç hażm olur gızālar yemeyeler balık ve süd ve yağlı ve şırlağan yağı ⁸ ve pālūde ve herīse yemeyeler ve yaş ve hıyār ve şulu şōrbālar yaramaz ⁹ ve cimā' yaramaz ve çok şu içmeyeler ve kalyeler ve biryān ve kebāb yeyeler ¹⁰ ve her gızālar kim yer içine kerefis tohmı ve dārçini ve biber kıta ¹¹ def' ola yüz elli toközuncı bāb istiskāyı bildürür istiskā ¹² dēyü ādem şişer türkice aña istiskā dērler bu üç nev'dür biri ¹³ istiskā-yı tablīdür sebebi yel ile ruṭubetdür kim tolar cevfe

[62b]

¹ anuñ 'alāmeti kaçan şabāh dizlerin yoķarup karnına el urasın ² tavul gibi ola āvāz vère ve göbegi çıkın çıkın ola 'ilāc ishāl ³ etdüreler mu'tedil nesne ile ve kusduralar ve bağı şovudalar ve karnına ⁴ tuz-ıla kepegi kızduralar vurular ve yel tağıdıcı ma'cūnlar yeyeler ⁵ ve şāf götüreler ammā istiskā-yı zıkkī dedükleri sebebi şudur cevfe ⁶ dökilür el urduğun vaķt cılķ cılķ oynar 'alāmeti karnı şişe ⁷ şu-y-ıla tolmış tulumı döne ve sağdan şola dönicek şu āvāzın ⁸ işide ve yıldır yıldır ede 'ilāc eger harāret var-ısa sikencübīn-i büzürī ⁹ ile mā'-i hindübā içüreler ve eger harāreti yoğ-ısa sikencübīn-i büzürī ¹⁰ yaluñuz içüreler andan kelkelānec ile ishāl edeler ol şuyı ¹¹ andan kuruş-ı rāvend vèreler harāreti var-ısa kuruş-ı zereng vèreler ¹² ammā istiskā-yı lahmī dēyü aña dērler ki gövde hep şişer etlenmiş ¹³ şanur gören gızā hażm olmadın gövdeye varup anda tırur 'alāmeti

[63a]

¹ levni aq ola ve bevli aq ola ve içi şovuk ola ve gövde şişmiş ola ² kaçan barmağ-ıla başasın bir zamān yeri kıla anuñ 'ilāc ³ eger bürüdetden olursa issi ma'cūnlar yeyeler ve issi kuma gireler ⁴ ve derleyecek nesneler edeler andan şarāb-ı rāvend vèreler ve şarāb-ı ⁵ zirişk vèreler def' ola yüz altmışuncı bāb yarāķān-ı aşferi bildürür ⁶ yarāķān-ı aşfer dēyü şaruşalığa dērler eger sū'-i mizāc hārreden ⁷ olursa 'alāmeti şafrā kusa ve tutağı kıansuz ola ve bevli şaru ⁸ ola ve ağızı acı ola ve şusaya 'ilāc ishāl edeler şafrāyı ⁹ ve

şarāb-ı zirişk içe eger ağulu cānavar şokduğundan veyā ağulu ¹⁰ ot yemekden olursa mā'-i şa'īr ile şeker içe 'ilācī tebrīd edeler ¹¹ ve kuşduralar andan mā'ü'r-ummān ve bezr-i kaṭūnā lu'ābı ve mā'-i ¹² hindübā ve qarż-ı kāfūr ve dühni'l-levz ile mā'-i şa'īr içürelər def' ola ¹³ yüz altmış birinci bāb yaraḳān-ı esvedi bildürür yaraḳān-ı esved dēyü

[63b]

¹ kara şaruluğa dērler 'alāmeti gövde қaramtuқ şaru ola 'ilācī ² sikencübīn-i büzürī içürelər ve daḥı sevdāyı maṭbūḥ-ı aftīmōn ile ³ ishāl edeler eger gitmezse қurıdalar var-ısa bāselīḳden қan ⁴ alalar ve gızāsı semüz et-ile ola vallahu 'ālem bi's-şavāb yüz altmış ikinci bāb ⁵ sū'-i mizāc-ı tıḥālī bildürür sū'-i mizāc-ı tıḥāl dēyü ṭalaḡuñ mizācī fesāda ⁶ varmağa dērler eger ḥār olacaқ olursa 'alāmeti şusaya ve ṭalaḡı ⁷ üsti yana 'ilācī қan alalar üseylem ṭamarından şol ṭarafından ve mā'-i ⁸ hindübā vèrelər ve 'inebü's-şa'leb şuyın vèrelər ve қurş-ı kebere vèrelər ⁹ eger bāridden olıcaқ olursa 'alāmeti yemek iştiḥāsı olmaya ve қu ¹⁰ ruldaya ve geñire 'ilācī sikencübīn-i büzürī vèrelər uşulī ile eger şalābetden ¹¹ ya'nī yübüsetden olursa 'alāmeti қatı ola ṭalaқ üsti ve aruқ ola ¹² 'ilācī şarāb-ı uşul vèrelər ve ṭalaқ yaқusın vurup tertīb edeler ¹³ eger ruṭūbetden olursa 'alāmeti beñzi yaramaz ola ḡayrı 'alāmeti

[64a]

¹ olmaya 'ilācī sikencübīn-i büzürī ile kebere köki vèrelər ve issi ma'cūnlar ² vèrelər yüz altmış üçünci bāb evremü't-tıḥālī bildürür evrāmü' ³ t-tıḥāl dēyü ṭalaḡuñ şişine ve қatılıḡına dērler eger қandan olursa ⁴ 'alāmeti ṭalaқ aḡrıya ve yana ve şişe ve şusaya ve ısıtma duta ⁵ üç günde bir 'ilāc faşd edeler üseylem ṭamarından ve bāselīḳden ⁶ ve andan ishāl edeler hindübā şuyıyla ve ḥıyārşenber ile şovuқ ⁷ yaқular vuralar eger şafrādan olursa 'alāmeti ziyāde yana ⁸ ṭalaқ ve şişe ve ṭalaқ üstinde beşrecükler çıkar ve aḡrı acı ola ⁹ ve gözi şaru ola ve dili şaru ola қaralığa māyıl ola 'ilācī ¹⁰ şafrāyı sürelər mā'-i fevākih ile ve şovuқ zımād vuralar eger ¹¹ balḡamdan olursa 'alāmeti ṭalaқ büyük ola beñzi aқ ola ¹² ve dili aқ ola ve қapakları ve gözleri çevresi şişe ve қārūresi ¹³ aқ ola 'ilācī balḡamı sürelər ḥabb-ıla ve ḥuқne edeler aşma köki küli

[64b]

¹ ve gül yaḡı ve sirke-y-ile yaқu vuralar eger sevdādan olursa 'alāmeti ² қarnı yèllene ve ṭalaḡı қatı ola ve yemek yèyiceк incine ve gövde aruқ ³ ola ve levni yaramaz ola 'ilācī eger қan çoḡ-ısa bāselīḳ ṭamarından ⁴ қan alalar andan sikencübīn-i büzürī ve uşulī

vèreler ve ishāl édeler ⁵ maṭbūḥ-ı aftīmōn ile ve andan ṭalağı sirke-y-ile sezāb ile kūtenc ⁶ ile uşak vuralar ve ḳurş-ı kebere yēye ezilmiş incīr yēye ⁷ ve zīrbāc aşı yēye ve ḡalīz ḡızālardan perhīz éde def^ˆ ola ⁸ yüz altmış dördünci bāb taḳṭihū't-tīḥālī bildürür taḳṭihū't-tīḥāl ⁹ dēyü ṭalak irinlenmege dērler zīrā şişler kim ṭalakda olur vara vara ¹⁰ büyür ve irinlenür anuḡ 'alāmeti marīz bulanuḡ işeye murdār rāyiḥa ¹¹ ile ve ṭalağı aḡrıya ve sanca vaḳt olur irin gibi ḳusar daḡı ¹² kerefis toḡmı ve rāziyāne toḡmı ile bal şarābı içeler ve ṭalağı sirke-y-ile kepek ¹³ ve uşak vuralar yüz altmış beşinci bāb za'fū't-tīḥālī bildürür za'f-

[65a]

¹ ü't-tīḥāl dēyü ṭalak za'fina dērler 'alāmeti beñzi yaramaz ola ² ḳaraya māyil ola ve gözi yüzi aḡ ola ḡızā mizāc olmaḡına ³ dem olur kim ishāl ve ḳusmaḡ-ıla sevdā gelür 'ilācı ṭalaḡa ḳuvvet ⁴ vère nesne ile 'ilāc édeler tā kim def^ˆ ola yüz altmış altıncı bāb ⁵ südedü't-tīḥālī bildürür südedü't-tīḥāl dēyü ṭalak süddesine dērler ⁶ 'alāmeti hemān süded-i kebed gibidür ve 'ilācı daḡı eyledür yüz altmış yedinci bāb ⁷ nefḥātü't-tīḥālī bildürür yellenmege dērler 'alāmeti şol taraf gerile ⁸ ve şişe başıcaḡ barmaḡ-ıla yēr eyleye girü yērine gele ve ḳuruldaya ⁹ ve geñire 'ilācı fencengüşṭ ve kemmūn ve sezāb ve nānhuvah dögeler ma'cūn ¹⁰ édeler yēye ve ṭalak üstini ṭaḡlayalar ve şuya şabr édeler yüz altmış ¹¹ sekizinci bāb ḥicāretü't-tīḥālī bildürür ṭalak ṭaşına dērler ¹² içinde ḡılt-ı ḡalīz müteḥaccir olur ḳum gibi ve ṭaş gibi anuḡ 'alāmeti ¹³ ḳan alıcaḡ ḳum gibi nesne gelür yāḥud bevāsīr ḳanıyla gelür acımaḡ-ıla

[65b]

¹ sancmaḡ-ıla ṭalaḡuḡ anuḡ 'ilācı mütteḳī toḡumlar ve müdirr toḡumlar ile ve sirke ² ile ezilmiş encīr ile tenḳiye édeler ve ḥasek toḡmı içüreler ³ ve kāknec ile mütteḳī müdirr bunlara beñzer daḡı ne var-ısa vèreler def^ˆ ⁴ ola yüz altmış toḡuzuncı bāb zelḳü'l-em'āyī bildürür dēyü ⁵ bağırsaklarda ḡızā eglenmeyüp haḡm olmamaḡa dērler eger ruṭūbet-i ⁶ fāsideden olursa ki bağırsaklarda olur 'alāmeti ol ruṭūbet ⁷ ile çıḳa çıḳan ṭa'ām az ṭura bağırsaklarda ṭa'ām haḡm ⁸ olmış ola 'ilācı tenḳiye édeler bağırsakları ḳusmaḡ-ıla ve ishāl ⁹ ile andan sufūf-ı maḳliyāşā vèreler eger şafrādan olursa ¹⁰ 'alāmeti maḳ'addan ṭa'ām çıḳduḡı vaḳt yana ve şoḡuldaya ¹¹ anuḡ 'ilācı helīle-i aşfer maṭbūḥın vèreler andan sufūf-ı maḳliyāşā ¹² vèreler def^ˆ ola yüz yetmişinci bāb ishālī ve saḡcı bildürür

ishāli ¹³ ve sahc dēyü içi geçüp ve bağırsak sıyrındısı^x dērler yoķaruda ishāli

[66a]

¹ bildürüp dururdum kimi kıyāmü'l-kebed dēyü ve kimi ma‘de bābında hayze ² dēyü kimi zelķü'l-em‘ād dēyü kimi zereb dēyü ammā nefis-i em‘āddan ķan ³ yā iriñ gibi gibi ya hıltı-ıla gele aña dūsantāryā dērler şol ki bağır ⁴ saķdan gelür ya‘nī em‘ād-ı ğālīzadan infitāh-ı ‘urūķdan olursa ⁵ yoķaruğı bağırsaklarda ‘alāmeti evvel birez gele andan ķan-ıla gele ⁶ andan yalūñuz birez gele ķansuz göre ķan sızsa veyā ķamarına ⁷ ve oturaķ yere sancarsa bevāsirdendür eger yoķaru ince bağırsakdan ⁸ gelürse ‘alāmeti evvel birez gele andan köpüklü ķan gele ve yēl ile ⁹ ķurķurıla ‘ilāc andan ķan ğālib-ise ķan alalar rubbū'r-rummāneyn ¹⁰ ve ħabbū'l-ās-ıla ħayva yēdüreler ğızāsı ķavrulmıř ķatı şoyulmış dārū ¹¹ aşın yēdüreler ve tavuķ aşın yēdüreler ve ķurş-ı kehrübā yēdüreler def‘ ola ¹² yüz yētmıř birinci bāb sahcı bildürür sahc dēyü bağırsak sıyrılmağa dērler ¹³ ve yaralanmağa dērler anuñ ‘alāmeti şafrā ķarıřup gele ķan-ıla ve bağırsak

[66b]

¹ bura eger yoķaru bağırsaklarda olursa aĝrısı ğöbek altında ola ² eger aşāğa bağırsaklarda olursa ķasukda ola bura sanca ve aĝrıya ³ ve taşalana ve şusaya ammā şol ki aşāğa bağırsakda olsa evvel ķan ⁴ ile bağırsak sıyrındısı gibi gele andan birez gele şafrādan olmış olur ⁵ bu nev‘ maĝaş dēyü ğöbek burusına dērler eger riħ-i muħtaķinden olursa ⁶ ‘alāmeti kırķur ēde ve yēllete ve yēl ķıķıcaķ emīn ola ‘ilācı ⁷ kerefis toħmı ve anīsōn ve rāziyānec ve nāñhuvah yēdüreler ve yēl sürücü ⁸ ve ķaĝıdıcı ma‘cūnlar vēreler eger şafrādan olursa ‘alāmeti bura ve ķatı ⁹ yana ve şoķuldaya ve şusaya ve şafrā gele içinden anuñ ‘ilācı ¹⁰ bezr-i ķatūnā ve bezr-i lisānū'l-ħameli ve şahsiferem toħmı yēdüreler ve bārid-i ¹¹ müleyyin vėrmeyeler bārid-i leyyine vēreler eger hıltı-ı bevraķından olursa ¹² ‘alāmeti yana ve büre köpük ve balĝam gele ‘ilācı tenķiye ēdeler türbūd ¹³ ve besfāyic ve benefşe ve sibistān ile ħuķne ēdeler def‘ ola

[67a]

¹ eger ķabzdan olursa ħuķne-i leyyine ēdeler def‘ ola ve isfanāħ ² aşın yēdüreler yüz yētmıř dördüncü bāb ķulancı bildürür ³ ķulanc dēyü ķulunca dērler eger ķabz olmaķdan olursa balĝam-ı lezic ⁴ ve ğālīz cem‘ olup teħaccürlenüp gelen şıķl ki ķarafa yapışur dutulur ⁵ ‘alāmeti büre ve ħāra ğāħ böĝrine vara ğāħ ķasuĝına vara sancu ⁶ tut ki içinde

^x Metinde sıdındısına olarak yanlış yazılmıştır.

diri nesne gezer şan burğıyla burar gibi ‘ilācī ⁷ müşhil şāf getüreler yāḥud ḥuḳne-i leyyine ile veyā ḥuḳne ⁸ édeler ve müşhil ma‘cūn vèreler usḳuf ma‘cūnı gibi eger ḳulanc rīḥ ⁹ olursa ‘alāmeti kırkır éde ve aḡrısı geze burğıyla deler gibi ola ¹⁰ azacūḳ geñire urmaḡ-ıla birez sākin ola dem olur içinde leyyinet ¹¹ daḡı olur ve mürrīlenür daḡı ol ḥıltdan olan yèl ‘ilācī ¹² yèl t̄ard éder ḥuḳne édeler ve müşhil şāf vèreler ve kemmūn ḳatalar ¹³ ısfanāḡ aşı vèreler yèl def‘ ola yüz yetmiş beşinci bāb

[67b]

¹ ĩlāvusı bildürür ĩlāvus dèyü ḳuluncuḡ bir nev‘ine dèrler em‘ā-yı duḳāḳda ² olur ‘alāmeti bevl-i ḡalīz aḡzından gelür allāḥümme aḡfīz ḳabzından ³ ammā bunun ‘ilācī ḥuḳne-i ḡārre édeler ammā degmesi ḡalāş olmaz mā- ⁴ ḡaşal ‘ilācī gücdür yüz yetmiş altıncı bāb ḳırāḳurı bildürür ḳırāḳur ⁵ dèyü baḡırsaq ḳuruldısına dèrler yèl eyler ḡızālardan olur ‘ilācī ⁶ cevāriş-i kemmūn yèyeler ve yèl eyler yemeklerden şaḳınalar ḳabaḡ-ıla üzüm ⁷ noḡūd ve buḡday aşı ve ḡayrı daḡı yüz yetmiş yèdinci bāb dīdānı ⁸ bildürür dīdān dèyü soḡulcanlara dèrler sebebi ruṭūbāt-ı balḡamıyyedür ⁹ baḡırsaḳlarda ‘ufūnet bulur daḡı ḡarāret-i ḡarībe ile canlanur üç ¹⁰ nev‘ olur biri igne gibi peynir ḳurdına beñzer ve biri soḡulcandur ve biri ¹¹ ḡabbū’l-ḳar‘dur ki aḡa namāzboz dèrler ammā soḡulcana ḡayyāt dèrler ¹² ammā ḡayrı şanur ādemde olmaz meḡer taşradan gire anuḡ daḡı ¹³ degmesi diri olmaz ādemde diri olursa daḡı çıkıcaḳ ayırmış

[68a]

¹ ve pūs t̄utmuş gibi olur ammā soḡulcan ile ḳurtcuḡaz ‘alāmeti ² oldur ki göbek bura ve uyḳuda d̄üşü içinde d̄işin ḳıcırdada ³ şabāḡ şabāḡ ve acıla ḡarekāt édicek ḡöñli dōne ve aḡzı ⁴ şulana ḳaçan büyük olalar nabzı za‘īf ola ve iki ayaḡı şovuk ⁵ olur ve uyuşur ve dudakları ḡicişür ve taşalanur ḳaçan ma‘deye ⁶ çıḳa yèmek ḡızā yèmege anuḡ ḡarekātından ādeme bir ḡālet yōrene ⁷ şar‘ gibi dem olur aḡzından ḳusmaḡ-ıla soḡulcan daḡı çıkar ‘ilācī ⁸ çıkaralar türbūd ile ve türmüs ile ve ḡorasānī ile ḡabbū’n-nīl ⁹ ile ve birinc ile bu otları birer dirhem dèrüp yèdüreler elbetde ¹⁰ çıkara yüz yetmiş sekizinci bāb ḡabbū’l-ḳar‘ı bildürür ḡabbū’l-ḳar‘ ¹¹ dèyü namāzboz dèrler ‘alāmeti aşıḡadan ḡāḡ ḡāḡ ḳabaḳ çekirdegi gibi ¹² cānluca yaşışı yaşışı ḳurtcuḡaz ine anuḡ ‘ilācī üç ḡün perḡīz ¹³ édeler t̄uzlular yèmeyeler ḡızā ḡāyet az yèyeler yèdi dirhem

[68b]

¹ rāsuḡ taşı dōḡup ḳoz-ıla ḳarışduralar üç bölük édeler ikinci ḡün ² bir yuvalaḳ yèyeler

üçüncü gün iki yuvalak yedürelər çıka kulaç kulaç ³ ine ammā gerek üç gün aç ola ve tuzsuz her yere yedürelər çıkmazsa ⁴ müşhil vèrelər hemān yarındası çıka yüz yètmış tokuzuncı bāb ⁵ dūd-ı şığārı bildürür dūd-ı şığār dèyü kiçirek kurdā dèrler şufrede ⁶ olur gicişür yürür ve bevl-i gālīz ile gāh gāh gelür ‘ilācı ⁷ şeftālū yaprağı şuyın hūkne édeler yāhūd dut yaprağıyla nār ⁸ şuyın kaynadup şuyın hūkne édeler çıkara dōke def̣ ola yüz ⁹ sekseninci bāb bevāsīri bildürür bevāsīr dèyü mayāsıla dèrler ki ¹⁰ şafrāda olur sigillerdür üç dürlüdür biri ‘aynīdür ki hemān üzūme ¹¹ beñzer biri tūtīdür ki tūta beñzer kara tūt gibi ve biri şulūlīdür ki ¹² sigile beñzer kimi akmaz ‘ilācları cemī’nün bāselīk tamarından ¹³ kan alalar ve laṭīf ğızālar yèyeler ve mersīn yaprağı ve serv kōzağı

[69a]

¹ ve bādīncān tepesinde olan kapağı ve kebere kōki kapağı ve şāhm-ı hanṣal ² ve yılan kavı ve muḳl-ı buḥūr édeler çok zamān tā kim düşe ammā ³ ebū ‘alī eydür kesmekden ğayrı tēzce ‘ilācı yokdur buña dèr ammā ⁴ şunuñ kim kanı aḳarken dutıla aña elem éder ağırr şoğan yèyeler ⁵ ve sülük vuralar eger kolay yèrde ise hām ibrişīm ile bağlayalar ⁶ tā kim düşe yüz seksen birinci bāb rīḥü’l-bevāsīri bildürür ⁷ rīḥü’l-bevāsīr dèyü bevāsīr yèline dèrler ‘alāmeti şufrede ağır ola ⁸ dem ola yağrına vara dem ola hāyalarına vara dem ola zekerine ⁹ vara sebebi hılṭ-ı sevdāviden münḥall olan rīḥ-i gālīzadur ¹⁰ ‘ilācı tenḳīye-i sevdā édeler maṭbūḥ-ı aṭīmōn ile ve cevāriş-i ḥabeş ¹¹ yedürelər def̣ ola yüz seksen ikinci bāb nevāşırı bildürür ¹² nevāşır dèyü bir karḥaya dèrler ki şufrede ola ve derinlenmiş ola andan ¹³ şulu kan ve şarı şu veyā iriñ aḳa biri olur ki bir bir yanından

[69b]

¹ geçmiş olur bevl taşrasına çıkar ve yèllenicek yèl daḥı çıkar şufrenün ² taşrasına bunun ‘ilācı müşküldür ammā biri bir yanından geçmeyen ‘ilācı ³ şabrıla ve kündür ve anzurūt ve demü’l-aḥaveyn ve el-kühül ve el-cülnār ⁴ ve şāb bir pāre jencārıla bunları ezüp üçer damla damladalar ta ⁵ kuruyınca müşkil ‘ilācdur bunun ‘ilācın daḥı bilmiş oluñ ⁶ yüz seksen üçüncü bāb evramü’l-maḳ‘adayı bildürür evramü’l-maḳ‘ada ⁷ dèyü şafrānuñ şişine dèrler eger issi olursa ‘ilācı kan ⁸ alalar ve merhem-i isfīdāc vuralar veyā gül yağıyla yumurda ağı dürteler ⁹ def̣ ola bi-iznillāhi te‘ālā yüz seksen dördüncü bāb şaḳākü’l-ma‘deyi ¹⁰ bildürür şaḳākü’l-ma‘de dèyü şafranuñ yaruğına dèrler yaruḳ yaruḳ ¹¹ olur şaru şu aḳar gine ‘ilācı merhem-i isfīdāc vuralar veyā gül yağıyla ¹² isfīdāc ve mürdārsenc bunları biribirine keta merhem éde dürtē ¹³ def̣ ola yüz seksen beşinci bāb

istirhâ'ü'ş-şerci bildürür

[70a]

¹ istirhâ'ü'ş-şerc dëyü şufre çıķmağına dërler ve geñşemege dërler ammâ kendü ² çıķmak degül bevl-i ğalîz irâdetsüz çıķmağa dërler 'ilâcî 'ilâc-ı fâlicdür ³ ve dahı sünbül ve kışt ve mürr ve cevzü's-serv kaynadalar içine oturalar ⁴ def̣ ola bi-emri'l-lâhi te'âlâ yüz seksen altıncı bâb hurûcü'l-maķ'adayı ⁵ bildürür hurûcü'l-maķ'ada dëyü şufre kendü çıķmağa dërler 'ilâcî ⁶ gül yağı dürteler üzerine isfîdâc ve cülnâr ve 'afaş ve şâb ve kühül ⁷ bunları dögüp ekeler ve dahı mâzû ve cülnâr ve bellût ve mersîn ⁸ kaynadalar içine oturalar gide inşâallahu te'âlâ yüz seksen yêdinci bâb ⁹ qurûhü'l-maķ'adeyi bildürür qurûhü'l-maķ'ade dëyü şufrenün qarhasına dërler ¹⁰ anuñ 'ilâcî mürr ve summâķ budağı ve mersîn budağı ekeler üzerine eger ¹¹ ağrısını almazsa kara merhem dürteler def̣ ola yüz seksen sekizinci bâb ¹² hıķketü'l-maķ'adayı bildürür hıķketü'l-maķ'ada dëyü şufre gicimege dërler ¹³ eger kırtcuğazlardan ise çıkaralar eger ibtidâ-yı bevâsîr-ise 'ilâcî

[70b]

¹ bâselîķ tamarından kan alalar eger hılt-ı bevrâķiden olursa 'alâmeti ² balğam gele ve gece ve kıza şonra kaşıyıcak 'ilâcî tenķiye êdeler balğamdan ³ gövdeyi ve andan gül yağıyla sirke dürteler yüz seksen tokuzuncı bâb ⁴ hüzâlü'l-kilyeyi bildürür hüzâlü'l-kilye dëyü bögrek arıķlığına dërler ⁵ sebebi çok cimâ' kıılmağdan çok ishâlden olur 'alâmeti bevli aķ ⁶ ola ve têt têt gele sidügi arķada azcuķ ağrı ola 'ilâcî şeker ile ⁷ fınduķ içi ve bâdem içi ve hindüstân kızı içi ve fıstık içi yêyeler ⁸ ve dahı tavuķ yağı kaz yağı ördek yağı ve hıķne-i müsemmine êdeler ⁹ ve terâncübîn içeler oloķ sâ'at def̣ ola bi-iznillâhi te'âlâ ¹⁰ yüz tokısanıncı bâb za'fû'l-kilyeyi bildürür za'fû'l-kilye ¹¹ dëyü bögrek za'fına dërler eger et üzerine çok oturup sefer çeküp ¹² zahmetden olursa veyâ keşret-i cimâ'dan olursa 'alâmeti ¹³ sidügi hemân yaş et şuyı gibi olur ve bêli ağrır gâh gâh

[71a]

¹ ve sidügi az ola ve cimâ' katı kıla 'ilâcî biline şandal ve gül ve aķâķiyâ ² ve râmek ve âs ve süg vuralar eger mizâcuñ harâreti var-ısa ³ gül yağıyla sirke-y-ile ovalar bêlini muķavvî ma'cûnlar yêyeler ol maraz ⁴ def̣ ola yüz tokısan birinci bâb sũ'-i mizâcü'l-kilyeyi bildürür ⁵ sũ'-i mizâcü'l-kilye dëyü bögrek mizâcî yaramazlığına dërler 'alâmeti ⁶ bevli aķ ola ve levni aķ ola ve bêli za'îf ola kocalar bêli gibi ⁷ cimâ'da süst ola 'ilâcî

hukne-i hurre edeler ve issi yağlar ile ⁸ kurtum yağı ve acı bādem yağı ve kuşt ve bābūnec yağı ile yağlayalar ⁹ ve cevāriş-i kemmūn yēdüreler def̄ ola yüz toḡsan ikinci bāb ¹⁰ rīḡū'l-kilyeyi bildürür rīḡū'l-kilye dēyü bögrek yeline dērler ¹¹ rīḡ-i ḡālīz mütevellid olur 'alāmeti bēli ağrıya ve gerile ve ac olıcaḡ ¹² sıklet ola ḡāh ḡāh yerinden oynaya bir yēre daḡı vara 'ilācı ¹³ kerefis toḡmı ve rāziyāne toḡmı ve nānhuvah ve kemmūn yēdüreler ve zanbak

[71b]

¹ yağıyla yağlayalar ve kuşt yağıyla yağlayalar ve bābūnec yağı ile bēlin böğürlerin ² yağlayalar def̄ ola inṣāallahu te'ālā yüz toḡsan üçüncü bāb ³ veca'ū'l-kilyeyi bildürür veca'ū'l-kilye dēyü bögrek ağrısına dērler ⁴ 'ilācı iklīlū'l-melik ve bābūnec ve ḡatmī ve buna beñzer otlar ḡaynadup ⁵ içine gireler oturlar derleyeler def̄ ola yüz toḡsan dördüncü bāb ⁶ veremū'l-kilyeyi bildürür veremū'l-kilye dēyü bögrek şişine dērler ⁷ eger ḡār olacaḡ olursa 'alāmeti ḡarışık ısıtma duta gün ⁸ nevbet bellū olmaya ve bēli ağrıya bögrek üsti yūzi ḡoyun yata ⁹ yāḡud da şaḡ olan ḡarafa yata ol zaḡmetlū ḡarafda bir sıklet ¹⁰ ḡiss ēde ve şusaya ve başı ağrıya ve uyumaya ve acı ḡusa ve 'usrū'l- ¹¹ bevl 'ilācı bāselīḡden ḡan alalar ve mā'-i şa'īr içüreler ve şarāb-ı ¹² benefşe içüreler eger bir niḡe zamān üzerine geḡe daḡı eskiye ¹³ üzerine zımād edeler iklīlū'l-melik ve ḡamī ve ḡulbe ve bezr-i kettān

[72a]

¹ ve raḡīḡ-i şa'īr vuralar yigirmi günden sonra şarāb-ı benefşe ve ḡıyār ² toḡmı ve şīrcibār^{xi} toḡmı vēreler cūlāb-ıla otuz güne deḡin andan kettān ³ toḡmı ve nişāsta ve ḡīn-ı ermenī ve kāknec vēreler eger bārid olursa ⁴ 'alāmeti bögrekde sıklet ola ve bevlī aḡ ola ve ağrıya ḡulınca ⁵ beñzeyerek 'ilācı fūlūs-ı ḡıyārşenber içe ve hukne ve issi yağ ve ⁶ bābād yağı ve kuşt yağı dürteler def̄ ola ve bu 'illet müdirrāt yegdür ⁷ yüz toḡsan beşinci bāb ḡurūḡū'l-kilyeyi bildürür ḡurūḡū'l-kilye ⁸ dēyü bögrek yarası ḡarḡasına dērler anuḡ 'alāmeti bögrek üsti ağrıya ⁹ ve bevlī ile iriḡ ve ḡan ve kepek gibi ḡayalar ol yerden geḡe ¹⁰ ammā ḡızılşaḡu ola selesū'l-bevlī ola ammā ḡavuk ḡarḡası ağırur ¹¹ ve sancar ammā bunuḡ 'ilācı eger ḡan ḡālīb-ise alalar ḡurūḡ-ı kilyeye ¹² yarar nesneler edeler ve nişāsta ve zamḡ-ı keşīrā ve ḡıyār toḡmı daḡı ammā ¹³ azcuḡ ḡata yēdüre otlardan ikişer dirhem olıcaḡ ḡıyārdan bucuḡ

^{xi} Yazım yanlış yapılmıştır, kelimenin şīnhıyār olabileceḡi düşünölmektedir.

[72b]

¹ dirhem katalar y  yeler def   ola bi-iznill  hi te       y  z   oksan altıncı b  b ² cereb  'l-kilyeyi bild  r  r cereb  'l-kilye d  y   b  grek gicimesine d  rler b  grek ³ gicise ve sid  g-ile iri     an   arışu gele   ar  ada gelen gibi ve yana ve a  rıya ⁴ 'il  c     usdurular ve   an alalar ve ish  l   deler ve ben  dik  'l-b  z  r ⁵ ile    n-ı ermen   y  yeler ve m  '-i ş  ' r ile ş  r  b-ı alma v  reler def   ola ⁶ y  z   oksan y  dinci b  b ziy  bıy  sı bild  r  r ziy  bıy  s d  y   i  d  gi ⁷ ş   t  z  ek sid  k yolından eglenmey  p ve gelmege d  rler ekseri ifr   -ı ⁸   ar  ret-i kelbdend  r bevli ra      olur a   ş   gibi gel  r i  d  ginden ⁹ az gelmez 'il  c   m  '-i ş  ' r i   reler ve   urş-ı k  f  r ve   urş-ı   eb  ş  r ¹⁰ i   reler ve g  l benefş     oyalar d  şegine   ar  retten olana g  yet ¹¹ ey  d  r y  z   oksan sekizinci b  b verem  'l-meş  neyi bild  r  r verem  'l- ¹² meş  ne d  y     avu  u   ş  şine verem  'l-meş  ne d  rler eger    ardan ¹³ olursa 'al  meti bevli dutıla ve ısıtma duta ve ziy  de a  rıya ve   ası  ı

[73a]

¹ sanca ve ş  k  ldaya ve dili   ara ola ve   ası  ı ş  ş ola ve dem olur ²   aşra   izarur dem olur birezi d  h   dutılır 'il  c     an alalar ³ ve   ub  z   ve benefş   ve   atm   ve m  '-i ş  ' r ile   aynada i  ine otura ⁴ ve d  hn-i benefş   ile ya  layalar   ası  ı ve benefş   ve   atm   ve arpa ⁵ unı ve hind  b   ve 'ineb  's-ş  'leb ile ya  u   deler b  dem ya  ıyla ⁶ 'il  c     deler y  z   oksan   okuzuncı b  b   ur  h  'l-meş  neyi bild  r  r ⁷   ur  h  'l-meş  ne d  y     av  k   ar  hasına d  rler amm   anu   'al  meti ⁸ bevli yana yana acı acı gele ve iri   gele ve g  cile gele ve balı   pulı ⁹ gibi a   a     arışu gele ki  irec  k 'il  c   evvel m  'i'l-'idd ile yuyalar ¹⁰ andan   urş-ı k  knec ile ş  r  b-ı   aş  ş i   reler ve ş  b-ı ebya   ¹¹   ukne   deler z  kerine z  rre  a ile z  r  ka o  lancu  klar   ¹² ş     ıngıra  ına benzer bir   letd  r anı eyle   deler iki y  z  nci b  b ¹³ cereb  'l-meş  neyi bild  r  r cereb  'l-meş  ne d  y     av  k uyuzına d  rler

[73b]

¹ 'al  meti sid  gi bevli yana yana gele ve   o  a ve   atı a  ıra ve giciye ve aru  laya ² ve   at olur ş  ru ş   gel  r ve   an gel  r anu   'il  c   z  m  g-ı keş  r  yla ³ p   e ş  yın y  d  reler ve m  '-i ş  ' r i   reler ve s  d i   reler ⁴ ve b  dem ya  ı i   reler ve meş  neye z  kere   ukne   deler 'avrat s  di ⁵ b  dem ya  ı ve ayva   ekirdegi lu   b   ile   ukne   deler elbetde def   ola ⁶ iki y  z birinci b  b c  m  d  'd-dem fi'l-meş  neyi bild  r  r c  m  d  'd-dem ⁷ fi'l-meş  ne d  y     av  kda   an d  ker anu   'al  meti oldur ki evvel ⁸ sid  kden bile   an gele anu   ş  kine olur ya z  arb d   unma  dan ⁹ ş  kine olur ve ş  v  k d  rler ve ditrer 'il  c  

sikencübîn-i ‘unşulî içeler ¹⁰ gitmezse tavşan mayasın hıķne édeler gitmezse müdirrât vèreler ¹¹ kerefis tohmı hıyâr tohmı ve râziyâne tohmı gibi iki yüz ikinci bâb ¹² veca‘ü’l-meşāneyi bildürür veca‘ü’l-meşāne dèyü kavuķ aķrısına dèrler ¹³ eger ‘alāmeti aķrıyup yanarsa kavuķı şusaya anuñ ‘ilācı bezr-i farfah

[74a]

¹ ve hıyâr bunları içeler ve benefşe yaķını damladalar zekeri içine ² def̣ ola iki yüz üçünci bâb rîhü’l-meşāneyi bildürür rîhü’l- ³ meşāne dèyü kavuķ yèline dèrler ‘alāmeti gerilmek ola kaçan kavuķ ⁴ bir yanından yatup bir yanına dönince anuñ ‘ilācı mā’-i uşul ⁵ içüreler ve dühn-i hîrū‘ içüreler ve kavuķına sezāb ve kûtenc ve şibş ⁶ ve cünd-i bîdester yaķu vuralar kasuķına bâbādiya yaķıyla yaķlayalar ⁷ def̣ ola inşāallahu te‘ālā iki yüz dördünci bâb haşātü’l-kilyeyi ⁸ bildürür haşātü’l-kilye dèyü bögrek taşına dèrler sebebi i‘tidālden ⁹ hāric harāreti sebebiyle hılṭ-ı ģalîz tehaccür olup taş olur ¹⁰ ‘alāmeti bevldağı kızılşağı kum gibi çökelek ola kuyruk şokunı ¹¹ üzere ‘alîl hiss ède kim bir nesne aşılmuş şıklet vèrür içerüden ¹² ve kaçan bağarsukları yèmek ile tolsa aķrıya zahmet ède vaķt ¹³ olahāyalar-ıla aķrıya ve kılınca beñzer aķrısı kıatı ola ‘ilācı

[74b]

¹ evvel kusduralar ve balġam-ı ishāl édeler ve idrār édeler hıyâr tohmı ² ve şînhıyâr tohmı ve kerefis tohmı ile sikencübîn-i ‘unşulî içeler ³ ve kuruş-ı kāk nec yèdüreler ve daķı şibş ve hılbe ve kurtum ve hasek ⁴ ve bâbūnec ve haṭmî ve kerefis ve kerneb ve bersiyāvşān ve şāf ve raṭbe ⁵ ve uşul-i ekber ve varak-ı bezr-i kaṭūnā ve benefşe varakū’s-sūmum ⁶ bunları kaynadalar bêline uralar ve kaydada içinde otura çıķduķdan ⁷ sonra bu şudan içüreler veyā benefşe yaķı dürteler def̣ ola ⁸ paralana gide iki yüz beşinci bâb haşātü’l-meşāneyi bildürür ⁹ haşātü’l-meşāne dèyü kavuķ taşına dèrler ammā bögrek taşı kızılşağı ¹⁰ olur kavuķ taşı aķ olur anuñ ‘alāmeti kavuķı aķrıya ve sidüġi ¹¹ bevli acıya ve bevli aķ ola ve ġāh ġāh aķ bevli gele ve ‘usrü’l-bevli^{xii} ¹² ola ve dutulı dutulı gele ve şufresi çıķa ba‘zınun ammā bunun ¹³ ‘ilācı bögrek taşı ‘ilācı gibi ola ve zekesine ‘aķreb yaķın hıķne

[75a]

¹ édeler ve ma‘cūn-ı ‘aķreb yèdüreler eger büyük-ise yarup çıkaralar dübür-ile ² zeker aralığında olan yerün yanında çok delük ètmeyeler az édeler ³ tā kim onıla ve hem

^{xii} Metinde ‘usrü’l-ba‘lı şeklinde yanlış yazılmıştır.

pīrlereñ degmede oñılmaz yigit oğlan gerek ⁴ iki yüz altıncı bāb harkatü'l-bevli bildürür harkatü'l-bevl dëyü ⁵ bevl yolu acımağa ve yanmağa dërler 'ilacı lu'āb-ı bezr-i kaçūnā ⁶ ve şarāb-ı benefşe ve mā'-i şa'īr içüreler ve dahı harīkātđan ⁷ ve ekşilerden ve tuzlulardan şakınalar ve nīm-bīrşit yumurda yëyeler ⁸ ve bādem yağı yëyeler ve semüz tavuk şorbāsın yëyeler kabağ-ıla def' ola ⁹ inşāallahu te'ālā iki yüz yedinci bāb ihtibāsü'l-bevli bildürür ¹⁰ ihtibāsü'l-bevl dëyü sidük dutulmağa dërler anuñ 'ilacı ¹¹ müdirrāt vëreler hıyār toħmı ve kavun toħmı ve kerefis toħmı ve rāziyāne ¹² toħmı gibi içüreler açılmaz ise şaksığan beynisin bir çekirdek ¹³ içüreler acla def' ola bi-iznillāhi te'ālā iki yüz sekizinci bāb

[75b]

¹ 'usrü'l-bevli bildürür 'usrü'l-bevl dëyü sidük gücile gelmege dërler eger ² hılt-ı hārdan olursa 'alāmeti bevli kızıl ola ve yana yana ³ gele bevl ve gücile gele anuñ 'ilacı şarāb-ı benefşe ve mā'-i şa'īr ⁴ ve bezr-i kaçūnā yëdüreler müdirrāt vërmeyeler ve issi ğızālar yëmeyeler ⁵ mu'tedil nesneler yëyeler def' ola iki yüz toķuzuncı bāb ⁶ taķtīrū'l-bevli bildürür taķtīrū'l-bevl dëyü sidük damlamasına dërler ⁷ eger hār olacaķ olursa 'alāmeti boz rengi şaru ola ve şafrā ⁸ 'alāmeti ola ve yana 'ilacı bārid nesneler yëyeler süd içüreler ⁹ ve bezr-i farfaħ ve hıyār toħmı ve şānhıyār toħmı ve arpa şuyı içüreler ¹⁰ ve ğızası hindübā ve mārūl ve kabaķ ola ve lu'āb-ı hābb-ı sefercel ¹¹ ve bezr-i kaçūnā lu'ābın vëreler eger şovukđan olursa anuñ 'alāmeti ¹² yana yana gelmeye ve bevli aķ ola ve balğam 'alāmeti ola 'ilacı issi ¹³ otlu bellūť ve hābbü'l-ās ve zencebīl ve kündür ve dārçīnī

[76a]

¹ ve dār-ı fülful bunları yëdüreler ve encīr ve kızıl üzüm yëyeler def' ola ² iki yüz onuncı bāb selesü'l-bevli bildürür selesü'l-bevl dëyü ³ sidük irādetsüz tēz tēz gelmege dërler bürüdetden ola 'alāmeti ⁴ sidügi aķ ola ve yanmaya 'ilacı kündür su'd ve çiftü'l-bellūť ⁵ ve hābbü'l-ās ve şūrīncān ve cülnār ma'cūnı edüp ıtrıfīl-i ⁶ şağīr ile vëreler ve zeyt içine hāzmiyān ve misk katup ⁷ dürteler def' ola iki yüz on birinci bāb el-bevl-i fī'l-firāşı ⁸ bildürür el-bevl-i fī'l-firāş dëyü dōşege işemege dërler meşāne ⁹ ağzınuñ a'zāları geñşemededen olur ekşeri oğlanlarda ve pīrlerde ¹⁰ olur ammā ekşerine 'ilac olmaz tā 'aql-ı bāliğ olduđđan şonra ¹¹ geğer ammā 'ilacı hemān selesü'l-bevl 'ilacıdur ve aķ şemseddin ¹² ma'cūnın vëreler def' ola bi-iznillāhi te'ālā iki yüz on ikinci bāb ¹³

bevlü'd-demi bildürür bevlü'd-dem dëyü kan işemege dërler 'ilâcı kan

[76b]

¹ alalar bâselîk tamarından ve kûrş-ı kehrübâ içüreler veyâ kûrş-ı nefî ² ü'd-dem içüreler ve iki kardaş kanıyla anzurût içüreler iki yüz on ³ üçünci bâb nokşânü'l-bâhı bildürür nokşânü'l-bâh dëyü ⁴ cimâ' edememege ve za'fina dërler eger za'f-ı beden olursa ⁵ ve gızâ azlığından olursa benzi şaru ola ve aruk ola ⁶ ve za'îf ola 'ilâcı gızâyı ziyâde yëyeler ve uyuyalar ve kâlbe sürür ⁷ vërür nesneler edeler ve hûş koku lu yëyeler eger menî azlığından ⁸ olursa 'alâmeti menî çıktuğı vakt gücile çıka ve az çıka ⁹ eger menînüñ âlâtı yübüsetinden olursa menî ziyâde koyu^{xiii} ola ¹⁰ ve hammâm yaraya anuñ 'ilâcı hammâma gireler ve devâ'-i terengübîn ¹¹ içeler ve zencebîl içeler ve zencebîl mürebbâsın vëreler eger yürek ¹² za'findan olursa 'alâmeti yüregi oynaya ve harâret olmaya ¹³ ve nabzı leyyin ola eger harâreti var-ısa harâret-ile za'findandur

[77a]

¹ anuñ 'ilâcı devâ'ü'l-misk vëreler ve alma şarâbı vëreler ve yürece ² kuvvet vërür nesne vëreler eger ma'de za'findan olursa ³ yukaruda ma'de bâbın görüp 'ilâcı anı göre andan edeler ⁴ eger bağır za'findan olursa 'alâmeti yukaruda bağır za'fı ⁵ bâbınuñ 'alâmetidür 'ilâcı anuñ 'ilâcıdur eger dimâğ za'findan ⁶ olursa 'alâmeti 'akd-ı kem ola ve cimâ'da kâdir olmaya ederse ⁷ bir niçe zamân kendüye gelmeye 'ilâcı dimâğa kuvvet vëreler ⁸ şarâb-ı 'anber ile ve devâ'ü'l-misk ile ve dahı hûş koku gızâlar ⁹ yëyeler eger bögrekler za'findan olursa 'alâmeti anuñ bâbında ¹⁰ göreler 'ilâcı andan edeler eger zekerüñ sıjiri za'findan ¹¹ ve şovukluğundan olursa 'alâmeti bellüdür yarusı kıvâma gelür ¹² yarusı gelmez ve zeker incelür 'ilâcı fâlic 'ilâcıdur ammâ degmesi ¹³ hâlâş olmaz iki yüz on dördünci bâb sür'atü'l-inzâli bildürür

[77b]

¹ sür'atü'l-inzâl dëyü tüz gelmege dërler menînüñ sebebi za'f-ı ² mäsikedendür eger bürüdetden olursa 'alâmeti keşîr ola ³ ammâ rakîk ola 'ilâcı istifrag edeler kusalar ishâl ile ⁴ ve kusmağ-ıla ve kasığı ve kuyruk sokunını vehâyayı mersîn yağıyla ⁵ yağlayalar ve kuş yağıyla yağlayalar ve ma'cün-ı kancenôs yëyeler eger ⁶ hiddeti menîden ise 'alâmeti yana yana gelür 'ilâcı bellüt ⁷ ve mersîn ve bârid eşyâlar yëdüreler afyön yëyeler def' ola ⁸ iki yüz on beşinci bâb keşretü's-şehveti bildürür keşretü's-şehvet ⁹

^{xiii} Metinde ثيو şeklinde yazılmıştır.

dëyü menî çokluğına dërler eger keşret-i menîden veyâ keşret-i ruṭbât ¹⁰ menhiyyeden olursa ‘alâmeti nefḥi ziyâde ola ve aḳ ola menî ¹¹ ve sovuḳ ola ‘ilâcî sa‘ter ve sezâb ve ḳûtenc ve cevâriş-i kemmûn yëdüreler ¹² iki yüz on altıncı bâb düdü’l-menî ve’l-vedîyi bildürür düdü’l-menî ¹³ ve’l-vedî dëyü menîninüñ ve aḳ şuyun ve menîye benzer nesnenün aḳmasına

[78a]

¹ dërler menîninüñ ev‘iyesinün bürüdetinden ve ḳuvvet-i mäsikesinün ² za‘findan olur tâ hattâ menî gibi bir aḳ nesne gelür aḳar ihtiyârsuz ³ cünüb oldum şanurlar ammâ şafıla gelmeyüp cünüb olmaz ve bël ⁴ şovuḳlanur olur ‘ilâcî ḳûtenc ve su‘d ve cülnâr ve bezr-i sezâb ⁵ ve mürr ve kemmûn ve çörek otı ve mî‘a yëyeler ve cevâriş-i kemmûn yëyeler ⁶ iki yüz on yëdinci bâb ihtilâmı bildürür ihtilâm dëyü düş azmağa ⁷ dërler ‘ilâcî arḳaya yaşılanmış ḳurşun vuralar arḳa üzerine ⁸ yatmayalar ve döşegine sögüt yaprağı ḳoyalar fencengüş yaprağı ḳoyalar ⁹ döşege iki yüz on sekizinci bâb ḳarîsimüsü bildürür ḳarîsi ¹⁰ mûs dëyü zeker ḳalka menî gelmeye aña dërler ‘ilâcî menî ziyâde eyler ¹¹ nesne yëdüreler ve arḳa üzerine yatalar iki yüz on toḳuzuncı bâb ¹² ğadyûtı bildürür ğadyût dëyü kişi cimâ‘ éderken inzâl vaktında ¹³ sançmağa dërler ‘ilâcî evvel ayak yolına vara ayırtlana kendüyi andan

[78b]

¹ cimâ‘ éde ve ḳâbız nesneler yëdüreler ve aḳâḳıyâ ve remek ve cülnâr ve şamğ ² ve kündür bunları şâf édeler getüreler ardından iki yüz yigirminci bâb ³ evremü’l-üsneyni bildürür evremü’l-üsneyn dëyü ḥâyalar şişine dërler ⁴ eger ḥâr olacaḳ olursa ‘alâmeti kızıl ola ve ḳatı şiş ola ve yana ⁵ ve ağrıya ‘ilâcî bâselîḳ tamarından ḳan alalar ve sirkeye ve gül şuyına ⁶ baturulmuş bir pâre bez vuralar ve ḳişnîc şuyı ve ‘inebü’s-şaleb şuyı ⁷ ve hindübâ şuyı dürteler andan sonra arpa unı baḳla unı noḥûd ⁸ unı vuralar andan sonra bâbünec ve iklîl ve kemmûn yumurda ⁹ ağıyla ve gül yağıyla vuralar def‘ ola eger bârid balğamı olursa ¹⁰ ‘alâmeti aḳ ola levni ve yumşak ola şişi ve ağrısı az ola ¹¹ anun ‘ilâcî ḳusduralar balğamı ve daḥı üzerine kemmûn ve iklîl ve bâbünec ¹² ve ḥulbe ve muḳul ve şamğ bunları üzerine yaḳu éde édeler eger sevdâyı ¹³ olursa ‘alâmeti ḳatı ola ve gökçil boz ola şişi ‘ilâcî

[79a]

¹ ḳusduralar def‘ ola ve ilikler yağlar ile yağlayalar ve şarâb-ıla şamğ ² ḳaynadup

vuralar iki yüz yigirmi birinci bāb ‘ākūnāyı bildürür ³ ‘ākūnā dēyü zeker segirmege dērler ve gerilür ba‘zı şişer ve yanar ⁴ ve karnı şişer ve şovuk dērler ba‘zı olur dahı ammā ‘ilācī ⁵ kan alalar ve ṭabī‘atı temürhindī ile telyīn edeler ve şovuk ⁶ zīmād vuralar ve ḥacāmat edeler def̣ ola iki yüz yigirmi ikinci bāb ⁷ veca‘ü’l-ūsneyni bildürür veca‘ü’l-ūsneyn dēyü ḥāyalar aḡrısına ⁸ dērler eger sū’-i mizāc ḥārdan olursa ‘alāmeti yana ve aḡrıya ⁹ anuḡ ‘ilācī afyōn aḡāḡıyā ve keşīrā ve gül yaḡı dürteler eger sū’-i ¹⁰ mizāc bāridden olursa ‘alāmeti aḡrısı az ola ve uyuşı ¹¹ aḡrıya ‘ilācī ferfiyūn ḡatılmış dūhn-i ḡirū‘ sūreler eger yelden ¹² olursa ‘alāmeti aḡrısı geze ve gerile şıḡl olmaya ‘ilācī issi ¹³ yaḡlar ile yaḡlayalar ammā bābūnec gibi içinde cūd-i bīdester ḡatalar

[79b]

¹ iki yüz yigirmi üçüncü bāb ‘azmū’l-ūsneyn fi’l-ḡuşyeyi bildürür ² ḡāyaları semriyüp büyümege dērler ‘ilācī bezr-i benc ve bezr-i şevkerān ve kişnīc ³ vuralar iki yüz yigirmi dördüncü bāb irtifā‘ü’l-ḡuşşeteyni ⁴ bildürür irtifā‘ü’l-ḡuşşeteyn dēyü ḡāyalar yukaru gitmege dērler ve ḡatılmaḡa ⁵ dērler tā ḡattā ḡayb olur ve ḡücile işer ‘ilācī ḡammāma varalar ⁶ ve cāzib zīmādlar uralar bābūnec ve iklīlū’l-melik gibi iki yüz yigirmi ⁷ beşinci bāb ḡurūḡū’z-zeker ve’l-ḡuşyeyi bildürür ḡurūḡū’z-zeker ve’l-ḡuşye ⁸ dēyü zekerūn ve ḡāyalaruḡ ḡarḡasına dērler ‘ilācī eger tāze olmuş ise ⁹ mürdeseng ve şabr lülü ḡar‘-ı muḡḡarīḡ ve şādenc ve cūlnār bunları dōḡup ¹⁰ ekeler ve merhem edeler vuralar iki yüz yigirmi altıncı bāb ¹¹ ḡikketū’l-ḡaşībi bildürür ḡikketū’l-ḡaşīb dēyü ḡāya ḡicimege dērler ¹² ‘ilācī kan alalar ve maṭbūḡ-ı helīle yēyeler ve māş^{xiv} ve kerefis şuyı ¹³ ve sirke ve gül yaḡı ile sūreler andan yumurda aḡı sūreler eger gitmezse

[80a]

¹ sūlūk vuralar ve ḡasıḡuḡ altında buṭ üstinde ḡacāmat edeler ² gitmezse uyuz otunı dürteler def̣ ola iki yüz yigirmi yēdinci bāb ³ evremū’l-ḡaḡabı bildürür evremū’l-ḡaḡab dēyü zeker şişine dērler ⁴ hemān ‘alāmeti ve ‘ilācī evremū’l-ḡuşyeteyn gibidür ve sebebi dahı eyledür ⁵ etmek gerek iki yüz yigirmi sekizinci bāb şıḡāḡū’l-ḡaşabı bildürür ⁶ şıḡāḡū’l-ḡaşab dēyü zeker yaruḡına dērler ‘ilācī ḡīmūliyā ve tūtiyā ⁷ ve ḡinnā ve şem‘ ve gül yaḡı yumurda şarusı ile merhem edüp ol şıḡāḡa ⁸ vuralar def̣ ola iki yüz yigirmi ṭoḡuzuncı bāb ‘ivācū’l-ḡaşībi bildürür ⁹ ‘ivācū’l-ḡaşīb dēyü zeker egrilmege dērler ‘ilācī yaḡlar ile ve ilikler ¹⁰ ile ve şem‘ ve rāziyānec ile yaḡlayalar andan beyni dürteler

^{xiv} Metinde māşā şeklinde yanlış yazılmıştır.

toğrula ¹¹ def̣ ola eger allāh dilerse iki yüz otuzuncı bāb ta'līl ve'l-veşe ¹² fī'l-kaşībi bildürür zekerūn yekeligine dērler 'ilācı yanmış büre ¹³ ve remā[d]-ı haṭabū'l-kürünb uralar eger gitmezse keseler üzerine zencār

[80b]

¹ ve zāc ekeler def̣ ola bi-iznillāhi te'ālā iki yüz otuz birinci bāb ² süddetü'l-mecri'l-kaşībi bildürür zekerūn yolına südde olsa eger sivilcilerden ³ olursa ki anda çıkar 'alāmeti bevli gelürken yana yana gele ve gücile ⁴ çıka 'ilācı bāselīkden kan alalar ve lu'āb-ı bezr-i kaṭūnā ve bezr-i baḳlatū ⁵ 'l-ḥamka yēyeler ve 'avrat südiyle şāf-ı ebyaz zekerine ḥuḳne édeler ⁶ def̣ ola iki yüz otuz ikinci bāb uḳrı bildürür uḳr dēyü ⁷ oğlan toğurmamağa dērler 'alāmeti ḥayz kanı raḳīḳ olup ⁸ ve doḡmaya ve ḳasıḡı kılı az ola ve ḥayzı az gele 'ilācı evvel bedeni ⁹ ayāric-ile ayırtlayalar andan issi ma'cūnlar yēyeler ve daḡı za'ferān ve sūnbül ¹⁰ ve iklīl ve sādec-i hindī ve ḳurdīmānā ve şarusı yumurdanun ve iç yaḡı ¹¹ ile şāflar édeler eger ruṭūbetden olursa 'alāmeti dāyimā raḡimden ¹² ruṭūbet aḳa ve gebe ola girü düşe üç günlük ola veyā bir ¹³ aylık ola veyā iki aylık ola girü düşe 'ilācı balḡamı ishāl

[81a]

¹ éde ve ḳusduralar ve daḡı toḡm-ı ḡanzal ve anzurūt ve şāb ve summāk ² ve mürr ve za'ferān ve 'ūd ve bal ile şāflar édeler götüreler ³ ve ḥuḳne édeler eger yēlden olursa 'alāmeti dāyimā ḳasıḡı yēllene ⁴ ve oğlan ḳala ammā düşe 'ilācı mā'-i uşul içe ve daḡı ḡurū' yaḡı ⁵ içe daḡı gebe olmazdan öḡdin ve cevāriş-i kemmūn içe eger semüz ⁶ likden olursa ve arıḳlada eger arıḳlıḳdan olursa semirde eger raḡim ⁷ egrilikden olursa aḡa göre 'ilāc éde ve daḡı zeker ḳısalıḡından daḡı ⁸ olursa sevdādan ve şafrādan ve ḡiddetinden olursa ve keşret-i demūn ⁹ ḳuvvetinden olursa aḡa göre 'alāmetin görüp 'ilāc édeler erūn ¹⁰ ḳaḡısının ve 'avratun ḳaḡısının oḡlı ḳızı olmazsa bileyim dērsen ¹¹ menīlerin mārūl dibine dōke ḳaḡısının menīsi mārūlı ḳurudursa ¹² anun olmaz yāḡud yēdi dürlü ḡubūbāt ile buḡdayı var-ısa ve noḡūd ve ṭarı ¹³ ve baḳla ve mercūmek ve böḡrölce alsın iki ḳaba ḳoysun birine er ve birine 'avrat

[81b]

¹ işeye ḳaḡısının ḳillenürse olur ḳurıyup ḳillenmeyenün olmaz ² ammā yēdi güne dek durmak gerekdür eger bir diş sarımsaḡı 'avrat ³ öḡdin getüre geceyle şabāḡ aḡzından gelürse ḳoḳusu elbetde oḡlı ⁴ olur aḡa göre 'ilāc édeler inşāallahu 'aleyhi iki yüz otuz

üçüncü bâb ⁵ recâyı bildürür recâ dëyü ‘avrat gebe şekl olup karnı büyüyüp ⁶ ve hayzı dutulup ve levni tağyîr olup ve aş yerüp tã hattâ oğlan ⁷ gibi debrenüp ammâ gebe olmayup raħimde yelden olup veyâ şişden ⁸ olmağa dërler bunı ki gördük on iki aydan geçdi oğlan ⁹ degüldür bildük pes ‘ilâcı etmek gerek anuñ ‘ilâcı mâ’-i uşul içe ¹⁰ hurû‘ yağıyla ve ayâric içeler ġâziyâ gibi tiryâķ-ı erba‘a yêye ve hayzın ¹¹ yêdüreler def‘ ola iki yüz otuz dördüncü bâb keşretü’t-ťamsı bildürür ¹² keşretü’t-ťamsı dëyü çok hayz kanı akmağa dërler eger kan çokluğundan ¹³ olursa ‘alâmeti tamarları tolu ola ne kadar aķa bedeni yeynile za‘f

[82a]

¹ yörenmeyince dutmayalar ve levni tağyîr olmayınca ‘ilâc etmekler ‘ilâcı ² bâselîķ tamarından kan alalar ve memelerini yağlayalar ve kuru şişe çekeler ³ memeleri altına ve kuruş-ı kehrübâ yêdüreler ve bunı şâf êdüp getüreler ⁴ cülnâr ve şâb ve kühül ve ‘afaş ve kuşürü’l-kündür ve aķâķiyâ ve mâ’ü’l ⁵ âs ile şâflar êdeler getüreler eger ruťubet ġalebeliğinden ⁶ olursa ‘alâmeti ‘avrat birez panbuķ getüre şabâh yuya andan ⁷ nazar êde eger şaru-y-ısa şafrâdandur eger kâra olursa sevdâdandur ⁸ eger aķ ola balğamdandur ‘ilâcı aña göre müşhil vëreler ol maraz ⁹ def‘ ola iki yüz otuz beşinci bâb kuruñhü’r-raħmi bildürür kuruñhü ¹⁰ ‘r-raħm dëyü raħm yarasına ve karhasına dërler anuñ ‘ilâcı kündür ve anzurüt ¹¹ ve demü’l-aħaveyn ve mürr ve şâb ve kuşürü’r-rummân ve cevzü’s-serv ¹² bunları şâf êdüp getüreler ve mâ’-i lisânü’l-ħamel ve mâ’ü’l-âs ¹³ ile ħuķne êdeler önñden karha kan-ıla iriñ gelmek ve ağrımağdan

[82b]

¹ bellü olur râyiħa daħı gelür kuruş-ı kehrübâ içüreler def‘ ola iki yüz otuz ² altıncı bâb şuķâķü’r-raħmi bildürür şuķâķü’r-raħm dëyü raħmüñ ³ yaruğına dërler ammâ anuñ ‘alâmeti cimâ‘ êdicek zekere kan bulaşa ⁴ ve ağrıya ‘ilâcı merhem bâselîķden kaz yağı ve tavuķ yağı ve benefşe ⁵ yağı ve şıgır incigi iligi ile kaz yağıyla bir fitîl süreler şoķalar ⁶ iki yüz otuz yêdinci bâb ħikketü’r-raħmi bildürür ħikketü’r-raħm dëyü ⁷ raħmi geçmege dërler kañğı ħıltdan olursa ‘alâmetinden bellüdür ‘ilâcı ⁸ ol ħılťı süreler evvel kan alalar ve andan ishâl êdeler ve raħme ⁹ benefşe ve gül yağı dürteler iki yüz otuz sekizinci bâb bevâsîrü’r-raħmi ¹⁰ bildürür bevâsîrü’r-raħm dëyü raħim bevâsirine dërler bellüdür nicekim ol bir ¹¹ bevâsîr-ise bu daħı ancılayın durur ve kan alalar ve sevdâyı süreler ¹² ve eger gitmezse uz ‘avrata göndüreler gide iki yüz otuz toķuzuncı bâb ¹³

seyelānū'r-raḥmi bildürür seyelānū'r-raḥm dēyü raḥimden şu aḳmağa dērler

[83a]

¹ her ne dürlü olursa rengi aḳ şaru ḳara ḥıltıdandır 'ilācı ol ḥıltı ² süreler ve ḥuḳne-i mutavassıṭ édeler andan ḳābız otlar getüreler ³ aḳāḳıyā ve su'd ve 'afaş ve ḳuşürü'r-rummān ve sünbül ve kündür bunları döğüp ⁴ şāflar édeler getüreler iki yüz kırkıncı ihtibāsü't-ṭamsı ⁵ bildürür ihtibāsü't-ṭams dēyü ḥayz ḳanı dutulmağa dērler eger ḡalīz ⁶ demden olursa 'alāmeti ṭamarlar gök gök ola ve gövde şişe ve aḳ ⁷ ola ve çok uyusa 'ilācı anīsōn ve kerefīs ve rāziyāne toḥmı ve fütenc ve ⁸ müşk-i ṭarāmşī' vèreler bal-ıla ḳarışdurup yèdüreler ve incikden ḥacāmat ⁹ édeler ve bunları ḳanḡına vuralar sünbül ve dārçīnī ve selīhe ve ḥabb-ı ¹⁰ belesān ve 'ūd-ı belesān ve cevz-i bevva ve hīl ve ḳuşṭ bunları bişüreler ¹¹ vuralar feth éde yāḥud müdirrāt-ı ḥayz vèreler iki yüz kırk birinci bāb ¹² retḳāyı bildürür retḳā dēyü arşılığa dērler kemük batar yolda cimā' étmege ¹³ ḳomaz anuḡ 'ilācı demür-iledür ḥāşılı bu maraḡ er 'ilācıyla olur

[83b]

¹ nesne degüldür 'avratlar uzı başarur def' ola iki yüz kırk ikinci bāb ² nüşürü'r-raḥmi bildürür nüşürü'r-raḥm dēyü raḥmi ṭaşra domalmağa dērler ³ eger ruṭübetden olursa 'ilācı ishāl-i balḡam édeler ve zanbaḳ yaḡıyla ⁴ raḥminden ḥuḳne édeler ve geñire şarāb-ıla māzū ve ṭarāşīş ve ḥarnūb ⁵ ve ḳarḡ ve aḳāḳıyā ve süḡ ve rāmek bunları ḳaynadup 'avrat arḳası ⁶ üzerine yata ve ḳasıḡına ve ferci yöresine vuralar yine beyāḡıleyn ⁷ ola inşāallahu'l-ḡaniyyü'l-muḡnī iki yüz kırk üçüncü bāb ⁸ meyelān-ı raḥmi bildürür meyelān-ı raḥm dēyü içi egrilmege dērler anı māmīler ⁹ ḳanḡı ṭarafına egrise ol bir ṭarafından ḳan alalar ve balḡamı ishāl ¹⁰ édeler eger ḳabzdan olursa müleyyin vèreler ve ilikler ve ḳaz ve tavuḳ ¹¹ yaḡıyla dürteler iki yüz kırk dördüncü bāb sereṭānū'r-raḥmi bildürür ¹² sereṭānū'r-raḥm dēyü bir ḳatı şişdür ki raḥimde olur vaḳt olur deşilür ¹³ ve yara olur ve ḳarḡa olur 'ilācı şāf-ı ebyaḡ ḥuḳne édeler ve incīr

[84a]

¹ ve 'unnāb ve sibistān ve ḥıyārşenber içeler bādem yaḡıyla ve afyōn ² 'avrat südiyle ḥuḳne édeler iki yüz kırk beşinci bāb evremü'r-raḥmi ³ bildürür evremü'r-raḥm dēyü raḥmüñ şişine dērler esbābı ve 'alāmeti ⁴ hemān evremü'l-külā ve evremü'l-meşāne gibidür ḳandan olan ısıtma ⁵ ṭuta ve dili ḳara ola ve başı aḡrıya ve ḳasıḡı ḳuyruk şoḳunı ⁶ aḡrıya ve sidüḡi gücile gele ve fesāda vère ma'de 'ilācı bāselīḳ ⁷ ṭamarından ḳan alalar

ve asıgı arpa unı baqla unı ve atmı ve benefşe ⁸ ve m -i k zbere ve m -i hind b  ve k f r ile zım d  deler ve g l yağı ⁹ ve benefşe yağı ve bezr-i at n  lu abın fercinden u ne  deler eger ¹⁰ sevd dan olup atı olursa ‘al meti y r yemeye ve incikleri durmaya ¹¹ ve asıgı ağırıya ve atı şış ola ‘il cı sevd dan bedeni ayırtlayalar ¹² andan şıgır iligi ve mu ul ve b sel k n bunları biribirine atalar ¹³ d rteler  stinden vuralar ya u ne  deler ol mar z def  ola

[84b]

¹ iki y z kırk altıncı b b i tin k r-ra mi bild r r i tin k r-ra m d y  ² ra mi bo ulmaya d rler hem n şar a benzer ‘al meti incikleri za  f ³ ola ve benzi şaru ola ve g zi yaşlu ola ve da ı mar z hiss  de ki ⁴ asıgından bir nesne g gsine dek ıkdı andan ‘aklı gide ve hissi b t l ⁵ ola ve şavtı kesile bunun ile şar u  arasında fark bunda k p k ⁶ gelmez şar da gel r ‘il cı  aşy ‘il cı  deler ve m dirr t o ulu nesneler ⁷ o uladalar c nd-i b dester ve k nd s ve atr n ve neft gibi ve zanba  yağı ⁸ i ine ‘anber ve misk atalar ve u ne  deler fercinden ve inciklerin ya layalar ⁹ ve dizin  aş yanından ac mat  deler eyled kden sonra olur ¹⁰ ay riclerden v reler ve meşr d  s v reler eger ayz dutulma dan ¹¹ olursa ayzın a alar m dirr t ayz-ıla ve bu ‘illete men  azalDMA  ¹² gerek ve cim  ı  tmek gerek ve zanba  ya ın get rdeler o ıla inş allahu ¹³ te  l  iki y z kırk y dinci b b b ş r r-ra mi bild r r b ş r r-ra m

[85a]

¹ d y  ra m n sivilcilerine d rler ‘avratlar n urup g rmeg-ile bilin r ² ‘il cı an alalar b sel k amarından andan isf d   merhemini ³ vuralar t  kim o ılır def  ola iki y z kırk sekizinci b b ⁴ nef at r-ra mi bild r r nef at r-ra m d y  ra im y llenmege d rler ‘avratlar ⁵ bil r anu  ‘il cı ay ric y yeler ve cev riş-i kemm n y yeler ve u ne ⁶  deler iki y z kırk to uzuncı b b fat ı bild r r fat  d y  ⁷ asuk yaru ına d rler ekşeri y ld r gel r domalur y ll  nesne ⁸ y yicek  omalur el ile itiv rince gider ve cim    dicek ve a ır ⁹ y k get ricek ve za met  ekicek gel r iner ‘il c y l  der ¹⁰ nesneler y meyeler ve  o  amm mda oturmayalar ve yaş  ız lar y meyeler ve cev  ¹¹ riş-i kemm n y yeler ve c nd-i b dester i eler ve zım d-ı fat  vuralar ¹² def  ola iki y z ellinci b b t ş l  s-s rreyi bild r r t ş l  s-s rre ¹³ d y  g bek domalup aşra ı ma a d rler anu  da ı ‘il cı fat 

[85b]

¹‘ilācīdur cevāriş-i kemmūn yēyeler ve zīmād vuralar iki yüz elli birinci bāb ² devālīyi bildürür devālī dēyü ayak tamarları yoğunlamağa dērler dem-i sevdā ³ vīden olur ekşer hāmmāllarda ve ayak üzre tūranlarda olur ve yayan ⁴ yūriyenlerde olur yeşil veyā gök olur ve yoğunlanur tamarı ⁵ ve kūrcaşur birbirine tolaşmış gibi ‘ilācī kân alalar bāselīkden ⁶ ve sevdāyı ishāl ēdeler andan ol tamarlardan kân alalar ve gālīz ⁷ ğīzālardan şakınalar ol maraž def̣ ola iki yüz elli ikinci bāb ⁸ dā’ū’l-fīli bildürür dā’ū’l-fīl dēyü ayak ve baldır yoğun olup fīl ⁹ ayağı gibi olmağa dērler sebebi sevdā-yı kandan olur ‘alāmeti ¹⁰ issi ola ve gövde boz rengi ola vakt olur işler dağı anuñ ‘ilācī ¹¹ bāselīkden kân alalar ve sevdāyı sūreler ger balgāmdan olursa ¹² ‘alāmeti yoğun ola incik ve aq̣ ola hārāreti olmaya ve yarası ¹³ dağı olmaya anuñ ‘ilācī kūsduuralar h’heftede bir kere ve yemekden perhīz

[86a]

¹ ēdeler ve her gün iki dirhem ıtrīfīl ile buçuk dirhem kündür ve buçuk ² dirhem zencebīl yēyeler ve ayağını şabır-ıla ve mūr-ile ve aq̣ākıyā ile ³ ve cevzū’s-serv ile yaq̣u vuralar iki yüz elli üçüncü bāb ⁴ veca‘ū’z-zahr bildürür veca‘ū’z-zahr dēyü arqa ağrısına dērler ⁵ eger balgāmı hārdan olursa ‘alāmeti aq̣ levnlü ola ve şusamaya ⁶ ve uyq̣udan kalkıcaq̣ katı ağrısı ‘ilācī kūsduuralar ve hābb-ı sūrīncān ⁷ ile ishāl ēdeler eger gitmezse yā kūṣt yağı veyā zanbak yağı ⁸ veyā bābūnec yağı ile yağlayalar ve eger ‘alāmeti şokuldar-ısa ve arqa ⁹ cümle ağrısı ve hārāret olur ve kân ‘alāmetleri olursa ¹⁰ anuñ ‘ilācī bāselīkden kân alalar ve şovuk^{xv} gireler ve ekşi enār ¹¹ şuyın içeler ve şovuk yerlerde yēyeler iki yüz elli dördüncü bāb ¹² veca‘ū’l-hāzireyi bildürür veca‘ū’l-hāzire dēyü yan başlar ağrısına ¹³ dērler anuñ dağı ‘ilācī arqa ağrısının evvelki nev‘ ‘ilācīdur

[86b]

¹ ve issi şāflar getüreler tā kim def̣ ola iki yüz elli beşinci bāb ² veca‘-ı mafāşılı bildürür veca‘-ı mafāşıl dēyü öñ yerler ağrısına ³ dērler bir şişdür en yerlerde dizlerde ve ağrı en yaralarında ⁴ ağrı amma sāyir şişler gibi iriñ durmaz eger kandan olursa ⁵ anuñ ‘alāmeti kızıl ola ve şişe ve ağrıya ve sanca ve tamarları tolu ⁶ tolu ola ‘ilācī kân alalar ekhelden ve maṭbūh-ı sūrīncān vēreler ⁷ andan ol yere şandal ve gül ve māmīşā ve aq̣ākıyā ve sirke ve hindübā ⁸ şuyı ve küzbere şuyı zīmād ēdeler andan ağrısı katı olursa ⁹ afyōn ve

^{xv} Bağlam gereği bu kelimedden sonra yere kelimesi olması gerekmektedir.

yabrūh ve mā'-i ḥas vuralar kaçan kim eskiye benefşe ¹⁰ ve ḥaṭmī ve iklīlū'l-melik ve bābūnec ve sūrincān bunları zīmād édeler ¹¹ eger şafrādan olursa 'alāmeti şaru levnlü ola ve az şişe ¹² ve ağrısı katı ola ve yana ve şovuk nesneden şafā süre ve şafrā ¹³ 'alāmeti ola 'ilācı ḳan alalar ve andan maṭbūh-ı helīlec ile ishāl

[87a]

¹ édeler ve bezr-i ḳaṭūnā ve sirke ve cerā[de]tū'l-ḳar' ve mā'-i ḥıyār ve kāfūr ² ve mā'-i ḥayy bunları zīmād édeler eger ağrısı diñmezse mercümek ³ ve yanmış şükük ve sūrincān vuralar eger balğamdan olursa 'alāmeti ⁴ aḳ ola ve az yana ve ağrısı kemük içinde ola ve issi nesnelerden ⁵ şafā süre ve balğam 'alāmeti ola 'ilācı ḳusduralar ve muğlāb ⁶ içürelər ḥabb-ı sūrincān ile ishāl édeler andan iklīlū'l-melik ⁷ ve bābūnec ve şıbs ve ḥaṭmī ve mī'a ve mürr ve şabr ve cünd-i bīdeste ⁸ ve ferfiyūn ve lu'āb-ı ḥulbe ve bezr-i kettān ve bābūnec yağı dürteler eger ⁹ sevdādan olursa 'alāmeti ağzı ḳuru ola ve levni gökçil ¹⁰ ola ve şişi katı ola ve ḥammāmdan ve issi nesneden şafā süre ¹¹ ve sevdā 'alāmeti ola 'ilācı ḳan alalar ve muğlāb içürüp ishāl-i ¹² sevdā édeler ve zīmād vuralar ilikler ve ḥār u raṭb yağlar gibi ¹³ eger iki ḥılṭdan olursa 'alāmeti ne issi yaraya ve ne şovuk yaraya

[87b]

¹ 'ilācın 'alāmetine göre édeler eger yelden ise bir yerde durmaz gezer ² naḳl eder 'ilācı ferfiyūn yağı dürteler ve bābūnec yağı içine ferfiyūn-ıla ³ bīdeste vèrelər ve yel ṭağıdıcı nesneler yèyeler def' ola bi-iznillāh ⁴ iki yüz elli altıncı bāb veca'ū'l-vereki bildürür veca'ū'l-verek ⁵ dèyü ḳalçalar ağrısına dèrler 'alāmeti veca'-ı mafāşıl 'alāmeti gibidür ⁶ ammā 'ilācı degül eger demevī olursa ḳusduralar 'ilācı ḳan alalar ⁷ bāselīḳden eger balğamdan olursa ḥuḳne édeler ve şāf getürelər ⁸ ve acıḳduralar ve ferfiyūn yağı cünd-i bīdeste ḳatalar dürteler ammā şol ⁹ ṭarafında olan yaramazdur allāhu te'ālā āsān ède iki yüz elli yèdinci bāb ¹⁰ 'ırḳū'n-nisāyı bildürür 'ırḳū'n-nisā dèyü yan başından buṭun ṭaşı ¹¹ yüzinden ḳaḳ dize degin belki ṭopuğa degin iner ağrısı 'ilācı ¹² bāselīḳden ḳan alalar andan 'ırḳū'n-nisādan ḳan alalar andan ¹³ veca'-ı verekün 'ilācın édeler balğamī 'ilāc def' ola iki yüz elli sekizinci bāb

[88a]

¹ nār-ı fārsiyyeyi bildürür nār-ı fārsiyye dèyü ateş pāresine dèrler şol ot ² çoğana beñzer ḳızıl ḳızıl olur ve gökçil olur ekşer ayaḳda olur ³ 'ilācı ḳan alalar ve ishāl édeler ve mā'-

i şa‘îr içürel ve mǎ’-i ⁴ hıyār ve karpuz şuyı ve huzaż ve kǎfūr ve lu‘āb-ı bezr-i kǎtūnā ⁵ lu‘ābı ve lisānū’l-ḥamel ve sirke ve ‘afaş vuralar iki yüz elli toközuncı bāb ⁶ şerāyı bildürür şerā dēyü kūrdeşene dērler eger balğam-ı bevraķīden ⁷ olursa ‘alāmetiaķ ola ve gēceyile depreşe ‘ilācı tūrbūd ile ⁸ maṭbūḥ-ı helīle vèreler ve sikencübīn-i ‘aselī vèreler ve ḥammāma ⁹ gireler mǎ’-i kerefis ile ve sirke ile mǎ’-i şa‘îr dürteler eger demevī ¹⁰ olursa ‘alāmeti kıızıl ola ekşer gündüz depreşe gicişe ve taşra ¹¹ vara ifrāt gicişe ‘ilācı kǎn alalar ve zerdālū şuyı ve mǎ’ü’r-rummān ¹² ve erük şuyı içürel ve sirkeli aşlar yēdüreler ve kōruk şuyı ¹³ içürel ve akrāş-ı kǎfūr yēdüreler ve şovuk şū koyunalar ve sirke-y-ile

[88b]

¹ gül şuyın dürteler ve kepeg-ile karpuz çekirdegin dürteler ve gül yağı dürteler ² şarāb-ı şandal içeler iki yüz altmışıncı bāb māşerāyı bildürür ³ māşerā dēyü ısırguya dērler ve kıızıl-ıla daḥı dērler bir şişdür ⁴ yüzde ve alında ekşer olur ‘alāmeti kıızıl ola yüz ve kǎlkına şişe ⁵ ve şokuldaya sanca daḥı anuḡ ‘ilācı kǎn alalar ve incikden ḥacāmat ⁶ édeler ve ishāl édeler mǎ’-i fevākih ile ve başa ve yüze gül şuyı ⁷ ve kǎfūr ve mercümek suyu ve küzbere ve ‘unnāb bunları kǎynadup dürteler ⁸ iki yüz altmış birinci bāb ṭā‘ūnı bildürür ṭā‘ūn dēyü yumrucağa ⁹ dērler buṭda kōltuķda ve kulaķ ardında yaramazı kulaķ ardındağı ¹⁰ ile şol kōltuķdur ‘alāmeti ziyāde yana ve kusa ve yüregi oynaya ¹¹ ve sayıķlaya ammā anuḡ ‘ilācı yürege kuvvet vèreler gül ve şandal ¹² ve lāden ve lişān-ı serv ve ṭīn-ı ermenī yēdüreler ve ṭilā édeler ¹³ yürek üstine ammā ṭā‘ūnuḡ üzerine şovuk nesne vurmayalar

[89a]

¹ piliçler yarup vuralar ve şovuk yèrde yaturalar ammā o ṭā‘ūnı ² şovuķdan şaklayalar ve kǎn almayalar meger şehirde ilde belürdügi ³ vaķt alalar ve mercümek aşı ve sirkelü şurūblar yēdüreler ve gāvzubān ⁴ şuyın içürel ve gül şuyıyla şandal ve līmōn ve rībās şarābın ⁵ içeler ve kǎnı galīz eder nesneler yēyeler evini sirke-y-ile şulayalar ⁶ deşilicek merhem-i kǎfūr ile oṡuldalar aķıdalar çıkınca iriḡi ⁷ iki yüz altmış ikinci bāb ākileyi bildürür ākile dēyü yenür ⁸ başa dērler anuḡ ‘ilācı hemān ṭağılmaķdan tā sağ ete varınca ⁹ andan merhem-i bāselīķūn-ıla ‘ilācı édeler iki yüz altmış üçüncü bāb ¹⁰ evrāmū’l-mağabini bildürür evrāmū’l-mağabin dēyü türkīce hıyāraķ ¹¹ dērler buṭda olur yumrıcaķ gibi olur ammā uzun olur ‘acemce ¹² yafra dērler üzerine ṭağıdıcı yaķu vuralar yā kettān

tohmı süd-ile ¹³ kaynadup vuralar deşilürse aķ merhem ile ‘ilāc edeler tā kim

[89b]

¹ oñıla bundan ķorķu yokdur řā‘ūn gibi iki yüz altmış dördünci bāb ² dümmeli bildürür dümmel dēyü ıbana dērler dem-i hārdan olur ki ruṭūbet-i ³ ġalīza arıřmadan olur ‘ilācı an alalar ve daħı mā’-i fevākih vēreler ⁴ sikencübīn iüreler andan bezr-i aṭūnā lu‘ābıyla yumurda aġın ⁵ vuralar andan iki ü ġünden řonra un-ıla incīr dōġup ⁶ vuralar ve deřmek iün ekři ġamīr ve gögercin boķı ve bezr-i merv ⁷ ve sōyünmedük kire ve yumurda řarusın ve bal ile yoġurup uralar üzerine ⁸ tā kim deřile andan aķ merhem-ile oñıldalar eger zūrūr ekerlerse ⁹ olur def‘ ola iki yüz altmış beřinci bāb sel‘ayı bildürür sel‘a ¹⁰ dēyü ura dērler dōrt dürlüdür biri řaġm-ı dūrāyic yaġı gibidür biri ¹¹ ‘aselī koyu bal gibidür ii ve biri laġmīdür et gibidür biri řirārī ¹² dūr iriņ gibidür ve at üzerinde oynar et-ile yapıřup depredince ¹³ ‘ilācı balġam süreler türbüdlü ġabb-ıla ve dāħiliyūn vuralar eger

[90a]

¹ gitmezse yaralar ıķaralar ammā ġar gibi bir nesnesi olur bile ıķaralar ² def‘ ola oñıla bi-emri’l-lāhi te‘ālā iki yüz altmış altıncı bāb ³ ‘uķdeyi bildürür ‘uķde dēyü elde ayakda yel dōkilür ve sigil dōkilür ⁴ yumrulanur atı bařıcaķ ġayb olur aņa dērler ‘ilācı bir yaşşı aġac-ıla ⁵ vuralar řaġıdalar üzerine řabr ve ġuzař ve aķāķıyā ve balıķ yelimi ⁶ vuralar üstine yaşşı urřun baġlayalar iki yüz altmış yēdinci bāb ⁷ ġanāzīri bildürür ġanāzīr dēyü doņuz başına dērler ki boġazda ⁸ yumru yumru nesneler olur ur gibi ammā ur gibi oynamaz ve yumşak ⁹ degüldür atıdur dem olur deşilür ‘ilācı usduralar ve türbüd ile ¹⁰ ġabb vēreler ishāl edeler ve ġızāyı az yēyeler ve merhem-i dāħiliyūn ¹¹ vuralar iine irsā bile atalar andan ıbana vuralar tā kim ¹² deşile andan ara merhem ile oñıldalar inřāallahu te‘ālā gide ¹³ iki yüz altmış toķuzuncı bāb cüzām ve dā’ü’l-esedi bildürür cüzām

[90b]

¹ ve dā’ü’l-esed dēyü ikisi birdür yoldaġılara dērler mizāc-ı sevdā anuņ ² bedene intiřārından gelür eger ol sevdā anuņ dürtisinden ³ azmış olursa aņa dā’ü’l-esed dērler eger mürri-ı řafrānuņ ⁴ iġtirāķından olmış řafrā sevdāsına buņa degmede dermān olmaz ⁵ a‘zāsı yara yara olur cüzāmuņ ‘alāmetleri āvāzı baġlu ve źīķ ⁶ ola ve gözinüņ aġı bulana oġala ve yüzi ızıl ola veyā göñline ⁷ māyil ola urřun levninde ola ve ayasın oņat aņa

açmaya ⁸ ve ayasının baş barmak yumurdaşı ve balık eti olmaya ve kaşı ve kirpigi ⁹ döküle ve saçını ince ve tağuk ola ve yüzinde yumru yumru nesne ola ¹⁰ ve yöreni yata çöke ve gözi kaşığı kalınlana ve burnu çekirgene ya'nî ¹¹ nefesin genzinden ala ve yüzi gözi dāyim segirir gibi çımgışa ¹² ve derisi kalınlana ammā saç şaḳal dökülmege ve kirpik kaşıla ¹³ dökülürse kişi cüzām olur 'alāmeti olmayınca cüzām olmaz ğayrı

[91a]

¹ 'alāmeti beyle gerekdür 'ilācı tenḳıye-i beden édeler maṭbūḥ-ı aftīmōn ve ayāric ² lūğāziyā ile bir niçe kerre ḥammāma vuralar ve bārid raṭb yağlar sürüneler ³ benefşe ve gül ve nīlūfer gibi ve süd içüreler ve ılkı aşı yēdüreler ⁴ ve tiryāk-ı fāruḳ yēdüreler ammā şonrağı nev'ine tenḳıye édeler ⁵ ve terṭīb édeler ve tetṭıye édeler tā kim def' ola ammā bir niçe kerre ⁶ eylemek gerek şerbeti tamām on kerre ve tiryāk iki yüz dirhem kadar ⁷ yēdürmek gerek ve günde şerbetden ḥammāma varmak gerek inşāallah def' ⁸ ola iki yüz yetmişinci bāb sa'feyi bildürür sa'fe dēyü kel başa ⁹ dērler ekşer oğlancuklarda olur ruṭūbāt-ı fāsıdden ve fażalāt-ı ¹⁰ 'afinden olur başda qarḥa olur ruṭūbet akar ve kanlı şuyı ¹¹ akar 'ilācı kīfālden kan alalar maṭbūḥ-ı helīle ile ishāl édeler ¹² eger mümkün-ise ve ger yok ḥacāmat édeler ve ṭatludan perhīz édeler ¹³ ve etden ve şoğan ve sarımsaḳdan şaḳınalar andan bunı vuralar zerdeçüb

[91b]

¹ ve kışrū'r-rummān ve merneg ve ḥinnā ve sirke ve gül yağı dürteler gitmezse ² bundan kuvvetlü zīmād-ı sa'fe vuralar eger ol gül kuru olursa ³ kemrelene ol sevdādan olur ruṭūbet-i ḥarīḳa ile qarışur taşra ⁴ vurur anuḳ 'ilācı maṭbūḥ-ı aftīmōn veyā ḥabb-ı sevdā vēreler ⁵ ve mizācı terṭīb édeler ḥammāma ve zamğ-ıla ve raṭb nesneler yēyeler ⁶ ve mizācı terṭīb yēmeg-ile gül yağı ve benefşe yağı dürteler yāḥud sülük ⁷ üşüreler ve kıyruḳ yağıyla dürteler ve sa'fe zīmādın vuralar ⁸ def'u'l-lāh dileyeler iki yüz yetmiş birinci bāb çerebi bildürür çereb dēyü ⁹ uyuz dērler biri kurudur ve biri yaşdur demün fesādından ¹⁰ olur yā şafrā veyā tuzlu veyā sevdā qarışur ammā şafrā qarışanuḳ ¹¹ 'alāmeti ince başlu olur ve kızıl olur ve katı gicişür ve aḡrır ¹² ammā sevdā qarışanuḳ 'alāmeti dibi kara kara ola ve aḡrısı olmaz ve çok ¹³ zamān uzar ve gücile gider ammā balğam qarışanuḳ 'alāmeti uyuz ak

[92a]

¹ ola ve yayıla ve iriṇi çok ola 'ilācı her neden olursa ² kan alalar maṭbūḥ-ı aftīmōn veyā

helīlec maṭbūhın vèreler ³ ḥāşılı her neden olursa anı çıkaralar ishāl édeler andan ⁴ uyuz otın dürteler def̣ ola bi-iznillāhi te‘ālā iki yüz yetmiş ikinci bāb ⁵ ḥikkeyi bildürür ḥikke dèyü giciyige dèrler sebebi buḥārāt-ı ḥarīḳdūr ⁶ ḥāredür ve lezzā‘dur ammā laṭīfdür andan ḥikke ḥāşıl olur ⁷ ammā tēz gider eger ḡalīz olursa ḥikke ḥāşıl olur gitmez ḥayli ⁸ zamān ṭurur balıḳ ve bastırma ve ṭuzlu nesneler yémekden olur ⁹ ‘ilācı evvel mā’-i şa‘īr içürelər ve mā’ü’l-cübn içürelər ve ḥammāma ¹⁰ varalar andan ḳan alalar ve ishāl édeler yanmış ḥılṭ çıkarıcı nesneler ¹¹ ile ve gül yağıyla sirke dürteler bir pāre kerefis şuyıyla büre dahı ¹² ḳatalar ve cimā‘dan şaḳınalar ve ḥammāma çok varalar def̣ ola inşāallah ¹³ iki yüz yetmiş üçüncü bāb ḳūpādı bildürür ḳūpād dèyü demregüye

[92b]

¹ ḳaraya māyil olup ḳalıṅ olursa sevdādandur ḳızıla māyil ² olursa şafrādandur ve aḳ olursa balḡamdandur ‘ilācı ḳan alalar ³ her ne ḥılṭdan olursa ol ḥılṭı süreler andan maṭbūh-ı ⁴ aftīmōn vèreler ve sülük üşürelər ve oruçlu ḳişinüḡ dişi kirin ⁵ dürteler yāḥud helīlec-i aşfer ve erük şamḡ ve sirke dürteler ḳızmaḳ ve ḳaşımāḳdan ⁶ şonra olmazsa temregü otı dürteler def̣ ola inşāallahu te‘ālā ⁷ iki yüz yetmiş dördüncü bāb te‘līli bildürür te‘līl dèyü sigile ⁸ dèrler bir niçe nev‘ olur cümleñüḡ sebebi ḥılṭ-ı ḡalīzdür sevdāyı ⁹ ve balḡamı ile mürekkebliginden olur ‘ilācı ḳan ḡālib-ise ḳan alalar ¹⁰ veyāḥud maṭbūh-ı aftīmōn ile türbūd içürelər veyā lūḡāziyā içürelər ¹¹ bādem yağıyla mā’-i uşul içürdükden şonra sevdāyı süreler ¹² ve ḥammāma varalar ve kebere yapraḡın ve mersīn ve şūnīz ve sirke ve ṭuz ¹³ bunların-ıla uralar gitmezse keseler ya tēz ot vurup yèdürelər

[93a]

¹ iki yüz yetmiş beşinci bāb cüderi bildürür cüder dèyü çiçeḡe ² dèrler ḡaleyān-ı demden olur anuḡ ‘alāmeti ısıtma duta ve yüzi ³ şişe ve burnı giciye ve düşünde aḡlaya yā feryād ède ya sayıḳlaya ⁴ ve yüzi ḳızıl ola ve başı aḡır ola ve arḳası aḡrıya ve boḡazı ⁵ iri ola ‘ilācı ḳan alalar veyā ḥacāmat édeler ve ekşi enār ⁶ şu-y-ıla aḳrās-ı kāfūr içürelər ve mercümek aşı ile sirke ve şeker ⁷ ve bādem yağıyla bişürüp yèdürelər eger çıḳmazsa derledeler veyāḥud ⁸ incīr ḳaynadalar ḳabı çıḳmış mercümek ile ve ḳızıl üzüm ile ve gül ⁹ ḳurusı ve ‘izānū’l-lük bunları ḳaynadup içürelər tēz çıḳa ¹⁰ andan şonra olduḡdan şonra ḳurutmaḡa bunı buḥūr édeler ve mersīn ¹¹ yapraḡı ve gül ve ṭarfā buḥūr édeler ve ṭuzlu şu-y-ıla yuyalar ḳoyalar ¹² ḳuruya def̣ ola inşāallahu te‘ālā iki yüz yetmiş altıncı bāb ¹³ baraşı bildürür baraş dèyü aḳ alaya dèrler aḳ pāk olur dem üzerine

[93b]

¹ balgām ğalebe  tmege d rler miz c ‘ zv fes da varmağa d rler anuğ ² ‘al meti a  ola berr k ola  zerine biten k l a  ola ve igne ³ baturic k  u  ı a  an  ı maya eger ursan  ızarmaya ‘il cı ⁴ balg m-ı  al z ish l  deler tiry k-ı mesrit s y d reler bunları ⁵ vuralar neft-i ebya  ve reft ve  ardal ve  arba -ı ebya  ve  ardal-ı ⁶ esved mev zec ve k nd s ve zern h-ı a mer ve tora ve b re ve ba al ’l-f r ⁷ ve  ay arac ve ‘ k r ar h  ve   n z ve  ı r-i a l ’l-kebere ve ‘asel-i bel dur ⁸ ve zer  ’l- amm ma ve bezr-i f cil ve m zery n ve ferfiy n ve f vve bunları ⁹ d g p vuralar gide iki y z y tm   y dinci b b beha -ı ebya ı bild r r ¹⁰ beha -ı ebya  d y  a  beha a d rler sebebi bir yanm   ru betd r ¹¹ eger a  olmaya bara  gibi amm  g vdeye  ar b ola levni boz renk ola ¹² ve  stine biten k l  ara ola igne baturic k  an  ı a ‘il cı ¹³ t rb d ve to m-ı  an al ile ish l  deler andan  usduralar

[94a]

¹ ve  trif l y yeler ve  amm mda derleyeler ve da ı t rm s ve a -ı kebere ve sirke ²  ay arac ve ‘ k r ar h  ve bezr-i f cil ve k nd s bunları d geler  amm mda ³ d rteler gide in  allahu te‘ l  iki y z y tm   sekizinci b b ⁴ beha -ı esvedi bild r r beha -ı esved d y   ara beha a d rler dem-i sevd y  ⁵ f sid  ar  ma dan olursa ‘al meti  aramt rak olur ve  ızillanur ⁶ anuğ ‘il cı  an alalar ve ish l-i sevd   deler ve  amm ma varalar  arba -ı ⁷ esved zern h-ı a mer ve z c ve kibr t ve bezr-i f cil ve  u t ve k nd s ⁸ ve bezr-i c rc r bunları d g p sirke-y-ile  ar  dura d rte  amm mda ⁹ def  ola iki y z y tm   t kuzunc  b b kelef  bild r r kelef ¹⁰ d y  y z  ı ı ına d rler sebebi mu terik  h lt dan olur bir ni e ¹¹ d rl  c mlesin   ‘il cı d rl  d rl d r ‘il cı  an alalar ¹² ve ma b  -ı a tim n ile   r   n ve m ’ ’l-c bn v reler andan ¹³ b re ve f lf l ve bezr-i b t    ve bezr-i c rc r ve t rm s ve bezr-i f cil ve k nd s

[94b]

¹ ve d r  n  ve  u t ve  abb ’l-ma leb ve ac  b dem ve irs  ve  ardal ve sarımsa  s reler ² ve merc mek un  bunları d g p d rteler ısıc k  u-y-ıla urdu dan ³  on ra gitmezse igne[le]yeler ve sirke-y-ile y rin yuyalar ve tavu  ya ı d rteler gide ⁴ iki y z sekseninci b b b d  n m  bild r r b d  n m  d y  y zde ⁵ ve burunda  ızıl sivilciler  ı ar gici  r c z m  ekl olur dem olur ⁶  aru a ar ‘il cı  an alalar ish l  deler ve  ac mat  deler ve s l k ⁷    reler ve t zlu  u-y-ıla yuyalar ovalar ve  oyu  abun-ıla

şıvayalar ⁸ bir zamān dura andan issi şu-y-ıla kızıl merhem-ile sirke dürteler def⁹ ola inşāallahu te‘ālā iki yüz seksen birinci bāb fesādü'l-levni bildürür ¹⁰ fesādü'l-levn dēyü yüzün rengi fesāda varmağa dērler eger şaruya ¹¹ māyil-ise şafrāya ta‘alluḡdur mūr-ķana ķaraya māyil ola sevdāya ¹² ta‘alluḡdur aķa māyil ola balgama ta‘alluḡdur imdi anlaruḡ ‘ilācī ¹³ her ne dürlü hıltıdan olursa anı ķan alup ve süreler ishāl

[95a]

¹ édeler balgāmı ķusduralar ve bařal-ı ‘unşul ve ħardal ve sarımsaķ süreler ² tā kim def³ ola iki yüz seksen ikinci bāb dā’ü'l-ħabbe dēyü saķ ³ şaķal dökülüp yeri kızıl lanmağa^{xvi} dērler ol daħı dā’ü’s-ša‘leb ⁴ gider ve ‘ilācī oldur iki yüz seksen üçüncü bāb dā’ü’s-ša‘lebi ⁵ bildürür dā’ü’s-ša‘leb dēyü saķ şaķal degirmi degirmi dökilür hıltı ⁶ deriden olur her ne dürlü rengi var-ısa aña göre ‘alāmetdür ⁷ her ne dürlü hıltıdan olursa anı süreler ve ishāl édeler ⁸ balgāmīyi ķusduralar ve bařal-ı ‘unşul ve ħardal ve sarımsaķ süreler ⁹ def¹⁰ ola iki yüz seksen dördüncü bāb ‘araķü’d-demi bildürür ‘araķü’d- ¹⁰ dem dēyü ķan derlemege dērler anuḡ ‘ilācī ķan alalar ve ishāl ¹¹ édeler anberbārīs ve hindübā ve küzbere ve ‘unnāb ķaynatup yēyeler ¹² ve māzū-y-ıla gül yağın ķaynadup gövdeye süreler iki yüz seksen beřinci bāb ¹³ ķarĥatü'l-ķaťayı bildürür ķarĥatü'l-ķaťā dēyü eñse ķarĥasına dērler

[95b]

¹ sivilciler çıkar daħı gicişür ve acır ve şulanur ve kömür lenür anuḡ ‘ilācī ² gül şuyıyla ve sirke-y-ile yuyalar ve merhem-i sirke dürteler iki yüz seksen altıncı bāb ³ dāħisi bildürür dāħis dēyü ķurlıgana dērler barmaķlar ucında şişer ⁴ ve sancar ve ziyāde ağırır dem olur dırnaķ çıkar ‘ilācī ķan alalar ⁵ ve mā’-i fevākih içüreler ve mā’-i şa‘īr içüreler evvel barmağa māzū ⁶ sirke-y-ile vuralar yāħud bezr-i ķaťunā lu‘ābıla sirke vuralar yāħud ⁷ bezr-i benc ve afyōn ve sirke dürteler deşilür aķ merhem vuralar def⁸ ola iki yüz seksen yēdinci bāb ħammāyeti bildürür ħammāyet dēyü ısıtmaya ⁹ dērler bir ħarāretdür yürekden ķopar dükeli a‘zāyı ķızdurur bunlaruḡ ¹⁰ envā‘ı çoķdur taťşīlleri çoķdur ammā ķandan olan ısıtmanuḡ ‘alāmeti ¹¹ budur gözleri kızıl ola ol tamarlar tōlu tōlu ola ve gövde ağırır ola ¹² ve kehel ola ve ķārüre kızıl ola ve ġalīz ola ve nabzı tōlu ola ¹³ ve nefesi tār ola ‘ilācī çoķ ķan alalar ve taťbī‘atı ħuķne ile telyīn

^{xvi} Metinde ķışır lanmağa şeklinde yanlış yazılmıştır.

[96a]

¹ eylemekdür ve bir iki gün ğızā yemeyeler ve ğızālardan ekşiler ve sirke-y-ile ² mercümek ve ekşi nārdeng aşı yemek gerek ve et yemeyeler ve şarāblardan ³ ‘unnāb ve nīlūfer ve ekşi erük şarābı içüreler ve şarāb-ı līmōn ve şarāb-ı ⁴ hummāz ve iccāş şarābı eger gitmezse maṭbūḥ-ı fākihe içeler ve yüregine ⁵ gül şuyı ve sirke ve şandal vuralar ve şeker ile karpuz şuyın içüreler ⁶ def’ ola eger şafrādan olursa ‘alāmeti şusaya ve başı ağrıya ⁷ ve uykusı gelmeye ve kızgın katı ola ve ağzı acı ola ve dili şaru ⁸ ola ve ğavġā sevmeye ve çırāġdan üşene eger muḥriḳa olursa ⁹ dili evvel şararur sonra kararur ve zahmet ve şusamak ve ḥarāret ve ıarlıġanmak ¹⁰ olur ve dudak yarılır ve dili kurur ve şafrā kuşar ve ekşeri kabz olur ¹¹ evvel nevbet katı dutar sonra inen degül ‘ilācı kan almayalar meger ki ¹² kan ġālib ola ve ikinci gün ḥuḳne edeler ve şafrāyı ishāl ¹³ edeler şerbetden öñdin sikencübīn ve şarāb-ı nīlūfer ve şeker-ile karpuz

[96b]

¹ şuyı vèreler zīrā derledür ve hem şusalığı yāḥud tuḥmagan südiyle ḥıyār ² ya kabak toḥmı südin içüreler sonra şarāb-ı benefşe ve şarāb-ı līmōn ³ ve şarāb-ı hummāz ve şarāb-ı nīlūfer içüreler ve şeker-ile nuḳū‘-ı ḥāmız ⁴ içüreler ṭabī‘atı her gün yā şāf-ıla ya ḥuḳne ile bir iki kerre telyīn ⁵ etmek gerek eger göñül dönmek veyā kusmak çok olursa temr-i hindī ⁶ ile şeker vèreler eger ṭabī‘at çok geçerse şarāb-ı hummāz vèreler ya ⁷ şarāb-ı rummān-ı muna‘na‘ vèreler eger göñül dönmek ve kusmak bunun-ıla gitmezse ⁸ ṭebāşīr ve summāk ve kuru kişnīc ve zurr-ı verd berāber alalar dögeler bezr-i kāfūr-ıla ⁹ yā kāfursuz isti‘māl edeler gerek kim bu marazda ğızāyı iki üç gün ¹⁰ te’ḥīr edeler andan cevāv vèreler eger kuvveti za‘īf olursa ¹¹ kurūḥ şarābın vèreler kaçan hummā sākin ola ḥabb-ı rummān müzevveresin ¹² vèreler yā semüz ot veyā kabak yā ısfanāḥ müzevveresin vèreler eger ¹³ balġamdan olursa ‘alāmet ḥarāret az ola ve az şusaya ve kārürenüñ

[97a]

¹ şarılıġı az ola ve nabzı za‘īf ola ve ṭabī‘atı nerm ola ve şusalığı ² az ola ve ağır ve kehel ola ve uyku gelmeklik ile duta az derleye ³ ekşer nevbet gece ola ‘ilācı evvel sikencübīn-i ‘unşulī vèreler veyā ⁴ bezri vèreler ve şarāb-ı līmōn ile ḥıyār toḥmı ve şīnḥıyār toḥmı ⁵ ve kāsni toḥmı ve kadın ṭuzluġı toḥmı ve buyan dibi ve kerefis toḥmı ⁶ ve bersiyāvşān bunları bişürüp muġlāb gibi içüreler yigirmi ⁷ günden sonra gitmezse

kısr-ı aşı-ı hindübā ile kūrş-ı anberbāris ⁸ rāvendī vèreler ve ğızālardan bir kaç gün şeker ile bādem yağıyla ⁹ nohūd şuyın vèreler ve şeker ile cevāv vèreler sonra erişte müzevveresin ¹⁰ vèreler yā şeker ile bādem herīsesin vèreler ve bir müşhil vèreler bir ¹¹ dirhem ġārīkūn ve bir dirhem kābilī helīle kıya ve buçuķ dirhem rāvend-i ¹² ġīnī ve buçuķ dirhem küşüş tohmı bunları dögüp şarāb-ı uşul ile ¹³ lu‘ūk edüp yalayalar bununla olmazsa habb-ı şabır vèreler tamām yigirmi

[97b]

¹ dört gün geçmeyince hammāma koymayalar eger sevdādan olursa ‘alāmeti ² dutıcaķ az ditremek ola vara vara kıtı ditremek duta dişleri ³ biri birine doķuna tā hattā çıkırdısı muhkem ola harāret az ⁴ ola ve nabızı kıtı ve muhtelif ola ve uzun duta ve uzayıcaķ ⁵ talağı büyür kışı ulaşur cālīnūs eydür yigirmi dört yıl ⁶ bir kışıyı dutdı der ‘ilācı kıan eger çoġ-ısa kıan alalar andan ⁷ müşhil vèreler ve şarāb-ı nīlūfer ve şarāb-ı hummāz ve şeker ile cevāv ⁸ vèreler isfanāh müzevveresin yā erişte veyā kāsñī müzevveresin ⁹ bādem yağıyla yēdüreler nevbet vaktı yakın geliceķ buyan dibin ¹⁰ kıaynadup şeker kıatup içüreler kıusalar ve kıusmaķdan sonra gülbeşeker ¹¹ ile şarāb-ı līmōn içüreler rāhat günlerinden isfanāh ve semüz et ¹² ve semüz tavuķ yā ferārīc veyā şişek kıoyun etiyle yēyeler nevbet ¹³ ertesı mu‘tedil hammāma gireler yarındası müşhil içüreler tabī‘atı

[98a]

¹ kıabz olduķca hūķne-i leyyine ile veyā şāf ile telyīn edeler ² her ġece kııyār tohmı ve şān kııyār tohmı ve kāsñī tohmı südin içüreler ³ yigirmi günden sonra şarāb-ı kısr-ı aşı-ı hindübā ile kūrş-ı anber ⁴ bārīs rāvendī vèreler def‘ ola iki yüz seksen sekizinci bāb ⁵ hāzārı bildürür hāzār dēyü baş kıoņaına dērler haţmī ve būre ile ⁶ yuyalar eger eskiden ise ‘ilācı ishāl-i balġam edeler ve başı kıazıdup ⁷ nohūd unı ve būy ve sırça unı ve hardal ve zāc ve mevīzec ⁸ ve sirke ile yuyalar def‘ ola inşāallahu te‘ālā iki yüz seksen toķuzuncı bāb ⁹ büşür-ı leyyineyi bildürür büşür-ı leyyine dēyü alında ve burunda ve yaņaķda ¹⁰ biter et çıkār başı aķça aķça olur irinlüce olur süd gibi ¹¹ olur ‘ilācı tenkıye-i dimāġ ede andan şūnīzle sirke veyā kettān ¹² tohmı ile gül vuralar yāhud aşma gül sirke-yile ezilmiş dürteler ¹³ gide mücerrebdür inşāallahu te‘ālā iki yüz toķsanıncı bāb

[98b]

¹ harku’n-nārı bildürür harku’n-nār dēyü od yanıġına dērler hīnnā-y-ıla ² sirke uralar veyāhud mercümek ile sirke ve tīn-ı ermenī vura ³ yumurda aġıyla eger kıarayup

deşilürse isfîdâc merhemîyle onıldalar ⁴ iki yüz toğsan birinci bâb cüzâm-ı aşğarı bildürür cüzâm-ı aşğar ⁵ dëyü tırnaqlar kötülenür ve qalıqlanur ve ölü kemügi gibi olur qarıyup ⁶ tırnağıyla qaşıyıcak kıpar dökilür ve aña ‘ilâcî ishâl-i sevdâ edeler ⁷ ve kan alalar ve kanı ıslâh edeler ve yaqalar ve ilikler dürteler ⁸ dırnağa inşâallahu te‘âlâ iki yüz toğsan ikinci bâb tehzîlü'l- ⁹ ebdânü's-semîneyi bildürür semiz gövdeyi arıqlatmağa dërler ¹⁰ kurudur nesneler yëdüreler ve ishâl edeler ve idrâr edeler ve derledeler ¹¹ ve ğızâyı az yëyeler ve acla hammâma varalar ve uyquyı az uyuyalar ¹² ve ıtrıfıl yëyeler ve issi otlar yëyeler nânıhuvah ve kemmün yëyeler murâd hâşıl ¹³ ola iki yüz toğsan üçüncü bâb müsemminâtı bildürür müsemminât

[99a]

¹ dëyü semürdüci nesnelere dërler herîseler yëyeler ve kuş etleri ve toğla ² hammâma çok çok gireler ve harîr gëyesiler gëyeler ve yağlu etler yëyeler ³ ve ğızâyı çok yëyeler ve çalgular ve ħoratalar dinleyeler ve akar şu kenârında ⁴ ‘ayş edeler ve suluca şarâblar içeler bu otları ebü ‘alî eydür ⁵ be-ğâyet semürdür tatlu bâdem ve haşhâş ve finduk ve şanavber içi ⁶ ve habbetü'l-ħazrâ ya'nî menevüş tohmı ve şıgır yağı bunları qarışduralar şeker şerbetiyle ⁷ kırk gün yëyeler semüre bi-iznillâhi te‘âlâ iki yüz toğsan dördüncü ⁸ müdirrât-ı hayzı bildürür müdirrât-ı hayz dëdügi hayz yöridür açar ⁹ nesnedür kızıl bögrölce bûy tohmı bunları ve anîsön her birinden dört dirhem ¹⁰ sezâb üç dirhem fûvve dört dirhem bunları üç kendü kadar ¹¹ şuyıyla kaynadalar belki üç yüz dirhem şu-y-ıla kaynadalar yüz ¹² dirhem qalınca andan süzeler kırk dirhem içeler şabâh şabâh ¹³ dört beş güne degin açar inşâallahu te‘âlâ iki yüz toğsan beşinci bâb

[99b]

¹ ma‘cûnları ve tiryâqları ve ħabbları ve ħuqneleri bildürür ma‘cûn-ı ² müferrih ħâr ħafaqâna ve mâlihûlyâyâ ve şehvet-i ta‘âmı arturur ³ ve yüregün şovukdan olan emrâzı fâyide eyler ve geç kocaldur ⁴ ve levni gökçek eder otları bildürür bād[r]enbüye ve kuşûr-ı turunc^{xvii} ⁵ ve qaranfûl ve kırfa ve za‘ferân ve maştakî ve cevz-i buvâ ve kâkûle ⁶ ve nâr ve müşk ve süg ve behmeneyn ve zurunbād ve durunc ve bezr-i ⁷ bâzerüc her birinden onar dirhem misk bir dirhem dögeler eleyeler ⁸ iki edviye kadar kefi alınmış bal ile ma‘cûn edeler bir dirhem ⁹ yëyeler ma‘cûn-ı müferrih-i bârid şovuk müferrihdür yürek oynamasına ve za‘f-ı ¹⁰ qalbe ve issiden olan marazlara ve ısıtmaya ve şusalığı

^{xvii} Metinde kuşûr-ı turc şeklinde yanlış yazılmıştır.

keser ve yanmağı ¹¹ giderür otları bildürür kıızıl gül nîlûfer her birinden onar dirhem ¹² lû'lû' ve büssed ve kehrübâ ve lisânü's-şevr ve şandal-ı aḥmer ve şandal-ı ebyaz ¹³ ve ṭebāšīr ve ḥaṣeb-i kündür ve küzbere-i yābise ve kāfūr her birinden

[100a]

¹ üçer dirhem behmen ve bezr-i ferencmüşk ve bezr-i şāhisferüm ve bezr-i kıssā ² ve bezrül'-kafr her birinden iki dirhem dögeler eleyeler iki kendü kadar ³ kaynamış şeker-ile karışduralar bir mişkāl yēyeler ma'cūnū'l-muḳavvī ⁴ cimā'a kuvvet vērür şovuk mizāclara otları bildürür zencebīl ⁵ ve şakākul ve dārḫīnī her birinden beşer dirhem bezr-i encüre ve 'ākır ⁶ qarḫā ve fūlful her birinden iki buçuḳ dirhem ḥılṭīt ^{xviii} üç deng ⁷ ve bir dirhem ve bezr-i cezer ve bezr-i cırcır her birinden beşer dirhem dögeler ⁸ eleyeler zencebīl mürebbāsı bal-ıla karışdura bir mişkāl yēyeler ⁹ devā'ü'l-misk yürege kuvvet vērür ve ma'deye kuvvet vērür ve cemī' ¹⁰ marāzlara fāyide eder otları bildürür zerunbād ve durunc ve lülü ¹¹ ve kehrübâ ve büssed her birinden onar dirhem ḥām ebrişīm ve behmen ve sūnbül ¹² ve sādec ve kākule ve qaranfūl her birinden dörder dirhem misk iki ¹³ dirhem dögeler eleyeler iki kendü kadar kefi alınmış bal ile karışduralar

[100b]

¹ bir cevz dögeler yēyeler tiryāk-ı erba'a 'akreb şokduḡına ve bö ve çıyan ² ve yılan şokduḡına ve emrāz-ı bārīde ve ribāc-ı ḡalīzaya ve ṭalak ³ ve baḡır aḡrılarına ve yürek oynamasına otları bildürür çıntıyānā ⁴ ve mermeki ve ḥabbū'l-ḡār ve ḥabbū'l-ḡār ve zirāvend-i ṭavīl her birinden ⁵ onar dirhem dögeler eleyeler iki kendü miḳḍarı kefi alınmış bal-ıla karışduralar ⁶ ve şerbeti bir mişkāldür dört yıl kuvvet gitmez ma'cūn-ı ıtrıfīl-i şaḡīr ⁷ istirḫā-yı ma'deye ve ruṭūbet-i ma'deye ve ribāc-ı bevāsīre fāyide eder ⁸ ve zihni pāk eder ve buḡārı başa çıḳmaḡa ḳomaz otları bildürür ⁹ helīlec-i kābilī ve belīlec ve emlec helīle-i esved her birinden onar dirhem ¹⁰ dögeler iri elekden eleyeler iki edviye ḳadarı kefi alınmış bal-ıla ¹¹ karışdura üç dirhem yēyeler kifāyet ede inşāallah ḥuḳne-i leyyine ¹² yumşak ḥuḳnedür otları pāzū yaprağı şuyı yüz yigirmi dirhem ¹³ ḳaynadalar kefin alalar yigirmi dirhem şeker ḳatalar ve altı dirhem ṭatlu bādem

[101a]

¹ yaḡı dürteler ısıcaḳıla ḥuḳne edeler ḥuḳne-i mutavassıṭ issi ḥılṭları ² ve laṭīf ḥılṭları

^{xviii} Metinde ḥılḳīt şeklinde yanlış yazılmıştır.

ishāl eder otları bildürür sināmekī ve benefşe ³ ve besfāyic dögölmiş beşer dirhem dörder dahı ederler haṭmī kabı ⁴ ve ebe gümece tohmı her birinden beşer dirhem pāzū yaprağı beş yaprak ⁵ sibistān otuz altı dāne bunları üç yüz elli dirhem şu-y-ıla ⁶ kaynadalar yüz yigirmi dirhem kıla süzeler yigirmi beş dirhem şeker kıtalar ⁷ ısıcağıla hıḳne edeler ammā hıḳne etmezden öñdin yēdi dirhem ⁸ ğāvzubān şuyın on beş dirhem şeker ile içeler andan hıḳne ⁹ edeler hıḳne-i hārre tēz hıḳne demekdür yavuz ishāl eder ¹⁰ otları bildürür kıantariyūn üç dirhem hılbe ve lübb-i kırtum ¹¹ ve bezr-i kettān bir kısım iklīlū'l-melik ve bānec birer vaḳıyye on iki ¹² dirhem demek olur şibş ve sezāb ve varaḳū'l-kerb ve varaḳū's-salk ¹³ ve tu[ru]nc birer pāre kıısından artuḳ besfāyic altı dirhem ve kemmūn

[101b]

¹ ve bezr-i rāziyānec birez kıısım incīr unı ve beş dirhem şu-y-ıla kıaynada iki ² yüz dirhem kıalınca andan süzeler şaḥm-ı hanzal ve milḥ-i hindī ve maḥmūde ³ bir deng şeker yēter ve yāsemīn yağı ve mürri her birinden on ikişer ⁴ dirhem dögeler kıtalar hıḳne edeler tohm-ı hanzal süze ve maḥmūde ⁵ dahı olur hemān süzülmüşle hıḳne edeler def̄ ola iki yüz toḳsan ⁶ altıncı bāb şarābları bildürür şarāb-ı zūfā-yı kebīr ⁷ rebveye ve zīḳ-ı nefese ve intişāba balğam marazlarıñ nuzcına otları ⁸ bildürür incīr on dāne sibistān yigirmi dāne ‘unnāb on beş dāne ⁹ kıızıl üzüm on dirhem zūfā rāziyāne köki kebere köki haṭmī köki haşḥāş tohmı her birinden beşer dirhem bersiyāvşān kerefis tohmı farāsiyūn ¹¹ hayva çekirdegi her birinden üçer dirhem ve tohm-ı haṭmī üç dirhem ¹² ve benefşe dört dirhem ve irsā dört dirhem ve bezr-i encüre üç dirhem ¹³ bunları ayrı ayrı dögeler ve yēdi yüz dirhem şu-y-ıla bir ğeçe ve bir ğün

[102a]

¹ ışladalar ve kıaynadalar üç bölükde bir bölügi kıala ve iki yüz elli dirhem ² şeker kıtalar kıvāma ğetürelor yigirmi dirhem ılıcaḳ şu-y-ıla içeler şarāb-ı benefşe ³ baş ağırsına ve öksürüğe ve zātū'l-cenbe ve zātū'r-riyeye fāyide ⁴ eder şan‘atı iki yüz dirhem benefşe alalar bir ğün bir ğeçe ışlana ⁵ dura yarındası kıaynada üç baḥşında bir baḥşı kıala andan süzeler ⁶ ol kıalan şu berāberi şeker kıtalar kıaynadalar kıvāma ğetürelor ve ballıyı ⁷ dahı eyle ederler şarāb-ı nīlūfer bārid ü muraṭṭabdur baş ağırsına ⁸ fāyide eder ve ısıtmalu kıışilere fāyide eder şan‘at hemān benefşe ⁹ ğibi düzerler şarāb-ı na‘na‘ ve rummāneyn ğöñöl dönmeğine ve öğürmeğe ve ¹⁰ kıusmağa fāyide eder ve inçkıırığa ve zılfeve şan‘atı

yüz dirhem şeker ¹¹ yüz dirhem tatlu enār[r] şuyı yüz dirhem eşki enār şuyı yüz dirhem ¹² na‘nā şuyı bunları kaynadalar kıvāma getüreler şarāb-ı ustūhudūs ¹³ dimāği tenkıye eder çok fāyidesi vardır şan‘at hemān benefşe gibi

[102b]

¹ düzilür şekerı ve ‘aseli dahı ancılayındur şarāb-ı habbū’l-ās ² mersīn şarābı fāyidesi za‘f-ı ma‘deye ve kusmağa ve ihtilāka ³ ve içinden kan gidenlere fāyide eder şan‘at hemān benefşe şarābı ⁴ gibidür fāyidesi çokdur şarāb-ı şandal yürege kuvvet vērür ve göğüs ⁵ marazlarına öyken karhasına fāyide eder şan‘at beş dirhem şandal ⁶ alasın ve deriden geçüresin ve bir kettān bezine bağlayasın ve altı yüz ⁷ dirhem şu-y-ıla anı kaynadasın dör bahşında bir bahşı kıla andan ⁸ şıkasın ol şuyı alasın ve anı iki yüz dirhem şeker katup kıvāma ⁹ getüresin ve gül şuyı katarsan dahı olur şarāb-ı birbās zireşk ¹⁰ dahı dērler kadın tuzluğı şarābıdur ma‘deye ve issi bağıra fāyide eder ¹¹ şan‘atı benefşe şarābı gibidür şarāb-ı haşhāş ögürüğe ve nevāzile ¹² ve yel zahmetine ve gece ile ziyāde öksürene ve çok tükürene fāyide eder ¹³ şan‘atı benefşe şarābı gibidür eyüdür şarāb-ı ‘unnāb kanuñ ‘illetlerine

[103a]

¹ fāyide eder şan‘atı şarāb-ı benefşe gibidür şarāb-ı işlāh içinden ² kan gidende eyüdür şan‘atı yaşılalılar issiledeler benefşe şarābı gibi ³ bitüreler şol ki kuru nesnelerdür eyle ederler ammā şol yaşıdur şuyın ⁴ şıkarlar bişürürler şarāb-ı tuffāh alma şarābıdur yürege kuvvet vērür ⁵ ve ishāle fāyide eder şan‘atı iki yüz dirhem alma şuyı ve yüz dirhem ⁶ şeker bunları kaynadalar kıvāma getüreler ammā taş kabda döğüp ⁷ şuyın alalar şarāb-ı sefercel hayva şarābıdur ma‘deye kuvvet vērür ⁸ ve kusmağı def eder ve gönül dönmesini men eder ve şusalığı keser ⁹ ve hazma kuvvet vērür ve ishāli keser şan‘atı alma şarābı gibidür ¹⁰ düzmesi şarāb-ı rummān enār şarābıdur ısıtmalılara fāyide eder kusmağı ¹¹ ve şusalığı keser ve galebe-i şafrayı men eder şan‘atı tatlu enār ¹² şuyı yüz dirhem ekşi enār şuyı yüz dirhem şeker yüz dirhem kaynadalar ¹³ kıvām vèreler şarāb-ı rībās ışıkn şarābıdur ısıtmalılara ve ihtilāka

[103b]

¹ ve kusmağa fāyide eder şan‘atı hemān alma şarābı gibidür şıkarlar ² şuyın alurlar bişürürler şarāb-ı lisānū’s-sevr şıgır dili şarābıdur ³ yürege kuvvet vērür şusalığı keser şan‘atı hemān alma şarābı gibidür ⁴ bişürmesi şarāb-ı huşrum güre koruk şarābıdur

şafrâyı sâkin ⁵ eder kûsmağı keser ve hâretere ve ağılu nesnelere ve rahim keser şan‘atı ⁶ alma şarābı gibidür şarāb-ı līmōn kûsmağa ve gönli dönmege ve şafrâyı ⁷ keser ve t̄ā‘ūnlu eyyāmda yemek eyüdü şan‘atı alma şarābı gibidür ⁸ şarāb-ı uşūl bağır süddesin açar şan‘atı kerefis tohmı ve rāziyāne ⁹ tohmı her birinden beşer dirhem gül ve sūnbūl üçer dirhem kebere köki ¹⁰ ve hindübā köki ve kerefis köki ve rāziyāne köki her birinden beşer dirhem ¹¹ iki yüz dirhem şu-y-ıla kaynada üç bahşında birisi kıla andan süze ¹² ammā şovuda evvel bir gün ve bir gece döğöldükden sonra ıslada andan ¹³ kaynada kaynadukdan sonra süzeler bir kendü denli şeker kıtalar kıvāma

[104a]

¹ şarāb-ı incīr zīķ-ı nefese ve öksürüğe fāyide eder ve balgamı ² kaṭ‘ eder şan‘at ısladalar şuyın alalar yarı bal kıtalar bişüreler ³ şarāb-ı ‘anber ma‘deye kuvvet vērür ve ‘aşablar ağrısına fāyide eder ⁴ eder şan‘atı bal yüz dirhem şu yüz dirhem kaynadalar kefin alalar ⁵ kıvāma getüreler ve ‘anber ve za‘ferān birer mişkāl döğeler kıtalar ⁶ beş dirhem ezüp içeler mā’-i uşūl mizāc-ı fesāda varmağa ve ⁷ südedi gide ve südde-i t̄ihāle ve istiskāya ve şovuk ma‘deye ve eski ⁸ ısıtmaya şan‘at kerefis köki ve rāziyāne köki ve kebere köki her birinden ⁹ onar dirhem ve bezr-i kerefis ve bezr-i rāziyāne ve nānhuvah ve zencebīl ¹⁰ ve havlincān her birinden beşer dirhem döge yarı kadar şu ve şeker iki ¹¹ dirhem gül ve iki dirhem afsentīn ve on dirhem üzüm bunları üç ¹² yüz dirhem şu-y-ıla kaynadalar yarusı kıla andan süzeler içseler ¹³ şeker ve bādem yağı kıtup içeler ve hıyārşenber kıtalar ziyāde eyüdü

[104b]

¹ iki yüz toḡsan yēdinci bāb sikencübīnleri bildürür sikencübīn-i ² büzūrī balgamī ādeme eyüdü ve cigerūn süddesin açar ve yaraķān-ı aşfere ³ fāyide eder ve za‘īf ve issi ma‘deye fāyide eder ve şar‘a ve laḡvaya ⁴ ve meflūca eyüdü şan‘atı bal yüz dirhem sirke yüz dirhem şu elli ⁵ dirhem selīḡe ve asārūn ve ḡabb-ı belesān ve üzerlik tohmı her birinden ⁶ üç dirhem yarı kadar döğeler bir kıbda kıoyup kaynadalar ammā otları ⁷ bezle bağlayalar içine kıoyalar üç bahşında bir bahşı kıalınca kaynadalar ⁸ kıvāma getüreler ve şerbeti yigirmi dirhemdür içeler sikencübīn-i büzūrī ⁹ yegdür andan ruṭūbeti kaṭ‘ eder ve bağruṇ ve t̄alaḡuṇ süddesin açar ¹⁰ ve bevl-i idrār eder şan‘atı kerefis köki ve rāziyāne köki her birinden ¹¹ onar dirhem rāziyāne tohmı ve kerefis tohmı ve anīsōn ve kebere köki ¹² her birinden üçer dirhem üç yüz altmış dirhem sirke ve beş yüz seksen ¹³ dirhem

şu katup bir gün bir gece ısladalar andan kaynadalar altı bahşında

[105a]

¹ bir bahşı kıla andan süzeler her rıtılına bir rıtıl şeker kıtalar kıvāma ² getüreler şaklayalar sikencübīn-i ‘unşulī rebve ve zīķ-ı nefese ³ ve iç marāzlarınun şovuğına fāyide eder ve balgāmı kaç‘ eder ⁴ ve süddeyi feth eder ve istiskāya fāyide eder ve oğlanı dü ⁵ şürür şan‘atı ‘unşulīyi alasın ağaç bıçağ-ıla kesesin ‘imāye ⁶ düzesin ve gölgede kurudasın ve bunun yüz dirhemine yedi yüz ⁷ dirhem sirke kıtasın sırçalı kıba kıoyasın ağzın bekidesin ⁸ iki ay güneşde aş kıoyasın heftede bir üstini yaş bezle ⁹ silesin andan ol sirkeyi sıkup alasın buña muķl-ı ‘unşulī ¹⁰ derler yüz dirhem şeker dört yüz dirhem şu bunları kıaynadalar ¹¹ tā kıvāma gele andan murād olıkaķ az az içeler sikencübīn-i unşulī ¹² muķatṭa‘dur mūlaṭṭıfıdır süddeyi feth eder ve eski ısıklara be-ğāyet ¹³ eyüdü şan‘atı kebere kōki ve rāziyāne kōki on dirhem

[105b]

¹ sirke yüz seksen dirhem şu yüz elli dirhem şeker iki yüz dirhem bir gece ² ısladalar andan kıaynadup üç bahşında bir bahşı kıla andan süzeler ³ kıaynadalar şeker kıatup kıvāma getüreler ziyāde eyüdü inşāallah ⁴ iki yüz tokşan sekizinci bāb cevārişleri bildürür ⁵ cevāriş-i kemmūn şovuk ma‘deye ve ekşi genişirmege ve ṭabī‘atı telyīn ⁶ eder ve yelleri ṭağıdur südedi kebedi feth eder ve kızdurur ⁷ ve eski kıulunca fāyide eder şan‘atı kemmūn yüz dirhem zencebīl ⁸ on dirhem nānhuvah on beş dirhem varak-ı seṣāb yigirmi dirhem ⁹ fūlfül on dirhem būrak-ı aḥmer yigirmi dirhem aṭīmōn otuz ¹⁰ dirhem dōgeler eleyeler bal ile ma‘cūn edeler bir mişķāl yeyeler ¹¹ cevāriş-i besme-i ḥār ma‘denün būrūdetine ve yel-i bevāsirine ve ma‘de ¹² deki yellere ve bağırdağı yellere ve ṭa‘ām sıñmege fāyide eder şan‘atı ¹³ besbāse ve kırfa ve kıākule-i şığār ve zencebīl ve dārçīnī ve asārūn

[106a]

¹ her birinden birer dirhem kıākule-i kebīr beş dirhem fūlfül iki dirhem ² kıaranfūl bir bucuķ dirhem şeker yigirmi dirhem dōgeler eleyeler kefi alınmış ³ bal ile kıarışduralar cevāriş-i felāfūlī ruṭūbete ve balgāma ve yemek ⁴ sıñirmege fāyide eder ve ma‘de şovukluğına ve ekşi genişirmege ⁵ ve ğalīz yellere sürer ve ḥummayāt-ı balgāmıyye ve sevdāvīye ve rib‘ ⁶ ısıtma ve südedi feth eder ve bevli idrār eder şan‘atı ⁷ ak fūlfül ve kıara fūlfül her birinden on ikişer dirhem sūnbūl ⁸ ve ḥamāma her birinden dört dirhem

zencebîl ve birer kerefis ve sesâliyûs ⁹ ve asârûn ve selîhe ve râsen her birinden birer dirhem dögeler eleyeler ¹⁰ kefi alınmış bal ile qarışduralar şaklayalar birer mişkâl yeyeler ¹¹ iki yüz toksan toközuncı bâb habbları bildürür habb-ı ayârici ¹² kânûn-ı dimâğı arıdur ve ma‘de arıdur ve gözün ağırlarına ve başun ¹³ ağırlarına ve ‘illetlerine fâyide eder otları ayâric-i faykarâ ve türbüd

[106b]

¹ her birinden otuz dirhem helîlec-i kâbilî helîlec-i aşfer ve anîsôn her birinden ² beşer dirhem dögeler eleyeler kerefis şuyıyla yogurup hablar edeler şerbet ³ iki buçuk dirhemdür iki dirhem dahı olur habb-ı kûkıyâ balgamî baş ⁴ ağırsına fâyide eder ve göze cilâ vërür tenkıye-i dimâğ eder ve ⁵ balgamları habdan ma‘de-i dimâğı arıdur ve gövdeyi arıdur şan‘atı ⁶ şabr ve ‘uşâre-i afsentîn ve maştakî her birinden beşer dirhem hançal ⁷ iki buçuk dirhem ve sakmüniyâ iki buçuk dirhem dögeler eleyeler hablar edeler ⁸ kerefis şuyıyla şerbet bir mişkâldür iki mişkâl dahı olur gece ⁹ yeyüp yatalar habb-ı sūrincân veca‘-ı mafâşıla fâyide eder otları ¹⁰ bildürür türbüd bir dirhem buçuk dirhem şahm-ı hançal iki deng ve muḳul ¹¹ bir deng dögeler hablar edeler gece yeyeler habb-ı sevdâ sevdâyı sürer ¹² cüzâma ve mâlîhülyâya ve sevdâyî marâzlara fâyide eder otları ¹³ bildürür aftîmôn yigirmi dirhem besfâyic ve gârîkûn her birinden

[107a]

¹ onar dirhem harbak-ı esved ve milh-i hindî her birinden beşer dirhem ² uştühüdüs yara ve anîsôn ya‘nî tâtüre yedi dirhem dögeler eleyeler ³ hablar edeler şerbet üç dirhemdür habbü’s-şafra şafraı ve harâreti ⁴ başdan ve gövdeden giderür otları bildürür şabr on dirhem ⁵ türbüd yedi dirhem maştakî ve kızıl gül iki buçuk dirhem za‘ferân ⁶ buçuk dirhem helîlec-i aşfer beş dirhem sakmüniyâ üç buçuk dirhem ⁷ dögeler eleyeler hablar edeler şerbet iki mişkâldür habbü’s-su‘âl ⁸ öksürüğe fâyide eder otları bildürür şamg-ı ‘arabî ve rubbû’s-sūs ⁹ ve afyôn ve haşhâş tohumı ve levz ve nişâ ve keşîrâ ve benefşe ve şeker ¹⁰ her birinden onar dirhem dögeler eleyeler hablar edeler dili altında ¹¹ dutalar veya yutalar eyüdü üç yüzünci bâb maṭbūhları ve ayârici bildürür ¹² maṭbūh-ı aftîmôn sevdâyı sürer ve mâlîhülyâya ve temregüye ve ¹³ uyuz ve giciyige ve behak-ı esvede ve emrâz-ı sevdâya fâyide eder şan‘atı

[107b]

¹ helîlec-i esved ve uştühüdüs ve kızıl üzüm ve aftîmôn her birinden ² onar dirhem

sināmekī yēdi dirhem besfāyic beş dirhem türbūd dōrt ³ dirhem aftīmōndan ġayrısın
 қaynadasın üç yüz altmış dirhem ⁴ şu-y-ıla қaynadasın yüz yigirmi dirhem қалınca
 andan aftīmōn ⁵ қатасın bir kez қaynaya indüresin süzesin andan ġārīķūn ⁶ bir dirhemün
 üç bölükde bir bölügi қалınca ve şabr bir dirhem milḥ-i hindī ⁷ buçuқ dirhem ḥarbaқ-ı
 esved bir deng ve bunları dōgūp içine қатасın ⁸ bel ile қarışdurasın içe ammā ebū ‘alī
 eydür bu otları evvel içe ⁹ bir sâ‘atden şonra ol қaynamış maṭbūḥ içe ‘acāyib göre
 maṭbūḥ-ı helīlec ¹⁰ ‘ilel-i şafrāwīye fāyide eder ve ısıtmalara ve baş ağrısına fāyide eder
¹¹ şan‘atı helīlec-i aşfer yigirmi beş dirhem temr-i hindī otuz dirhem ¹² şāhtere on bir
 dirhem ‘unnāb yigirmi dāne sibistān elli dāne ¹³ erūk yigirmi dāne ve gül altı dirhem
 varaq-ı ‘inebü’s-şaleb beş dirhem

[108a]

¹ bezr-i küşūş beş dirhem varaq-ı hindübā beş dirhem altı yüz dirhem ² şu-y-ıla
 қaynadalar iki yüz dirhem қалınca andan süzeler ³ ve saķmūniyā bir deng milḥ-i hindī
 iki deng şabr bir dirhem keşīrā buçuқ ⁴ deng türbūd-i ebyaḏ bir mişķāl andan bal ile
 қarışduralar ⁵ maṭbūḥa қатар içe aftīmōn gibi ede maṭbūḥ-ı zūfā ⁶ öksürüğe ve
 balğama ve rebve ve zīķ-ı nefese ve intişāba ve göğüsdeki ⁷ aḥlāt-ı ġalīzaya ve iriṇe
 fāyide eder āvāzı şāfī eder otları ⁸ bildürür incīr on dāne temürhindī ve ḥulbe ve aşlū’s-
 sūs ⁹ her birinden onar dirhem bersiyāvşān yēdi dirhem aşl-ı kerefis ¹⁰ ve aşl-ı rāziyānec
 ve bezr-i kerefis bezr-i rāziyānec ve bezr-i encüre ¹¹ ve ķūtenc ve irsā ve farāsiyūn her
 birinden beşer dirhem dōrt yüz ¹² elli dirhem şu-y-ıla қaynada yüz elli dirhem қала ve
 şeker yüz elli ¹³ dirhem қатup қıvāma getüreler ammā süzdükden şonra otuz dirhem

[108b]

¹ içeler çok çok fāyidesi vardır üç yüz birinci bāb dūhnleri bildürür ² ruṭab issi baş
 ağrılarına ve sersāma ve yübūsete ve ḥarārete tertīb ³ eder ve müberriddür otları bildürür
 қабак çekirdegi ve bezr-i ḥas ve lūbb-i ⁴ ḥıyār ve lūbb-i kışşā ve lūbb-i levz-i ḥulv ve
 bezr-i ḥaşḥāş ve sūmum bunlardan ⁵ berāber dōgeler bādem yağı çıkarur gibi şıķup
 çıkaralar bunlar bārid ü raṭb ⁶ yağlardır ḥarārete ve yübūsete ve anlardan olan maraḏa
 bunlardır ⁷ gül yağı ve nīlūfer yağı ve bādem ṭatlusı yağı ve sōğüt yağı ve benefşe ⁸
 yağı ve қабак yağı ve ḥaşḥāş yağı bunlar bārid ü raṭblardur bunlar ⁹ ḥarīķlerdür şovuқ
 maraḏlara ve balğamdan ve yelden olana eyüdür ¹⁰ bunlardır ḥīrī yağı sūsen yağı nergis
 yağı yāsemīn yağı bābūnec yağı ¹¹ ḥasek yağı sezāb yağı ḥurū‘ yağı ve acı bādem yağı

ve zeyt yağı ¹² söğüt yağı bābūnec yağı nīlūfer yağı gül yağı benefşe yağı hīrī yağı ¹³ ve süsen yağı ve nergis yağı ve yāsemīn yağı ve ḥasek yağı ve sezāb yağı

[109a]

¹ ve çiçek yağı şan‘atı bunlardur cümlesinün şol ki ḥārdur zeyt-ile ² şunlar ki bāriddür şīrūğan yağıyla édeler bir şīşe içine koyup ³ güneşe kırk gün aşā koyalar bişe temūz ayında ammā bādem yağı ⁴ ve kabak yağı ve ḥaṣḥāş yağı ve hīrū‘ yağı ve ḥardal yağı ve ḥarmel yağı ⁵ ve finduk yağı ve buṭum yağı ve bezr-i benc yağı ve cevz-i rūmī yağı ve kurtum yağı ⁶ ve incīr yağı ve mişmiş yağı ve ḥava‘ yağı ve şehdānec yağı bunları ⁷ dahı dökeler kabagı var-ısa giderürler ve bādem yağı çıkar gibi çıkarurlar ⁸ işe sürerler yağları şīşelerde şaklamak gerek kuşt yağı issi yağdur ⁹ fālice ve ğayrıya eyüdur otları kuşt on iki dirhem fūlful ¹⁰ ve ‘ākırkarḥā ve ferfiyūn her birinden otuz dirhem cündü bīdester ¹¹ altı dirhem dögeler eleyeler nergis yağıyla karışduralar kırk gün ¹² güneşe aşalar yāḥud od üzerinde kaynadalar ‘akreb yağı kavukda ¹³ taşı pāreler otları bildürür zirāvend müdahrec ve çıntıyānā ve su‘d

[109b]

¹ ve kebere köki on ikişer dirhem bunları yüz yigirmi dirhem acı bādem yağı ² içine koyalar şīşeye koyup bir hefte güneşe aşā koyalar andan ³ indürüp süreler ü[z]erine ‘akreb koyalar ol yağı iki hefte güneşe ⁴ aşā koyalar andan şāfī édeler şaklayalar üç yüz ikinci bāb ⁵ kurşları bildürür kurş-ı kehrübā kan işemege ve ishāl-i deme ve ḥayz ⁶ kanı gidene ve bevāsir kanınun çok gidene fāyide eder otları bildürür ⁷ kehrübā ve lük ve zamğ-ı cevz her birinden beşer dirhem cūlnār ve ‘aşāre-i ⁸ lıḥyetü’t-teys her birinden iki buçuğ dirhem kündür dirhemeyn bezr-i kerefis ⁹ bir dirhem afyōn üç dirhem bunları dögeler eleyeler summāk şuyıyla ¹⁰ yoğuralar eşrefī deñlü bir mişkāl kurşlar édeler summāk şuyıyla ¹¹ yēyeler eyüdur kurş-ı kebīr ve ṭalağun şışine ve ḳatısına ve yeline ¹² ve bürüdetine fāyide eder otları bildürür aṣl-ı kebere ve ḥabbū’l-ḳufd ¹³ her birinden onar dirhem başalar ‘unşulī yēdi dirhem zirāvend-i ṭavīl

[110a]

¹ ve varakū’s-sezāb ve ḥarak ve vec ve şūnīz ve uşak her birinden üçer ² dirhem aşāğı sirke-y-ile ḥall éde andan otları dögeler ol sirke-y-ile ³ ḥall olan uşak ile karışduralar ikişer mişkāl kurşlar édeler ⁴ bir kurşunı sikencübīn-i unşulī ezeler içeler kurş-ı kāfūr yarakāna ⁵ ve ısıtmaya ve yürek ḥarāretine ve yürek oynamasına fāyide eder otları ⁶

bildürür tebāşīr ve bezr-i hıyār ve bezr-ü'l-kāfr ve bezr-i hindübā ve bezr-i ḥas ⁷ ve bezr-i baḳlatü'l-ḥamkā ve gül ve şandal-ı ebyaz her birinden üçer dirhem ⁸ kāfūr buçuḳ dirhem bunları dögeler eleyeler alma şuyıyla ḳurşlar édeler ⁹ birer mişḳāl alma şuyıyla ḳurş-ı kākneç meşānenünj ve kilyenünj ḳarḥa ¹⁰ larına fāyide éder ve veca'ına ḳatarāt-ı bevli keser otları bildürür ¹¹ lübb-i bezr-i ḳışṣā on iki dirhem şehdānec ve bezr-i kerefis ve bezr-i benc ¹² her birinden altışar dirhem şānavber içi bezr-i ḥummāz ve afyōn ¹³ ve bādem içi her birinden üçer dirhem kākneç ḥabbı yigirmi beş dāne

[110b]

¹ dögeler eleyeler ḳurşlar édeler birer mişḳāl yēyeler ḳurş-ı neftü'd-dem ² ḳan tükürmege fāyide éder otları bildürür kündür ve demü'l-aḥaveyn ³ her birinden üçer dirhem kehrübā beş dirhem ve şādenc ve ḫīn-ı ⁴ maḥdūm her birinden onar dirhem şāb bir buçuḳ dirhem cūlnār ⁵ üç dirhem afyōn ve dārḫīnī her birinden ikişer dirhem dögeler ⁶ eleyeler baḳlatü'l-ḥamkā şuyıyla ezeler ḳurşlar édeler on dāne ⁷ birin baḳlatü'l-ḥamkā şuyıyla ezüp içeler ḡāyet mücerrebdür ⁸ üç yüz üçünci bāb lu'ūḳları bildürür lu'ūḳ-ı ⁹ 'unşul zīḳ-ı nefese ve rebve ve intişāb-ı nefese ve balḡamī öksürüğe ¹⁰ ve göḡüs zahmetlerine ve öyken balḡamlarına söker ḡalīzlerini ¹¹ ve leziclerini şān'atı başal-ı 'unşul şuyı yüz dirhem 'asel ¹² iki yüz dirhem ve bunları ḳaynadalar ḳıvāma gelince ḳoyu olunca ¹³ andan bal yalar gibi yalayalar ezilenin yudalar lu'ūḳ-ı zūfā intişāba

[111a]

¹ ve zīḳ-ı nefese ve rebve ve ḡalīz-i lezīc balḡamlara fāyide éder ² şān'atı sibistān ḳırḳ dāne 'unnāb elli dāne 'ırḳ-ı sūs ³ ve bersiyāvşān ve bezr-i ḥubāzī her birinden beşer dirhem ve zūfā ⁴ ve benefşe her birinden altışar dirhem şoyulmuş mercümeç on dirhem ⁵ bunları yarı dögeler ve şuyıyla ısladalar bir gün bir gece dura ⁶ şu üç yüz altmış dirhem ola andan ḳaynadalar yarı ḳalınca ⁷ andan süzeler iki yüz elli dirhem şeker ḳatalar ḳoyu ḳıvām vēreler ⁸ ve yalayalar artanın yudalar üç yüz dördünci bāb sufūfları bildürür ⁹ sufūf-ı maḳlīnāşā ve maḡaşa ve zahīre-i za'f-ı ma'deye ve bevāsire ¹⁰ sanca ve ishāle ve ishāl-i şafrāviye fāyide éder otları ¹¹ bildürür ḥarf toḥmı ḳavrulmuş altmış dirhem kemmūn sirkede bir gün ¹² ve bir gece ıslanmış ve ḳurumuş yigirmi dört dirhem bezr-i kürrāş ¹³ ve helīlec-i esved ve bezr-i kettān bunlardan altışar dirhem ammā helīlec-i esved

[111b]

¹ zeyt ile kavrulmuş gerek maştakī altı dirhem dögeler irice kavru² yêyeler bir mişkāl çok fâyidesi vardır ishâle ve zûra ve ignige ³ sufûf-ı tîn seḥce ve ishâl-i şafrâvîye fâyide eder otların ⁴ bildürür bezr-i қаtūnā yigirmi dirhem ve bezr-i lisānū'l-ḥamel ve baḳlatū'l-⁵ ḥamkā toḥmı ve reyḥān toḥmı her birinden otuz dirhem žamḡ-ı 'arabī ⁶ ve tîn-ı ermenī otuz dirhem toḥumları kavurular biri birine қатар bezr-i ⁷ қаtūnā ve bezr-i reyḥān ve lisānū'l-ḥameli toḥmından ġayrısını dōge ammā ⁸ iri dōge andan sonra ayva şuyıyla içeler nāfi' ola bi-iznillāh ⁹ sufûf-ı ḥarnūb ishālî ve istirḥā-yı ma'deye fâyide eder ¹⁰ keçi boynuzı sufûfî demek olur otları ḥarnūb ve sirkede ¹¹ ıslanmış kemmūn ve summāk ve ḥabbū'l-ās ve sevīḳ ve bellūt ve ¹² kavrulmuş küzbere ve maştakī bunları dögeler eleyeler kavurıla yêyeler ¹³ üç yüz beşinci bāb perverdeleri bildürür perverde-i

[112a]

¹ 'unşul žīḳ-ı nefese kavrulmuş 'unşul şoğan iki yüz dirhem ² ve şeker üç yüz dirhem ve şu iki yüz dirhem bunları қaynadalar қойу olunca ³ andan indüreler isti'māl edeler benefşe müzevveresi baş ağrısına ⁴ ve öksürüğe ve nāzleyi ve şafrāyı ma'deden indürür şan'atı benefşe ⁵ iki yüz dirhem şeker üç yüz dirhem şu iki yüz dirhem bunları ⁶ қaynadalar tā kıvāma gelince zencebīl mürebbāsı žulmet-i başara ve ⁷ cimā'a kuvvet vērür ve ma'deye kuvvet vērür ve balḡamı eridür issi ⁸ yaş-iken olandur ammā қurıdan düzmek şan'atı zencebīli alasin ⁹ kırk gün şuda ısladasın ve bal şerbetiyle bişüresin tā қойу ¹⁰ olunca ammā inen tatsuz şerbet olmaya ve yakmayasın bunun balḡamī ¹¹ emrāza ve erlige fâyidesi çokdur üç yüz altıncı bāb ¹² şāfları bildürür şāf-ı nerciz-i zûra ve ignige ve қана ve ishâle ¹³ ve büreye fâyide eder otları bildürür demū'l-aḥaveyn ve kündür

[112b]

¹ ve şamḡ ve cūlnār ve müzmekī ve za'ferān ve afyōn berāber alalar dögeler ² şāflar edeler ilik ile andan götüreler murād olıcaḳ çıkaralar ³ şāf-ı müshil cāvişīr ve muḳul ve uşak ve milḥ-i hindī ve şaḥm-ı ḥanḗal ⁴ ve sekbīnec ve ḥiltīt^{xix} ve türbūd ve sūrincān her birinden üçer dirhem ⁵ ammā toḥm-ı ḥanḗal ve milḥ-i hindī bir bucuḳ dirhem gerek cündü bīdeste⁶ ve büre her birinden birer bucuḳ dirhem dögeler eleyeler birbirine қарışдуралар ⁷ şāflar edeler götüreler aşıḡadan geceyile ammā büyük uzun ⁸ edeler

^{xix} Metinde ḥılḳīt şeklinde yanlış yazılmıştır.

ziyāde ishāl eder balgāmı ve hılt-ı lezīci sürer kıluncı açar ⁹ ve bağırsakları arıdur şāf-ı ebyaz göz ağrısına ve çapağına ve kızıllığına ¹⁰ ağırları sākin étmege eyüdü gül şuyıyla veyā ‘avrat südiyle ¹¹ bilegü üzerinde eze ve göze çeke veyāhud nereye dilerse koya ¹² şan‘atı yanmış firengī isfīdāc on dirhem anzurüt üç dirhem ¹³ nişāsta ve keşīrā bir dirhem afyōn buçuk dirhem gülāb-ıla ezeler

[113a]

¹ döğöldükden sonra şāflar üç yüz yedinci bāb ² zīmādları bildürür zīmād-ı hārre ma‘deye kuvvet vērür ve kız ³ durur otları bildürür su‘d ve sünbül ve kuşt ve afsentīn ⁴ her birinden beşer dirhem adhır ve süg ve karanfül ve dārçinī ⁵ ve kaşabü‘z-zerīre her birinden ikişer dirhem maştakī üç ⁶ dirhem hayva şuyıyla ve eski şarāb-ıla karışdura vura ma‘de ⁷ üstine zīmād-ı maḥallil-i hār bu yaqu ma‘denün ve bağıruḡ veremlerine ⁸ eyüdü ve şişlere vuralar mu‘tedil zīmāddur otları hulbe ve bezr-i ⁹ kettān ve şibş ve ḥaṭmī ve bābūnec ve maştakī her birinden beşer ¹⁰ dirhem sünbül ve su‘d ve kaşabü‘z-zerīre ve adhır her birinden ikişer ¹¹ dirhem bal mūmı üç dirhem ve bābādiya yağı on beş dirhem ¹² döğeler biri birine katar bez üzere yeyeler ve yaqu edeler zīmād-ı maḥallil-i bārid ¹³ issi veremlere ve şişlere fāyide eder otları ḥaṭmī ve şandal ve bābūnec

[113b]

¹ ve benefşe ve raḳīkū‘ş-şa‘īr ve gül ve sirke ve mā’-i verd ve hindübā ² ve bezr-i ḥas her birinden berāber döğeler biri birine karışduralar ³ yaqu edeler be-gāyet maḥallil-i taḥlīl eder ve müberriddür i‘tidāl-ıla ⁴ üç yüz sekizinci bāb muḳliyānı ve sūtūnları bildürür ⁵ muḳliyān dēyü kusdurucıya dērler ve sūtūn dēyü diş otlarına ⁶ dērler balgāmī kusdurucı tūt toḥmı ve ḥardal ve sikencübīn bunları ⁷ içe kusdurur eger kusmazsa būre ve milḥ-i hindī birer dirhem ⁸ turb toḥmı iki dirhem bunları döge sikencübīn ile içe kuşa ⁹ kusmazsa barmaḳ biraḡa şafrā kusdurucı geñizden bir dirhem ¹⁰ terencübīn üç dirhem ve mā’-i şa‘īr elli dirhem bunları içeler ¹¹ ve barmaḳı biraḡalar kuşalar şafrāyı ve sevdāyı kusdurur milḥ-i hindī ¹² ve şabr ve türbūd ve būre her birinden bir dirhem ḥarf buçuk dirhem ¹³ döğeler eleyeler sikencübīn-i ‘aselī ile içeler kusalar sūtūn

[114a]

¹ diş otıdur oynayan dişleri berkidür ağız koḡusın ḥūb eder ² ve kanamasın giderür otları budur kara helīle ve emlec ve belīlec ³ gül ve cūlnār ve aḳāḳıyā ve şāb ve kart ve teḃāşīr ve ‘āḳırḳarḥā ⁴ döğeler hep berāber ola eleyeler diş diblerine dürteler sūtūn ⁵ diş etlerin

berkidür ve otları budur taş keçisi boynuzu yanmış ⁶ ve milh-i enderānī ve cūlnār ve helīle ve helīle-i aşfer ve gül berāber dögeler ⁷ eleyeler diş etlerine süreler üç yüz tokuzuncı bāb ⁸ merāhimleri ve ġarġaraları bildürür ġarġara dēyü boġaza ġarġara ⁹ édilen nesnelere dērler ġarġara dil ağırlığına fāyide eder ħardal ¹⁰ ve sirke ile ġarġara édeler eger ħarāreti yoġ-ısa nişādır ve zencebīl ¹¹ ve fūlfül ve ‘ākırķarġā ve mevīzec ve şa‘ter ve milh-i hindī ve şūnīz ¹² ve merzencūş bunları şu-y-ıla ħaynada ġarġara édeler bir niçe kerre ¹³ ġarġara-ı fālice ve laķva ve şar‘a ve dimāġdan fużūlları ve ħılıtları

[114b]

¹ ayırtlar başdan otları ayāric-i fayķarā ve egir ve ħardal ve mevīzec ve ‘ākır ² ķarġā ve zencebīl ve fūtenc ve şa‘ter ve buyan köki ve kebere köki dögeler ³ bal-ıla ġarġara édeler eyüdü merhem-i isfīdāc merhem-i ebyaź dērler ⁴ ve merhem-i kāfūr daġı dērler aķ merhem demek olur yaraları oñuldur ⁵ ve issi şişlere ve issi yaralara ve od yangınına fāyide eder otları ⁶ gül yaġı altmış dirhem bal mūmı on dirhem isfīdāc beş dirhem ⁷ aķ mürdeseng beş dirhem yumurda aġı üç yumurdanun ola ve kāfūr ⁸ bir dirhem ola ve maştakī iki dirhem birbirine ķarışdura havānda ezeler ⁹ bal mūmın eritdükden sonra olu[r] fāyidesi vardur yara güninde ¹⁰ merhem-i bāselīķūn buña merhem-i esved daġı dērler ķara merhem demek ¹¹ olur eski yaralara ve şovuk yaralara ve ķış güninde eyüdü otları ¹² budur zift ve çam şakızı ve bal mūmı bunlardan beşer dirhem ve zeyt yaġı ¹³ kırķ dirhem bunları erideler birbirine ķarışduralar merhem édeler

[115a]

¹ merhem-i aķmer kıızıl merhemdür issi yaralara ġāyet eyüdü otları ² mürdeseng-i kıızıl on dirhem zerdeçüb beş dirhem dögeler ve gül yaġı ³ otuz dirhem birbirine ķatalar merhem édeler isti‘māl édeler ⁴ üç yüz onuncı bāb su‘ūtları ve nuṭulları bildürür ⁵ su‘ūt dēyü burnına damzuracak nesnedür ve nuṭul ħaynadup ısıcaķla ⁶ başa dökerler ķoyarlar aña dērler su‘ūt-ı balġam ve şovuk marāzlara ⁷ fālice ve laķvaya ve baş aġrısına ve şar‘a fāyide eder otları ⁸ cündü bīdester fūlfül ve ‘arṭanīşā ve şaġm-ı ħanṣal ve helīle ve būraķ-ı ⁹ aķmer ve ferfiyūn ve şıġır ödi her birinden üçer dirhem bunları şāf ¹⁰ gibi düze murād olduġı vaķt merzencūş suyuyla ezeler buruna ¹¹ ķoyalar su‘ūt issi marāzlarda başı arıtmak için isti‘māl édeler ¹² başı şovudur ve şerīd eder baş aġrısına kim issiden ola fāyide ¹³ eder otları benefşe yaġı ve nīlūfer yaġı ve ħabbū’l-ķar‘ içi ve söġüt

[115b]

¹ şuyı ve ‘avrat südi ve mārūl şuyı berāber alalar buruna aqıdalar ² gāyet ağrısı var-ısa afyōn bile katalar eger gāyet harāret ³ var-ısa kāfūr katalar buruna damzurular nuṭūl kim harāretten olan ⁴ nesnelere yarar muraṭṭabdur terṭīb edeler uykusuzluğıla ve baş ağrısına ⁵ ve gayrıya fāyide eder fāyide eder otları kuru benefşe ve kabuğı çıkmış arpa ⁶ ve kabak tohmı içi dögölmiş ola ammā bezr-i kaṭūnā ve bezr-i baqlatū’l-ḥamkā ⁷ ve ḥaṣḥāş kabı ve gül ve ḥaṭmī tohmı ve bezr-i ḥas ve sögüt yaprağı ⁸ bunları şu-y-ıla kaynada ısıcağ yerde ısıcağla başına dōke buña ⁹ muraṭṭıb ve müberrid-i dimāğ dērler nuṭūl kim şovuğdan olan nesnelere ¹⁰ yarar muraṭṭıbdur terṭīb eder bürüdetden ve balğamdan şovuğdan ¹¹ olan maraḫlara fāyide eder otları bābūnec ve şīḥ ve marsama ¹² ve merzencūş berencāsef ve sa‘ter ve defnī yaprağı bunları ¹³ kaynadalar başa ısıcağla dökeler ısıcağ yerde başdan gayrı

[116a]

¹ yerde dağı olur üç yüz on birinci bāb nuḫū‘ları ve fer(ze)celeri bildürür ² nuḫū‘ dēyü suda ısladurlar şīşe ile güneşe qorlar qaynatmazlar ³ içerler ve gamre dēyü yüze vurılan nesnelere dērler ve ferece dēyü ⁴ ‘avratlar öñinden getürdüğü otlara dērler nuḫū‘-ı ḥāmız ki ⁵ nuḫū‘-ı mişmiş dērler şafrāyı ishāl eder ve baş ağrısına fāyide ⁶ eder otları temürhindī ve erük her birinden her birinden yigirmişer ⁷ dirhem benefşe ve nīlūfer ve sināmekī ve afsentīn ve şaru helīle ⁸ her birinden üçer dirhem bezr-i hindübā ve bezr-i küşüş her birinden ⁹ üçer dirhem bunları yüz elli dirhem şu-y-ıla ıslada güneşde ¹⁰ bir iki gün dura andan on beş dirhem terencübīn ile bunu ¹¹ bir uğurdan içe gamre yüzi şāfī eyler ve şayqal vērür ve ağardur ¹² ve nāzük eyler otları noḥūd unı ve baqla unı ve arpa unı ¹³ ve nişāsta ve keşīrā ve turb tohmı bunları dögeler süd ile qarışduralar

[116b]

¹ gece ile yüze dürteler yine şabāḥ benefşe ile köpügi kaynamış şu ² ile yuyalar bir hefteye degin ya on beş güne degin ede ‘acāyib göre ³ gamre yüzi kızardur ebū ‘alī eydür eyle kızardur ki on beş ⁴ gün yüze dürteler ki tā hattā ol kişiyi kimse bilme dēr otları ⁵ kıızıl zernīḥ ve aq ḥardal her birinden onar dirhem dögeler süd-ile ⁶ qarışdurup yüze vuralar ve dağı şabāḥ yuyalar ve bunu her gün yeyeler ⁷ otları zūfā yigirmi dirhem ve za‘ferān şekerle qarışdurup ⁸ ammā za‘ferān altı dirhem ola şeker yigirmi altı dirhem ola dögeler ⁹ eleyeler qavrula her gün iki dirhem yeyeler ve ḥōş gızālar yeyeler ¹⁰ ferce

rahmi kızdurur ve  ar  eder hem an bikir gibi olur ¹¹ gider r ve issi  eder ve  af alar s rer f  il ve me   l da ı otları ¹²  opala  ve keb be ve andız ve   b ve g nl k  abı ve m z  ve d r  n  ¹³ ve  aran  l ve kekik her birinden onar dirhem misk bir dirhem

[117a]

¹ d geler eleyeler kekre  ar b-ıla  aynadalar bir p re beze ba laya g t r ne ² ya zenceb l perverdesi bal-ıla  arışdurup   flar  ede birin mur d ³  td gi va t bir s  at    rdi g t reler hem an bikir gibi ola ⁴  ayrı nesned r bilmi  olu     y z on ikinci b b ⁵ t rk e otlar adın bild r r  ol ki r m  ve  olay otdur ve adı ⁶ t rk e v rme anları bey n  edel m amm  ol ki bunda yokdur   hird r ⁷  ab b da ı olmazsa     lar bil r amm  evvel irs  k ki s sen ⁸ dibid r a l-ı kebere d y  kebere k kine d rler as r n d y  kedi ⁹ otına d rler encere d y  ısır an dikenine d rler u ne d y  pelit ¹⁰ a acınınu  p sına d rler enberb ris d y   adın  uzlu ına d rler ¹¹  s d y  mersine d rler arınmı   adın  uzlu ı k kid r u a  ¹² d y   adır  uzlu ına d rler erneb  av andur emlec hind  otdur ¹³ enc b r bir  ızıl k kd r r m d r u  h v n sı ır b b diyasıdur

[117b]

¹ ad ır mekke ayru ıdur eb  l ardu  yemi id r ı   l ba al-ı     ldur ² a   ıy      re-i  ar z ur u     d s bir g k e  i ek  r ³  ara b r kli  adın  uzlu ıdur a   m n r mda da ı olur bir otdur ⁴ a    l  ılır to mıdur afsent n d y  pel nd r afy n  a     ⁵ s did r ikl    l-melik d y   o  boynuzı d rler bir otdur ⁶ i mid d y  k  l-i isfih n d r i     n  s rmed r e r      d y  ⁷  oz ur   t r   z boyundu  dur benef sec benef sed r b b nec ⁸ b b diy dur berenc sef d y   ay  mdur ayvaya da ı d rler ⁹ b dren b ye o ul otıdur b d- verd bo a dikenid r bersiy v   n ¹⁰ baldır  ar dur beles n mı ırda bir a a  dur bel  dur hind  otıdur ¹¹  ara ba la gibi bezr-i benc ba  d rler bezr d y  to umlardur behmen  aru ¹² s sen dibid r belb      it keserid r b  sed merc n dibid r ve  arda  ¹³  anı d rler bel  lec-i hind  d r bezr-i  a   n  d y  esfey      da ı d rler

[118a]

¹ to umlardur b ra  d y  b reye d rler ba lat         d y  sem z ² ota d rler p r irim da ı d rler bes  y c bir k kd r r m  ba al ³  o andur penceng   t it a a ıdur

^{xx} Metinde e r    s  eklinde yanlı  harekelendirme yapılmı tır.

^{xxi} Metinde bely s  eklinde yanlı  yazılmı tır.

^{xxii} Metinde isfey  s  eklinde yanlı  harekelendirme yapılmı tır.

bezz-i kettān kettān toħmıdur ⁴ bevl sidükdür birez aşāğadan gelen ħāşā necısdür beşām ⁵ belesāndur būşır dēyü şıgır kuyruğıdur başalü'l-fār ada şoğanıdur ⁶ biring birinc-i hindī toħmıdur yenşūme ağaç burcıdur bezz-i farfaħ ⁷ semüz ot toħmıdur bezz-i şevkerān baldıran toħmıdur bezz-i cezer ⁸ pürçeklü toħmıdur bezz-i lisānü'l-ħamel sıñırlü yaprak toħmıdur bezz-i ħas ⁹ mārül toħmıdur bezz-i kũft dēyü it toħmıdur başım menevüş ağacıdur būrak-ı ¹⁰ aħmer kıızıl būredür bezz-i bādrencebūye dēyü oğul otı toħmıdur ¹¹ bezz-i cırcır kerdeme toħmıdur tenn merş balığıdur tibn şamandur ¹² şın-ı incırdür tengār kuyumcılar būresıdür türmüs yabān ¹³ baķlasıdur temürhindī hindī ħurmasıdur şüm sarımsaķdur

[118b]

¹ şıl ayrıķdur şa'leb dılküdür şelc ķardur cülnār nār-ı mışrı ² çiçekıdür cerādü'l-baħr deñiz çekırgesıdür cırı yayın balığıdur ³ cebelhenk bir ķusdurucı toħımdur cündü bıdester ķunduz ħāyasıdur ⁴ cıft-i bellüt bellüt ķapağıdur ħulbe bŷ toħmıdur ħabbü'l-ās ⁵ mersın yemişıdür ħarf tere toħmıdur ħasek demür dıkenıdür ⁶ ħaşeb-i kündür günlük içindeki ağaķdur ħabbetü'l-ħazrā menevüş toħmıdur ⁷ ħabbü'l-maħleb rŷmda bir ağaç yemişıdür ħınnā ķınadur ħabbü'n-nıl ⁸ ķaraca köki çiçeklü sarımsaķ toħmıdur cerādetü'l-ķar' dēyü ķabak içi şarbdur ⁹ tuħmagan semüz otıdur cevz-i serv serv ķozağı ħuzaż hevālān-ı ¹⁰ hindıdür ħulıyyet ķaşnıdur ħelezōn burma şadeflerdür ħamāħım ¹¹ būstān yarpuzıdur ħavr ķavak ağacıdur ħarmel üzerlik toħmıdur ¹² ħandekŷkī yoncadur ħadıd demürdür ħacerü'l-yehūd benı isrā'il ¹³ zeytŷnı dērler bir şaşdur ħabbü'l-ğār defnı yemişıdür ħabb-ı şanavber

[119a]

¹ köknār yemişıdür ħabbü'l-ķuřn panbuķ çiğıdŷdür ħabbü'z-zebıb ŷzŷm ² çekırdegıdür ħabb-ı sefercel ayva çekırdegıdür ħubāzı ebem gömecıdür ³ ħırı mışır benefşesıdür ħırva' kene toħmıdur ħŷħ şeftālŷdür ⁴ ħarnŷb keçi boynuzıdur ħařabŷ'l-ķerem bağ ağacıdur ħas mārŷldur ⁵ ħarbak bir ķaraca kökdür ķaraca otı dērler ħařmı ħařmıdür ħuşyetŷ's- ⁶ şa'leb dılkŷ şaşağıdur bir kökdür yumruca ħamsetŷ'l-verek it ⁷ ağacıdur ħabsŷ'l-ħadıd demür bokıdur ħanāfis doñuzlan ķurdı yağmır ⁸ böceğıdür ħuřřāf kırlangıķdur ħuffāş yarasadur ħall sırkedür ⁹ ħarbak ķāķule-i şağırdür ħanzal ebŷ cehl ķarpuzıdur berriyede biter ¹⁰ derdār ķara ağaķdur durunc-ı 'akrebı çıyan otıdur derŷbtārıs ayrığŷñ ¹¹ bir nev'ıdür dŷhn yağdur dend ħabb-ı selātındür ağı ¹² ağacıdur

dādī heyyū fārīkūndur demü'l-aḥaveyn iki qardaş qanıdur ¹³ devā'-i çıntıyānādur dehmest defnī ağacıdur dūd kırtıdur

[119b]

¹ dem qandur dehnec dehene-i firengīdür bāb-ı zādur zerķū'l-ḥammām ² gögercin bokıdur zeheb altındur zerārīc banbal kırdıdur ³ ala gölük daḥı dērler zāfıyūdās māzeryūnuḡ bir nev'idür ⁴ bābü'l-‘āşırādur rāsen andūzdur remā[d]-ı ḥaṭabū'l-germ ⁵ bağ ağacı külıdür rātiyānec çam şakızıdır rāsuḥt kār taşıdır ⁶ zurr-ı verd gül ortasındaḡı toḥmdur zernīḡ-i aḡmer kızıl zernīḡdür ⁷ zirāvend-i rūmī bir güldür zūbdetü'l-baḡr deniz köpügidür ⁸ zücāc sırçadır zift qaraşakızdur su'd ṭopalakdur saḡmūniyā ⁹ maḡmūdedür silķ bāzūdur şa'ter güyegi otıdır şāhisferūm sultānī ¹⁰ fesligendür sereṭān-ı baḡrī deniz yalınḡıçıdır sīsāliyūs bednōs ¹¹ gözi dērler bir otıdır serḡas eyreltidür sīsēnber marsımadur ¹² silḡefāt qaplubaḡadur sekbīnec at qaşnısıdur şehdānec kenevür toḥmıdır ¹³ sezāb baḡanōs dērler bir yeşılce yapraklı koķulu otıdır şūnīz

[120a]

¹ çörek otıdır şaḡm-ı ḡanzal ebū cehl kırpuzı içi şuyıdır şaytarac ² sergüledür şevkerān baldırandur şem' mūmdur bal mūmı şıbs ³ ṭoraķ otıdır şuķurdiyūn yabān sarımsaḡı toḥmıdır şūkā' ⁴ kılkān dikenidür şīḡ şaru yavşandur şamḡ cevz kōz pūsıdır ⁵ şamḡ-ı 'arabī muḡaylān dikenidür pūsıdır şāmeryūmā otıdır ⁶ şandal bir ağaçdır zıfda' kırbaḡadur ḡamse 'aşera tı ṭarfā ılgun ⁷ ağacıdır ṭarḡaşķūķ güneyük çiçeḡidür hindübā-yı berri dērler ⁸ 'ırķ-ı sūs buyan kökidür 'unşul ada şoḡanıdır 'uşāre-i ⁹ liḡyetü't-teys teke şakalı şıķındusıdır 'aselī baldur belādur ¹⁰ balıdır 'uşār-ı dınesneyn pelīn şıķındusıdır 'ınebū's-şaleb ¹¹ it üzūmidür 'afaş māzūdur 'uruķ zerdeķūbdur ¹² 'ar'ar ardıçdır dikenlūsı ḡārīķūn kıbaķ göbegidür fütenc yarpuzdur ¹³ fūvve kızıl būydur favāniyā 'ūdū's-şalībdür kırtūm 'asfūrdur

[120b]

¹ qaşūr ütrūnc turunc yapraḡıdır kışrū'r-rummān nār kıabı ² qar'-ı muḡriķa yanmış kıbaķdır kıummel bitdür kıuşuş sarmaşıķdır ³ küzbere kışnīcdür kühl-i ışfīḡhānī sürmedür ⁴ kākneç kıanbīldür kıbrīt kükürddür kundūs aḡu kıundüse dērler ⁵ kerneb laḡānadur kündür ḡünlükdür kıls kıreçdür kürrāş ⁶ ḡendenedür kerkūm za'ferāndur lūbb-i bezr-i kışşā ḡıyār toḡmı içidür ⁷ levz bādemdür lisānū's-şevr şıḡır dilidür leblāb sarmaşıķdır ⁸ ve lisānū'l-ḡamel sıḡırlū yaprakdır lubyā böḡrölcedür milḡ-i ⁹ hindī kıara

tuzdur mī‘a kara günlükdür mī‘a-ı sâ‘ile ¹⁰ mersīndür kara günlük yağıdır maştakī dāne şakızdur mā‘ü‘r- ¹¹ rummān nār şuyıdır mā‘ü‘l-ās mersīn şuyıdır mā‘ ¹² ü‘l-cübn sūd kesügidür mıkñāṭıs demür çeker taşdır ma‘ü‘l- ¹³ hılāf sögüt şuyıdır mähizehre şıgır kuyruğı çiçegidür

[121a]

¹ mā‘ü‘l-karāṭīn bal şuyıdır mürr-i mekkī mekkeden gelür mişmiş ² zerdālū muḳl-ı ezraḳ zamg-ı nişāstadur neft-i ebyaz aḳ ³ neftdür vec egirdür vahşīzek ḥorasānīdür varaḳ-ı simsim^{xxiii} ⁴ şūsām yaprağıdır küncid yaprağı dahı dērler varaḳ silḳ pāzū ⁵ yaprağıdır varaḳ-ı ‘inebü’s-ša‘leb it üzümü yaprağıdır varaḳü’s- ⁶ sezāb bağanōs yaprağıdır varaḳü‘l-ās mersīn yaprağıdır varaḳü‘l ⁷ hılāf sögüt yaprağıdır verd güldür vesenc kirdür gövde kiri ⁸ hıl-i bevva kākule-i şağırdür heşt-i dehān ‘ūd-ı hindīdür ⁹ yebrūhū şanem ebrū şanemdür raṭbe yonca toḥmıdır bu türki ¹⁰ kânūn tamām oldı bunı müṭāla‘a kılanlar bu faḳīr yazıcı oğlu ¹¹ aḥmed ṭabībi ḥayr du‘ādan ümīzdür ki yād edeler yazıcısı ¹² dahı bu kitābuñ ve hem ebū ‘alī bir nice naşīḥat étmişdür anı ¹³ beyān edelüm eydür beş yerde beş nesneden şakınasın evvel cimā‘

[121b]

¹ şonına şudan ikinci derleyüp yorulmaḳdan ardınca şudan ² üçünci ḥammāmdan çıḳduğı vaḳt şudan dördünci aç qarınla şudan ³ beşinci taşalanmış guşşayla şu içmekden andan ebū ‘alī eydür bir ta‘ām ⁴ sinmedin bir ta‘ām dahı yemeyeler ve şol ta‘āmdan ki diş zahmet ⁵ çeker ve yemek şonına tēz yemeler ve yemek şonına tēzcek şu ⁶ içmek yaramazdur ve yemek önine dahı yaramazdur birez vaḳt aralarından ⁷ geçmek gerekdür ve kanı gövdeden eksiltme zīrā gövdenün durması ⁸ kan-ıladur ve qarı ‘avrata cimā‘ étme zehr-i ḳātildür ve dahı cimā‘ ⁹ çok eyleme ‘ömri yaḳar eksildür iki günde bir ḥammāma gir ve acla ¹⁰ girme toḳla dahı girme yemekden şonra birez vaḳt geçdükden şonra ¹¹ varıcaḳ şu içme birez vaḳta deḡin ve fazālātı kendünḡe ḥabs étme ¹² senün gibi cimāḡ dilese gönölün be-gāyet ḥarīş olsa eylegil ¹³ ve işeyicek gelse dutmasa ve kan aḳıtmāḳ ‘alāmeti olsa aldurgıl

[122a]

¹ ve sümügün sümkürgil ve tükruk ve balḡam gelse tükürgil ve ḳusacaḡuñ ² gelse ḳusgil ki ma‘dede nesne ḳalmaya zīrā anuñ ḳalanı yaramazdur ³ ve sevdā ve şafrāvi ve balḡam

^{xxiii} Metinde sümsüm olarak harekelenmiştir.

gövdende artuk olsa çıkargıl ve yay ⁴ aylarından ve ilk yaz aylarında ayda iki gün biri biri ardınca ⁵ kusgıl ve gövdeyi şovukdan nice şakınursañ issiden de eyle ⁶ şakın ve taşalanma ve ağır götürme ve gündüz uyuma ve uykusuz ⁷ olmasa kabz olıcak şâf-ıla hıķne ile ve müleyyin nesne ile ⁸ açgıl ve ishâl etmekle olsun gine habs etmekle ise habs ⁹ kıl ve şovuk yerde oturma ve gövdende bir maraz eķeri belürdügünleyin ¹⁰ ardınca ol zîrâ atalar eydür deme kül olur azacuğ-iken ¹¹ tîmâr kolaycadur yatmaz kolaycadur ve yaz güninde kış gün geyesisin geyme ve kış ¹² güninde yaz günde geydügün geymese ve şamanlıkda yatma iki ğalîz ¹³ yemegi bir kerre yemeye ve geç yemek yemeye ve iştihâ yoğ-iken yemeye gelicek

[122b]

¹ durma katlanma şabâhdan aç yürüme ve issi otlı ma‘cûnlara ziyâde ² duruşma ve uykuñ gelmedin uyuma gelicek uyugıl ve donla ³ uykudan uyanup şu içme ve sevdâ arturur bârid ğızâlar ⁴ yeme keçi eti şıgır eti geyik eti ve kuzı eti ve geçeden kalmış ⁵ aş ve bardakda açuk kalmış şu içmegil yemegil ve aç oturma ⁶ ve hasta olıcak bî-tekellûf kendünji tîz otlara vurma evvel ⁷ perhîz-ile ve ğızâ-yı şâliha ile ve yeyni otlar ile hıķne şâf ⁸ ve müleyyin ve sufûf ve nuṭûl ve kusmak ve ğayrı gibi yerlü yerinde hıltına ⁹ mâddesine göre marîzün yüregine kuvvet vergil korkulu nesne demegil ¹⁰ ve güle güle söylegil muhâlif ğızâlardan şakıngıl kendünji katı ¹¹ za‘îf hastaya vurmağıl ve degmese bilmedügün otı koķulayup yemegil ¹² ve ağulu cânavarlara degmegil ve vurur ve cigere ve dimâğa kuvvet vürür ¹³ nesneler yegil ve laṭîf yemekler ve ğâh ğâh sâr ve laṭîf âvâzlar

[123a]

¹ dinle ve çemen ve aķar şu yanına vargıl ve maḥbûblar yüzün ve gövdesin ² ki helâl ola anı temâşâ eylegil veyâ altun veyâ gümüş yüzük ³ götürgil ve harîrler geygil ve kirlü nesneler ve pârelenmiş nesneler geymegil ⁴ göñlünje kâsâvet getirür bâri hele yunmış gerek ve hikâyetler ⁵ ve kışsa ve hoş hûnlar ve muķrîler dinlegil ve senden yaşlu ‘avrat ⁶ ile döşege yatma ve alma şarâb yegil ve kuzı eti ve koyun eti ⁷ ve tavuk eti ve balık eti ve ötmedük horôs eti yegil bu naşîhatları ⁸ dutan ebû ‘alî eydür ölmez der ammâ demişdür zâ’il âdem ⁹ ölmedin olmaz ammâ şihhat ile ‘ömr-i tavîl ile ve selâmet ¹⁰ ve kuvvet-ile şahîh ola maraz görmeye tabîbe muhtâc olmaya ¹¹ ecel ölümünden ğayrı nesne görmeye bunların cemî‘i ¹² yalandur her ne belâ ve renc gelse ol bir allâhdan ¹³

gelür devā dahı hem andandur burada naşihat tamām oldu

V. BÖLÜM

1. DİZİN-SÖZLÜK

A

‘**acāyib** < Ar. Çok tuhaf şey, anlaşılmaz. -
2-

‘a. 116b/2, 107b/9

‘**acemce** <Ar. + Tr. Farsça. -1-
‘a. 89a/11

acı 1.Acı 2.Ağrı -24-
a. 9b/5, 16a/2, 24b/8, 25a/11,
27a/9, 28a/13, 30a/12, 32b/1, 38b/7, 53a/5,
54a/11, 59b/7, 63a/8, 64a/8, 71a/8, 71b/10,
73a/8, 94b/1, 96a/7, 108b/11, 109b/1

a.+ dan 44b/2

a.+ lar 60b/6

acı- Acımak, ağrımak. -4-
a.- mağa 75a/5
a.- mağıla 65a/13
a.- r 95b/1
a.- ya 74b/11

acıķ- Acıkmak. -1-
a.- a 10a/2

acıķdur- Acıktırmak, aç bırakmak. -1-

a.- alar 87b/8

acıl- Açılmak. -1-
a.- a 30b/10

acila Aç olarak. -1-
a. 98b/11

aç Tok olmayan, aç. -15-
a. 16b/10, 25b/5, 42b/10, 45a/9,
55a/10, 57a/9, 68b/3, 71a/11, 121b/2,
122b/1, 122b/5

a.+ cuķ 46b/9

a.+ ıla 68a/3

a.+ la 121b/9, 75a/13

aç- Açmak, çözmek, sökmek. -13-
a.- a 39a/10

a.- alar 29a/9, 84b/11

a.- ar 103b/8, 104b/2, 104b/9,
112b/8, 99a/13, 99a/8

a.- arlar 29a/8

a.- ğıl 122a/8

a.- maya 39a/9, 90b/7

a.- mayasın 23b/11

açıĝ	Açık. -1- a.+ rak 16b/12	hılġ-ı ‘a.+ den 54b/1 ‘a.+ den 29a/1, 29a/3, 33a/10
açıĝan	- Acıkmak. -1- a.- a 55a/9	fażalāt-ı ‘a.+ den 91a/10
açıl-	Açılmak. -2- a.- maz 75a/12 a.- up 46a/2	afsentġn <Gr. Pelin otu, yavşan otu, Anadolu’da yirmi kadar türü bilinen ve veronika olarak da adlandırılan bir bitki (Artemisia absinthum) -8- a. 104a/11, 113a/3, 116a/7, 117b/4, 27a/8, 35b/6 ‘uşäre-i a. 106b/6
açuk	Açık. -2- a. 122b/5, 54b/13	afġmön <Gr. Baĝboĝan, serent (Cuscuta epythimum) -35- a. 105b/9, 106b/13, 107b/1, 107b/4, 108a/5, 117b/3, 19b/8, 35b/6 maġbüh-ı a. 17b/10, 18a/11, 18b/10, 30a/5, 32b/5, 32b/11, 34a/1, 38a/4, 43b/11, 48a/3, 50a/1, 50b/13, 50b/9, 55a/2, 59a/11, 64b/5, 69a/10, 91a/1, 91b/4, 92a/2, 92b/10, 92b/3, 94a/12, 107a/12 sevdā-ı maġbüh-ı a. 63b/2 a.+ dan 107b/3 maġbüh-ı a.+ ın 19a/5
ad	Ad, isim. -4- a. 2a/4 a.+ ı 117a/5 a.+ ın 117a/5, 9a/5	
ada soĝanı	Ada soĝanı. -2- a. 120a/8 a.+ dur 118a/5	
ādem	<Ar. İnsan. -16- ā. 123a/8, 40b/1, 42b/5, 46a/7, 54b/11, 57a/8, 62a/12 ā.+ de 36b/8, 67b/12, 67b/13 ā.+ e 18a/6, 40b/8, 68a/6, 104b/2 ā.+ i 32a/3, 9b/13	
adhır	<Ar. Mekke ayrığı. -4- ı. 113a/10, 113a/4, 117b/1, 56a/7	afyön <Gr. Haşhaş bitkisinden elde edilen uyuşturuıcı bir madde, afyon.-20- a. 107a/9, 109b/9, 110a/12, 110b/5, 112b/1, 112b/13, 115b/2, 117b/4, 24a/10, 25a/2, 34a/12, 58a/7, 77b/7, 79a/9, 84a/1, 86b/9, 95b/7 a.+ dan 49a/6 a.+ ı 25a/2, 40a/1
‘afaş	<Ar. Mazı. -5- ‘a. 120a/11, 70a/6, 82a/4, 83a/3, 88a/5	
āfet	<Ar. Afet, korkutucu hastalık. -1- ā. 26a/13	
‘afin	<Ar. Bozulmuş, kokuşmuş. -5-	aĝaç Aĝaç. -15-

a. 105a/5, 118b/7	ağırlık Ağırlık. -2-
a.+ dur 117b/10, 118b/6, 120a/6	a.+ ına 30b/2, 114a/9
a.+ ı 119b/5	ağız Ağız. -80-
a.+ ıdur 118a/9, 118b/11, 119a/12, 119a/13, 119a/4, 119a/7, 120a/7	a. 114a/1, 30a/7, 32a/8, 32a/9, 13a/8
a.+ ıla 90a/4	a.+ a 30b/12
a.+ ınuñ 117a/10	a.+ da 31a/10, 31b/4, 32a/2, 32a/11, 45a/12, 59a/12
ağart- Ağartmak. -1-	a.+ dağı 32b/9
a.- ur 116a/11	a.+ dan 33a/2, 33a/8, 45b/2
ağcıl Beyazımsı. -1-	a.+ ları 46a/2
a. 35b/2	a.+ ı 10a/5, 16a/2, 19a/2, 19a/4, 19a/9, 29b/10, 30a/11, 30a/2, 30a/4, 31b/11, 32b/1, 33a/2, 37b/9, 38b/1, 38b/12, 38b/13, 39a/4, 39b/2, 41b/4, 41b/5, 49b/8, 53a/1, 53a/5, 54a/11, 54b/2, 55a/11, 56a/10, 56b/11, 58a/10, 58b/8, 59a/12, 59a/9, 63a/8, 68a/3, 87a/9, 96a/7, 9b/10, 9b/2, 9b/5, 9b/9
ağdiye <Ar. Yenip içilecek şeyler. -5-	a.+ ın 105a/7, 22b/5, 34b/9, 35a/4, 39a/10, 39a/9
a. 24a/2	a.+ ına 19b/5, 35b/12, 50a/13, 50b/1
a.-i hār 17b/5	a.+ ında 34a/10, 34b/10, 43b/9, 44b/6
a.-i raṭb 18a/3	a.+ ından 16b/8, 50b/8, 55b/6, 67b/2, 68a/7, 81b/3
a.-i raṭbe 50a/2	a.+ ını 24b/2
a.-i reddiyeden 36b/4	a.+ ınuñ 76a/9
ağılı Zehirli. -1-	ağla- Ağlamak. -3-
a. 52a/7	a.- r 51a/5
ağır 1. Ağır. 2. Sert, keskin. 3. Çok, külliyetli, kalabalık. 4. Zahmetli, çetin. -11-	a.- ya 17b/9, 93a/3
a. 9a/13, 12a/12, 12b/9, 15a/10, 17a/13, 23b/10, 25b/3, 85a/8, 93a/4, 95b/11, 97a/2	
ağır Kâbus. -12-	
a. 18b/1	
ağır- Ağırmak. -6-	
a.- a 19a/12, 26b/7, 54a/1, 60b/4, 73b/1	
a.- ur 72a/10	

ağrı	Ağrı, hastalık. -71-	a.- sa 86a/6
a.	122a/6, 13a/7, 24b/6, 25a/9, 38b/7, 41b/13, 64a/8, 69a/7, 70b/6, 86b/3	a.- ya 15a/6, 20b/6, 23b/3, 24a/6, 25a/9, 29b/13, 37b/9, 38a/1, 38b/7, 39b/7, 41b/11, 42a/5, 46a/10, 46b/2, 47b/1, 47b/10, 47b/3, 48a/1, 48a/5, 48b/7, 52b/4, 53b/2, 55b/13, 56b/9, 64a/4, 64b/11, 66b/2, 71a/11, 71b/10, 71b/8, 72a/4, 72a/8, 72b/13, 72b/3, 74a/12, 74a/13, 74b/10, 78b/5, 79a/11, 79a/8, 82b/4, 84a/11, 84a/5, 84a/6, 86b/5, 93a/4, 96a/6
a.+ ları	112b/10	a.- yan 47b/12, 47b/6, 48a/4
a.+ larına	100b/3, 106a/12, 106a/13, 108b/2, 14b/1	a.- yup 37a/5, 73b/13
a.+ na	54b/12	ağrılan- Ağrılanmak, ağrı girmek. -1-
a.+ sı	115b/2, 14a/12, 14a/2, 14a/4, 15b/3, 25a/1, 32b/1, 32b/4, 34b/13, 35a/3, 36b/11, 37b/11, 46a/4, 55a/11, 61b/8, 66b/1, 67a/9, 74a/13, 78b/10, 79a/10, 79a/12, 86b/12, 86b/8, 87a/2, 87a/4, 87b/11, 91b/12	a.- up 51b/5
a.+ sıdur	11a/4	ağrılı Ağrılı, hastalıklı. -1-
a.+ sın	34a/7	a. 47a/9
a.+ sına	102a/3, 102a/7, 104a/3, 106b/4, 107b/10, 112a/3, 112b/9, 115a/12, 115a/7, 115b/4, 116a/5, 23b/1, 32a/8, 37b/8, 53a/12, 71b/3, 73b/12, 79a/7, 86a/12, 86a/4, 86b/2, 87b/5	ağu Ağı, zehir. -2-
a.+ sın	70a/11	a. 119a/11, 120b/4
a.+ sınıu	86a/13	ağulu Zehirli. -6-
a.+ ya	24b/2	a. 103b/5, 122b/12, 22a/13, 30a/5, 63a/9
ağrı-	Ağrımak. -66-	āhir <Ar. Son. -3-
a.- du	14a/7	a.+ ine 61b/10
a.- ma	14a/6	a.+ inde 20a/8
a.- ma	82a/13	kitāb-ı ā.+ inde 10b/10
a.- maz	47b/6	aḥlāṭ <Ar. Karışımlar. -8-
a.- r	32a/3, 69a/4, 70b/13, 86b/4, 91b/11, 95b/4	a. + 9a/6
a.- rsa	34a/11, 86a/9	a.+ dan 9a/12
		a.-ı bārideden 16a/13
		a.-ı ḡalīzadan 60a/10
		a.-ı ḡalīzeyeye 108a/7

a.-ı gālīzden 25a/8	50b/8, 69a/13, 80b/12, 81b/13, 94b/12
a.-ı mürriiden 46a/1	a.- ar 123a/1, 24b/11, 26b/11,
a.+ uŋ 9a/7	27b/10, 27b/11, 28a/7, 52a/12, 69b/11,
aħmer <Ar. Kırmızı, kızıl. -8-	78a/2, 91a/10, 91a/11, 94b/6
būraċ-ı a. 105b/9, 115a/8, 118a/9	a.- arken 69a/4
merhem-i a. 115a/1	a.- arsa 24b/13
şandal-ı a. 99b/12	a.- maġa 81b/12, 82b/13
zernīh-i a. 119b/6, 93b/6, 94a/7	a.- masına 77b/13
aħtar- Aktarmak, dökmek. -1-	a.- maz 68b/12
a.- alar 42a/7	a.- sa 25b/8, 33a/2
aċ Ak, beyaz, göz akı. -85-	aċākıyā <Gr. Mısır'da yetişen kust
a. 106a/7, 114b/4, 114b/7, 116b/5,	ağacının meyvesinden çıkarılan usare
121a/2, 18b/9, 19a/2, 19b/5, 24b/12,	(Succus acaciae). -17-
28a/12, 30a/1, 31a/7, 36a/2, 37b/6, 52b/11,	a. 25b/12, 26a/5, 37b/1, 71a/1,
53a/9, 70b/5, 72b/8, 73a/9, 74b/11,	78b/1, 79a/9, 82a/4, 83a/3, 83b/5, 86a/2,
77b/13, 78a/2, 83a/1, 83a/6, 86a/5, 89a/13,	86b/7, 90a/5, 114a/3, 117b/2, 23b/13
89b/8, 91b/13, 93a/13, 93b/10, 95b/7,	cezv-i a. 29a/6
9b/10, 15a/9, 15b/7, 22a/7, 32b/1, 33b/1,	müreккеb-i a. 39a/11
33b/2, 35a/9, 36a/2, 37a/8, 37b/11,	aċ ala Abraşlık, vücutta yer yer alaca
38b/12, 52a/3, 56a/5, 59b/12, 60a/7, 63a/1,	lekeler meydana getiren ve tedavisi
64a/11, 64a/12, 64a/13, 65a/2, 71a/6,	mümkün olmayan bir hastalık. krş. baras. -
72a/4, 74b/10, 74b/11, 75b/12, 76a/4,	1-
77b/10, 78b/10, 82a/8, 85b/12, 87a/4,	a. +ya 93a/13
88a/7, 92b/2, 93b/2, 93b/11	aċarşu Yeryüzünde, yer altında belirli bir
a.+ ı 114b/7, 35a/3, 69b/8, 79b/13,	yatak içinde, eğim boyunca sürekli veya
90b/6	zaman zaman akan su. -2-
a.+ ın 89b/4	a. 99a/3
a.+ ıyla 23b/5, 23b/9, 78b/9, 98b/3	a. + lar 11a/8
a.+ ıla 62a/2	aċça Oldukça beyaz. -2-
aċ- Akmak. -30-	a. 98a/10, 98a/10
a.- a 16b/8, 19a/8, 35b/12, 39b/2,	'aċd <Ar. Dügümleme, düğümlenme.

Bağ bağlama, bağlanma. -1-	akrāṣū'n-neftū'd-dem < Ar. Bir tür hap. -
‘a.-ı kem 77a/6	1-
‘ ākırkarhā <Ar. Pireotu, nezle otu	a. 45b/12
(Anacyclus pyrethrum). -11-	‘ akreb <Ar. Akrep. -8-
‘ā. 30a/10, 32b/2, 34b/1, 93b/7,	‘a. 100b/1, 109a/12, 109b/3,
94a/2‘ā. 109a/10, 100a/5, 114a/3, 114b/1,	19a/10, 22b/1, 52a/7, 74b/13
114a/11	ma‘cūn-ı ‘a. 75a/1
‘ā.+ y1 32b/3	‘ akrebi <Ar. Akrebe ait, akreple ilgili.
akıt- Akıtmak. -8-	-1-
a.- a 47a/13	durunc-ı ‘a. 119a/10
a.- alar 115b/1, 27a/4, 46a/11,	aksur- Aksırmak. -2-
52b/12, 89a/6	a.- mağa 29a/10
a.- mağ 39b/5, 121b/13	a.- mağdan 16b/3
ākile <Ar. Derinin oyulması biçiminde	aksurt- Aksırtmak. -3-
görülen bir cilt hastalığı. -3-	a.- alar 15a/13, 19b/7, 27a/4
ā. 89a/7	aksām Parçalar, bölümler. -1-
ā.+ yi 7b/13, 89a/7	a.+ ları 1b/9
ākiletū'l-fem <Ar. Dudak derisinin	‘ ākūnā < (?) Belirtileri erkeklik organının
oyulması. -3-	şişmesi, seğirmesi ve yanması olan bir
ā. 32b/9	hastalık. -3-
ā.+ i 32b/9, 3a/12	‘ā. 79a/3
‘ akıl <Ar. Akıl, us -12-	‘ā.+ y1 79a/2, 7a/1
‘a.+ ı 15a/9, 22a/8, 48b/11, 48b/13,	al- Almak. -142-
50b/8, 51a/3, 54a/2, 55a/11, 55a/12, 84b/4	a.- a 44b/12, 54b/12, 90b/11
‘a.-ı bāliğ 76a/10	a.- acağ 9b/1
iḥtilāṭ-ı ‘a. 14b/7	a.- alar 100b/13, 102a/4, 103a/7,
akrāṣ <Ar. Yuvarlak ve yassı nesneler,	104a/2, 104a/4, 112b/1, 115b/1, 21b/12,
haplar. -5-	52b/9, 63b/4, 72a/11, 76b/1, 89a/3, 96b/8
a.-ı kāfūr 49a/12, 88a/13, 93a/6	kan a.- alar 14b/10, 15b/13, 18b/3,
a.-ı tebāṣīr 56a/2	19a/8, 20a/1, 22a/10, 23a/10, 23b/4, 24b/3,
a.-ı ṭebāṣīr 59b/1	26a/13, 26a/4, 26b/7, 28b/4, 30b/13,

31b/12, 32a/10, 32a/3, 32b/11, 33b/7,	a.- up 2a/3
34a/1, 34a/9, 36a/5, 37a/6, 38a/1, 38b/2,	kan a.- up 94b/13
38b/7, 39a/10, 39a/5, 39b/3, 39b/4, 39b/7,	a.- ur 42b/5
41b/12, 44a/3, 45a/1, 45b/7, 46a/11, 46a/6,	a.- urlar 103b/2
46b/4, 46b/9, 47a/3, 47b/12, 47b/5, 47b/7,	alā <Ar. Üst, üzere. -1-
48a/3, 48a/7, 49b/13, 50a/9, 51a/9, 55a/3,	i'tivādü'r-ruṭūbet-i 'a.+ yı 4b/5
56a/1, 57b/9, 58b/9, 60b/8, 63b/7, 64b/4,	ala gölük Kuduz böceği. Krş. Banbal
66a/9, 68b/13, 69b/7, 70b/1, 71b/11,	kurdı. -1-
72b/4, 73a/2, 78b/5, 79a/5, 79b/12, 80b/4,	a. 119b/3
82a/2, 82b/11, 82b/8, 83b/9, 84a/7, 85a/2,	a. +ya 93a/13
85b/11, 85b/5, 85b/6, 86a/10, 86b/13,	'alak <Ar. Sülük. -3-
86b/6, 87a/11, 87b/12, 87b/6, 88a/11,	'a. 39b/9
88a/3, 88b/5, 89b/3, 91a/11, 92a/10, 92a/2,	'a.+ ı 39b/9, 4a/1
92b/2, 92b/9, 93a/5, 94a/11, 94a/6, 94b/6,	'alāmet <Ar. Belirti, işaret, iz, nişan.
95a/10, 95b/13, 95b/4, 97b/6, 98b/7	-357-
a.- asın 102b/6, 102b/8, 105a/5,	'a. 12b/8, 19a/7, 20b/12, 96b/13
105a/9, 112a/8, 21b/13	'a.+ dür 95a/6
kan a.- duralar 18a/1	'a.+ i 10a/1, 11a/5, 11b/8, 12a/12,
kan a.- ıcaḳ 65a/13	12a/4, 12b/6, 13a/13, 13a/4, 13a/6, 13b/11,
nefes a.- ımaz 44a/10	14a/2, 14b/12, 14b/6, 15a/4, 15a/8, 15b/1,
a.- ınmış 100b/10	15b/6, 15b/12, 15b/9, 16a/2, 16a/4, 16a/5,
koḳu a.- maḡın 27b/10	16a/6, 16a/7, 16b/1, 16b/10, 16b/12,
kan a.- maḳ 12b/1	16b/5, 16b/7, 17a/13, 17a/2, 17a/4, 17a/5,
nefes a.- maḳ 44a/2	17a/7, 17a/8, 17b/12, 17b/3, 17b/8, 18a/7,
a.- maḳda 14b/8	18b/2, 18b/5, 18b/6, 18b/7, 19a/12, 19a/4,
a.- mamaḡa 27a/13	19b/11, 19b/5, 20a/3, 20a/6, 20b/11,
a.- maya 55a/9	20b/6, 21a/6, 21a/9, 21b/2, 21b/4, 21b/7,
kan a.- mayalar 89a/2, 96a/11	22a/11, 22a/13, 22a/7, 22a/9, 22b/4, 22b/8,
a.- mayanun 27b/7	23a/5, 23a/9, 23b/2, 23b/7, 24a/3, 24a/6,
a.- mazsa 70a/11	24b/11, 24b/2, 24b/6, 25a/4, 25a/9, 25b/5,
a.- sın 81a/13	26b/6, 26b/7, 27b/2, 28b/2, 28b/3, 29b/10,

29b/12, 30a/1, 30a/4, 30b/4, 30b/9, 32a/9, 32b/4, 33a/10, 33a/3, 33a/6, 33a/9, 33b/6, 34a/12, 34a/8, 35a/2, 35a/8, 35a/9, 35b/1, 35b/11, 35b/2, 35b/3, 36a/2, 37a/8, 37b/11, 37b/13, 37b/8, 38a/13, 38a/3, 38a/9, 38b/11, 38b/6, 39a/13, 39a/3, 39b/10, 39b/7, 40a/6, 40b/12, 41a/12, 41a/4, 41a/8, 41b/11, 42a/5, 42b/1, 42b/2, 43b/13, 43b/8, 44a/2, 44a/4, 44b/12, 44b/2, 44b/3, 44b/8, 45a/4, 45a/8, 45b/10, 45b/5, 46a/3, 46a/8, 46b/1, 46b/11, 46b/7, 47a/1, 47a/8, 47b/10, 47b/2, 48a/1, 48a/5, 48a/9, 48b/1, 48b/11, 48b/6, 49a/10, 49b/1, 49b/11, 49b/4, 49b/7, 50a/12, 50a/4, 50a/6, 50b/7, 51a/5, 52a/2, 52a/3, 52a/4, 53a/1, 53a/12, 53a/4, 53a/8, 53b/13, 53b/2, 54a/10, 54a/5, 54b/1, 54b/13, 55a/10, 55a/4, 55b/12, 55b/4, 55b/6, 55b/8, 56a/4, 56a/9, 56b/9, 57a/2, 57b/13, 58a/10, 58a/13, 58a/8, 58b/12, 58b/5, 59a/12, 59a/4, 59a/7, 59a/9, 59b/10, 59b/13, 59b/6, 60a/10, 60b/12, 60b/4, 61a/13, 61a/4, 61a/6, 61b/7, 62a/2, 62b/1, 62b/13, 62b/6, 63a/7, 63b/1, 63b/11, 63b/13, 63b/6, 63b/9, 64a/11, 64a/4, 64a/7, 64b/1, 64b/10, 65a/1, 65a/12, 65a/6, 65a/7, 65b/10, 66a/13, 66a/5, 66a/8, 66b/12, 66b/6, 66b/8, 67a/5, 67a/9, 67b/2, 68a/1, 68a/11, 69a/7, 70b/1, 70b/12, 70b/5, 71a/11, 71a/5, 71b/7, 72a/4, 72a/8, 72b/13, 73a/7, 73b/1, 73b/13, 73b/7,	74a/10, 74a/3, 74b/10, 75b/11, 75b/2, 75b/7, 76a/3, 76b/12, 76b/8, 77a/11, 77a/4, 77a/6, 77a/9, 77b/10, 77b/2, 77b/6, 78b/10, 78b/13, 78b/4, 79a/10, 79a/12, 79a/8, 80a/4, 80b/11, 80b/3, 80b/7, 81a/3, 81b/13, 82a/6, 82b/3, 83a/6, 84a/10, 84a/3, 84b/2, 85b/12, 85b/9, 86a/5, 86a/8, 86b/11, 86b/5, 87a/13, 87a/3, 87a/9, 87b/5, 88a/10, 88a/7, 88b/4, 88b/10, 91a/1, 91b/11, 91b/12, 91b/13, 93a/2, 93b/2, 94a/5, 95b/10, 96a/6, 97b/1, 9a/13, 9b/5, 9b/9, 56b/1, 61a/8, 65b/6, 15a/6, 15b/10, 15b/13, 19a/10, 19a/2, 21a/7, 75b/12, 75b/8, 86b/13, 87a/11, 87a/5, 90b/13, 121b/13, 20a/7, 20b/13 ‘a.+ idür 13a/13, 17a/5, 17a/7, 33a/6, 50a/5, 77a/5 esbāb-ı ‘a.+ idür 1b/13 ‘a.+ in 10b/7, 81a/9 ‘a.+ inden 51b/7, 52b/8, 82b/7 ‘a.+ ine 16a/9, 87b/1 ‘a.+ leri 90b/5, 20a/7, 86a/9 ‘a.+ lerinde 61a/1 ālāt <Ar. Vasıtalar, aygıtlar. -1- ā.+ ı 76b/9 ‘alā’u’l-ḳalb <Ar. Kalbin üzeri. -2- iẖtivād-ı ruṯūbet-i ‘a.+ i bildürür 51a/11, 51a/12 ‘alāyim <Ar. İzler, işaretler, deliller. -5- ‘a.+ i 2a/8 ‘a.+ in 9a/6

‘a.+ inden 51a/9			a.- mış 100a/13, 100b/5, 106a/10,
balğam-ı ‘a.+ inden bir 15a/10			106a/2, 99b/8
‘a.+ ler 59b/3			‘alīl <Ar. Hasta. -1-
‘a.+ leri 1b/9			‘a. 74a/11
alda- Aldatmak, kandırmak. -1-		allāh <Ar. Allah, tanrı. -2-	
a.- yalar 18a/10		a. 80a/11	
aldan- Kanmak. -1-		a.+ dan 123a/12	
a.- ur 18a/9		allāhu <Ar. bkz. allāh. -1-	
aldur- Aldırmak. -7-		a. 87b/9	
kan a.- a 33a/4		alma Elma (Pirus malus). -15-	
a.- alar 50b/12		a. 103a/4, 103a/5, 103a/9, 103b/1,	
kan a.- alar 29a/8		103b/3, 103b/6, 103b/7, 110a/8, 110a/9,	
a.- duğı 61b/1		123a/6, 13b/4, 50b/10, 50b/2, 77a/1	
a.- gıl 121b/13		şarāb-ı a. 72b/5	
a.- madan 48a/7		alt Alt, aşağı. -12-	
a.- mağ 42b/12		a. 33b/13	
‘ālem <Ar. Bütün cihan, kainat, dünya,		a.+ ı 30b/10	
her şey. -2-		a.+ ına 82a/3	
ā. 11a/4, 63b/4		a.+ ında 31a/3, 41a/6, 41a/7, 66b/1,	
ālet <Ar. Alet, edevat, vasıta. -5-		80a/1, 107a/10	
ā. 25a/11, 29a/8, 39b/12		a.+ ındağı 30b/8, 47b/2, 48a/9	
ā.+ dür 73a/12		altı Altı. -15-	
ā.+ i 40a/3		a. 100b/13, 101a/13, 101a/5,	
‘aleyhi <Ar. Onun üzerine. -1-		102b/6, 104b/13, 107b/13, 108a/1,	
‘a. 81b/4		109a/11, 111b/1, 116b/8, 15b/1, 22b/12,	
al(ı)n Alın. -3-		47b/1, 62a/3	
a.+ a 28b/11		altıncı Altıncı. -2-	
a.+ da 88b/4, 98a/9		a. 2a/10, 16b/3	
a.+ ına 14b/3		altışar Altışar. -3-	
alın- Alınmak, bir şey için bir yerden		a. 110a/12, 111a/13, 111a/4	
alınmak. -5-		altmış Altmış. -6-	

a. 104b/12, 107b/3, 111a/11, 111a/6, 114b/6, 7b/13	117a/7, 11b/2, 11b/9, 123a/8, 123a/9, 15a/5, 17b/4, 18a/4, 19a/1, 19b/13, 1b/5, 21a/6, 21a/7, 21b/11, 22a/4, 23b/13, 27a/6, 27b/5, 27b/6, 29a/1, 29b/9, 2a/3, 32b/5, 32b/8, 35b/8, 38a/11, 38a/12, 38a/6, 39a/13, 39b/4, 40a/6, 41a/7, 41b/8, 42a/12, 42b/7, 42b/9, 43a/9, 43b/6, 43b/7, 44a/10, 44a/13, 44a/7, 44a/8, 46a/10, 46a/7, 46a/8, 46b/9, 47a/8, 47b/12, 48a/5, 48b/1, 48b/2, 48b/4, 49a/2, 52a/8, 52b/11, 55a/9, 61b/10, 61b/7, 61b/8, 62b/12, 62b/5, 66a/2, 66b/3, 67b/11, 67b/12, 67b/3, 68a/1, 68b/3, 69a/2, 69a/3, 69b/2, 70a/1, 72a/10, 72a/11, 72a/12, 73a/7, 74b/12, 74b/9, 76a/10, 76a/11, 77a/12, 77b/3, 78a/3, 79a/13, 79a/4, 81a/4, 81b/2, 81b/7, 82b/3, 86b/4, 87b/6, 87b/8, 88b/11, 88b/13, 89a/1, 89a/11, 90a/1, 90b/12, 91a/4, 91b/10, 91b/12, 91b/13, 92a/6, 92a/7, 93b/11, 95b/10, 9b/4, 9b/9, 91a/5, 117a/6, 90a/8
altmış altıncı Altmış altıncı. -2-	
a. 3b/2, 33b/11	
altmış beşinci Altmış beşinci. -2-	
a. 3b/1, 33b/8	
altmış birinci Altmış birinci. -2-	
a. 3a/12, 33a/1	
altmış dördüncü Altmış dördüncü. -2-	
a. 3a/13, 33b/5	
altmışıncı Altmışıncı. -2-	
a. 3a/11, 32b/8	
altmış ikinci Altmış ikinci. -2-	
a. 3a/12, 33a/7	
altmış sekizinci Altmış sekizinci. -2-	
a. 3b/3, 34a/6	
altmış tokuzuncu Altmış dokuzuncu. -2-	
a. 3b/3, 34b/5	
altmış üçüncü Altmış üçüncü. -2-	
a. 3a/13, 33a/13	
altmış yedinci Altmış yedinci. -2-	
a. 3b/2, 34a/3	
altun Altın. -2-	
a. 123a/2	
a.+ dur 119b/2	
ammā <Ar. Ama. -141-	
a. 101a/7, 103a/3, 103a/6, 103b/12, 104b/6, 107b/8, 108a/13, 109a/3, 10a/1, 10a/12, 10a/6, 10b/1, 10b/12, 10b/4, 10b/6, 111a/13, 111b/7, 112a/10, 112a/8, 112b/5, 112b/7, 115b/6, 116b/8,	
	amrūd <Far. Armut (Pirus communis). -2-
	a. 10a/9, 13b/4
	aṇ- Söz açmak, bahsetmek. -1-
	a. + duḡ 61a/6
	aṇa Ona. -45-
	a. 102b/8, 10b/8, 115a/6, 15a/13, 19a/6, 20a/11, 20a/9, 20b/9, 21b/4, 23a/12, 26b/11, 29a/7, 30b/3, 34a/2, 35b/4, 40b/4, 51a/10, 51b/13, 51b/8, 52a/6, 52b/8, 57b/5, 57b/7, 59b/2, 59b/4, 61a/13, 61a/4,

61b/5, 61b/6, 62a/12, 62b/12, 66a/3, 67b/11, 69a/4, 77a/3, 78a/10, 81a/7, 81a/9, 81b/4, 82a/8, 90a/4, 90b/3, 90b/7, 95a/6, 98b/6	18a/2, 20a/1, 20a/2, 20b/1, 20b/12, 21b/13, 21b/2, 23a/2, 23b/13, 25b/4, 27a/5, 27b/13, 29a/1, 29a/8, 31a/1, 31b/7, 31b/8, 32b/11, 32b/13, 32b/6, 33a/12, 34a/11, 34b/8, 37a/10, 37a/9, 37b/1, 38a/4, 39b/4, 39b/8, 40a/2, 40a/6, 40b/5, 43a/13, 43b/10, 43b/2, 43b/3, 43b/4, 44b/10, 46b/10, 46b/11, 46b/6, 46b/9, 47a/11, 47a/13, 47b/12, 47b/6, 48a/11, 52a/7, 54a/3, 55b/5, 56b/11, 56b/6, 58a/5, 61b/10, 62b/10, 62b/11, 63a/11, 63a/4, 64a/6, 64b/4, 64b/5, 65b/11, 65b/9, 66a/5, 66a/6, 66a/8, 66a/9, 66b/4, 69a/12, 70b/3, 72a/2, 73a/10, 77a/10, 77a/3, 78a/13, 78b/7, 78b/8, 79b/13, 80a/10, 80b/9, 82a/6, 82b/8, 83a/2, 84a/12, 84b/4, 85a/2, 86b/13, 86b/8, 87a/6, 87b/12, 89a/9, 89b/4, 89b/5, 89b/8, 90a/11, 90a/12, 91a/13, 92a/10, 92a/3, 92a/6, 92b/3, 93a/10, 93b/13, 94a/12, 94b/8, 96b/10, 97b/6, 98a/11, 99a/12, 39b/2, 59a/2, 105a/9, 21b/13, 47a/12, 85b/6, 86b/7
ana Anne. -3- a.+ dan 25a/7, 27b/1, 33b/9	
'anber <Ar. Amber çiçeği, bir tür mimoza (Geum urbanum). -8- 'a. 104a/5, 12a/2, 12a/3, 28a/5, 84b/8 şarāb-ı 'a. 104a/3, 10b/4, 77a/8	
anberbāris <Gr. Dikenüzümü, kadın tuzluğu, sarıçalı (Berberis vulgaris). -2- a. 95a/11 kırş-ı a. 98a/3, 97a/7	
ancak Ancak, yalnızca. -1- a. 46a/11	
ancılayın Onun gibi, o kadar, öyle. -4- a. 82b/11 a.+ dur 102b/1, 16b/1, 38a/9	
anda Onda. -10- a. 20a/9, 24b/5, 25b/1, 29b/1, 32b/10, 35a/6, 42a/11, 62b/13, 80b/3	
andan Ondan. -157- a. 101a/8, 101b/2, 102a/5, 102b/7, 103b/11, 103b/12, 104a/12, 104b/13, 104b/9, 105a/1, 105a/11, 105b/2, 107b/4, 107b/5, 108a/2, 108a/4, 109b/2, 109b/4, 10b/11, 110a/2, 110b/13, 111a/6, 111a/7, 111b/8, 112a/3, 112b/2, 116a/10, 121b/3, 15a/11, 15a/12, 15a/13, 16b/9, 17b/1,	a.+ dur 123a/13
	andız bkz.andüz. -1- a. 116b/12
	andüz Andız otu, kanes, induz otu (Inula helenium). -1- a.+ dur 119b/4
	anı Onu. -24- a. 102b/7, 10b/9, 121a/12, 123a/2, 13b/5, 16a/10, 21b/8, 23a/2, 26b/8,

28a/12, 28a/5, 35a/11, 37a/13, 4b/3,
51a/10, 53b/10, 57a/8, 61a/2, 61b/7,
73a/12, 83b/8, 92a/3, 94b/13, 95a/7

anıpla Onunla. -1-

a. 40a/9

anīsōn <Gr. Anason (Pimpinella anisum)
-11-

a. 104b/11, 106b/1, 107a/2,
13a/12, 24a/7, 25b/4, 41a/9, 66b/7, 83a/7,
99a/9

a.+ ı 54a/6

anlar Onlar. -1-

a.+ uñ 20a/7

anlardan Onlardan. -2-

a. 36b/2, 108b/6

anları Onları. -1-

a. 117a/6

anların Onların. -1-

a. 94b/12

anşuz Ansızın, birdenbire. -4-

a.+ da 19b/2, 21a/3, 42a/13, 45b/6

anun Onun. -103-

a. 10b/10, 122a/2, 20b/13, 20b/6,
21a/1, 21a/7, 21b/11, 22a/12, 22b/1, 23a/1,
23a/9, 23b/4, 26b/12, 26b/6, 26b/7,
27b/11, 28a/4, 28a/8, 30b/10, 30b/12,
30b/5, 32a/9, 34b/9, 37b/4, 37b/9, 38a/13,
38a/2, 38b/6, 39b/6, 40a/3, 40a/6, 40b/9,
43b/10, 44a/4, 44a/5, 47a/3, 47a/8, 47b/2,
47b/5, 48b/11, 48b/3, 50a/6, 52a/12,
53a/10, 53a/8, 53b/10, 53b/13, 54b/13,

55b/7, 59a/5, 61a/13, 62b/1, 63a/2,
64b/10, 65a/12, 65b/1, 65b/11, 66a/13,
66b/9, 67b/12, 68a/12, 68a/6, 70a/10,
72a/8, 73a/7, 73b/13, 73b/2, 73b/7, 73b/8,
74a/4, 74b/10, 75a/10, 75b/11, 75b/3,
76b/10, 77a/1, 77a/5, 77a/9, 78b/11, 79a/9,
81b/9, 82a/10, 82b/3, 83a/13, 85a/13,
85a/5, 85b/10, 85b/13, 86a/10, 86a/13,
86b/5, 88b/11, 88b/5, 89a/8, 90b/1, 91b/4,
93a/2, 93b/1, 94a/6, 95a/10, 95b/1, 81a/12

a.+ ıla 29a/8

anzurūt <Far. Gözotu (Astragalus
sarcocolla) -5-

a. 112b/12, 69b/3, 76b/2, 81a/1,
82a/10

ara Ara, mesafe. -9-

a.+ da 13a/8

a.+ larından 121b/6

a.+ sı 41b/11, 48b/7, 56b/9

a.+ sında 42a/3, 48b/10, 62a/2,
84b/5

‘arabī <Ar. Arapça, Arap dili. -6-

‘a. 9a/10, 9a/11

şamg-ı ‘a. Zamk, çeşitli bitkilerden elde
edilen tıbbî reçine.

107a/8, 120a/5, 111b/5, 57b/9

‘arakū’d-dem <Ar. Kanlı ter ter
bezlerinin bazı hastalıklarında ve bazı kan
hastalıklarında terin kanlı olması. -3-

‘a. 95a/9

‘a.+ i 8a/13, 95a/9

aralık	Aralık. -1- a.+ ında 75a/2	a.+ sı 48b/7, 83b/5, 93a/4 a.+ ya 78a/7
ard	Art, arka. -9- a.+ ınca 121b/1, 122a/4, 122a/10 a.+ ında 88b/9 a.+ ındağı 88b/9 a.+ ından 24b/3, 26b/10, 50b/1, 78b/2	armūd Far. Armut (Pirus communis). -1- a. 11b/3
ardıç	Ardıç ağacı (Juniperus). -1- a.+ dur 120a/12	arpa Arpa (Hordeum vulgare). -13- a. 115b/5, 116a/12, 15a/7, 35b/5, 39b/8, 47b/9, 52b/6, 57b/9, 60a/1, 73a/4, 75b/9, 78b/7, 84a/7
arıklad-	Zayıflatmak, güçsüzleştirmek. -2- a.- mağa 98b/9 a.- a 81a/6	arşılık (?) Bayanın cinsel organında görülen bir tür hastalık. -1- a.+ a 83a/12
arıklık	Zayıflık, güçsüzlük. -2- a.+ dan 81a/6 a.+ ına 70b/4	art- Artmak, çoğalmak. -3- a.- a 20b/13, 46a/5 a.- anın 111a/8
arın-	Temizlenmek. -2- a.- mağdur 14a/1 a.- mış 117a/11	‘arṭanīṣā <Ar. Devetabanı bitkisinin kökü. -1- ‘a. 115a/8
arıt-	Arıtmak, temizlemek. -11- a.- a 16b/11 a.- alar 16a/8, 17b/2, 20a/3, 53b/9 a.- ur 106a/12, 106b/5, 112b/9 a.- mağ 115a/11	artuk Fazla. -5- a. 122a/3, 101a/13, 36a/10, 36a/9, 37b/5
‘arız	Ar. Vaka, vaki olan şey. -4- ‘ā. 21b/10, 26b/12, 50b/9, 57a/12	artur- Arttırmak, çoğaltmak. -7- a.- ur 122b/3, 36a/2, 42b/10, 52a/10, 52a/9, 99b/2
arka	Arka, sırt. -12- a. 20b/11, 48b/2, 78a/11, 78a/7, 86a/13, 86a/4, 86a/8 a.+ da 70b/6	arturıcı Arttırıcı, fazlalaştırıcı. -1- a. 50a/3
		aruk Zayıf, cılız. -10- a. 17b/8, 19a/4, 43b/9, 45a/10, 49b/5, 55a/10, 63b/11, 64b/2, 76b/5 a.+ larda 21a/10
		arukla- Zayıflamak. -1- a.- ya 73b/1

‘arz	En, genişlik. -2- ‘a.+ ina 21a/5 ‘a.+ ında 21b/3	aşfer	<Ar. Sarı. -12- dürd-i a. 31a/7 helîle-i a. 114a/6, 65b/11 helîlec-i a. 106b/1, 107a/6, 107b/11, 31b/9, 92b/5 yarākān-ı a. 63a/6 yaraqān-ı a.+ e 104b/2 yaraqān-ı a.+ i 5b/4 yarākān-ı a.+ i 63a/5
arzula-	İstemek, arzulamak. -1- a.- mağa 54b/5		
aş-	Asmak. -6- a.- a 105a/8, 109a/3, 109b/2, 109b/4, 40b/5 a.- alar 109a/12		
ās	<Ar. Mersin ağacı ve yemişi (Myrtica communis). -2- ā. 117a/11, 71a/2	‘asfūr	<Ar. Yalancı safran, uspur (Carthamus tinctorium). -1- ‘a.+ dur 120a/13
‘aşab	<Ar. Sinir; krş sinir. -6- ‘a.+ a 21b/10 ‘a.+ dan 21a/11 ‘a.+ ina 21b/5, 25a/8 ‘a.+ lar 104a/3 ‘a.+ uñ 21a/5	aşgar	Küçük. -2- cüzām-ı a. 98b/4 cüzām-ı a.+ ı 98b/4
āsān	<Far. Kolay. -1- ā. 87b/9	aşıl-	Asılmak. -1- a.- mış 74a/11
asārūn	<Gr. Kediotu, asaron (asarum europaeum). -3- a. 104b/5, 105b/13, 106a/9, 117a/8	‘asīr	<Ar. Zor. -2- ‘a. 24a/5 ‘a.+ dür 27b/7
‘asel	<Ar. Bal. -3- ‘a. 110b/11 ‘a.-i belādur 93b/7 ‘a.+ i 102b/1	aşl	<Ar. Kök, asıl, menşe; tür,cins. -7- kışr-ı a.-ı hindübā 97a/7 şarāb-ı kışr-ı a.-ı hindübā 98a/3 a.-ı kebere 109b/12, 117a/8, 94a/1 a.-ı kerefis 108a/9 a.-ı rāziyānc 108a/10
‘aselī	<Ar. Bala ait, bal ile ilgili. -5- ‘a. 120a/9, 89b/11 cülencübīn-i ‘a. 45a/6 sikencübīn-i ‘a. 88a/8, 113b/13	aşlū’l-kebere	<Ar. Kebere kökü. -1- kışr-i a. 93b/7
		aşlū’s-sūs	<Ar. Meyân kökü. -1- a. 108a/8
		aşma	<Ar. Üzüm ağacı. -2-

a. 64a/13, 98a/12	at- Atmak. -2-
aştanḥikūn <Gr. Bir grup ilaç adı. -1-	a.- a 23b/4
ḥabb-ı a. 23a/3	a.- alar 122a/10
aş Yemek. -36-	‘ataş <Ar. Aksırma. -2-
a. 67a/13, 122b/5	a. 29a/9
a.+ ı 10a/10, 10a/6, 10a/7, 10a/8,	a. + ı 29a/9
10b/6, 12b/3, 12b/4, 13b/10, 36a/6, 43a/4,	‘ataş <Ar. Aşırı susuzluk, susuzluk
43a/5, 43a/6, 43a/7, 59b/1, 64b/7, 67b/7,	veren bir hastalık. -2-
89a/3, 91a/3, 93a/6, 96a/2	‘a.-ı mufritı 4b/13, 55b/2
a.+ ın 10b/1, 60b/1, 66a/11, 67a/2	ateş pāresi <Far. Kaşıntılı alerjik bir cilt
a.+ ına 53a/3, 54b/9, 59b/8	hastalığı. -1-
a.+ lar 10b/5, 10b/6, 50b/11,	a. 88a/1
88a/12	aṭrīlāl <Ar. Hilal otu. -1-
aşağa Aşağı, alt. -18-	a. 117b/4
a. 10b/10, 26a/7, 39a/9, 40b/4,	‘aṭṭar <Ar. Güzel kokular, iğne, iplik
51b/4, 51b/5, 53b/13, 66b/2, 66b/3, 110a/2	vesaire satan; aktar. -1-
a.+ da 10b/11, 60b/2	‘a.+ lar 117a/7
a.+ dan 112b/7, 118a/4, 54a/6,	‘avāmū’n-nās <Ar. İnsanlar, halk, herkes.
56b/4, 58b/12, 68a/11	-1-
‘aşera <Ar. On. -1-	‘a. 21a/4
‘a. 120a/6	āvāz <Far. Ses. -11-
aşı Aşı boyası da denilen kırmızı toprak.	ā. 14a/3, 40b/12, 62b/2
-2-	ā.+ ı 108a/7, 42b/6, 43b/9, 90b/5
a. 12b/3, 55a/7	ā.+ ın 62b/7
aş yer- Hamilelikte bazı yiyeceklere karşı	ā.+ ına 42b/6, 42b/7
aşırı düşkünlük göstermek, çok arzulamak	ā.+ lar 122b/13
veya nefret etmek, tiksilmek. -1-	‘avrat <Ar. Kadın. -23-
y.- üp 81b/6	‘a. 112b/10, 115b/1, 123a/5, 47a/4,
at At. -4-	73b/4, 80b/5, 81a/13, 81b/2, 81b/5, 82a/6,
a. 119b/12, 27b/1, 42b/13,	83b/5, 84a/2
89b/12	‘a.+ a 121b/8, 82b/12

‘a.+ lar 116a/4, 83b/1, 85a/4	a. 19b/10, 27b/12, 30a/3, 31a/1,
‘a.+ lara 50b/8	31a/5, 34a/13, 34b/13, 35b/13, 36a/10,
‘a.+ larda 51b/6, 54b/6	36b/4, 44b/10, 54b/8, 55a/6, 56a/12,
‘a.+ laruñ 51b/9, 85a/1	81b/10, 85a/5, 91a/1, 17b/10, 50a/1, 55b/6
‘a.+ uñ 81a/10	ḥabb-ı a. 22b/10, 23b/12, 24b/8,
‘avretlū Evli erkek. -1-	25a/10, 27b/4, 29b/3, 19b/1, 25b/4, 43b/6
‘a. 21a/4	a.+ i 107a/11
ay Ay. -8-	a.-i fayḡarā 106a/13, 114b/1,
a. 105a/8	23b/12, 29b/3, 30a/10, 30b/6, 31b/7,
a.+ da 122a/4	43b/5, 17b/2
a.+ dan 22b/12, 81b/8	ḥabb-ı a.-i ḡānūnī 106a/11
a.+ ında 109a/3, 9a/9	a.-i luḡādiyā 43b/5
a.+ larında 122a/4	a.+ ile 80b/9
a.+ larından 122a/4	a.+ ler 19a/3
aya Aya, avuç içi. -3-	a.+ lerden 84b/10
a.+ sın 27a/3, 90b/7	ayırtla- Ayıklamak. -6-
a.+ sınıñ 90b/8	a.- r 114b/1
ayak Ayak. -20-	a.- yalar 25a/12, 35a/11, 36b/4,
a. 21a/3, 21b/9, 50a/12, 62a/3,	80b/9, 84a/11
78a/13, 85b/2, 85b/3, 85b/8	ayırtlan- Ayıklanmak. -1-
a.+ da 88a/2, 90a/3	a.- a 78a/13
a.+ ları 60b/7	aylık Bir ay süren. -2-
a.+ ların 13b/5	a. 80b/13
a.+ ı 68a/4, 85b/9	‘aynī <Ar. Göze mensup, gözle ilgili. -1-
a.+ ın 13b/5, 14a/12, 24b/3, 50b/2,	‘a.+ dür 68b/10
55a/13	ayran Ayran. -1-
a.+ ını 86a/2	a. 50a/9
‘ayān <Ar. Belli, açık, meydanda. -1-	ayrı Ayrı, farklı. -1-
‘a. 2a/7	a. 101b/13
ayāric <Gr. İlaç olarak kullanılan bir	ayrık Başka, diğer, gayri, maada. -2-
grup macuna verilen genel ad. -44-	a.+ dur 118b/1

a.+ uñ 119a/10	a.+ larında 57a/11
ayrın- Ayrılmak. -1-	a.+ yı 21a/10, 2a/8, 95b/9
a.- miş 67b/13	a.+ ya 55a/9
ayru bkz. ayrı. -1-	azacuk Çok az, biraz. -2-
a. 101b/13	a. 67a/10, 122a/10
ayva Ayva (<i>Cydonia oblonga</i>). -4-	‘ažalāt <Ar. Kaslar. -4-
a. 111b/8, 119a/2, 73b/5	‘a. 39a/6
a.+ ya 117b/8	‘a.+ ınuñ 43b/12
az Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı	‘a.-ı ħadrün 49a/4
bakımından eksik, çok karşıtı. -55-	‘a.+ dan 39a/9
a. 105a/11, 10b/12, 18b/4, 19a/9,	azalt- Eskisinden az duruma getirmek. -2-
20b/13, 22a/10, 22b/5, 28b/4, 38a/1,	a.- mağ 84b/11
44b/13, 45a/5, 46a/5, 46a/7, 47a/12,	a.- ur 18b/4
51b/11, 56a/1, 56a/6, 59b/13, 60b/11,	‘ažmü’l-lisān <Ar. Dil büyüklüğü. -3-
65b/7, 68a/13, 72b/9, 75a/2, 76b/8, 80b/8,	‘a. 30b/11
86b/11, 87a/4, 90a/10, 96b/13, 97a/2,	‘a.+ ı 3a/7, 30b/11
97b/2, 97b/3, 98b/11, 9b/11, 20b/13,	azcuk bkz. azacuk. -4-
30a/4, 32b/1, 37b/11, 38b/12, 42a/1,	a. 40a/6, 48a/7, 70b/6, 72a/13
52a/4, 71a/1, 78b/10, 79a/10, 80b/8,	‘ažmü’l-üsneyn <Ar. Hayaların şişmesi
96b/13, 97a/1, 97a/2	şeklinde ortaya çıkan bir hastalık. -2-
a.+ dur 51b/6	‘a. 79b/1
az- Yara, hastalık etkili, tehlikeli	‘a.+ i 7a/2
duruma gelmek. -4-	‘ažīm <Ar. Büyük, çok. -2-
a.- duğça 46a/5	‘a. 47b/4
a.- madın 32a/7	‘a. -i šadādan 27a/11
a.- mağa 78a/6	‘ažl -1-
a.- miş 90b/3	‘a.+ ı 22b/9
a‘žā <Ar. Organlar, üyeler. -11-	azla- Azaltmak. -1-
a. 20a/11, 21b/1, 22b/13, 55a/10	a.- ya 55a/2
a.+ sı 90b/5	azlık Az olma durumu. -5-
a.+ ları 76a/9	a.+ ına 36a/4, 51b/10

a.+ indan 51b/10, 76b/5, 76b/7

B

bāb <Ar. Bölüm, kısım. -631-

b. 101b/6, 104b/1, 105b/4, 106a/11, 107a/11, 108b/1, 109b/4, 110b/8, 111a/8, 111b/13, 112a/11, 113a/1, 113b/4, 114a/7, 115a/4, 116a/1, 117a/4, 11a/4, 14b/4, 15b/4, 16a/11, 16b/13, 16b/3, 17a/10, 17b/6, 18a/13, 18a/5, 18b/12, 19b/2, 20a/9, 20b/5, 21a/13, 21a/2, 21b/4, 21b/8, 22a/4, 22b/12, 22b/3, 23a/3, 23b/1, 24a/5, 24b/10, 25a/12, 25a/3, 25a/6, 25b/6, 26a/11, 26a/2, 26b/10, 26b/4, 27a/1, 27a/10, 27a/12, 27a/6, 27b/13, 27b/8, 28a/10, 28a/6, 28b/1, 28b/12, 29a/12, 29a/4, 29a/9, 29b/4, 29b/8, 2a/10, 2a/11, 2a/12, 2a/13, 2a/6, 2a/8, 2a/9, 2b/1, 2b/10, 2b/11, 2b/12, 2b/13, 2b/2, 2b/3, 2b/4, 2b/5, 2b/6, 2b/7, 2b/8, 2b/9, 30a/6, 30b/1, 30b/11, 31a/13, 31a/2, 31a/8, 31b/10, 31b/5, 32a/1, 32a/7, 32b/8, 33a/1, 33a/13, 33a/7, 33b/11, 33b/5, 33b/8, 34a/3, 34a/6, 34b/10, 34b/5, 35a/11, 35a/5, 35b/9, 36a/13, 36a/3, 36a/8, 36b/12, 36b/6, 36b/9, 37a/10, 37a/4, 37b/2, 37b/5, 37b/7, 38a/10, 38a/7, 39a/12, 39b/5, 39b/9, 3a/1, 3a/10, 3a/11, 3a/12, 3a/13, 3a/2, 3a/3, 3a/4, 3a/5, 3a/6, 3a/7, 3a/8, 3a/9, 3b/1, 3b/10, 3b/11, 3b/12, 3b/13, 3b/2, 3b/3,

3b/4, 3b/5, 3b/6, 3b/7, 3b/8, 3b/9, 40a/10, 40a/4, 40b/1, 40b/11, 40b/3, 40b/7, 41b/3, 41b/9, 42a/4, 42a/7, 44a/13, 44a/6, 44a/9, 45b/1, 46a/12, 46b/12, 47a/13, 47a/6, 48a/12, 48a/8, 48b/5, 48b/9, 49a/3, 49a/8, 49b/10, 4a/1, 4a/10, 4a/11, 4a/12, 4a/13, 4a/2, 4a/3, 4a/4, 4a/5, 4a/6, 4a/7, 4a/8, 4a/9, 4b/1, 4b/10, 4b/11, 4b/12, 4b/13, 4b/2, 4b/3, 4b/4, 4b/5, 4b/6, 4b/7, 4b/8, 4b/9, 50a/10, 50b/5, 51a/1, 51a/11, 51a/7, 51b/3, 51b/9, 52a/10, 52b/12, 53a/11, 53b/11, 53b/5, 54a/8, 54b/10, 54b/4, 55a/7, 55b/10, 55b/2, 56a/13, 56b/12, 56b/7, 57a/10, 57a/13, 57a/2, 57a/5, 57b/12, 57b/7, 58a/12, 58a/3, 58b/11, 58b/2, 58b/7, 59a/3, 59a/6, 59b/5, 5a/1, 5a/10, 5a/11, 5a/12, 5a/13, 5a/2, 5a/3, 5a/4, 5a/5, 5a/6, 5a/7, 5a/8, 5a/9, 5b/1, 5b/10, 5b/11, 5b/12, 5b/13, 5b/2, 5b/3, 5b/4, 5b/5, 5b/6, 5b/7, 5b/8, 5b/9, 60a/2, 60a/8, 60b/2, 61a/11, 61a/3, 61a/6, 61b/13, 61b/3, 62a/11, 63a/13, 63a/5, 63b/4, 64a/2, 64b/13, 64b/8, 65a/11, 65a/4, 65a/6, 65b/12, 65b/4, 66a/12, 67a/13, 67a/2, 67b/4, 67b/7, 68a/10, 68b/4, 68b/9, 69a/11, 69a/6, 69b/13, 69b/6, 69b/9, 6a/1, 6a/10, 6a/11, 6a/12, 6a/13, 6a/2, 6a/3, 6a/4, 6a/5, 6a/6, 6a/7, 6a/8, 6a/9, 6b/1, 6b/10, 6b/11, 6b/12, 6b/13, 6b/2, 6b/3, 6b/4, 6b/5, 6b/6, 6b/7, 6b/8, 6b/9, 70a/11, 70a/4, 70a/8, 70b/10, 70b/3, 71a/4, 71a/9,

71b/2, 71b/5, 72a/7, 72b/1, 72b/11, 72b/6, 73a/12, 73a/6, 73b/11, 73b/6, 74a/2, 74a/7, 74b/8, 75a/13, 75a/4, 75a/9, 75b/5, 76a/12, 76a/2, 76a/7, 76b/3, 77a/13, 77b/12, 77b/8, 78a/11, 78a/6, 78a/9, 78b/2, 79a/2, 79a/6, 79b/1, 79b/10, 79b/3, 79b/7, 7a/1, 7a/10, 7a/11, 7a/12, 7a/13, 7a/2, 7a/3, 7a/4, 7a/5, 7a/6, 7a/7, 7a/8, 7a/9, 7b/1, 7b/10, 7b/11, 7b/12, 7b/13, 7b/2, 7b/3, 7b/4, 7b/5, 7b/6, 7b/7, 7b/8, 7b/9, 80a/11, 80a/2, 80a/5, 80a/8, 80b/1, 80b/6, 81b/11, 81b/4, 82a/9, 82b/12, 82b/2, 82b/6, 82b/9, 83a/11, 83b/1, 83b/11, 83b/7, 84a/2, 84b/1, 84b/13, 85a/12, 85a/3, 85a/6, 85b/1, 85b/7, 86a/11, 86a/3, 86b/1, 87b/13, 87b/4, 87b/9, 88a/5, 88b/2, 88b/8, 89a/7, 89a/9, 89b/1, 89b/9, 8a/1, 8a/10, 8a/11, 8a/12, 8a/13, 8a/2, 8a/3, 8a/4, 8a/5, 8a/6, 8a/7, 8a/8, 8a/9, 8b/1, 8b/10, 8b/11, 8b/12, 8b/13, 8b/2, 8b/3, 8b/4, 8b/5, 8b/6, 8b/7, 8b/8, 8b/9, 90a/13, 90a/2, 90a/6, 91a/8, 91b/8, 92a/13, 92a/4, 92b/7, 93a/1, 93a/12, 93b/9, 94a/3, 94a/9, 94b/4, 94b/9, 95a/12, 95a/2, 95a/4, 95a/9, 95b/2, 95b/8, 98a/13, 98a/4, 98a/8, 98b/13, 98b/4, 98b/8, 99a/13, 9a/1, 9a/2, 9a/3, 9a/4, 9a/5, 9a/6, 9a/7	b.+ ında 59a/5, 66a/1, 77a/9 b.+ ından 2a/7 b.+ ının 77a/5 b.+ lara 10b/11 b.+ larından 37b/4 bābād bkz. bābādiya. -1- b. 72a/6 bābādiya <Gr. Papatya (<i>Matricaria chamomilla</i>). -3- b. 113a/11, 74a/6 b.+ dur 117b/8 bābūnec <Far. Papatya (<i>Matricaria chamomilla</i>). -30- b. 108b/10, 108b/12, 113a/9, 113a/13, 115b/11, 117b/7, 13a/10, 15b/11, 18b/11, 21b/8, 22a/12, 23a/1, 23a/2, 42a/1, 42a/3, 49a/7, 71a/8, 71b/1, 71b/4, 74b/4, 78b/11, 78b/8, 79a/13, 79b/6, 86a/8, 86b/10, 87a/7, 87a/8, 87b/2 bābū'l-‘āşirā <Ar. Onuncu bölüm. -1- b.+ dur 119b/4 bābū'l-evvel <Ar. Birinci bölüm. -1- b. 2a/7 ba‘dahu <Ar. Sonra, bundan sonra.-1- b. 1b/5 bādāmlu <Far. + Tr. Bademli. -1- b. 50b/11 bād-āverd <Far. Boğa diken. -1- b. 117b/9 bādem <Far. Badem (<i>Amygdalus communis</i>). -40-

b.-ı haşāt-ı meşānede 61b/2

b.-ı zādur 119b/1

b.-ı zereyde 59a/1

b.+ ın 77a/3

b. 100b/13, 104a/13, 108b/11, 108b/5, 108b/7, 109a/3, 109a/7, 109b/1, 10b/5, 110a/13, 11a/13, 12a/10, 12a/9, 24b/8, 25a/11, 27a/9, 28a/13, 39a/3, 41a/2, 43a/7, 49b/5, 49b/6, 58a/11, 58a/6, 60a/2, 70b/7, 71a/8, 73a/5, 73b/4, 73b/5, 75a/8, 84a/1, 92b/11, 93a/7, 94b/1, 97a/10, 97a/8, 97b/9, 99a/5	b.+ ları 74a/12
b.+ dūr 120b/7	bağır Bağır, karaciğer. -21-
bādīncān <Far. Patlıcan.-1-	b. 100b/3, 103b/8, 59b/5, 60a/10, 60a/9, 60b/3, 77a/4
b. 69a/1	b.+ a 102b/10
bādīncānī <Far. Patlıcana ait, patlıcanla ilgili. -2-	b.+ da 61a/12, 61a/13, 61a/4
b. 35b/4, 35b/8	b.+ dağı 105b/12
bādreñbūye bkz. bādreñcūye. -1-	b.+ uñ 104b/9, 113a/7
b. 99b/4	b.+ ı 60a/6, 60b/4, 61a/4, 61a/7, 62b/3
bādreñcūye <Far. Oğulotu, koçboynuzu (<i>Melissa officinalis</i>). -2-	b.+ ından 61b/4
b. 117b/9	bağırsak bkz. bağarsuk. -17-
bezr-i b. 118a/10	b. 65b/13, 66a/12, 66a/13, 66b/4, 67b/5
bādūšnām <Far. Kızmak, hakaret etmek (Metinde: Yüzde çıkan bir tür sivilce.). -3-	b.+ da 66b/3
b. 94b/4	b.+ dan 66a/3, 66a/7
b.+ ı 8a/11, 94b/4	b.+ larda 65b/5, 65b/6, 65b/7, 66a/5, 66b/1, 66b/2, 67b/9
bağ <Far. Bağ, üzüm bağı. -3-	b.+ ları 112b/9, 65b/8
b. 119a/4, 119b/5	bağla- Bağlamak, tutmak, durdurmak. -6-
b.+ lar 14a/13	b.- ya 117a/1
bağanōs <Gr. Sedefotu (<i>Ruta graveolens</i>). -2-	b.- yalar 104b/7, 26b/1, 69a/5, 90a/6
b. 119b/13, 121a/6	b.- yasın 102b/6
bağarsuk Bağırsak. -1-	bağlu Bağlı. -1-
	b. 90b/5
	bahrī <Ar. Denize ait, denize mensup, denizle ilgili. -1-
	sereṭān-ı b. 119b/10
	bahrū'l-enf <Ar. Belirtisi burundan akıntısı olan bir hastalık. -3-

b. 28b/13	89b/11, 89b/7, 99b/8, 107b/8
b.+ i 28b/12, 3a/3	b.+ a 32a/6
baḥṣ <Ar. Bölüm. -11-	b.+ dur 120a/9
b.+ ı 102a/5, 102b/7, 104b/7,	b.+ ıdur 120a/10
105a/1, 105b/2	b.+ ıla 100a/8, 100b/10, 100b/5,
b.+ ında 102a/5, 102b/7, 103b/11,	114b/3, 117a/2, 83a/8
104b/7, 104b/13, 105b/2	baldır Baldır. -2-
bāḥūr <Ar. Çok sıcak. -1-	b. 85b/8
yevm-i b.+ da 28b/2	b.+ lardan 12b/1
baḳ- Bakmak. -5-	baldırān Maydanozgillerden, nemli yerlerde
b.- a 17b/13	yetişen zehirli bitkilerin ortak adı, ağı otu,
b.- alar 10b/11	baldırgan (<i>Conium maculatum</i>). -2-
b.- duḡ 9a/12	b. 118a/7
b.- sa 16a/9	b.+ dur 120a/2
bāḳī <Ar. Kalan, arta kalan. -3-	baldırınḳara Baldırınḳara. -1-
b. 44a/13, 44a/8	b.+ dur 117b/10
b.+ sin 21a/1	balḡam <Gr. Balgam. -118-
baḳla <Ar. Bakla (<i>Vicia faba</i>). -7-	b. 101b/7, 122a/1, 122a/3, 12b/10,
b. 116a/12, 117b/11, 52b/6, 78b/7,	9b/13, 9b/9, 12b/12, 12b/8, 15a/8, 15b/8,
81a/13, 84a/7	16a/5, 16a/6, 19a/2, 20a/6, 21a/7, 28a/2,
b.+ sıdur 118a/13	33a/6, 37b/11, 41a/5, 41a/9, 42b/10,
baḳlatū'l-ḥamḳā <Ar. Semiz otu. -9-	42b/8, 43b/8, 44b/13, 44b/8, 44b/9,
b. 110b/6, 110b/7, 111b/4, 118a/1,	45a/10, 45b/11, 46b/12, 46b/8, 47b/5,
37a/3, 52b/7	48a/2, 48b/12, 52a/1, 52a/3, 53a/9, 54a/5,
bezr-i b. 80b/4, 110a/7, 115b/6	54a/6, 57b/4, 59a/7, 66b/12, 70b/2,
bal Bal. -38-	75b/12, 87a/5, 89b/13, 91b/13, 93b/1
b. 100a/13, 104a/2, 104a/4, 104b/4,	ḥabb-ı b. 15a/11, 18b/6
105b/10, 106a/10, 106a/3, 108a/4, 10b/2,	ishāl-i b. 83b/3, 98a/6
110b/13, 112a/9, 11b/13, 121a/1, 16b/3,	su'ūt-ı b. 115a/6
26a/8, 28a/9, 34b/10, 36a/7, 37a/9, 41a/10,	b.-ı bevraḳiden 88a/6
56b/11, 56b/5, 58b/2, 64b/12, 81a/2,	b.-ı ḡalīz 93b/4

b.-ı ishāl edeler 74b/1	b.+ si 16b/1
b.-ı lezic 67a/3	b.+ yi 95a/8
b.-ı lezicden 53a/8	hummayāt-ı b. 106a/5
b.-ı ‘alāyımından 15a/10	balğamsuz <Gr.+Tr. Balgamı olmayan. -1-
b.+ a 106a/3, 108a/6, 26b/9, 94b/12	b. 46a/9
b.+ da 18b/9	balık Balık -7-
b.+ dan 13a/8, 15b/6, 22a/8, 56a/3,	b. 123a/7, 52a/9, 62a/7, 73a/8,
57a/1, 59b/3, 61a/1, 70b/2 , 15a/8, 18b/4,	90a/5, 90b/8, 92a/8
19a/1, 19b/4, 34b/9, 35b/2, 38b/11, 46b/7,	bālīg <Ar. Buluğa ermiş, yetişkin. -1-
48a/5, 59a/7, 64a/11, 85b/11, 87a/3, 87b/7,	‘aql-ı b. 76a/10
96b/13, 108b/9, 115b/10,	ballı Ballı. -1-
b.+ dandur 30a/11, 30a/12, 54a/12,	b.+ yı 102a/6
82a/8, 92b/2	bal mūmı <Tr. + Far. Bal mumu. -6-
b.+ dur 28a/3	b. 113a/11, 114b/12, 114b/6,
b.+ ı 104a/1, 105a/3, 112a/7,	120a/2
112b/8, 15a/10, 18b/6, 32a/13, 33a/10,	b.+ n 31a/12, 114b/9
42b/3, 64a/13, 78b/9, 78b/11, 80b/13,	bañ Ban otu. (<i>Hyosciamus niger</i>). -1-
83b/9, 86a/5, 92b/9, 95a/1	b. 117b/11
b.+ ıla 46a/9	banbal kurdı Kuduz böceği. -1-
habb-ı b.+ ıla 15b/8	b.+ dur 119b/2
b.+ lara 111a/1	bānec bkz.benc -1-
b.+ ları 106b/5	b. 101a/11
b.+ larına 110b/10	baraş <Ar. Abraşlık, vücutta yer yer
b.+ uñ 10b/1	alaca lekeler meydana getiren ve tedavisi
balğamiyye bkz. balğamī. -1-	mümkün olmayan bir hastalık. -4-
ruṭūbāt-ı b.+ dūr 67b/8	b. 93a/13, 93b/11
balğamī <Gr. + Ar. Balgama ait, balgamla	b.+ ı 8a/9, 93a/13
ilgili. -11-	bardak Bardak. -1-
b. 104b/2, 106b/3, 110b/9,	b.+ da 122b/5
112a/10, 113b/6, 30a/1, 43a/3, 87b/13	bāri <Far. Bari, hiç değilse. -1-
hılṭ-ı hāmız-ı b.+ den olursa 55a/4	b. 123a/4

bārid <Ar. Soğuk. -40-

b. 102a/7, 108b/5, 108b/8, 122b/3, 12b/13, 15a/3, 16a/1, 16b/12, 17a/1, 29a/12, 31b/4, 34b/7, 43a/9, 46a/3, 55b/10, 72a/3, 75b/8, 77b/7, 78b/9, 91a/2

ma‘cūn-ı müferrih-i b. 99b/9

zīmād-ı maḥallil-i b. 113a/12

b.-i leyyine 66b/11

b.-i müleyyin 66b/10

hevā-ı b.+ den 46b/3

sū’-i mizāc-ı b.+ den 50a/3, 34a/12, 45a/4, 49b/1

b.+ den 16b/4, 21b/10, 22a/11, 41a/3, 53b/7, 55a/10, 59b/10, 63b/9, 79a/10

b.+ dūr 109a/2

bāride bkz. bārid. -4-

emrāz-ı b. 100b/2

b.+ den 16a/5

aḥlāṭ-ı b.+ den 16a/13

eşribe-i b. 60b/9

bāridī <Ar. Soğukla ilgili. -1-

sū’-i mizāc-ı b. 50a/4

barmak Parmak. -8-

b. 113b/9, 43b/5, 90b/8

b.+ ı 113b/11

b.+ lar 95b/3

b.+ a 95b/5

b.+ ıla 63a/2, 65a/8

baş- Basmak. -9-

b.- alar 109b/13, 23a/12, 37b/13,

38a/2

b.- asın 63a/2

b.- ıcaḳ 65a/8, 90a/4

b.- maya 10b/13

b.- mağa 18b/1

başal <Ar. Soğan (*Allium*). -5-

b. 118a/2

b.-ı ‘unşul 110b/11, 95a/1, 95a/8

b.-ı ‘unşuldur 117b/1

başalū’l-fār <Ar. Ada soğanı. -2-

b. 118a/5, 93b/6

başar <Ar. Göz. -1-

zūlmet-i b. + a 112a/6

bāselik <Gr. Şahdamar, baş damarı. -29-

b. 15b/2, 55a/3, 64b/3, 68b/12, 70b/1, 76b/1, 78b/5, 82a/2, 84a/6, 85a/2

b.+ den 44a/3, 46a/6, 46b/4, 47a/3, 47b/11, 47b/5, 50a/9, 57b/9, 59a/11, 63b/3, 64a/5, 71b/11, 80b/4, 82b/4, 85b/11, 85b/5, 86a/10, 87b/12, 87b/7

bāselikūn <Gr. Fesleğen, reyhan (*Ocimum basilicum*). -4-

b. 47a/13, 84a/12

merhem-i b. 114b/10

merhem-i b.+ ıla 89a/9

bastırma Tuz, çemen, kırmızıbiber karışımının et üzerine sürülerek güneşte veya iste kurutulması yoluyla yapılan yiyecek. -1-

b. 92a/8

baş (I) Baş. -103-

b. 102a/3, 102a/7, 106b/3, 107b/10, 108b/2, 112a/3, 115a/12, 115a/7, 115b/4, 116a/5, 11a/4, 12a/12, 12a/13, 12b/6, 13a/13, 13a/7, 14a/12, 14a/2, 14a/6, 14b/1, 15b/4, 21b/9, 22a/7, 90b/8, 98a/5, 9a/13	başlu Yaralı. -1- b. 91b/11
b.+ a 100b/8, 115a/6, 115b/13, 13b/2, 14a/13, 15a/2, 18a/4, 18b/11, 20a/4, 24a/13, 25b/9, 32b/9, 88b/6, 89a/8, 91a/8, 15a/3	bat- Batmak. -1- b.- ar 83a/12
b.+ da 17a/9, 17b/11, 91a/10	bāṭıl <Ar. Batıl, çalışamaz durumda, gerçek olmayan. -3- b. 20a/11, 54a/9, 84b/4
b.+ dan 107a/4, 114b/1, 115b/13, 19b/10, 25b/1, 28a/8	baṭım Menekşe ağacı. -1- b. 118a/9
b.+ ı 115a/11, 115a/12, 12b/8, 14a/7, 15a/6, 15b/12, 17a/13, 23a/12, 23b/10, 24a/3, 24b/2, 25b/3, 30b/7, 40b/4, 44b/6, 48b/2, 56b/9, 71b/10, 84a/5, 93a/4, 96a/6, 98a/10, 98a/6, 9b/7, 9b/9	baṭın <Ar. İç, dahili, gizli. -1- b.+ larına 17a/11
b.+ in 15b/7, 48b/8	baṭī <Ar. Ağır, yavaştan. -1- b. 17b/13
b.+ ına 115b/8, 11b/5, 12a/1, 12a/9, 13a/11, 15a/11, 15b/11, 15b/3, 16b/1, 16b/2, 18b/11, 18b/12, 19b/7, 20a/5, 20b/3, 20b/7, 24b/7, 28b/5, 45b/8, 90a/7	biṭṭīḥ <Ar. Kavun (Citrullus melo). -1- bezr-i b. 94a/13
b.+ ından 87b/10	batur- Batırmak. -4- b.- ıcaḳ 93b/12, 93b/3 b.- maḳ 14a/12, 27a/6
b.+ ını 25a/9, 39a/8	baturul- Batırılmak. -1- b.- miş 78b/6
b.+ uḡ 106a/12	bāzerūc <Ar. Bir tür fesleḡen. -1- bezr-i b. 99b/6
baş (II) Çıban, yara.	ba‘zı <Ar. Bazı. -7- b. 19b/6, 30b/8, 33b/13, 79a/3, 79a/4 b.+ nuḡ 42b/3, 74b/12
b.+ ı 11a/6	bāzū <Far. Pazı. (Beta vulgaris). -1- b.+ dur 119b/9
başar- Elde etmek, istediğini bulmak. -1- b.- ur 83b/1	bāzū <Far. Kolun omuz ile dirsek arasındaki bölümünde bulunan, şişkince kas kitlesi. -1-

b.+ larından 55a/13	beahmen, beahmen-i ebyaž denir. -3-
beden <Ar. Beden, vücut. -18-	b. 100a/1, 100a/11, 117b/11
istifrāğ-ı b. 24b/7	beahmeneyn <Ar. Ak ve kızıl beahmenler.
tenkıye-i b. 31b/7, 36b/3, 38a/3,	bk; beahmen. -1-
51a/9, 91a/1	b. 99b/6
sū'-i mizāc-ı b.+ den 51b/11	beā <Ar. Devam, sebat, önceki hal
b.+ e 90b/2	üzere kalma. -1-
b.+ i 10a/1, 17b/8, 19a/4, 22a/7,	b.+ sı 28b/12
80b/8, 81b/13, 84a/11, 9b/10	bekit- Sağlamlaştırmak, tahkim etmek,
ža'f-ı b. 76b/4	sıkıca bağlamak. -1-
b.+ üñ 62a/2	b.- esin 105a/7
bednōs gözi <Far + Tr. Maydanozgiller	beklik Kuvvet, sağlamlık, metanet. -1-
ailesinden bir metre uzunluğunda, küçük	b.+ ine 25a/7
tüylerle kaplı, karışık gövdeli, çok senelik	bēl Bel. -9-
otsu bir bitki. (Myrrhis odorata). -1-	b. 78a/3
b. 119b/10	b.+ i 70b/13, 71a/11, 71a/6, 71b/8
be-gāyet <Ar. Pek çok, aşırı, son derece.	b.+ in 71b/1
-9-	b.+ ine 74b/6
b. 105a/12, 113b/3, 121b/12,	b.+ ini 71a/3
22a/4, 32a/6, 43a/10, 44a/13, 55b/2, 99a/5	belā Afet. Sıkıntı. Tasa, kaygı. -1-
behak <Ar. Abraşlık hastalığı, kara ve ak	b. 123a/12
olmak üzere iki türü bilinir. -9-	belādur <Far. Daha çok Hindistan'da yetişen
b.-ı ebyaž 93b/10	kestaneye benzer bir ağaç ve o ağacın
b.-ı ebyaži 8a/9, 93b/9	meyvesi (<i>Semecarpus anacardium</i>). -3-
b.-ı esved 94a/4	b. 117b/10, 120a/9
b.-ı esvede 107a/13	'asel-i b. 93b/7
b.-ı esvedi 8a/10, 94a/4	belbūs <Gr. Dağ soğanı, yaban soğanı
b.+ a 93b/10, 94a/4	(<i>Muscari comosum</i>). -1-
beahmen <Ar. Kuduzotu, kırmızı türüne	b. 117b/12
(<i>Statice limonium</i>) kızıl beahmen, beahmen-	belesān <Ar. Pelesenk ağacı ve bundan
i aḥmer; beyaz türüne (<i>Centaurea behen</i>) ak	elde edilen yağ, balsama (<i>Commiphora</i>

opobalsamum). -5-

b. 117b/10

ḥabb-ı b. 104b/5, 83a/9

‘ūd-ı b. 83a/10

b.+ dur 118a/5

belīlec <Far. Belile otu (*Bellerica myrobalan*). -3-

b. 100b/9, 114a/2

b.-i hindīdür 117b/13

belki <Ar. + Far. Belki. -4-

b. 14a/13, 22a/9, 87b/11, 99a/11

bellūṭ <Ar. Meşe ağacı, pelit (*uercus*). -6-

b. 111b/11, 57b/10, 70a/7, 75b/13, 77b/6

cift-i b. 118b/4

bellū Belli, açık. -19-

b. 71b/8, 82b/1

b.+ dür 23a/9, 25b/2, 27b/2, 39b/11, 41a/13, 42a/12, 45b/3, 45b/4, 45b/5, 51a/9, 51b/7, 52b/8, 59b/3, 61a/2, 77a/11, 82b/10, 82b/7

belür- Belirmek, ortaya çıkmak. -3-

b.- dügi 89a/2

b.- dügünleyin 122a/9

b.- ür 33b/12

ben Ben. -1-

b. 1b/5

benādık <Ar. Fındıklar, yuvarlak kurşunlar.

“benādıkü'l-bezr” Terkip adı. -1-

b. 72b/4

benc <Ar. Bengilik otu, kırmızı tatula

(*Datura fastuosa*). -5-

bezr-i b. 109a/5, 110a/11, 117b/11, 95b/7, 79b/2

benefşe <Far. Menekşe (*Viola tricolor*). -75-

b. 101a/2, 101b/12, 102a/13, 102a/4, 102a/8, 102b/11, 102b/13, 102b/3, 103a/2, 107a/9, 108b/12, 108b/7, 111a/4, 112a/3, 112a/4, 113b/1, 115a/13, 115b/5, 116a/7, 116b/1, 11b/7, 12a/11, 12a/9, 14a/10, 14a/5, 18a/3, 24b/4, 28a/13, 29b/7, 31a/12, 35a/4, 39b/8, 41a/1, 41b/1, 41b/12, 43a/12, 45a/13, 45a/2, 45a/3, 47b/13, 47b/8, 47b/9, 58a/5, 60b/10, 61b/2, 66b/13, 72b/10, 73a/3, 73a/4, 74a/1, 74b/5, 74b/7, 82b/4, 82b/9, 84a/7, 84a/9, 86b/9, 91a/3, 91b/6

dühn-i b. 40b/9, 73a/4

şarāb-ı b. 102a/2, 103a/1, 10a/10, 29b/6, 41b/8, 43a/7, 47b/8, 71b/11, 72a/1, 75a/6, 75b/3, 96b/2

b.+ dür 117b/7

b. + sidür 119a/3

benefşec bkz.benefşe. -8-

b. 117b/7, 11b/12, 12b/5, 13b/8

şarāb-ı b. 11a/9, 11b/10, 11a/11, 12a/6

benī isrā'il zeytūnī Bir taş türü. krş. ḥacerü'l-yehūd. -1-

i. 118b/12

beniz Beniz, çehre. -12-

b.+ i 16a/2, 50a/13, 52a/2, 53a/6,

59b/11, 60a/7, 63b/13, 64a/11, 65a/1, 76b/5, 84b/3, 9b/10	117b/9, 47a/5, 74b/4, 97a/6
beñze- Benzemek. -13-	beşām Dallarından misvak yapılan güzel kokulu bir ağaç. -1-
b.- r 31a/4, 67b/10, 68b/11, 68b/12, 74a/13, 84b/2, 88a/2, 52a/10, 65b/3, 71b/4, 77b/13, 73a/12	b. 118a/4
b.- yerek 72a/5	besbāse <Ar. Küçük hindistan cevizi (<i>Myristica fragrans</i>). -1-
berāber <Far. Eşit, eşit miktarda. -8-	b. 105b/13
b. 108b/5, 112b/1, 113b/2, 114a/4, 114a/6, 115b/1, 96b/8	besfāyic <Ar. Bespaye (Polypodium vulgare). -6-
b.+ i 102a/6	b. 66b/13, 101a/13, 101a/3, 106b/13, 107b/2, 118a/2
berencāsef Miskotu (compositae artemisialaxa). -1-	beşre <Ar. Vücutta çıkan sivilce, ufak çıban. -1-
b. 115b/1, 117b/8	b. 32b/9
berk Berk, sağlam. -1-	besme <Ar. Rastık. -1-
b. 37a/11	cevāriş-i b.-i ħarr Mide rahatsızlıkları için hazırlanan bir ilaç.
berkit- Berkitmek, sağlamlaştırmak. -2-	105b/11
b.- ür 114a/1, 114a/5	beşrecük <Ar. + Tr. Vücutta çıkan sivilce, ufak çıban. -1-
berrāk <Ar. Parlak, duru, açık berrak. -1-	b.+ ler 64a/8
b. 93b/2	beş Beş. -28-
berri <Ar. Toprağa ait, toprak ile ilgili. -1-	b. 101a/4, 101a/6, 101a/8, 101b/1, 101b/8, 102b/5, 104a/6, 104b/12, 105b/8, 106a/1, 107a/6, 107b/11, 107b/13, 107b/2, 108a/1, 110a/13, 110b/3, 113a/11, 114b/6, 114b/7, 115a/2, 116a/10, 116b/2, 116b/3, 121a/13, 99a/13
hindübā-ı b. 120a/7	beşer Beşer. -17-
berriye <Ar. Çöl, ova. -1-	b. 100a/5, 100a/7, 101a/3, 101a/4, 101b/10, 103b/10, 103b/9, 104a/10,
b.+ de 119a/9	
bersām Mideyle ciğer arasındaki şişlik. -4-	
b. 15a/13, 48b/10	
b.+ ı 48b/10, 4a/13	
bersiyāvşān <Far. + <Gr. Baldırıkara (<i>Aspelinum adianthum</i>). -6-	
b. 101b/10, 108a/9, 111a/3,	

106b/2, 106b/6, 107a/1, 108a/11, 109b/7,
111a/3, 113a/4, 113a/9, 114b/12

beşinci Beşinci. -3-

b. 121b/3, 16a/11, 2a/9

bevāsir <Ar. Basur, hemoroid, basur
deliği. -8-

b. 109b/6, 33b/12, 69a/7

b.-i şefeyı 3b/2

b.+ dendür 66a/7

b.+ e 111a/9

b.+ ine 82b/10

yèl-i b.+ ine 105b/11

bevāsīr bkz. bevāsir. -8-

b. 65a/13, 68b/9

ribāc-ı b.+ e 100b/7

b.+ i 68b/9, 6a/2

b.+ ine 27b/9

b.+ ise 82b/11

ibtidā-ı b.+ ise 70a/13

bevāsīrū'r-raḥm <Ar. Rahim basuru. -2-

b. 82b/10

b.+ i 82b/9

bevāsīrū'l-enf <Ar. Burun basuru. -1-

b.+ i 3a/1

bevāsīrū'r-raḥm <Ar. bkz. bevāsīrū'r-
raḥm. -1-

b.+ i 7a/12

bevāsīrū'ş-şefe <Ar. Dudak basuru. -2-

b. 33b/12

b.+ yı 33b/11

bevl <Ar. İdrar, sidik. -34-

b. 118a/4, 69b/1, 75a/5, 75b/3

b.-i ġalīz 67b/2, 68b/6, 70a/2

b.-i idrār 104b/10

b.+ dağı 74a/10

b.+ i 106a/6, 10a/2, 14b/9, 15b/7,
17b/13, 53a/6, 54b/2, 63a/1, 63a/7, 70b/5,
71a/6, 72a/4, 72a/9, 72b/13, 72b/8, 73a/8,
73b/1, 74b/11, 75b/12, 75b/2, 80b/3

ķatarāt-ı b.+ i 110a/10

b.+ in 26b/6

bevlū'd-dem <Ar. Kan işeme hastalığı.

-3-

b. 76a/13

b.+ i 6b/8, 76a/13

bevrakī <Ar. Kağıda benzer. (Metinde eski
tıp anlayışında bünyeyi oluşturan dört ana
unsurdan biri olan balgam için
kullanılmıştır). -3-

b.+ den 88a/6

hılṭ-ı b.+ den 17a/8, 70b/1

bevsīrū'l-ūzn <Ar. Kulak bevasiri. -2-

b. 27b/9

b.+ i 27b/8

bevvā <Ar. Hindistan cevizi (*Cocus
nucifera*). -2-

cevv-i b. 83a/10

hīl-i b. 121a/8

beyāğıleyn (?) -1-

b. 83b/6

beyān <Ar. Açıklama, izah. -4-

b. 1b/11, 60a/8

b. edelüm 117a/6, 121a/13	108a/10
beyāzü's-sefe <Ar. Dudak beyazlığı. -3-	b.-i ferenc 118a/6
b. 33b/1	b.-i ferencmüşk 100a/1
b.+ yı 33a/13, 3a/13	b.-i ferfaḥ 73b/13, 75b/9
beyle Böyle. -1-	b.-i fücül 93b/8, 94a/13, 94a/2,
b. 91a/1	94a/7
bey(i)n Beyin. -3-	b.-i ḥammāz 110a/12
b.+ i 60a/1, 80a/10	b.-i ḥas 108b/3, 110a/6, 113b/2,
b.+ isin 75a/12	115b/7, 118a/8
bez <Ar. Bez. -8-	b.-i ḥaṣḥāş 108b/4
c. 113a/12, 78b/6, 28b/11	b.-i ḥıyār 110a/6
b.+ e 117a/1	b.-i hindübā 110a/6, 116a/8
b. +i 52b/5	b.-i ḥubāzī 111a/3
b.+ le 104b/7, 105a/8	b.-i kāfūrıla 96b/8
b.+ ine 102b/6	b.-i kaṭūnā 111b/4, 111b/6, 115b/6,
bêz Beze, şişlik, gудde. -1-	117b/13, 13b/3, 13b/8, 31b/3, 35a/3,
b.+ leri 38a/8	38b/9, 40a/3, 41a/13, 58a/6, 66b/10,
bezr <Ar. Tohum. -100-	75b/11, 75b/4, 84a/9, 87a/1, 89b/4, 95b/6
b. 117b/11	lu'āb-ı b.-i kaṭūnā 39a/12, 45a/1,
b.- i 26b/3, 31a/10, 63a/11, 97a/4	45a/11, 75a/5, 80b/4, 88a/4
b.- -i bādrençbüye 118a/10	varaḫ-ı b.-i kaṭūnā 74b/5
b.-i baḫlatü'l-ḥamḫā 80b/4, 110a/7,	b.-i kerefis 104a/9, 108a/10,
115b/6	109b/8, 110a/11
b.-i baṭīḥ 94a/13	b.-i kettān 101a/11
b.-i bāzerüc 99b/6	b.-i kettān 111a/13, 113a/8, 118a/3,
b.-i benc 109a/5, 110a/11, 117b/11,	71b/13, 87a/8
95b/7	lubb-i b.-i kıssa 110a/11
b.-i cezer 100a/7, 118a/7	b.-i kışā 100a/1
b.-i cırcır 100a/7, 118a/11, 94a/13,	leb-i b.-i kıtā 120b/6
94a/8	b.-i kũft 118a/9
b.-i encüre 100a/5, 101b/12,	b.-i kürrāş 111a/12

b.-i küşüş 116a/8	bi-emri'l-lāhi'l-hüküm <Ar. Allahın emir ve hükmüyle. -1-
b.-i küşüş 108a/1	b. 29b/4
b.-i lisānū'l-ḥameli 66b/10	bi-emri'l-lāhi te'ālā <Ar. Allāhü Teâlâ'nın emriyle. -4-
b.-i lisānū'l-ḥamel 111b/4, 118a/8	b. 24b/9, 54b/3, 70a/4, 90a/2
b.-i merv 89b/6	bi-iznillāh <Ar. Allah'ın izniyle. -3-
b.-i rāziyāne 104a/9	b. 35a/4, 87b/3, 111b/8
b.-i rāziyānec 101b/1, 108a/10	bi-iznillāhi te'ālā <Ar. Allāhü Teâlâ'nın izniyle. -9-
b.-i reyḥān 111b/7	b. 51a/1, 69b/9, 70b/9, 72b/1, 75a/13, 76a/12, 80b/1, 92a/4, 99a/7
b.-i senc 79b/2	bikir <Ar. Dokunulmamış, kız oğlan kız. -2-
b.-i sezāb 78a/4	b. 116b/10, 117a/3
b.-i şāhisferüm 100a/1	bil- Bilmek. -13-
b.-i şavkarān 118a/7	b.- dük 81b/9
b.-i şevkerān 79b/2	b.- düñ 9a/12
bezrū'l-kafr <Ar. Bağ sarmaşığı tohumu. -2-	b.- eyim 81a/10
b. 100a/2, 110a/6	b.- gil 9a/8
bıçak Bıçak. -1-	b.- medügünj 122b/11
b.+ ıla 105a/5	b.- mese 116b/4
bırak- Bırakmak; koymak. -3-	b.- miş 117a/4, 69b/5
b.- a 113b/9	b.- üp 10b/7, 10b/8
b.- alar 113b/11	b.- ür 117a/7, 85a/5
b.- up 43b/5	b.- ürsin 9a/11
biber <Gr. Biber. -1-	bildür- Bildirmek, beyan etmek. -638-
b. 62a/10	b.- üp 66a/1
bīdester <Far. Kunduz. "cünd-i bīdester" Cavşir otu, kunduztaşağı, oğlan aşısı ve bu bitkiden elde edilen tıbbî bir zamk (<i>Ferula alaeochytris</i>). -8-	b.- ür 100a/10, 100a/4, 100b/3, 100b/8, 101a/2, 101a/10, 101b/6, 101b/8, 104b/1, 105b/4, 106a/11, 106b/10,
b. 87b/3	
cünd-i b. 15a/12, 74a/6, 79a/13, 84b/7, 85a/11, 87a/7, 87b/8	

106b/13, 107a/11, 107a/4, 107a/8, 108a/8,	46b/12, 48a/12, 48a/8, 48b/10, 49a/3,
108b/1, 108b/3, 109a/13, 109b/12, 109b/5,	49a/9, 49b/10, 4a/1, 4a/10, 4a/11, 4a/12,
109b/6, 110a/10, 110a/6, 110b/2, 110b/8,	4a/13, 4a/2, 4a/3, 4a/4, 4a/5, 4a/6, 4a/7,
111a/11, 111a/8, 111b/13, 111b/4,	4a/8, 4a/9, 4b/1, 4b/10, 4b/11, 4b/12,
112a/12, 112a/13, 113a/2, 113a/3, 113b/4,	4b/13, 4b/2, 4b/3, 4b/4, 4b/5, 4b/6, 4b/7,
114a/8, 115a/4, 116a/1, 117a/5, 2b/1, 3a/5,	4b/8, 4b/9, 50a/11, 50b/6, 51a/2, 51a/7,
14b/5, 15b/4, 16a/11, 16b/13, 16b/3,	51b/3, 51b/9, 52a/11, 52b/12, 53a/11,
17a/11, 17b/6, 18a/13, 18a/5, 18b/13,	53b/11, 53b/5, 54b/10, 54b/4, 55a/8,
19b/2, 20a/9, 20b/5, 21a/13, 21a/2, 21b/5,	55b/11, 55b/3, 56a/13, 56b/13, 56b/7,
21b/9, 22a/5, 22b/12, 22b/3, 23a/4, 23b/1,	57a/10, 57a/3, 57a/6, 57b/12, 57b/8,
24a/5, 24b/10, 25a/12, 25a/3, 25a/7, 25b/7,	58a/12, 58a/3, 58b/11, 58b/3, 58b/7,
26a/11, 26a/3, 26b/10, 27a/10, 27a/13,	59a/6, 59b/5, 5a/1, 5a/10, 5a/11, 5a/12,
27a/2, 27a/7, 27b/13, 27b/9, 28a/11, 28a/6,	5a/13, 5a/2, 5a/3, 5a/4, 5a/5, 5a/6, 5a/7,
28b/1, 28b/12, 29a/12, 29a/5, 29a/9,	5a/8, 5a/9, 5b/1, 5b/10, 5b/11, 5b/12,
29b/4, 29b/9, 2a/10, 2a/11, 2a/12, 2a/13,	5b/13, 5b/2, 5b/3, 5b/4, 5b/5, 5b/6, 5b/7,
2a/8, 2a/9, 2b/1, 2b/10, 2b/11, 2b/12,	5b/8, 5b/9, 60a/3, 60a/9, 60b/3, 61a/12,
2b/13, 2b/2, 2b/3, 2b/4, 2b/5, 2b/6, 2b/7,	61a/3, 61a/7, 61b/13, 61b/4, 62a/11,
2b/8, 2b/9, 30a/7, 30b/1, 30b/11, 31a/13,	63a/13, 63a/5, 63b/5, 64a/2, 64b/13,
31a/3, 31a/9, 31b/10, 31b/5, 32a/1, 32a/8,	64b/8, 65a/11, 65a/5, 65a/7, 65b/12,
32b/9, 33a/1, 33a/13, 33a/8, 33b/12,	65b/4, 66a/12, 67a/2, 67b/1, 67b/4, 67b/8,
33b/5, 33b/8, 34a/6, 34a/8, 34b/11, 34b/6,	68a/10, 68b/5, 68b/9, 69a/11, 69a/6,
35a/12, 35a/5, 35b/9, 36a/13, 36a/3, 36a/9,	69b/10, 69b/13, 69b/6, 6a/1, 6a/10, 6a/11,
36b/10, 36b/13, 36b/6, 37a/11, 37a/4,	6a/12, 6a/13, 6a/2, 6a/3, 6a/4, 6a/5, 6a/6,
37b/3, 37b/7, 38a/10, 38a/7, 39a/12,	6a/7, 6a/8, 6a/9, 6b/1, 6b/10, 6b/11, 6b/12,
39b/6, 39b/9, 3a/1, 3a/10, 3a/11, 3a/12,	6b/13, 6b/2, 6b/3, 6b/4, 6b/5, 6b/6, 6b/7,
3a/13, 3a/2, 3a/3, 3a/4, 3a/5, 3a/6, 3a/7,	6b/8, 6b/9, 70a/12, 70a/5, 70a/9, 70b/10,
3a/8, 3a/9, 3b/1, 3b/10, 3b/11, 3b/12,	70b/4, 71a/10, 71a/4, 71b/3, 71b/6, 72a/7,
3b/13, 3b/2, 3b/3, 3b/4, 3b/5, 3b/6, 3b/7,	72b/11, 72b/2, 72b/6, 73a/13, 73a/6,
3b/8, 3b/9, 40a/10, 40a/5, 40b/1, 40b/11,	73b/12, 73b/6, 74a/2, 74a/8, 74b/8, 75a/4,
40b/4, 40b/7, 41b/3, 41b/9, 42a/4, 42a/8,	75a/9, 75b/1, 75b/6, 76a/13, 76a/2, 76a/8,
44a/6, 44a/9, 44b/1, 45b/2, 46a/13,	76b/3, 77a/13, 77b/12, 77b/8, 78a/12,

78a/6, 78b/3, 79a/2, 79a/7, 79b/1, 79b/11, 79b/4, 79b/7, 7a/1, 7a/10, 7a/11, 7a/12, 7a/13, 7a/2, 7a/3, 7a/4, 7a/5, 7a/6, 7a/7, 7a/8, 7a/9, 7b/1, 7b/10, 7b/11, 7b/12, 7b/13, 7b/2, 7b/3, 7b/4, 7b/5, 7b/6, 7b/7, 7b/8, 7b/9, 80a/12, 80a/3, 80a/5, 80a/8, 80b/2, 80b/6, 81b/11, 81b/5, 82a/9, 82b/10, 82b/13, 82b/2, 82b/6, 83a/12, 83a/5, 83b/11, 83b/2, 83b/8, 84a/3, 84b/1, 84b/13, 85a/12, 85a/6, 85b/2, 85b/8, 86a/12, 86a/4, 86b/2, 87b/10, 87b/4, 88a/1, 88a/6, 88b/2, 88b/8, 89a/10, 89a/7, 89b/2, 89b/9, 8a/1, 8a/10, 8a/11, 8a/12, 8a/13, 8a/2, 8a/3, 8a/4, 8a/5, 8a/6, 8a/7, 8a/8, 8a/9, 8b/1, 8b/10, 8b/11, 8b/12, 8b/13, 8b/2, 8b/3, 8b/4, 8b/5, 8b/6, 8b/7, 8b/8, 8b/9, 52b/2, 78a/9, 90a/13, 90a/3, 90a/7, 91a/8, 91b/8, 92a/13, 92a/5, 92b/7, 93a/1, 93a/13, 93b/9, 94a/4, 94a/9, 94b/4, 94b/9, 95a/13, 95a/5, 95a/9, 95b/3, 95b/8, 98a/5, 98a/9, 98b/1, 98b/13, 98b/4, 98b/9, 99a/8, 99b/1, 99b/11, 99b/4, 9a/1, 9a/2, 9a/3, 9a/4, 9a/5, 9a/6, 9a/7, 9a/8, 51a/11, 85a/4, 48b/5, 47b/1	b.- e 71a/1 b.- mek 9a/13 b.- ür 85a/1
bin-	Binmek. -1- b.- mekden 27b/2
bir	Bir, herhangi bir. -269- b. 100b/1, 101b/3, 116a/10, 110a/4 107b/9, 105a/1, 106b/11, 107b/6, 109b/9 13a/12 13b/4 46a/6 68b/2 119a/11 114b/8 116a/11 16a/12 18a/6 2a/6 43a/13 74a/4 77a/7 94b/8 97b/6 68a/6 13a/8 102a/4 31a/3 91a/5 39b/2 102a/5, 102b/7, 104b/7, 105b/2 15a/10 63a/2 78b/6 73a/12 118a/2 75a/12, 101a/11, 69b/2, 113b/12, 102a/1, 107b/6, 118b/3, 28a/2, 117b/3, 119b/7, 14b/2, 15a/13, 119b/3, 117b/5, 118b/13, 119b/11, 119b/13, 27b/9, 86b/3, 88b/3, 92b/8, 95b/9, 20a/10, 42a/8, 69a/12, 83b/12, 119a/6, 105b/1, 104b/6, 109b/10, 40a/2, 56a/13, 92a/11, 121a/12, 105b/10, 109a/2, 99b/8, 71b/12, 81b/2, 83b/9, 20b/12, 117a/13, 103b/12, 121b/3, 14b/3, 114a/12, 123a/12, 113b/9, 97a/8, 49b/12, 78a/2, 90a/1, 122a/9, 102a/4, 104b/13, 111a/5, 121b/9, 15a/5, 64a/5, 119a/5, 107b/7, 105a/8, 85b/13, 94a/10, 39a/8, 111a/5, 91a/2, 96b/4, 20a/10, 87b/1, 20b/10, 106a/2, 100a/8, 100a/3, 22a/2, 84b/4, 13b/6, 107b/5, 104b/13, 117a/1, 112b/13, 9a/12, 69a/13, 50b/7, 74a/11, 109b/2, 39b/2, 39b/2, 67b/1, 50a/1,
bile	Birlikte, beraber, ile. -11- b. 115b/2, 21b/13, 26a/7, 31a/6, 34a/12, 50a/6, 57a/1, 61a/2, 73b/8, 90a/1, 90a/11
bilegü	Biley taşı. -1- b. 112b/11
bilin-	Bilinmek. -3-

117b/10, 112b/5, 116b/13, 99b/7, 97a/10, 18a/9, 82b/10, 107b/12, 71a/12, 44a/7, 105a/1, 118b/7, 107b/6, 108a/3, 120a/6, 17b/7, 18b/13, 42a/9, 93b/10, 121b/4, 111a/11, 101b/13, 19b/2, 103b/13, 110b/4, 69b/4, 106b/8, 100b/6, 71b/9, 60a/10, 106b/10, 108a/4, 117b/2, 117a/3, 100a/7, 101b/13, 102b/6, 103b/12, 111a/12, 13a/12, 14b/2, 17b/12, 96a/1, 97a/10, 97a/11, 80b/12, 13b/4, 26a/13, 82b/5, 74a/4, 122a/13, 111b/2, 116b/2, 21b/13, 56b/1, 22b/9, 90a/4, 69a/13

b.+ dūr 44a/9, 90b/1

b.+ i 111b/6, 21b/12, 62a/12, 67b/10

b.+ in 110b/7, 117a/2, 54b/12

b.+ inden 100a/11, 100a/12, 100a/2, 100a/5, 100a/6, 100a/7, 100b/4, 100b/9, 101a/4, 101b/10, 101b/11, 101b/3, 103b/10, 103b/9, 104a/10, 104a/8, 104b/10, 104b/12, 104b/5, 106a/1, 106a/7, 106a/8, 106a/9, 106b/1, 106b/13, 106b/6, 107a/1, 107a/10, 107b/1, 108a/11, 108a/9, 109a/10, 109b/13, 109b/7, 109b/8, 110a/1, 110a/12, 110a/13, 110a/7, 110b/3, 110b/4, 110b/5, 111a/3, 111a/4, 111b/5, 112b/4, 112b/6, 113a/10, 113a/4, 113a/5, 113a/9, 113b/2, 113b/12, 115a/9, 116a/6, 116a/8, 99a/9, 99b/11, 99b/13, 99b/7

b.+ ine 111b/6, 81a/13

b.+ ini 39a/3

birbās Kadıntuzluğu otu. -1-

şarāb-ı b. 102b/9

birbiri Karşılıklı olarak biri ötekini, öteki de onu. -9-

b. 25a/6

b.+ ne 114b/13, 115a/3, 26b/3, 85b/5, 112b/6, 114b/8, 31a/12, 69b/12, 84a/12, 97b/3

birer Herkese bir. -12-

b. 101a/11, 101a/13, 104a/5, 106a/1, 106a/10, 106a/8, 106a/9, 110a/9, 110b/1, 112b/6, 113b/7, 68a/9

birez Biraz. -26-

b. 101b/1, 118a/4, 121b/10, 121b/11, 121b/6, 13b/4, 14b/2, 21b/12, 25b/11, 26a/1, 43b/2, 43b/4, 55a/5, 55b/5, 55b/7, 56b/3, 66a/5, 66a/6, 66a/8, 66b/4, 67a/10, 82a/6, 9a/11

b.+ i 59b/13, 60a/11, 73a/2

bir Bir tanesi. -29-

b. 113a/12, 113b/2, 122a/4, 1b/12, 1b/13, 25a/13, 2a/1, 42b/8, 68b/10, 68b/11, 89b/10, 89b/11, 91b/9

b.+ne 113a/12, 113b/2

b.+ nden 116b/13, 116b/5, 12b/12

b.+ nün 35a/9

b.+ si 103b/11

birinc <Far. Pirinç. -4-

b. 118a/6, 43a/6, 57b/11, 68a/9

birinci Birinci. -1-

b. 91b/8

biring <Far. Daha çok Hindistan'da yetişen ve özellikle mafsalsal hastalıklarının tedavisinde ve tenya düşürmek için kullanılan, fülfulden daha beyaz bir tür tohum, barank (<i>Embelia ribes</i>). -1-	b.- en 35a/5, 93b/12, 93b/2
b. 118a/6	b.- er 119a/9, 98a/10, 27b/10, 34a/4
birkaç Birkaç. -1-	b.- erse 37a/3
b. 13a/11	b.- mege 36a/9
birle İle, vasıtasıyla, birlikte. -2-	b.- se 36a/10, 37b/6
b. 26a/10, 52b/7	bî-tekellûf <Ar. Külfetsiz, sıkıntısız, tabî olarak. -1-
biryân <Ar. Biryân, büryan, kızartma, kavurma, pişirme. bkz. piryân. -1-	b. 122b/6
b. 62a/9	bitür- Oluşturmak, gövertmek. -2-
bismillâhî'r-raḥmânî'r-raḥîm <Ar. Besmele. -1-	b.- eler 103a/3
b. 1b/2	b.- megi 36b/10
biş- Pişmek. -3-	bi's-şavâb Doğru, doğruca. -1-
b.- e 109a/3	b. 63b/4
b.- miş 10b/5, 10b/6	boğa dikenî Maydanozgiller ailesinden çok yıllık dikenli bir bitki türü. (<i>Eryngium campestre</i>) -1-
bişür- Pişirmek. -14-	b. 117b/9
b.- dükden 12b/11, 22b/10	boğaz Boğaz. -29-
b.- e 43b/2	b.38a/11, 38a/8, 40a/5, 40b/12, 42b/7
b.- eler 104a/2, 44b/9, 83a/10	b.+ a 114a/8, 39b/10
b.- esin 112a/9	b.+ da 39b/11, 39b/6, 40a/11, 41b/13, 42a/4, 90a/7
b.- mesi 103b/4	b.+ dan 45b/5
b.- üp 12a/8, 52b/10, 93a/7, 97a/6	b.+ ı 38a/12, 38b/1, 38b/12, 42a/13, 59b/12, 59b/8, 93a/4
b.- ürler 103a/4, 103b/2	b.+ ina 38a/10, 39a/2, 40b/5, 42a/7
bit Bit, parazit. -1-	b.+ ında 41a/8, 42b/2
b.+ dür 120b/2	b.+ ından 39b/10
bit- Oluşmak, gövermek, meydana gelmek. -11-	boğ- Boğmak. -1-

b. + maḳ 38a/12	b. 100b/1
boḡul- Boḡulmak. -5-	böcek Böcek. -1-
b.- maḡa 40b/12	b.+ idür 119a/7
b.- maḡdur 40b/4	bög(ü)r Bögür. -2-
b.- maya 84b/2	b.+ lerin 71b/1
b.- mış 19b/11, 40b/7	b.+ ine 67a/5
bok Bok, dışkı, curuf. -3-	bögrek Böbrek. -16-
b.+ ı 89b/6	b. 70b/11, 70b/4, 71a/10, 71a/5,
b.+ idur 119a/7, 119b/2	71b/3, 71b/6, 71b/8, 72a/8, 72b/2, 74a/8,
būy <Far. Çemen otu, boy tohumu (<i>Foenum-graecum</i>). -7-	74b/13, 74b/9
b. 118b/4, 23b/12, 98a/7, 99a/9	b.+ de 72a/4
b.+ dur 120a/13	b.+ ler 77a/9
b.+ ı 23b/13, 26a/8	bögrölce Börölce (<i>Vigna unguiculata</i>). -3-
boyan- Boyanmak. -1-	b. 81a/13, 99a/9
b.- mış 28a/9	b.+ dür 120b/8
boy(u)n Gövdenin başla omuz arasında kalan bölgesi. -3-	bölük Bir bütünden ayrılmış olan parça, kısım. -5-
b. 20b/11, 57a/11	b. 68b/1
b.- ında 39b/3	b.+ i 102a/1, 107b/6
boynuz Boynuz. -1-	b.+ de 102a/1, 107b/6
b.+ ı 114a/5	bu Bu. -186-
boyunduk Deve diken. -1-	b. 107b/8, 113a/7, 11a/1, 11a/2,
b.+ dur 117b/7	121a/10, 121a/12, 121a/9, 123a/7, 19b/13,
boz Boz, boz renk. -6-	1b/10, 1b/7, 26a/8, 26a/9, 26b/5, 2a/3,
b. 11b/5, 45a/4, 75b/7, 78b/13,	2a/4, 2a/5, 35b/8, 38a/6, 39a/7, 40a/7,
85b/10, 93b/11	41a/12, 41a/6, 41a/9, 42b/7, 42b/9, 43a/10,
boza Pirinç, darı ve ekmekten yapılan bir tür içecek. -3-	43a/2, 43b/7, 44a/10, 44b/5, 48b/13,
b. 42b/11, 60a/2, 60a/6	49a/1, 49a/2, 50b/8, 51a/3, 51b/6, 55a/12,
bö Zehirli ve iri bir örümcek. -1-	59b/2, 61b/9, 62a/12, 66b/5, 68a/9, 72a/6,
	74b/7, 82b/11, 83a/13, 96b/9, 99a/4, 9a/9
	b.+ dur 114a/2, 114a/5, 114b/12,

13a/3, 18a/13, 21b/12, 37b/12, 95b/11

b.+ ına 105a/9, 114b/10, 115b/8,
19b/12, 44a/8, 52a/9, 69a/3, 71b/4, 90b/4

b.+ nda 117a/6, 38a/9, 44a/13,
84b/5

b.+ ndan 21b/3, 46a/7, 46a/10,
89b/1 91b/2

b.+ nı 116a/10, 116b/6, 121a/10,
23a/12, 32a/6, 81b/8, 82a/3, 91a/13,
93a/10

b.+ nlar 108b/5, 108b/8, 43a/8

b.+ nlara 28b/10, 52a/8, 65b/3

b.+ nlardan 108b/4, 111a/13,
114b/12, 26a/9

b.+ nlardır 108b/10, 108b/6,
109a/1

b.+ nları 101a/5, 101b/13, 102a/12,
103a/6, 104a/11, 105a/10, 107b/7, 109a/6,
109b/1, 109b/9, 110a/8, 110b/12, 111a/5,
111b/12, 112a/2, 112a/5, 113b/10, 113b/6,
113b/8, 114a/12, 114b/13, 115a/9,
115b/12, 115b/8, 116a/13, 116a/9, 20a/13,
24a/7, 26b/2, 26b/3, 28b/7, 42a/2, 43a/12,
56a/7, 69b/12, 69b/4, 70a/7, 74a/1, 74b/6,
76a/1, 78b/12, 78b/2, 79b/9, 82a/12,
83a/10, 83a/3, 83a/9, 83b/5, 84a/12,
86b/10, 87a/2, 88b/7, 93a/9, 93b/4, 93b/8,
94a/2, 94a/8, 94b/2, 97a/12, 97a/6, 99a/10,
99a/6, 99a/9

b.+ nların 123a/11, 2a/2, 35a/9,
60b/10, 95b/9

b.+ nların 92b/13

b.+ nın 105a/6, 112a/10, 17b/4,
26a/10, 44a/11, 46a/10, 67b/3, 69b/2,
69b/5, 72a/11, 74b/12, 84b/5

b.+ nın 96b/7, 97a/13

buçuk Buçuk, yarım. -24-

b. 100a/6, 106a/2, 106b/10, 106b/3,
106b/7, 107a/5, 107a/6, 107b/7, 108a/3,
109b/8, 110a/8, 110b/4, 112b/13, 112b/5,
112b/6, 113b/12, 72a/13, 86a/1, 97a/11,
97a/12

b.+ ar 12b/12

budak Budak. -2-

b.+ ı 70a/10

buğday Buğday (*Triticum aestivum*). -2-

b. 67b/7

b.+ ı 81a/12

buhār <Ar. Buhar. -19-

b. 13a/12, 13b/13, 14a/7, 57a/11

b.-ı dühāniyesinden 44a/1

b.-ı gālīzdendür 18b/1

b.+ ı 100b/8, 13b/1, 13b/2, 13b/11,
14a/8, 16a/6, 29a/1

b.+ ına 24a/8, 25b/5

b.+ ından 16b/9, 17b/7, 29b/5,
35b/1

buhārāt <Ar. Buharlar. -3-

b.-ı gālīzdür 35a/6

b.-ı hārredür 31b/12

b.+ ı 92a/5

buhrān <Ar. Hastalığın en ağır ve tehlikeli

vakti. -2-	b.- ar 67a/6
b.+ dan 25b/8, 28b/2	burada Burada. -1-
buhūr <Ar. Buhur. -4-	b. 123a/13
b. 93a/10, 93a/11	būraḳ <Far. Genelde kuyumcuların
b.-ı rebv 47a/6	kullandığı tuza benzer madde, doğal
muḳl-ı b. 69a/2	sodyum bikarbonat. -4-
buhūrū'l-fem <Ar. Ağızdan gelen buhar,	b. 118a/1
hava; ağız kokusu. -1-	b.-ı aḥmer 105b/9, 115a/8, 118a/9
b.+ i 3a/13	burc <Ar. Ağaç ve bitkilerin tepe kısmı -1-
bul- Bulmak. -4-	a.+ dur 118a/6
b.- alar 10b/12	būre <Far. bkz. būraḳ. -16-
b.- up 2a/2	b. 112b/6, 113b/12, 113b/7, 25a/5,
b.- ur 57a/7, 67b/9	34b/1, 39a/2, 66b/12, 67a/5, 80a/12,
bulamac Bulamaç. -2-	92a/11, 93b/6, 94a/13, 98a/5
b. 40b/6	b.+ ye 112a/13, 118a/1
b.+ ın 39b/8	b.+ dūr 118a/10, 118a/12
bulamaç bkz bulamac. -1-	burgı Bir işkence aracı. -2-
b. 40a/3	b.+ yla 67a/6, 67a/9
bulan- Bulanmak. -1-	burma şadef <Tr. + Ar. Katır boncuğu
b.- a 90b/6	denen bir sedef türü. -1-
bulanuḳ Bulanık. -1-	b. 118b/10
b. 64b/10	bur(u)n Burun. -44-
bulaş- Bulaşmak. -1-	b. 27a/13, 27b/7, 27b/9, 28a/1,
b.- a 82b/3	28a/6, 28b/1, 29a/13, 29a/5, 29b/5, 42b/1,
bulīmūs <Gr. Oburluk, doymazlık	42b/6
hastalığı. -1-	b.+ ı 12a/4, 16b/7, 17b/4, 23a/5,
b. 55a/8	24a/11, 27b/3, 28a/13, 28b/13, 90b/10,
bulun- Bulunmak. -1-	93a/3, 9b/5
b.- mazısa 19b/8	b.+ a 115a/10, 115b/1, 115b/3,
bur- Sancılanmak. -5-	23a/4 29a/3, 29b/6
b.- a 66b/1, 66b/2, 66b/8, 68a/2	b.+ ına 115a/5, 12a/11, 19b/6,

27b/12, 28b/6, 28b/7, 29a/2

b.+ da 94b/5, 98a/9

b.+ dan 28b/13

b.+ ından 19a/7, 39b/1

b.+ uñ 27b/10, 28a/11

buru Sancı. -1-

b.+ sına 66b/5

büşîr <Ar. Sığır kuyruğu. -1-

b. 118a/5

būstān <Far. Bostan. -1-

b. 118b/11

buṭ But, insan vücudunun kalçadan dize kadar olan kısmı. -4-

b. 80a/1

b.+ da 88b/9, 89a/11

b.+ uñ 87b/10

buṭlānū'z-zevk <Ar. Belirtileri tatlıy, sıcağı, soğuğu, ekşiyi ayırt edememek olan bir hastalık. -2-

b. 54a/9

b.+ i 3a/6

buṭlān <Ar. Ortadan kalkma. -2-

b.-ı zevk 30a/7

b.-ı zevkı 30a/7

buṭlānu's-şehve <Ar. Aşırı susama, mide bulantısı gibi belirtileri olan bir hastalık.

-2-

b. 54a/9

b.+ yi 4b/11

buṭum <Ar. Menengiç ağacı ve meyvesi (*Pistacia terebinthus*). -1-

b. 109a/5

buvā <Ar. Küçük hindistan cevizi. (*Myristica fragrans*). -1-

cevz-i b. 99b/5

buyan Meyan (*Glycyrrhiza*). -4-

b. 114b/2, 120a/8, 97a/5, 97b/9

buzlu Buzlu. -1-

b. 42b/11

bürüdet <Ar. Soğukluk. -18-

b. 11b/7, 12b/10, 17a/12, 17b/3

b.+ den 41b/13, 41b/6, 63a/3,

77b/2, 60a/4, 76a/3, 115b/10, 22a/8

b.+ e 41b/6, 41b/8

ṭa'ām-ı b.+ e 54a/5

b.+ inden 78a/1

b.+ ine 105b/11, 109b/12

bürüklîn Karabaş otu (*Lavandula stoechas*). -1-

b. 117b/3

büssed <Ar. Mercan. -3-

b. 100a/11, 117b/12, 99b/12

büşür <Ar. Vücutta çıkan sivilceler, ufak çıbanlar. -4-

b. 3a/10

şeb-i b.+a 37b/1

b.-ı leyyine 98a/9

b.-ı leyyineyi 98a/9

büşürü'l-enf <Ar. Burun sivilceleri. -3-

b. 28a/6

b.+ i 3a/2, 28a/6

büşürü'l-fem <Ar. Ağız sivilceleri. -2-

b. 32a/1

büşürü'l-halk <Ar. Boğaz sivilceleri. -3-
b. 39b/6
b.+ ı 39b/6, 4a/1

büşürü'l-leyyine <Ar. Alında, burunda ve yanakta çıkan sivilceler. -1-
b.+ yi 8b/3

büşürü'r-raḥm <Ar. Rahim çıbanları. -3-
b. 84b/13
b.+ i 7b/4, 84b/13

büşürü's-şefe <Ar. Dudak çıbanları. -2-
b. 34a/3
b.+ yı 3b/2

büyü- Büyümek. -6-
b.- mege 79b/2
b.- r 32b/10, 64b/10, 97b/5
b.- yüp 81b/5
b.- yicek 36b/8

büyük Büyük. -11-
b. 30b/12, 36b/8, 40a/2, 40a/7, 56a/13, 56b/1, 64a/11, 68a/4, 75a/1, 112b/7

büzürī <Ar. Tohumlara ait, tohumlarla ilgili. -12-
sikencübīn-i b. 104b/1, 104b/8, 29a/4, 58b/9, 60b/10, 62b/8, 62b/9, 63b/2, 64a/1, 64b/4, 61a/9, 63b/10

C

cānavar <Far. Canlı, hayvan. -3-
c. 25b/9, 63a/9
c.+ lara 122b/12

cānib <Ar. Yakın, uzak olmayan. -1-
c.-i muḳa'arda 60b/6

canlan- Etkinliği artmak, hareketlilik kazanmak. -1-
c.- ur 67b/9

cānlu <Far. + Tr. Canlı. -1-
c.+ ca 68a/12

cāvişir <Ar. Cavşir otu ve bundan elde edilen tıbbî zamk (*Ferula alaeochytris*). -1-
c. 112b/3

cāzib <Ar. Cezbeden, çeken. -1-
c. 79b/6

cebelhenk <Far. Sığır otu, sarı diken tohumu (*Verbascum*). -1-
c. 118b/3

cefāfū'l-enf <Ar. Burun kuruluşu. -3-
c. 29a/13
c.+ i 3a/4, 29a/12

cem' <Ar. Toplam, toplama. -4-
c. 16b/7, 35a/6, 57a/7, 67a/4

cemī' <Ar. Bütün. -5-
c. 100a/9, 15a/8, 26a/9
c.+ i 123a/11
c.+ nūḡ 68b/12

cerāde <Ar. Sıyrıntı. -2-

c.+ si 26b/3	c.-i besme-i harr 105b/11
c.+ sin 15a/3	c.-i felāfūlī 106a/3, 53b/8, 54b/3
cerādū'l-baḥr <Ar. Denizden çıkarılan ve teke denilen ufak, kırmızı bir böcek. -1-	c.-i fūlfūl 40a/9
c. 118b/2	c.-i ḥabeş 69a/10
cerāḥat <Ar. Yara. -1-	c.-i ḥārre 33a/6
c.+ den 45b/10	c.-i kemmūn 105b/5, 53b/1, 67b/6, 71a/9, 77b/11, 78a/5, 81a/5, 85a/5, 85b/1
cerādetū'l-ḳar' <Ar. Soyulmuş kabak; kabak çekirdeği. -2-	c.-i maṣṭakī 54a/13
c. 87a/1, 118b/8	c.-i ma'de 59a/8
cereb <Ar. Uyuz hastalığı. -1-	c.-i sefercelī 54a/7
c.+ i 8a/6	c.+ ler 41b/7, 57a/4, 57a/9
cerebū'l-kilye <Ar. Belirtileri idrarın irin ve kanla karışık şekilde gelmesi, ağrı, yanma ve kaşıntı olan bir hastalık. -3-	c.+ leri 105b/4, 8b/10
c. 72b/2	'ūd-ı c. 54a/13
c.+ yi 6a/12, 72b/2	cevāv <Far. Arpa ile yapılan bir tür yiyecek. -7-
cerebū'l-meṣāne <Ar. İdrar yollarında yanma, idrarda koku, ağrı, kaşınma gibi belirtileri olan bir hastalık. -3-	c. 10a/6, 11a/13, 12b/2, 12a/6, 96b/10, 97a/9, 97b/7
c. 73a/13	cevf <Ar. Boşluk; oyuk. -3-
c.+ yi 6b/1, 73a/13	c.+ e 62a/13, 62b/5
cerrāḥ <Ar. Operatör (doktor). -1-	c.+ ine 57b/3
c.+ ları 40a/3	cevher <Ar. Maya, öz. -2-
cevāb <Ar. Cevap, yanıt. -1-	c.+ i 49a/5
c.+ a 16b/12	c.+ inden 35a/13
cevāriş <Ar. (<Far. güvāriş) Daha çok mide rahatsızlıkları ve hazım problemleri için hazırlanan bir grup macunun genel adı. -28-	ceviz <Ar. Ceviz (<i>Juglans regia</i>). -7-
c. 44a/6, 54b/8, 57a/12	c. 100b/1, 120a/4
	zamg-ı c. 109b/7
	c.-i bevvā 83a/10, 99b/5
	c.-i rūmī 109a/5
	c.-i serv 118b/9
	cevizü's-serv <Ar. Servi kozalağı (<i>Fructus cupres saceae</i>). -3-

c. 70a/3, 82a/11, 86a/3	c. ëtdüreler 18a/10
cezbu'l-kalb <Ar. Kalbin çekilmesi; bir hastalık. -2-	c. ëtme 121b/8
c. 51b/3	c. ëtmege 83a/12
c.+ i 4b/6, 51b/3	c.+ ı ëtmek 84b/12
cezer <Ar. Havuç (<i>Daudus carota</i>). -2-	cin <Ar. Gözle görülmez, lâtif cisimlerden ibâret bir yaratık (mahluk).
bezr-i c. 100a/7, 118a/7	-1-
cılķ Cıvık (Metinde sınıların çıkardığı ses). -4-	c. 50b/9
c. 47a/10, 62b/6	cirī <Ar. (Far. jirrī)Yayın balığı. -1-
circır Su teresi, kekeş (<i>Nastrutium officinale</i>). -4-	c. 118b/2
bezr-i c. 100a/7, 118a/11, 94a/13, 94a/8	cirm <Ar. Cisim, hacim, oylum. -1-
ciger <Far. Karaciğer. -2-	c.+ inde 57b/2
c.+ e 122b/12	cu'de <Ar. Karabacak otu, venüs saçı, meryem saçı, baldırıkara otu (<i>Adiantum capillus veneris</i>). -1-
c.+ üñ 104b/2	c. 43a/11
cilā <Ar. Parlaklık ve canlılık. -1-	cū'ü'l-bakarī <Ar. Oburluk hastalığı. -3-
c. 106b/4	c.+ yi 4b/13, 55a/8
cimā' <Ar. Cinsel birleşme. -25-	c. 55a/8
c. 121a/13, 121b/8, 14a/6, 14a/7, 42b/10, 60a/7, 62a/9, 70b/5, 71a/1, 85a/8, 121b/12	cüder <Ar. Çiçek hastalığı. -3-
c.+ a 100a/4, 112a/7	c. 93a/1
c.+ da 71a/7, 77a/6	c.+ i 8a/8, 93a/1
c.+ dan 92a/12	cülāb <Far. 'gülāb' Gül suyu, gül şerbeti. -3-
keşret-i c.+ dan 70b/12	c. 12a/6
c. ëde 78b/1	c.+ ıla 45a/12, 72a/2
c. edememege 76b/4	cülencübīn <Far. Gül ve baldan yapılan bir tür macun. -3-
c. ederken 78a/12	c. 19b/9, 20a/13
c. edicek 82b/3	c.-i 'aselī 45a/6
	cülnār <Far. Yabani nar ağacı (<i>Punica</i>

granatum). -20-

c. 109b/7, 110b/4, 112b/1, 114a/3, 114a/6, 118b/1, 31b/13, 32a/11, 35a/1, 38a/2, 56b/6, 57b/10, 70a/6, 70a/7, 76a/5, 78a/4, 78b/1, 79b/9, 82a/4

c.-ı şeb 37a/13

cümle <Ar. Bütün, hep. -9-

c. 20a/11, 43a/3, 86a/9

c.+ nün 1b/9, 92b/8

c.+ si 28a/2

c.+ sinün 109a/1, 94a/11

c.+ yi 43a/8

cümüdü'd-dem <Ar. Damar içi pıhtı, kan pıhtısı. -5-

c. 6b/2, 57b/13, 73b/6

c.+ i 57b/12, 5a/6

cümüdü's-şadr <Ar. Göğsün donması.

-3-

c. 49a/3

c.+ ı 4b/1, 49a/3

cünd <Far. Gund, haya, taşak. “cünd-i bîdester” Kunduz taşığı otu ve kökü (*Ferula alaeochytris*). -8-

c.-i bîdester 21a/8

c.-i bîdester 15a/12, 74a/6, 79a/13, 84b/7, 85a/11, 87a/7, 87b/8

cündü bîdester Kunduz taşığı otu ve kökü (*Ferula alaeochytris*). -7-

c. 109a/10, 112b/5, 115a/8, 118b/3, 23a/2, 24b/9, 25a/2

cünüb <Ar. Şer'an yıkanmak zorunda

kalma hali. -2-

c. oldum 78a/3

c. olmaz 78a/3

cüşā' <Ar. Geçirme. -3-

c. 57a/3

c.+ yı 57a/3, 5a/3

cüzām <Ar. Cüzam hastalığı. -9-

c. 90a/13, 90b/13, 94b/5

c.-ı aşğar 98b/4

c.-ı aşğarı 98b/4

c.+ a 106b/12

c.+ ı 8a/4

c.+ uñ 90b/5

cüzāmü'l-eṭfāl <Ar. Küçük cüzam. -1-

c.+ i 8b/5

Ç

çadır tuzluğu Çaduruşağı otu ve bundan elde edilen zamk (*Dorema ammoniacum*).

-1-

ç.+ na 117a/12

çağır Bağırarak, haykırmak. -6-

ç.- a 17b/9

ç.- mağdan 41b/1, 45b/11, 46a/1

ç.- sañ 50a/13, 50b/1

çak Ta, tam, tamam. -1-

ç. 87b/11

çakış Sarsılıp gevşemek. -1-

ç.- a 61a/5	ç.- mekden 26a/13
çalgu Müzik alet, çalgı aleti, enstrüman. -1-	ç.- mekdür 13a/7
ç.+ lar 99a/3	ç.- miş 21b/1
çam şakızı Çam sakızı. -3-	ç.- ür 21a/6, 51b/4
ç. 26a/5, 114b/12	çekirdek Çekirdek. -11-
ç.+ dur 119b/5	ç. 75a/12
çapak Çapak. -4-	ç.+ i 101b/11, 108b/3, 31b/3,
ç.+ ı 23b/10, 24a/3	32b/12, 38b/9, 68a/11, 73b/5
ç.+ ına 112b/9	ç.+ idür 119a/2
ç.+ dan 23b/11	ç.+ ile 57b/11
çapaklan- Çapaklanmak, gözde çapak	ç.+ in 88b/1
çıkma. -2-	çekirge Çekirge. -1-
ç.- a 17a/8, 23b/3	ç.+ sidür 118b/2
çegzin- Dönmek. -3-	çekirgen- (Metinde: burun tıkanması). -1-
ç.- e 9b/7	ç.- e 90b/10
ç.- menüj 13a/13	çemen <Far. Ağaç ve çiçeği olan çayır,
ç.- mesine 15b/5	yeşillik. -1-
çek- Çekmek, ilaç sürmek, herhangi bir	ç. 123a/1
nesneyi tedavi amacıyla bir organa	çeñe Çene, uç, taraf. -1-
çekmek. -15-	ç. 57a/7
ç.- e 112b/11, 23b/5, 51b/5	çereb bkz. cereb. -2-
ç.- eler 19b/10, 23b/10, 29b/7,	ç. 91b/8
33b/10, 40a/2, 40a/3, 82a/2	ç.+ i 91b/8
ç.- er 120b/12	çerme- Kolu, paçayı, eteği kıvrıp
zahmet ç.- er 121b/4	sıvamak. -1-
ç.- ıcek 85a/9	ç.- yeler 26b/1
ç.- mege 27a/7	çetin Zor, müşkül. -1-
ç.- üp 70b/11	ç. 9a/11
çekil- Çekilmek. -10-	çevre Çevre, muhit. -1-
ç.- i 13a/6, 21a/3, 58b/5	ç.+ si 64a/12
ç.- mek 20b/11	çeyne- Çiğnemek. -11-

ç.- mekden 34b/7	ç.- mak 70a/2
ç.- meye 37a/1	ç.- makdan 13b/2, 20b/10, 39a/6
ç.- ye 31b/10, 32b/6, 34b/10, 34b/8	ç.- maya 93b/3
ç.- yeler 33a/7, 34b/8, 37a/4, 53b/1	ç.- mazsa 68b/3, 93a/7
çıban Çıban. -4-	ç.- mış 115b/5, 59a/2, 93a/8
ç. 56b/1	ç.- sa 24b/6, 39a/10, 46a/4
ç.+ lar 9b/3	çıkar- Çıkarmak. -19-
ç.+ a 89b/2, 90a/11	ç.- a 39a/10, 68a/10, 68b/8
çıgıt Yüzde beliren çiller. -1-	ç.- alar 108b/5, 112b/2, 16a/11,
ç.+ ina 94a/10	31a/7, 39b/12, 52a/6, 58b/5, 68a/8, 70a/13,
çık- Çıkmak, belirlemek. -70-	75a/1, 90a/1, 92a/3
ç.- a 27a/3, 40a/2, 40a/3, 40a/4,	ç.- ur 108b/5, 42b/4
46a/8, 51a/8, 65b/7, 68a/6, 68b/2, 68b/4,	ç.- urlar 109a/7
74b/12, 76b/8, 80b/4, 93a/9, 93b/12, 93b/3	çıkın Bohça. -2-
ç.- an 13b/13, 31a/11, 31a/12 65b/7	ç. 62b/2, 62b/2
ç.- ar 109a/7, 27b/9, 28a/7, 39b/1,	çıkırdı Gürültü, ses. -1-
56b/1, 61a/4, 64a/8, 68a/7, 69b/1, 80b/3,	ç.+ sı 97b/3
94b/5, 95b/1, 95b/4, 98a/10	çımğış- Ürpermek. -1-
ç.- argıl 122a/3	ç.- a 90b/11
ç.- arıcı 92a/10	çımğırak Küçük çan. -1-
ç.- arsa 13b/11, 16a/6	ç.+ ina 73a/12
ç.- dı 84b/4	çınıtyānā <Lat. Çentiyana otu, yılan otu
ç.- dısa 20b/11	(<i>Gentiana lutea</i>). -3-
ç.- duğı 121b/2, 65b/10, 76b/8	ç. 100b/3, 109a/13
ç.- duğındandır 14a/7, 14a/8	devā'-i ç.+ dur 119a/13
ç.- duğdan 74b/6	çırāğ <Far. Fitol, kandil, mum. -2-
ç.- ıcağ 66b/6, 67b/13	ç. 28a/9
ç.- ınca 89a/6	ç.+ dan 96a/8
ç.- mağa 100b/8, 35b/10, 70a/2,	çıyan Çıyan. -1-
70a/5, 85a/13	ç. 100b/1
ç.- mağına 70a/1	çıyan otu <Ar. Çıyan otu, akrep otu

(*Heliotropium europaeum*). -1-

ç.+ dur 119a/10

çiçek Çiçek. -5-

ç. 109a/1

ç. + e 93a/1

ç.+ dür 117b/2

ç.+ idür 120b/13

ç.+ ler 15a/4

çiçeklü Çiçekli. -1-

ç. 118b/8

çiftü'l-bellût <Far. "ceft-i bellût" <Far.

+ Ar. Peliti çevreleyen ince zar. -1-

ç. 76a/4

çiğit Pamuk çekirdeği. -2-

ç.+ in 35b/8

ç.+ üdür 119a/1

çillen- Çillenmek. -2-

ç.- meyenünj 81b/1

ç.- ürse 81b/1

çinî <Far. Çinle ilgili, Çine ait olan. -1-

rāvend-i ç. 97a/12

çiriş Çiriş otu (*Asphodelus*). -1-

ç.+ i 28b/10

çirk <Far. Kir, pislik. -1-

ç. 24b/12

çoğal- Çoğalmak. -1-

ç.- a 90b/6

çoğan Çöven otu. (*Gypsophila struthium*).

-1-

ç. + a 88a/2

çok Çok. -82-

ç. 102a/13, 102b/12, 108b/1,

109b/6, 10b/12, 111b/2, 12a/10, 12a/12,

12b/9, 14a/10, 15b/6, 17a/13, 17b/12,

18a/4, 18b/3, 23a/1, 23a/4, 27b/7, 42b/11,

42b/9, 44b/7, 44b/8, 46b/13, 50b/8, 51a/5,

51b/11, 55a/2, 55b/3, 58a/7, 59b/2, 62a/5,

62a/6, 62a/9, 69a/2, 70b/11, 70b/5, 75a/2,

81b/12, 83a/7, 85a/10, 91b/12, 92a/12,

95b/13, 96b/6, 99a/2, 99a/3, 9b/1110b/13,

121b/9, 13a/1, 15b/9, 17b/9, 18b/5, 19b/5,

23b/10, 29b/11, 30a/2, 33a/4, 35b/12,

56a/4, 60a/12, 92a/1, 9b/11, 46b/8, 33a/3,

12b/13, 96b/5, 10b/12

ç.+ dur 102b/4, 112a/11, 24a/5,

95b/10

ç.+ ısa 64b/3, 97b/6

çoklık Çokluk, fazlalık. -1-

ç.+ ına 52a/11

çokluk bkz. çoklık. -2-

ç.+ ına 77b/9

ç.+ ından 81b/12

çök- Çökmek, oturmak. -2-

ç.- dise 26a/7

ç.- e 90b/10

çökelek Tortu, çöküntü. -1-

ç. 74a/10

çöre otı Çöre otı. (*Nigella damascena*). -1-

ç. 23a/13

çörek otı bkz. çöre otı. -2-

ç. 78a/5

ç.+ dur 120a/1

çöz- Çözmek, eritmek. -1-

ç.- mek 27a/6

çuğurlan- Çukurlanmak. -1-

ç.- a 56b/4

çünkü <Far. Çünkü. -1-

ç. 13a/3

D

dad Tat, lezzet. -1-

d.+ ı 30a/7

dādī <Far. Kılıçotu. -1-

d. 119a/12

dāfi'a <Ar. Uzaklaştıran, def eden. -1-

edviye-i d. 41b/12

dağdağa <Ar. Gürültü, patırtı, beyhude telaş ve ızdırap. -1-

d. 40b/13

dahı dahi, da, de, daha, hâlâ, hem, ve, yine. -132-

d. 101a/3, 102b/1, 102b/10, 106b/3, 109a/7, 114b/10, 114b/4, 116b/11, 116b/6, 117b/13, 117b/8, 118a/2, 119b/3, 11a/1, 121a/12, 121a/4, 121b/10, 121b/4, 121b/6, 121b/8, 123a/13, 13a/3, 14a/3, 14a/4, 14a/8, 15a/13, 16a/10, 16a/9, 16b/1, 16b/8, 18b/10, 18b/2, 19a/6, 19b/3, 20a/8, 20b/2, 21a/5, 21a/8, 21b/2, 24a/9, 28a/7, 28b/10, 29b/8, 31b/10, 32b/13, 32b/2, 33b/13, 37b/1, 37b/12, 38a/8, 38a/9, 42b/8, 44a/11, 45a/1, 51b/6, 52a/9, 54a/1,

54b/2, 54b/7, 55a/11, 55a/8, 55a/9, 56a/7, 60b/12, 61a/6, 61b/2, 63b/2, 64b/11, 65a/6, 65b/3, 67b/12, 67b/13, 67b/7, 67b/9, 68a/7, 69b/1, 69b/5, 70a/3, 70a/7, 70b/8, 71a/12, 71b/12, 72a/12, 73a/2, 74b/3, 75a/6, 77a/8, 78b/11, 79a/4, 80a/4, 80b/9, 81a/1, 81a/4, 81a/5, 81a/7, 82b/1, 82b/11, 84b/3, 85a/13, 85b/10, 86a/13, 88b/3, 88b/5, 89b/3, 92a/11, 94a/1, 95a/3, 95b/1, 12b/13, 102a/7, 22a/3, 67a/11, 85b/13, 117a/7, 117b/3, 101b/5, 102b/9, 106b/8, 116a/1, 21b/7, 32a/1, 42b/1, 42b/2, 49a/6, 52a/7, 52b/11, 67a/11, 39b/5

dāhil <Ar. İç, içeri. -1-

d. 57b/2

dahiliyūn <Ar. Bir tür merhem. -2-

merhem-i d. 90a/10

d. 89b/13

dāhis <Ar. Parmağın uçlarında, tırnak diplerinde çıkan dolama, etyaran. -3-

d. 95b/3

d.+ i 8b/2, 95b/3

dakīk <Ar. İnce, ufak, nazik. -1-

d. ola 49b/5

damla Yuvarlak biçimde, çok küçük miktarda sıvı. -1-

d. 69b/4

damla- Damla durumunda tane tane düşmek. -1-

d.- masına 75b/6

damlat- Damla damla akıtmak. -2-

d.- alar 69b/4, 74a/1	-3-
damzur- Damlatmak. -18-	d. 85b/8
d.- a 24a/10, 25b/11, 25b/13, 25b/6, 26a/1	d.+ i 7b/7, 85b/8
d.- acak 115a/5	dā'ū'l-ḥabbe <Ar. Saçın ve sakalın dökülüp yerlerinin kızışması şeklinde görülen bir hastalık. -2-
d.- alar 115b/3, 12a/11, 24b/13, 24b/9, 25a/1, 25a/11, 25a/2, 25a/5, 25a/6, 27a/9	d. 95a/2
dāne <Far. Tane, tohum. -13-	d.+ yi 8a/13
d. 101a/5, 101b/8, 107b/12, 107b/13, 108a/8, 110a/13, 110b/6, 111a/2, 120b/10	dā'ū's-ṣa'leb <Ar. Saç ve sakal dökülmesi şeklinde görülen bir hastalık. -4-
dār “dār-ı fulful” <Far. + Ar. Baş biberi, uzun biber (Piper longum). -2-	d. 95a/3, 95a/5
d.-ı fülful 76a/1	d.+ i 8a/12, 95a/4
dārçinī <Far. Tarçın. -10-	dē Demek, söylemek. -642-
d. 105b/13, 110b/5, 113a/4, 116b/12, 100a/5, 83a/9, 54b/9, 60a/5, 62a/10, 75b/13, 94b/1	d.- dügi 33b/2, 99a/8
dārū <Far. İlaç. -2-	d.- düğümüz 9a/10, 12b/10
d. 66a/10	d.- düğümüzden 12b/7
d.+ yı 23a/12	d.- düğümüzi 14a/1
dāyim <Ar. Devamlı, sürekli. -2-	d.- dükleri 42b/7, 44a/9, 62b/5
d. 46b/1, 90b/11	d.- megil 122b/9
dāyimā bkz. dāyim. -8-	d.- mek 114b/10, 25b/7, 34b/11, 101a/12, 111b/10, 114b/4, 34a/4
d. 17b/1, 17b/3, 25b/3, 27b/10, 34b/13, 61b/1, 80b/11, 81a/3	d.- mekdür 101a/9
dā'ū'l-esed <Ar. Cüzzam hastalığı. -3-	d.- miş 10b/10
d. 90b/1, 90b/3	d.- mişdür 123a/8
d.+ i 8a/5, 90a/13	d.- me 122a/10
dā'ū'l-fil <Ar. Ayak şişmesi (<i>Elefantiasis</i>).	d.- r 40a/7, 43b/7, 69a/3, 97b/6, 116b/4, 123a/8
	d.- rler 102b/10, 105a/10, 113b/5, 113b/6, 114a/9, 114b/10, 114b/3, 114b/4, 115a/6, 115b/9, 116a/3, 116a/4, 116a/5, 117a/10, 117a/12, 117a/8, 117a/9,

117b/11, 117b/13, 117b/8, 118a/1, 118a/2, 119a/5, 119b/3, 120a/7, 120b/4, 121a/4, 15b/1, 15b/5, 16b/4, 17a/1, 17a/11, 18b/1, 19b/12, 20a/10, 20a/12, 20b/5, 21a/3, 21a/5, 21b/1, 21b/5, 21b/9, 22a/5, 22b/13, 22b/3, 23b/1, 24a/6, 25a/13, 25a/4, 25a/7, 26a/12, 26a/3, 26b/11, 26b/5, 27a/11, 27a/13, 27a/7, 28a/1, 28a/11, 28b/2, 29a/10, 29a/13, 29a/5, 29b/5, 29b/9, 30a/7, 30b/12, 30b/2, 31a/9, 31b/1, 31b/11, 31b/6, 32a/2, 32a/8, 32b/9, 33a/8, 33b/1, 33b/12, 33b/2, 33b/6, 33b/9, 34b/6, 35a/13, 35a/6, 35b/10, 35b/11, 36a/10, 36a/4, 36a/9, 36b/1, 37a/12, 37a/13, 37a/5, 37b/3, 37b/8, 38a/11, 40a/11, 40a/5, 40b/12, 40b/8, 41b/10, 41b/4, 42a/5, 42b/6, 42b/7, 44b/1, 45b/2, 46a/13, 46b/13, 47a/7, 48a/9, 48b/1, 49a/4, 49a/6, 49a/9, 49b/11, 50a/11, 50b/6, 51b/10, 52a/11, 52b/13, 53a/12, 53b/6, 54a/9, 54b/5, 55a/8, 55b/11, 55b/3, 56b/13, 56b/8, 57a/11, 57a/3, 57b/1, 57b/13, 57b/2, 57b/8, 58a/13, 58a/4, 58b/12, 58b/3, 58b/8, 59a/4, 59a/7, 59b/6, 60a/3, 60a/9, 60b/3, 61a/13, 61a/4, 61a/7, 61b/5, 61b/6, 62a/1, 62a/12, 62a/2, 62b/12, 63a/6, 63b/1, 63b/6, 64a/3, 64b/9, 65a/1, 65a/11, 65a/5, 65a/7, 65b/13, 65b/5, 66a/12, 66a/13, 66a/3, 66b/5, 67a/3, 67b/1, 67b/11, 67b/5, 67b/8, 68a/11, 68b/5, 68b/9, 69a/12, 69a/7, 69b/10, 69b/7,	70a/1, 70a/12, 70a/2, 70a/5, 70a/9, 70b/11, 70b/4, 71a/10, 71a/5, 71b/3, 71b/6, 72a/8, 72b/12, 72b/2, 72b/7, 73a/13, 73a/7, 73b/12, 73b/9, 74a/3, 74a/8, 74b/9, 75a/10, 75a/5, 75b/1, 75b/6, 76a/13, 76a/3, 76a/8, 76b/4, 77b/1, 77b/9, 78a/1, 78a/10, 78a/13, 78a/7, 78b/3, 79a/3, 79a/8, 79b/11, 79b/2, 79b/4, 79b/5, 79b/8, 80a/12, 80a/3, 80a/6, 80a/9, 80b/7, 81b/12, 81b/8, 82a/10, 82b/10, 82b/13, 82b/3, 82b/7, 83a/12, 83a/5, 83b/2, 83b/8, 84a/3, 84b/2, 85a/1, 85a/13, 85a/4, 85a/7, 85b/2, 85b/9, 86a/13, 86a/4, 87b/5, 88a/1, 88a/6, 88b/3, 88b/9, 89a/11, 89a/12, 89a/8, 89b/10, 89b/2, 90a/4, 90a/7, 90b/1, 90b/3, 91a/9, 91b/9, 92a/5, 93a/13, 93a/2, 93b/1, 93b/10, 94a/10, 94a/4, 94b/10, 95a/10, 95a/13, 95b/3, 98a/5, 98b/1, 98b/9, 99a/1, 117a/11, 18b/13, 79a/4, 117b/5, 118b/13, 119b/11, 119b/13, 27b/9, 86b/3, 88b/3, 92b/8, 95b/9, 38a/8, 39a/8, 95a/3, 29b/10, 52b/2 d.- rseñ 81a/10 d.- yü 113b/5, 114a/8, 115a/5, 116a/2, 116a/3, 117a/10, 117a/11, 117a/12, 117a/8, 117a/9, 117b/11, 117b/13, 117b/4, 117b/5, 117b/6, 117b/8, 118a/1, 118a/10, 118a/5, 118b/8, 15b/4, 16b/4, 17a/1, 18a/13, 19b/3, 20b/13, 20b/4, 21a/13, 21b/2, 21b/5, 21b/9, 22b/13, 22b/3, 24a/6, 24b/10, 25a/13,

25a/3, 26a/11, 26a/3, 26b/10, 26b/4, 27a/13, 27a/7, 27b/9, 28a/1, 28a/11, 28a/6, 28b/1, 28b/13, 29a/13, 29a/5, 29a/9, 29b/5, 2a/4, 30a/7, 30b/1, 30b/12, 31a/3, 31a/9, 31b/1, 31b/11, 31b/5, 32a/1, 32a/8, 32b/9, 33a/8, 33b/1, 33b/12, 33b/6, 33b/9, 34a/7, 34b/6, 35a/12, 35a/5, 35b/10, 36a/4, 36a/9, 36b/1, 36b/13, 36b/7, 36b/9, 37a/11, 37a/5, 37b/5, 37b/8, 38a/11, 38a/12, 38a/8, 39b/10, 39b/6, 40a/10, 40a/5, 40b/11, 40b/4, 40b/7, 41b/3, 42a/4, 42b/6, 44a/7, 44b/1, 45b/2, 46b/13, 48a/13, 48a/9, 48b/10, 48b/6, 49a/3, 50a/11, 50b/6, 51a/12, 51a/2, 51a/7, 51b/3, 51b/9, 52a/11, 52b/13, 53a/11, 53b/12, 53b/6, 54b/11, 54b/4, 55a/8, 55b/11, 55b/3, 56b/13, 56b/8, 57a/10, 57a/13, 57a/3, 57a/6, 57b/1, 57b/13, 57b/2, 57b/8, 58a/4, 58b/11, 58b/3, 58b/7, 59a/3, 59a/7, 59b/5, 60a/3, 60a/9, 60b/3, 61a/12, 61a/4, 61a/7, 61b/4, 62a/1, 62a/12, 62b/12, 63a/13, 63a/6, 63b/5, 64a/3, 64b/9, 65a/1, 65a/5, 65b/13, 65b/4, 66a/1, 66a/12, 66a/2, 66b/5, 67a/3, 67b/1, 67b/5, 67b/8, 68a/11, 68b/5, 68b/9, 69a/7, 69b/10, 69b/7, 70a/1, 70a/12, 70a/5, 70a/9, 70b/11, 70b/4, 71a/10, 71b/3, 71b/6, 72a/8, 72b/12, 72b/2, 72b/6, 73a/13, 73a/7, 73b/12, 73b/7, 74a/3, 74a/8, 74b/9, 75a/10, 75a/4, 75b/1, 75b/6, 76a/13, 76a/2, 76a/8, 76b/3, 77b/1, 77b/13, 77b/9, 78a/10, 78a/12,	78a/6, 78b/3, 79a/3, 79a/7, 79b/11, 79b/4, 79b/8, 80a/3, 80a/6, 80a/9, 80b/6, 81b/12, 81b/5, 82a/10, 82b/10, 82b/13, 82b/2, 82b/6, 83a/12, 83a/5, 83b/2, 83b/8, 84a/3, 84b/1, 85a/1, 85a/13, 85a/6, 85b/2, 85b/8, 86a/12, 86a/4, 86b/2, 87b/10, 87b/5, 88a/1, 88a/6, 88b/3, 88b/8, 89a/7, 89b/10, 89b/2, 90a/3, 90a/7, 90b/1, 91a/8, 91b/8, 92a/13, 92a/5, 92b/7, 93a/1, 93a/13, 93b/10, 94a/10, 94a/4, 94b/10, 94b/4, 95a/10, 95a/13, 95a/2, 95a/5, 95b/3, 95b/8, 98a/5, 98a/9, 98b/1, 98b/5, 99a/1, 20a/10, 42a/8, 69a/12, 83b/12, 118a/9, 89a/10, 47a/7, 85a/4, 71a/5, 37b/3, 29b/9, 49a/9, 49b/10, 47b/1, 29b/10, 52b/2 de da, de, dahi. -2- d. 40a/7, 122a/5 deblek Küçük davul, dümbelek. (Metinde kulağın arka kısmı). -1- d.+ i 26a/12 debren- Hareket etmek, nüks etmek, ortaya çıkmak. -1- d.- üp 81b/7 def <Ar. Savmak, def etmek. -162- d.-i hâşılı 24a/4 d.-i sülûk 16a/12 d. ede 21a/13, 25a/6, 37b/4, 56a/12 d. edeler 16a/10, 16b/6, 20a/4 d. eder 14b/2, 17a/10, 27b/10, 30a/9, 32b/13, 53b/13, 57a/4, 103a/8 d. etmek 58a/4

d. etmekden 57a/8	d. 115b/12, 118b/13, 119a/13
d. ola 101b/5, 14b/4, 15a/13, 15b/11, 15b/4, 15b/9, 16a/9, 18a/10, 18a/4, 21a/2, 21b/8, 22b/2, 23a/13, 23b/10, 24a/8, 24b/9, 25a/12, 25a/2, 25b/6, 26a/10, 26b/13, 26b/9, 27a/6, 27a/9, 27b/6, 29b/3, 30b/11, 31a/2, 31b/10, 32b/8, 33a/13, 33b/5, 33b/7, 34b/10, 34b/3, 34b/8, 35a/4, 36a/13, 36a/8, 37b/7, 40a/13, 40b/6, 41b/2, 45a/13, 45b/4, 46a/12, 46b/10, 47a/13, 48b/5, 49a/8, 50a/10, 50b/5, 51a/1, 52b/12, 53b/9, 54a/8, 54b/10, 54b/3, 55b/7, 56b/12, 57a/13, 57a/5, 57b/12, 58a/3, 58b/10, 58b/2, 60a/2, 62a/11, 63a/12, 63a/5, 64b/7, 65a/4, 65b/12, 65b/3, 66a/11, 66b/13, 67a/1, 67a/13, 68b/8, 69a/11, 69b/13, 69b/9, 70a/11, 70a/4, 70b/9, 71a/4, 71a/9, 71b/2, 71b/5, 72a/6, 72b/1, 72b/5, 73b/5, 74a/2, 74a/7, 74b/7, 75a/13, 75a/8, 75b/5, 76a/1, 76a/12, 76a/7, 77b/7, 78b/9, 79a/1, 79a/6, 80a/11, 80a/2, 80a/8, 80b/1, 80b/6, 81b/11, 82a/9, 82b/1, 83b/1, 84a/13, 85a/12, 85a/3, 85b/7, 86b/1, 87b/13, 87b/3, 89b/9, 90a/2, 91a/5, 91a/7, 92a/12, 92a/4, 92b/6, 93a/12, 94a/9, 94b/8, 95a/2, 95a/9, 95b/7, 96a/6, 98a/4, 98a/8	def'u'llāh <Ar. Allah'ın def etmesi. -1- d. 91b/8 deg- Değmek, dokunmak. -2- d.- mese 122b/11 d.- megil 122b/12 degin Değın, kadar. -7- d. 116b/2, 116b/2, 121b/11, 61b/10, 72a/2, 87b/11, 99a/13 degirmi Değirmi, yuvarlak. -2- d. 95a/5 degme 1.Her, her bir, herhangi bir, rastgele. 2. Beğenilmiş, seçilmiş. -8- d.+ de 75a/3, 90b/4 d.+ si 32b/5, 67b/13, 67b/3, 77a/12 d.+ sine 10b/13, 11a/1 degül Değil. -11- d. 26a/12, 43a/3, 46b/9, 70a/2, 87b/6, 96a/11 d.+ dür 19a/1, 44a/12, 81b/9, 83b/1, 90a/9 degür- Değdirmek, dokundurmak. -1- d.- meyeler 34a/2 dehān <Far. Ağız. -1- heşt-i d. 121a/8 deh-mest <Far. Defne tohumu. -1- d. 119a/13 dehene (deheyec/dehyec) <Ar. Zümrüt gibi bir kıymetli taştır. Birkaç türü olup, iyisi mavi renkli olandır. Sarı, siyah ve kıvıll renklileri de vardır. -1-
d. olmazsa 24a/8, 50b/12	
d. olur 20b/10, 51a/3, 55b/5	
defnī <Gr. Defne ağacı (Laurus nobilis).-3-	

d.-i firengīdür 119b/1	d.+ üñ 91b/9
dehnec bkz. dehene. -1-	keşret-i d.+ üñ 81a/8
d. 119b/1	demevī <Ar. Bünyesinde dört unsurdan biri olan kan maddesinin baskın olması, kanlı mizaç. -6-
dek Değın, kadar. -2-	d. 60b/3, 88a/9, 18b/2, 87b/6
d. 81b/2, 84b/4	fażl-ı d. 33b/13
del- Delmek. -1-	mādde-i d.+ den 46a/13
d.- er 67a/9	demregü Temriye hastalığı. -1-
delilik Delilik. -1-	d.+ ye 92a/13
d.+ i 49b/12	demür Demir. -5-
delin- Delinmek. -1-	d. 119a/7, 120b/12, 35a/11
d.- mek 34b/12	d.+ dür 118b/12
delük Delik. -2-	d.+ iledür 83a/13
d. 75a/2	demür dikenī Demirdikeni (Tribulus terrestris). -1-
d.+ inden 16b/8	d.+ dür 118b/5
dem <Ar. Kan. -34-	demü'l-aḥaveyn <Ar. İki kardeşkanı ağacı (<i>Calamus draco</i>). -8-
d. 38b/12, 27b/10, 39a/4, 47b/5, 51b/5, 54a/1, 61b/1, 65a/3, 67a/10, 68a/7, 69a/8, 73a/1, 73a/2, 90a/9, 93a/13, 94b/5, 95b/4, 119b/1	d. 110b/2, 112a/13, 119a/12, 45b/3, 57b/10, 69b/3, 28b/7, 82a/11
d.-i ḥārdan 89b/2	dend <Far. İshal edici, müşhil. -1-
d.-i şafravīden 47b/10	d. 119a/11
imtilā-ı d.-i şafrāvīden 44b/11	deng <Far. Dirhem'in altıda biri. -8-
d.-i sevdā 85b/2	d. 100a/6, 101b/3, 106b/10, 106b/11, 107b/7, 108a/3, 108a/4
d.-i sevdāvīden 48a/1	deñiz Deniz. “deñiz köpüğü” Suda batmayan, süngere benzer bir tür taş, suya batmaz taş. -3-
d.-i sevdāyı 94a/4	d. 118b/2, 119b/10, 119b/7
ğaleyān-ı d.+ den 93a/2	deñlü Kadar. -1-
imtilā'-ı d.+ den 61b/6	
d.+ den 83a/6	
fesād-ı d.+ den 51b/13	
ḥiddet-i d.+ den 28b/3	
ishāl-i d.+ e 109b/5	

d. 103b/13	d. 90b/4
depe Tepe. -1-	d.+ ı 31a/7
d.+ den 24b/2	derme Derme, toplama. -1-
depret- Hareket ettirmek, nüks ettirmek, ortaya çıkarmak. -1-	d.+ si 56b/3
d.- ince 89b/12	derübṭārīs <Gr. Pelin ağacına sarılan, besfâyice benzeyen bir ot türü. -1-
depreş- Hareket etmek. -2-	d. 119a/10
d.- e 88a/10, 88a/7	deş- Deşmek. -2-
dér- Toplamak. -1-	d.- mek 89b/6, 52b/9
d.- üp 68a/9	deşil- Deşilmek. -14-
derd <Far. Hastalık. -2-	d. 52b/9
d.+ dür 31a/8, 48b/13	d.- e 89b/8, 90a/12
derdār <Ar. Karaağaç (Ulmus). -1-	d.- ıcek 56b/3, 56b/5, 89a/6
d. 119a/10	d.- meden 57b/8
deri Deri. -6-	d.- mezden 56b/4
d.+ den 95a/6, 102b/6	d.- ür 47a/8, 83b/12, 90a/9, 95b/7
d.+ si 22b/4, 32b/1, 90b/12	d.- ürse 89a/13, 98b/3
d.+ ye 10b/9	deşül- bkz.deşil-. -1-
derinlen- Derin duruma gelmek. -1-	d.- mege 35b/11
d.- miş 69a/12	devā <Ar. İlaç. -4-
derle- Terlemek. -10-	d. 123a/13
d.- dür 96b/1	d.+ lar 51b/2
d.- mege 95a/10	d.-i çınṭıyānādur 119a/13
d.- ye 49a/12, 51a/5, 58a/1, 61a/8,	d.-i terengübīn 76b/10
97a/2	devālī <Ar. Ayak damarlarının şişmesi. -3-
d.- yecek 63a/4	d. 85b/2
d.- yeler 71b/5, 94a/1	d.+ yi 7b/7, 85b/2
d.- yüp 121b/1	devā'ül-huliyet <Ar. Terkip adı. -1-
derlet- Terletmek. -2-	d. 41a/5
d.- eler 93a/7, 98b/10	devā'ül-misk <Ar. Terkip adı. -9-
dermān <Far. İlaç, çare. -2-	d. 100a/9, 17b/11, 18a/4, 50a/7,

50b/1, 50b/10, 50b/4, 77a/1, 77a/8

devā'ū'l-miskū'l-merkeb <Ar. Terkip adı.

-1-

d. 51b/2

devā'ū'l-mülk <Ar. Terkip adı. -1-

d. 49b/2

devek Asma filizi, asma kütüğü, asma dalı.

-1-

d. +i 56a/7

devr <Ar. Dönüp dolaşma. -1-

d. eder 15b/6

devvār <Ar. Baş dönmesi. -4-

d. 15b/4

d.+ ı 15b/4, 2a/9

d.+ uñ 16b/1

dıķıl- Tıkanmak. -2-

d.- ur 42b/4

d.- a 47a/8

dinesneyn < (?) Pelin otu, acı pelin, akpelin (*Artemisia absinthium*). -1-

‘uşār-ı d. 120a/10

dırnaķ Tırnak. -3-

d. 95b/4

d.+ a 98b/8

d.+ ları 47a/2

dib Dip, kök. -14-

d.+ i 35b/12, 36b/1, 91b/12, 97a/5

d.+ idür 117a/8

d.+ in 97b/9

d.+ ine 36a/11, 81a/11

d.+ inde 26b/5

d.+ iyle 37b/10

d.+ lerin 36b/11

d.+ lerine 114a/4, 34b/1, 36b/3

dīdān <Ar. Bağırsak solucanı, tenya. -3-

d. 67b/8

d.+ ı 67b/7, 6a/1

diken Diken. -2-

d.+ ine 117a/9

d.+ idür 117b/9

dikenlü Dikenli. -1-

d.+ si 120a/12

dil Dil, tat alma organı. -46-

d. 114a/9, 14b/8, 29b/10, 29b/9, 30a/5, 30b/1, 31a/3, 31a/4, 31a/9, 31b/1, 31b/11, 31b/5, 41a/7

d.+ i 107a/10, 14b/12, 15a/9, 29b/13, 30a/1, 30a/3, 30a/4, 30b/10, 30b/12, 30b/5, 30b/8, 30b/9, 41a/6, 46b/3, 48a/2, 56a/5, 59b/12, 59b/7, 60b/12, 64a/12, 64a/9, 73a/1, 84a/5, 96a/10, 96a/7, 96a/9, 9b/3, 9b/6

d.+ in 30b/13, 39a/10

d.+ ini 31b/9, 42b/4

d.+ üñ 31b/11

dilcük Bademcik. -1-

d. 37b/8

dile- Arzu etmek, dilemek. -7-

d.- düm 1b/7

d.- rse 112b/11, 80a/11

d.- se 52b/9, 121b/12, 39b/1

d.- yeler 91b/8

dilkü Tilki. -1-

d.+ dür 118b/1

dilkü taşığı İtkasarı bitkisi (Orchis hircina). -1-

d.+ dur 119a/6

dimāğ <Ar. Beyin. -74-

d. 11a/5, 12b/6, 12b/9, 13a/7, 14a/2, 14a/6, 17b/2, 31b/2, 77a/5

müberrid-i d. 115b/9

tebrīd-i d. 29a/11

tenkiye-i d. 106b/4, 16b/8, 17a/9, 17b/1, 18a/1, 23b/11, 25a/10, 25b/3, 27b/3, 28a/8, 29b/3, 30a/9, 30b/6, 34b/13, 98a/11

tertib-i d. 17a/2

d.-ı şafrādan 17a/6

d.+ a 13b/11, 18b/1, 77a/7, 122b/12

d.+ da 11a/5, 11b/7, 11b/8, 12a/4, 13a/12, 13a/6, 14b/5, 15b/5, 16b/12, 19a/1, 19b/4

mağdem-i d.+ da 16b/6

d.+ dan 20a/3, 20a/10, 23a/4, 29a/3, 42a/11, 42a/12, 44b/3, 45b/6, 51a/4, 114a/13

d.+ ı 102a/13, 106a/12, 13a/4, 13a/6, 14a/4, 14a/9, 14b/11, 17a/7, 18a/3, 24a/2, 27a/12, 36b/3, 9b/12

ma'de-i d.+ ı 106b/5

d.+ ından 17a/13

d.+ larına 14a/8

d.+ uñ 13a/2, 17a/11, 23a/8, 31a/9

diñ- Dinmek, sakin olmak, susmak. -5-

d.- e 28b/11, 28b/12

d.- meyüp 58b/13

d.- mezse 25a/1, 87a/2

dīnārçün <Far. Terkip adı. -1-

şiyāf-ı d. 24a/2

dīnārī <Far. Bir tür şerbet. -1-

şarab-ı d. 62a/4

diñle- Dinlemek. -3-

d. 123a/1

d.- gil 123a/5

d.- yeler 99a/3

dirhem <Ar. Okkanın dört yüzde biri.

-256-

d. 100a/1, 100a/11, 100a/12, 100a/13, 100a/2, 100a/5, 100a/6, 100a/7, 100b/11, 100b/12, 100b/13, 100b/5, 100b/9, 101a/10, 101a/12, 101a/13, 101a/3, 101a/4, 101a/5, 101a/6, 101a/7, 101a/8, 101b/1, 101b/10, 101b/11, 101b/12, 101b/13, 101b/2, 101b/4, 101b/9, 102a/1, 102a/10, 102a/11, 102a/2, 102a/4, 102b/5, 102b/7, 102b/8, 103a/12, 103a/5, 103b/10, 103b/11, 103b/9, 104a/10, 104a/11, 104a/12, 104a/4, 104a/6, 104a/9, 104b/11, 104b/12, 104b/13, 104b/4, 104b/5, 104b/6, 105a/10, 105a/13, 105a/7, 105b/1, 105b/10, 105b/7, 105b/8, 105b/9, 106a/1, 106a/2, 106a/7, 106a/8, 106a/9, 106b/1, 106b/10, 106b/13, 106b/2, 106b/3,

106b/6, 106b/7, 107a/1, 107a/10, 107a/2, 107a/4, 107a/5, 107a/6, 107b/11, 107b/12, 107b/13, 107b/2, 107b/3, 107b/4, 107b/6, 107b/7, 108a/1, 108a/11, 108a/12, 108a/13, 108a/2, 108a/3, 108a/9, 109a/10, 109a/11, 109a/9, 109b/1, 109b/13, 109b/7, 109b/8, 109b/9, 110a/11, 110a/12, 110a/13, 110a/2, 110a/7, 110a/8, 110b/11, 110b/12, 110b/3, 110b/4, 110b/5, 111a/11, 111a/12, 111a/13, 111a/3, 111a/4, 111a/7, 111b/1, 111b/4, 111b/5, 111b/6, 112a/1, 112a/2, 112a/5, 112b/12, 112b/13, 112b/4, 112b/5, 112b/6, 113a/10, 113a/11, 113a/4, 113a/5, 113a/6, 113b/10, 113b/12, 113b/7, 113b/8, 113b/9, 114b/12, 114b/13, 114b/6, 114b/7, 114b/8, 115a/2, 115a/3, 115a/9, 116a/10, 116a/7, 116a/8, 116a/9, 116b/13, 116b/5, 116b/7, 116b/9, 13a/12, 68a/13, 68a/9, 72b/1, 86a/1, 86a/2, 91a/6, 97a/11, 97a/12, 99a/10, 99a/11, 99a/12, 99a/9, 99b/11, 99b/7, 99b/8, 105b/1, 111a/6, 114b/8, 116b/8, 72a/13, 12b/12	114a/7, 121b/4, 34a/7, 34a/9, 34b/1, 34b/6, 35a/5, 35b/11, 36a/10, 36a/2, 36a/4, 36a/9, 36b/1, 36b/10, 36b/11, 36b/13, 37a/11, 37a/13, 37a/3, 37a/5, 37a/8, 37b/3, 37b/6, 81b/2
	d.+ de 36a/11
	d.+ den 35a/11
	d.+ i 33a/9, 92b/4
	d.+ in 36a/9, 68a/2
	d.+ ine 36b/13
	d.+ ler 34b/12, 35b/10, 36b/2
	d.+ lere 36a/8
	d.+ leri 114a/1, 35b/1, 35b/12, 36b/7, 97b/2
	d.+ lerün 35a/12
	ditre- Titremek. -7-
	d.- mege 21b/9, 40b/2
	d.- mek 97b/2
	d.- r 73b/9
	d.- ye 58a/1, 61a/5
	dīvār <Far. Duvar. -1-
	d. 50b/1
	diz Diz. -4-
	d.+ e 87b/11
	d.+ inün 84b/9
	d.+ lerde 86b/3
	d.+ lerin 62b/1
	dokun- Dokunmak, temas etmek. -9-
	d.- a 97b/3
	d.- duğı 41a/4
	d.- mağdan 16b/2, 20a/4, 20b/8,
d.+ dür 104b/8, 106b/3, 107a/3	
d.+ ine 105a/6	
d.+ ün 107b/6	
dirhemeyn <Ar. İki dirhem. -1-	
d. 109b/8	
diri Diri, canlı. -3-	
d. 67a/6, 67b/13	
diş Diş. -47-	
d. 113b/5, 114a/1, 114a/4, 114a/5,	

25b/10, 39a/5, 45b/11, 73b/8

dokundur- Dokundurmak. -1-

d.- maz 28a/8

dol- Dolmak. -1-

d.- maḡdan 21a/5

domal- Yusuymru kabarmak, tümsek hale gelmek. -3-

d.- maḡa 83b/2

d.- up 85a/13

d.- ur 85a/7

don- Donmak. -1-

d.- a 24b/6

doḡ- bkz. don-. -2-

d.- maḡa 49a/4

d.- maya 80b/8

don Elbise, kılık, kıyafet. -1-

d.+ la 122b/2

doḡuz Domuz. -1-

d. 90a/7

doḡuzlan ḡurdu Bok böceḡi. -1-

d. 119a/7

döḡ- Dövmek, ezmek. -70-

d.- dükden 14b/3, 52b/7

d.- e 104a/10, 111b/7, 111b/8, 113b/8

d.- eler 100a/13, 100a/2, 100a/7, 100b/1, 100b/10, 100b/5, 101b/13, 101b/4, 104a/5, 105b/10, 106a/2, 106a/9, 106b/11, 106b/2, 106b/7, 107a/10, 107a/2, 107a/7, 108b/5, 109a/11, 109b/9, 110a/8, 110b/1, 110b/5, 111a/5, 111b/1, 111b/12, 112b/1,

112b/6, 113a/12, 113b/13, 113b/2, 114a/4, 114a/6, 114b/2, 115a/2, 116a/13, 116b/5, 116b/8, 117a/1, 13b/8, 36a/7, 37a/2, 65a/9, 94a/2, 96b/8, 99b/7, 104b/6, 109b/10, 110a/2

d.- üp 103a/6, 107b/7, 32a/12, 56b/6, 60a/5, 68b/1, 70a/7, 79b/9, 83a/3, 89b/5, 93b/9, 94a/8, 94b/2, 97a/12

dögül- Dövülmek, ezilmek. -4-

d.- dükden 103b/12, 113a/1

d.- miş 101a/3, 115b/6

dök- Dökmek. -13-

d.- e 115b/8, 37b/1, 68b/8, 81a/11

d.- eler 109a/7, 115b/13, 21b/12, 28b/11, 29a/2, 48a/4

d.- er 73b/7

d.- erler 115a/6

d.- mek 13a/11

dökil- Dökülmek. -12-

d.- e 25a/9

d.- üp 36a/11

d.- ür 21b/3, 25b/1, 29a/4, 32b/10, 36b/3, 62b/6, 90a/3, 95a/5, 98b/6

dökül- bkz. dökil-. -10-

d.- e 90b/9

d.- en 27a/2

d.- meḡe 90b/12

d.- mekden 21b/6, 31b/6, 39a/7, 51a/5, 54b/13

d.- üp 95a/3

d.- ürse 90b/13

dön- Dönmek, dönüşmek. -20-	d.+ dan 121a/11
d.- e 53a/8, 53b/13, 54a/10, 54b/1,	d.+ yıla 2a/5
58a/13, 62b/7, 68a/3, 9b/7	dūd <Ar. Kurt, böcek. -5-
d.- er 44b/5	d. 119a/13, 25a/3, 6a/2
d.- ıcek 62b/7, 9a/11	d.-ı şığār 68b/5
d.- ince 74a/4	d.-ı şığārı 68b/5
d.- mege 103b/6, 57b/2	dudak Dudak. -13-
d.- megin 102a/9	d. 33b/1, 33b/13, 33b/2, 33b/6,
d.- mek 13b/12, 50a/6, 96b/5,	96a/10
96b/7	d.+ da 33b/12, 34a/3
d.- mesini 103a/8	d.+ dan 34a/9, 37a/6
dönder- Döndürmek. -4-	d.+ lar 33b/9
d.- meye 48b/8	d.+ ları 68a/5
d.- ür 23a/1, 42b/8, 46a/8	dūdū'l-ed <(?) Kulak kurdu. -1-
döndür- bkz. dönder-. -1-	d. + i 25a/3
d.- meye 39a/8	dūdū'l-meni ve'l-vedi <Ar. Meniye
dörder Dörder. -2-	benzer beyaz akıntı. -2-
d. 100a/12, 101a/3	d. 77b/12
dördünci Dördüncü. -7-	d.+ yi 77b/12
d. 2a/13, 2a/9, 2b/4, 15b/4, 31a/8,	dūdū'l-mezi <Ar. Kamıştan idrardan evvel
79b/3, 121b/2	gelen meniye benzer koyuca beyaz su. -1-
dört Dört. -17-	d. 6b/11
d. 100b/6, 101b/12, 102b/7,	dūdū'l-üzn <Ar. Kulak kurdu. -1-
105a/10, 106a/8, 107b/2, 108a/11,	d.+i 2b/6
111a/12, 43a/13, 89b/10, 97b/1, 97b/5,	duḥān <Far. “hişt-i duhān” Yalancı öd
99a/10, 99a/13, 99a/9, 9a/12	ağacı, hint öd ağacı (<i>Aloexylon</i>
döşek(g) Döşek. -5-	<i>agallochum</i>). -1-
d.+ e 123a/6, 76a/8, 78a/9	d.+ dan 41a/12
d.+ ine 72b/10, 78a/8	duḥānī <Ar. + Far. Tütünlü, dumanlı. -1-
du'ā <Ar. Dua. -3-	buhār-ı d.+ sinden 44a/1
d.+ lar 11a/3	duḳāk <Ar. İnce bağırsak. -1-

d.+ da 67b/1	dūsanṭāryā <Gr. Ağrılı ve kanlı ishaller beliren, bağırsakta yaralara yol açan bulaşıcı, salgın hastalık, kanlı ishal, dizanteri -1-
dur- Durmak. -30-	d. 66a/3
d.- a 102a/5, 111a/5, 116a/10, 13b/6, 17b/13, 21b/13, 32b/13, 35a/7, 94b/8	dūsenṭārī bkz. dūsanṭāryā -1-
d.- alar 23a/12	d. 61b/6
d.- ma 122b/1	dut <Far. Dut. -1-
d.- maḡ 81b/2	d. 68b/7
d.- maḡdur 13a/8	dut- Tutmak, kapmak, yakalamak, kavramak. -58-
d.- ması 121b/7	d.- a 14b/13, 15a/8, 20a/3, 20b/7, 24a/8, 24b/2, 25b/5, 26a/2, 28b/2, 34a/10, 34a/11, 34b/10, 41b/11, 44b/6, 46b/1, 46b/9, 47a/1, 47a/9, 47b/11, 47b/3, 48a/2, 49b/13, 55b/12, 56a/4, 56b/2, 60b/13, 60b/4, 64a/4, 71b/7, 72b/13, 93a/2, 97a/2, 97b/2, 97b/4
d.- maya 84a/10	d.- alar 107a/11, 23a/13, 31a/10, 31b/3, 31b/4, 32a/12, 41a/6, 41a/7, 45a/12, 49a/8, 61b/12
d.- maz 32b/10, 86b/4, 87b/1	d.- an 123a/8
d.- miş 39b/11	d.- ar 50b/9, 96a/11
d.- sa 23a/1, 25a/11, 40a/2	d.- dı 97b/6
d.- up 51b/5	d.- ıcaḡ 97b/2
d.- ur 113a/3, 25b/1, 42a/10, 82b/11	d.- mamaḡ 20b/9
d.- uram 2a/6	d.- masa 121b/13
d.- urdum 66a/1	d.- mayalar 61b/7, 82a/1
durunc <Far. Turunçgillerden, bütün Akdeniz ülkelerinde yetişen, kışın yaprağını dökmeyen bir ağaç, narenc (<i>Citrus aurantium amara</i>). 2. Bu ağacın portakala benzeyen, suyu acımtırak meyvesi. bkz. turunc. -3-	d.- maza 20a/10
d. 100a/10, 99b/6	d.- sa 61a/2
d.-ı ‘akrebī 119a/10	dutıl- Tutulmak. -4-
duruş- 1. Çalışmak, çabalamak, sebat etmek. 2. Karşı karşıya gelmek, çarpışmak, mücadele etmek. -1-	
d.- ma 122b/2	

d.- a 60b/8, 69a/4, 72b/13	d.+ i 89b/2, 8a/2
d.- ur 73a/2	dürāyic <Ar. Keklik cinsinden, eti gevrek bir kuş, çil kuşu, turac kuşu. -1-
dutul- bkz. dutıl-. -7-	şahm-ı d. 89b/10
d.- mağa 27a/11, 40a/5, 75a/10, 83a/5	dürd <Far. Tortu, posa. (Metinde merhem anamında kullanılmıştır). -1-
d.- mağdan 84b/10	d.-i aşfer 31a/7
d.- up 81b/6	dürlü Türlü, çeşitli. -32-
d.- ur 67a/4	d. 16a/10, 18b/7, 1b/8, 20a/5, 21b/11, 22b/9, 23a/4, 25b/1, 27b/7, 28a/1, 28a/4, 46b/13, 48a/11, 51b/7, 57b/5, 59b/11, 81a/12, 83a/1, 94a/11, 94b/13, 95a/6, 95a/7
dutulu Tutulmuş, tutuk. -2-	d.+ dür 17b/7, 59b/11, 59b/2, 68b/10, 89b/10, 94a/11
d. 74b/12	d.+ nün 48a/12
dübeyle <Far. İrinli küçük bir tümör. -5-	dürt- Sürmek, ilaç/merhem vb. nesneleri sürmek. -96-
d.-i ma‘de 56b/11, 56a/13	d.- e 23a/2, 25b/6, 32b/6, 36b/12, 42a/3, 69b/12, 94a/8
d.-i ma‘deyi 56a/13, 5a/2	d.- eler 101a/1, 114a/4, 116b/1, 116b/4, 11b/6, 12a/10, 12a/2, 12a/4, 14b/3, 15a/12, 15a/2, 15a/4, 15b/11, 16b/2, 18a/4, 18b/12, 20a/5, 20b/2, 20b/3, 20b/8, 24b/5, 27b/13, 27b/5, 28a/10, 28a/12, 29b/7, 31a/11, 31a/13, 33b/4, 34a/11, 34a/5, 34a/6, 34b/2, 34b/3, 35b/6, 37a/2, 37a/3, 37b/2, 49a/7, 49b/7, 69b/8, 70a/11, 70a/6, 70b/3, 72a/6, 74b/7, 76a/7, 78b/7, 79a/9, 80a/10, 80a/2, 82b/9, 83b/11, 84a/13, 87a/8, 87b/2, 87b/8,
d.+ dendür 61b/5	
dübür <Ar. Kıç, makat. -1-	
d.+ ile 75a/1	
düğüm Düğüm. -1-	
d.+ i 40a/2	
dühn <Far. Yağ. -10-	
d. 35b/7, 119a/11	
d.-i benefşe 40b/9, 73a/4	
d.-i hīrī 35b/7	
d.-i hīrū‘ 74a/5, 79a/11	
d.+ ler 10b/9	
d.+ leri 108b/1, 8b/12	
dühni‘l-levz <Far. + Ar. Badem yağı. -1-	
d. 63a/12	
dükeli Bütün, hepsi. -4-	
d.+ 14a/9, 14b/6, 17a/10, 95b/9	
dümmel <Ar. Büyük kan çıbanı. -3-	
d. 89b/2	

88a/9, 88b/1, 88b/7, 91b/1, 91b/6, 91b/7,
92a/4, 92a/11, 92b/5, 92b/6, 94a/3, 94b/2,
94b/3, 94b/8, 95b/2, 95b/7, 98a/12, 98b/7

d.- esin 22a/3

d.- megile 14a/5

d.- mek 14a/13

d.- mekden 20b/8

d.- üp 10b/8

dürti bkz. dürd. -1-

d.+ sinden 90b/2

dürtü bkz. dürd. -1-

d.+ sin 27b/5

düş Düş, rüya. -11-

d. 18b/8, 78a/6

d.+ de 10a/3, 9b/11, 9b/12, 9b/3,

9b/7

d.+ i 68a/2

d.+ inde 18b/7, 93a/3

d.+ ler 43b/9

düş- Düşmek. -11-

d.- e 69a/2, 69a/6, 80b/12, 80b/13,

81a/4

d.- er 19b/3, 57a/1

d.- meden 29a/8

d.- mekden 28b/9, 46a/1

d.- meyeler 20b/4

düşür- Düşürmek. -1-

d.+ ür 105a/4

düviyy <Ar. Vâveyl gürültüsü ve arı avazı

ve kulak ötmek. -3-

d. 25a/12, 25a/13

d.+ i 2b/7

düz- Yapmak, tertip etmek. -5-

d.- e 115a/10

d.- erler 102a/9

d.- esin 105a/6

d.- mek 112a/8

d.- mesi 103a/10

düzil- Düzülmek, tertip edilmek. -2-

d.- ür 102b/1, 28a/12

E

ebe gümecı Ebegümece (Malva sylvestris).

-1-

e. 101a/4

ebem gömecı bkz. ebe gümecı. -1-

e.+ dür 119a/2

ebhül <Far. “ubhul” Kara ardıcı, saç ağacı
ve yemişi (*Juniperus sabina*). -1-

e. 117b/1

ebrişim <Far. İpek iplik, ibrişim. -1-

e. 100a/11

ebür şanem <Ar. Çok yıllık, rozet yapraklı,
kazık köklü ve mavi çiçekli bir bitki,
kankurutan, adam otu, at elması
(*Mandragora autumnalis*). -1-

e. +dür 121a/9

ebū cehl karpūzı <Ar. + Tr. Hanzal
(*Citrullus colocynthis*). -2-

e. 120a/1

e.+ dur 119a/9

ebyaz <Ar. Beyaz. -15-	21a/11, 21a/12, 21a/9, 21b/6, 21b/9,
e. 23b/5	22a/10, 22a/12, 22a/13, 22a/6, 22a/8,
behağ-ı e. 93b/10	22b/13, 22b/4, 22b/6, 22b/7, 23a/10,
harbağ-ı e. 93b/5	23a/11, 23a/3, 23a/5, 23a/6, 23a/8, 23b/2,
merhem-i e. 114b/3	23b/6, 24a/1, 24a/10, 24a/13, 24a/3, 24a/6,
neft-i e. 121a/2, 93b/5	24a/8, 24b/1, 24b/13, 24b/5, 25a/1,
şandal-ı e. 110a/7, 99b/12	25a/11, 25a/7, 25a/8, 25b/1, 25b/10,
şāb-ı e. 73a/10	25b/2, 25b/5, 25b/8, 26a/1, 26a/2, 26a/5,
şāf-ı e. 112b/9, 80b/5, 83b/13	26a/6, 26a/7, 26b/1, 26b/5, 26b/6, 27a/3,
türbūd-i e. 108a/4	27b/1, 27b/2, 28a/12, 28a/13, 28a/2, 28a/3,
behağ-ı e.+ ı 8a/9, 93b/9	28b/13, 28b/2, 28b/8, 29a/1, 29a/3, 29a/6,
ecel <Ar. Hayatın sonu, ecel. -1-	29a/7, 29b/10, 29b/12, 30a/1, 30a/11,
e. 123a/11	30a/12, 30a/3, 30a/5, 30b/10, 30b/12,
edviye <Ar. İlaç, ilaçlar. -4-	30b/13, 30b/2, 30b/3, 30b/4, 30b/7, 30b/8,
e. 100b/10, 99b/8	31a/6, 32a/12, 32a/13, 32a/5, 32a/8, 32b/3,
e.-i dāfi‘a 41b/12	33a/3, 33a/5, 33a/8, 33b/10, 33b/6, 33b/7,
e.-i maḥdūrā 16b/5	33b/9, 34a/10, 34a/12, 34a/8, 34b/12,
efḫarū'l-‘ibād <Ar. Pek fakir kul. -1-	34b/3, 34b/6, 34b/9, 35a/13, 35a/2, 35a/7,
e. 1b/6	35a/8, 35a/9, 35b/1, 35b/2, 35b/3, 36a/1,
eger <Far. Eğer. -435-	36a/11, 36b/11, 36b/7, 36b/8, 37a/2,
e. 10b/9, 113b/7, 114a/10, 115b/2,	37a/5, 37a/7, 37b/11, 37b/13, 37b/8,
11b/1, 11b/6, 12a/11, 12b/13, 13a/1,	38a/3, 38a/5, 38a/6, 38b/11, 38b/6, 39a/10,
13b/11, 14b/12, 14b/9, 15a/4, 15a/8,	39a/13, 39a/3, 39a/5, 39a/9, 39b/12, 40a/1,
15b/12, 15b/6, 15b/9, 16a/13, 16a/2,	40b/8, 40b/9, 41a/1, 41a/11, 41a/3, 41a/8,
16a/4, 16a/5, 16a/6, 16b/1, 16b/11, 16b/4,	41b/1, 41b/13, 41b/4, 41b/5, 43b/12,
16b/6, 16b/9, 17a/1, 17a/10, 17a/12, 17a/3,	44a/1, 44a/4, 44b/1, 44b/11, 44b/13,
17a/5, 17a/6, 17a/8, 17b/11, 17b/3, 17b/7,	44b/3, 44b/6, 45a/13, 45a/4, 45a/7, 45a/8,
18a/1, 18b/11, 18b/2, 18b/4, 19a/1,	45b/1, 45b/13, 45b/2, 45b/4, 45b/5, 45b/6,
19a/10, 19a/11, 19a/13, 19a/3, 19a/6,	45b/9, 46a/4, 46a/5, 46a/8, 46b/7, 47b/10,
19a/9, 19b/11, 19b/4, 19b/8, 20a/3, 20a/4,	48a/1, 48a/5, 48b/13, 49a/10, 49b/1,
20a/6, 20a/7, 20b/10, 20b/6, 20b/8,	49b/11, 49b/13, 49b/4, 49b/7, 50a/2,

50a/3, 50a/5, 50a/8, 50b/4, 51b/13, 51b/5, 51b/6, 52a/1, 52a/3, 52a/4, 52a/6, 52b/10, 52b/13, 52b/8, 53a/12, 53a/4, 53a/7, 53b/1, 53b/10, 53b/6, 53b/9, 54a/10, 54a/12, 54a/13, 54a/5, 55a/1, 55a/4, 55b/11, 55b/3, 55b/6, 55b/8, 56a/3, 56a/8, 57b/3, 57b/6, 58a/7, 58a/8, 58a/9, 58b/12, 58b/13, 58b/5, 58b/8, 59a/11, 59a/7, 59a/9, 59b/10, 59b/13, 59b/2, 59b/3, 59b/6, 60a/11, 60a/12, 60a/13, 60b/12, 60b/2, 60b/3, 60b/6, 60b/7, 61a/1, 61b/5, 62a/4, 62b/8, 62b/9, 63a/3, 63a/6, 63a/9, 63b/10, 63b/13, 63b/3, 63b/6, 63b/9, 64a/10, 64a/3, 64a/7, 64b/1, 64b/3, 65b/5, 65b/9, 66a/7, 66b/1, 66b/11, 66b/2, 66b/5, 66b/8, 67a/1, 67a/3, 67a/8, 69a/5, 69b/7, 70a/10, 70a/13, 70b/1, 71a/2, 71b/7, 72a/11, 72a/3, 72b/12, 73b/13, 75a/1, 75b/1, 75b/11, 75b/7, 76b/11, 76b/13, 76b/4, 76b/7, 76b/9, 77a/10, 77a/2, 77a/4, 77a/5, 77a/9, 77b/2, 77b/5, 77b/9, 78b/12, 78b/4, 78b/9, 79a/11, 79a/8, 79a/9, 79b/13, 79b/8, 80a/11, 80a/13, 80b/11, 80b/2, 81a/3, 81a/5, 81a/6, 81b/12, 82a/5, 82a/7, 82a/8, 82b/12, 83a/5, 83b/10, 83b/3, 84a/9, 84b/10, 86a/5, 86a/7, 86a/8, 86b/11, 86b/4, 87a/13, 87a/2, 87a/3, 87a/8, 87b/1, 87b/6, 87b/7, 88a/6, 88a/9, 89b/13, 89b/8, 90b/3, 91a/12, 92a/7, 93a/7, 93b/11, 94b/10, 96a/4, 96a/6, 96a/8, 96b/10, 96b/12, 96b/5, 96b/6, 96b/7,	97b/1, 97b/6, 98a/6, 98b/3, 71b/12, 81b/2, 70b/11, 20b/9, 90b/2, 91b/2, 93b/3 egerçi bkz. eger. -1- e. 12b/13 egil- Eğilmek. -1- e.- en 22b/9 egir <Gr. Kasıkotu, azakeğeri (Acorus calamus). -3- e. 114b/1, 44a/5 e.+ dür 121a/3 eglen- Beklemek, kalmak, durmak. -2- e.- meyüp 65b/5, 72b/7 egri Eğri. -2- e. 22b/4 e.+ se 83b/9 egril- Eğrilmek. -3- e.- mege 22b/3, 80a/9, 83b/8 egrilik Eğrilik. -1- e.+ den 81a/7 ehl <Ar. Sahip, malik, bir işte maharetli. -1- e.+ inden 11a/2 ek- Dökmek, serpmek. -15- e.- eler 26b/13, 27a/1, 31a/6, 36a/3, 37b/6, 45b/4, 49b/3, 70a/10, 70a/7, 79b/10, 80b/1 e.- erlerse 89b/8 e.- esin 22a/2 ekber <Ar. En büyük, en yüce. -2- tiryāk-i e. 12b/12 uşūl-i e. 74b/5 ekhēl <Ar. Ortadamar, kolun iç tarafındaki

ana damar. -1-

e.+ den 86b/6

ekindür- Karıştırmak. -1-

e.- e 26b/3

ekrūfis <Gr. Ceviz. (Juglans regia) -1-

e. 117b/6

ekşer <Ar. Genellikle, çoklukla. -20-

e. 26b/11, 39a/13, 44b/7, 51b/6,
54b/6, 55a/12, 60a/4, 85b/3, 88a/10, 88a/2,
88b/4, 91a/9, 97a/3

e.+ i 72b/7, 76a/9, 2a/3, 41a/12,
96a/10, 85a/7

e.+ ine 76a/10

eksil- Eksilmek, azalmak. -1-

e.- üp 36b/13

eksilt- Eksiltmek, azaltmak. -2-

e.- ür 121b/9

e.- me 121b/7

eksük Az, eksik. -1-

e. 34b/13

eksüklük Azlık, eksiklik -1-

e.+ inden 36a/1

ekşi Ekşi. -39-

e. 103a/12, 105b/5, 106a/4, 10a/5,
10a/9, 11b/3, 11b/4, 19a/5, 30a/11, 39a/4,
51b/12, 53a/2, 53a/3, 53a/9, 53b/7, 54a/6,
54b/13, 55a/5, 56b/8, 57b/4, 58b/1, 58b/8,
59a/9, 86a/10, 89b/6, 93a/5, 96a/2, 96a/3,
9b/11

e.+ le 33a/9

e.+ ler 42b/12, 96a/1

e.+ lerden 75a/7

e.+ yi 30a/8

el El. -15-

e. 21a/3, 21b/9, 28a/8, 2a/7,
50a/12, 62a/3, 85a/8, 62b/1, 62b/6

e.+ de 90a/3

e.+ in 13b/5, 55a/13

e.+ inün 27a/3

e.+ iyle 60b/5

e.+ leri 60b/7

elbetde <Ar. Elbet, elbette. -5-

e. 20b/12, 40a/4, 68a/9, 73b/5,
81b/3

el-bevl bkz. bevl. -3-

e. 6b/8

e.-i fi'l-firāş 76a/8

e.-i fi'l-firāşı 76a/7

el-buḥur <Ar. Ağız kokusu. krş. buḥurü'l-
fem. -2-

e. 33a/8

e.+ ı 33a/8

el-cülnār bkz cülnār. -1-

e. 69b/3

ele- Elemek. -26-

e.- yeler 100a/13, 100a/2, 100a/8,
100b/10, 100b/5, 105b/10, 106a/2, 106a/9,
106b/2, 106b/7, 107a/10, 107a/2, 107a/7,
109a/11, 109b/9, 110a/8, 110b/1, 110b/6,
111b/12, 112b/6, 113b/13, 114a/4, 114a/7,
116b/9, 117a/1, 99b/7

elek Elek. -1-

e.+ den 100b/10	e. 3a/6, 30b/1
elem <Ar. Acı, üzüntü. -1-	elli dördüncü Elli dördüncü. -2-
e. 69a/4	e. 3a/8, 31a/8
elezz <Ar. Lezzetli. (Metinde boğaz şişmesi hastalığı) -1-	elli ikinci Elli ikinci. -2-
e.+ i 3b/13	e. 3a/7, 30b/11
el-ḥammāyet <Ar. Sıtma. -1-	ellinci Ellinci. -2-
e.+ i 8b/2	e. 3a/6, 30a/6
el-laḥmū'l-zāyid <Ar. Diş eti fazlalığı. -1-	elli sekizinci Elli sekizinci. -2-
e.-i fī'l-lişse 37b/5	e. 3a/10, 32a/1
el-kühül <Ar. Sürme. -1-	elli toktuzuncu Elli dokuzuncu. -2-
e. 69b/3	e. 3a/11, 32a/7
el-lişse <Ar. Diş eti. -1-	elli üçüncü Elli üçüncü. -2-
e.+ nūḡ 37a/12	e. 3a/8, 31a/2
el-lişşü'd-dāmiye <Ar. Diş etlerinin sağlam olmayıp sallanması şeklinde görülen bir hastalık. -2-	elli yedinci Elli yedinci. -2-
e. 37a/11	e. 3a/10, 31b/10
e. + yi 37a/11	em'ā <Ar. Bağırsak. -1-
el-lişse-i dāmiye bkz. el-lişşü'd-dāmiye. -1-	e.-ı 67b/1
e.+ yi 3b/10	em'ād bkz. em'ā. -2-
elli Elli. -13-	e.-ı ḡalīzadan “ <i>Kalın bağırsak.</i> ”
e. 101a/5, 102a/1, 104b/4, 105b/1, 107b/12, 108a/12, 111a/2, 111a/7, 113b/10, 116a/9, 31a/8	66a/4
elli altıncı Elli altıncı. -2-	nefs-i e.+ dan 66a/2
e. 3a/9, 31b/5	emek Bir işin yapılması için harcanan beden ve kafa gücü, zahmet.
elli beşinci Elli beşinci. -2-	e. + ler 11a/3
e. 3a/9, 31a/13	emīn <Ar. Emniyet sahibi, emniyetli, güvenilir. -4-
elli birinci Elli birinci. -2-	e. 16b/10, 45a/10, 56b/3, 66b/6
	emlec <Ar. Hindistan'a mahsus devâyî bir meyve, amlacotu (<i>Phyllanthus emblica</i>). -4-
	e. 100b/9, 114a/2, 117a/12, 58b/10
	emrāz <Ar. Hastalıklar, marazlar. -9-

e.-ı bāride 100b/2	e.+ ı 53a/3
e.-ı ġarībe 1b/8	enberbāris <Far. Nar (<i>Punica granatum</i>). -1-
e.-ı ma‘de 52b/13	e. 117a/10
e.-ı ma‘deyi 4b/9, 52b/12	encīr <Far. İncir ağacı ve meyvesi (<i>Ficus carica</i>). -2-
e.-ı sevdāya 107a/13	e. 65b/2, 76a/1
e.+ a 112a/11	encübār <Far. Çiyancık, kurtpençesi, yılan kökü. (<i>Polygonum bistorta</i>). -3-
e.+ ı 24a/4, 99b/3	e. 61b/12, 117a/13
emrāzū‘l-enf <Ar. Burun hastalıkları. -3-	şarāb-ı e. 45b/12
e. 27a/13	encere <Far. Isırgan otu (<i>Urticaceae</i>). -4-
e.+ i 27a/13, 2b/13	e. 117a/9
emrāzū‘l-esnān <Ar. Diş hastalıkları. -3-	bezr-i e. 100a/5, 101b/12, 108a/10
e. 34a/7	enderānī “milḥ-i enderānī” Billur renkte tıbbî bir tuz, saf tuz, Hacı Bektaş tuzu. -1-
e.+ ı 34a/6, 3b/3	milḥ-i e. 114a/6
emrāzū‘l-ḳalb <Ar. Kalp hastalıkları. -3-	eṇek 1. Çene, çene kemiği. 2. Gerdan. -1-
e. 49a/9	e.+ i 62a/3
e.+ i 49a/9, 4b/2	eṇse Ense, arka. -4-
emrāzū‘l-kebed <Ar. Karaciğer hastalıkları. -3-	e. 95a/13
e. 59b/5	e.+ si 44a/10
e.+ i 59b/5, 5a/11	e.+ sine 39a/11
emrāzū‘l-lisān <Ar. Dil hastalıkları. -3-	e.+ sinūḡ 21b/5
e. 29b/9	envā‘ <Ar. Çeşit, tür. -1-
e.+ ı 29b/8, 3a/6	e.+ ı 95b/10
eṇ Oynak yeri, büküm yeri, eklem, bitişik iki şey arasındaki çizgi. -2-	epsem Sessiz, suskun. -1-
e. 22a/3, 86b/3	e. 18a/7
enār <Far. Nar (<i>Punica granatum</i>). -11-	er Erkek kişi, insan. -3-
e. 102a/11, 103a/10, 103a/11, 103a/12, 10a/8, 11b/3, 58b/1, 86a/10, 93a/5	e. 81a/13, 83a/13
şarāb-ı e. 53b/4	e.+ üḡ 81a/9
	erba‘a <Ar. Dört sayısı. -4-

tiryāk-ı e. 100b/1, 34b/2, 56a/6, 81b/10	e.+ ı 57a/2, 84a/3
eri- Erimek. -2-	esbah (?) -1-
e.- miş 16b/3	e. 27b/4
e.- yenin 41a/7	eşer <Ar. İz, belirti. -1-
erişte <Far. Erişte, ev makarnası. -5-	e.+ i 122a/9
e. 10a/13, 10b/2, 10b/6, 97a/9, 97b/8	esfeyüş <Far. Bezr-i kaçuna, karnıyarık otu. -1-
erit- Eritmek. -6-	i. 117b/13
e.- eler 24b/13, 114b/13	eski Eski, müzmin. -10-
e.- üp 31a/13	e. 104a/7, 105a/12, 105b/7, 113a/6, 114b/11, 21b/11, 40a/13, 44b/4
e.- ür 112a/7	e.+ den 98a/6
e.- dükten 114b/9	e.+ sine 22a/4
erlik Erkeklik, erkeklik gücü, cinsel güç. -1-	eski- Eskimek. -2-
e.+ e 112a/11	e.- ye 71b/12, 86b/9
ermenî <Ar. “ṭīn-i ermenî” Kılermenî de denen bir tür tıbbî kil. -7-	esne- Esnemek. -3-
ṭīn-ı e. 56b/6, 57b/10, 72a/3, 72b/5, 88b/12, 98b/2, 111b/6	e.- ye 15a/9, 9b/1
erneb <Ar. Tavşan. -1-	e.+ mekdür 57a/6
e. 117a/12	esrar <Ar. Sırlar. -1-
erte Sabah, bir şeyin sonrası. -7-	e.-ı tıbbı 1b/7
è. 14a/4, 16b/10, 25b/5, 42a/12, 45a/9, 54a/2	eşvābü'l-‘azamet <Ar. Çok yüksek sestten dolayı kulağın duymaması. -1-
è.+si 97b/13	e.+ i 2b/12
erük Erik ağacı ve meyvesi (Prunus domestica). -10-	esved <Ar. Siyah, kara. -16-
e. 107b/13, 10a/9, 116a/6, 11a/13, 11b/4, 23b/8, 33a/10, 88a/12, 92b/5, 96a/3	behağ-ı e. 94a/4
esbāb <Ar. Sebepler. -3-	ḥarbağ-ı e. 107a/1, 94a/6
e.-ı ‘alāmetidür 1b/13	ḥardal-ı e. 93b/5
	helīle-i e. 100b/9
	helīlec-i e. 107b/1, 111a/13
	merhem-i e. 114b/10
	yarağān-ı e. 63a/13

harbak-ı e. 107b/7	hazz è.- e 22a/11, 25a/9, 49b/2
behağ-ı e.+ e 107a/13	hiss è.- e 60b/5, 74a/11
behağ-ı e.+ i 8a/10, 94a/4	hiss è.- e 71b/10, 84b/3
yarağân-ı e.+ i 5b/4, 63a/13	istifrâğ è. 15a/10
eşki Ekşi. -1-	kabûl è.- e 27a/5
e. 102a/11	terfîb è.- e 60a/1
eşrefi <Ar. Daha(en,pek)şerefli,onurlu. -1-	zağmet è.- e 74a/12
e. 109b/10	è.- eler 106b/11, 106b/2, 106b/7,
eşribe <Ar. İçilecek şeyler, içkiler. -1-	107a/10, 107a/3, 107a/7, 109b/10, 109b/4,
e.-i bāride 60b/9	10b/9, 110a/3, 110a/8, 110b/1, 110b/6,
eşyā <Ar. Nesneler. -2-	112a/3, 112b/2, 112b/7, 112b/8, 114b/13,
e.+ da 51b/4	11a/3, 14b/11, 15b/8, 16a/4, 16b/8, 16b/9,
e.+ lar 77b/7	17a/2, 17a/9, 17b/1, 17b/2, 18b/10, 19a/9,
eşyā' bkz. eşyā. -1-	20a/12, 22b/9, 23b/11, 24b/1, 24b/7,
e.-i harīka 31b/2	25a/10, 25b/3, 26a/10, 26a/4, 26a/8,
êt- Etmek, yapmak. -661-	26b/13, 27b/4, 28b/10, 29a/11, 29b/3,
è.- e 100b/11, 108a/5, 117a/2,	29b/7, 30a/10, 30b/11, 30b/6, 31b/7,
17b/12, 32b/13, 33a/11, 40b/13, 47a/10,	33a/11, 34b/13, 36b/3, 37b/10, 37b/4,
48b/4, 10a/2, 116b/2, 26b/4, 52b/9,	38a/4, 38b/3, 38b/4, 40b/6, 43a/10, 44a/4,
49b/12, 50b/7, 53a/13, 53b/1, 54b/11,	45b/12, 47a/6, 47b/13, 48a/11, 50a/7,
54b/2, 59b/4, 62b/8, 64b/7, 66b/6, 67a/9,	51a/10, 51a/6, 51b/13, 52a/13, 53a/10,
69b/12, 80b/13, 81a/7, 82a/7, 87b/9,	53a/7, 53b/10, 53b/3, 56b/12, 57b/5,
98a/11, 22b/10, 26b/7, 53a/10, 55a/2,	57b/7, 58b/1, 58b/6, 59b/3, 63a/4, 64a/13,
32b/3, 35a/2, 20a/9, 42a/3, 78b/12	65a/10, 65a/4, 67a/1, 67a/8, 67b/3, 68b/1,
cimā' è.- e 78b/1	69a/10, 70b/8, 71a/7, 72a/12, 73a/12,
def' è.- 21a/13, 25a/6, 37b/4,	73a/6, 74b/1, 75a/2, 76b/7, 77a/10, 77a/3,
56a/12	78b/12, 80b/11, 81a/2, 81a/3, 82a/5, 83a/2,
feryād è.- e 93a/3	83a/4, 83a/9, 83b/3, 83b/9, 84b/6, 87a/12,
feth è.- e 83a/11	87b/1, 87b/13, 88b/12, 89a/13, 89a/9,
hall è.- e 110a/2	91a/1, 91a/11, 91a/5, 94a/6, 98a/6, 98b/6,
harekāt è.- e 30b/5	99a/4, 18a/1, 28a/9, 40a/12, 46b/7, 115a/3,

52b/8, 77b/3, 42a/6, 15b/2, 74b/1, 93a/10, 93a/11, 20a/4, 114a/10, 114b/3, 20a/2, 29a/4, 30a/10, 30b/7, 38a/1, 38a/5, 38b/10, 38b/11, 38b/4, 38b/5, 38b/6, 39a/1, 39b/12, 39b/13, 40a/1, 40a/13, 41a/1, 41a/10, 41a/9, 45b/13, 40a/9, 30a/3, 37b/10, 37b/12, 101a/1, 101a/7, 101a/8, 101b/4, 101b/5, 20b/1, 30a/2, 39b/4, 40b/9, 48a/11, 67a/12, 68b/8, 73a/11, 73b/10, 73b/4, 73b/5, 74b/13, 80b/5, 82a/13, 83b/13, 83b/4, 84a/2, 84a/9, 84b/8, 85a/5, 87b/7, 96a/12, 66b/13, 68b/7, 98b/10, 31b/13, 31b/8, 31b/9, 32a/11, 32a/13, 32a/5, 32b/12, 32b/7, 33a/5, 34a/13, 35b/13, 35b/5, 35b/9, 36a/12, 36b/6, 37a/7, 37a/9, 36b/5, 31b/8, 69a/2, 78b/2, 29a/2, 50b/13, 29b/2, 63a/10, 14b/10, 23a/10, 23b/5, 29b/11, 30a/1, 39b/3, 44a/3, 48a/4, 79a/5, 98a/1, 47b/7, 15b/11, 15b/8, 16b/11, 17a/6, 17a/7, 18a/11, 19a/3, 27a/12, 30a/13, 35b/4, 36a/10, 53b/3, 54b/7, 55a/6, 58b/13, 65b/2, 65b/8, 66b/12, 70b/2, 91a/4, 57b/5, 19b/1, 17b/5, 28b/5, 47b/13, 96b/10, 113a/12, 113b/3, 14b/4, 19a/12, 52b/1, 52b/10, 56a/8, 73a/5, 24a/1, 26a/5, 38b/9, 46b/6, 47a/6, 47b/9, 56a/12, 71b/13, 84a/8, 86b/10, 86b/8, 87a/2, 105b/10, 109a/2, 99b/8, 79b/10, 81a/9, 81b/4, 47a/13, 114a/12, 19b/10, 84a/13 def' è.- eler 16a/10, 16b/6, 20a/4	ḥacāmat è.- eler 15b/2, 18b/3, 20a/1, 23b/4, 27b/11, 34a/1, 36a/5, 38b/2, 79a/6, 80a/1, 88b/5, 91a/12, 93a/5, 94b/6, 84b/9, 15b/13 iṣlāḥ è.- eler 98b/7 ishāl è.- eler 14b/13, 15a/11, 15a/6, 18a/2, 18b/6, 20b/1, 23a/7, 23b/7, 24a/8, 26b/1, 28a/5, 30a/13, 31a/1, 31a/5, 31b/12, 32a/10, 32a/4, 32b/1, 32b/11, 32b/5, 34a/5, 36a/12, 36a/5, 37a/6, 38b/3, 38b/8, 43b/6, 44b/10, 46b/5, 51b/8, 52a/6, 54a/12, 54b/8, 59b/10, 60b/13, 61a/2, 63a/8, 63b/3, 64a/6, 64b/4, 72b/4, 82b/8, 85b/6, 86a/7, 86b/13, 87a/6, 88a/3, 88b/6, 90a/10, 92a/10, 92a/3, 93b/13, 93b/4, 94b/6, 95a/10, 95a/7, 96a/12, 98b/10, 34a/10, 94b/13, 33b/3, 62b/10 istifrāg è.- eler 17b/9, 23a/6, 30a/5, 40a/8, 51b/1 isti'māl è.- eler 115a/11, 17a/5, 33a/4, 35a/1, 96b/9 kaṣd è.- eler 16b/2, 20b/7, 27b/11, 29b/11, 31a/4, 34a/4, 36a/12, 40b/9, 59a/10, 64a/5 men' è.- eler 40b/13 perhīz è.- eler 14b/11, 36a/6, 36b/4, 39b/9, 49b/9, 51b/1, 62a/6, 68a/12, 91a/12, 85b/13 ṣabr è.- eler 65a/10 terṭīb è.- eler 115b/4, 17a/8, 17b/5, 18a/3, 18a/9, 21a/11, 24a/2, 29b/2, 35a/3,

58a/11, 63b/12, 91a/5, 91b/5	ishāl è.- er 101a/2, 101a/9, 112b/8,
yād è.- eler 121a/11, 2a/5	116a/5
beyān è.- elüm 117a/6, 121a/13	men‘ è.- er 103a/11, 103a/8
te’līf è.- em 1b/7	naql è.- er 87b/2
cimā‘ è.- ememege 76b/4	terṭīb è.- er 108b/2, 115b/10
teḥeyyüc è.- emeye 48b/12	cimā‘ è.- erken 78a/12
è.- emez 61b/10	è.- erler 101a/3, 102a/7, 103a/3
è.- ene 11a/2	è.- erse 26b/2, 29b/8, 77a/6
è.- er 100b/8, 104a/2, 104a/4,	è.- ıcek 15b/7, 16a/12, 85a/8
104b/10, 104b/9, 105a/12, 105a/3, 105b/5,	cimā‘ è.- ıcek 82b/3
105b/6, 106a/6, 106b/4, 108a/7, 113b/3,	ḥarekāt è.- ıcek 42b/4, 68a/3
114a/1, 115a/12, 116b/10, 116b/11,	è.- üp 26a/9, 27b/12, 28a/10, 34a/6,
15b/11, 16a/3, 21a/3, 42b/2, 44a/5, 55a/4,	42a/7, 50b/3, 61b/11, 76a/5, 80a/7, 82a/12,
60b/1, 69a/4, 85a/9, 89a/5, 99b/4, 103b/5,	82a/3, 97a/13
51a/2, 16a/1, 67a/12, 102a/13	è.- en 114a/9
def‘ è.- er 14b/2, 17a/10, 27b/10,	è.- mek 80a/5
32b/13, 53b/13, 57a/4, 103a/8, 30a/9	è.- dügi 117a/3
devr è.- er 15b/6	è.- düreler 33a/12, 39a/5, 40b/10,
fāyide è.- er 100a/10, 100b/7,	43b/11, 50b/3, 62b/3
102a/10, 102a/3, 102a/8, 102b/10,	ḥarekāt è.- dügi 45a/9
102b/12, 102b/3, 102b/5, 103a/1, 103a/10,	ḥarekāt e.- megile 48a/10
103a/5, 103b/1, 104a/1, 104a/3, 104b/3,	zıkr è.- dügümüzler 43b/12
105a/3, 105a/4, 105b/12, 105b/7, 106a/13,	istiḥrāc è.- düm 1b/12
106a/4, 106b/12, 106b/4, 106b/9, 107a/13,	te’līf è.- düm 2a/3
107a/8, 107b/10, 108a/7, 109b/12, 109b/6,	è.- düreler 24a/4, 35b/13
110a/10, 110a/5, 110b/2, 111a/1, 111b/3,	è.- medüğinden 16a/13
111b/9, 112a/13, 113a/13, 114a/9, 114b/5,	cimā‘ è.- me 121b/8
115a/12, 115a/7, 115b/11, 115b/5, 116a/5,	ḥabs è.- me 121b/11
22a/4, 111a/10	cimā‘ è.- mege 83a/12
feth è.- er 105a/4	cimā‘ è.- düreler 18a/10
ḥareket è.- er 51a/13	è.- mege 93b/1, 112b/10

cimā'ı è.- mek 84b/12	e.+ in 36a/8
def' è.- mek 58a/4	e.+ iyle 97b/12
è.- mek 14a/10, 96b/4, 14b/1,	e.+ ler 10b/5, 99a/2
81b/9	e.+ leri 34a/9, 35b/11, 36a/2,
def' è.- mekden 57a/8	36a/4, 37a/11, 37a/5, 99a/1
è.- mekdür 14a/1, 14a/4	e.+ lerin 114a/5
è.- melü 122a/8	e.+ lerinden 37b/6
ḥabs è.- melü 122a/8	e.+ lerine 114a/7
ṭaleb è.- meye 55a/5	etlen- Şişmanlamak, semirmek. -1-
ṭama' è.- meye 49a/2	e.- miş 62b/12
è.- meyeler 22b/11, 75a/2	ev Ev, yuva, mekan. -3-
ḥabs è.- meyeler 28b/3	e.+ de 42b/9
heves è.- meyeler 27b/8	e.+ i 11a/8
'ilāc è.- meyeler 22b/12, 82a/1	e.+ ini 89a/5
è.- mezden 101a/7	ev'iye <Ar. Damarlar. -1-
ḥarc è.- mişdür 11a/3	e.+ sinüñ 78a/1
naşīḥat è.- mişdür 121a/12	evrām <Ar. Veremler, şişler, urlar. -3-
et 1. Et. 2. Meyvelerin -kabuk dışında-	e.-ı maḥ'adayı 6a/4
yenen kısımları. -70-	e.-ı ma'deyi 5a/1
e.+ 37b/5, 98a/10, 10b/13, 12b/13,	e.-ı meḡābını 8a/1
70b/11, 13a/2, 89b/11, 97b/11, 12b/5,	evram bkz. evrām. -1-
18a/9, 20b/3, 52a/9, 96a/2, 10b/5, 70b/13,	e.-ı ma'deyi 55b/11
27b/10, 13a/1	evrāmü'l-kaşir <Ar. Küçük urlar. -1-
e.+ de 22b/13	e.+ i 7a/5
e.+ den 91a/13	evrāmü'l-leṭṭ <Ar. Kulak dibinde olan şiş. -1-
e.+ e 89a/8	e.+ i 2b/9
e.+ i 10a/13, 11b/2, 122b/4,	evrāmü'l-maḡabin <Ar. Kasık urları. -3-
123a/6, 123a/7, 12a/7, 22a/12, 27b/12,	e.+ 89a/10
34a/7, 37a/3, 37a/8, 37b/3, 42b/13, 43a/1,	e.+ i 8a/1, 89a/10
43a/3, 43a/4, 53b/4, 90b/8, 11b/2	evramü'l-ma'de <Ar. Mide urları. -1-
e.+ ile 22b/4, 89b/12, 63b/4	e. 55b/11

evramü'l-mak'ada <Ar. Makat urları. -2-	e. 84a/4
e.+ 69b/6	
e.+ yı 69b/6	
evrāmü't-tihāl <Ar. Dalak urları. -3-	evremü'l-üsneyn <Ar. Er bezi uru, haya
e. 64a/2	uru. -2-
e.+ i 5b/6, 64a/2	e. 78b/3
evrāmü tuḥaddisü fi'l-üzn <Ar. Kulak	e.+ i 78b/3
dibinde olan şiş. -1-	evremü'r-raḥm <Ar. Rahim uru. -2-
e. 26b/4	e. 84a/3
evrāmü'l-üsneyn <Ar. Er bezi urları, haya	e.+ i 84a/2
urları. -1-	evvel <Ar. Önce, ilk, birinci. -42-
e.+ i 6b/13	e. 107b/8, 10b/7, 117a/7, 121a/13,
evrāmü'r-raḥm <Ar. Rahim urları. -1-	122b/6, 14b/8, 18a/12, 20a/12, 23b/13,
e.+ i 7b/3	29a/8, 43a/10, 43b/10, 43b/2, 46b/9,
evrāmü's-seddeyn <Ar. (evrāmü's-	48a/11, 66a/5, 66a/8, 66b/3, 73a/9, 73b/7,
süddeyn) Meme urları. -2-	74b/1, 78a/13, 80b/8, 82b/8, 92a/9, 95b/5,
e.+ 52b/2	96a/11, 96a/9, 97a/3, 9a/13, 9a/8, 103b/12
e.+ i 52b/2	e.+ de 32a/6, 39b/5
evrāmü's-süddeyn <Ar. (evrāmü's-	e.+ ine 62a/1
süddeyn) Meme urları. -1-	e.+ ki 2a/7, 9a/6, 19b/13, 28b/10,
e.+ i 4b/8	86a/13
evremü'l-ğazab Erkeklik organındaki şiş.	evzāmü'l-ligge <Ar. Diş eti şişliği. -3-
-2-	e. 37a/4
e. 80a/3	e.+ yi 37a/4, 3b/10
e.+ i 80a/3	ey Hitap edatı. -1-
evremü'l-ḥuşyeteyn <Ar. Er bezi uru, haya	e. 9a/8
uru. -1-	eyit- Söylemek, demek. -14-
e. 80a/4	e.- ür 121a/13, 22b/6, 27b/8, 43b/7,
evremü'l-külā <Ar. Böbrek uru. -1-	44a/7, 69a/3, 97b/5, 99a/4, 122a/10,
e. 84a/4	123a/8, 107b/8, 121b/3, 116b/3
evremü'l-meşāne <Ar. Mesane uru. -1-	e.- dük 14a/9
	eyegü Kaburga. -3-
	e. 15b/1

e.+ leri 47b/1, 47b/2
eyle Öyle, o şekilde. -11-
 e. 9a/11, 21a/4, 73a/12, 102a/7, 122a/5, 116b/3, 103a/3, 33b/9
 e.+ dür 50a/5, 65a/6, 80a/4
eyle- Yapmak, etmek. -44-
 e.- mek 13a/4, 42b/11, 91a/6
 e.- me 121b/9
 e.- dükdən 19b/10, 84b/9
 e.- gil 121b/12, 123a/2
 hacāmat e.- mek 12b/1
 ihsās e.- mek 11b/8
 men‘ e.- mek 13b/2
 perhīz e.- mek 13a/9
 ziyān e.- mek 11a/7
 ‘ilāc e.- mek 32a/7
 fāyide e.- mekdür 11a/7, 12a/5
 ishāl e.- mekdür 12b/11, 12b/8, 13a/6, 13b/1
 telyīn e.- mekdür 12b/1, 13b/2, 14a/9, 95b/13
 ziyān e.- mekdür 11b/10
 harekāt e.- meyüp 14a/11
 e.- ye 28b/8
 e.- r 13a/1, 116a/11, 116a/12, 13a/9, 42b/13, 67b/5, 67b/6
 fāyide e.- r 99b/3
 tertīb e.- r 12a/5
 ziyāde e.- r 78a/10
 maṭbūḥ-ı aftīmōn e.- se 32b/5
 e.- ye 56a/9, 65a/8

harekāt e.- ye 18a/8
 gārgara e.- yeler 32b/2
 telyīn e.- yen 13b/1
 ḥabbı e.- yüp 41a/7
eyrelti Eğreltiotu (*Pteridium aquilinum*). -1-
 e.+ dür 119b/11
eyü İyi. -22-
 e.+ dür 102b/13, 103a/2, 103b/7, 104a/13, 104b/2, 104b/4, 105a/13, 105b/3, 107a/11, 108b/9, 109a/9, 109b/11, 112b/10, 113a/8, 114b/11, 114b/3, 115a/1, 26a/10, 32a/6, 43a/8, 59b/4, 72b/11
eyyām <Ar. Günler. -1-
 e.+ da 103b/7
ezcümle <Far. Bu arada, başlıca, özellikle. -1-
 e. 1b/8
ez- Ezmek. -17-
 e.- e 112b/11, 23b/5
 e.- eler 110a/4, 110b/6, 112b/13, 114b/8, 115a/10, 11b/11, 14b/3, 43b/4
 e.- üp 104a/6, 110b/7, 11b/5, 46a/12, 50b/2, 58a/2, 69b/4
ezil- Ezilmek. -5-
 e.- enin 110b/13
 e.- miş 28b/11, 64b/6, 65b/2, 98a/12
ezmide <Ar. Yara sargısı. -1-
 e.-i rādi‘a 46b/6
ezrak <Ar. 1. Mavi, gök renkli -1-
 muḳl-ı e. 121a/2

ez-zince Boğaz şişliği. -2-

e. 38a/11

e.+ yi 38a/10

e'ş şey'ü'llezī <Ar. Hangi şey.-1-

e. 2b/11, 27a/2

F

fā'ide <Ar. Fayda, yarar. -1-

f.+ si 10b/6

fā'il <Ar. Fiili yapan. -1-

f. 116b/11

fākihe <Ar. Yemiş, meyve. Metinde terkip

adı olarak kullanılmıştır. -1-

maṭbūḥ-ı f. 96a/4

faķir <Ar. 1. Bendeniz. 2. Derviş. 3.

Dilenci, yoksul. -2-

f. 1b/5, 121a/10

fālic <Ar. Felçli, felç hastası. -14-

f. 19b/13, 20a/10, 21a/7, 21b/2, 30b/3, 30b/4, 44a/1, 77a/12

f.-i küllī 20a/11

f.+ dür 22a/8

'ilāc-ı f.+ dür 70a/2

f.+ e 109a/9, 115a/7

f.+ i 20a/9, 2a/13

garğara-ı f. 114a/13

farāsiyūn <Ar. Yabani pırasa, dağ pırasası

(*Marrubium alysson*). -2-

f. 101b/10, 108a/11

farķ <Ar. Fark. -1-

f. 84b/5

farsī <Far. Farsça, acemce, İran ile ilgili, İran'a ait. -1-

f. 9a/10

farsiyye bkz. farsī. -1-

nār-ı f.+ yi 7b/11

fārsiyye bkz. farsī. -2-

nār-ı f. 88a/1

nār-ı f.+ yi 88a/1

fāruk <Ar.-Far. "tiryāk-ı fārūķ" Terkip adı. -4-

tiryāk-ı f. 21a/1, 22b/2, 50b/10, 91a/4

faşd <Ar. Kan alma. -13-

f. 30b/4

f. edeler 16b/2, 20a/4, 20b/7, 27b/11, 29b/11, 31a/4, 34a/4, 36a/12, 40b/9, 59a/10, 64a/5

abṭī-i f. edeler 15b/2

fāsid <Ar. Bozan, bozucu. -5-

f. 10a/2, 13a/4, 13b/12, 94a/5

ruṭūbāt-ı f.+ den 91a/9

fāsīde bkz. fāsid. -2-

ruṭūbet-i f.+ den 65b/5

fıkr-i f.+ ler 49b/12

fatķ <Ar. Kasık yarığı denilen bir nevi hastalık, fitık. -5-

f. 85a/13, 85a/6

f.+ ı 7b/6, 85a/6

zımād-ı f. 85a/11

favāniyā <Ar. Ayıgülü, şakayık. (*Paeonia*

officinalis). -1-

f. 120a/13

fāyide <Ar. Fā'ide, fayda, menfaat, kazanç. -61-

f. 100a/10, 100b/7, 102a/10, 102a/3, 102a/8, 102b/10, 102b/12, 102b/3, 102b/5, 103a/1, 103a/10, 103a/5, 103b/1, 104a/1, 104a/3, 104b/3, 105a/3, 105a/4, 105b/12, 105b/7, 106a/13, 106a/4, 106b/12, 106b/4, 106b/9, 107a/13, 107a/8, 107b/10, 108a/7, 109b/12, 109b/6, 110a/10, 110a/5, 110b/2, 111a/1, 111a/10, 111b/3, 111b/9, 112a/13, 113a/13, 114a/9, 114b/5, 115a/12, 115a/7, 115b/11, 115b/5, 116a/5, 22a/4

f. eylemekdür 11a/7, 12a/5

f. eyler 99b/3

f.+ si 102a/13, 102b/2, 102b/4, 108b/1, 111b/2, 112a/11, 114b/9

faykarā <Gr. Acı. -9-

ayāric-i f. 106a/13, 114b/1, 17b/2, 23b/12, 30a/10, 30b/6, 31b/7, 43b/5, 29b/3

fazālāt <Ar. Fazlalıklar, vücutta gereğinden çok olan maddeler. -1-

f.+ ı 121b/11

faẓl <Ar. Fazlalık, üstünlük. -2-

f.-ı demevī 33b/13

f.+ ı 22a/6

faẓla <Ar. Fazla, artık. -1-

f.+ dur 28a/8

fecce <Ar. Apış arası. -1-

ruṭubāt-ı f. 16b/6

felāfulī <Ar. Macun adı. -3-

cevāriş-i f. 106a/3, 53b/8, 54b/3

feldefiyūn <Gr. Bir deva adı. -1-

f.+ ıla 32b/13

fencengüşt <Far. Beş parmak otu, hayıt (*Vitex agnus castus*). -2-

f. 65a/9, 78a/8

ferc <Ar. Kadın cinsel organı. -3-

f.+ i 83b/6

f.+ inden 84a/9, 84b/8

ferce <Ar. (ferrāc) Tuz ağacı (*Nitraria Tridentata*) -1-

f. 116b/10

fercece bkz. ferce. -1-

f. 116a/3

farfah <Ar. Semiz otu. (*Portulaca oleraceae*). -3-

bezr-i f. 118a/6, 73b/13, 75b/9

ferencmüşk <Far. Yemen'den getirilen hoş kokulu, sarı renkli bir tohum, besbase yaprağı. -1-

bezr-i f. 100a/1

ferfiyūn <Ar. Sütleğen otu ve bundan elde edilen tıbbî bir zamk (*Euphorbia peplis*). -9-

f. 115a/9, 24b/9, 87a/8, 87b/2, 87b/8, 109a/10, 79a/11, 93b/8

f.+ ıla 87b/2

ferrūc <Ar. Piliç. -2-

f. 10b/2, 12a/1

feryād <Far. Yaygara, gürültülü. -1- f. ède 93a/3	f. èder 105a/4
ferzece <Far. Rahime konan bir tür fitil. -2- f.+ leri 116a/1 f.+ yi 9a/5	fevākih <Ar. Meyveler, yemişler. -19- f. 14b/10, 15a/1, 17a/6, 46b/5 mā'-i f. 29b/11, 30a/1, 37a/6, 38b/3, 38b/8, 39b/3, 47b/12, 47b/7, 60a/13, 60b/1, 61a/1, 64a/10, 88b/6, 89b/3, 95b/5
fesād <Ar. Bozulma, fasid olma. -10- f.-ı demden 51b/13 f.+ a 28a/1, 63b/5, 84a/6, 93b/1, 94b/10 mizāc-ı f.+ a 104a/6 f.+ ından 33b/3, 52a/3, 91b/9	ferārīc <Ar. Piliçler. -1- f. 97b/12
fesādü'l-levn <Ar. Rengi bozulmuş. -3- f. 94b/10 f.+ i 8a/11, 94b/9	fevāyih <Ar. Çiçek meyva kokuları. -3- f. 10b/5, 11b/1, 12a/8
fesādü's-şehve <Ar. Belirtileri toprak, kil, kömür vs. nesne yeme arzusu olan bir hastalık. -3- f. 54b/4 f.+ yi 4b/12, 54b/4	finduk <Far. Fındık. -3- f. 109a/5, 70b/7, 99a/5
fesādü's-şem <Ar. Belirtisi burnun her kokuyu kötü algılaması olan bir hastalık. -3- f. 28a/1 f.+ i 27b/13, 3a/1	fistık <Far. Fıstık. -1- f. 70b/7
fesligen <Gr. Fesleğen, reyhan. -1- f.+ dür 119b/10	fihrist <Far. İçindekiler. -1- f. 2a/7
feth <Ar. Fetih, tamamen ele geçirme. Açma, açılma. -5- f. 105a/12, 105b/6, 106a/6 f. ède 83a/11	fikāl bkz. kıfāl -3- f. 18a/2 f.+ den 15b/13, 45b/7
	fik(i)r <Ar. Fikir, düşünce, idrak. -7- f. 17b/12 f.+ ler 10a/2, 13a/4 f.+ i 15b/9, 17b/8, 18a/6 f.-i fāsıdeler 49b/12
	fil <Ar. Fil. -1- f. 85b/8
	filūniyā <Gr. Bir tür deva. -1- f. 34b/2
	firengī <Ar. Avrupalılara ait. -2- f. 112b/12

dehne-i f.+ dūr 119b/1	fi'l-kaşîr <Ar. Erkeklik organında. -2- f.+ i 7a/7, 7a/7-8
fi'tîl <Ar. Anüs, kulak, burun vb. organlara konulan donmuş yağ kıvamında ve koni biçiminde ilaç, fitil. -4- f. 27b/12, 28b/7, 52b/11, 82b/5	fi'l-kelām <Ar. Dilde. -1- ve'l-irtifāş-ı f.- ı 40b/1
fi'l-meşāne <Ar. Mesanede. -3- f. 73b/7 f.+ yi 6b/2, 73b/6	fi'l-lişse <Ar. Diş etinde. -2- f. 3b/11 elḥamü'l-zāyid-i f. 37b/5
fi's-şudā' <Ar. Baş ağrısında. -1- f. 11a/4	fi'l-maḥnūk <Ar. Boğulmuş. -3- f. 40b/7 f.+ ı 40b/7, 4a/4
fi'd-dem-i kay' <Ar. Kan kusma hastalığı. -2- f. 57b/8 f.-i kay'ı 57b/7	fi'l-ūzn <Ar. Kulakta. -3- f. 26b/4 f.+ i 2b/11, 27a/2
fi'l-ḳudūr <Ar. Göğüste. -1- f. 47a/7	fi'n-nevm <Ar. Uykuda. -1- f.+ dūr 33a/2
fi'l-cümle <Ar. Nihayette, sonunda. -2- f. 14a/9 f. 43a/9	fi's-su'āl <Ar. Öksürükte. -1- f.+ i 4a/9
fi'l-firāş <Ar. Döşekte, yatakta. -3- el-bevl-i f. 76a/8 f.+ ı 6b/8 el-bevl-i f.+ ı 76a/7	fütenc <Ar. Avşan otu, habak, koca yarpuz (<i>Mentha pulegium</i>). -5- f. 114b/2, 120a/12'ar'ar, 34b/1, 58a/9, 83a/7
fi'l-ğarīḳ <Ar. Suyula boğulmak. -3- f. 40b/4 f.+ i 4a/4, 40b/4	fuvāk <Ar. Hıçkırık. -3- f. 58a/4 f.+ ı 58a/3, 5a/7
fi'l-ḥuşye <Ar. Erkeklik bezinde, hayada. -1- f.+ yi 79b/1	fuzül <Ar. Fazlalıklar, artık maddeler. -4- f.-ı raṭbedür 30a/8 f.+ dur 28b/13 f.+ ı 22b/10 f.+ ları 114a/13
fi'l-kaşîb <Ar. Erkeklik organında. -1- f.+ i 80a/12	fücil <Far. Turp (<i>Raphanus sativus</i>). -4- bezr-i f. 93b/8, 94a/13, 94a/2,

94a/7

fūlfūl <Ar. Biber. -15-

f. 100a/6, 105b/9, 106a/1, 106a/7,
109a/9, 114a/11, 115a/8, 28a/3, 34b/2,
40b/5, 41a/6, 94a/13

cevāriş-i f. 40a/9

dār-ı f. 76a/1

fūlūs <Ar. Pullar, tanecikler, çekirdekler. -
1-

f.-ı hıyārşenber 72a/5

fūvve <Ar. Kızıl kök, kızıl boya, kök
boyası denen bitki (*Rubia tinctorum*). -3-

f. 120a/13, 93b/8, 99a/10

G

gadyūt < (?) Cinsel birleşmede boşalma
esnasında görülen ağrı. -3-

ğ. 78a/12

ğ.+ ı 6b/13, 78a/12

gāh <Far. Zaman, an. -26-

g. 122b/13, 19a/7, 19a/8, 33b/10,
42b/3, 51b/6, 53a/9, 61a/8, 67a/5, 68a/11,
68b/6, 70b/13, 71a/12, 74b/11

galebe <Ar. Galip gelme, yenme, üstünlük.
-2-

ğ. 93b/1

ğ.-i şafrāy 103a/11

galebelik <Ar. Çokluk, fazlalık. -1-

ğ.+ ından 82a/5

galeyān <Ar. Kaynama, çalkanma, coşma.

-1-

ğ.-ı demden 93a/2

ğālib <Ar. Fazla, üstün, çok. -26-

ğ. 11a/5, 12a/11, 18a/2, 16a/10,
18a/1, 18a/10, 23a/10, 50b/12, 50b/13,
66a/9, 72a/11, 92b/9

ğ.+ dūr 51b/6

ğ. ola 55b/8, 96a/12

ğ. olan 12b/10, 12b/7

ğ. olmak 10a/1, 21a/7

ğ. olmağdandır 11b/8, 12a/4,
12b/5, 12b/8, 13a/3, 14b/6

ğ. olup 9b/4

ğālīz <Ar. Yoğun, kesif, yapışkan. -31-

ğ. 106a/5, 10a/3, 122a/12, 25a/13,
42a/10, 53a/6, 61a/10, 64b/7, 67a/4, 83a/5,
85b/6, 89a/5, 92a/7, 95b/12

balğam-ı ğ. 93b/4

bevl-i ğ. 67b/2, 68b/6, 70a/2

hılṭ-ı ğ. 65a/12, 74a/9

rīḥ-i ğ. 71a/11

ğ.-i lezīc 111a/1

em‘ād-ı ğ.+ den 66a/4

necārāt-ı ğ.+ den 57a/6

aḥlāṭ-ı ğ.+ den 25a/8

buḥār-ı ğ.+ dendür 18b/1

buḥārāt-ı ğ.+ dūr 35a/6

hılṭ-ı ğ.+ dūr 92b/8

ruṭūbet-i ğ.+ e 89b/2

hılṭ-ı ğ.+ i 44b/2

ğ.+ lerini 110b/10

ġalīza bkz. ġalīz. -1-

aḥlāt-ı ġ.+ dan 60a/10

rīḥ-i ġ.+ dur 69a/9

aḥlāt-ı ġ.+ ya 108a/7

ribāc-ı ġ.+ ya 100b/2

ġam <Ar. Keder, tasa, kaygı, dert. -2-

ġ.+ ı 17a/10

ġ.+ ma 58a/13

ġamre <Ar. Yüze sürülen karışım. -4-

ġ. 116a/11, 116a/3, 116b/3

ġ.+ leri 9a/4

ġargara Gargara, ilacı ağızda çalkalama. -41-

ġ. 114a/8, 114a/9, 40b/10, 41a/9, 114a/10, 114a/12, 114b/3, 20a/2, 29a/4, 30a/10, 30a/3, 30b/7, 37b/10, 37b/12, 38a/1, 38a/5, 38b/10, 38b/11, 38b/4, 38b/5, 38b/6, 39a/1, 39b/12, 39b/13, 40a/1, 40a/9, 40a/13, 41a/1, 41a/10, 41a/9, 45b/13, 32b/2

ġ.-ı fālice 114a/13

ġ.+ lar 17b/2, 19a/3

ġ.+ ları 114a/8, 9a/3

ġarī <Ar. (ġariyy?) Güzellik -1-

za‘f-ı kuvvet-i ġ.+ den 37a/12

ġarīb <Ar. Tuhaf, şaşılacak, bambaşka. -1-

emrāz-ı ġ.+ e 1b/8

ġarībe bkz. ġarīb. -1-

ḥarāret-i ġ. 67b/9

ġārīkūn <Ar. Katran köpüğü. -5-

ġ. 120a/12, 106b/13, 107b/5, 94a/12, 97a/11

ġaṣeyān <Ar. Gaşyolma, kendinden geçme. -4-

ġ. 57a/13, 57b/1

ġ.+ ı 5a/5

ġaṣy <Ar. Kendinden geçme, bayılma. -4-

ġ. 50a/11, 84b/6

ġ.+ i 4b/3, 50a/11

ġavġā <Far. Kavga, dövüşme, vuruşma, gürültü. -1-

ġ. 96a/8

ġāvzubān <Far. Sığırdili otu. (Anchusa officinalis). -1-

g. 89a/3, 101a/8

ġayb <Ar. Görünmeyen, hazır olmayan, yok olan, kayıp. -2-

ġ. olur 79b/5, 90a/4

ġāyet <Ar. Gayet, oldukça. -7-

ġ. 110b/7, 115a/1, 115b/2, 55a/1, 68a/13, 72b/10

ġayrı <Ar. Başka, diğer. -26-

ġ. 115b/13, 117a/4, 122b/8, 123a/11, 1b/10, 22b/11, 40a/9, 42b/1, 45a/3, 52a/12, 52b/8, 54b/5, 61b/3, 63b/13, 67b/12, 67b/7, 69a/3, 90b/13

ġ.+ dur 18a/5

ġ.+ sı 20a/11

ġ.+ sın 107b/3

ġ.+ sını 111b/7

ġ.+ ya 109a/9, 115b/5

ġ.+ yıla 28b/5

ġ.+ yla 17b/6

gebe Karnında yavru bulunan (kadın veya hayvan), yüklü, hamile, aylı. -4-

- g. 81b/5
- g. ola 80b/12
- g. olmayup 81b/7
- g. olmazdan 81a/5

gêce Gece. -22-

- g. 13b/10, 101b/13, 102a/4, 102b/12, 103b/12, 104b/13, 105b/1, 106b/11, 106b/8, 111a/12, 111a/5, 116b/1, 70b/2, 97a/3, 98a/2, 13a/11, 14a/5, 33a/2
- g.+ den 122b/4
- g.+ yile 112b/7, 81b/3, 88a/7, 44b/4

gêç Geç. -6-

- g. 16b/13, 122a/13, 30b/5, 53b/7, 62a/7, 99b/3

geç- Geçmek. -15-

- g.- di 81b/8
- g.- dükten 121b/10, 43b/5
- g.- e 22b/12, 71b/12
- g.- er 76a/11
- g.- erse 96b/6
- g.- mege 82b/7
- g.- mek 121b/7
- g.- mekden 18b/11, 21b/7
- g.- meyen 69b/2
- g.- meyince 97b/1
- g.- miş 69b/1
- g.- üp 65b/13

geçür- Geçirmek. -1-

g.- esin 102b/6

gel- Gelmek. -174-

- g.- dise 40b/8
- g.- e 9b/13, 105a/11, 17b/1, 25a/9, 28b/4, 39b/11, 40b/13, 41a/9, 41b/6, 44b/13, 44b/8, 45b/12, 46a/10, 46a/5, 46a/6, 46a/9, 47a/1, 47a/2, 48a/6, 53a/5, 53a/6, 53a/9, 54a/6, 56b/10, 56b/11, 58b/5, 59a/13, 59a/8, 65a/8, 66a/13, 66a/3, 66a/5, 66a/6, 66a/8, 66b/12, 66b/4, 66b/9, 70b/2, 70b/6, 72a/9, 72b/3, 73a/8, 73a/9, 73b/1, 73b/8, 74b/11, 74b/12, 75b/3, 80b/3, 80b/8, 84a/6, 9b/9

- g.- en 118a/4, 28b/13, 28b/3, 33a/8, 45a/1, 45b/10, 46a/8, 48a/2, 51b/4, 61b/8, 61b/9, 67a/4, 72b/3

g.- ıcek 122a/13, 122b/2, 97b/9

g.- ınce 110b/12, 112a/6

g.- ıserdür 45b/9

g.- meden 45b/11

g.- medin 122b/2

g.- medise 40b/9

g.- mege 72b/7, 75b/1, 76a/3, 77b/1

g.- mek 11a/5, 11a/6, 12a/13, 12b/9, 82a/13

g.- mekdür 12b/7, 13a/7

g.- memek 12a/5, 42b/8

g.- meye 41a/5, 44b/13, 45a/10, 48b/12, 75b/12, 77a/7, 78a/10, 96a/7

g.- meyüp 78a/3

g.- mez 46b/12, 72b/9, 77a/12,
84b/6

g.- mezse 11b/6

g.-se 123a/12, 121b/13, 122a/1,
122a/2, 24b/12

hōş g.- üp 11b/9

g.- üpdür 59a/5

g.- ür 121a/1, 123a/13, 18a/6,
21a/3, 29a/1, 37a/12, 42a/10, 42a/13,
42b/3, 43b/8, 45b/3, 45b/6, 45b/7, 46b/12,
47b/5, 51a/13, 53b/12, 57a/7, 59a/1,
60b/2, 61b/10, 61b/2, 61b/7, 61b/9,
65a/13, 65a/3, 66a/4, 67b/2, 68b/6, 72b/8,
73b/2, 77a/11, 77b/6, 78a/2, 82b/1, 84b/6,
85a/7, 85a/9, 90b/2

g.- ürken 80b/3

g.- ürse 28a/2, 29a/1, 44b/13,
45b/13, 45b/3, 45b/5, 45b/6, 46b/12,
58b/12, 59a/1, 66a/8, 81b/3, 28a/3, 45b/9

gelmeklik Gelme, geliş. -1-

g. 97a/2

gendene <Far. Yabani pırasa, dağ pırasası,
sarı çiriş. (*Allium porrum poireaci*). -2-

g. 25b/13

g.+ dür 120b/6

gene Yine, tekrar. -1-

g. 27a/4

geñir- Geçirmek. -18-

g.- e 53a/1, 53a/12, 53a/9, 53b/7,
54b/13, 55a/5, 58a/8, 58b/5, 63b/10,
65a/9, 83b/4, 9b/11, 67a/10

g.- ıcek 44a/5, 56b/10

g.- mege 105b/5, 106a/4, 57a/3

geñiz Geniz. -4-

g.+ de 42a/13

g.+ den 113b/9

g.+ e 38a/12

g.+ inden 90b/11

geñşe- Genişlemek, gevşemek. -4-

g.- meden 76a/9

g.- mege 20b/5, 70a/1

g.- ye 9b/10

geñşek Gevşek. -1-

g. 35b/12

geñşel- bkz. geñşe-. -1-

g.- en 20b/6

ger <Far. Eğer. -2-

g. 85b/11, 91a/12

gerek(g) Gerek, ihtiyaç. -42-

g. 109a/8, 111b/1, 112b/5, 11b/2,
123a/4, 13a/11, 13a/12, 13a/9, 13b/2,
14a/10, 14a/11, 14a/12, 14a/13, 27a/6,
32a/7, 38a/6, 39b/5, 52b/10, 68b/3, 75a/3,
80a/5, 81b/9, 84b/12, 91a/6, 91a/7, 96a/2,
96b/5, 96b/9, 9a/13, 59a/2

g.+ i 48b/8

g.+ dür 121b/7, 12b/5, 13a/9,
14b/1, 81b/2, 91a/1

geri Geri, arka, sırt. -1-

g.+ ye 32a/12

geril- Gerilmek. -9-

g.- e 20b/7, 53a/13, 65a/7, 71a/11,

79a/12

g.- mek 74a/3

g.- miş 21b/1, 22b/5

g.- ür 79a/3

gerin- Gerinmek. -3-

g.- e 9b/1

g.- mege 57a/11

g.- mek 57a/12

getür- Getirmek. -25-

g.- dügi 116a/4

g.- e 81b/3, 82a/6

g.- eler 102a/12, 102a/2, 102a/6,
103a/6, 104a/5, 104b/8, 105a/2, 105b/3,
108a/13, 67a/7, 78b/2, 82a/12, 82a/3,
82a/5, 83a/2, 83a/4, 86b/1, 87b/7

g.- esin 102b/9

g.- ıcek 85a/9

g.- ür 123a/4, 57b/3

getürt- Getirtmek. -1-

g.- eler 84b/12

gêy- Giymek. -6-

g.- dügün 122a/12

g.- eler 99a/2

g.- gil 123a/3

g.- me 122a/11, 123a/3

g.- mese 122a/12

gêyesi Elbise, giyecek. -2-

g.+ ler 99a/2

g.+ sin 122a/11

geyik Geyik. -2-

g. 122b/4, 43a/1

gez- Bir yerde dolaşmak, yürümek. -6-

g.- e 67a/9, 79a/12

g.- er 51a/13, 57a/7, 67a/6, 87b/1

gezer <Ar. Havuç (*Daudus carota*). -1-

g. 43a/7

ğılzat <Ar. Galizlik, kalınlık, sertlik. -1-

ğ. 57a/7

gızā <Ar. Besin, gıda. -77-

ğ. 19a/6, 56a/6, 61a/13, 62a/5,
62b/13, 65a/2, 65b/5, 68a/13, 68a/6,
76b/5, 96a/1

ğ.-ı raṭbe 49b/6

ğ.-ı ṣāliha 122b/7

ğ.+ da 57a/8

ğ.+ dan 14b/11, 53b/10

ğ.+ lar 116b/9, 122b/3, 16a/1,
21a/1, 21a/11, 36a/2, 41b/8, 49b/8, 50a/3,
50b/11, 51a/6, 51b/1, 52a/12, 55b/7,
61a/11, 62a/10, 62a/6, 62a/7, 68b/13,
75b/4, 77a/8, 85a/10, 17a/2

ğ.+ lardan 11a/12, 11b/13,
122b/10, 12a/7, 13b/8, 64b/7, 67b/5,
85b/7, 96a/1, 97a/8

ğ.+ ları 20a/8

ğ.+ sı 10a/12, 10a/6, 10b/2, 10b/4,
12b/2, 23b/6, 39a/2, 43a/3, 43b/12, 53b/4,
63b/4, 66a/10, 75b/10, 20a/2

ğ.+ sıdur 10a/12

ğ.+ sın 10b/8, 9a/7

ğ.+ yı 19a/9, 22a/10, 51a/10,
51b/8, 52a/6, 76b/6, 90a/10, 96b/9,

98b/11, 99a/3

gibi Gibi. -144-

g. 102a/13, 102a/9, 103a/2, 108a/5, 108b/5, 109a/7, 10a/5, 110b/13, 115a/10, 117b/11, 121b/12, 122b/8, 16a/11, 18b/12, 18b/4, 19a/6, 19b/11, 19b/6, 22a/12, 25a/9, 26b/4, 27b/9, 28a/2, 28a/3, 28a/4, 33b/12, 35b/2, 37b/1, 38a/12, 39a/12, 40a/9, 41b/9, 42b/1, 42b/5, 44a/11, 44a/5, 44a/6, 45a/4, 45b/9, 46a/9, 48b/13, 48b/8, 49a/1, 49b/2, 50b/1, 51a/13, 52a/12, 52b/3, 53b/8, 54b/11, 54b/5, 60a/6, 60b/10, 61a/8, 61b/3, 64b/11, 65a/12, 65a/13, 66a/3, 66b/4, 67a/6, 67a/8, 67b/10, 68a/11, 68a/7, 68b/11, 71a/6, 72a/9, 72b/3, 72b/8, 73a/9, 73b/11, 74a/10, 75a/12, 79a/13, 79b/6, 81b/10, 81b/7, 84b/7, 85b/5, 86b/4, 87a/12, 89b/1, 90a/8, 90b/11, 91a/3, 93b/11, 97a/6, 98a/10, 49b/12, 78a/2, 90a/1, 117a/3, 22a/1, 39b/11, 43b/12, 44b/4, 53a/5, 62b/2, 67a/9, 74b/13, 85b/9, 116b/10, 19b/3, 21b/1, 21b/2, 39a/4, 42a/8, 68a/1, 70b/13, 89a/11, 98b/5

g.+ dür 102b/11, 102b/13, 102b/4, 103a/1, 103a/9, 103b/1, 103b/3, 103b/6, 103b/7, 16a/4, 16a/6, 16b/1, 21b/2, 38a/9, 44a/10, 44a/11, 44a/13, 48b/9, 65a/6, 80a/4, 84a/4, 87b/5, 89b/10, 89b/11, 89b/12

gici Kaşıntı. -2-

g. 42a/13

gici- Kaşınmak. -17-

g.- mege 29b/5, 36b/1, 40a/11, 58b/12, 70a/12, 79b/11
g.- mesi 59a/1
g.- mesine 31b/6, 72b/2
g.- r 9b/2
g.- se 72b/3
g.- ye 25a/4, 73b/1, 93a/3
g.- yi 40b/12
g.- yüp 23a/5

giciş- Kaşınmak. -9-

g.- e 88a/10, 88a/11
g.- ür 36b/3, 49a/6, 68a/5, 68b/6, 91b/11, 94b/5, 95b/1

giciyik Kaşıntı. -2-

g.+ e 107a/13, 92a/5

gider- Gidermek, ortadan kaldırma. -8-

g.- eler 35a/11, 36a/8
g.- ür 107a/4, 114a/2, 116b/11, 45b/1, 99b/11
g.- ürlər 109a/7

giderici Giderici. -1-

g. 15b/8

gine bkz. gene. -3-

g. 122a/8, 28b/10, 69b/11

gir- Girmek. -20-

g. 121b/9
g.- dügi 45a/9
g. - e 67b/12
g.- eler 12a/10, 63a/3, 71b/5,

76b/10, 86a/10, 88a/9, 97b/13, 99a/2

g.- en 27a/2

g.- me 121b/10

g.- mek 13a/9, 42b/10

g.- mekten 24b/1, 39a/7

g.- ürse 27a/3

girdelen- <Far. + Tr. Yuvarlaklaşmak. -1-

g.- ür 28a/7

girü bkz. geri. -10-

g. 13a/2, 14a/1, 24b/4, 39b/4,

51a/3, 61a/2, 61b/10, 65a/8, 80b/12,
80b/13

git- Gitmek. -68-

g.- e 104a/7, 15b/4, 21b/13,

48b/11, 48b/13, 48b/8, 50b/8, 54a/2,
55a/11, 56b/4, 58a/1, 60b/7, 62a/1, 70a/8,
74b/8, 82b/12, 84b/4, 90a/12, 93b/9,
94a/3, 94b/3, 98a/13

g.- en 51b/4

g.- ene 103a/2, 109b/6

g.- enlere 102b/3

g.- er 19b/4, 30b/8, 32b/10, 53a/5,

85a/8, 91b/13, 92a/7, 95a/4

g.- ıcek 55a/12

g.- mege 50a/11, 79b/4

g.- mekten 50a/3, 51b/11

g.- meli 51a/3

g.- meye 40a/7, 53a/6

g.- mez 30b/8, 45a/7, 92a/7, 100b/6

g.- mezse 12b/11, 23a/3, 31a/6,

56a/8, 59b/9, 63b/3, 73b/10, 79b/13,

80a/13, 80a/2, 82b/12, 86a/7, 90a/1, 91b/1,
92b/13, 94b/3, 96a/4, 96b/7, 97a/7

g.- mişdür 49a/1

göbek Göbek. -5-

g. 66b/1, 66b/5, 68a/2, 85a/13

g.+ i 62b/2

göger- Morarmak, yeşermek, bitki
yapraklanmak. -1-

g.- ür 33b/13

gögercin Güvercin. -3-

g. 119b/2, 43a/3, 89b/6

gög(ü)s Göğüs. -26-

g. 102b/4, 110b/10, 49a/4

g.+ i 44a/8, 46a/10, 46b/2, 46b/6

g.+ in 45a/7, 56b/9

g.+ inde 42b/2, 47a/7, 44b/8

g.+ inden 46a/8, 51a/8

g.+ ine 44a/12, 45a/3, 46a/12,

47a/5, 49a/13, 49a/7, 49b/6, 84b/4

g.+ ini 45a/13

g.+ de 47a/8, 47a/9

g.+ deki 108a/6

gök Yeşil, mavi. -5-

g. 39a/4, 83a/6, 85b/4

gökçe bkz. gök. -1-

g. 117b/2

gökçek Güzel, iyi. -2-

g. 22a/7, 99b/4

gökçil Mavimsi, gök rengine çalar. -4-

g. 52a/5, 78b/13, 87a/9, 88a/2

gölge Gölge. -1-

g.+ de 105a/6	g.- ür 43b/9
göm- Gömmek. -1-	göre Göre, nazaran. -28-
g.- erler 19b/4	g. 10b/8, 116b/2, 122b/9, 18b/7,
gön Deri. -1-	20a/9, 35a/10, 35b/4, 46a/11, 51a/11,
g.+ ine 21a/4	51b/8, 51b/13, 51b/7, 52a/6, 52b/9, 57b/5,
göndür- Göndermek. -1-	57b/7, 59b/2, 59b/4, 66a/6, 77a/3, 81a/7,
g.- eler 82b/12	81a/9, 81b/4, 82a/8, 87b/1, 95a/6
göñ(ü)l Gönül, kalp. -18-	g.+ dür 21b/4
g.102a/9, 103a/8, 57b/2, 96b/5,	görin- Görünmek. -1-
96b/7	g.- e 9b/3
g.+ i 103b/6, 53a/8, 53b/13,	göster- Göstermek. -1-
54a/10, 54b/1, 58a/13, 68a/3, 9b/7, 50a/6	g.- meyeler 1b/10
g.+ ine 90b/6	götür- 1.Götürmek. 2. Yanında taşımak,
g.+ üñ 121b/12	ulaştırmak. -8-
g.+ üñe 123a/4	g.- eler 112b/2, 112b/7, 117a/3,
g. dönmek 13b/12	62b/5, 81a/2
gör- Görmek. -28-	g.- gil 123a/3
g.- dük 81b/8	g.- me 122a/6
g.- e 107b/9, 18b/8, 18b/9, 19a/6,	g.- üne 117a/1
9b/11, 9b/12, 9b/8	gövde Gövde -32-
düş g.- e 18b/8	g. 121a/7, 15a/9, 20a/6, 55a/10,
g.- eler 10b/11, 11a/3, 36b/9,	62b/12, 63a/1, 63b/1, 64b/2, 83a/6,
37b/4, 77a/10	85b/10, 95b/11
g.- en 62b/13	g.+ de 14b/6
g.- ıcek 18a/7	g.+ den 35a/10, 107a/4, 121b/7
g.- megile 85a/1	g.+ nde 122a/3, 122a/9
g.- mek 10a/4	g.+ nün 121b/7
g.- mese 39b/12	g.+ si 18b/5, 9b/8, 10a/3, 61a/5
g.- meye 123a/10, 123a/11	g.+ sin 123a/1
g.- se 39b/12	g.+ sine 20b/2
g.- üp 10b/7, 77a/3, 81a/9	g.+ ye 17b/12, 62b/13, 93b/11,

95a/12	ğ.+ yla 121b/3
ğ.+ yi 106b/5, 122a/5, 70b/3, 98b/9	ğuşşalu <Ar. + Tr. Üzüntülü, kederli. -1-
göz Göz. -54-	ğ. 49b/2
ğ. 112b/9, 11a/6, 12a/13, 12b/6,	güc Güç, zor, kolay olmayan. -10-
13a/4, 13b/1, 21b/9, 22b/3, 23b/1, 39b/12,	ğ.+ dür 67b/4
9b/5	ğ.+ ile 41b/3, 73a/8, 75b/1, 75b/3,
ğ.+ de 11b/1	76b/8, 79b/5, 80b/3, 84a/6, 91b/13
ğ.+ e 106b/4, 112b/11, 23b/12,	gül <Far. 1. Gül. 2. Çiçek. -99-
23b/9	ğ. 102b/9, 103b/9, 104a/11,
ğ.+ i 10a/5, 15b/12, 16b/13, 17a/8,	107a/5, 107b/13, 108b/12, 108b/7, 110a/7,
18a/8, 18b/2, 19a/7, 22a/9, 22b/8, 22b/9,	112b/10, 113b/1, 114a/3, 114a/6, 114b/6,
23b/13, 23b/2, 38b/11, 46b/2, 46b/3,	115a/2, 115b/7, 119b/6, 11b/5, 11b/6,
56a/10, 60a/6, 62a/1, 64a/9, 65a/2, 84b/3,	14a/4, 14b/11, 14b/2, 15a/12, 15a/2,
90b/10, 90b/11, 9b/7	16b/2, 20a/1, 20a/5, 20b/2, 24a/1, 24a/11,
ğ.+ ine 23b/5	24a/9, 24b/13, 24b/4, 25a/2, 25b/6, 29b/7,
ğ.+ ini 23b/11	31b/13, 31b/9, 32a/4, 34a/10, 34a/11,
ğ.+ inün 90b/6	34b/8, 35b/6, 36b/12, 37a/10, 37a/3,
ğ.+ ler 17a/2	37a/7, 37b/2, 38a/1, 38a/2, 42a/6, 45a/13,
ğ.+ leri 17b/12, 23a/6, 39b/1,	45a/3, 45b/8, 49a/13, 52a/13, 55a/13,
64a/12, 95b/11	56a/6, 56b/6, 58a/6, 60b/11, 64b/1,
ğ.+ ün 106a/12, 24a/4	69b/11, 69b/8, 70a/6, 70b/3, 71a/1, 71a/3,
ğubār <Ar. Toz. -4-	72b/10, 78b/5, 78b/9, 79a/9, 79b/13,
ğ.+ dan 29a/10, 41a/12, 45b/1	80a/7, 82b/9, 84a/8, 86b/7, 88b/1, 88b/11,
guded Bezler, salgi bezleri. -1-	88b/6, 89a/4, 91a/3, 91b/1, 91b/2, 91b/6,
ğ.+ i 8a/3	92a/11, 93a/11, 93a/8, 95a/12, 95b/2,
ğüre <Far. Koruk, olmamış ham üzüm. -3-	96a/5, 98a/12, 99b/11
ğ. 103b/4	ğ.+ dür 119b/7, 121a/7
şarāb-ı ğ. 55b/9	gül- Gülmek. -3-
rubb-ı ğ. 45b/7	ğ.- e 122b/10
ğuşşa <Ar. Üzüntü, keder, endişe. -2-	ğ.- mekden 26b/12
ğ.+ yı 52a/10	gülāb <Far. Gül suyundan yapılan bir tür

şurup. -1-

g.+ ıla 112b/13

gülbeşeker <Far. Gül kullanılarak yapılan bir tür macun. -9-

g. 11b/12, 13a/11, 14a/5, 16b/11, 53b/11, 53b/4, 54b/2, 97b/10

g.+ ile 19b/1

gülengübîn <Far. Bal ile yapılan gül murabbası. -2-

g. 11b/12, 16a/9

gümiş Gümüş. -1-

g.+ den 27a/5

gümüş bkz. gümiş. -1-

g. 123a/2

gün Gün, yirmi dört saatlik zaman dilimi. -55-

g. 101b/13, 103b/12, 109a/11, 109a/3, 111a/11, 112a/9, 116a/10, 116b/4, 116b/6, 116b/9, 122a/11, 122a/4, 13a/11, 26b/1, 43a/13, 43b/5, 45a/4, 68a/12, 68b/1, 68b/2, 68b/3, 71b/7, 86a/1, 96a/1, 96a/12, 96b/4, 96b/9, 97a/8, 97b/1, 99a/7, 102a/4, 104b/13, 111a/5

g.+ de 122a/12, 91a/7, 121b/9, 15a/5, 64a/5

g.+ den 20b/9, 22b/6, 47b/6, 72a/1, 89b/5, 97a/7, 98a/3

g.+ e 72a/2, 81b/2, 99a/13, 116b/2

g.+ inde 114b/11, 114b/9, 122a/11, 122a/12

g.+ lerinden 97b/11

gündüz Gündüz. -2-

g. 122a/6, 88a/10

güneş Güneş. -9-

g. 23a/5

g.+ de 105a/8, 116a/9

g.+ den 24a/10

g.+ e 109a/12, 109a/3, 109b/2, 109b/3, 116a/2

güneyük çiçeği Güneyik, acıkıcı, acıkulak (*Cichorium endiva*). -1-

g.+ dür 120a/7

günlük Günlük ağacı ve bu ağaçtan elde edilen zamk (*Liuidambar orientalis miller*). -14-

g.+ ile 53b/1

g. 116b/12, 118b/6, 14b/2, 18b/12, 33a/7, 36a/6, 45b/3, 55a/7, 56b/6, 57b/9

g.+ dür 120b/5, 120b/9

günlük O günkü, o günle ilgili. -1-

g. 80b/12

güvle- Gürlemek, gürültü çıkarmak. -3-

g.- ye 24a/6, 25b/2, 25b/3

güvüldü Gürültü. -1-

g.+ sine 25a/13

güyegi otı Kekik. -1-

g.+ dur 119b/9

güyegü bkz. güyegi otı. -1-

g. 13a/10

güzel Güzel. -1-

g. 18a/6

H

ḥab <Ar. Hap, hap şeklinde ilaç. -13-

ḥ.+ dan 106b/5

ḥ.+ la 15b/11, 16b/9

ḥ.+ lar 106b/11, 106b/2, 106b/7, 107a/3, 107a/7, 10b/9, 19a/3, 107a/10

ḥ.+ ları 8b/11

ḥ.+ larıla 36a/12

ḥabb 1. <Ar. bkz. ḥab. 2. <Ar. Tohum, çekirdek, tane. -57-

ḥ. 90a/10

ḥ.-ı 27b/12 27b/11

ḥ.-ı aştanḥīkūn 23a/3

ḥ.-ı ayārīc 19b/1, 22b/10, 23b/12, 24b/8, 25b/4, 25a/10, 27b/4, 29b/3, 43b/6

ḥ.-ı ayārīc-i kânūnī 106a/11

ḥ.-ı balğam 15a/11, 18b/6

ḥ.-ı balğamıla 15b/8

ḥ.-ı belesān 104b/5, 83a/9

ḥ.-ı kūkıyā 22b/11, 30a/10, 30b/6, 32b/2, 36a/10, 106b/3

ḥ.-ı rummān 96b/11

ḥ.-ı şabır 97a/13

ḥ.-ı şanavber 118b/13

ḥ.-ı sefercel 119a/2

lu‘āb-ı ḥ.-ı sefercel 75b/10

ḥ.-ı selātīndür 119a/11

ḥ.-ı sevdā 18b/10, 43b/11, 91b/4, 106b/11

ḥ.-ı sūrīncān 106b/9, 86a/6, 87a/6

ḥ.-ı su‘āb 44b/6

ḥ.+ ı 110a/13, 18a/11, 19a/6, 41a/6, 41a/7

ḥ.+ ıla 15a/7, 15b/11, 16a/3, 16b/9, 18a/2, 19b/10, 20b/1, 36b/4, 55a/6, 64a/13, 89b/13

ḥ.+ lar 30a/13

ḥ.+ ları 106a/11, 99b/1

ḥabbetü'l-ḥazrā <Ar. Menengiç ağacı ve meyvesi (*Pistacia terebinthus*). -2-

ḥ. 99a/6, 118b/6

ḥabbü'l-ās <Ar. Mersin ağacı meyvesi (*Fructus Myrti, Myrtaceae*). -6-

ḥ. 111b/11, 118b/4, 75b/13, 76a/5

şarāb-ı ḥ. 102b/1

ḥ.+ ıla 66a/10

ḥabbü'l-gār <Ar. Defne yemişi (*Fructus Lauri, Lauraceae*). -3-

ḥ. 100b/4, 118b/13

ḥ. 100b/4

ḥabbü'l-kar' <Ar. Kabak çekirdeği büyüklüğünde bir tür bağırsak paraziti. -5-

ḥ. 115a/13, 68a/10

ḥ.+ dur 67b/11

ḥ.+ ı 68a/10, 6a/1

ḥabbü'l-kufd <(?) Bir tür tohum. -1-

ḥ. 109b/12

ḥabbü'l-kuṭn <Ar. Pamuk tohumu. -1-

ḥ. 119a/1

ḥabbü'l-mahleb <Ar. İdris ağacı meyvesi,

mahlep tanesi (<i>Fructus pruni mahaleb</i> , <i>Rosaceae</i>). -1-	20a/1, 23b/4, 27b/11, 34a/1, 36a/5, 38b/2, 79a/6, 80a/1, 84b/9, 88b/5, 91a/12, 93a/5, 94b/6
h. 118b/7, 94b/1	h. eylemek 12b/1
ḥabbū'n-nīl <Ar. Mavi gece sefası, çivit tohumu (<i>Ipomoea hederacea</i>). -2-	ḥacārretü't-tıḥāl <Ar. Dalak taşı. -1-
h. 118b/7, 68a/8	h.+ i 5b/9
ḥabbū'r-rummān <Ar. Nar tohumu (<i>Semen punica granatum</i>). -1-	ḥacerü'l-yehūd <Ar. Benî İsrâil zeytini denen bir taş. -1-
h. 13b/9, 60a/5	h. 118b/12
ḥabbū'ş-şafra <Ar. Terkip adı. (Hazırlanışı için bkz. 107a/1-7) -1-	ḥāciz <Ar. Hicāb-ı sadr da denilen, göğüs ile karnı ayıran ince ve geniş zar. -2-
h. 107a/3	hicāb-ı h.+ üñ 48a/9
ḥabbū's-su'āl <Ar. Öksürük otu, farfara otu, devetabanı otu tohumu (<i>Semen hercabardui cardui mariae</i>). -2-	hicāb-ı h.+ de 47b/2
h. 45a/12, 107a/7	ḥadd <Ar. Had, sınır, hummalarda ağırlaşma dönemleri. -1-
ḥabbū'z-zebīb <Ar. Üzüm çekirdeği. -1-	h.+ den 15b/5
h. 119a/1	ḥādd <Ar. Azgın ve iltihaplı çıban, yara, hastalık. -2-
ḥabs <Ar. Demür boku. -1-	h.+ e 28b/9
cevāriş-i h. 69a/10	h.+ den 16a/4
ḥabs <Ar. Tutma, zaptetme. -5-	ḥader <Ar. Uyuşma. -3-
h. 122a/8	h. 22a/5
h. étme 121b/11	h.+ i 22a/5, 2b/3
h. etmelü 122a/8	ḥadīd Demir. -1-
h. etmeyeler 28b/3	h. 118b/12
h. olmuş 44b/1	ḥafaḳān <Ar. Kalp sıkışması, çarpıntı. -4-
ḥabşü'l-ḥadīd <Ar. Demir boku. -1-	h. 49b/10
h. 119a/7	h.+ a 99b/2
ḥacāmat <Ar. Kan alma. -20-	h.+ ı 49b/10, 4b/2
h. 19a/8, 26b/12, 83a/8	ḥafaḳatü'l-kebed <Ar. Yürek oynaması. -3-
h. edeler 15b/13, 15b/2, 18b/3,	

h. 61a/7	h.+ ıla 18a/9, 21a/11
h.+ i 5b/1, 61a/7	hāmız <Ar. Sirke gibi ekşi olan. Ekşiliği fazla olan, asit. -5-
haftū'l-kalb <Ar. İç sıkıntısı. -3-	nūku'-ı h. 11a/10, 13b/8, 96b/3
h. 50b/6	hılı-ı h.-ı balgamiden 55a/4
h.+ i 4b/4, 50b/5	h. 116a/4
halāş <Ar. Kurtuluş, hastalıktan kurtulma. -3-	hāmīle <Ar. Hamile, gebe. -1-
h. 19b/13, 67b/3, 77a/13	h.+ yken 54b/7
hālet <Ar. Hal, suret, keyfiyet. Takdir. -2-	hamīr <Ar. Hamur. -1-
h. 68a/6	h. 89b/6
h.+ dür 16a/12	hammāl <Ar. Para karşılığında, arkasıyla, eliyle yük taşıyan adam, hammal. -1-
hālī <Ar. Tenha, boş. -3-	h.+ larda 85b/3
h. 16a/7, 19a/13, 33a/3	hammām <Ar. Hamam. -34-
hall <Ar. Ezme, eritme, yumuşatma. -3-	h. 24a/2, 76b/10
h. ède 110a/2	h.+ a 121b/9, 12a/10, 13a/9, 17a/3,
h. olan 110a/3	17b/10, 23a/7, 24b/1, 41b/2, 42b/10,
h. olur 57a/1	45a/9, 50a/2, 76b/10, 79b/5, 88a/8, 91a/2,
hall <Ar. Sirke. -1-	91a/7, 91b/5, 92a/12, 92a/9, 92b/12, 94a/6,
h. 119a/8	97b/1, 97b/13, 98b/11, 99a/2
halvet <Ar. Yalnız, تنها kalma, tenhaya çekilme, tenhalık. -1-	h.+ da 85a/10, 94a/1, 94a/2, 94a/8
h. 49b/12	h.+ dan 121b/2, 45a/5, 87a/10
hām <Ar. Ham, olgunlaşmamış, işlenmemiş, pişmemiş. -2-	hammāyet <Ar. Sıtma. -2-
h. 69a/5, 100a/11	h. 95b/8
hamāhim <Ar. Yarpuz. (Mentha pulegium). -1-	h.+ i 95b/8
h. 118b/10	hamr <Ar. Şarap, bade, mey. -1-
hamām <Ar. Hamama otu. (Amomum granum paradisi). -2-	h.+ uñ 14a/8
h.+ a 106a/8	hamse <Ar. Beş. -1-
	h. 120a/6
	hamsetü'l-verək <Ar. Beş parmak otu, hayıt (<i>Vitex agnus castus</i>). -1-

h. 119a/6	h.-ı yābisler 49b/9
ḥanāfis <Ar. Bok böcekleri, mayıs böcekleri. -1-	sū'-i mizāc-ı h.+ dan 52b/13
h. 119a/7	demer-i h.+ dan 89b/2
ḥanāzır <Ar. Sıraca adı da verilen bir tür çıban. -3-	hılı-ı h.+ a 36a/4
h. 90a/7	h.+ dan 30b/3, 59b/6, 72b/12, 79a/8, 86a/5
h.+ i 8a/4, 90a/7	hılı-ı h.+ dan 75b/2
ḥancere <Ar. Hançere, gırtlak. -1-	sū'-i h.+ dan 49a/10
h.+ deki 45b/10	h.+ dur 28a/4, 109a/1
ḥandekūki <Ar. Yonca. -1-	h.+ ı 17a/3, 17a/4
h. 118b/12	ḥar <Far. (ḥār) Diken. -1-
ḥanzal <Ar. Ebucehil karpuzu, acı elma, acı hıyar (<i>Citrullus colocynthis</i>). -13-	h. 90a/1
h. 106b/6, 119a/9, 35b/8	ḥaraḳ <Ar. Çiriş otu (Sansevieria guineensis). -1-
şahm-ı h. 69a/1, 101b/2, 106b/10, 112b/3, 115a/8, 120a/1	h. 110a/1
tohm-ı h. 101b/4, 112b/5, 93b/13, 81a/1	ḥarāret <Ar. Sıcaklık, ısı, hararet. -58-
ḥār <Ar. Sıcak, sıcak özelliğe sahip. -40-	h. 115b/2, 12b/7, 25b/10, 46b/7, 50b/4, 52b/5, 96a/9, 96b/13, 97b/3, 30b/13, 62a/4, 62b/8, 86a/9, 76b/12
h. 17b/6, 18b/12, 24a/13, 26b/9, 34b/7, 41b/7, 43a/8, 49b/3, 50b/11, 51b/1, 87a/12, 99b/2, 9b/7, 63b/6, 71b/7, 75b/7, 78b/4	h.-i ḡarībe 67b/9
h. + a 67a/5	ifrāt-ı h.-i kelbdendür 72b/7
ağdıye-i h. 17b/5	h.-i ma'de 57a/1
ḥuḳne-i h. 17b/1	h.-i ma'deden 33a/8
sū'-i mizāc-ı h. 61a/5	h.+ de 23a/9
h.-ı mufriṭdan 30b/2	h.+ den 23a/8, 29a/13, 29b/1, 41b/10, 41b/5, 55b/8, 72b/10, 115b/3
h.-ı yābis 40a/8, 43a/8	h.+ dür 95b/9
h.-ı yābisden 45a/8, 53a/4	h.+ e 103b/5, 108b/2, 108b/6
	h.+ i 107a/3, 114a/10, 11a/5, 44a/3, 47b/13, 48a/1, 71a/2, 74a/9, 76b/13, 85b/12, 21a/12, 30b/12, 55b/8, 62b/11,

62b/9, 32a/9, 44b/12, 49a/11, 50a/8, 59a/13

h.+ ile 33a/3, 41b/7, 76b/13

h.+ inden 23a/5, 31b/1, 31b/2

h.+ ine 110a/5

ḥarbak <Ar. Çöpleme otu, ak çöpleme (*Helleborus albus*) ve kara çöpleme (*Helleborus orientalis*) olmak üzere başlıca iki türü bulunmaktadır. -6-

h. 119a/5, 119a/9

h.-ı ebyaz 93b/5

h.-ı esved 94a/6, 107a/1, 107b/7

ḥarc <Ar. Sarf, gider, bir iş için kullanılan madde. -1-

h. 11a/3

ḥardal <Ar. Hardal otu, ak hardal (*Snaps alba*) ve yabancı hardal (*Snaps arvensis*) olmak üzere başlıca iki türü vardır. -19-

h. 109a/4, 113b/6, 114a/9, 114b/1, 116b/5, 30a/11, 37b/12, 39a/1, 39b/13, 40a/9, 41a/6, 43b/3, 93b/5, 94b/1, 95a/1, 95a/8, 98a/7

h.-ı esved 93b/5

h.+ ı 11b/5

ḥarf <Ar. Tere tohumu. -3-

h. 111a/11, 113b/12, 118b/5

ḥarekāt <Ar. Hareketler. -12-

h. 50b/3

h. ede 30b/5

h. edicek 42b/4, 68a/3

h. etdüğü 45a/9

h. etmegile 48a/10

h. eylemeyüp 14a/11

h. eyleye 18a/8

h.+ ı 16b/13, 22b/8

h.+ ından 14a/7, 68a/6

ḥareket <Ar. Hareket. -1-

h. eder 51a/13

ḥāric <Ar. Dış, dışarı, hariç. -1-

h. 74a/9

ḥarīkāt <Ar. Bulamaç; yulaf vs. lapası. -1-

h.+ dan 17a/9, 75a/6

ḥarīk <Ar. Yangın, ateş. -6-

h. 36b/2, 56b/8

h.-ı ḥārre 51a/4

hılt-ı h.-i lezzā‘dan 40a/11

h.+ dür 92a/5

h.+ lerdür 108b/9

ḥarīka bkz. ḥarīk. -2-

eşyā‘-i h. 31b/2

ruṭūbet-i h. 91b/3

ḥarīr <Ar. İpek. -2-

h. 99a/2

h.+ ler 123a/3

ḥarīrū‘l-esnān <Ar. Uyurken dişleri gıcırdatma hastalığı. -3-

h. 36b/7

h.+ ı 36b/6, 3b/8

ḥarīṣ <Ar. Hırslı, tamahkar, bir şeye çok düşkün, lüzumundan fazla istekli. -2-

h. 121b/12

h.+ inden 54b/12	hārre bkz. hārr. -14-
həriş <Far. Kaşıma, kaşınma (Metinde: dış kamaşması, dış uyuşması). -3-	cevāriş-i h. 33a/6
ż. 34b/6	harīk-ı h. 51a/4
ż.+ i 34b/6, 3b/4	hılt-ı h. 31b/6
harīz <Ar. Güçsüz, takatsiz. -1-	hılt-ı h. 39a/7, 51a/4
h. 54b/11	hukne-i h. 38b/13, 67b/3, 71a/7
harkatü'l-bevl <Ar. Sidik yolunun yanması şeklinde görülen hastalık. -3-	zımād-ı h. 113a/2
h. 75a/4	h.+ den 63a/6
h.+ i 6b/5, 75a/4	hılt-ı h.+ den 44b/3
harkatü'l-lisān <Ar. Dil yanması. -3-	sū'-i mizāc-ı h.+ den 34a/8
h. 31b/1	buhārāt-ı h.+ dür 31b/12
h.+ ı 3a/9, 31a/13	hılt-ı 'ıkn-ı h.+ dür 32b/10
harkatü'l-ma'de <Ar. Mide yanması. -3-	hukne-i h. 101a/9
h. 58b/7	h.+ dür 92a/6
h.+ yi 5a/8, 58b/7	has <Far. Ot kırıntısı, çerçöp. -5-
harku'n-nār <Ar. Ateş yanığı. -3-	bezr-i h. 108b/3, 113b/2, 115b/7, 118a/8
h. 98b/1	mā'-i h. 86b/9
h.+ ı 98b/1, 8b/4	haşādü'l-kebed <Ar. Karaciğer taşı. -2-
harmel <Ar. Üzerlik otu. -2-	h. 61a/12
h. 109a/4, 118b/11	h.+ i 61a/12
harnüb <Far. Keçiboynuzu ağacı (<i>Ceratonia siliua</i>). -4-	haşāt <Ar. Taş. -1-
h. 111b/10, 119a/4, 83b/4	bāb-ı h.-ı meşānede 61b/2
sufūf-ı h. 111b/9	haşātu'l-kebed bkz. haşādü'l-kebed. -1-
hārr <Ar. Hararetli, kızgın, çok sıcak, yakıcı. -3-	h.+ i 5b/1
cevāriş-i besme-i h. 105b/11	haşātu'l-kilye <Ar. Böbrek taşı. -3-
zımād-ı maḥallil-i h. 113a/7	h. 6b/4
hılt-ı h.+ dan 31b/2	h. 74a/7, 74a/8
	haşātu'l-meşāne <Ar. İdrar kesesi taşı. -3-
	h. 74b/9
	h.+ yi 6b/4, 74b/8

haseb Günlük bitkisindeki ağaç. -2- h. -i kündür 118b/6, 99b/13	<i>somniferum</i>). -20- h. 101b/10, 107a/9, 108b/8, 109a/4, 115b/7, 117b/4, 34b/4, 41a/1, 41b/8, 43a/7, 47b/13, 99a/5
hasek <Ar. Demirdikeni, demir bıtırığı, çobançökerten (<i>Tribulus terrestris</i>). -5- h. 108b/11, 108b/13, 118b/5, 65b/2, 74b/3	bezr-i h. 108b/4 şarāb-ı h. 102b/11, 29a/11, 29b/6, 40b/13, 44b/5, 45b/1, 73a/10
hāşıl <Ar. Meydana gelen şey. -12- h.+ ı 59b/2 def'-i h.+ ı 24a/4 h. ola 98b/12 h. olan 42a/11 h. olur 24b/6, 30a/9, 36b/2, 42a/11, 46b/13, 92a/6, 92a/7 h. olursa 57b/3	haşşāf “haşşāf-ı kelbī” <Ar. Boğaz şişmesi hastalığı. -1- h.-ı kelbī 39a/8
hāşılı <Ar. Sözü'n kısası, kısacası. -2- h. 83a/13, 92a/3	haşşāme <Ar. (hayāşīm). -1- h. 22a/5
hass <Ar. Marul. -2- h. 119a/4 bezr-i h. 110a/6	haṭā <Ar. Yanlışlık, yanılma. -1- h.+ dur 38a/5
hasta <Ar. Hasta. -3- h. 59a/4 h. olıcağ 122b/6 h.+ ya 122b/11	haṭabū'l-kerem <Ar. Bağ ağacı. -1- h. 119a/4
hastalık <Ar. + Tr. Hastalık. -3- h. 57b/6 h.+ lar 30b/7 h.+ ına 18b/13	haṭabū'l-kürünb <Ar. Bir tür lahana. -1- h. 80a/13
hāşā <Ar. Beyaz kekik, zambur (<i>Thymus capitatus</i>). -1- h. 118a/4	hatarlu <Ar. + Tr. Tehlikeli. -1- h. 26b/5
haşhāş <Ar. Haşhaş (<i>Papaver</i>	hamṭī <Ar. Hatmi (<i>Athaea officinalis</i>). -23- h. 101a/3, 101b/9, 113a/13, 113a/9, 115b/7, 119a/5, 21a/12, 26b/2, 35b/5, 45a/3, 47b/9, 71b/4, 73a/3, 73a/4, 74b/4, 84a/7, 86b/10, 87a/7, 98a/5, 60b/11, 71b/13 toḥm-ı h. 101b/11 h.+ dür 119a/5
	hattā <Ar. Hatta, fazla olarak, kadar, bile, dahi, hem de. -8- h. 50b/8, 51a/3, 52a/11, 78a/2,

79b/5, 81b/6, 97b/3, 116b/4

ḥava' <Ar. Cebel-i ebyaz; hint keneviri (datisca cannabina). -1-

ḥ. 109a/6

havā <Ar. Hava. -4-

h. 41a/4

ḥ.+ sı 9b/1

h.+ dan 44b/12, 45a/5

havān <Far. İçinde çeşitli şeylerin dövülüp ufalandığı ağaç, mâden veya taştan yapılmış çukurca kap, havan. -1-

h.+ da 114b/8

ḥavānīk bkz. ḥunnāk. -4-

ḥ.+ i 3b/13

ḥ. 38a/11, 38a/12

ḥ.+ i 38a/10

ḥavf <Ar. Korku. -1-

ḥ.+ ı 17b/9

ḥāvī <Ar. İçine alan, ihtiva eden, kaplayan. -1-

ḥ.+ dür 1b/13

ḥavlincān <Far. Havlincan otu (*Galanga officinalis*). -1-

ḥ. 104a/10

ḥavr <Ar. Kavak ağacı. -1-

ḥ. 118b/11

ḥāya <Far. Taşak, testis. -10-

ḥ. 79b/11

ḥ.+ ları 62a/3, 79b/2

ḥ.+ larına 69a/8

ḥ.+ lar 78b/3, 79a/7, 79b/4

ḥ.+ larıla 74a/13

ḥ.+ ları 79b/8

ḥ.+ yı 77b/4

ḥay(ı)r <Ar. İyilik, iyi, fayda. -3-

ḥ. 2a/5, 11a/3, 121a/11

ḥayli <Far. Hayli, çok fazla. -1-

ḥ. 92a/7

ḥayva Gülgillerden, çiçekleri iri, beyaz veya pembe, yapraklarının altı tüylü, orta yükseklikte bir ağaç (*Cydonia vulgaris*). -7-

ḥ. 13b/4, 101b/11, 103a/7, 113a/6, 66a/10

şarāb-ı ḥ. 53b/4, 54a/4

ḥayy <Ar. + Far. “ḥayy-i ‘ālem” Kaya koruğu (*Rhodiola rosea*). -1-

mā'-i ḥ. 87a/2

ḥayyāt <Ar. Yılanlar. -1-

ḥ. 67b/11

ḥayyü'l-āzime <Ar. Tüm bedende görülen. -1-

ḥ. 14b/6

ḥayz <Ar. Adet olma, regl olma. -16-

ḥ. 109b/5, 80b/7, 81b/12, 83a/5, 84b/10, 99a/8

müdirrāt-ı ḥ. 83a/11, 99a/8

ḥ.-ı idrār 52a/13

ḥ.+ ı 80b/8, 81b/6

müdirrāt-ı ḥ.+ ı 8b/7, 99a/8

ḥ.+ ıla 84b/11

ḥ.+ ın 81b/10, 84b/11

hayza <Ar. Bir tür sancı. -1-

h. 66a/1	h. 118b/10
hazār <Ar. Saç kepeği. -3-	helīle <Far. Helile otu, ağaç kavunu (<i>Terminalia</i>). -12-
h. 98a/5	h. 114a/2, 114a/6, 115a/8, 116a/7,
h.+ ı 8b/3, 98a/5	97a/11
hazm <Ar. Sindirim. -10-	maṭbūh-ı h. 46b/4, 79b/12, 88a/8,
h. 61b/10	91a/11
h.+ a 57a/8, 103a/9	h.-i aşfer 114a/6, 65b/11
h. ola 53b/7	h.-i esved 100b/9
h. olduğu 61a/13	helīlec <Far. Helile otu, ağaç kavunu (<i>Terminalia</i>). -21-
h. olmadın 62b/13	h. 100b/9, 32b/3, 34a/5, 58b/10,
h. olmamağa 65b/5	92a/2
h. olmamağdur 13b/13	maṭbūh-ı h. 107b/9, 23b/8, 24a/9,
h. olmuş 65b/7	31b/12, 32a/3, 34a/9, 86b/13
h. olur 62a/7	h.-i aşfer 106b/1, 107a/6, 107b/11,
hazmiyān < Far. Kunduz taşığı otu. (Ferula alaeochytris)-1-	31b/9, 92b/5
h. 76a/6	h.-i esved 107b/1, 111a/13
hazz <Ar. Hoşa giden duygulanma, hoşlanma, zevk. -3-	h.-i kâbili 106b/1
h. éde 22a/11, 25a/9, 49b/2	helyūn <Ar. Kuşkonmaz (<i>Asparagus officinalis</i>). -1-
hefte <Far. Hafta. -5-	h. 11b/13
h. 109b/2, 109b/3	hem <Far. Hem, ve daha. -7-
h.+ de 105a/8, 85b/13	h. 121a/12, 123a/13, 44b/4,
h.+ ye 116b/2	53b/12, 75a/3, 96b/1
hekīm <Ar. Hekim, tabip, doktor. -1-	hemān <Far. Hemen, derhal. -25-
h. 49a/1	h. 101b/5, 102a/13, 102a/8,
helāl <Ar. Helal. -1-	102b/3, 103b/1, 103b/3, 116b/10, 117a/3,
h. ola 123a/2	16a/13, 33b/11, 38a/7, 38a/8, 38a/9,
hele Madem, madem ki, hele. -1-	44a/10, 44a/9, 61a/6, 65a/6, 68b/10, 68b/4,
h. 123a/4	70b/13, 76a/11, 80a/4, 84a/4, 84b/2, 89a/8
helezōn <Ar. Kıvrımlı, yılankavi biçim. -1-	

hemîn bkz. hemen. -1-

h. 43a/2

henüz <Far. Her. -1-

h. 17b/11

hep Hep, hepsi, tamamı. -2-

h. 114a/4, 62b/12

her <Far. Her. -110-

h. 100a/11, 100a/12, 100a/2, 100a/5, 100a/6, 100a/7, 100b/4, 100b/9, 101a/4, 101b/10, 101b/11, 101b/3, 103b/10, 103b/9, 104a/10, 104a/8, 104b/10, 104b/12, 104b/5, 105a/1, 106a/1, 106a/7, 106a/8, 106a/9, 106b/1, 106b/13, 106b/6, 107a/1, 107a/10, 107b/1, 108a/11, 108a/9, 109a/10, 109b/13, 109b/7, 109b/8, 10b/11, 10b/12, 10b/7, 10b/8, 110a/1, 110a/12, 110a/13, 110a/7, 110b/3, 110b/4, 110b/5, 111a/3, 111a/4, 111b/5, 112b/4, 112b/6, 113a/10, 113a/4, 113a/5, 113a/9, 113b/12, 113b/2, 115a/9, 116a/6, 116a/8, 116b/13, 116b/5, 116b/6, 116b/9, 123a/12, 12b/12, 13a/11, 13b/4, 14a/5, 16a/10, 18a/12, 18b/7, 1b/8, 20a/5, 26b/8, 28a/1, 28a/4, 2a/6, 30a/13, 35a/9, 35b/4, 39a/3, 51a/10, 51b/12, 51b/5, 51b/7, 52a/5, 52a/8, 57b/5, 59b/4, 62a/10, 68b/3, 83a/1, 86a/1, 92a/1, 92a/3, 92b/3, 94b/13, 95a/6, 95a/7, 96b/4, 98a/2, 99a/9, 99b/11, 99b/13, 99b/7

herbü'l-üzn <Ar. Kulak tutulması. -2-

h. 27a/10

h.+ i 2b/12

hergiz <Far. Asla, katiyyen, hiçbir vakit, hiçbir suretle. -1-

h. 55a/5

herîse <Ar. 1. Keşkek yemeği. 2. Püre. -4-

h. 58a/11, 62a/8

h.+ ler 99a/1

h.+ sin 97a/10

heşt <Ar. Sekiz sayısı. -1-

h.-i dehân 121a/8

hevâ <Ar. Hava. -4-

h.-i bâriden 46b/3

h.+ dan 47a/1, 49a/5, 49a/11

hevâlân <Far. “hülân-ı hindi” Topalak, kırkboğum bitkisi ve bundan elde edilen bir tür ilaç (Cyperus rotundus). -1-

h.-i hindîdür 118b/9

heves <Ar. Arzu, istek. -2-

h. 54b/11

h. etmeyeler 27b/8

heyûfârikûn <Ar. + Far. Kılıç otu, yara otu (Erythraea centaureum). -1-

dâd-i h.+ dur 119a/12

heyza <Ar. Şiddetli kusma. -3-

h. 53b/11

h.+ yı 4b/10, 53b/11

hezeyân <Ar. Sayıklama, saçmalama. -1-

h. 14b/7

hicâretü't-tihâl <Ar. Dalak taşı. -1-

h.+ i 65a/11

hıfz <Ar. Saklama, koruma, ezberleme. -1-

h. 31a/8	h.-ı ‘ıkn-ı hārredür 32b/10
hıl̥t̥ <Ar. Karışım, besinlerin midede sindirildikten sonra dönüştükleri kan, balgam, safra ve sevda (kara safra) maddelerinden her biri. -85-	h.+ a 35b/4
h. 16a/10, 17b/11, 36a/11, 51b/5, 61a/2, 66b/11, 92a/10, 28a/3, 57b/5	h.+ dan 16b/12, 28a/4, 36b/4, 51b/7, 52a/5, 51a/10, 51a/9, 52b/8, 67a/11, 94a/10, 18b/8, 92b/3, 25b/1, 82b/7, 87a/13, 94b/13, 95a/7
h.-ı bevraḳīden 17a/8, 70b/1	h.+ dandur 83a/1
h.-ı bevraḳından 66b/11	h.+ dur 26b/12
h.-ı ḡalīz 65a/12, 74a/9	h.+ ı 13b/1, 18a/2, 20a/12, 22b/10, 35a/10, 43b/1, 51b/5, 51b/8, 54a/12, 61b/11, 82b/8, 83a/1, 92b/3, 95a/5, 52a/6
h.-ı ḡalīzdür 92b/8	h.+ ıla 66a/3
h.-ı ḡalīzi 44b/2	h.+ ına 122b/8, 35a/10, 51b/7
h.-ı ḡāmız-ı balḡamīden 55a/4	h.+ ise 25b/3, 26b/8
h.-ı ḡāra 36a/4	h.+ lardan 13b/13
h.-ı ḡārdan 75b/2	h.+ ları 101a/1, 101a/2, 114a/13
h.-ı ḡarīḳ-i lezzā‘dan 40a/11	hıl̥t̥t̥ <Ar. Kadiağacı, şeytanboku (<i>Ferula assa-foetida</i>). -3-
h.-ı ḡarrdan 31b/2	h. 39a/2, 100a/6, 112b/4
h.-ı ḡārre 39a/7, 51a/4, 31b/6	ḡinnā <Ar. Kına ağacı (<i>Lawsonia inermis</i>). -1-
h.-ı ḡārreden 44b/3	h. 22a/2
h.-ı lerciden 29b/1, 29b/2	ḡinnā bkz. ḡinnā. -5-
h.-ı lezīci 112b/8	h. 118b/7, 26a/5, 80a/7, 91b/1
h.-ı lezzā‘ 36b/2	h.+ yıla 98b/1
h.-ı lezze‘üñ 29b/5	ḡırḡır Boğazan gelen ses, hırıltı. -1-
h.-ı mālīḡden 55b/3	h. 42b/2
h.-ı mārīḡ 54a/10	ḡırıl̥da- Hırıltılı bir ses çıkarmak. -1-
h.-ı mirārdur 53b/13	h.- ya 44b/8
h.-ı revīyy 54b/6	ḡır̥la- Hırıltıyla ses çıkarmak. -1-
h.-ı sevdāviden 49b/11, 50b/6, 69a/9	h.- ya 19b/6
h.-ı tal̥ḡīf 43a/10	
h.-ı ‘aḡīden 54b/1	

hırva' <Ar. Keneotu (<i>Ricinus communis</i>)-1- h. 119a/3	hışım. -3- h.-i demden 28b/3
hıyār <Ar. Hıyar, salatalık (<i>Cucumis sativus</i>). -26- h. 10a/9, 11b/4, 120b/6, 15a/1, 15a/3, 31b/3, 43a/2, 45a/11, 62a/8, 72a/1, 72a/12, 73b/11, 74a/1, 74b/1, 75a/11, 75b/9, 96b/1, 97a/4, 98a/2 bezr-i h. 110a/6 lūbb-i h. 108b/3 mā'-i h. 87a/1, 88a/3 h.+ dan 31a/11, 72a/13	h.+ i 77b/6 h.+ inden 81a/8 hıkekü'l-ma'de <Ar. Mide kaşıntısı. -3- h. 58b/11 h.+ yi 5a/9, 58b/11
hıyārāk <Ar. Hıyarcık, kasık bezlerinin iltihaplanmasıyla ortaya çıkan bir tür cıban. -1- h. 89a/10	hikāyet <Ar. Masal. -1- h.+ ler 123a/4
hıyārşenber <Ar. Hıyarçember, acur (<i>Cassia fistula</i>). -7- h. 104a/13, 23a/7, 56a/11, 56a/2, 64a/6, 84a/1 fūlūs-ı h. 72a/5	hikke <Ar. Kaşıntı. -5- h. 92a/5, 92a/6, 92a/7 h.+ yi 8a/6, 92a/5
hicāb <Ar. Perde, örtü, zar. -8- h. 48a/9 h.-ı hācirde 47b/2 h.-ı hācizūn 48a/9 h.+ da 47b/2, 48b/6, 48b/10 h.+ lar 49a/4 h.+ uñ 48a/13	hikketü'r-raḥm <Ar. Rahim kaşıntısı. -2- h. 82b/6 h.+ i 7a/11, 82b/6
hiç <Far. Hiç. -5- h. 1b/8, 30b/8, 39a/8, 40a/6, 40a/7	hikketü'l-enf <Ar. Burun kaşıntısı. -3- h. 29b/4 h.+ i 29b/4, 3a/5
hiddet <Ar. Öfke, kızgınlık, dargınlık,	hikketü'l-esnān <Ar. Diş kaşıntısı. -3- h. 36b/1 h.+ ı 36a/13, 3b/7
	hikketü'l-kaşīb <Ar. Testis kaşıntısı. -3- h. 79b/11 h.+ i 7a/4, 79b/11
	hikketü'l-lisān <Ar. Dil kaşıntısı. -3- h. 31b/5 h.+ ı 3a/9, 31b/5
	hikketü'l-mak'ada <Ar. Anüs kaşıntısı. -3- h.+ 70a/12 h.+ yı 6a/7, 70a/12
	hikketü'l-ūzn <Ar. Kulak kaşıntısı. -2-

h. 27a/7	64a/6, 73a/5, 75b/10, 78b/7, 86b/7, 95a/11
h.+ i 27a/7, 2b/12	bezr-i h. 110a/6, 116a/8
hıl <Far. Küçük kakula, hil otu (<i>Elettaria cardamomum</i>). -2-	ķışr-ı aşı-ı h. 97a/7
h. 83a/10	mā'-i h. 62b/9, 63a/11, 63b/7, 84a/8
h.-i bevvā 121a/8	şarāb-ı ķışr-ı aşı-ı h. 98a/3
hindī Hintli, Hindistan'a ya da Hintlilere ait, orayla veya onlarla ilgili.	varaķ-ı h. 108a/1
-22-	h.-ı berri 120a/7
h. 117a/12, 118a/6	hindū otu <Far. + Tr. Daha çok Hindistan'da yetişen kestaneye benzer bir ağaç ve meyvesi (<i>Semecarpus anacardium</i>). -1-
milh-i h. 101b/2, 107a/1, 107b/6, 108a/3, 112b/3, 113b/11, 113b/7, 114a/11, 120b/8	h.+ dur 117b/10
sādic-i h. 80b/10	hindūstān <Ar. Hindistan. -1-
şarāb-ı temr-i h. 11a/10, 13b/7	h. 70b/7
temr-i h. 23b/8, 107b/11, 59b/9, 96b/5	hīri <Ar. Şebboy (<i>Flos chirenthi cheiri</i>). -4-
milh-i h. 112b/5	h. 108b/10, 108b/12, 119a/3
belīlec-i h.+ dür 117b/13	dūhn-i h. 35b/7
hevālān-ı h.+ dür 118b/9	hīrū <Far. Hatmī. -2-
'ūd-ı h.+ dür 121a/8	h. 109a/4
hindibā <Ar. Acıkıcı, acıkulak (<i>Cichorium endiva</i>). -5-	dūhn-i h. 74a/5
h. 32a/5, 37b/10, 56a/3, 60b/9	hiss <Ar. Duyu his. -7-
h.+ yı 33a/5	h. 50b/7
hindī hurması <Ar. + Tr. Demirhindi (<i>Tamarindus indica</i>). -1-	h. ède 71b/10, 84b/3, 60b/5, 74a/11
h.+ dur 118a/13	h.+ i 84b/4
hindübā <Ar. Hindiba, yaban marulu (<i>Cichorium endiva</i>). -20-	h.+ in 30a/9
h. 103b/10, 113b/1, 38b/10, 38b/5,	h. èder 51a/2
	horasānī <Ar. Yavşan türünden bir bitki (<i>Artemisia cina</i>). -2-
	h. 68a/8
	h.+ dür 121a/3

horata <Rum. Şaka, eğlenceli sohbet; eğlendirici oyun. -1- h.+ lar 99a/3	83b/4, 84a/2, 84a/9, 84a/13, 84b/8, 85a/5, 87b/7, 96a/12 h.-i hār 17b/1
horōs <Far. Horoz.-1- h. 123a/7	h.-i hārre 38b/13, 67b/3, 71a/7, 101a/9
hōş <Far. Hoş, iyi, iyileşmiş. -7- h.116b/9,123a/5,41b/6,76b/7,77a/8 h. gele 9b/13 h. gelüp 11b/9	h.-i leyyine 100b/11, 38b/3, 39b/4, 48a/3, 57b/6, 60b/1, 67a/1, 67a/7, 98a/1 h.-i mutavassıt 101a/1, 19b/9, 83a/2 h.-i mutavassıta 30a/2 h.-i müsemmine 70b/8 h.+ dūr 100b/12 h.+ leri 8b/8, 99b/1
hūb <Far. Güzel. -1- h. 114a/1	hulbe <Ar. Çemen otu, boy tohumu (<i>Foenum-graecum</i>). -4- h. 71b/13, 74b/3, 101a/10, 78b/12
hubāzī <Ar. Ebegümece (<i>Malva sylvestris</i>). -5- h. 119a/2, 26b/2, 41a/2, 73a/3 bezr-i h. 111a/3	huliyet <(?) Kasnı -1- h. 118b/10
hubūbat <Ar. Taneler, tohumları; buğday, arpa, çavdar gibi taneli bitkiler, tahıl. -1- h. 81a/12	hulv <Ar. Tatlı, şirin. -2- lūbb-i levz-i h. 108b/4 nūfu‘-ı h. +ü 11a/11
huffāş <Ar. Yarasa, gece kuşu. -1- h. 119a/8	hulbe <Ar. Çemen otu. (<i>Trigonella foenum-graecum</i>). -4- h. 108a/8, 113a/8, 118b/4 lu‘āb-ı h. 87a/8
hūh <Ar. Şeftali. -1- h. 119a/3	hum mā <Ar. Başta sıtma olmak üzere ateşli hastalıklara verilen genel ad. -3- h. 46b/1, 96b/11 h.+ sı 15b/1
hukne <Ar. Makattan ilaç şırınga etme, lavman. -66- h. 101a/9, 122a/7, 122b/7, 15a/11, 15a/6, 16b/8, 20a/2, 64a/13, 67a/7, 72a/5, 81a/3, 95b/13, 96b/4, 101a/1, 101a/7, 101a/8, 101b/4, 101b/5, 20b/1, 30a/2, 39b/4, 40b/9, 48a/11, 66b/13, 67a/12, 68b/7, 68b/8, 73a/11, 73b/10, 73b/4, 73b/5, 74b/13, 80b/5, 82a/13, 83b/13,	hummayāt <Ar. Humma türü hastalıklar. -2- h.-ı balğamiyye 106a/5 h.+ ı 30b/3

ḥummāz <Ar. Kuzukulağı otu (*Rumex acetosella*). -6-

ḥ. 36b/5

bezr-i ḥ. 110a/12

şarāb-ı ḥ. 11a/10, 13b/7, 96a/3, 96b/3, 96b/6, 97b/7

ḥumretü'l-levn <Ar. Kırmızı renk. -1-

ḥ. 18b/2

ḥunnāk <Ar. Boğmaca. -1-

ḥ. 38a/11

ḥūn <Far. Şarkı. -1-

ḥ.+ lar 123a/5

ḥurū <Ar. Sütügen otu, yumuşak otu. -4-

ḥ. 108b/11, 81a/4, 81b/10

dühn-i ḥ. 79a/11

ḥurücü'l-mak'ada <Ar. Anüsün dışarı çıkması. -3-

ḥ. 70a/5

ḥ.+ yı 6a/6, 70a/4

ḥuşrum <Ar. (hışrım) Koruk, üzüm kuruğu. -1-

şarāb-ı ḥ. 103b/4

ḥuşūşā <Ar. Özellikle, hele ki, ayrıca. -1-

ḥ. 44b/8

ḥuşyetü's-şā'leb <Ar Tilki taşığı otu; itkasarı (*Orchis hircina*). -1-

ḥ. 119a/5

ḥuṭṭāf <Ar. Kırlangıç. -1-

ḥ. 119a/8

ḥuzaż <Ar. Topalak, kırkboğum bitkisi ve bundan elde edilen bir tür ilaç (*Cyperus*

rotundus). -7-

ḥ. 23b/6, 23b/13, 27b/4, 27b/5, 118b/9, 88a/4, 90a/5

ḥükkākū'l-merī <Ar. Yemek borusunun kaşınması. -3-

ḥ. 40a/10

ḥ.+ i 4a/3, 40a/10

ḥükū <Ar. Hüküm. -1-

h. 13a/3

hüzālū'l-kilye <Ar. Böbrek zayıflığı. -3-

h. 70b/4

h.+ yi 6a/8, 70b/4

I

ibṭī <Ar. Koltuk altı. -1-

a.-i kaşd 15b/2

iccāş <Ar Erik ağacı ve meyvesi (*Prunus domestica*). -4-

ı. 10a/8, 96a/4

şarāb-ı ı. 11a/10, 13b/7

'ıkn <Ar. ('ıkd) Sakin, mutedil. -1-

ḥılt-ı 'ı.-ı ḥārredür 32b/10

ılğun Ilgın ağacı ve yemişi (*Tamarix tetrandia*). -1-

ı. 120a/6

ılıcaḳ Ilıkça, ılık gibi. -6-

ı. 102a/2, 23a/7, 43b/3, 43b/4, 49a/6, 50b/3

ılkı aşı Bir yemek türü. -1-

ı. 91a/3

ınçkır- Hıçkırmak. -2-

1.- a 53a/12, 60b/5

ınçkırık Hıçkırık. -2-

1.+ a 102a/10, 58a/4

‘inebü’ş-şa‘leb <Ar. Tilkiüzümü, itüzümü
(*Solanum nigrum*). -10-

‘1. 120a/10, 32a/4, 36a/12, 36b/11,
37b/10, 78b/6, 63b/8, 73a/5

varağ-ı ‘1. 107b/13, 121a/5

‘ırk <Ar. Kök. -3-

‘1.-ı sūs 111a/2, 120a/8, 43a/11

‘ırkū’n-nisā <Ar. Siyatik. -4-

‘1. 87b/10

‘1.+ dan 87b/12

‘1.+ y1 7b/10, 87b/10

ısfanāḥ <Gr. Ispanak. -11-

1. 10a/13, 11a/12, 12a/8, 12b/3,
67a/1, 67a/13, 97b/11, 97b/8, 10a/7,
96b/12

1.+ ıla 13b/10

ısfihānī <Far. Sürme. -1-

1. 117b/6

ısfihānī bkz. ısfihānī. -1-

kühl-i 1. 120b/3

ısıcak Sıcak. -19-

1. 115b/13, 115b/8, 23a/13, 24b/7,
27a/4, 28a/10, 40b/10, 48a/4, 49a/8, 56b/5,
94b/2

1.+ ıla 11b/11, 101a/1, 101a/7,

54a/7

1.+ la 115a/5, 115b/13, 115b/8,

42a/7

ısıt- Isıtmak. -1-

1.- alar 59b/12

ısıık bkz. ısıtma. -1-

1.+ lara 105a/12

ısırgan Isırgan otu (*Urtica*). -1-

1. 117a/9

ısırgan diken bkz. ısırgan. -1-

1.+ 43a/4

ısırgu Yılancık hastalığı. -1-

1.+ ya 88b/3

ısıtma Sıtma hastalığı. -35-

1. 106a/6, 14b/13, 15a/8, 20a/3,
20b/7, 24b/2, 25b/10, 41a/1, 41b/11,
46b/9, 47a/1, 47a/9, 47b/10, 47b/3, 48a/2,
55b/12, 56a/4, 56b/2, 56b/3, 58a/10,
60b/13, 60b/4, 61a/2, 64a/4, 71b/7,
72b/13, 84a/4, 93a/2

1.+ lar 28b/2

1.+ lara 107b/10

1.+ nuğ 95b/10

1.+ ya 104a/8, 110a/5, 95b/8,
99b/10

ısıtmalı Sıtmalı. -1-

1.+ lara 103a/13

ısıtmalı bkz. ısıtmalı. -2-

1. 102a/8

1.+ lara 103a/10

ışlat- Islatmak. -11-

1.- a 103b/12, 116a/9, 23b/13

1.- alar 102a/1, 104a/2, 104b/13,

105b/2, 111a/5

1.- asın 112a/9

1.- urlar 116a/2

1.- up 52b/5

ıslāh <Ar. Düzeltme, ıslah etme. -3-

1. 51a/6

1. edeler 98b/7

şarāb-ı 1. 103a/1

ıslan- Islanmak. -4-

1.- a 102a/4

1.- mış 24a/12, 111a/12, 111b/11

ıstımā' <Ar. (istimā') Dinleme. -1-

1. olmakdan 54b/6

'ışk <Ar. Aşk. (Metinde vesvese hastalığı)

-3-

'1. 18a/5

'1.+ 1 18a/5, 2a/12

ışkın Kayalık yerlerde ve dağlarda yetişen, yenilebilir bir tür ot. -1-

1. 103a/13

'ıās Hapşirmek. -3-

'1. 29a/9

'1.+ 1 29a/9, 3a/4

ıtrıfıl <Ar. Bir tür macun. -9-

1. 29b/7, 33a/6, 86a/1, 94a/1,

98b/12

1.-i şağır 33a/12, 76a/5

ma'cūn-ı 1.-i şağır 100b/6

1.-i şağırden 13b/11

'ıyş <Ar. Yaşama. -1-

'1. 99a/4

İ

ibn <Ar. Oğul. -1-

i.-i mustafā 1b/1

ibrişim <Far. İpek, ibrişim. -1-

i. 69a/5

ibtidā <Ar. Başlangıç. -1-

i.-ı bevāsīrise 70a/13

iç İç, insanın ya da herhangi bir şeyin

içi. -70-

i. 105a/3, 80b/10

i.+ i 110a/12, 110a/13, 115a/13,

115b/6, 118b/8, 11b/4, 120a/1, 12a/4,

17b/4, 28a/13, 38b/9, 63a/1, 65b/13,

70b/7, 83b/8, 89b/11, 99a/5, 9b/5, 10a/9

i.+ idür 120b/6

i.+ in 15a/3

i.+ inde 13b/6, 24b/11, 27b/2,

28a/7, 47a/10, 51a/13, 57b/6, 65a/12,

67a/10, 67a/6, 68a/2, 74b/6, 79a/13, 52b/3,

87a/4

i.+ indeki 118b/6

i.+ inden 102b/3, 103a/1, 2a/2,

66b/9

i.+ ine 104b/7, 107b/7, 109a/2,

109b/2, 15a/12, 20a/3, 21a/5, 21a/8, 23a/2,

28b/13, 61a/9, 62a/10, 70a/3, 70a/8, 71b/5,

73a/3, 74a/1, 76a/6, 84b/8,

87b/2, 90a/11

i.+ ini 31b/3

i.+ inün 31b/11	i.- üp 23a/7, 54a/7, 56b/11, 58a/5
i.+ mekdür 12a/7	i.- ürdükden 92b/11
iç- İçmek. -115-	içeri İçeri. -1-
i.- dügi 72b/6	i.+ den 26a/5
i.- düginden 72b/8	içerü bkz. İçeri. -2-
i.- e 107b/8, 107b/9, 108a/5, 113b/7, 113b/8, 116a/11, 41b/1, 43b/1, 43b/3, 53a/4, 54a/4, 63a/10, 63a/9, 72a/5, 81a/4, 81a/5, 81b/9, 107b/8, 43a/13	i.+ den 74a/11
i.- eler 101a/8, 102a/2, 104a/13, 104a/6, 104b/8, 105a/11, 108b/1, 110a/4, 110b/7, 111b/8, 113b/10, 113b/13, 11a/12, 13b/8, 16a/1, 20b/1, 23a/3, 27b/12, 29a/11, 29b/6, 31a/11, 31b/4, 33a/10, 34a/1, 34b/4, 38b/10, 38b/8, 40a/13, 41a/11, 41a/13, 41b/12, 41b/2, 42a/2, 43b/4, 46a/7, 49a/12, 49a/13, 49a/7, 49b/3, 49b/5, 49b/6, 53a/2, 55b/5, 56a/1, 56a/11, 56a/12, 56a/2, 56b/5, 56b/7, 60b/10, 64b/12, 70b/9, 73b/9, 74a/1, 74b/2, 76b/11, 81b/10, 84a/1, 85a/11, 86a/11, 88b/2, 89a/5, 96a/4, 99a/12, 99a/4	i.+ sine 26a/6
i.- erler 116a/3	içün İçin. -4-
i.- icek 55b/7	i. 115a/11, 24a/3, 89b/6
i.- me 121b/11, 122b/3	i.+ dür 58a/4
i.- megil 122b/5	içür- İçirmek. -107-
i.- megile 53a/6, 55b/4	i.- dükten 50a/2
i.- mek 121b/6, 42b/11, 42b/12	i.- e 47a/12
i.- mekden 36b/1, 121b/3	i.- eler 10b/1, 11b/12, 14b/12, 15a/1, 15a/2, 15a/7, 15a/8, 19b/8, 19b/9, 20b/3, 22b/2, 23a/11, 34a/13, 41a/2, 44b/3, 44b/5, 45a/1, 45a/12, 45a/6, 45a/7, 46b/5, 47a/4, 47a/5, 47b/8, 48a/7, 48a/8, 50a/10, 50a/9, 50b/4, 55b/10, 55b/7, 55b/9, 56a/2, 56a/3, 56a/5, 56b/5, 58a/11, 58a/3, 58a/6, 58a/9, 58b/10, 58b/2, 59a/11, 59b/1, 59b/9, 60a/13, 60b/11, 62b/10, 62b/9, 63a/12, 63b/2, 65b/2, 71b/11, 71b/12, 72b/10, 72b/9, 73a/10, 73b/3, 73b/4, 74a/5, 74b/7, 75a/12, 75a/13, 75a/6, 75b/8, 75b/9, 76b/1, 76b/2, 82b/1, 87a/6, 88a/12, 88a/13, 88a/3, 89a/4, 89b/4, 91a/3, 92a/9, 92b/10, 93a/6, 93a/9, 95b/5, 96a/3, 96a/5, 96b/2, 96b/3, 96b/4, 97a/6, 97b/10, 97b/11, 97b/13, 98a/2
i.- meyeler 62a/9	i.- üp 54a/3, 87a/11
i.- seler 104a/12	

idrār <Ar. Böbreklerde kandan süzülerek idrar yolları aracılığıyla dışarıya atılan sıvı, sidik, küçük abdest, hacet. -5-
 i. 106a/6, 98b/10, 74b/1
 bevl-i i. 104b/10
 hayz-ı i. 52a/13
idügi Olduğu. -1-
 i. 9a/13
ifrāṭ <Ar. Aşırılık. -7-
 i. 17b/13, 36b/3, 48b/11, 55a/8, 61b/11, 88a/11
 i.-ı harāret-i kelbdendür 72b/7
ifrāz <Ar. Salgı. -1-
 i.-ı uykuya 16b/4
ifsād <Ar. Fesâda uğratma, uğratılma, bozma. -1-
 a.-ı kaşabe-i riyyede 42a/9
igne İgne. -3-
 i. 67b/10, 93b/12, 93b/2
ignele- İgnelemek. -1-
 i.- yeler 94b/3
ignig Bağırsak bozukluğu, ishal. -2-
 i.+ e 111b/2, 112a/12
ihsās <Ar. Sezdirmek, hissettirmek. -1-
 i. eylemek 11b/8
ihtibās <Ar. Tutulma, tutukluk. -1-
 i.-ı tamsı 7a/13
ihtibāsü'l-bevl <Ar. Sidik tutulması. -3-
 i. 75a/10
 i.+ i 6b/6, 75a/9
ihtibāsü't-tams <Ar. Hayzkanıtutulması. -2-

i. 83a/5
 i.+ ı 83a/4
ihtikān <Ar. Kan toplanması. Şırınga kullanma -1-
 i. 29b/5
ihtilāc <Ar. Çarpıntı, çarpma. Etler gevşeyip büzülme. Havale nöbeti. -8-
 i. 22b/13, 40b/1, 4a/3
 i.-ı ma'de 58b/3
 i.-ı ma'deyi 58b/3, 5a/8
 i.+ ı 22b/12, 2b/4
ihtilācū's-sefe <Ar. Dudak seğirmesi. -3-
 i. 33b/5
 i.+ yı 33b/5, 3b/1
ihtilāk <Ar. Kokma, kokulu olma. -2-
 i.+ a 102b/2, 103a/13
ihtilām <Ar. Cinsel düş görme, düşte boşalma. -3-
 i. 78a/6
 i.+ ı 6b/12, 78a/6
ihtilāt <Ar. Karışmak. -1-
 i.-ı 'akıl 14b/7
ihtināk <Ar. Boğulma. -2-
 i. 38b/6
 i.-ı rūḥdan 50a/11
ihtinākū'r-rahm <Ar. Rahim boğulması. -3-
 i. 84b/1
 i.+ i 7b/4, 84b/1
ihtirāk <Ar. Yanmak, tutuşmak. -1-
 i.+ ından 90b/4
ihtivād <Ar. (ihtivā') İçine alma, içinde

bulundurma. -2-

i.-ı ruṭūbet-i ‘alā’ü'l-ḳalbi 51a/11,
51a/12

ihṭiyāc <Ar. İhityaç, zaruret, gereklilik. -1-
i. /10

ihṭiyārsuz <Ar. Düşünmeden,
istemeksizin, elinde olmayarak. -1-
i. 78a/2

iki İki. -86-

i. 100a/12, 100a/13, 100a/2,
100a/6, 100b/10, 100b/5, 101a/11, 101b/1,
102a/1, 102a/4, 102b/8, 103a/5, 103b/11,
104a/10, 104a/11, 105a/8, 105b/1, 106a/1,
106b/10, 106b/3, 106b/7, 106b/8, 107a/5,
107a/7, 108a/2, 108a/3, 109a/9, 109b/3,
109b/8, 110a/11, 110b/12, 111a/7, 112a/1,
112a/2, 112a/5, 113b/8, 114b/8, 116a/10,
116b/9, 121b/9, 122a/12, 122a/4, 13b/6,
14a/11, 20b/9, 21a/4, 21b/1, 26a/7,
41b/11, 42a/3, 43b/5, 44a/8, 48b/1, 48b/4,
48b/6, 50a/1, 56b/9, 57a/11, 68a/4, 68b/2,
6b/8, 75b/5, 76b/2, 78a/9, 79b/3, 7a/9,
7b/13, 80b/13, 81a/13, 81b/8, 86a/1,
87a/13, 89b/5, 91a/6, 96a/1, 96b/4, 96b/9,
99b/8

i.+ si 44a/7, 90b/1

iki kardaş kanı Demü'l-aḥaveyn (*Calamus
draco*). -2-

i.+ ı 36a/7

i.+ dur 119a/12

ikinci İkinci. -7-

i. 7b/13, 9a/6, 11a/4, 121b/1,
1b/12, 2a/8, 68b/1, 96a/12

ikindü Öğle ile akşam arasındaki zaman
dilimi, ikindi. -1-

i.+ yin 13a/2

ikişer İkişer. -8-

i. 101b/3, 106a/7, 109b/1, 110a/3,
110b/5, 113a/10, 113a/5, 72a/13

iki yüz altıncı İki yüz altıncı. -2-

i. 6b/5, 75a/4

iki yüz altmış altıncı iki yüz altmış altıncı.
-2-

i. 8a/2, 90a/2

iki yüz altmış beşinci iki yüz altmış
beşinci. -2-

i. 89b/9, 8a/2

iki yüz altmış birinci iki yüz altmış birinci.
-2-

i. 7b/12, 88b/8

iki yüz altmış dördüncü iki yüz altmış
dördüncü. -2-

i. 89b/1, 8a/1

iki yüz altmışıncı iki yüz altmışıncı. -2-

i. 7b/12, 88b/2

iki yüz altmış ikinci iki yüz altmış
ikinci. -1-

i. 89a/7

iki yüz altmış sekizinci iki yüz altmış
sekizinci. -1-

i. 8a/3

iki yüz altmış tokuzuncu iki yüz altmış

dokuzuncu. -2-

i. 8a/4, 90a/13

iki yüz altmış üçüncü iki yüz altmış üçüncü. -1-

i. 89a/9

iki yüz altmış yedinci iki yüz altmış yedinci. -2-

i. 8a/3, 90a/6

iki yüz beşinci iki yüz beşinci. -2-

i. 6b/4, 74b/8

iki yüz birinci iki yüz birinci. -2-

i. 6b/2, 73b/6

iki yüz dördüncü iki yüz dördüncü. -2-

i. 6b/3, 74a/7

iki yüz elli altıncı iki yüz elli altıncı. -2-

i. 7b/9, 87b/4

iki yüz elli beşinci iki yüz elli beşinci. -2-

i. 7b/9, 86b/1

iki yüz elli birinci iki yüz elli birinci. -2-

i. 7b/6, 85b/1

iki yüz elli dördüncü iki yüz elli dördüncü. -2-

i. 7b/8, 86a/11

iki yüz elli ikinci iki yüz elli ikinci. -2-

i. 7b/7, 85b/7

iki yüz elliinci iki yüz elliinci. -2-

i. 7b/6, 85a/12

iki yüz elli sekizinci iki yüz elli sekizinci. -2-

i. 7b/10, 87b/13

iki yüz elli toktuzuncu iki yüz elli dokuzuncu. -2-

i. 7b/11, 88a/5

iki yüz elli üçüncü iki yüz elli üçüncü. -2-

i. 7b/7, 86a/3

iki yüz elli yedinci iki yüz elli yedinci. -2-

i. 7b/10, 87b/9

iki yüz ikinci iki yüz ikinci. -2-

i. 6b/2, 73b/11

iki yüz kırk altıncı iki yüz kırk altıncı. -2-

i. 7b/3, 84b/1

iki yüz kırk beşinci iki yüz kırk beşinci. -2-

i. 7b/3, 84a/2

iki yüz kırk birinci iki yüz kırk birinci. -2-

i. 7b/1, 83a/11

iki yüz kırk dördüncü iki yüz kırk dördüncü. -2-

i. 7b/2, 83b/11

iki yüz kırkıncı iki yüz kırkıncı. -2-

i. 7a/13, 83a/4

iki yüz kırk ikinci iki yüz kırk ikinci. -2-

i. 7b/1, 83b/1

iki yüz kırk sekizinci iki yüz kırk sekizinci. -2-

i. 7b/5, 85a/3

iki yüz kırk toktuzuncu iki yüz kırk dokuzuncu. -2-

i. 7b/5, 85a/6

iki yüz kırk üçüncü iki yüz kırk üçüncü. -2-

i. 7b/2, 83b/7

iki yüz kırk yedinci iki yüz kırk yedinci. -2-

i. 7b/4, 84b/13

iki yüz onaltıncı iki yüz on altıncı. -2-

i. 6b/11, 77b/12	i. 7a/8, 80b/6
iki yüz on beşinci iki yüz on beşinci. -2-	iki yüz otuz sekizinci iki yüz otuz sekizinci. -2-
i. 6b/10, 77b/8	i. 7a/12, 82b/9
iki yüz on birinci iki yüz on birinci. -2-	iki yüz otuz toktuzuncu iki yüz otuz dokuzuncu. -2-
i. 6b/7, 76a/7	i. 7a/12, 82b/12
iki yüz on dördüncü iki yüz on dördüncü. -2-	iki yüz otuzuncu iki yüz otuzuncu. -2-
i. 6b/9, 77a/13	i. 7a/6, 80a/11
iki yüz on ikinci iki yüz on ikinci. -1-	iki yüz otuz üçüncü iki yüz otuz üçüncü. -2-
i. 76a/12	i. 7a/8, 81b/4
iki yüz on sekizinci iki yüz on sekizinci. -1-	iki yüz otuz yedinci iki yüz otuz yedinci. -2-
i. 6b/12	i. 7a/11, 82b/6
iki yüz on toktuzuncu iki yüz on dokuzuncu. -2-	iki yüz sekizinci iki yüz otuz sekizinci. -2-
i. 6b/12, 78a/11	i. 6b/6, 75a/13
iki yüz onuncu iki yüz onuncu. -2-	iki yüz seksen altıncı iki yüz seksen altıncı. -2-
i. 6b/7, 76a/2	i. 8b/1, 95b/2
iki yüz on üçüncü iki yüz on üçüncü. -2-	iki yüz seksen beşinci iki yüz seksen beşinci. -2-
i. 6b/9, 76b/2	i. 8b/1, 95a/12
iki yüz on yedinci iki yüz on yedinci. -2-	iki yüz seksen birinci iki yüz seksen birinci. -2-
i. 6b/11, 78a/6	i. 8a/11, 94b/9
iki yüz otuz altıncı iki yüz otuz altıncı. -2-	iki yüz seksen dördüncü iki yüz seksen dördüncü. -2-
i. 7a/10, 82b/1	i. 8a/13, 95a/9
iki yüz otuz beşinci iki yüz otuz beşinci. -2-	iki yüz seksen ikinci iki yüz seksen ikinci. -2-
i. 7a/10, 82a/9	i. 8a/12, 95a/2
iki yüz otuz birinci iki yüz otuz birinci. -2-	
i. 7a/7, 80b/1	
iki yüz otuz dördüncü iki yüz otuz dördüncü. -1-	
i. 81b/11	
iki yüz otuz ikinci iki yüz otuz ikinci. -2-	

iki yüz sekseninci iki yüz sekseninci. -2-

i. 8a/11, 94b/4

iki yüz seksen sekizinci iki yüz seksen sekizinci. -2-

i. 8b/2, 98a/4

iki yüz seksen tokuzuncu iki yüz seksen dokuzuncu. -2-

i. 8b/3, 98a/8

iki yüz seksen üçüncü iki yüz seksen üçüncü. -2-

i. 8a/12, 95a/4

iki yüz seksen yedinci iki yüz seksen yedinci. -2-

i. 8b/2, 95b/8

iki yüz toksan altıncı İki yüz doksan altıncı. -2-

i. 101b/5, 8b/8

iki yüz toksan beşinci iki yüz doksan beşinci. -2-

i. 8b/7, 99a/13

iki yüz toksan birinci iki yüz doksan birinci. -2-

i. 8b/4, 98b/4

iki yüz toksan dördüncü iki yüz doksan dördüncü. -2-

i. 8b/7, 99a/7

iki yüz toksanıncı iki yüz doksanıncı. -2-

i. 8b/4, 98a/13

iki yüz toksan ikinci iki yüz doksan ikinci. -2-

i. 8b/5, 98b/8

iki yüz toksan sekizinci iki yüz doksan sekizinci. -2-

i. 105b/4, 8b/10

iki yüz toksan tokuzuncu iki yüz doksan dokuzuncu. -2-

i. 106a/11, 8b/10

iki yüz toksan üçüncü iki yüz doksan üçüncü. -2-

i. 8b/6, 98b/13

iki yüz toksan yedinci iki yüz doksan yedinci. -2-

i. 104b/1, 8b/9

iki yüz tokuzuncu iki yüz dokuzuncu. -1-

i. 6b/6

iki yüz üçüncü iki yüz üçüncü. -2-

i. 6b/3, 74a/2

iki yüzüncü iki yüzüncü. -2-

i. 6b/1, 73a/12

iki yüz yedinci iki yüz yedinci. -2-

i. 6b/5, 75a/9

iki yüz yetmiş iki yüz yetmiş. -1-

i. 91b/8

iki yüz yetmiş altıncı iki yüz yetmiş altıncı. -2-

i. 8a/8, 93a/12

iki yüz yetmiş beşinci iki yüz yetmiş beşinci. -2-

i. 8a/8, 93a/1

iki yüz yetmiş birinci iki yüz yetmiş birinci. -1-

i. 8a/5

iki yüz yetmiş dördüncü iki yüz yetmiş dördüncü. -2-

i. 8a/7, 92b/7

iki yüz yetmiş ikinci iki yüz yetmiş ikinci. -2-

i. 8a/6, 92a/4

iki yüz yetmişinci iki yüz yetmişinci. -2-

i. 8a/5, 91a/8

iki yüz yetmiş sekizinci iki yüz yetmiş sekizinci. -2-

i. 8a/9, 94a/3

iki yüz yetmiş tokuzuncu iki yüz yetmiş dokuzuncu. -2-

i. 8a/10, 94a/9

iki yüz yetmiş üçüncü iki yüz yetmiş üçüncü. -2-

i. 8a/7, 92a/13

iki yüz yetmiş yedinci iki yüz yetmiş yedinci. -2-

i. 8a/9, 93b/9

iki yüz yigirmi altıncı iki yüz yirmi altıncı. -2-

i. 79b/10, 7a/4

iki yüz yigirmi beşinci iki yüz yirmi beşinci. -2-

i. 79b/6, 7a/3

iki yüz yigirmi birinci iki yüz yirmi birinci. -2-

i. 79a/2, 7a/1

iki yüz yigirmi dördüncü iki yüz yigirmi dördüncü. -1-

i. 7a/2

iki yüz yigirmi ikinci iki yüz yirmi ikinci. -2-

i. 79a/6, 7a/1

iki yüz yigirminci iki yüz yirminci. -2-

i. 6b/13, 78b/2

iki yüz yigirmi sekizinci iki yüz yirmi sekizinci. -2-

i. 7a/5, 80a/5

iki yüz yigirmi tokuzuncu iki yüz yirmi dokuzuncu. -2-

i. 7a/6, 80a/8

iki yüz yigirmi üçüncü iki yüz yirmi üçüncü. -2-

i. 79b/1, 7a/2

iki yüz yigirmi yedinci iki yüz yigirmi yedinci. -2-

i. 7a/4, 80a/2

iklîl <Ar. Taç. Taca benzer bitkilerde taca benzer bazı şeyler için kullanılan tabir.

-3-

e. 78b/11, 78b/8, 80b/10

iklîlû'l-melik <Ar. Oğulotu, melisa, kovan otu, tatramba, koçboynuzu (*Melissa officinalis*). -9-

e. 13a/10, 42a/2, 49a/8, 71b/13, 71b/4, 79b/6, 86b/10, 87a/6, 101a/11, 117b/5

îkrâṭ <Ar. Hipokrat. -1-

İ.-1 fâşılı 48b/13

il Memleket, ülke, yurt, diyar, iklim,

vilayet. -1-

i.+ de 89a/2

‘ilāc <Ar. İlaç, deva. -538-

‘i. 11b/10, 12b/7, 13a/8, 14a/4, 16b/10, 16b/8, 18b/3, 19a/12, 20a/1, 20a/12, 20b/7, 20b/9, 21b/11, 24b/1, 26a/10, 26a/8, 30a/2, 30b/3, 32b/13, 33b/3, 40b/4, 45b/12, 52a/8, 52b/9, 53a/2, 53a/7, 59b/3, 59b/4, 60a/4, 64a/5, 65a/4, 66a/9, 73a/6, 73b/9, 76a/10, 81a/7, 85a/9, 87b/13, 89a/13, 47a/13, 81a/9, 81b/4, 22b/12, 82a/1, 32a/7

‘i.-i fālicdür 70a/2

‘i.+ dur 12b/10, 22b/6, 69b/5

‘i.+ ı 11a/7, 12a/13, 12a/5, 12b/9, 13a/5, 13b/1, 13b/13, 14b/10, 14b/13, 15a/10, 15a/6, 15b/10, 15b/13, 15b/2, 15b/8, 16a/13, 16a/3, 16a/5, 16a/6, 16a/7, 16b/2, 17a/2, 17a/4, 17a/6, 17a/7, 17a/9, 17b/1, 17b/4, 17b/9, 18a/1, 18a/5, 18a/8, 18b/11, 18b/6, 18b/9, 19a/10, 19a/2, 19a/5, 19a/8, 19b/6, 20a/4, 20b/12, 21a/1, 21a/10, 21a/7, 21b/2, 21b/4, 21b/7, 22a/10, 22a/12, 22a/13, 22a/8, 22b/2, 22b/5, 22b/9, 23a/1, 23a/10, 23a/6, 23b/11, 23b/4, 24a/1, 24a/11, 24a/4, 24a/5, 24a/7, 24b/12, 24b/3, 24b/7, 25a/10, 25a/4, 25a/8, 25b/10, 25b/3, 25b/5, 26a/13, 26a/4, 26b/12, 27a/12, 27a/4, 27a/7, 27b/1, 27b/11, 27b/3, 27b/7, 28a/4, 28a/8, 28b/10, 28b/4, 28b/8, 29a/10,

29a/2, 29a/4, 29b/1, 29b/11, 29b/13, 29b/6, 2a/8, 30a/4, 30a/9, 30b/12, 30b/2, 30b/4, 30b/6, 30b/9, 31a/4, 31b/12, 31b/3, 31b/7, 32a/10, 32a/13, 32a/3, 32b/1, 32b/11, 32b/5, 33a/11, 33a/4, 33a/6, 33a/9, 33b/11, 33b/7, 34a/1, 34a/13, 34a/4, 34a/9, 34b/13, 34b/4, 35a/10, 35a/3, 35b/13, 35b/4, 36a/11, 36a/2, 36a/5, 37a/1, 37a/12, 37a/6, 37a/8, 37b/12, 37b/9, 38a/1, 38a/13, 38a/3, 38a/9, 38b/1, 38b/7, 39a/10, 39a/13, 39a/5, 39b/11, 39b/3, 39b/7, 40a/12, 40a/7, 40b/13, 40b/2, 41a/13, 41a/5, 41a/9, 41b/12, 41b/6, 42a/5, 43a/10, 43b/10, 44a/1, 44a/11, 44a/13, 44a/3, 44a/5, 44a/7, 44a/8, 44b/5, 44b/9, 45a/1, 45a/11, 45a/5, 45b/12, 45b/3, 45b/7, 46a/10, 46a/6, 46b/11, 46b/4, 46b/9, 47a/10, 47a/3, 47b/11, 47b/5, 48a/11, 48a/3, 48a/7, 48b/3, 48b/9, 49a/1, 49a/12, 49a/6, 49b/13, 49b/2, 49b/8, 50a/3, 50a/5, 50a/6, 50a/9, 50b/1, 50b/9, 51a/6, 51a/9, 51b/1, 52a/12, 53a/10, 53a/13, 53b/3, 54a/3, 54a/6, 54b/2, 54b/7, 55a/12, 55a/2, 55a/5, 55b/4, 55b/7, 55b/9, 56a/1, 56a/11, 56a/5, 56b/11, 56b/4, 57a/12, 57a/2, 57a/4, 57a/9, 57b/5, 57b/9, 58a/1, 58a/11, 58a/13, 58a/5, 58a/7, 58a/8, 58b/12, 58b/4, 58b/5, 58b/8, 59a/1, 59a/10, 59a/13, 59a/5, 59a/8, 59b/12, 59b/7, 60a/1, 60a/12, 60b/13, 60b/8, 61a/6, 61a/9, 61b/2, 61b/7, 62a/3, 62b/2, 62b/8, 63a/10, 63a/2, 63a/8, 63b/1,

63b/10, 63b/12, 63b/7, 64a/1, 64a/13, 64a/9, 64b/3, 65a/3, 65a/6, 65a/9, 65b/1, 65b/11, 65b/8, 66b/12, 66b/6, 66b/9, 67a/11, 67a/6, 67b/3, 67b/4, 67b/5, 68a/12, 68a/7, 68b/6, 69a/10, 69a/3, 69b/11, 69b/2, 69b/7, 70a/10, 70a/13, 70a/5, 70b/2, 70b/6, 71a/1, 71a/12, 71a/7, 71b/11, 71b/4, 72a/11, 72a/5, 72b/4, 72b/9, 73a/2, 73a/9, 73b/13, 73b/2, 74a/13, 74a/4, 74b/13, 75a/10, 75a/5, 75b/12, 75b/3, 75b/8, 76a/11, 76a/13, 76a/4, 76b/10, 76b/6, 77a/1, 77a/10, 77a/12, 77a/3, 77a/5, 77a/7, 77b/11, 77b/6, 78a/10, 78a/13, 78a/4, 78a/7, 78b/11, 78b/13, 78b/5, 79a/11, 79a/12, 79a/4, 79a/9, 79b/12, 79b/2, 79b/5, 79b/8, 80a/12, 80a/4, 80a/6, 80a/9, 80b/13, 80b/4, 80b/8, 81a/4, 81b/9, 82a/1, 82a/10, 82a/8, 82b/4, 82b/7, 83a/13, 83a/7, 83b/13, 83b/3, 84a/11, 84a/6, 84b/6, 85a/13, 85a/2, 85a/5, 85b/10, 85b/13, 85b/5, 86a/10, 86a/13, 86a/6, 86b/13, 86b/6, 87a/11, 87a/5, 87b/11, 87b/2, 87b/6, 88a/11, 88a/3, 88a/7, 88b/11, 88b/5, 89a/8, 89a/9, 89b/13, 89b/3, 90a/9, 91a/1, 91a/11, 91b/4, 92a/1, 92a/9, 92b/9, 93a/5, 93b/12, 93b/3, 94a/11, 94a/6, 94b/12, 94b/6, 95a/10, 95a/4, 95b/1, 95b/13, 95b/4, 96a/11, 97a/3, 97b/6, 98a/11, 98a/6, 98b/6, 23b/7, 31a/10, 36b/3, 38b/13, 49b/5, 52b/4, 70a/2, 77b/3, 92b/2, 90a/4, 81b/9,	16b/6, 51b/8, 54a/12, 60a/8, 83a/1, 48b/9 tedbîr-i 'i.+ ı 9a/8 'i.+ ıdur 13a/5, 13a/8, 16a/5, 16a/6, 21a/7, 22a/13, 30b/4, 38a/13, 40b/3, 44a/1, 44a/7, 46b/11, 57a/2, 76a/11, 77a/12, 77a/5, 86a/13, 22b/7, 33b/11, 59a/5, 49a/1 'i.+ ıla 38a/6 'i.+ m 14a/8, 30b/10, 37b/4, 48b/4, 51b/13, 53b/10, 56b/12, 57b/7, 69b/5, 87b/1, 87b/13, 48a/11 'i.+ ina 27b/8, 40b/9, 49a/2 'i.+ nda 45b/9 'i.+ ıyla 83a/13 'i.+ ları 15b/8, 1b/9, 26b/7, 52a/5, 68b/12 'i.+ larından 21b/11 'i.+ uñ 10b/6 ilāvus <Gr. Bir tür kulunç adı. -3- İ. 67b/1 İ.+ ı 5b/13, 67b/1 ile İle. -362- i. 100a/13, 101a/8, 102b/12, 105b/10, 106a/10, 106a/3, 107b/8, 108a/4, 10a/13, 10a/9, 10b/3, 10b/5, 10b/6, 110a/3, 111b/1, 112b/2, 113b/13, 113b/8, 114a/10, 116a/10, 116a/13, 116a/2, 116b/1, 116b/2, 11a/11, 11b/10, 11b/11, 11b/12, 122a/7, 122b/7, 123a/6, 123a/9, 12a/8, 12a/9, 13b/8, 14a/5, 15a/11, 15a/13, 15a/7, 16a/9, 16b/9, 17a/12, 17a/3, 17a/6, 17b/1, 17b/10, 17b/2, 17b/3, 17b/5,

18a/10, 18a/12, 18a/3, 18b/10, 18b/6, 19a/3, 19b/1, 19b/10, 19b/9, 1b/9, 21a/11, 21a/8, 22a/1, 22a/12, 22a/2, 22b/11, 23a/11, 23b/12, 23b/8, 24a/2, 24a/3, 24a/7, 24a/9, 24b/8, 25a/10, 25a/2, 25a/5, 25b/10, 25b/4, 27b/4, 28a/4, 28b/5, 29a/4, 29b/11, 29b/3, 30a/1, 30a/10, 30a/11, 30a/13, 30a/2, 30a/3, 30a/5, 30a/6, 30b/6, 31a/1, 31a/2, 31a/5, 31a/7, 31b/12, 31b/7, 31b/8, 31b/9, 32a/10, 32a/13, 32a/4, 32b/11, 32b/12, 32b/2, 32b/7, 33a/2, 33b/4, 34a/10, 34a/11, 34a/5, 34b/10, 34b/13, 34b/3, 34b/9, 35a/1, 35a/11, 35b/13, 36a/1, 36a/10, 36a/11, 36a/12, 36a/7, 36b/11, 36b/4, 36b/6, 37a/10, 37a/6, 37a/7, 37a/9, 37b/10, 37b/12, 38a/2, 38a/4, 38a/5, 38b/10, 38b/3, 38b/8, 39a/1, 39b/12, 39b/13, 39b/4, 40a/1, 40a/12, 40a/13, 40a/2, 40a/3, 40a/8, 40b/10, 40b/13, 40b/5, 40b/8, 41a/5, 41a/9, 43b/10, 44a/4, 44b/10, 44b/9, 45a/7, 45b/12, 45b/6, 46a/7, 46b/5, 46b/6, 47b/12, 47b/7, 47b/8, 47b/9, 48a/4, 48a/5, 49b/6, 50a/7, 50a/8, 52a/13, 52b/1, 53a/6, 53a/7, 53b/3, 54b/8, 54b/9, 55a/3, 55a/6, 55a/7, 55b/12, 55b/4, 56a/11, 56a/3, 56b/10, 56b/4, 57a/1, 57a/12, 57a/5, 57b/6, 58a/2, 58a/5, 58b/1, 58b/13, 59b/12, 59b/3, 60a/5, 61a/1, 61b/13, 62a/13, 62b/10, 62b/3, 62b/9, 63a/10, 63a/12, 63b/10, 63b/2, 64a/1, 64a/10,	64a/6, 64b/11, 64b/12, 64b/5, 64b/6, 65a/4, 65b/1, 65b/2, 65b/3, 65b/7, 65b/9, 66a/8, 66b/13, 66b/4, 67a/7, 67b/9, 68a/1, 68a/8, 68a/9, 68b/6, 69a/10, 69a/5, 70b/6, 71a/7, 71a/8, 71b/1, 72a/9, 72b/5, 73a/10, 73a/11, 73a/3, 73a/4, 73a/5, 73a/9, 73b/5, 74a/12, 74b/2, 77a/8, 77b/3, 79a/1, 79a/13, 79a/5, 79b/13, 80a/10, 80a/7, 80a/9, 80b/11, 81a/12, 81a/2, 82a/13, 82a/5, 82b/5, 84a/8, 84b/5, 86a/1, 86a/2, 86a/3, 86a/7, 86a/8, 86b/13, 87a/6, 88a/7, 88a/9, 88b/10, 88b/6, 89a/13, 89a/6, 89b/7, 90a/12, 90a/9, 91a/11, 91b/3, 92a/11, 92b/10, 92b/9, 93a/6, 93a/8, 93b/13, 94a/12, 95b/13, 96a/5, 96b/6, 97a/10, 97a/12, 97a/2, 97a/4, 97a/7, 97a/8, 97a/9, 97b/11, 97b/7, 98a/1, 98a/12, 98a/3, 98a/5, 98a/8, 98b/2, 99b/8, 9a/8, 91a/2, 96b/4, 85a/8, 47b/9, 14a/13, 25b/10, 57b/10, 76a/6 ilet- İletmek, ulaştırmak. -3- i.- eler 17b/11, 26b/1, 39a/11, 44b/11 ‘ilel <Ar. Hastalık. -1- ‘i.-i şafrāviye 107b/10 ilen İle, birlikte, -leyin, -le, -likle. -2- i. 25a/12, 26b/13 ilik İlik, kemik iliği. -9- i. 112b/2 i.+ i 82b/5, 84a/12 i.+ in 32b/6

i.+ ler 79a/1, 80a/9, 83b/10, 87a/12, 98b/7	i.+ sı 23a/6
ilk İlk, birinci. -1-	i.+ yı 22b/6, 22b/7
i. 122a/4	in- İnmek. -14-
illā <Ar. Olmadığı suretle, mutlaka, illa, meğer, aksi halde, ne olursa olsun, ancak.	i.- e 53b/8, 68a/12, 68b/3
-1-	i.- en 20a/10, 42a/12, 44b/3
i. 40a/8	i.- er 23a/4, 28a/8, 40b/12, 42a/11, 85a/9, 87b/11
'illet <Ar. Hastalık. -12-	i.- mekten 22a/6
'i. 40a/7, 44b/5, 50b/8, 51a/3, 57a/5, 72a/6	i.- miş 42a/13
'i.+ dür 42a/8	ince İnce. -6-
'i.+ i 59b/2	i. 43b/9, 46a/9, 47a/9, 66a/7, 91b/11
'i+ e 84b/11	incel- İncelmek. -2-
'i.+ ise 49b/13	i.- e 90b/9
'i.+ leri 49b/13	i.- ür 77a/12
'i.+ lerine 102b/13, 106a/13	incik İncik kemiği, dizkapağı ile ayak bileği arasında kalan kemik. -15-
'imāye (?) -1-	i. 85b/12
'i. 105a/5	i.+ i 32b/6, 82b/5
imdi Şimdi. -6-	i.+ inden 15b/2, 18b/3
i. 1b/10, 9a/11, 42b/1, 94b/12, 9a/12, 9a/13	i.+ den 15b/13, 19a/8, 20a/1, 38b/2, 83a/8, 88b/5
imren- İstek duymak, imrenme. -1-	i.+ leri 84a/10, 84b/2
i.- megile 52b/9	i.+ lerin 24b/3, 84b/8
imtilā 1. Dolgunluk. 2. Kan toplanması, kan durması. -9-	incin- İncinmek. -8-
i. 21a/6	i.- e 14a/3, 15a/5, 34a/13, 48a/10, 59a/13, 61a/8, 64b/2
i.-ı dem-i şafrāviden 44b/11	i.- meye 40a/7
i.-ı demden 61b/6	incingen İncinen. -1-
i.+ dan 25b/8	i. 49b/8
teşennüc-i i.+ dan 30b/4, 33b/10	incîr bkz. encîr. -13-

i. 101b/1, 101b/8, 108a/8, 109a/6, 43a/12, 45a/6, 52b/10, 64b/6, 83b/13, 89b/5, 93a/8	inşā'allahu bkz. inşāallah. -15-
şarāb-ı i. 104a/1	i. 70a/8, 71b/2, 74a/7, 75a/9, 81b/4, 84b/12, 90a/12, 92b/6, 93a/12, 94a/3, 94b/9, 98a/13, 98a/8, 98b/8, 99a/13
ṭīn-ı i.+ dūr 118a/12	inṭibākū'l-meri <Ar. Boğaz tıkanması. -3-
indūr- İndirmek. -4-	i. 40a/5
i.- eler 112a/3	i.+ yi 4a/2, 40a/5
i.- esin 107b/5	intişāb <Ar. Yüксеğe kaldırma. -6-
i.- üp 109b/3	i.-ı nefese 110b/9
i.- ür 112a/4	i.-ı nefes 43b/13
iñen Çok, pek, daha çok, gayet, ziyade. -5-	i.+ a 101b/7, 108a/6, 110b/13
i. 112a/10, 44a/12, 46b/8, 59a/8, 96a/11	i.+ ı 4a/8
infiçārū'd-dem <Ar. Kan akışı. -2-	intişābū'n-nefes <Ar. Yatinca gelen nefes darlığı. -2-
i. 2b/8, 25b/7	i. 44a/9
infitāh <Ar. Safra, meni gibi sıvıların boşanması, akması. -2-	i.+ i 44a/9
i.-ı 'urūḳdan 28b/8, 66a/4	intişār <Ar. Yayılma, dağılma. -1-
inkār <Ar. Kabul etmeme, red. -1-	i.+ ından 90b/2
e. 56a/9	inzāl <Ar. Uykuda düş azması, meni boşalması. -1-
inkılā'ū'l-ūzn <Ar. Kulak kopması. -3-	i. 78a/12
i. 26a/11	ip İp. -1-
i.+ i 2b/9, 26a/11	i. 40a/2
inkıyād <Ar. Boyun eğme, kendini teslim etme. -1-	irādetsüz <Ar. + Tr. İradesiz, isteksiz. -2-
i.-ı 'urūḳdan 25b/9	i. 70a/2, 76a/3
inkisārū'l-ūzn <Ar. Kulak kanaması. -3-	iri İri, sert, kalın. -7-
i. 26a/3	i. 48a/2, 59b/7, 93a/5, 9b/6, 100b/10, 111b/8
i.+ i 26a/2, 2b/8	i.+ ce 111b/1
inşā'allah <Ar. İnşallah. -4-	irilik İrilik, sertlik. -1-
i. 100b/11, 105b/3, 91a/7, 92a/12	i. 41a/8

irin İrinli. -22-

i. 24b/12, 26b/11, 47a/1, 47a/10, 56b/10, 56b/2, 56b/3, 59a/13, 64b/11, 66a/3, 69a/13, 72a/9, 72b/3, 73a/8, 82a/13, 86b/4, 89b/12

i.+ e 108a/7, 47a/7

i.+ i 89a/6, 92a/1

i.+ in 47a/12

irinlen- İrinlenmek. -4-

i.- e 26a/8

i.- mege 64b/9

i.- ür 56b/1, 64b/10

irinli İrinli. -1-

i. 61b/5

irinlüce İrinli şekilde. -1-

i. 98a/10

irsā <Far. Mavi zambak kökü (*Iris lurida*).

-8-

i. 101b/12, 108a/11, 117a/7, 36a/7, 41a/10, 90a/11, 94b/1

irtifā'ü'l-ḥuşşeteyn <Ar. Hayaların yukarı kalkması. -3-

i. 79b/4

i.+ i 7a/3, 79b/3

irüş- Erişmek, yetişmek. -1-

i.- mekden 26a/13

ise İse. -20-

i. 122a/8, 25b/8, 28a/5, 29b/1, 29b/2, 30b/10, 38a/13, 48b/3, 51b/7, 61a/2, 69a/5, 70a/13, 75a/12, 77b/6, 79b/8, 98a/6, 87b/1, 48a/12, 52a/5

isfidāc <Far. 1. Daha çok boyacılıkta kullanılan zehirli, bazik kurşun karbonat.

2. Helyun, kuşkonmaz bitkisi, tilki kuyruğu (*Asparagus officinalis*).

-13-

i. 112b/12, 114b/6, 27a/1, 28a/10, 42a/6, 69b/12, 70a/6, 98b/3

merhem-i i. 114b/3, 27b/13, 34a/5, 69b/11, 69b/8

isfidāc bkz. isfidāc. -1-

i. 85a/2

isfidbāc Üstübeç. bkz. isfidāc. -2-

i. 43a/4, 55a/6

isfihānī <Far. İsfahan şehrine ait. -1-

kühl-i i.+ dür 117b/6

ishāl <Ar. Hafifleme, azalma, sehl olma, ishal. -126-

i. 15b/10, 16a/3, 17b/10, 21a/10, 33a/12, 39a/5, 43b/11, 50a/7, 53a/7, 56b/10, 56b/4, 57b/6, 58a/10, 58b/13, 61b/4, 62b/2, 65a/3, 65b/8, 77b/3, 80b/13, 83b/9, 91a/11, 101a/2, 101a/9, 112b/8, 116a/5, 35b/13, 122a/8, 12b/11, 12b/8, 13a/6, 13b/1, 60a/7, 53b/12, 59b/11, 59b/7, 22b/10, 26b/7, 53a/10, 55a/2, 14b/13, 15a/11, 15a/6, 18a/2, 18b/6, 20b/1, 23a/7, 23b/7, 24a/8, 26b/1, 28a/5, 30a/13, 31a/1, 31a/5, 31b/12, 32a/10, 32a/4, 32b/1, 32b/11, 32b/5, 33b/3, 34a/10, 34a/5, 36a/12, 36a/5, 37a/6, 38b/3, 38b/8, 43b/6, 44b/10, 46b/5, 51b/8, 52a/6,

54a/12, 54b/8, 59b/10, 60b/13, 61a/2, 62b/10, 63a/8, 63b/3, 64a/6, 64b/4, 72b/4, 82b/8, 85b/6, 86a/7, 86b/13, 87a/6, 88a/3, 88b/6, 90a/10, 92a/10, 92a/3, 93b/13, 93b/4, 94b/13, 94b/6, 95a/10, 95a/7, 96a/12, 98b/10	51b/2, 53a/13, 54a/3, 55a/3, 55a/6, 58a/1, 58a/5, 59b/12, 59b/2, 63a/3, 64a/1, 71a/7, 72a/5, 75b/12, 75b/4, 79a/12, 80b/9, 86b/1, 87a/10, 87a/13, 87a/4, 94b/8, 98b/12, 9b/13, 12a/12, 12b/6, 69b/7, 15b/12, 52a/5, 85b/10, 9b/9
i.-i balğam 83b/3, 98a/6	i.+ den 122a/5, 14a/3, 22a/11, 25a/9, 34a/13, 115a/12, 99b/10
i.-i deme 109b/5	i.+ ise 37a/3
i.-i şafrā 51a/6	i.+ yi 30a/8
i.-i şafrāvīye 111a/10, 111b/3	issilet- Isıtmak. -1-
i.-i sevdā 87a/11, 94a/6, 98b/6	i.- eler 103a/2
i.+ den 70b/5	issime Isınma. -1-
i.+ e 103a/5, 111a/10, 111b/2, 112a/12, 59a/7	i.+ si 45a/13
balğam-ı i. 74b/1	iste- İstemek. -2-
i.+ i 103a/9, 111b/9, 5b/10, 65b/12, 65b/13	i.- mese 17a/10
i.+ ile 16a/8	i.- r 57a/8
i.+ üñ 61b/8	istifrāğ <Ar. Kusma. -9-
iskīl <Gr. Adasoğanı (<i>Scilla maritima</i>). -1-	i. 77b/3
i. 117b/1	i.+ dan 12b/11
işmid <Ar. Sürme taşı, antimon. -1-	i.-ı beden 24b/7
i. 117b/6	i. ède 15a/10
issi Sıcak. -81-	i. èdeler 17b/9, 23a/6, 30a/5, 40a/8, 51b/1
i. 101a/1, 102b/10, 104b/3, 108b/2, 109a/8, 112a/7, 113a/13, 114b/5, 115a/1, 115a/11, 116b/11, 11a/7, 11b/9, 122b/1, 12a/3, 13a/9, 13b/6, 14a/12, 14b/5, 15b/7, 19b/7, 24b/1, 25a/10, 31b/7, 34b/3, 34b/8, 35b/7, 37a/1, 41b/6, 42a/3, 45a/5, 45a/7, 49a/7, 49b/2, 49b/3, 49b/4,	istiḥmām <Ar. Hamama girme, yıkanma. -1-
	i. 24a/4
	istiḥrāc <Ar. Bir şeyin içinden başka birşey çıkarma. -2-
	i. 1b/12, 9a/10
	istikā <Ar. Siroz hastalığı. -1-
	i.+ ya 42b/8

isti'māl <Ar. Kullanma. -9-	i.- yicek 121b/13
i. 112a/3, 115a/3, 115a/11, 17a/5, 33a/4, 35a/1, 96b/9, 14a/1, 22b/11	işit- İşitmek, duymak. -6-
istinşāk <Ar. Şiddetle koklamak, koklatmak. -1-	i.- e 50b/1, 62b/8
şarāb-ı i. 29a/2	i.- icek 14a/3
istirhā <Ar. Gevşeklik, gevşeme. -9-	i.- ür 50b/1
i. 20b/5, 20b/10	i.- mek 14b/7
i.-ı ma'deye 100b/7, 111b/9	i.- mese 50a/13
i.-ı şudakadan 22b/7	işle- İşlemek. Çalışmak, faaliyete geçmek, etki etmek, kullanmak. -1-
i.+ sından 43b/13	i.- miş 42b/5
i.+ yı 20b/5, 2b/1, 6a/5	işlet- Saplamak, derinliğine geçirmek. -1-
istirhā'ü's-şerc <Ar. Anüsün gevşemesi, dışarı çıkması. -2-	i.- eler 52b/11
i. 70a/1	iştihā <Ar. İştah, yemek yeme isteği. -8-
i.+ i 69b/13	i. 13b/12, 122a/13
istiskā <Ar. Siroz hastalığı. -10-	i.+ sı 53a/1, 56a/4, 9b/6, 55b/13, 63b/9
i. 62a/11, 62a/12	i.+ sından 54b/12
i.-ı lahmī 62b/12	iştihālī İştahlı. -1-
i.-ı zıkkī 62b/5	i. 60a/7
i.+ nuḡ 62a/1	it İt, köpek. -3-
i.+ ya 104a/7, 105a/4	i. 54b/11, 118a/9, 119a/6
i.+ yı 5b/3, 62a/11, 62a/13	it- İtmek. -1-
iş İş. -3-	i.- i 85a/8
i. 42b/5	it ağacı Beş parmak otu, hayıt (Vitex agnus castus). krş. pencengüşt -1-
i.+ e 109a/8	i.+ dur 118a/3
i.+ ler 85b/10	i'tidāl <Ar. Yumuşaklık, uygunluk. Vasat derecede olmak. -2-
işe- İşemek, idrarını yapmak. -7-	i.+ den 74a/8
i.- mege 109b/5, 76a/13, 76a/8	i.+ ıla 113b/3
i.- r 79b/5	i'tivādü'r-ruṭūbet "ihtivād-ı ruṭūbet-i
i.- ye 64b/10, 81b/1	

‘alā’ü’l-ḳalb” <Ar. Bir kalp hastalığı türü.

-1-

i.-i ‘alāyı 4b/5

it keseri İt kasarı (Bunium bulbocastanum). -1-

i.+ dür 117b/12

it üzümü İtüzümü (Solanum nigrum). -2-

i. 121a/5

i.+ dür 120a/11

‘ivācū’l-ḳaṣīb <Ar. Zeker eğrilmesi. -2-

‘i. 80a/9

‘i.+ i 80a/8

‘ivicācū’l-ḳaṣīr bkz. ‘ivācū’l-ḳaṣīb. -1-

‘i.+ i 7a/6

‘īzānū’l-lūk <Ar. Kızılcık ağacı zamlı. -1-

‘ī. 93a/9

J

jencār <Far. Tıpta kullanılan bir tür pas, bakır pası. -1-

j.+ ıla 69b/4

K

ḳab Kap. -4-

ḳ.+ a 105a/7, 81a/13

ḳ.+ da 103a/6, 104b/6

ḳab Kabuk. -7-

ḳ.+ ı 31a/5, 57b/9, 93a/8, 101a/3,

115b/7, 116b/12, 120b/1

ḳaba Büyük, iri, kaba. -2-

ḳ. 44b/12

ḳabak Kabak (*Cucurbita*). -23-

ḳ. 108b/3, 108b/8, 109a/4, 10a/10,

10a/7, 115b/6, 118b/8, 12a/10, 12a/11,

12b/3, 13b/10, 15a/2, 43a/1, 68a/11,

96b/12, 96b/2, 75b/10

ḳ.+ ı 109a/7

ḳ.+ ıla 43a/2, 67b/6, 75a/8

ḳ.+ dur 120b/2

ḳ.+ ları 15a/9

ḳabak göbegi Katran köpüğü. -1-

ḳ.+ dür 120a/12

ḳabarcük Kabarcık. -1-

ḳ. 28a/7

ḳābız <Ar. Kabzededen, alan, tutan. -9-

ḳ. 36a/1, 37a/10, 39a/11, 45b/8,

59a/9, 60a/4, 78b/1, 83a/2

sününāt-ı ḳ.+ a 37a/12

ḳābil <Ar. Kabul eden. Olabilir, mümkün olan, önde ve ileride olan. -1-

ḳ.+ ini 2a/2

ḳābilī <Ar. Helile (*Terminalia*) türlerinden biri. -3-

k. 97a/11

helīlec-i k.+ 100b/9, 106b/1

ḳabuk Kabuk. -1-

ḳ.+ ı 115b/5

ḳabūl <Ar. Kabul. -1-

ḳ. ède 27a/5

kābūs <Ar. Karabasan, kabus. -3- k. 18a/13 k.+ ı 18a/13, 2a/12	kādir <Ar. Kudreti mutlak olan. İktidar sahibi. -3- k. 16b/13, 48a/9, 77a/6
kabz <Ar. Tutma, kabız. -7- k.+ dan 67a/1, 83b/10 k.+ ından 67b/2 k. oldukça 98a/1 k. olıcak 122a/7 k. olmakdan 67a/3 k. olur 96a/10	kāfūr <Ar. Hindistan bölgesinde yetişen defneye benzer bir küçük ağacın zamkından yapılan beyaz ve güzel sert kokulu bir tıp maddesi. -24- k. 110a/8, 114b/7, 115b/3, 84a/8, 87a/1, 88a/4, 88b/7, 99b/13, 12b/5, 32a/11, 34a/11, 37a/3, 38a/2 akrāş-ı k. 88a/13, 93a/6 karz-ı k. 63a/12 kurş-ı k. 110a/4, 50a/10, 72b/9 merhem-i k. 114b/4, 89a/6 k.+ ıla 25b/11, 26a/1 bezr-i k.+ ıla 96b/8
kaç - Kaçmak. -2- k.- ar 52a/7, 52a/8	kāfūrī <Ar. + Far. Kafurla terkip olunmuş, kafura benzer. <i>bkz. kāfūr.</i> -1- şiyāf-ı k. 23b/10
kaç Kaç. Herhangi bir şeyin niceliğini sormak için kullanılan soru sıfatı. -1- k. 97a/8	kāfursuz Kāfursuz. -1- k. 96b/9
kaçan Ne zaman, ne zaman ki. -18- k. 14a/12, 26a/7, 48b/8, 50a/13, 54a/2, 56b/2, 56b/8, 61b/9, 62b/1, 63a/2, 68a/4, 68a/5, 74a/12, 74a/3, 86b/9, 96b/11, 57a/11, 57b/2	kāğıd <Far. Kağıt. -3- k.+ a 14b/3, 29a/7 k.+ ı 29a/7
kadar Kadar, dek, değin. -15- k. 100a/13, 100a/2, 104a/10, 104b/6, 22a/2, 37b/2, 39b/3, 40a/7, 43a/12, 81b/13, 91a/6, 99a/10, 99b/8 k.+ ı 100b/10	kāhil <Ar. Yaşlı, ihtiyar. Tembel. -2- k. 9b/13, 11b/8
kadın tuzluğu Dikenüzümü, sarıçalı (<i>Berberis vulgaris</i>). -8- k. 102b/10, 117a/11, 53a/3, 58b/1, 59b/9, 97a/5 k.+ dur 117b/3 k.+ na 117a/10	kā'ide <Ar. Esas, temel, nizam. -1- k. 18a/13 kakı - Sinirlenmek, öfkelenmek. -2- k.- mak 11a/6 k.- ya 9b/8

kākinec <Ar. Kanbil otu, güveyi feneri (<i>Phisalis alkekengi</i>). -1- k. 73a/10	k.+ i 51b/4 k.+ üñ 44a/1, 50a/4
kāknec bkz. kākinec. -7- k. 110a/13, 120b/4, 61b/3, 65b/3, 72a/3 k. 110a/9, 74b/3	kalça Gövdenin arka bölümünde, bacakların birleştiği yerle bel arasındaki şişkin bölge.-1- k.+ lar 87b/5
kākule <Ar. Kakula otu, hil otu (<i>Elettaria cardomomum</i>). -6- k. 100a/12, 99b/5 k.-i şağirdür 119a/9, 121a/8 k.-i şığār 105b/13 k.-i kebīr 106a/1	kaldur- Kaldırmak. -7- k.- alar 29a/6, 29a/9, 37b/13, 38a/2 k.- maya 30b/9 k.- mayınca 44a/10 k.- maz 48b/2
kal- Kalmak. -27- k.- a 101a/6, 102a/1, 102a/5, 102b/7, 103b/11, 104a/12, 105a/1, 105b/2, 108a/12, 63a/2, 81a/4 k.- an 102a/6, 13a/2, 14a/1 k.- anı 122a/2 k.- ınca 101b/2, 104b/7, 107b/4, 107b/6, 108a/2, 111a/6, 43a/13, 99a/12 k.- maya 122a/2 k.- mış 122b/4, 122b/5 k. maḳdan 49a/5	kalıñ -2- k. 22a/11, 92b/1 kalıñlan- Kalınlaşmak. -3- k.- a 90b/10, 90b/12 k.- ur 98b/5
kalā‘ūl-fem <Ar. Ağız ağrısı. -3- k. 32a/8 k.+ i 3a/11, 32a/8	kalk- Kalkmak. -8- k.- a 23b/2, 23b/7, 54a/2, 78a/10 k.- ar 42a/13 k.- ıcaḳ 23b/11, 86a/6 k.+ ina 88b/4
kalb <Ar. Kalp, yürek. -6- k. 50b/4 k.+ e 76b/6 za‘f-ı k.+ e 99b/9	kalkān diken i Deve diken, akkız (<i>Silybum Marianum</i>). -1- k.+ dūr 120a/4 kalye <Ar. Bir tuz çeşidi. -4- k. 19b/6, 43a/6 k.+ ler 49b/3, 62a/9
	kamm <Ar. Toplama. -1- k.-ı ma‘denüñ 31b/1
	kamaş- Kamaşmak. -1- k.- up 34b/6

kan Kan. -238-

ķ. 102b/3, 103a/2, 109b/5, 110b/2, 121b/13, 12a/11, 14b/5, 15b/13, 18b/4, 19a/8, 20a/7, 23a/10, 24b/12, 25b/8, 28a/4, 28b/4, 36a/1, 39b/11, 45b/2, 46a/4, 46a/9, 47a/1, 50a/2, 50a/3, 50b/12, 51b/10, 51b/11, 52a/8, 52b/9, 56b/10, 56b/3, 57b/13, 57b/8, 61b/1, 61b/7, 61b/8, 61b/9, 63b/3, 64b/3, 66a/2, 66a/6, 66a/8, 66a/9, 66b/3, 69a/13, 72a/11, 72a/9, 72b/3, 73b/2, 73b/7, 73b/8, 76a/13, 81b/12, 82b/3, 86a/9, 92b/9, 93b/12, 93b/3, 95a/10, 96a/12, 97b/6, 9b/1, 61b/5

ķ.+ a 112a/12, 26b/9, 94b/11

ķ. alalar 14b/10, 15b/13, 18b/3, 19a/8, 20a/1, 22a/10, 23a/10, 23b/4, 24b/3, 26a/13, 26a/4, 26b/7, 28b/4, 30b/13, 31b/12, 32a/10, 32a/3, 32b/11, 33b/7, 34a/1, 34a/9, 36a/5, 37a/6, 38a/1, 38b/2, 38b/7, 39a/10, 39a/5, 39b/3, 39b/4, 39b/7, 41b/12, 44a/3, 45a/1, 45b/7, 46a/11, 46a/6, 46b/4, 46b/9, 47a/3, 47b/12, 47b/5, 47b/7, 48a/3, 48a/7, 49b/13, 50a/9, 51a/9, 55a/3, 56a/1, 57b/9, 58b/9, 60b/8, 63b/7, 64b/4, 66a/9, 68b/13, 69b/7, 70b/1, 71b/11, 72b/4, 73a/2, 78b/5, 79a/5, 79b/12, 80b/4, 82a/2, 82b/11, 82b/8, 83b/9, 84a/7, 85a/2, 85b/11, 85b/5, 85b/6, 86a/10, 86b/13, 86b/6, 87a/11, 87b/12, 87b/6, 88a/11, 88a/3, 88b/5, 89b/3, 91a/11, 92a/10, 92a/2, 92b/2, 92b/9, 93a/5, 94a/11, 94a/6, 94b/6,

95a/10, 95b/13, 95b/4, 97b/6, 98b/7

ķ. aldura 33a/4

ķ. alduralar 18a/1, 29a/8

ķ. alıcaķ 65a/13

ķ. almak 12b/1

ķ. almayalar 89a/2, 96a/11

ķ. alup 94b/13

ķ.+ da 18b/9

ķ.+ dan 14b/9, 29b/10, 32a/8, 35b/8, 38b/2, 38a/13, 38a/6, 84a/4, 95b/10, 47b/4, 39a/13, 15b/12, 19a/6, 19b/11, 22a/9, 23b/2, 26b/5, 33b/6, 35a/8, 37b/13, 55b/12, 64a/3, 86b/4

sevdā-ı ķ.+ dan 85b/9

ķ.+ dandur 20a/7, 30a/12

ķ.+ dur 119b/1

ķ.+ ı 109b/6, 10a/2, 121b/7, 16a/1, 18a/1, 23b/4, 28b/4, 49b/13, 50b/12, 51a/6, 69a/4, 80b/7, 81b/12, 83a/5, 89a/5, 98b/7, 19a/12

ķ.+ ıla 32a/2, 61b/1, 66a/13, 66a/5, 82a/13

ķ.+ ıladur 121b/8

ķ.+ inuñ 109b/6

ķ.+ ıyla 65a/13, 76b/2

ķ. tutmak 19b/12

ķ.+ uñ 102b/13, 10a/12, 10a/6, 10b/1, 33b/2, 45b/10, 90b/2, 9a/13

ķana- Kanamak. -4-

ķ.- dıysa 26a/6

ķ.- mağa 26a/3, 28b/1

ķ.- masın 114a/2	ķ.- makdan 51a/13
ķanbıl <Ar. Güveyi feneri, kandil otu (<i>Physalis alkekengi</i>). -2-	ķapla- Kaplamak. -1-
ķ. 26b/13	ķ.- r 38a/12
ķ.+ dür 120b/4	ķaplubaga Kaplumbağa. -1-
ķancenōs <Gr. Bir macun adı. -1-	ķ.+ dur 119b/12
ma‘cūn-ı ķ. 77b/5	ķar Kar. -3-
ķanġı Hangi. -14-	ķ. 9b/12
ķ. 48a/10, 48b/3, 51a/8, 52a/5,	ķ. + da 49a/5
82b/7, 83b/9	ķ.+ dur 118b/1
ķ.+ na 83a/9	ķarlu Karlı. -1-
ķ.+ sı 25a/6, 30a/13	ķ. +lu 42b/11
ķ.+ sından 51b/12	ķar‘ Kabak. -2-
ķ.+ sınuġ 81a/10, 81a/11, 81b/1	ķ.-ı muħriķa 120b/2
ķankı bkz. ķanġı. -1-	ķ.-ı muħārriķ 79b/9
ķ.+ sından 9a/13	ķara Kara, siyah. -41-
ķanlı Kanlı. -1-	ķ. 106a/7, 114a/2, 114b/10,
ķ. 91a/10	117b/11, 117b/3, 120b/9, 18b/7, 18b/9,
ķansuz Kansız. -2-	35b/5, 46b/12, 63b/1, 68b/11, 83a/1,
ķ. 63a/7, 66a/6	90a/12, 91b/12, 94a/4, 10a/2, 17b/8, 30a/4,
ķantariyūn <Gr. Yara otu, kılıç otu, koyunkıran, kantaron (<i>Erythraea</i> <i>centaurium</i>). -1-	32b/4, 33a/9, 35b/1, 38a/3, 54a/2, 73a/1,
ķ. 101a/10	84a/5, 91b/12, 93b/12, 14b/9, 43b/8,
ķānūn <Ar. Âdet, yol. -1-	35a/7, 38a/5, 82a/7
k.-ı dimāġda 106a/11	ķ.+ ya 22a/10, 56a/10, 65a/2,
ķapak Kapak. -7-	92b/1, 94b/11
ķ.+ ı 22b/8, 23b/2, 46b/3, 59b/12,	ķ.+ lıġa 64a/9
69a/1	ķara- Karıştırmak. -1-
ķ.+ ları 64a/12	ķ.- yup 98b/3
ķapıl- Kapılmak, yakalanmak. -1-	ķara aġaç Karaaġaç (<i>ulmus</i>). -1-
	ķ.+ dur 119a/10
	ķaraca Bir tür ot. -3-
	ķ. 118b/8, 119a/5, 11b/4

karaca otı bkz. karaca. -1-	ķ. 76b/2
ķ. 119a/5	ķardař ķanı bkz. iki ķardař ķanı. -1-
ķara ğünlük Kara ğünlük ağacı ve yağı (<i>Liuidambar orientalis</i>). -1-	ķ. 117b/12
ķ. 120b/10	ķarķa <Ar. Yara, sivilce. -20-
ķarāķur <Ar. Gurultu, karın gurultusu. -1-	ķ. 28a/12, 83b/13, 82a/13, 91a/10
ķ.+ ı 5b/13	ķ.+ larına 28a/11, 110a/9
ķara merhem Bir tür merhem. -1-	ķ.+ sı 24b/11, 72a/10
ķ. 70a/11	ķ.+ sına 37b/3, 79b/8, 56b/8, 70a/9,
ķaramtırak Siyahımsı. -1-	72a/8, 73a/7, 102b/5, 82a/10, 95a/13
ķ. 94a/5	ķ.+ da 72b/3
ķaramtuk Karamsı, karaya çalar. -1-	ķ.+ lar 34a/4
ķ. 63b/1	ķ.+ ya 69a/12
ķaranfül <Ar. Karanfil (<i>Eugenia caryophyllata</i>). -8-	ķarķacuk <Ar. + Tr. Kùçük yara. -1-
ķ. 113a/4, 116b/13, 12a/2, 12a/3,	ķ.+ lara 42a/5
54b/9, 99b/5, 100a/12, 106a/2	ķarķatü'l-ķatā <Ar. Ense yarası. -3-
ķaraņu Karanlık. -1-	ķ. 95a/13
ķ. 42b/9	ķ.+ yı 8b/1, 95a/13
ķaraņuluk Karanlık. -1-	ķarı- Yaşlanmak, kocamak, ihtiyarlamak.-
ķ.+ lar 10a/4	1-
ķarar- Kararmak. -3-	ķ.- yup 98b/5
ķ.- a 9b/7	ķarı Yaşlı, ihtiyar. -1-
ķ.- maķdur 13b/1	ķ. 121b/8
ķ.- ur 96a/9	ķar(ı)n Karın. -7-
ķarasāğu Karamsı, karaya çalar, karayağız. -3-	ķ.+ la 121b/2
ķ. 10a/3, 13a/5, 48a/2	ķ.+ ı 62b/6, 64b/2, 79a/4, 81b/5
ķara şakız Zift. -1-	ķ.+ ına 62b/1, 62b/3
ķ.+ dur 119b/8	ķarıř- Karışmak. -19-
ķardař Kardeş. -1-	ķ.- a 15a/9, 33b/3
	ķ.- anuņ 91b/10, 91b/12, 91b/13
	ķ.- madan 89b/3
	ķ.- maķ 52a/3

ķ.- maķdan 51b/13, 52a/1, 52a/4, 94a/5 ķ.- mış 32a/2 ķ.- u 72b/3, 73a/9 ķ.- up 66a/13 ķ.- ur 91b/10, 91b/3 ķarıřdur- Karıştırmak. -29- ķ.- a 100b/11, 114b/8, 20a/13, 94a/8, 100a/8, 113a/6 ķ.- alar 100a/13, 100b/5, 106a/10, 106a/3, 108a/4, 109a/11, 110a/3, 112b/6, 113b/2, 114b/13, 116a/13, 24b/13, 36a/7, 56a/8, 68b/1, 99a/6, 100a/3 ķ.- asın 107b/8 ķ.- up 116b/6, 116b/7, 117a/2, 14a/5, 83a/8 ķarıřık Karışmış. -1- ķ. 71b/7 ķarīb <Ar. Yakın. -1- ķ. 93b/11 ķarīsīmūs <Gr. Erkeklik organının kalkıp meninin gelmemesi. -3- ķ. 78a/9 ķ. ı 6b/12, 78a/9 ķarpuz <Far. Karpuz. -9- ķ. 10a/9, 11b/3, 120a/1, 15a/2, 38b/9, 43a/1, 88a/4, 88b/1, 96a/13, 96a/5 ķart Kart, eski. -1- ķ. 114a/3 ķār şaşı Rasuht, rastlık. -1- ķ.+ dur 119b/5	ķārūre <Ar. Göz bebeęi. Gözün siyah kısmı. -4- ķ. 23a/9, 95b/12 ķ.+ nūņ 96b/13 ķ.+ si 64a/12 ķaruřdur- Karıřtırmak. -1- ķ.- asın 22a/2 ķarz <Ar. 1.Ödünç verme, ödünç alma. 2.Ödünç verilen veya alınan řey; borç. -4- ķ.-ı kāfūr 63a/12 ķ.-ı neftū'd-dem 46a/11, 46a/6 ‘uřāre-i ķ.+ dur 117b/2 ķarz bkz. <i>ķuřt</i>. -1- ķ. 83b/5 ķařaba <Ar. Nefes borularından her biri; boęum. -3- ķ.-i riyyedeki 45b/9 ķ.-i 42a/9, 42a/8 aksād-ı ķ.-i riyyede 42a/9 ķařabū'z-zerīre <Ar. Kazayaęı otu (Chenopodium album). -2- ķ. 113a/10, 113a/5 ķasāvet <Ar. Gam, keder, tasa. -1- ķ. 123a/4 ķasık Kasık. -13- ķ.+ ı 72b/13, 73a/1, 73a/4, 77b/4, 80b/8, 81a/3, 84a/11, 84a/5, 84a/7, 90b/10 ķ.+ ina 83b/6 ķ.+ ından 84b/4 ķ.+ uņ 80a/1 ķařnı Kadı aęacı, řeytanboku otu ve

bundan elde edilen zamk (<i>Ferula assa-</i> <i>foetida</i>). -2-	57b/12, 59b/9, 61a/10, 67a/12, 72b/1, 79a/13, 84a/12, 84b/8, 87b/8, 90a/11, 92a/12, 32a/6
ķ.+ dur 118b/10	ķ.- arsa 31b/13
ķ.+ sıdur 119b/12	ķ.- arsan 102b/9
kāsnī <Far. Yaban marulu, hindiba (<i>Cichorium endiva</i>). -4-	ķ.- asın 105a/7, 107b/5, 107b/7
k. 11b/4, 97a/5, 97b/8, 98a/2	ķ.- mayalar 11b/6
ķasuk Kasık. -3-	ķ.- up 102b/8, 104a/13, 105b/3, 108a/13, 11b/6, 12a/9, 13a/12, 13b/5, 35a/2, 41a/10, 76a/6, 97b/10, 104b/13
ķ. 85a/7	ķaṭ' <Ar. Kesme, kesilme, biçme. -3-
ķ.+ ina 67a/5, 74a/6	ķ. èder 104a/2, 104b/9, 105a/3
ķ.+ da 66b/2	ķatarāt <Ar. Katreler, damlalar. -1-
ķaş Kaş. -2-	ķ.-ı bevlı 110a/10
ķ.+ ı 90b/8	ķatı Sert, pek, çok, oldukça, şiddetli. -77-
ķ.+ ıla 90b/12	ķ. 10a/5, 122b/10, 12b/6, 12b/8, 14a/3, 14b/13, 15b/1, 16b/5, 23b/3, 26a/13, 26a/3, 26a/4, 27b/5, 29a/7, 29b/13, 31a/3, 34a/10, 34a/2, 37a/1, 37b/8, 37b/9, 38a/5, 39b/7, 44a/2, 46a/1, 46b/7, 46b/8, 46b/9, 48b/11, 49a/10, 52a/3, 52b/4, 52b/5, 54a/10, 54a/3, 56a/10, 56b/2, 66a/10, 66b/8, 71a/1, 73b/1, 78b/4, 83b/12, 84a/11, 86a/6, 90a/4, 91b/11, 96a/11, 97b/2, 97b/4, 9b/6, 22b/4, 26b/7, 32b/4, 38a/3, 39a/3, 53a/1, 56a/10, 60b/8, 63b/11, 64b/2, 74a/13, 78b/13, 86b/12, 87a/10, 96a/7, 46b/8, 56a/5, 27b/3, 35a/3, 56a/9, 84a/10, 86b/8
ķaşı - Kaşımak. -4-	ķ.+ dur 90a/9
ķ.- maḵdan 92b/5	ķ.+ sina 109b/11
ķ.- yalar 13b/6	
ķ.- yıcaḵ 70b/2, 98b/6	
ķaşıūr <Ar. Turunç yaprağı; kabuk. -1-	
ķ. 120b/1	
ķat Ön, nezd, yan. -2-	
ķ. 73b/2	
ķ.+ ında 11a/8	
ķat- Katmak. -62-	
ķ.- a 34a/12, 53a/3, 62a/10, 69b/12, 72a/13	
ķ.- alar 100b/13, 101a/6, 101b/4, 102a/2, 102a/6, 103b/13, 104a/13, 104a/2, 104a/5, 105a/1, 108a/5, 111a/7, 111b/6, 113a/12, 115b/2, 115b/3, 15a/12, 21a/8, 23a/2, 31a/10, 31a/13, 31a/6, 37b/2, 54b/9,	

katıl- Katılmak. -3-

ķ.- maġa 79b/4

ķ.- miş 34b/9, 79a/11

katılık Sertlik, katılık. -1-

ķ.+ ina 64a/3

kātil <Ar. Katil. -1-

zehr-i ķ.+ dūr 121b/8

katlan- Katlanmak. -4-

ķ.- alar 43b/4

ķ.- ma 122b/1

ķ.- maķ 55b/4

ķ.- ur 61b/10

kaṭrān <Ar. Katran. -1-

ķ. 84b/7

kaṭūnā <Ar. Pireotu, karnıyarık otu ve tohumu (*Plantago psyllium*). -29-

ķ. 26b/3, 63a/11

bezr-i ķ. 111b/4, 111b/6, 115b/6, 117b/13, 13b/3, 13b/8, 31b/3, 35a/3, 38b/9, 40a/3, 41a/13, 58a/6, 66b/10, 75b/11, 75b/4, 84a/9, 87a/1, 89b/4, 95b/6

lu‘āb-ı bezr-i ķ. 39a/12, 45a/1, 45a/11, 75a/5, 80b/4, 88a/4

varaķ-ı bezr-i ķ. 74b/5

ķ.+ yıla 31a/10

ķav bkz. ķab. -1-

ķ.+ ı 69a/2

ķavak Kavak ağacı (*Populus nigra*). -1-

ķ. 118b/11

ķavrul- Kavrulmak. -8-

ķ.- a 111b/1, 116b/9

ķ.- miş 111a/11, 111b/1, 111b/12, 112a/1, 41a/6, 66a/10

ķavuk Mesane, idrar kesesi. -14-

ķ. 72a/10, 73a/13, 73a/7, 73b/12, 74a/3, 74b/10, 74b/9

ķ.+ ı 73b/13, 74b/10

ķ.+ ina 74a/5

ķ.+ uñ 72b/12

ķ.+ da 109a/12, 73b/7

ķavun Kavun (*Citrullus melo*). -1-

ķ. 75a/11

ķavur- Kavurmak. -1-

ķ.- alar 111b/6

ķavurıl- Kavrulmak. -1-

ķ.- a 111b/12

ķavurma Kavurma. -1-

ķ.+ sın 12a/1

ķay’ bkz. fi’d-dem-i ķay’. -1-

ķ. 5a/5

ķay- Ayrılmak, uzaklaşmak. -1-

ķ.- alar ol 72a/9

ķayna- Kaynamak. -17-

ķ.- duķdan 103b/13

ķ.- miş 100a/3, 107b/9, 116b/1, 24a/12, 25b/11, 25b/6, 31b/13, 31b/9, 32a/5, 36b/5, 40b/5, 58a/2

ķ.- ya 107b/5

ķ.- yan 32b/7, 36a/1

ķaynat- Kaynatmak. -75-

ķ.- a 101b/1, 102a/5, 103b/11, 103b/13, 108a/12, 114a/12, 115b/8, 24a/8,

24a/9, 25b/13, 25b/4, 32b/3, 42a/3, 43a/12, 47a/12, 73a/3, 74b/6, 20a/13	ķ. 51a/7 ķ.+ i 4b/5, 51a/7
ķ.- alar 100b/13, 101a/6, 102a/12, 102a/6, 103a/12, 104a/12, 104a/4, 104b/13, 104b/6, 104b/7, 105a/10, 105b/3, 108a/2, 109a/12, 110b/12, 111a/6, 112a/2, 112a/6, 115b/13, 19b/9, 25a/1, 34b/1, 42a/2, 70a/3, 70a/8, 74b/6, 93a/8, 99a/11, 102a/1, 103a/6, 117a/1	ķazıt- Kazıtmak. -2- ķ.- alar 44b/6 ķ.- up 98a/6
ķ.- mazlar 116a/2 ķ.- asın 102b/7, 107b/3, 107b/4 ķ.- salar 32a/6 ķ.- up 105b/2, 115a/5, 13a/10, 20b/2, 27a/8, 35a/2, 38b/5, 41a/10, 54a/7, 68b/8, 71b/4, 83b/5, 88b/7, 93a/9, 95a/11, 95a/12, 97b/10, 79a/2, 89a/13	ķazıl- Kazılmak. -1- ķ.- ur 51a/3
ķayşūm <Ar. Ayvadana bitkisi, civan perçemi, pelin, kara pelin (<i>Achillea milefolium</i>). -1- ķ.+ dur 117b/8	ķā'il <Ar. Razı olmuş, boyun eğmiş. -1- ķ. 35b/7
ķaytan Burma ipek veya pamuk kordon. -1- ķ. 26b/3	kebāb <Ar. Kebap. -2- k. 43a/5, 62a/9
ķay' <Ar. Kusma. -7- ķ. 33a/11, 57a/13, 57b/3, 5a/5 fī'd-dem-i ķ. 57b/8 fī'd-dem-i ķ.+ i 57b/7	kebābe <Ar. Kebabe, kebabiye, kuyruklu biber (<i>Piper cubeba</i>). -1- k. 116b/12
ķaz Kaz. -8- ķ. 26a/9, 26b/2, 43a/1, 56b/1, 70b/8, 82b/4, 82b/5, 83b/10	kebed <Ar. Karaciğer. -9- k. 48b/10, 61a/5 şetürr-i saṭḥ-ı k. 61a/3 süded-i k. 65a/6 ķ.+ i 5a/13, 105b/6 şetürr-i saṭḥ-ı ķ.+ i 61a/3 ķ.+ üñ 60a/11, 60a/12
ķazfū'l-ķalb <Ar. Hastalık adı. -3-	kebere <Lat. Sürekli yeşil kalan çalı görünümünde bir bitki, kebere, kapari (<i>Capparis</i>). -17- k. 101b/9, 103b/9, 104a/8, 104b/11, 105a/13, 109b/1, 114b/2, 117a/8, 64a/1, 92b/12, 35b/6, 69a/1 aşl-ı k. 109b/12, 117a/8, 94a/1 ķurş-ı k. 63b/8, 64b/6
	kebīr <Ar. Büyük, ulu. -4- ķākūle-i k. 106a/1

ķurş-ı k. 109b/11			-1-
şarāb-ı zūfā-ı k. 101b/6			k. 17b/4
tiryāk-ı k. 19b/7			kelb <Ar. Köpek. -1-
keçi Keçi. -4-			ifrāt-ı harāret-i k.+ dendür 72b/7
k. 42b/13, 47a/4, 122b/4			kelbī <Ar. Köpekle ilgili, köpeğe ait. -1-
k.+ si 114a/5			haşşāk-ı k. 39a/8
keçi boynuzu Keçi boynuzu ağacı			kelbiyye <Ar. Köpekle ilgili, köpeğe ait. -1-
(Ceratonia siliqua). -3-			şehvet-i k.+ yi 4b/12
k. 111b/10			kelef Yüzdeki çiller. -3-
k.+ ı 57b/11			k. 94a/9
k.+ dur 119a/4			k.+ i 8a/10, 94a/9
keçi Kedi. -1-			kelkelānec Bir tür macun. -1-
k. 117a/8			k. 62b/10
kef <Far. Köpük. -8-			kem <Far. Az, eksik. Kötü, fena. -2-
k.+ i 100a/13, 100b/10, 100b/5,			k. 22a/8
106a/10, 106a/2, 99b/8			‘aķd-ı k. 77a/6
k.+ in 100b/13, 104a/4			kemmūn <Ar. Kimyon (<i>Cuminum</i>
kehel <Ar. Göze sürme çekme, sürme. -2-			<i>cyminum</i>). -26-
k. 95b/12, 97a/2			k. 101a/13, 105b/7, 111a/11,
kehrübā <Far. Kehribar. -10-			111b/11, 19b/9, 53b/1, 58a/9, 65a/9,
k. 100a/11, 109b/7, 110b/3, 56b/6,			67a/12, 71a/13, 78a/5, 78b/11, 78b/8,
99b/12			98b/12
ķurş-ı k. 109b/5, 66a/11, 76b/1,			cevāriş-i k. 105b/5, 53b/1, 67b/6,
82a/3, 82b/1			71a/9, 77b/11, 78a/5, 81a/5, 85a/5, 85b/1,
kekik Kekik. -1-			85a/10
k. 116b/13			k.+ ı 52b/1, 54a/6
kekre Kekre, ekşimsi, buruk tatlı. -2-			kemrelen- Derinin pul pul olması. -1-
k. 117a/1, 25b/12			k.- e ol 91b/3
kel Kel, kellik hastalığı. -1-			kemūk Kemik. -7-
k. 91a/8			k. 39b/10, 40a/1, 83a/12, 87a/4
kelām <Ar. Söz, ibare, söyleyiş, nutuk.			k.+ i 98b/5

k.+ in 54b/10	-32-
k.+ inde 57a/7	k. 101b/10, 103b/10, 103b/8,
kenār <Far. Kenar. -1-	104a/8, 104b/10, 104b/11, 106a/8, 106b/2,
k.+ ında 99a/3	106b/8, 20a/12, 20a/13, 24a/7, 47a/11,
kendü Kendi. -16-	56a/11, 62a/10, 64b/12, 66b/7, 71a/13,
k. 100a/13, 100a/2, 100b/5,	73b/11, 74b/2, 74b/4, 75a/11, 79b/12,
103b/13, 43a/12, 55a/8, 70a/1, 70a/5,	83a/7, 92a/11, 97a/5
99a/10	aşl-ı k. 108a/9
k.+ den 48b/8	bezr-i k. 104a/9, 108a/10, 109b/8,
k.+ ıde 121b/11	110a/11
k.+ ıi 122b/10, 122b/6	mā'-i k. 88a/9
k.+ ye 27a/5, 77a/7	kerek <Ar. Kırmızı (Metinde hastalık
k.+ yi 78a/13	adı). -1-
kene Kene otu (<i>Ricinus communis</i>). -1-	k.+ i 5a/7
k. 119a/3	keremid <Gr. Kiremit. -1-
kenevür Kenevir, kendir bitkisi (<i>Cannabis</i>	k. 54b/5
<i>sativa</i>). -1-	kerneb <Far. (kürünb) Lahana (<i>Brassica</i>
k. 119b/12	<i>oleracea</i>). -2-
kepek Kepek. -5-	k. 74b/4, 120b/5
k. 64b/12, 72a/9	kerre <Ar. Defa, kere, kez. -9-
k.+ i 62b/4	k. 114a/12, 122a/13, 39b/5, 50a/1,
k.+ ile 13b/5, 88b/1	91a/2, 91a/5, 91a/6, 96b/4, 85b/13
kerbü'l-ğalb <Ar. Kalbin tasalanması,	kes- Kesmek; son vermek; etkisini
gamlanması. -1-	önlemek; etkisizleştirmek. -20-
k.+ i 58a/12	k.- eler 30b/10, 36a/8, 80a/13,
kerdeme <Gr. Tere otu (<i>Lepidium</i>	92b/13
<i>sativum</i>). -1-	ümiz k.- eler 40b/8
k. 118a/11	k.- er 103a/11, 103a/8, 103a/9,
kere yağı Tereyağı. -1-	103b/3, 103b/5, 103b/7, 110a/10, 32a/3,
k. 43a/7	52a/10, 99b/10
kerefis <Ar. Kereviz. (<i>Apium graveolens</i>).	k.- esin 105a/5

k.- mek 38a/6	k.+ ı 3a/12, 33a/1
k.- mekden 69a/3	keşretü's-şehvet <Ar. Meninin fazlalığı. -3-
k.- meyeler 25b/8	k. 77b/8
kesil- Kesilmek. -3-	k.+ i 6b/10, 77b/8
k.- e 20a/2, 84b/5	kesük Çiğ süttten yapılan yağsız peynir, çökelek, ekşimik. -1-
k.- ıcek 38a/7	k.+ idür 120b/12
keşir <Ar. Çok bulunan, bol. -1-	kettān Keten bitkisi ve bundan elde edilen dokuma, bez (<i>Linum usitissimum</i>). -13-
k. 77b/2	k. 102b/6, 118a/3, 42a/2, 52b/10, 72a/2, 89a/12, 98a/11
keşirā <Ar. Geven dikeninden çıkarılan bir tür zamk. -8-	bezr-i k. 111a/13, 113a/8, 118a/3, 71b/13, 87a/8, 101a/11
k. 107a/9, 108a/3, 116a/13, 112b/13, 33b/4, 79a/9	keyd <Far. Kusma. -2-
zamg-ı k. 72a/12	k.+ den 61b/8, 61b/9
zamg-ı k.+ yla 73b/2	keydī <Far. Kusma ile ilgili. -1-
keşire bkz. keşir. -1-	pā-yı k. 61b/6
vesvās-ı k. 15b/1	kez Defa, kere. -1-
keşret <Ar. Çokluk, bolluk. -4-	k. 107b/5
k.-i cimā'dan 70b/12	kıcırda- Gıcırdamak. -1-
k.-i demün 81a/8	k.- maḳdur 36b/7
k.-i menīden 77b/9	kıcırdat- Gıcırdatmak. -1-
k.-i ruṭūbāt 77b/9	k.- a 68a/2
keşretü't-ṭams <Ar. Hayz kanının fazlalığı. -3-	kıl Kıl. -4-
k. 81b/12	k. 122a/9, 93b/12, 93b/2
k.+ ı 7a/9, 81b/11	k.+ ı 80b/8
keşretü'l-leben <Ar. Sütün fazlalığı. -3-	kıl- Kılmak, yapmak, etmek. -7-
k. 52a/11	k.- a 71a/1
k.+ i 4b/7, 52a/11	k.- anlar 121a/10, 1b/7, 2a/5
keşretü'l-lu'āb <Ar. Ağız salyasının fazlalığı. -3-	k.- ır 117b/4
k. 33a/1	k.- maḳdan 70b/5

ķ.- up 2a/6	ķırķ ikinci Kırk ikinci. -2-
ķilletü'l-leben Kadının sütün az gelmesi.-3-	ķ. 3a/2, 28a/10
ķ. 51b/9	ķırķır bkz. ķarāķur. -1-
ķ.+ i 4b/7, 51b/9	ķ. 11a/5
ķımılđa- Yerinde hafifçe hareketlenmek.-1-	ķırķ sekizinci Kırk sekizinci. -2-
ķ.- ya 25a/4	ķ. 3a/5, 29b/4
ķına bkz. ģinnā. -4-	ķırķ tokuzuncı Kırk dokuzuncu. -2-
ķ. 26a/8, 32b/6, 41a/7	ķ. 3a/5, 29b/8
ķ.+ dur 118b/7	ķırķur bkz. ķarāķur. -1-
ķırāķur Bağırsak gurultusu. -2-	ķ. 66b/6
ķ. 67b/4	ķırķ üçünci Kırk üçüncü. -1-
ķ.+ ı 67b/4	ķ. 3a/2, 28b/1
ķırfa <Ar. Amber kabuğu, tarçın ağacına benzeyen bir ağacın kabuğu (<i>Croton eluteria</i>). -2-	ķırķ yedinci Kırk yedinci. -2-
ķ. 105b/13, 99b/5	ķ. 3a/4, 29a/12
ķırķ Kırk. -7-	ķırlangıç Kırlangıç. -1-
ķ. 109a/11, 109a/3, 111a/2, 112a/9, 114b/13, 99a/12, 99a/7	ķ.+ dur 119a/8
ķırķ altıncı Kırk altıncı. -2-	ķışsa <Ar. Fıkra, hikaye, rivayet. -2-
ķ. 3a/4, 29a/9	ķ. 33b/9, 123a/5
ķırķ beşinci Kırk beşinci. -2-	ķışalık(ğ) Kısa olma durumu. -2-
ķ. 3a/3, 29a/4	ķ.+ ından 30b/9, 81a/7
ķırķ birinci Kırk birinci. -2-	ķısım <Ar. Bölük, parça, takım; çeşit, nevi. -3-
ķ. 28a/6, 3a/1	ķ. 101a/11, 101b/1
ķırķ dördüncü Kırk dördüncü. -2-	ķ.+ dan 101a/13
ķ. 3a/3, 28b/12	ķıssā <Ar. Eşek hıyarı (<i>Ecballium elaterium</i>). -4-
ķırķıncı Kırkıncı. -2-	bezr-i k. 100a/1
ķ. 3a/1, 27b/13	leb-i bezr-i ķ. 120b/6
ķırķır bkz. ķarāķur. -1-	lūbb-i ķ. 108b/4
ķ. 67a/9	lūbb-i bezr-i ķ. 110a/11
	ķış Kış, kış mevsimi. -4-

ķ. 114b/11, 122a/11	kızgün Çok ısınmış, ısıtılmış veya kızdırılmış. -3-
ķ.+ a 97b/5	ķ. 11b/1, 14b/6, 96a/7
kışr <Ar. Kabuk. -3-	kızıl Kızıl, kırmızı. -70-
ķ.-ı aşı-ı hindübā 97a/7	ķ. 101b/9, 107a/5, 107b/1, 115a/1,
şarāb-ı ķ.-ı aşı-ı hindübā 98a/3	116b/5, 117a/13, 119b/6, 120a/13, 18b/2,
ķ.-i aşı'l-kebere 93b/7	18b/9, 23a/6, 28a/9, 29b/10, 35a/8, 37b/2,
kışrū'r-rummān <Ar. Nar kabuğu. -2-	39b/2, 41b/10, 47b/5, 52b/4, 57b/11,
ķ. 120b/1, 91b/1	60a/5, 76a/1, 88a/2, 88b/4, 93a/8, 94b/5,
kıvām <Ar. Tav, çağ, kıvam. -17-	94b/8, 99a/9, 99b/11, 9b/311a/6, 12a/13,
ķ.+ a 102a/12, 102a/2, 102a/6,	46b/8, 45b/7, 47b/4, 88a/2, 91b/11, 23a/6,
102b/8, 103a/6, 103b/13, 104a/5, 104b/8,	9b/3, 15b/12, 19a/7, 19b/11, 22a/9, 23b/2,
105a/1, 105a/11, 105b/3, 108a/13,	23b/7, 26b/6, 28b/9, 29b/13, 32a/9,
110b/12, 112a/6, 77a/11, 103a/13, 111a/7	37b/13, 38b/1, 44b/13, 46a/4, 46b/2,
kıyāmū'l-kebed <Ar. Ciğer iltihabı. -4-	47a/2, 60b/5, 75b/2, 78b/4, 86b/5, 88a/10,
ķ. 61b/4, 66a/1	90b/6, 93a/4, 95b/12, 95b/11
ķ.+ i 5b/2, 61b/4	mürdeseng-i ķ. 115a/2
kız Kız. -2-	ķ.+ a 23a/10, 92b/1
ķ. 81a/10, 113a/2	ķ.+ dur 34a/2
kız- Kızmak, ısınmak. -2-	ķ.+ ıla 88b/3
ķ.- a 70b/2	kızılca Allık, kızılılık. -1-
ķ.- maķ 92b/5	ķ. 61b/1
kızar- Kızarmak, kızılaşmak. -3-	kızılın- Kızılaşmak. -2-
ķ.- maya 93b/3	ķ.- ur 94a/5
ķ.- up 14b/8	ķ.- maģa 95a/3
ķ.- ur 73a/2	kızılıķ Kızılılık. -1-
kızart- Kızartmak, kızılaştırmak. -2-	ķ.+ ına 112b/9
ķ.- ur 116b/3	kızılşığı Kızılımsı, kızıla çalar. -1-
kızdur- Kızdırmak, aşırı ısıtmak. -7-	ķ. 74a/10
ķ.- a 58a/8	kızılşığı bkz. kızılşığı. -2-
ķ.- alar 23a/12, 62b/4	ķ. 72a/10, 74b/9
ķ.- ur 105b/6, 116b/10, 95b/9	

ki <Far. Ki, ki edatı. -77-

k. 103a/3, 109a/1, 109a/2, 10b/1, 10b/6, 116a/4, 116b/3, 116b/4, 117a/5, 117a/6, 11b/11, 121a/11, 121b/4, 122a/2, 123a/2, 14a/2, 15b/5, 18b/1, 18b/13, 19b/2, 1b/12, 1b/7, 21b/1, 21b/10, 22a/8, 22b/13, 23a/4, 25a/13, 25a/8, 25b/8, 28a/1, 28a/12, 29a/8, 29b/1, 2a/4, 2a/6, 30a/8, 34a/2, 35a/6, 39a/4, 39b/11, 40b/12, 40b/3, 43b/8, 51a/12, 51a/2, 51a/8, 51b/4, 53b/12, 57a/3, 62b/12, 65b/6, 66a/3, 66b/3, 67a/4, 67a/6, 67b/11, 68a/2, 68b/10, 68b/11, 68b/9, 69a/12, 73b/7, 80b/3, 81b/8, 83b/12, 84b/3, 89b/2, 90a/7, 96a/11, 9a/8, 9a/12, 69a/13, 17b/11

kibrīt <Ar. Kibrit, kükürt. -2-

k. 120b/4, 94a/7

kiçi Küçük. -1-

k. 15a/5

kiçirecük Küçücük. -1-

k. 73a/9

kiçirek Küçücük, küçükçe, daha küçük, ufacık. -1-

k. 68b/5

kīfāl <Ar. Baş damarı. -9-

ķ.+ den 14b/10, 20a/1, 23b/4, 28b/4, 34a/4, 38b/2, 39b/7, 58b/9, 91a/11

kifāyet <Ar. Yeterlik, yararlık. -1-

k. 100b/11

ķīl <Ar. Söylenen, söz. -1-

ķ.+ i 32b/8

kil Kil, humuslu toprak. -1-

k. 54b/5

kils <Ar. Kireç. -1-

k. 120b/5

kilye <Ar. Böbrek. -1-

k.+ nūñ 110a/9

kim Ki, ki edatı. -51-

k. 10b/10, 10b/11, 10b/12, 10b/13, 10b/8, 115a/12, 115b/3, 115b/9, 11a/1, 11a/2, 11a/3, 18b/7, 19b/4, 1b/8, 20a/5, 26a/7, 26b/6, 28a/2, 29a/3, 32b/12, 32b/8, 52a/8, 54a/2, 56b/8, 58a/1, 61a/5, 61b/4, 62a/10, 62a/13, 64b/9, 65a/3, 65a/4, 69a/2, 69a/4, 69a/6, 75a/3, 85a/3, 86b/1, 86b/9, 89a/13, 89b/8, 90a/11, 91a/5, 95a/2, 96b/9, 50b/7, 74a/11, 27a/5, 57a/5, 10b/7, 48b/4

kimi Kimisi, kimisini. -7-

k. 33b/13, 66a/1, 66a/2, 68b/12

k.+ si 42b/3

kimse Kimse, herhangi biri. -1-

k. 116b/4

ķīmūliyā <Gr. Bakır, gümüş ve altın gibi madenlerin eritilmesi sırasında meydana gelen köpük, çökeklere ve posalara verilen ad. -1-

ķ. 80a/6

kir Kir, leke. -3-

k.+ dūr 121a/7

k.+ i 121a/7

k.+ in 92b/4

kireç <Far. Kireç. -4-

k. 35b/2, 35b/6, 89b/7	k. 1b/10, 20a/7, 9a/9
k.+ dūr 120b/5	k.-ı āhirinde 10b/10
kiremid bkz. keremid. -1-	K.-ı k̄ānūn-ı türkī 1b/1
k. 22a/1	k.+ a 1b/10, 2a/3, 2a/4
kiriş Kalın, gelişmiş kavak ve söğüt ağacı için kullanılır. -1-	k.+ ı 11a/1, 2a/3, 2a/5
k. 40b/8	k.+ ın 1b/7
kirlü Kirli. -1-	k.+ lardan 9a/10
k. 123a/3	k.+ larından 1b/11
kirpik Kirpik. -1-	k.+ uñ 121a/12
k.+ i 90b/8	ko- Komak, koymak. -4-
k. 90b/12	ķ.- maz 100b/8, 83a/13
kīrūtī <Gr. Bağ mumu. -1-	ķ.- rlar 116a/2
ķ. 34a/6	ķ.- şalar 58a/2
kişi Kişi, insan. -10-	koça Koca, büyük. Yaşlı, ihtiyar. -2-
k. 39a/8, 78a/12, 90b/13	ķ.+ lar 71a/6
k.+ lere 102a/8	ķ.+ larda 44b/7
k.+ nūñ 42b/7, 92b/4	koçalt- Kocamasına yol açmak, yaşlandırmak. -2-
k.+ ye 11a/1, 43b/7	ķ.- ur 99b/3, 9b/13
k.+ yi 116b/4, 97b/6	koç boynuzu Bir ot adı. -1-
kişnīc <Far. 1. Maydanozgillerden, yaprakları maydanozu andıran, 20-60 cm yükseklikte, tüysüz, bir yıllık ve otsu bir bitki, kişniş otu (<i>Coriandrum sativum</i>). 2. Bu bitkinin baharat olarak kullanılan kurutulmuş meyvesi veya tohumu. -13-	ķ. 117b/5
k. 13b/3, 13b/5, 28b/6, 32a/11, 32a/5, 38b/10, 38b/5, 45a/3, 52b/6, 78b/6, 79b/2, 96b/8	kok- Kokmak, koklamak. -5-
k.+ dūr 120b/3	ķ.- a 28a/2, 54b/2, 73b/1
kitāb <Ar. Kitap. -15-	ķ.- mış 28a/2
	ķ.- sa 28a/2
	kokı Koku. -4-
	ķ. 27b/7, 27a/13
	ķ.+ sı 28a/1, 28a/3
	koķu bkz. kokı. -7-
	ķ. 27b/10, 77a/8
	ķ.+ sı 28a/2, 42b/7, 81b/3

ķ.+ sın 114a/1		ķorkulu Korkulu. -2-
ķ.+ ya 33a/8		ķ. 122b/9, 43b/9
ķokut- Koklatmak, kokutmak. -2-		ķorkunç Korkulması gereken, korkulacak şey. -1-
ķ.- alar 19b/7, 55a/13		ķ. 10a/4
ķokula- Koklamak. -3-		ķoruk Koruk, olgunlaşmamış üzüm. -10-
ķ.- yalar 27a/12, 28a/6		ķ. 103b/4, 10a/7, 11a/13, 12b/3,
ķ.- yup 122b/11		13b/10, 43a/1, 56a/2, 88a/12
ķokulad- Koklatmak. -1-		ķ.+ uñ 32b/12
ķ.- alar 84b/7		şarāb-ı ķ. 53a/2
ķokulu Kokulu. -4-		ķoy- Koymak. -39-
ķ. 119b/13, 32a/9, 76b/7, 84b/6		ķ.- a 112b/11, 23b/12, 25b/12,
ķol Kol. -2-		26a/1, 27a/3, 40b/5, 97a/11
ķ.+ ından 47b/6, 47b/7		ķ.- alar 104b/7, 109a/3, 109b/2,
ķolay Kolay, basit. -3-		109b/4, 115a/11, 20b/12, 24a/12, 24b/4,
ķ. 117a/5, 69a/5		27a/4, 28b/6, 40b/6, 43b/4, 72b/10, 78a/8,
ķ.+ ını 2a/2		93a/11, 109b/3
ķolayca Kolaylıkla, sıkıntı çekmeden. -2-		ķ.- arlar 115a/6
ķ.+ dur 122a/11		ķ.- asın 105a/7, 105a/8
ķoltuk Koltuk, koltuk altı. -2-		ķ.- ıcaķ 24b/7, 25a/9
ķ.+ da 88b/9		ķ.- maķdan 24a/13, 24b/1
ķ.+ dur 88b/10		ķ.- mayalar 97b/1
ķonak Kepek. -1-		ķ.- sun 81a/13
ķ.+ ına 98a/5		ķ.- up 104b/6, 109a/2, 22a/1,
ķop- Kopmak. -5-		54b/12, 109b/2
ķ.- ar 95b/9, 98b/6		ķoyu Koyu, katı kıvamlı. -7-
ķ.- maģa 26a/12		ķ. 110b/12, 112a/2, 111a/7,
ķ.- maķ 26a/12		112a/9, 76b/9, 89b/11, 94b/7
ķork- Korkmak. -1-		ķoyun Koyun. -6-
ķ.- arlarsa 13a/1		ķ. 11b/2, 123a/6, 48b/2, 53b/4,
ķorku Korku. -2-		71b/8, 97b/12
ķ. 46a/10, 89b/1		

 koyun- Dökünmek. -1-	k.+ i 116b/1, 31a/11, 31a/12
k.- alar 88a/13	k.+ idür 119b/7
koz <Far. Ceviz (<i>Juglans regia</i>). -3-	köpüklü Köpüklü. -2-
k.+ dur 117b/7	k. 46a/4, 66a/8
k.+ ıla 68b/1	kötülen- Kötüleşmek. -1-
k. + ı 70b/7	k.- ür 98b/5
kök Kök. -38-	kübā <Ar. Temriye hastalığı. -1-
k.+ dür 117a/13, 118a/2, 119a/5,	k.+ yı 8a/7
119a/6	kūft “bezr-i kūft” İt tohumu. -1-
k.+ i 101b/9, 103b/10, 103b/9,	bezr-i k. 118a/9
104a/8, 104b/10, 104b/11, 105a/13,	kūkıyā <Gr. Terkip adı. -6-
109b/1, 114b/2, 117a/7, 118b/8, 19a/4,	ḥabb-ı k. 22b/11, 30a/10, 30b/6,
20a/13, 21a/12, 45a/3, 45a/6, 47a/11,	32b/2, 36a/10, 106b/3
56a/7, 64a/1, 64a/13	kulaç Gerilerek açılmış iki kolun parmak
k.+ idür 117a/11, 120a/8	uçları arasındaki uzaklık. -2-
k.+ ine 117a/8	k. 68b/2
k.+ ini 47a/12	kulā‘ <Ar. Pamukçuk. -1-
k.+ iyle 36b/5	k. 37b/4
köknār <Far. Köknar ağacı ve yemişi (<i>Abies cilicica</i>). -1-	kulā‘u’l-ūzn Belirtileri arasında kulaktan
k. 119a/1	irin ve sarı su akması olan bir kulak
kömür Kömür. -1-	hastalığı. -3-
k. 54b/5	k. 26b/10
kömürülen- Kararmak, kömürlenmek. -1-	k.+ i 26b/10, 2b/10
k.- ür 95b/1	kulak Kulak. -35-
köprücük Omuz başıyla göğüs kemiğinin	k. 13a/7, 24a/6, 25a/11, 25a/13,
üst ucu arasında bulunan ve derinin altında	25a/7, 26a/12, 26a/3, 26b/4, 27a/11, 27a/7,
belli olan uzunca kemik. -1-	88b/9
k. 48a/13	k.+ a 25a/1, 25b/11, 27a/2, 39b/2
köpük Köpük -8-	k.+ ı 24a/11, 25a/4
k. 19b/5, 40b/8, 66b/12, 84b/5	k.+ ın 24a/8
	k.+ ına 24a/10, 24a/12, 24a/9,

24b/4, 24b/8, 25b/6, 27a/4, 27a/8

ķ.+ inuŋ 25a/8

ķ.+ da 27a/6

ķ.+ dağı 25a/3

ķ.+ dan 24b/10, 24b/12, 25b/7,
39b/2

ķ.+ ısa 29a/6

ķulanc <Ar. Şiddetli omuz ve sırt ağrısı.
-3-

ķ. 67a/3, 67a/8

ķ. + ı 67a/2

ķulinc bkz. ķulanc. -2-

ķ.+ a 72a/4, 74a/13

ķulunc bkz. ķulanc. -4-

ķ.+ a 105b/7

ķ.+ ı 112b/8, 5b/12

ķ.+ uŋ 67b/1

ķulunc bkz. ķulanc. -1-

ķ. + a 67a/3

ķum Kum. -4-

ķ. 65a/12, 65a/13, 74a/10

ķ.+ a 63a/3

ķummel <Ar. Bit. -1-

ķ. 120b/2

ķundūs <Ar. Burun otu. -1-

ķ.+ a 120b/4

ķunduz hāyası Cünd-i bīdester (*Ferula
alaeochytris*). -1-

ķ.+ dur 118b/3

ķunfuz <Ar. (ķunfuz) Kirpi. -1-

f. 21a/8

ķūpād bkz. ķūbā. -2-

ķ. 92a/13

ķ.+ ı 92a/13

ķurbağa Kurbağa. -2-

ķ.+ dur 120a/6

ķ.+ ya 31a/4

ķurçaş- Kımıldamak, kırmaşmak;
dolaşmak.-1-

ķ.- ur 85b/5

ķurdeşen Kaşıntılı alerjik bir tür cilt
hastalığı. -1-

ķ.+ e 88a/6

ķurdımānā <Ar. Karaman kimyonu
(*Carum carvi*). -1-

ķ. 80b/10

ķurı Kuru. -2-

ķ. 44b/4

ķ.+ dan 112a/8

ķurı- Kurumak. -15-

ķ.- ya 10a/5, 17b/4, 24a/11, 29b/13,
30a/4, 37b/9, 39a/4, 41b/5, 48a/2, 53a/2,
56b/11, 58a/10, 9b/5, 9b/9

ķ.- yup 81b/1

ķurıl- Buruşma, buruşuk olma. -1-

ķ.- ur 21a/3

ķurılğan Tırnakla et arasında çıkan bir
çıban. -1-

ķ.+ a 95b/3

ķurıt- Kurutmak. -1-

ķ.- alar 63b/3

ķurķur Gurultu. -2-

ķ. 53a/13	ķurtul- Kurtulmak. -1-
ķ.+ ıla 66a/9	ķ.- ur 46a/7
ķurş <Ar. Yuvarlak, hap şeklinde ilaçlar. -32-	ķurtul- bkz. kurtılmak. -3-
ķ. 10b/9, 37b/6	ķ.- maz 32b/5
ķ.-ı neftü'd-dem 76b/2, 76b/1, 110b/1	ķ.- mazsa 38a/6
ķ.-ı anberbāris 97a/7	ķ.- ur 38a/7
ķ.-ı enber 98a/3	ķurţum <Ar. Asfur, yalancı safran (<i>Carthamus tinctorius</i>). -4-
ķ.-ı kāfūr 110a/4, 50a/10, 72b/9	ķ. 109a/5, 71a/8, 74b/3
ķ.-ı kānec 110a/9, 73a/10, 74b/3	lüb-i ķ. 101a/10
ķ.-ı kebere 63b/8, 64b/6	ķurţūm bkz. ķurţum. -1-
ķ.-ı kebīr 109b/11	ķ. 120a/13
ķ.-ı kehrübā 109b/5, 66a/11, 76b/1, 82a/3, 82b/1	ķuru 1.Kuru. 2.Eski tıp anlayışına göre kuru, yaş, soğuk ve sıcak özelliklerden kuru özelliğe sahip nesne. -17-
ķ.-ı rāvend 62a/5, 62b/11	ķ. 103a/3, 115b/5, 12a/4, 13b/3, 13b/4, 47a/8, 60b/5, 82a/2, 96b/8, 87a/9, 29a/13, 91b/2, 17a/2
ķ.-ı ʔebāşīr 72b/9	ķ.+ dur 91b/9
ķ.-ı zereng 62b/11	ķ.+ sı 93a/9
ķ.+ lar 109b/10, 110a/3, 110a/8, 110b/1, 110b/6	ķ.+ sın 10b/3
ķ.+ ları 109b/5, 8b/12	ķuru- Kurumak. -7-
ķ.+ unı 110a/4	ķ.- miş 111a/12
ķurşun Kurşun. -3-	ķ.- r 29b/1, 96a/10
ķ. 78a/7, 90a/6, 90b/7	ķ.- ya 46b/3, 56a/10, 93a/12
ķurt Kurtçuk, böcek. -8-	ķ.- yınca 69b/5
ķ.+ a 25a/3, 68b/5	ķurut- Kurutmak. -4-
ķ.+ ı 119a/7	ķ.- asın 105a/6
ķ.+ ina 67b/10	ķ.- ur 29b/1, 98b/10
ķ.+ dur 119a/13	ķ.- ursa 81a/11
ķ. cuğaz 68a/1, 68a/12	ķurudıcı Kurutucu. -1-
ķ.+ cuğazlardan 70a/13	

ķ. 52a/12	
ķuruducı bkz. ķurudıcı. -1-	ķurūķū'l-mer i <Ar. Boğaz yaraları. -3-
ķ. 22b/11	ķ. 42a/4
ķurūķ <Ar. Yaralar. -5-	ķ.+ yi 4a/7, 42a/4
ķ. 34a/3, 96b/11	ķurūķū'l-ūzn <Ar. Kulak yaraları. -3-
ķ.-ı külliyye 72a/11	ķ. 24b/10
ķ.-ı meşāneyi 6b/1	ķ.+ i 2b/6, 24b/10
ķ.+ dan 59a/12	ķurūķū'z-zeker <Ar. Erkeklik organındaki yaralar. -1-
ķurūķu'l-mak'ada <Ar. Anüs yaraları. -3-	ķ. 7a/3
ķ. 70a/9	ķurūķū'z-zeker ve'l-ķuşye <Ar. Erkeklik organındaki ve hayalardaki yaralar. -2-
ķ.+ yi 6a/7, 70a/9	ķ. 79b/7
ķurūķū ma'de <Ar. Mide yaraları. -1-	ķ.+ yi 79b/7
ķ. 5a/2	ķurul- Buruşma, buruşuk olma. -2-
ķurūķū'l-meşāne <Ar. Mesane yaraları. -2-	ķ.- mağa 21a/3, 59a/4
ķ. 73a/7	ķurulda- Guruldamak. -2-
ķ.+ yi 73a/6	ķ.- ya 63b/9, 65a/8
ķurūķū'r-rahm <Ar. Rahim yaraları. -3-	ķuruldı Gurultu. -1-
ķ. 82a/9	ķ.+ sina 67b/5
ķ.+ i 7a/10, 82a/9	ķurut- Kurutmak. -1-
ķurūķū'l-enf <Ar. Burun yaraları. -3-	ķ.- mağa 93a/10
ķ. 28a/11	ķus- Kusmak. -61-
ķ.+ i 28a/11, 3a/2	ķ. 61b/2
ķurūķū'l-kilye <Ar. Böbrek yaraları. -3-	ķ.- a 16b/11, 53b/12, 54a/1, 56b/4,
ķ. 72a/7	57b/4, 59a/7, 59b/7, 60b/13, 60b/6, 61b/1,
ķ.+ yi 6a/12, 72a/7	63a/7, 71b/10, 88b/10
ķurūķū'l-lişşe <Ar. Diş eti yaraları. -3-	ķ.- acağuş 122a/1
ķ. 37b/3	ķ.- alar 113b/13, 43b/5, 53b/10,
ķ.+ yi 3b/11, 37b/3	77b/3, 97b/10
ķurūķū'l-ma'de <Ar. Mide yaraları. -2-	ķ.- ar 64b/11
ķ. 56b/8	ķ.- arsa 48b/13
ķ.+ yi 56b/7	

ķ.- duğı 54a/6	ķ. 113b/6, 113b/9, 118b/3
ķ.- ğıl 122a/2, 122a/5	ķ.+ ya 113b/5
ķ.- mağa 102a/10, 102b/2, 103b/1, 103b/6, 57b/1, 57b/8	ķuř Kısıt otu ve bu otun k��k��nden elde edilen ila� (Costus). -13-
ķ.- mağı 103a/10, 103a/8, 103b/5	ķ. 109a/8, 109a/9, 113a/3, 20b/1, 70a/3, 71a/8, 71b/1, 72a/6, 77b/5, 83a/10, 86a/7, 94a/7, 94b/1
ķ.- mağıla 45b/9, 50a/7, 53a/10, 53a/5, 53a/7, 53a/9, 54b/8, 56b/10, 57b/6, 65a/3, 68a/7, 77b/4, 40a/12, 65b/8, 13b/13, 16a/8, 19b/1	ķuř��r <Ar. Eksiklik, hata, ihmal. -1-
ķ.- maķ 122b/8, 50a/6, 96b/5, 96b/7	ķ. olıcak 57a/9
ķ.- maķdan 97b/10	ķuř Kuş. -2-
ķ.- maya 48b/12	ķ. 99a/1
ķ.- mayalar 20b/4	ķ.+ ları 43a/4
ķ.- mayınca 53b/3	ķuřluđın Kuşluk vaktinde. -1-
ķ.- mazsa 113b/7, 113b/9	ķ.+ 13a/2
ķuř- bkz. kus-. -3-	ķuř��r <Ar. Kabuklar. -1-
ķ.- a 113b/8	ķ.-ı turunc 99b/4
ķ.- alar 113b/11	ķuř��r��l-k��nd��r <Ar. + Gr. G��nl��k kabuğu. -1-
ķ.- ar 96a/10	ķ. 82a/4
ķusdur- Kusturmak. -29-	ķuř��r��r-rumm��n <Ar. Nar kabuğu. -2-
ķ.- a 35b/13, 43b/2	ķ. 82a/11, 83a/3
ķ.- alar 19b/7, 20b/4, 33a/6, 40a/4, 54a/13, 54a/3, 54a/7, 58a/5, 58a/7, 58b/6, 59a/8, 62b/3, 72b/4, 74b/1, 78b/11, 79a/1, 81a/1, 85b/13, 86a/6, 87a/5, 87b/6, 90a/9, 93b/13, 95a/1, 95a/8	ķ��tenc d��zelt. f��tenc. -5-
ķ.- ur 113b/11, 113b/7	ķ. 108a/11, 64b/5, 74a/5, 77b/11, 78a/4
ķuřdur bkz. ķusdur-. -1-	ķuv�� <Ar. Kuvvetler, g���ler, takatlar. -1-
ķ. 63a/11	ķ.-yı nefsan��n��n 27a/11
ķusdurucı Kusturucu, kusturan. -4-	ķuvvet <Ar. Kuvvet, g���. -31-
	ķ. 100b/6, 36a/2, 100a/4, 100a/9, 102b/4, 103a/4, 103a/7, 103a/9, 103b/3, 104a/3, 112a/7, 113a/2, 122b/12, 50b/10, 57a/4, 77a/2, 65a/3, 57a/5, 77a/7, 88b/11,

122b/9

za‘f-ı k.-i ğariden 37a/12

k.-i māsikesinüñ 78a/1

k.+ i 11b/1, 39b/3, 96b/10

k.+ ile 123a/10

k.+ inden 81a/9

k.+ ine 46a/11

kuvvetlü <Ar. + Tr. Kuvvetli, güçlü. -1-

k. 91b/2

kuyruk Kuyruk. -2-

k. 91b/7

k.+ ı 84a/5

kuyruk şokunu Omurga kemiğinin son ucu.

-3-

k. 74a/10, 84a/5

k.+ nı 77b/4

kuyumcı Kuyumcu. -1-

k.+ lar 118a/12

kuzı Kuzu. -5-

k. 10a/13, 122b/4, 123a/6, 12a/7, 43a/3

kuzu bkz. kuzı. -1-

k. 43a/1

küh(ü)l <Ar. Sürme. -4-

k. 70a/6, 82a/4

k.-i işfihānī 120b/3

k.-i isfihānīdür 117b/6

kükürd <Far. Kükürt. -1-

k.+ dür 120b/4

kül Kül. -4-

k. 122a/10

k.+ i 64a/13

k.+ idür 119b/5

k.+ ini 25a/2

küllī <Ar. Umumi, bütün. -1-

fālic-i k. 20a/11

küllīye <Ar. Tüm, bütün. -2-

şehvet-i k. 54b/11

şehvet-i k.+ yi 54b/10

küncid <Far. Susam (*Sesamum indicum*).

-1-

k. 121a/4

künd <Far. Kısa, biçimsiz. -1-

k. ola 9b/2

kündür <Gr. Günlük, buhur (*Boswellia thurifera*). -14-

k. 109b/8, 110b/2, 112a/13, 120b/5, 28b/7, 69b/3, 75b/13, 76a/4, 78b/2, 82a/10, 83a/3, 86a/1

haşeb-i k. 118b/6, 99b/13

kündüs <Ar. Voynik otu, ayı otu, ayı kunduzu otu (*Gypsophila struthium*). -8-

k. 120b/4, 15a/13, 19b/6, 84b/7, 93b/6, 94a/13, 94a/2, 94a/7

kürküm <Sr. Za‘ferān, safran (*Crocus sativus*). -1-

k. 120b/6

kürrās <Ar. Pırasa. -2-

k. 120b/5

bezr-i k. 111a/12

küşüş <Ar. Bağboğan, küsküt (*Cuscuta epythium*). -4-

ķ. 97a/12, 120b/2

bezr-i k. 108a/1, 116a/8

küzāz <Far. Yaradan mikrop almakla görülen sinir gerilmesi, kazıklı humma. -3-

k. 21b/5

k.+ ı 2b/2, 21b/5

küzbere <Far. Maydanozgillerden, yaprakları maydanozu andıran, 20-60 cm yükseklikte, tüysüz, bir yıllık ve otsu bir bitki, kişniş otu (*Coriandrum sativum*).-7-

k. 111b/12, 120b/3, 86b/8, 88b/7, 95a/11

mā'-i k. 84a/8

k.-i yābise 99b/13

L

lāden <Far. Laden otu ve bundan elde edilen zamk (*Citris creticus*). -5-

l. 12a/2, 27a/12, 28a/5, 55b/1, 88b/12

lahāna <Gr. Lahana. -1-

l.+ dur 120b/5

lahmī <Ar. Et ile ilgili, ete ait. Metinde sirozun bir türü. -2-

istiskā-ı l. 62b/12

l.+ dür 89b/11

lahmü'z-zāyid <Ar. Diş eti fazlalığı. -1-

l. 3b/11

lakva <Ar. Yüz felci. -7-

l. 114a/13, 22b/3

l.+ ya 104b/3, 115a/7, 23a/1

l.+ yı 22b/3, 2b/3

la'net <Ar. Fena, kötü, uğursuz. -1-

l.+ i 11a/1

lapa Nişastalı tanelerin, su ile kaynatılarak bulamaç kıvamına getirilmiş durumu. -1-

l.+ sina 57b/11

laṭīf <Ar. Temiz, hoş, hoş giden. -9-

l. 101a/2, 122b/13, 49b/8, 51a/6, 61a/11, 68b/13

l.+ dür 53b/12, 92a/6

leben <Ar. Süt. -1-

l. 47a/3

leblāb <Ar. Çadır çiçeği, küçük boru çiçeği, kahkaha çiçeği, çit sarmaşığı (*Convolvulus arvensis*). -1-

l. 120b/7

levn <Ar. Renk, boya. Bir şeyi diğerinden ayıran alamet. -21-

l.+ e 18b/8

l.+ i 17b/8, 22a/7, 22a/9, 35a/13, 37b/11, 38b/12, 39a/4, 53a/9, 56a/10, 63a/1, 64b/3, 71a/6, 78b/10, 81b/6, 82a/1, 87a/9, 93b/11, 99b/4, 9b/3

l.+ inde 90b/7

levnlü <Ar. + Tr. Renkli. -4-

l. 19a/2, 19b/5, 86a/5, 86b/11

levnü'l-esnān <Ar. Dişlerin rengi. -3-

teğayyür-i l. 35a/12

teğayyür-i l.+ ı 35a/12, 3b/5

levz <Ar. Badem. -3-

1. 107a/9, 120b/7
lūbb-i l.-i ḥulv 108b/4
- leyyin** <Ar. Yumuşak, mutedil. -3-
1. 44a/1, 49b/7, 76b/13
- leyyine** <Ar. Yumuşak, mutedil. -12-
büşür-ı l. 98a/9
ḥuḵne-i l. 100b/11, 38b/3, 39b/4,
48a/3, 57b/6, 60b/1, 67a/1, 67a/7, 98a/1
bārid-i l. 66b/11
büşür-ı l.+ yi 98a/9
- leyyinet** <Ar. Yumuşak, mutedil. -1-
1. 67a/10
- leze'a** <Ar. Yakmak. -1-
1. 31b/6
- lezīc** <Ar. Yapışkan, yoğun. -3-
1. 42a/10
ḡalīz-i l. 111a/1
ḥılṭ-ı l.+ i 112b/8
ḥılṭ-ı l.+ den 29b/1, 29b/2
- lezic** bkz. lezīc. -5-
1. 42b/3
balḡam-ı l. 67a/3
l.+ den 60a/10
balḡam-ı l.+ den 53a/8
l.+ lerini 110b/11
- lezzā'** <Ar. Aşırı yakan, yakıcı. -3-
ḥılṭ-ı ḥarīḵ-i l.+ dan 40a/11
l.+ dur 92a/6
ḥılṭ-ı l. 36b/2
- lezza'** bkz. lezzā'. -1-
ḥılṭ-ı l.+ uḡ 29b/5
- liḥyetü't-teys** <Ar. Tekesakalı bitkisi. -2-
'aşāre-i l. 109b/7, 120a/8
- līmōn** <Gr. Limon (Citrus limonum).
-18-
1. 10a/10, 10a/7, 11a/13, 12b/3,
13b/9, 29b/13, 89a/4
şarāb-ı l. 103b/6, 11a/9, 11b/10,
12b/4, 13b/7, 29b/12, 53a/2, 96a/3, 96b/2,
97a/4, 97b/11
- lisān-ı serv** <Ar. Sığırdili bitkisi (*Anchusa officinalis*). -1-
1. 88b/12
- lisānū'l-ḥamel** <Ar. Sinirotu, bağa yaprağı (*Rhodiola rosea*). -5-
1. 120b/8
mā'-i l. 82a/12
bezr-i l. 111b/4, 118a/8
bezr-i l.+ i 66b/10
- lisānū's-şevr** bkz. lisān-ı serv. -7-
1. 50b/2, 120b/7, 99b/12
mā'-i l. 43a/11, 44a/3
şarāb-ı l. 103b/2, 49a/13
- loḵma** Ağza bir defada alınıp götürülen yiyecek parçası, sokum. -2-
1. 40a/7, 42a/5
- lu'āb** <Ar. Bitki suyu; salya. -23-
1. 35b/12, 38b/8, 40a/4
l.-ı bezr-i ḵaṭūnā 39a/12, 45a/1,
45a/11, 75a/5, 80b/4, 88a/4
l.-ı ḥabb-ı sefercel 75b/10
l.-ı ḥulye 87a/8

l.+ ı 50b/8, 56a/4, 63a/11, 73b/5,
88a/5

l.+ ıla 95b/6

l.+ ın 75b/11, 84a/9

tohm-ı l.+ ın 23b/12

l.+ ıyla 89b/4

l.+ lar 33b/4, 41b/2

lu‘ab bkz. lu‘āb. -1-

l.+ ıla 35a/4

lubyā <Ar. Börüce, böyürce, böyrüce
(*Dolichos lubia*). -1-

l. 120b/8

lūgāziyā -4-

l. 81b/10, 91a/2, 92b/10

ayārīc-i l. 43b/5

lu‘ūḵ Yalanmak üzere hazırlanmış, ilaç
olarak kullanılan bir grup macun. -11-

l. 97a/13

l.-ı zūfā 110b/13, 43b/1

l.-ı ‘unşul 110b/8

l.-ı ‘unşulī 43b/1, 44b/11

l.+ ın 45a/7

l.+ lar 43b/7

l.+ ları 110b/8, 8b/13

l.-ı zūfā 46b/10

lūbb <Ar. İç, öz. -6-

l.-i bezr-i kıssa 110a/11

l.-i bezr-i kıtā 120b/6

l.-i hıyār 108b/3

l.-i ḵarṭum 101a/10

l.-i kıssā 108b/4

l.-i levz-i ḥulv 108b/4

lūk <Ar. Lak ağacı ve bu ağaçtan elde
edilen zamk (*Rhus Oxycantha*). -1-

l. 109b/7

lūlū <Ar. İnci. -3-

l. 79b/9, 99b/12, 100a/10

M

ma‘cūn <Ar. Macun, bir grup ilacın genel
adı. -29-

m. 105b/10, 65a/9, 67a/8, 99b/8,
67a/8

m.-ı ıtrıfīl-i şağīr 100b/6

m.-ı ḵancenōs 77b/5

m.-ı müferriḥ 99b/1

m.-ı müferriḥ-i bārid 99b/9

m.-ı ‘aḵreb 75a/1

m.+ ı 11b/12, 76a/5

m.+ ın 12b/12, 14a/5, 76a/12

m.+ lar 10b/9, 53a/13, 59b/12,
62b/4, 63a/3, 64a/1, 71a/3, 80b/9, 60a/5,
66b/8

m.+ lara 122b/1

m.+ ları 14a/10, 8b/8, 99b/1

ma‘cūnū’l-muḵavvī <Ar. Güçlendirici
macun. -1-

m. 100a/3

mādde <Ar. Madde, element, öge. -7-

m. 11a/1, 12b/13, 13a/1, 19b/10,
21b/6

m.-i demevīden 46a/13	m.+ nūḡ 105b/11, 113a/7
m.+ sine 122b/9	ḡam-ı m.+ nūḡ 31b/1
ma'de <Ar. Mide. -118-	m.+ si 33a/3, 53a/13, 54a/1, 55a/1,
m. 106a/12, 106a/4, 113a/6, 16a/7,	57b/4
19a/13, 45b/9, 50a/5, 52b/13, 53a/12,	m.+ sine 53b/8, 55b/1
53b/6, 53b/9, 54b/12, 55a/11, 55a/9,	taḡviyet-i m. 57a/12
55b/11, 55b/12, 55b/3, 56a/12, 56b/13,	zımād-ı m. 56a/3
56b/2, 56b/8, 57a/2, 57a/4, 58a/12,	m.+ ye 100a/9, 102b/10, 103a/7,
58b/12, 58b/3, 58b/8, 66a/1, 77a/2, 77a/3,	104a/3, 104a/7, 104b/3, 105b/5, 112a/7,
84a/6, 13b/11	113a/2, 13b/13, 55b/2, 57a/4, 57a/9,
cevāriş-i m. 59a/8	58b/13, 68a/5
dübeyle-i m. 56b/11	istirhā-ı m.+ ye 100b/7, 111b/9
emrāz-ı m. 52b/13	ruṡūbet-i m.+ ye 100b/7
ḡarāret-i m. 57a/1	zaḡīre-i za'f-ı m.+ ye 111a/9
iḡtilāc-ı m. 58b/3	za'f-ı m.+ ye 102b/2
taḡviye-i m. 53b/3	m.+ yi 16a/8, 16b/10, 54b/7, 56a/6,
tenḡiye-i m. 33a/11, 50a/6, 53a/10,	58a/8, 58b/13, 5a/2
53a/7, 54b/2, 58a/13, 58b/6	dübeyle-i m.+ yi 56a/13, 5a/2
teşennüc-i m. 59a/3	emrāz-ı m.+ yi 4b/9, 52b/12
veca'-ı m. 53a/11	evrām-ı m.+ yi 5a/1
m.-i dimāḡı 106b/5	evram-ı m.+ yi 55b/11
dübeyle-i m. bir 56a/13	iḡtilāc-ı m.+ yi 58b/3, 5a/8
m.+ de 122a/2, 57a/3, 57b/13,	teşennüc-i m.+ yi 59a/3, 5a/10
59a/4, 13b/12	veca'-ı m.+ yi 4b/9, 53a/11
m. + deki 105b/11	m.+ yile 48b/10
saṡḡ-ı m.+ de 59a/2	mafāşıl <Ar. Mafsallar, eklemeler. -5-
m.+ den 112a/4, 16a/6, 24b/6,	veca'-ı m. 86b/2, 87b/5
35a/10, 58a/4, 19a/13, 53b/2	veca'-ı m.+ a 106b/9
ḡarāret-i m.+ den 33a/8	veca'-ı m.+ ı 7b/9, 86b/2
müşāreket-i m.+ den 50a/5	mafşal <Ar. Eklem. -1-
za'f-ı m.+ den 53b/9	m.+ ına 39a/7

mağābin <Ar. Kasıklar, oyluk kemikleri.
-1-

evrām-ı m.+ ı 8a/1

mağaş <Ar. Bağırsak ağrısı, bağırsak iltihabı. -3-

m. 66b/5

m. + a 111a/9

m.+ ı 5b/12

māḥaṣal <Ar. Hâsıl olan , meydana gelen şey, netice. -2-

m. 43a/8, 67b/3

maḥabbetü'l-üzn <Ar. Kulak dibinde meydana gelen şiş. -1-

m.+ i 2b/10

maḥbüb <Ar. Muhabbet olunmuş, sevilmiş, sevilen, sevgili. -1-

m.+ lar 123a/1

maḥdüm “Limni adasından getirilen, t̃jn-i kâhen, t̃jn-i maḥtüm ve leke sabunu da denen tıbbi bir kil.” -1-

t̃jn-ı m. 110b/3

maḥdūrā <Ar. (maḥzūrāt) Sakınılacak. -1-

edviye-i m. 16b/5

māhizehre <Far. Sığır gözü, sığırkuyruğu, labada (*Verbascum sinicatum*). -1-

m. 120b/13

maḥmūde <Ar. Mahmudiye otu, mahmude, bingöz (*Convolvulus scammonia*). -3-

m. 101b/2, 101b/4

m.+ dür 119b/9

maḥmūr <Ar. Uyku basmış, ağırlaşmış göz, baygın göz. -1-

m.+ laruḡ 14a/7

maḥ'ad <Ar. Anüs, oturak yeri. -1-

m.+ dan 65b/10

maḥ'ada bkz. maḥ'ad . -2-

evrām-ı m.+ yı 6a/4

şuḳāk-ı m.+ yı 6a/5

maḥdem <Ar. Gelme, dönüp gelme. -2-

m.-i dimāğda 16b/6

m.-i re'sde 16b/7

maḥlīnāṣā < (?) Deva adı. -1-

sufūf-ı m. 111a/9

maḥliyāṣā < (?) Deva adı -5-

sufūf-ı m. 59b/1, 59b/4, 61b/12, 65b/9, 65b/11

mālīḥ <Ar. Tuzlu. -3-

m.+ den 32a/13, 46a/2

hılṭ-ı m.+ den 55b/3

mālīḥūlyā <Ar. + <Gr. Melankoli. -7-

m. 17b/7, 18a/4, 49b/12

m.+ ya 106b/12, 107a/12

m.+ yı 17b/6, 2a/11

mālīḥūlyā bkz. mālīḥūlyā. -1-

m.+ ya 99b/2

māmī <Far. Ebe. -1-

m.+ ler 83b/8

māmīrān <Far. Kırlangıç otu (*Chelodonium majus*). -2-

m. 32b/3, 61a/9

māmīṣā <Far. Kırmızı çiçekli kırlangıç otu

(*Glaucium corniculatum*). -2-

m. 25b/12, 86b/7

maraz <Ar. Hastalık. -52-

m. 10b/7, 122a/9, 123a/10, 12b/13, 20a/5, 22a/9, 28b/9, 2a/6, 43b/7, 44a/10, 58b/10, 61b/9, 71a/3, 82a/8, 84a/13, 85b/7, 83a/13

m.-ı üzñ 24a/5

m.-ı üzñi 24a/5, 2b/5

m.-ı vesvāsīdür 18a/6

m.+ a 108b/6, 12b/9, 9a/12

m.+ da 43a/2, 96b/9

m.+ dan 49a/1

m.+ dur 19b/2, 44a/7

m.+ ı 27b/7, 38a/6, 51a/2

m.+ ma 52b/13

m.+ ında 61a/5

m.+ lara 100a/10, 106b/12, 108b/9, 115a/6, 115b/11, 99b/10

m.+ larda 115a/11, 43a/3

m.+ ların 34a/7

m.+ larına 102b/5, 13a/3, 29b/9, 59b/5

m.+ larının 105a/3

m.+ ların 101b/7

m.+ larının 9a/7

m.+ uñ 49a/2

marazlu <Ar. + Tr. Hasta. -3-

m. 42b/7, 42b/9, 43b/7

māriḥ <Ar. Yaşartan, ıslatan, ıslak. -1-

hılṭ-ı m. 54a/10

marīz <Ar. Marazlı, hasta. -11-

m. 50b/7, 51a/8, 51a/12, 51b/4, 64b/10, 84b/3

m.+ i 10b/13

m.+ üñ 10b/13, 122b/9

m.+ e 10b/12, 18a/12

marsama Barsama otu (*Mentha aquatica*).

-1-

m. 115b/11

marsıma bkz. marsama. -1-

m.+ dur 119b/11

mārūl <Gr. Marul (*Lactuca sativa*). -11-

m. 10a/9, 115b/1, 118a/9, 11b/4, 28b/6, 38b/5, 38b/9, 75b/10, 81a/11

m.+ dur 119a/4

m.+ ı 81a/11

māsike <Ar. İnce deri. -2-

ķuvvet-i m.+ sinüñ 78a/1

m.+ dendür 77b/2

maşlūka <Ar. Sadece et suyu ile pişirilen çorba. -1-

m.+ sın 12a/8

maştakī <Ar. Sakız, sakız ağacından elde edilen bir tür reçine (*Pistacia lentiscus*). -19-

m. 106b/6, 107a/5, 111b/1, 111b/12, 113a/5, 113a/9, 114b/8, 33a/7, 34b/9, 35b/6, 35b/7, 120b/10, 44a/6, 54a/7, 55a/7, 55b/1, 58a/8, 99b/5

cevāriş-i m. 54a/13

māş <Ar. Mürdümük (*Lathyrus sativus*).

-3-

m. 10a/7, 12b/3, 79b/12

māşerā <Ar. Kan çıbanı, genellikle yüzde çıkan bir tür kan çıbanı. -3-

m. 88b/3

m.+ yı 7b/12, 88b/2

maṭbūh <Ar. Pişirilmiş nesne. -51-

m. 107b/9, 17a/6

m.-ı 34a/5 34a/4

m.-ı aftīmōn 17b/10

m.-ı aftīmōn 107a/12, 32b/11,

34a/1, 38a/4, 55a/2, 59a/11, 64b/5, 69a/10,

91a/1, 91b/4, 92a/2, 92b/10, 92b/3,

94a/12, 32b/5, 50a/1, 18a/11, 43b/11,

48a/3, 50b/13, 50b/9, 18b/10, 30a/5

sevdā-ı m.-ı aftīmōn 63b/2

m.-ı aftīmōnın 19a/5

m.-ı fākihe 96a/4

m.-ı helīle 46b/4, 79b/12, 88a/8,

91a/11

m.-ı helīlec 107b/9, 23b/8, 24a/9,

31b/12, 32a/3, 34a/9, 86b/13

m.-ı sūrincān 86b/6

m.-ı zūfā 44b/2, 46b/10, 108a/5

m.+ a 108a/5

m.+ ıla 18a/2

m.+ ın 65b/11, 92a/2

m.+ ları 107a/11, 8b/11

matriṭūs bkz. meşrīdīṭūs -1-

m. 19b/8

maya <Far. Maya. -2-

m.+ sın 58a/3, 73b/10

mayāsıl Safrâda bulunan sigiller. -1-

m.+ a 68b/9

mayḥōş <Far. Biraz ekşice lezzetli, tatlı.

-1-

m. 11b/3

māyıl <Ar. Eğilimli, meyl edici. -12-

m. 18b/8, 92b/1, 22a/10, 23a/10, 56a/10, 64a/9, 65a/2, 90b/7, 94b/11, 94b/12, 92b/1

m.+ ise 94b/11

maẓbūb <Ar. (meẓbūb) Hiddetli, kızgın. -1-

m. 57b/3

māzeryūn <Far. Sütleğengillerden bir bitki, kulapa. Dağ mazeryunu (*Daphne alpina*) ve Hint mazeryunu (*Clitoria ternatea*) olmak üzere iki tür vardır. -2-

m. 93b/8

m. uş 119b/3

maẓmaẓa <Ar. Gargara. -21-

m. 32b/3, 35a/2, 31b/13, 31b/8, 31b/9, 32a/11, 32a/13, 32a/5, 32b/12, 32b/7, 33a/5, 34a/13, 35b/13, 35b/5, 35b/9, 36a/12, 36b/5, 36b/6, 37a/7, 37a/9

māzū <Far. Mazı (*Thuya*). -11-

m. 116b/12, 25b/11, 37a/13, 37b/12, 70a/7, 83b/4, 95b/5

m.+ dur 120a/11

m.+ yı 25a/1, 34a/5

m.+ yıla 95a/12

mā' <Ar. Su. -74-

m.-i fevākih 60b/1, 89b/3, 29b/11,
30a/1, 37a/6, 38b/3, 38b/8, 39b/3, 47b/12,
47b/7, 60a/13, 61a/1, 64a/10, 88b/6, 95b/5

m.-i ḥas 86b/9

m.-i ḥayy 87a/2

m.-i ḥıyār 87a/1, 88a/3

m.-i hindübā 62b/9, 63a/11, 63b/7,
84a/8

m.-i kerefis 88a/9

m.-i küzbere 84a/8

m.-i lisānū'l-ḥamel 82a/12

m.-i lisānū's-sevr 43a/11, 44a/3

m.-i rummāneyn 60b/9

m.-i şa'īr 113b/10, 20a/2, 23a/11,
24a/13, 24a/2, 31a/11, 31b/4, 38b/8, 41a/2,
41b/8, 45a/1, 45a/11, 47a/4, 47b/8, 49b/5,
55b/10, 55b/7, 56a/1, 58a/6, 58b/1,
60b/11, 61b/11, 63a/10, 63a/12, 71b/11,
72b/5, 72b/9, 73a/3, 73b/3, 75a/6, 75b/3,
88a/3, 88a/9, 92a/9, 95b/5, 46b/5, 14b/12,
15a/1

m.-i uşul 104a/6, 56a/11, 74a/4,
81a/4, 81b/9, 92b/11

m.-i verd 113b/1

mā'i'l-'idd <Ar. Çeşme suyu. -1-

m. 73a/9

mā'ü'l-ās <Ar. Mersin yemişinin suyu.

-3-

m. 82a/12, 82a/4, 120b/11

mā'ü'l-cübn <Ar. Peynir suyu. -4-

m. 16a/8, 92a/9, 94a/12, 120b/11

mā'ü'l-esnān <Ar. Diş suyu. -1-

m.+ ı 3b/9

mā'ü'l-fevākih <Ar. Meyve suyu. -2-

m. 23a/11, 32a/10

mā'ü'l-ḥulāf <Ar. Söğüt ağacının suyu. -1-

m. 120b/12

mā'ü'l-hindübā <Ar. Yaban marulu suyu. -1-

m.+ yıla 59b/8

mā'ü'l-ḳarāṭīn <Ar. Bal suyu. -1-

m. 121a/1

mā'ü'l-uşul <Ar. Kökler suyu. Terkip adı. -2-

m. 41a/11, 56a/5

mā'ü'r-rummān <Ar. Nar suyu. -4-

m. 120b/10, 56a/1, 88a/11, 63a/11

mā'ü'r-rummāneyn bkz. mā'ü'r-rummān. -2-

m. 23b/8, 60b/9

mebḥaş <Ar. (?) -1-

m. 60b/6

meflūc <Ar. Felç olmuş, felçli. -1-

m. + a 104b/4

mef'ul <Ar. İşlenmiş, yapılmış. -1-

m. 116b/11

meger <Far. Eğer, o durumda. -5-

m. 25b/8, 40a/8, 67b/12, 89a/2,
96a/11

meḥattibū <Ar. (muḥtebī) Oturma, yere
çökme. -1-

m. 27a/2	keşret-i m.+ den 77b/9
meḳārib <Ar. Karīb, birbirine yakın olan. -1-	m.+ lerin 81a/11
m. 10a/3	m.+ nün 76b/9, 77b/1, 77b/13, 78a/1
mekke <Ar. Mekke, Mekke şehri. -1-	m.+ si 81a/11
m.+ den 121a/1	m.+ ye 77b/13
mekke ayruḡı <Ar. + Tr. Ayrıkotu. -1-	merāhim <Ar. Merhemler. -2-
m.+ dur 117b/1	m. 9a/3
mekkī <Ar. + Far. Mekke'ya ait, Mekke ile ilgili. -1-	m.+ leri 114a/8
mürr-i m. 121a/1	merārī <Ar. + Far. Öd kesesiyle ilgili, öd kesesine ait. -1-
meme Meme. -6-	m.+ den 54a/10
m. 52b/1	mercān dibi <Ar. + Tr. Mercan. krş. büssed.-1-
m. + ler 52b/2	m.+ dür 117b/12
m.+ leri 82a/3	mercūmek <Far. Mercimek (<i>Lens culinaris</i>). -19-
m.+ lerini 52a/13, 82a/2	m. 10a/6, 111a/4, 12b/2, 18b/4, 30b/13, 32a/11, 32a/5, 35b/5, 38b/4, 81a/13, 87a/2, 88b/7, 89a/3, 93a/6, 93a/8, 94b/2, 96a/2, 98b/2
m.+ sinüḡ 51b/10	m.+ ile 23b/6
men' <Ar. Engelleme, engel olma. -4-	merhem <Ar. Merhem. -43-
m. edeler 40b/13	m. 114b/10, 114b/13, 114b/4, 115a/3, 24b/12, 26a/9, 26b/3, 28a/10, 28a/12, 31a/7, 69b/12, 79b/10, 80a/7, 82b/4, 89a/13, 90a/12, 95b/7
m. eder 103a/11, 103a/8	m.-i aḡmer 115a/1
m. eylemek 13b/2	m.-i bāselīḡūn 114b/10
menevūş <Far. Menekşe. -4-	m.-i bāselīḡūnla 89a/9
m. 118a/9, 118b/6, 99a/6	m.-i daḡiliyūn 90a/10
m.+ i 26a/8	
menhiyye <Ar. Haram olmuş, yapılması şer'an men edilmiş şey. -1-	
m.+ den 77b/10	
menī <Ar. Meni, döl suyu. -19-	
m. 52a/8, 76b/7, 76b/8, 76b/9, 77b/10, 77b/9, 78a/10, 78a/2, 84b/11	
m.+ den 77b/6	

m.-i ebyaz 114b/3	merv <Far. Avşan otu, habak, koca yarpuz (<i>Mentha pulegium</i>). -1-
m.-i esved 114b/10	bezr-i m. 89b/6
m.-i isfīdāc 34a/5, 69b/11, 69b/8, 114b/3, 27b/13	merzencūş <Far. Mercanköşk çiçeği (<i>Origanum majorana</i>). -6-
m.-i kāfūr 114b/4, 89a/6	m. 114a/12, 115a/10, 115b/12, 18b/11, 24a/7, 25b/4
m.-i sirke 95b/2	meşāne <Ar. Mesane. -8-
m.+ dūr 115a/1	m. 76a/8
m.+ i 26a/9, 42a/6	bāb-ı haşāt-ı m.+ de 61b/2
m.+ ile 26a/8, 52b/11, 89b/8, 94b/8	m.+ nūḡ 110a/9
m.+ in 85a/2	m.+ ye 73b/4
m.+ iyle 47a/13, 98b/3	ḡurūḡ-ı m.+ yi 6b/1
m.+ ler 33b/4	rīḡ-i m.+ yi 6b/3
mermeki (merki) Bir tür zehirsiz mantar. -1-	veca‘-ı m.+ yi 6b/3
m. 100b/4	verem-i m.+ yi 6a/13
merneg <Ar. Mürdesengin beyaz olan bir türü. -1-	meslūfe düzelt. meslūḡa Haşlama. -3-
m. 91b/1	m.+ si 10b/2, 10b/5
merş balığı <Ar. + Tr. Ton balığı. -1-	m.+ sin 12a/1
m.+ dur 118a/11	meşrīdītūs <Gr. İsmi bir Yunan hükümdarından alan macun, mesir macunu. -3-
mersīn <Gr. Mersin ağacı ve yemişi (<i>Myrtica communis</i>). -23-	m. 21a/2, 22b/2, 84b/10
m. 102b/2, 11b/5, 120b/11, 121a/6, 14a/4, 20b/7, 31b/13, 32b/13, 35a/1, 45b/13, 68b/13, 70a/10, 70a/7, 77b/4, 77b/7, 92b/12, 93a/10, 118b/5, 45b/8	meşrūdītūs bkz. meşrīdītūs. -1-
şarāb-ı m. 46a/7, 61b/12	m. 12b/12
m.+ dūr 120b/10	meşhūr <Ar. Herkes tarafından bilinen, meşhur. -1-
mersin bkz. mersīn. -2-	m. 21b/11
m.+ e 117a/11	mevcī <Ar. + Far. Dalgalı, dalgaya benzer. -1-
	m. 46b/4

mevīzec <Far. Yabani üzüm (*Delphinium staphisagria*). -6-

m. 114a/11, 114b/1, 30a/11, 32b/2, 93b/6, 98a/7

mevzi' <Ar. Yer, mahal, mekan. -1-
m.+ a 22a/3

meyelān <Ar. Eğinim. -2-
m.-ı rahm 83b/8
m.-ı rahmi 83b/8

meyelānū'r-rahm <Ar. Rahmin eğilmesi.-3-
m. 83b/8
m.+ i 7b/2, 83b/8

mezḳūr <Ar. Zikr olunmuş, söylenmiş. -1-
m.+ dur 40b/3

mıḳnāṭis <Gr. Mıknatis. -1-
m. 120b/12

mıṣır <Ar. Mısır, Afrika kıtasının kuzey doğusundaki ülke. -2-
m. 119a/3
m.+ da 117b/10

mıṣrī <Ar. Mısırla ilgili, Mısıra ait. -1-
nār-ı m.+ 118b/1

mī'a <Ar. Kara günlük ağacı ve yağı (*Liuidambar orientalis*). -4-
m. 120b/9, 87a/7
m.-ı sā'ile 120b/9

mī'a bkz. mī'a. -1-
m. 78a/5

mıḳdār <Ar. Miktar. -1-
m.+ ı 100b/5

mīl <Ar. Ucu sivri çelik bir alet. -2-

m. 27a/5, 29a/6

milḥ <Ar. Tuz. -11-

m.-i enderānī 114a/6

m.-i hindī 101b/2, 107a/1, 107b/6, 108a/3, 112b/3, 112b/5, 113b/11, 113b/7, 114a/11, 120b/8

min <Ar. -den, -dan. -2-
m. 1b/6, 2b/12

mine'l-ūzn <Ar. Kulaktan. -3-
m. 25b/7
m.+ i 25b/7, 2b/8

mirār <Ar. (merāre) Acı. -1-
hılṭ-ı m.+ dur 53b/13

misk <Ar. Misk otu (*Moschiferus*). Bir cins güzel koku. -8-
m. 100a/12, 12a/3, 19b/6, 28a/5, 76a/6, 84b/8, 116b/13, 99b/7

miṣḳāl <Ar. Yaklaşık 4,5 grama denk gelen bir ağırlık ölçüsü. -15-
m. 100a/3, 100a/8, 104a/5,

105b/10, 106a/10, 106b/8, 108a/4, 109b/10, 110a/3, 110a/9, 110b/1, 111b/2
m.+ dūr 100b/6, 106b/8, 107a/7

miṣmiṣ <Ar. Zerdali yemişi, kayısı. -3-
m. 109a/6, 121a/1
nuḳū'-ı m. 116a/5
naḳī'-i m. 33a/9

mizāc <Ar. Bünye özelliği, mizac, dört ana unsur olan kan, sevda, safra ve balgam maddelerinden oluşur; bu maddelerin oranları mizaç özelliklerini meydana

getirir. -53-

m.-ı sevdā 90b/1

m. 61b/11, 62a/1, 65a/2, 79a/10,
93b/1

sū'-i m. 16b/4, 17a/1, 17a/3,
21b/9, 22a/10, 30b/2, 41a/8, 45a/8, 53b/6,
55a/10, 57a/2, 63a/6, 79a/8

şū'-i m. 53a/4

tebdīl-i m. 16b/9, 29b/7

sū'-i m.-ı bāriddan 34a/12, 45a/4,
49b/1, 50a/3

sū'-i m.-ı bārīdī 50a/4

sū'-i m.-ı bedenden 51b/11

m.-ı fesāda 104a/6

sū'-i m.-ı hār 61a/5

sū'-i m.-ı hārdan 52b/13

sū'-i m.-ı hārreden 34a/8

sū'-ı m.-ı külliyei 6a/9

sū'-i m.-ı raṭbdan 49b/7

m.-ı şaḥīḥise 26a/1

sū'-i m.-ı tıḥāl 63b/5

sū'-i m.-ı tıḥālī 63b/5

sū'-i m.-ı yābisden 49b/4

m.+ ı 18a/9, 23a/8, 63b/5, 71a/5,
91b/5, 91b/6

sū'-i m.+ ı 20b/12, 41a/11, 41a/3,
46a/3, 59b/10, 59b/6

m.+ lara 100a/4

m.+ larda 44b/7

m.+ uḡ 71a/2

mizācū'l-kilye <Ar. Böbrek mizâcî. -2-

sū'-i m. 71a/5

m.+ yi 71a/4

mizācū't-tıḥāl <Ar. Dalak mizâcî. -1-

sū'-ı m.+ i 5b/5

mufriḍ <Ar. Aşırı. -1-

m. 55b/3

mufriṭ bkz. mufriḍ. -3-

hār-ı m.+ dan 30b/2

'aṭaş-ı m.+ ı 4b/13, 55b/2

muḡāş <Ar. Yabani nar ağacı kökü. -1-

m. 52b/6

muḡaylāndikeni <Far. Devedikeni,
devetabanı (*Hercabarduicardui mariae*). -1-

m.+ dür 120a/5

muḡlāb <Ar. Bir tür şurup. -8-

m. 87a/11, 87a/5, 97a/6

m.-ı munzic 44b/9

m.+ a 18a/13

m.+ ı 43a/10

m.+ ıla 12b/10, 50b/13

muḡaddeb <Ar. Kamburlu, tümsekli, üstü
yumru olan. -3-

m.+ de 60b/7

m.+ inde 60a/12

muḡaddir <Ar. Uyuşturucu. -1-

m. 34b/5

muḡālīf <Ar. Muhalefet eden, aykırılık
gösteren, uymayan. -1-

m. 122b/10

muḡhallil <Ar. Eriten, eritici. -4-

zımād-ı m. 46b/6

zīmād-ı m.-i bārid 113a/12	südde-i m.+ yi 4a/11
zīmād-ı m.-i ħarr 113a/7	südde-i m. 47a/6
m.-i taḥlīl 113b/3	muḥtelif <Ar. Farklı, ayrı. -5-
muhallebi Süt, şeker ve pirinç ununun kaynatılmasıyla yapılan bir tatlı. -1-	m. 14b/9, 15a/5, 18a/8, 36b/1, 97b/4
m. 43a/4	muḥterik <Ar. Ateşle yanmış olan, yanan. -1-
muḥarrik <Ar. Tahrik eden, yakan. -1-	m. 94a/10
m.+ dür 34a/1	muḥa‘ar <Ar. Çukur, oyuk. -1-
muḥarrik <Ar. Çok susatan, çok hararet veren. -1-	cānib-i m.+ da 60b/6
m. 79b/9	muḥaffer <Ar. Issız; boş, boşluk. -2-
muḥāṭara <Ar. Tehlike. -2-	m.+ inde 60a/11, 60a/13
m.+ dur 34a/2, 49a/2	muḥāt < (?) Tıbbi bir bitki adı. -1-
muḥkem <Ar. Sıkı, sağlam. -1-	m. 26a/5
m. 97b/3	muḥaṭṭa‘ <Ar. Kesilmiş, parelenmiş. -1-
muḥriḳa <Ar. İhrak eden, yakan, yakıcı. -2-	m.+ dur 105a/12
m. 31b/6, 96a/8	muḥavvī <Ar. Takviye eden, kuvvetlendiren. -1-
ḳar‘-ı m. 120b/2	m. 71a/3
muḥtāc <Ar. Muhtaç. -2-	muḥavviyāt <Ar. Takviye edenler, kuvvetlendirenler. -1-
m. olmaya 123a/10	m.+ ı 9a/2
m. olmayalar 1b/8	muḳl <Ar. Günlük ağacı, <i>muḳl-ı azraḳ</i> ve <i>muḳlū’l-yehūd</i> olmak üzere başlıca iki türü vardır (<i>Boswellia carteri</i>). -5-
muḥtār <Ar. İhtiyar eden, seçilmiş, seçkin. -1-	m. 84a/12
m. 1b/11	m.-ı ‘unṣulī 105a/9
muḥtaṣar <Ar. Kısa, kısaltılmış. -1-	m.+ ı 11b/11
m. 2a/2	m.-ı buḥūr 69a/2
muḥtaḳin <Ar. Kan birikmesi sonucu şişme. -2-	m.-ı ezraḳ 121a/2
m. 47a/7	muḳliyān <Ar. Kusturan, kusturucu. -2-
rīḥ-i m.+ den 66b/5	
muḥtaḳine bkz. muḥteḳin. -2-	

- m. 113b/5
m.+ ı 113b/4
- mukrî** <Ar. Güzel konuşan, hatip. -1-
m.+ ler 123a/5
- mukul** bkz. muḳl. -3-
m. 106b/10, 112b/3, 78b/12
- mūm** <Far. Mum. -4-
m.+ dur 120a/2
m.+ ı 26a/9, 28a/9
m.+ ıyla 16b/3
- muna‘na‘** <Ar. Naneli. -2-
m. 54a/4, 96b/7
- munṣabb** <Ar. Dökülen, karışan. -1-
m. 36a/5
- munzic** bkz. munzic . -1-
m. 11b/11
- munzic** <Ar. Olgunlaştırıcı, hazm ettirici. -1-
muḡlāb-ı m. 44b/9
- mūr** “mūr-ı surḥ” <Far. Pas hastalığı. -3-
m. 10a/1, 10a/2, 94b/11
- murād** <Ar. Arzu, istek. -8-
m. 117a/2, 11a/2, 2a/6, 98b/12
m. olduğu 115a/10
m. olıcak 105a/11, 112b/2
m. olunursa 10b/11
- muraṭṭab** <Ar. Rutubetli. -2-
m.+ dur 102a/7, 115b/4
- muraṭṭib** <Ar. Rutubetli; muraṭṭab. -2-
m. 115b/9
- m.+ dur 115b/10
- muraṭṭibāt** <Ar. Rutubetli nesneler. -1-
m.+ ı 17a/4
- murdār** <Far. Mundar, kirli, pis. -3-
m. 27b/4, 56b/10, 64b/10
- musāfir** <Ar. Yolcu. -1-
m.+ lerde 55a/12
- musallaṭ** <Ar. Teslit olunmuş, birinin üzerine düşmüş, sataşmış, ilişmiş; sataşan, rahat bırakmayan. -1-
m. olmasıyla 18a/6
- musirṭūs** düzelt. meşirdīṭūs <Gr. İsmi bir Yunan hükümdarından alan macun, mesir macunu. -1-
tiryāk-ı m. 93b/4
- mutavassıṭ** <Ar. Orta, ortalama. -3-
ḥuḳne-i m. 101a/1, 19b/9, 83a/2
- mutavassıṭa** bkz. mutavassıṭ. -1-
ḥuḳne-i m. 30a/2
- mu‘teber** <Ar. İtibarlı, hatırı sayılır, saygın. -2-
m. 1b/11, 9a/10
- mu‘tedil** <Ar. Ilımlı, orta. -5-
m. 26b/9, 62b/3, 75b/5, 113a/8, 97b/13
- muṡāfıḳ** <Ar. Uygun, yerinde. -1-
m.+ dur 32b/13
- mūz** <Ar. bkz. mūzī -1-
m.+ ı 58a/4
- mūzī** <Ar. Acı; acı veren. -1-
şey’-i m. 57b/2

muḫṭarib <Ar. İztırabı, sıkıntısı olan; rahatsız, çırpınıp duran. -1- m. 54b/1	müfid <Ar. Yararlı, faydalı. -1- m.+ in 2a/2
müberrid <Ar. Soğutan, soğutucu. -3- m.-i dimāğ 115b/9 m.+ dür 108b/3, 113b/3	mükedder <Ar. Kederli, sıkıntılı. -1- m. 9b/1
mücerreb <Ar. Denenmiş, tecrübe edilmiş. -11- m. 21b/11 m.+ dür 110b/7, 22a/4, 23a/13, 26a/10, 26b/9, 27a/9, 50b/5, 56a/12, 98a/13 m.+ in 2a/2	mülaṭṭif <Ar. Yumuşatıcı. -1- m.+ dür 105a/12
müdaḥrec <Ar. “zirāvend-i müdaḥrec” Dişi ziravend (<i>Aristolochia rotunda</i>). -1- m. 109a/13	müleyyin <Ar. Telyin eden, lînet veren, yumuşatan, yumuşatıcı. -8- m. 46b/10, 53b/3, 53b/9, 56a/8, 83b/10, 122a/7, 122b/8 bārid-i m. 66b/10
müdirr <Ar. İdrar veren, idrar verici. -2- m. 65b/1, 65b/3	mümkîn <Ar. Mümkün, olası. -1- m.+ 91a/12
müdirrāt <Ar. İdrar verici şeyler, ilaçlar. -10- m. 72a/6, 73b/10, 75a/11, 75b/4, 84b/11, 84b/6 m.-ı ḥayṣ 83a/11, 99a/8 m.-ı ḥayṣı 8b/7, 99a/8	mümsik <Ar. Tutan, tutucu. -1- m. 54a/8
müferriḥ <Ar. Ferahlık veren, iç açan, iç açıcı. -8- m. 49b/3, 50a/8, 50b/10, 50b/4 ma‘cūn-ı m. 99b/1 ma‘cūn-ı m.-i bārid 99b/9 m.+ dür 99b/9 m. + ler 44a/4	münḥall <Ar. İnhilal eden, açılan, çözülen. -1- m. 69a/9
	münāsib <Ar. Benzer, uygun, layık, münasip. -2- m. 26b/8, 35b/4
	mürdārsenc bkz. mürdeseng -1- m. 69b/12
	mürdeseng <Far. Doğal kurşunoksit. -7- m. 114b/7, 26b/13, 34a/5, 52a/13, 79b/9 m.-i kıızıl 115a/2 m.+ ile 28a/12
	mürebbā <Ar. Terbiye edilmiş, işleminden geçirilmiş. -8- m.+ sı 47b/8, 100a/8, 112a/6

m.+ sını 33a/12, 41a/11, 45a/2,
58b/10, 76b/11

mürekkeb <Ar. Birleşik, terkip edilmiş.-3-

m. 28b/12

m.-i akākīyā 39a/11

m.+ liginden 92b/9

müreṭṭib <Ar. Rutubet veren. -1-

m. 12a/10

mürr <Ar. 1. Mirra adı verilen ve Arabistan'da yetişen bir ağaç ve o ağacın zamkı, usaresi (*Comiphora myrrha*). 2. Acı. -16-

m. 23b/13, 26a/4, 28b/7, 37b/6,
41a/6, 70a/10, 70a/3, 78a/5, 81a/2, 82a/11,
87a/7

m.-i mekkī 121a/1, 112b/1

m.-i şafrānuḡ 90b/3

m.+ ile 86a/2

m. + i 101b/3

mürri <Ar. Acı, acı ile ilgili. -1-

aḡlāṭ-ı m.+ den 46a/1

mürriilen- <Ar Acı duruma gelmek,
acımak. -1-

m.-ür 67a/11

müsemmināt <Ar. Semirtici, şişmanlatıcı
yiyecekler. -3-

m. 98b/13

m.+ ı 8b/6, 98b/13

müsemmine <Ar. Semiz, semizleşmeye
müessir olan. -1-

ḡuḡne-i m. 70b/8

müşhil <Ar. Müşhil, bünyedeki herhangi
bir maddeyi hafifletici, sehl edici. -11-

m. 8b/4, 14a/1, 14b/1, 67a/12,
67a/7, 67a/8, 97b/13, 97a/10, 82a/86,
97b/7

şāf-ı m. 112b/3

müstevlī <Ar. Yayılan, her tarafı kaplayan.
-2-

m. 17a/12, 61b/12

müşāreket <Ar. Ortaklık. -1-

m.-i ma'deden 50a/5

müşk <Far. Misk otu (*Moschiferus*). -2-

m. 99b/6

m.-i ṭarāmişī' 83a/8

müşkil <Ar. Müşkül, zor. -4-

m. 69b/5

m.+ dür 30b/3, 35b/8, 49a/2

müşkül bkz. müşkil. -1-

m.+ dür 69b/2

mütāla'a <Ar. Bir işi etraflıca düşünmek,
okumak, tetkik etmek. -4-

m. 121a/10, 2a/4

m. kılanlar 1b/7

m.+ sı 2a/6

müteḡayyir <Ar. Birbirine zıt. -1-

m. 59b/11

müteḡaccir <Ar. Taş haline gelmiş,
taşlaşmış, kurumuş. -1-

m. 65a/12

müteşā'id <Ar. Yukarı çıkan, yükselen. -1-

m. 18b/1

mütevellid <Ar. Meydana gelen. -1-
m. 71a/11

müttekî <Ar. Tedbirli, orta halli. -2-
m. 65b/1, 65b/3

müzevvere <Ar. Çeşitli sebzelerle yapılan
etsiz çorbalar. -16-

m. 13a/2

m.+ si 10a/8, 10b/2, 112a/3,
11b/13, 13b/9

m.+ sin 11a/12, 11a/13, 96b/11,
96b/12, 97a/9, 97b/8

N

nab(i)ż <Ar. Nabız. -27-

n.+ ı 14b/13, 14b/9, 15a/5, 15b/10,
16a/3, 17b/13, 17b/8, 18a/8, 23a/9,
43b/13, 45a/10, 46b/4, 47b/3, 47b/4,
49a/11, 49b/1, 49b/5, 49b/7, 50a/12,
54a/2, 68a/4, 76b/13, 95b/12, 97a/1, 97b/4

sür'at-i n. 47b/11

n.+ lığın 15b/7

nāfi' <Ar. Menfaatli, faydalı. -2-

n. 111b/8

n.+ dür 14b/2

naḥīr <Ar. Burundan hırlama. -2-

n. 42b/6

n.+ le 42b/6

naḥnaḥa <Ar. Hırıltılı soluma. -2-

n. 42b/6, 42b/7

naḳī' <Ar. Kandırıcı, kandıran. -1-

n.-i mişmiş 33a/9

naḳl <Ar. Taşıma, aktarma, anlatma,
söyleme. -1-

n. eder 87b/2

namāzboz <Far. + Tr. Bir tür bağırsak
paraziti. -2-

n. 67b/11, 68a/11

nāme <Far. Yazılı, yazılmış. -1-

südde-i n. 19a/1

nan <Far. Ekmek. -1-

n.+ da 10a/10

na'na' <Ar. Nane (*Mentha piperita*). -1-

şarāb-ı n. 102a/9

na'nā bkz. na'na'. -1-

n. 102a/12

nānḥuvah <Far. Anason (*Pimpinella
anisum*). -7-

n. 104a/9, 105b/8, 54b/9, 65a/9,
66b/7, 71a/13, 98b/12

nār <Far. Nar ağacı ve meyvesi (*Punica
granatum*). -13-

n. 120b/11, 15a/1, 25b/13, 31a/5,
54a/3, 68b/7, 99b/6, 11b/3, 120b/1

n.-ı fārsiyye <Ar. Yılancık. 88a/1

n.-ı farsiyeyi 7b/11

n.-ı fārsiyyeyi 88a/1

n.-ı mışrī çiçegidür 118b/1

nārdeng <Far. Nar, erik, elma gibi
meyvelerden elde edilen bir tür pekmez. -
3-

n. 10a/8, 13b/9, 96a/2

nārenc <Ar. Turunç (*Citrus aurantium*). -1-

n. 12b/3

nārinc bkz. nārenc. -1-

n. 10a/7

naşihat <Ar. Öğüt. -3-

n. 123a/13

n. etmişdür 121a/12

n.+ ları 123a/7

nazar <Ar. Bakma, bakış. -1-

n. 82a/7

nāzle <Ar. Nezle. -8-

n. 14a/13, 42b/1

n.+ den 29a/10, 46b/1

n.+ dendür 34b/4

n.+ dür 40b/12

n.+ yi 112a/4, 40b/13

nāzük <Far. Nazik, ince. -1-

n. 116a/12

ne Ne. -39-

n. 10b/11, 10b/8, 11a/3, 123a/12,

13b/4, 16a/10, 18b/7, 1b/8, 20a/5, 20b/11,

26b/8, 28a/1, 28a/4, 2a/6, 34b/3, 34b/4,

35b/7, 37a/1, 38b/2, 39a/9, 39b/13, 40a/7,

48a/11, 51a/10, 51b/7, 52a/10, 57b/5,

61a/2, 65b/3, 81b/13, 83a/1, 87a/13,

92b/3, 94b/13, 95a/6, 95a/7

nebātü'l-esnān <Ar. Diş bitiren, diş

büyüten. -3-

n.+ ı 3b/9

teshîl-i n. 36b/10, 36b/9

necārāt <Ar. Farklılıklar, türler. -1-

n.-ı ğalîzden 57a/6

necis <Ar. Dışkı. -1-

n.+ dür 118a/4

neden Bir varlığı veya olayı etkileyen, oluşturan, doğuran şey, sebep, illet. -3-

n. 10b/8, 92a/1, 92a/3

nefes <Ar. Soluk, nefes. -27-

n. 14b/7, 42a/10, 42b/5, 44a/2, 44a/10, 49a/10

zîk-ı n. 42a/8, 44a/6, 46b/2, 46b/7, 47a/9

zîk-ı n.+ de 44a/12

intişāb-ı n.+ e 110b/9

zîk-ı n.+ e 101b/7, 104a/1, 105a/2, 108a/6, 110b/9, 111a/1, 112a/1

n.+ i 44b/12, 50a/12, 95b/13

zîk-ı n.+ i 44a/6

n.+ in 90b/11

zîk-ı n.+ in 44a/11

n.+ ini 42b/4

nefesü'd-dem <Ar. Kan tükürme. -3-

n. 45b/2

n.+ i 45b/2, 4a/9

nefh <Ar. Koku. -1-

n.+ i 77b/10

nefha <Ar. Karın şişmesi, şişkinlik. -1-

n.+ yı 5a/3

nefhatü'r-raḥm <Ar. Rahim yeli, şişliği. -3-

n. 85a/4

n.+ i 7b/5, 85a/4

nefhatü'l-ma'de <Ar. Mide şişkinliği. -2-

n. 56b/13	34b/6, 34b/7, 37a/1, 37a/7, 39b/11, 40a/6,
n.+ yi 56b/13	41a/5, 41b/6, 42a/1, 42b/10, 42b/11,
nefhātu't-tıhāl <Ar. Dalak şişkinliği. -1-	42b/13, 44a/11, 44a/8, 50b/7, 52a/8,
n.+ i 5b/8, 65a/7	52b/3, 56b/9, 58b/6, 59a/5, 62b/3, 65a/13,
nefs <Ar. Ruh, can, hayat. -4-	65a/4, 67a/6, 74a/11, 78a/11, 78a/2, 83b/1,
n.+ ini 18a/9	84b/4, 85a/7, 90b/9, 24b/11, 19a/5, 77a/2,
n.-i em'āddan 66a/2	88b/13
n.+ i 22a/5	n.+ den 34a/8, 46b/13, 49b/2,
intişāb-ı n. 43b/13	86b/12, 87a/10, 9b/8, 121a/13
nefsānī <Ar. Nefisle ilgili. -1-	n.+ dür 115a/5, 117a/4, 99a/9
ķuvā-ı n.+ nün 27a/11	n.+ ler 10a/4, 11a/7, 11b/9,
neft <Far. Neft yağı. -4-	122b/13, 123a/3, 12a/5, 12b/2, 18b/7,
n. 84b/7	29a/12, 31b/4, 40a/8, 42b/12, 44a/5,
n.-i ebyaz 121a/2, 93b/5	49b/9, 53a/2, 54b/5, 55a/4, 55b/10, 63a/4,
n.+ dür 121a/3	72a/12, 75b/5, 75b/8, 76b/7, 78b/1, 84b/6,
neftü'd -dem <Ar. Bir deva adı. -5-	85a/10, 87b/3, 89a/5, 91b/5, 92a/10, 92a/8,
ķurş-ı n.-dem 76b/1, 76b/2	98b/10, 9b/13, 9b/7, 90a/8
ķurş-ı n. 46a/11, 46a/6, 110b/1	n.+ lerden 13a/9, 15b/3, 87a/4
neftü'l-mez <Ar. Akciğer yarası. -1-	n.+ lerdür 103a/3
n.+ i 46b/12	n.+ lere 103b/5, 114a/9, 115b/4,
nerciz <Ar. Nergiz çiçeği (<i>Narcissus</i>). -1-	115b/9, 116a/3, 99a/1
şāf-ı n.-i zūra 112a/12	n.+ leri 27a/2
nereye Nereye. -1-	n.+ lerle 24a/13
n. 112b/11	n.+ nün 77b/13
nergis bkz. nerciz. -3-	n.+ si 90a/1
n. 108b/10, 108b/13, 109a/11	ne'üzübillah <Ar. Allah korusun. -1-
nerm <Far. Yumuşak, hafif. -1-	n. 43a/9
n. 97a/1	nev' <Ar. Tür, çeşit. -19-
nesne Nesne, şey. -106-	n. 15a/13, 19b/13, 35b/8, 41a/12,
n. 10b/12, 122a/2, 122a/7, 122b/9,	49b/12, 66b/5, 86a/13, 19b/13, 18a/5,
123a/11, 16b/1, 18a/10, 25a/11, 28a/2,	67b/10, 92b/8

n.+ dūr 62a/12	şarāb-ı n. 102a/7, 10a/11, 11a/11,
n.+ e 39a/7	11a/9, 12a/6, 12b/4, 96a/13, 96b/3, 97b/7
n.+ idūr 119a/11, 119b/3	nīm-bīrşit <Far. Yarı pişmiş. -1-
n.+ inden 48b/3	n. 75a/7
n.+ ine 59b/4, 67b/1, 91a/4	nīmpirşit bkz. nīm-bīrşit. -1-
nevāşır <Ar. Basur delikleri. -2-	n. 11b/13
n. 69a/12	nisyān <Ar. Bunama, unutkanlık. -3-
n.+ ı 69a/11	n. 17a/11
nevāşīr bkz. nevāşır. -1-	n.+ ı 17a/11, 2a/11
n.+ i 6a/4	nişā <Far. Nişasta. -1-
nevāzil <Ar. Nezleler. -1-	n. 107a/9
n.+ e 102b/11	nişādır <Ar. Nişadır. -6-
nevbet <Ar. Nöbet, sıra, hastalık	n. 114a/10, 31a/2, 31a/6, 32a/12,
nöbetleri. -5-	37b/13, 39a/2
n.71b/8, 96a/11, 97a/3, 97b/12,	nişān <Far. İz, belirti, alamet.-1-
97b/9	n. 15a/10
nezle bkz. nāzle. -1-	nişāsta <Far. Nişasta. -7-
n.+ dūr 23a/4	n. 72a/3, 72a/12, 112b/13, 116a/13,
nezletü'l-em'ā <Ar. Bağırsak nezlesi. -1-	41a/3, 23b/9
n.+ yı 5b/10	žamğ-ı n.+ dur 121a/2
nice Nice, nasıl. -4-	nohūd <Far. Nohut (<i>Cicer arietinum</i>). -12-
n. 121a/12, 122a/5, 15a/10, 21b/10	n. 10b/3, 116a/12, 12a/1, 39a/2,
nicekim bkz. nice. -1-	40b/6, 67b/7, 78b/7, 81a/12, 97a/9, 98a/7,
n. 82b/10	25a/5
niçe bkz. nice. -9-	n.+ ıla 43a/6
n. 114a/12, 17b/7, 2a/6, 71b/12,	nohūdab <Far. Nohut suyu. -1-
77a/7, 91a/2, 91a/5, 92b/8, 94a/10	n. 52a/9
nīlūfer <Far. Nilüfer çiçeği (<i>Nymphaea</i>). -18-	nohūdlu <Far. + Tr. Nohutlu. -1-
n. 108b/12, 108b/7, 115a/13,	n. 50b/11
116a/7, 11b/7, 12a/9, 91a/3, 96a/3, 99b/11	noḡşānū'l-bāh <Ar. Cinsel güç eksikliği.-2-
	n. 76b/3

n.+ ı 76b/3
noḡṣānū'l-laḥmū'l-liṣṣe <Ar. Diş eti azlığı.
 -3-
 n. 36a/4
 n.+ yi 3b/6, 36a/3
noḡṣānū'l-mā' <Ar. Cinsel güç eksikliği.
 -1-
 n.+ yı 6b/9
nuḡā' <Ar. İlik. -1-
 n. 20b/6
nuḡū' <Ar. Sularından şurup hazırlanan
 bitkiler. -9-
 n. 116a/2
 n.-ı mışmış 116a/5
 n.+ ı 116a/4, 9a/4
 n.+ ları 116a/1
 n.-ı ḡāmız 11a/10, 13b/8, 96b/3
 n.-ı ḡulvū 11a/11
nuḡc (?) -1-
 n. 18a/12
nuḡc <Ar. Olgunlaşma, kemale erme,
 yeterince pişme. -2-
 n. 43b/10
 n.+ ına 101b/7
nūḡūḡtū'ş-şavt <Ar. Ses kısılması. -3-
 n. 40b/11
 n.+ ı 4a/5, 40b/11
nūṣūrū'r-raḡm <Ar. Rahmin dışarı doğru
 çıkması. -3-
 n. 83b/2
 n.+ i 7b/1, 83b/2

nuṭūl <Ar. Çeşitli otların kaynatılarak
 suyunun başa dökülmesi ya da buharının
 başa tutulması şeklinde kullanılan bir grup
 ilaç. -7-
 n. 115a/5, 115b/3, 115b/9, 122b/8
 n.+ ı 17b/6
 n.+ ları 9a/4, 115a/4
nütüvv <Ar. Kemik çıkıntısı, yumru. -1-
 n.+ inden 45b/1

O

o O. -1-
 o. 89a/1
obalan- Kümelenmek. -2-
 o.- a 17b/12
 o.- sa 39b/1
od Od, ateş. -3-
 o. 109a/12, 114b/5, 98b/1
oḡ(u)l Erkek evlat. -3-
 o.+ ı 11a/3, 81a/10, 81b/3
oḡlak Oḡlak. -4-
 o. 10a/12, 11b/2, 12a/7, 60a/1
oḡlan 1.Evlat 2.Erkek çocuk, yavru. -11-
 o. 18b/13, 75a/3, 80b/7, 81a/4,
 81b/6, 81b/8
 o.+ dan 40a/8
 o.+ ı 105a/4
 o.+ larda 26b/11, 36b/7, 76a/9
oḡlancuḡ Küçük çocuk. -3-
 o.+ larda 54b/7, 91a/9

o.+ larun 73a/11	87a/10, 90b/6, 92a/1, 96a/8, 97b/4, 18b/7,
oğul otı Oğlan otu (<i>Melissa officinalis</i>).-2-	19a/7, 19b/1, 22b/5, 29b/10, 48a/3, 52b/4,
o. 118a/10	62a/3, 88b/4, 16a/2, 38b/7, 53a/5, 63a/8,
o.+ dur 117b/9	64a/8, 96a/7, 9b/5, 68b/3, 16b/12, 35b/2,
ol O. -94-	15a/10, 17a/13, 23b/10, 25b/3, 93a/4,
o. 20b/10, 30b/10, 102a/6, 9a/10,	95b/11, 9a/13, 51a/5, 69a/7, 70b/6, 55a/11,
22a/9, 22b/9, 82b/8, 20b/6, 117a/6,	15a/9, 15b/7, 32b/1, 35a/9, 36a/2, 37a/8,
105a/9, 21b/13, 47a/12, 85b/6, 86b/7,	37b/11, 38b/12, 52a/3, 56a/5, 59b/12,
122a/10, 22a/3, 67a/11, 38a/8, 39a/8,	63a/1, 64a/11, 64a/12, 64a/13, 65a/2,
95a/3, 110a/2, 48a/4, 80a/7, 20b/9, 90b/2,	71a/6, 72a/4, 74b/11, 75b/12, 76a/4,
91b/2, 22a/2, 28a/3, 45b/9, 57a/7, 43b/12,	77b/10, 78b/10, 82a/8, 85b/12, 87a/4,
61a/2, 31a/6, 35a/10, 22b/8, 116b/4,	88a/7, 93b/2, 9b/10, 17b/8, 19a/4, 45a/10,
18b/8, 92b/3, 84a/13, 47b/9, 48a/12,	49b/5, 63b/11, 76b/5, 66b/1, 80b/13,
52a/5, 62b/10, 57a/11, 57b/2, 32a/6,	30a/4, 32b/1, 37b/11, 38b/12, 42a/1,
22b/4, 72a/9, 91b/3, 95b/11, 17b/11,	52a/4, 71a/1, 78b/10, 79a/10, 80b/8,
27a/5, 57a/5, 1b/10, 109b/3, 11a/1, 82a/8,	96b/13, 97a/1, 97a/2, 57a/11, 35b/4, 22a/8,
25a/5, 57a/8, 123a/10, 85b/7, 102b/8,	17b/13, 114a/4, 93b/2, 50a/6, 78b/13,
47b/3, 107b/9, 22b/10, 47b/6, 22a/1,	76a/3, 64a/11, 62b/2, 15b/9, 17b/9, 18b/5,
42b/8, 22a/1, 37b/2, 43b/4, 46a/4, 71b/9,	19b/5, 23b/10, 29b/11, 30a/2, 33a/4,
58b/10, 71a/3, 52b/4, 61a/8, 65b/6, 16b/6,	35b/12, 56a/4, 60a/12, 92a/1, 9b/11,
51b/8, 54a/12, 60a/8, 83a/1, 83b/9,	74a/10, 49b/5, 54a/1, 69a/8, 69a/12,
123a/12, 82b/10,	111a/6, 114b/8, 116b/8, 97b/2, 25b/10,
o.+ dur 10b/6, 14a/2, 61a/6, 68a/2,	115b/6, 22b/9, 19a/5, 63b/4, 32a/6,
73b/7, 95a/4	28b/11, 117a/3, 22a/1, 39b/11, 43b/12,
ol- Olmak. -1503-	44b/4, 53a/5, 62b/2, 67a/9, 74b/13,
o.- a 10a/6, 18a/1, 18b/3, 30a/2,	16b/13, 97a/3, 35b/12, 74a/3, 39a/4, 83a/6,
35a/9, 35b/13, 38b/7, 38b/12, 39b/3,	52a/5, 80b/12, 32a/9, 44b/12, 49a/11,
45a/5, 47a/10, 47b/4, 49b/8, 50a/13,	59a/13, 54b/11, 17b/9, 15b/1, 87a/4,
53a/10, 55a/10, 55a/11, 59a/10, 60a/1,	25b/8, 46a/9, 49b/8, 25b/9, 48a/2, 59b/7,
60b/7, 63a/8, 64b/3, 65b/8, 70b/6, 74a/13,	93a/5, 9b/6, 41a/8, 15b/12, 52a/5, 85b/10,
74b/12, 83a/7, 83b/7, 84b/3, 84b/5,	9b/9, 115a/12, 75b/10, 9b/13, 38b/2,

19a/12, 63a/7, 10a/2, 17b/8, 30a/4, 32b/4, 33a/9, 35b/1, 38a/3, 54a/2, 73a/1, 84a/5, 91b/12, 93b/12, 10a/3, 28a/12, 93b/11, 30b/4, 66b/2, 14b/13, 16a/2, 29b/13, 35a/8, 35b/1, 45a/1, 50a/13, 52a/2, 53a/7, 60b/12, 63b/1, 64a/9, 75b/7, 76b/5, 84b/3, 9b/5, 20a/2, 76b/13, 46b/4, 97b/3, 18a/8, 97b/4, 9b/1, 53b/9, 59b/11, 111b/8, 97a/1, 90b/9, 15a/10, 40a/8, 24b/7, 34a/13, 77b/3, 43a/9, 85b/10, 93b/11, 49b/1, 15a/9, 17a/9, 61a/13, 72a/10, 14b/13, 16a/3, 45a/10, 49a/11, 16b/7, 26b/6, 41a/9, 41b/13, 60a/11, 71a/12, 72a/4, 9b/4, 25b/9, 37a/8, 40a/6, 55a/11, 55a/5, 60a/11, 63a/1, 9b/10, 77b/11, 41a/4, 69a/12, 58a/10, 15b/10, 17b/8, 41b/4, 49b/8, 52a/4, 47b/11, 18b/5, 71a/7, 56b/2, 73a/1, 78b/4, 84a/11, 63a/1, 53b/5, 90b/9, 55a/2, 54a/11, 56b/3, 38b/12, 95b/13, 38b/1, 9b/2, 10a/5, 23a/9, 45a/11, 23b/3, 33b/7, 38b/1, 81b/13, 86b/6, 95b/11, 95b/12, 9b/4, 52a/2, 18a/7, 17b/3, 30b/5, 1b/8, 41a/4, 48b/8, 47a/3, 63b/13, 64b/3, 65a/1, 19a/2, 84b/3, 10a/1, 35b/3, 22a/11, 30b/5, 85b/12, 52a/2, 78b/10, 114b/7, 17a/4, 59a/12, 55b/6, 59a/10, 59b/13, 46b/2, 46b/7, 47a/9, 44b/4, 77b/10, 77a/6, 15a/6, 15b/10, 15b/13, 19a/10, 19a/2, 21a/7, 75b/12, 75b/8, 86b/13, 87a/11, 87a/5, 49b/13, 22b/4, 95b/11, 52a/2, 22b/9, 26b/7, 32b/4, 38a/3, 39a/3, 53a/1, 56a/10,	60b/8, 63b/11, 64b/2, 74a/13, 78b/13, 86b/12, 87a/10, 96a/7, 58a/2, 95b/12, 97a/2, 77b/2, 15b/12, 19a/7, 19b/11, 22a/9, 23b/2, 23b/7, 26b/6, 28b/9, 29b/13, 32a/9, 37b/13, 38b/1, 44b/13, 46a/4, 46b/2, 47a/2, 60b/5, 75b/2, 78b/4, 86b/5, 88a/10, 90b/6, 93a/4, 95b/12, 9b/3, 72a/10, 15a/5, 32a/9, 76b/9, 87a/9, 9b/2, 90b/7, 19a/2, 19b/5, 86a/5, 86b/11, 53b/12, 59b/11, 59b/7, 22b/8, 50a/12, 54a/3, 68a/4, 71a/6, 76b/6, 97a/1, 9b/6, 25b/2, 59a/10, 67a/10, 96b/11, 22a/10, 23a/10, 56a/10, 64a/9, 65a/2, 90b/7, 94b/11, 94b/12, 123a/2, 53b/7, 98b/12, 80b/12, 95b/12, 55b/8, 96a/12 o.- inca 112a/10 o.- sa 30a/4, 60b/4, 57b/3, 52b/9 o.- ur 23a/5, 40a/12, 50a/12, 50b/7, 60a/8, 74b/10, 76a/10, 91a/10, 91b/10, 96a/10, 16a/13, 38a/13, 31b/3, 41a/13, 32a/3, 106b/3, 19a/1, 38b/13, 88b/4, 51b/12, 68a/5, 51b/7, 98a/11, 114b/11, 14a/2, 61b/9, 69b/11, 81b/4, 68b/6, 29b/6, 48b/2, 67b/2, 89b/9, 57a/9, 22a/7, 60a/7, 74b/10, 98a/10, 42a/9, 48a/7, 40a/3, 59a/2, 43b/9, 21a/10, 88a/2, 20b/13, 51b/10, 65b/6, 61b/4, 57a/1, 91b/11, 20a/11, 79a/4, 82b/1, 42a/12, 27b/2, 69a/13, 89a/11, 60a/4, 56b/1, 35a/6, 57a/7, 90b/13, 9a/11, 81b/1, 101b/5, 102b/9, 106b/8, 116a/1, 21b/7, 32a/1, 42b/1, 42b/2, 49a/6,

52a/7, 52b/11, 67a/11, 39b/5, 27b/10, 39a/4, 47b/5, 61b/1, 65a/3, 67a/10, 68a/7, 73a/1, 73a/2, 90a/9, 94b/5, 95b/4, 101a/12, 111b/10, 114b/4, 34a/4, 89b/2, 95a/6, 14b/5, 19b/4, 21a/5, 21b/6, 31b/6, 51a/5, 21b/11, 28b/9, 22b/13, 19b/13, 93a/2, 79b/5, 90a/4, 69b/1, 44a/5, 76a/9, 67b/5, 116b/10, 19b/3, 21b/1, 21b/2, 39a/4, 42a/8, 68a/1, 70b/13, 89a/11, 98b/5, 51b/11, 51a/3, 47a/8, 85b/4, 22a/7, 88a/2, 26b/12, 15b/5, 16a/7, 86a/9, 31b/1, 31b/2, 62a/7, 47b/2, 54b/6, 36b/1, 61b/6, 43b/9, 22a/6, 42a/13, 98a/10, 60a/7, 70b/5, 96a/10, 39a/13, 25a/6, 51a/13, 43b/8, 94a/5, 83b/13, 91a/10, 89b/3, 73b/2, 27b/3, 35a/3, 56a/9, 22a/8, 45b/7, 47b/4, 88a/2, 91b/11, 10b/7, 44b/7, 122a/10, 11a/1, 44b/7, 36a/5, 55a/12, 92b/9, 65a/12, 18b/1, 71a/11, 42b/6, 29a/10, 57a/6, 90a/1, 18a/5, 67b/10, 92b/8, 54b/7, 91a/9, 17a/12, 93a/13, 61b/9, 83b/12, 42a/10, 72b/8, 21b/4, 42a/9, 60a/4, 31a/4, 68b/10, 66b/4, 22a/7, 85b/9, 43b/8, 91b/3, 58b/4, 28b/10, 114b/9, 84b/9, 78a/4, 27b/1, 21a/10, 21a/9, 28b/9, 73b/8, 73b/9, 51b/11, 61a/10, 51a/4, 26b/11, 94b/5, 27b/3, 31a/4, 64b/9, 48a/6, 35a/7, 61a/12, 74a/9, 29b/8, 21b/3, 85b/3, 89a/11, 19b/3, 20a/11, 64b/11, 83b/12, 85b/10, 85b/3, 28a/7, 83b/13, 90b/5, 32a/7, 58b/4, 31b/2, 36b/2, 51b/12, 92a/8, 21b/10, 21a/1,	33b/13, 43b/8, 31a/10, 85b/4, 20b/12, 27a/11, 78a/2, 14a/2, 42b/4, 21b/10, 26b/12, 50b/9, 57a/12, 54b/6, 47b/4, 83a/13, 117b/3, 94a/10, 90a/8 def ^e o.- ur 20b/10, 51a/3, 55b/5 ḥall o.- ur 57a/1 ḥāṣıl o.- ur 24b/6, 30a/9, 36b/2, 42a/11, 46b/13, 92a/6, 92a/7 o.- ursa 14b/10, 20a/5, 20b/11, 28b/3, 30a/6, 30b/13, 32a/9, 32b/4, 33a/9, 35a/8, 35b/3, 36b/8, 50a/4, 50a/9, 60a/13, 63a/7, 80b/3, 88a/10, 72b/13, 81b/13, 17a/13, 78b/13, 53a/1, 15b/6, 29b/10, 52b/6, 52b/8, 25b/11, 52b/11, 41b/5, 55b/4, 56a/4, 65b/6, 57b/7, 24a/11, 79a/12, 21a/12, 41a/2, 81a/8, 81a/6, 84b/11, 17a/7, 19a/4, 48b/11, 22b/7, 26b/7, 44a/2, 82a/6, 92b/2, 44b/7, 67a/9, 76b/8, 77a/6, 88a/7, 30a/12, 54a/11, 44b/2, 36b/8, 16a/13, 25a/8, 92b/2, 81a/6, 76b/5, 90b/3, 66b/1, 66b/2, 37b/11, 53a/8, 15a/8, 18b/4, 19a/1, 19b/4, 34b/9, 35b/2, 38b/11, 46b/7, 48a/5, 59a/7, 64a/11, 85b/11, 87a/3, 87b/7, 96b/13, 78b/9, 72a/3, 16b/4, 21b/10, 22a/11, 41a/3, 53b/7, 55a/10, 59b/10, 79a/10, 63b/9, 16a/5, 66b/11, 16b/9, 17b/7, 35b/1, 28b/2, 41b/13, 41b/6, 63a/3, 77b/2, 60b/6, 16b/7, 41b/1, 34b/7, 12b/13, 96b/5, 51b/5, 47b/10, 48a/1, 83a/6, 18b/2, 87b/6, 20a/3, 67b/13, 16b/2, 20b/8, 45b/11, 39a/7, 54b/13, 83a/1,

81a/7, 36a/1, 30a/11, 58b/8, 30b/3, 51b/13, 52a/3 51b/6, 92a/7, 18b/11, 53b/10, 24b/1, 46a/8, 16a/4, 71b/7, 63b/6, 75b/7, 78b/4, 30b/2, 45a/8, 23a/8, 41b/10, 41b/5, 55b/8, 23a/5, 30b/3, 59b/6, 79a/8, 86a/5, 57b/3, 57b/5, 17a/8, 70b/1, 55a/4, 75b/2, 44b/3, 49b/11, 54b/1, 25b/1, 82b/7, 87a/13, 94b/13, 95a/7, 51a/10, 51a/9, 28b/3, 81a/8, 25b/10, 44b/11, 28b/8, 66a/4, 61b/5, 26a/13, 69b/7, 22b/7, 43b/13, 67a/3, 67a/1, 83b/10, 92b/1, 61b/5, 15b/12, 19a/6, 19b/11, 22a/9, 23b/2, 26b/5, 33b/6, 35a/8, 37b/13, 55b/12, 64a/3, 86b/4, 30a/13, 51b/12, 35a/7, 38a/5, 82a/7, 52a/1, 52a/4, 94a/5, 84a/10, 86b/8, 70b/12, 30b/9, 23a/6, 24a/13, 91b/2, 59a/12, 81a/9, 60a/10, 32a/13, 57b/3, 19a/13, 53b/2, 77b/10, 54a/10, 60b/7, 60a/12, 96a/8, 60a/11, 60a/13, 61b/12, 50a/5, 46b/1, 92a/1, 92a/3, 20b/13, 41a/8, 32a/12, 44a/4, 66b/5, 34b/12, 22a/6, 33a/3, 35b/11, 37a/8, 41b/4, 63b/13, 80b/11, 83b/3, 14b/12, 16a/2, 17a/5, 23b/6, 29b/12, 37b/8, 38b/6, 60b/12, 64a/7, 65b/9, 66b/8, 86b/11, 96a/6, 53a/4, 34b/3, 15a/4, 15b/9, 18b/6, 24a/1, 35a/9, 35b/3, 38a/3, 46b/11, 56a/9, 59a/9, 61a/1, 64b/1, 87a/9, 97b/1, 39a/3, 59a/11, 19a/9, 19a/11, 22b/1, 17a/10, 20b/9, 50a/3, 23a/11, 24b/5, 75b/11, 77a/11, 30b/8, 49a/10, 34a/12, 45a/4,	49b/1, 34a/8, 49b/7, 49b/4, 16b/11, 45b/4, 39a/6, 19a/11, 30a/12, 35a/13, 54a/5, 21b/3, 30b/4, 33b/10, 22b/4, 27b/1, 54a/12, 27b/2, 60b/2, 20b/6, 17a/1, 17a/3, 41a/12, 46a/3, 33a/5, 46a/2, 46a/5, 24a/3, 24a/6, 24b/5, 53a/12, 58a/8, 81a/3, 55a/9, 16b/5, 22b/1, 58a/7, 63a/10, 46a/5, 17b/3, 21a/9, 22a/13, 25b/5, 35a/2, 55b/6, 58a/9, 59b/13, 63b/11, 76b/9, 70b/12, 76b/4, 53b/9, 76b/12, 77a/2, 77a/4, 77a/9, 96b/10, 29a/3, 33a/10, 20a/7, 86a/9, 39a/9, 18b/8, 92b/3, 39b/5, 25a/6, 60b/2 o.- maya 48a/10 o.- anlardan 61b/3 o.- madan 29b/6 o.- mağa 62a/2 o.- mak 12a/5, 13b/12 o. - makdan 17a/12, 52b/3 o.- maduğına 37a/12 o.- makdandur 12a/12 o.- masa 122a/7 o. - maz 76a/10 o.- ana 22a/4, 27b/6 o.- an 42a/5, 42b/2, 115b/11, 22b/5, 26b/5, 13a/13, 13a/5, 34a/4, 32a/2, 15b/3, 108b/6, 75a/2, 48b/10, 13a/8, 115b/3, 67a/11, 99b/10, 38a/6, 84a/4, 95b/10, 57a/3, 47a/7, 69a/9, 71b/9, 115b/9, 99b/3, 87b/9, 69a/1, 48a/13, 48b/6, 1b/10, 12b/10, 12b/7, 32b/7 hall o.- an 110a/3

hâşıl o.- an 42a/11	o.- ana 21b/11, 72b/10, 108b/9
def ^c o.- a 101b/5, 14b/4, 15b/11,	o.- andan 60a/8
15b/4, 15b/9, 16a/9, 18a/4, 21a/2, 21b/8,	o.- andur 112a/8
22b/2, 23a/13, 23b/10, 24a/8, 24b/9,	o.- anuñ 47b/4
25a/12, 25a/2, 25b/6, 26a/10, 26b/13,	o.- dı 121a/10, 123a/13, 9a/9
26b/9, 27a/6, 27a/9, 27b/6, 29b/3, 30b/11,	o.- dısa 25a/7, 45b/1
31a/2, 31b/10, 32b/8, 33a/13, 33b/5,	o.- duğı 19a/13, 45a/9, 61a/13,
33b/7, 34b/10, 34b/3, 34b/8, 35a/4,	115a/10
36a/13, 36a/8, 37b/7, 40a/13, 40b/6,	o.- duğındandur 14a/6
41b/2, 45a/13, 45b/4, 46a/12, 46b/10,	o.- duğını 10b/8
47a/13, 48b/5, 49a/8, 50a/10, 50b/5, 51a/1,	o.- duğça 98a/1
52b/12, 53b/9, 54a/8, 54b/10, 54b/3,	o.- duğdan 76a/10, 93a/10
55b/7, 56b/12, 57a/13, 57a/5, 57b/12,	cünüb o.- dum 78a/3
58a/3, 58b/10, 58b/2, 60a/2, 62a/11,	o.- maya 56a/5, 64a/1
63a/12, 63a/5, 64b/7, 65a/4, 65b/12,	o.- ıcağ 16a/7, 16b/10, 19b/13,
65b/3, 66a/11, 66b/13, 67a/1, 67a/13,	21a/4, 25b/5, 33a/4, 42b/5, 57a/9, 63b/9,
68b/8, 69a/11, 69b/13, 69b/9, 70a/11,	71a/11, 72a/13, 105a/11, 112b/2, 63b/6,
70a/4, 70b/9, 71a/4, 71a/9, 71b/2, 71b/5,	75b/7, 78b/4, 122b/6, 122a/7
72a/6, 72b/1, 72b/5, 73b/5, 74a/2, 74a/7,	o.- inca 60a/6, 110b/12, 112a/2
74b/7, 75a/13, 75a/8, 75b/5, 76a/1, 76a/12,	o.- mazsa 31a/1
76a/7, 77b/7, 78b/9, 79a/1, 79a/6, 80a/11,	o.- mağ 11b/9, 14b/7
80a/2, 80a/8, 80b/1, 80b/6, 81b/11, 82a/9,	o.- maya 53b/3
82b/1, 83b/1, 84a/13, 85a/12, 85a/3,	o.- madın 62b/13
85b/7, 86b/1, 87b/13, 87b/3, 89b/9, 90a/2,	o.- mağa 54a/9, 85b/9, 33b/9,
91a/5, 91a/7, 92a/12, 92a/4, 92b/6, 93a/12,	29a/13, 35a/13, 21b/1, 81b/8
94a/9, 94b/8, 95a/2, 95a/9, 95b/7, 96a/6,	o.- mağına 65a/2
98a/4, 98a/8, 18a/10, 15a/13	o.- mağ 10a/1, 11a/6, 11b/9,
emîn o.- a 16b/10, 45a/10, 56b/3,	12a/13, 12a/12, 12b/6, 12b/9, 13b/12,
66b/6	14a/11, 14b/9, 15b/7, 17a/2, 19b/12,
o.- acak 71b/7	21a/7, 33b/2, 43b/13
o.- alar 68a/4	o.- mağdan 13a/1, 16b/7, 36a/5,

54a/5, 54b/6, 67a/3	54b/1, 24b/11, 39b/6, 58b/4, 28b/8, 80b/2,
o.- makdandur 11b/8, 12a/4, 12b/5,	36a/11, 24b/11, 58b/5, 11b/1, 121b/13,
12b/8, 13a/3, 14b/6, 13a/13	121b/12
o.- makdur 11a/5, 13a/5, 13a/6,	o.- sañ 122a/8
13a/7, 14b/9, 44a/1	o.- uñ 117a/4, 69b/5
o.- mamağa 30a/7, 65b/5	zıkr o.- undı 45b/5
o.- mamağdur 13b/13	o.- unmışdur 9a/10
o.- masa 11b/1	o.- up 17b/11, 30b/12, 67a/4,
o.- masına 33b/1	13b/12, 9b/4, 50a/8, 92b/1, 80b/7, 84a/10,
o.- masıyla 18a/6	81b/5, 81b/6, 74a/9, 13a/4, 81b/7, 85b/8
o.- maya 24a/3, 34b/13, 46a/4,	olok Hemen, derhal, o an. -1-
46b/8, 71b/8, 76b/12, 85b/13, 90b/8,	o. 70b/9
93b/11, 85b/12, 55b/13, 63b/9, 16b/13,	olun- Olunmak. -3-
77a/6, 46b/8, 56a/5, 46b/8, 123a/10,	zıkr o.- dı 10b/1
33a/11, 24a/4, 79a/12, 112a/10, 59a/8,	zıkr o.- ur 10b/7
39b/1	murād o.- ur 10b/11
o.- mayalar 1b/8	on On. -33-
o.- mayınca 82a/1, 90b/13	o. 101a/11, 101a/8, 101b/3,
o.- mayup 81b/7	101b/8, 101b/9, 104a/11, 105a/13, 105b/8,
o.- maz 67b/12, 91b/12, 81a/12,	105b/9, 106a/7, 107a/4, 108a/8, 109a/9,
78a/3, 90b/13, 81b/1, 90b/4, 67b/13,	109b/1, 110a/11, 110b/6, 111a/4, 112b/12,
22a/4, 67b/3, 77a/13, 60a/7, 19b/13,	113a/11, 114b/6, 115a/2, 116a/10, 116b/2,
123a/9, 16a/7, 44b/5, 22b/12	116b/3, 2a/13, 78a/9, 81b/8, 91a/6,
o.- mazdan 81a/5	107b/12
o.- mazsa 24a/8, 31a/7, 50b/12,	on altıncı On altıncı. -2-
81a/10, 92b/6, 97a/13, 117a/7	o. 2b/1, 21a/2
o.- mış 66b/4, 79b/8, 90b/4	onar Onar. -15-
ħabs o.- mış 44b/1	o. 100a/11, 100b/5, 100b/9,
ħazm o.- mış 65b/7	104a/9, 104b/11, 107a/1, 107a/10, 107b/2,
o.- sa 2a/7, 122a/3, 66b/3, 30a/1,	108a/9, 109b/13, 110b/4, 116b/13, 116b/5,
33a/3, 59a/2, 48b/6, 14a/13, 9a/11, 24b/11,	99b/11, 99b/7

onat İyice, adamakıllı. -3-

o. 30b/9, 50a/13, 90b/7

on beşinci On beşinci. -2-

o. 2b/1, 20b/5

on birinci On birinci. -2-

o. 18a/13, 2a/12

on dördüncü On dördüncü. -1-

o.+ 20a/9

onıl- İyileşmek. -7-

o.- a 27b/13, 75a/3, 84b/12, 89b/1,

90a/2

o.- maz 75a/3

o.- ur 85a/3

onılt- Tedavi etmek, iyileştirmek. -3-

o.- alar 52b/11, 89b/8, 98b/3

on ikinci On ikinci. -2-

o. 2a/12, 18b/12

on sekizinci On sekizinci. -2-

o. 2b/2, 21b/4

on tokuzuncu On dokuzuncu. -2-

o. 2b/2, 21b/8

onuld- bkz. onılt-. -4-

o.- alar 31a/8, 89a/6, 90a/12

o.- ur 114b/4

onuncu Onuncu. -2-

o. 2a/12, 18a/5

onurğa Omurga, omurga kemiği. -3-

o.+ lar 39a/5, 48b/6

o.+ sı 39a/10

on üçüncü On üçüncü. -1-

o.+ 19b/2

on yedinci On yedinci. -2-

o. 2b/1, 21a/13

orta Orta, ara, mutedil. -4-

o.+ sına 48b/4

o.+ sında 21a/4

o.+ sındağı 119b/6

o.+ ya 23a/8

oruçlu <Far + Tr. Oruç tutan. -1-

o. 92b/4

ot 1. Ot, bitki. 2. İlaç, deva. -103-

o. 10a/8, 118a/7, 11a/12, 22b/1,

30a/5, 52a/8, 63a/10, 88a/1, 96b/12, 92b/13

o.+ a 118a/2

o.+ dur 117a/12, 117a/5, 117b/3, 117b/5, 119b/11, 119b/13

o.+ ı 122b/11, 13a/10, 19a/10,

23a/13, 42a/1, 78a/5, 92b/6

o.+ ıdur 114a/1

o.+ ıla 55a/6

o.+ ın 92a/4

o.+ ına 117a/9

o.+ lar 117a/5, 122b/7, 22b/11, 32b/7, 36a/1, 36a/3, 41b/7, 45b/8, 49b/3, 71b/4, 83a/2, 98b/12, 9a/5

o.+ lara 116a/4, 122b/6

o.+ lardan 34b/5, 51b/12, 72a/13

o.+ ları 100a/10, 100a/4, 100b/12, 100b/3, 100b/8, 101a/10, 101a/2, 101b/7, 104b/6, 106a/13, 106b/12, 106b/9, 107a/4, 107a/8, 107b/8, 108a/7, 108b/3, 109a/13,

109a/9, 109b/12, 109b/6, 110a/10, 110a/2, 110a/5, 110b/2, 111b/10, 111b/3, 113a/13, 113a/3, 113a/8, 114a/2, 114a/5, 114b/1, 114b/11, 114b/5, 115a/1, 115a/13, 115a/7, 115b/11, 115b/5, 116a/12, 116a/6, 116b/11, 116b/4, 116b/7, 25a/5, 31a/6, 37a/13, 43b/4, 68a/9, 99a/4, 99b/11, 99b/4, 111a/10, 112a/13	o. 2b/8, 26a/2
o.+ larına 113b/5	otuz dördüncü Otuz dördüncü. -2-
o.+ unı 80a/2	o. 2b/10, 26b/10
otlu Otlı. -2-	otuz ikinci Otuz ikinci. -2-
o. 122b/1, 75b/13	o. 2b/9, 26a/11
otur- Oturmak. -18-	otuz sekizinci Otuz sekizinci. -2-
o.- a 18a/7, 53b/8, 73a/3, 74b/6	o. 2b/13, 27a/12
o.- alar 70a/3, 70a/8, 71b/5	otuz tokuzuncu Otuz dokuzuncu. -2-
o.- asın 22a/6	o. 2b/13, 27b/8
o.- ma 122a/9, 122b/5	otuzuncu Otuzuncu. -1-
o.- mağ 11a/8, 42b/10, 42b/9	o. 2b/7, 25b/6
o.- mayalar 85a/10	otuz üçüncü Otuz üçüncü. -1-
o.- up 14a/11, 70b/11	o. 2b/9
oturak Kış, makat, popo. -1-	otuz yedinci Otuz yedinci. -2-
o. 66a/7	o. 2b/12, 27a/10
otuz Otuz. -12-	ov- Ovmak. -13-
o. 101a/5, 105b/9, 106b/1, 107b/11, 108a/13, 109a/10, 111b/5, 111b/6, 115a/3, 26b/4, 72a/2	o.- a 24b/4
otuz altıncı Otuz altıncı. -2-	o.- alar 13b/5, 30b/13, 31a/2, 31b/9, 34a/2, 50b/3, 57a/12, 71a/3, 94b/7
o. 2b/11, 27a/6	o.- up 14a/12
otuz beşinci Otuz beşinci. -2-	o.- asın 22a/1
o. 2b/10, 27a/1	o. - ıcağ 52b/3
otuz birinci Otuz birinci. -2-	oyna- Oynamak, yerinden hareket etmek. -18-
	o.- mağa 35b/10, 61a/7
	o.- masına 100b/3, 110a/5, 49b/11, 99b/9
	o.- maz 90a/8
	o.- r 61a/8, 62b/6, 89b/12
	o.- ya 19a/4, 71a/12, 76b/12, 88b/10

o.- yan 114a/1
 o.- yıcağ 61a/8
 o.- yup 37a/11
 o.- masıdur 4b/2

Ö

ögür- Böğürmek, bağırarak, yüksek sesle haykırmak. -3-

ö.- mege 102a/9, 57b/1

ö.- megile 51a/8

ögürük Öğürme, öğürük. -1-

ö.+ e 102b/11

öksür- Öksürmek. -12-

ö.- e 15b/1, 44b/4, 46b/1, 47a/8, 47b/3, 48b/11, 48b/8, 60b/6

ö.- ene 102b/12

ö.- ıcek 42b/3

ö.- meye 48b/12

ö.- ür 42b/3

öksürük Öksürük. -13-

ö. 44b/4

ö.+ e 102a/3, 104a/1, 107a/8, 108a/6, 110b/9, 112a/4, 44b/1

ö.+ i 44b/5, 60b/8

ö.+ ile 46a/3, 46a/8, 47a/2

öl- Ölmek. -4-

ö.- di 19b/3

ö.- medin 123a/9

ö.- mez 123a/8

ö.- ür 19b/3

öldür- Öldürmek. -1-

ö.- eler 25a/4

ölüm Ölüm. -1-

ö.+ inden 123a/11

ölü Ölü. -3-

ö. 19b/3, 19b/6, 98b/5

‘ömr <Ar. Ömür, hayat. -2-

‘ö.-i şavıl 123a/9

‘ö.+ i 121b/9

öñ Ön; önce. -10-

ö. 86b/2, 86b/3

ö.+ inden 116a/4

ö.+ ine 121b/6

ö. + den 82a/13

ö. + din 101a/7, 56b/5, 81a/5, 81b/3, 96a/13

öñürdi Önce, ilk önce, daha önce, ileri. -1-

ö. 117a/3

ördek Ördek. -1-

ö. 70b/8

öt- Ötmek. -1-

ö.- medük 123a/7

ötürü Dolayı, sebebiyle. -1-

ö. ol 57a/8

öyken Akciğer. -7-

ö. 102b/5, 110b/10, 46a/13, 46b/13

ö.+ de 44b/1

ö.+ den 45b/13

ö.+ üñ 44b/6

öz Öz, iç. -1-

ö. 16a/11

P

pā-yı keydī <Far. Dizanteri. -1-

p.-yı keydī 61b/6

pāçe <Far. Kasaplık hayvanların kesilmiş ayağı. -2-

p. 31a/11, 73b/3

pāk <Far. Pak, temiz. -2-

p. 100b/8, 30a/3

paḵ bkz. pāk. -1-

p. 93a/13

pālūde <Far. Pālūze, pelte. -3-

p. 39b/8, 43a/4, 62a/8

panbuḵ <Far. Ebegümeçigillerden, koza biçimindeki meyvesi üç, dört, beş dilimli olan, sıcak bölgelerde yetişen tarım bitkisi, pamuk (*Gossypium*). -2-

p. 119a/1, 82a/6

paralan- <Far. + Tr. Parçalanmak. -1-

p.- a 74b/8

pāre <Far. Parça, cüz. -11-

p. 101a/13, 117a/1, 14b/2, 14b/3, 1b/11, 69b/4, 78b/6, 92a/11

p.+ ler 109a/13

p.+ sine 88a/1

pārelen- bkz. paralan-. -1-

p.- miş 123a/3

pāzū Ispanakgillerden, yaprakları sebze olarak kullanılan bir bitki, yaban pancarı, yabani ıspanak (*Beta vulgaris varcicla*).-3-

p. 100b/12, 101a/4, 121a/4

pelīd <Far. Kirli. -1-

p. 11b/9

pelīn <Gr. Birleşikgillerden, yapraklarında ve öteki bölümlerinde çok acı, kokulu bir madde bulunan, hekimlikte kullanılan çok yıllık ve otsu bir bitki, pelin otu, acı pelin, akpelin (*Artemisia absinthium*). -2-

p. 120a/10

p.+ dür 117b/4

pelit <Ar. Meşe, pelit (uercus). -1-

p. 117a/9

pelteklik Peltek olma durumu, peltek konuşma. -1-

p. 40b/2

pencengüş <Far. Beş parmak otu, hayıt (*Vitex agnus castus*). krş. it ağacı, fencengüş. -1-

p. 118a/3

penīr <Far. Peynir. -1-

p. 52b/3

perhīz <Far. Perhiz. -14-

p. 13a/9, 64b/7

p. edeler 14b/11, 36a/6, 36b/4, 39b/9, 49b/9, 51b/1, 62a/6, 68a/12, 85b/13, 91a/12

p.+ ile 122b/7

p.+ leri 20a/8

persiyavşān <Far. + <Gr. Baldırıkara
(*Aspelinum adianthum*). -1-

p. 43a/11

perverde <Far. Çeşitli meyve ve sebzelerin
özünün terbiye edilmesi. -6-

p.-i ‘unşul 111b/13

p.+ leri 111b/13, 43a/5, 9a/1

p.+ si 117a/2, 43a/5

pes <Far. Şimdi, o halde. -1-

p. 81b/9

peynir bkz. penīr. -1-

p. 67b/10

piliç Tavuğun küçüğü, erginleşmemiş
tavuk veya horoz. -1-

p.+ ler 89a/1

pīr <Far. Yaşlı. -2-

p.+ lerde 76a/9

p.+ lerün 75a/3

pirpirim Semizotu. -1-

p. 118a/2

pul <Far. Pul, benek. -1-

p.+ ı 73a/8

pūs Bazı meyvelerin üzerinde oluşan,
zamk veya sakıza benzeyen madde. -4-

p. 68a/1

p.+ ı 120a/4

p.+ ina 117a/10

p.+ ıdur 120a/5

pürçeklü Havuç. -1-

p. 118a/8

R

rādi‘a <Ar. Reddeden, engelleyen. -1-

eźmide-i r. 46b/6

rāhat <Ar. Rahat. -6-

r. 14a/11, 24b/7, 34a/13, 48b/1,

61b/9, 97b/11

raḥ(i)m <Ar. Rahim, döl yatağı. -21-

r. 29a/8, 82a/10, 103b/5, 81a/6,

82b/10, 85a/4

r.+ de 81b/7, 83b/12

r.+ den 80b/11, 82b/13

r.+ e 82b/8

r.+ i 116b/10, 82b/7, 83b/2, 84b/2

meyelān-ı r. 83b/8

meyelān-ı r.+ i 83b/8

r.+ inden 83b/4

r.+ ün 82b/2, 84a/3, 85a/1

raḳīk <Ar. İnce, berrak. -7-

r. 14b/9, 17b/13, 42a/10, 72b/8,

77b/3, 80b/7

r.-i şa‘īr 72a/1

raḳīkū‘ş-şā‘īr <Ar. Arpa unu. -1-

r. 113b/1

rāmek <Far. Zāc-ı aḥmer, mazı, nar
kabuğu zamk-ı arabj ve pekmezle yapılan
bir macun. -2-

r. 71a/2, 83b/5

raşāsī <Ar. Kurşun, kurşun renginde olan.

-1-

r. 53a/9	sakızı. -1-
rāsen <Ar. Andız otu, kanes, induz otu (<i>Inula helenium</i>). -2-	r. 119b/5
r. 106a/9, 119b/4	rāvend <Far. Karabuğdaygiller familyasından, büyük yapraklı, çok yıllık bir bitki ve bu bitkinin kökü, ılgın, ravend-i çînî, ravend-i rûmî, ravendiye. (<i>Rheum ribes</i>). -5-
rāsî <Ar. Kımıldamayan, oynamayan, sâbit. -1-	r. 61a/10, 97a/11
r.+ dūr 53b/13	ķurş-ı r. 62a/5, 62b/11
rāsuht <Far. Göz damlası olarak kullanılan antimon trisülfür. -1-	şarāb-ı r. 63a/4
r. 119b/5	rāvende bkz. rāvend. -1-
rāsuḥ taşî <Far. + Tr. bkz. rāsuht. -1-	şarāb-ı r. 62a/5
r. 68b/1	rāvendî <Far. Ravendle ilgili. Metinde terkip adı. -2-
ra‘şe <Ar. Titreme, titreyiş. -4-	r. 97a/8, 98a/4
r. 21b/9, 40b/2	rāyiḥa <Ar. Koku. -3-
r.+ yi 21b/8, 2b/3	r. 64b/10, 82b/1
raṭb <Ar. Rutubetli, nemli özelliğe sahip. -17-	r.+ sı 32a/12
r. 108b/5, 17a/2, 17b/5, 50b/11, 55b/7, 87a/12, 91a/2, 91b/5, 43a/9	rāziyāne <Far. Rezene otu (<i>Foeniculum vulgare</i>). -20-
r.+ dan 20b/13, 41a/8	r. 101b/9, 103b/10, 103b/8, 104a/8, 104b/10, 104b/11, 105a/13, 19b/8, 20a/12, 20a/13, 24a/7, 25b/4, 47a/11, 56a/11, 64b/12, 71a/13, 73b/11, 75a/11, 83a/7
sū’-i mizāc-ı r.+ dan 49b/7	bezr-i r. 104a/9
r.+ ıla 17b/6	rāziyānec bkz. rāziyāne. -7-
r.+ lar 43a/8	r. 41a/10, 80a/10, 64b/10, 82b/1
r.+ lardur 108b/8	bezr-i r. 101b/1, 108a/10
teşennüc-i r.+ uḡ 21a/6	aşl-ı r. 108a/10
raṭbe <Ar. Yonca otu. -6-	
r. 74b/4, 121a/9	
ağdiye-i r. 18a/3, 50a/2	
ğızā-ı r. 49b/6	
fuṣūl-ı r.+ dūr 30a/8	
rātiyānec <Far. Sanavber zamkî, çam	

rażü'l-enf <Ar. Burnun yassı hale gelmesi -3- r. 29a/5 r.+ i 29a/5, 3a/3	renc <Far. Hastalık. -2- r. 123a/12 r.+ i 37b/4
reb(e)v <Ar. Astım hastalığı. -14- r. 42a/8, 44a/10, 44a/11, 44a/13, 44a/7 buḥūr-ı r. 47a/6 r.+ e 105a/2, 108a/6, 110b/9, 111a/1 r.+ i 42a/8, 4a/7 r.+ ile 44a/7 r.+ üñ 42b/2	renk <Far. Renk. -13- r. 93b/11 r.+ e 35b/5, 35b/8 r.+ i 12b/6, 13a/4, 32b/4, 47a/2, 62a/2, 75b/7, 83a/1, 85b/10, 94b/10, 95a/6
rebve bkz. reb(e)v. -1- r.+ ye 101b/7	renklü <Far. + Tr. Renkli. -1- r.+ sine 35b/7
recā <Ar. Yalancı gebelik. -2- r. 81b/5 r.+ yı 81b/5	reşīdiye <Ar. Nişasta ve şekerle yapılan bir çeşit tatlı. -1- r. 43a/6
reddiye <Ar. Reddetme, geri çevirme. -2- ağdiye-i r.+ den 36b/4 ruṭūbet-i r.+ den 34b/12	reviyy <Ar. Çok taraflı. -1- hılṭ-ı r. 54b/6
reft (?) -1- r. 93b/5	reyḥān <Ar. Reyhan (<i>Ocimum basilicum</i>). -2- r. 111b/5 bezr-i r. 111b/7
remā <Ar. (remād) Kül. -1- r.-ı ḥaṭabü'l-kürünb 80a/13 r.-ı ḥaṭabü'l-germ 119b/4	re's <Far. Baş, kafa. -1- maḳdem-i r.+ de 16b/7
remed <Ar. Göz ağrısı. -4- r. 23b/1 r.+ i 23b/1, 2b/5, 7a/9	rib' <Ar. Sıtma bir gün tutup ve iki gün koyuverip dördüncü yine tutmak. -1- r. 106a/5
remek <Ar. Yeşim taşı. -1- r. 78b/1	riṭıl <Ar. Litre. -2- r. 105a/1 r.+ ına 105a/1
	ribāc <Ar. Kuzukulağı otu. -2- r.-ı bevāsīre 100b/7 r.-ı ḡalīzeyeye 100b/2
	ribāḥ (?) -1-

r.+ dan 44a/4	romatizmalar. -2-
rībās <Far. Hekimlikte kullanılan ilaç, bir rāvend türü (<i>Rheum ribes</i>). -7-	r.+ ı 16a/4, 16a/5
r. 89a/4, 41b/12	riyāzet <Ar. Perhiz. -1-
şarāb-ı r. 103a/13, 10a/11, 28b/5, 29b/12, 55b/9	r. 49b/9
ribāṭ <Ar. Konak, han. -2-	riyye <Ar. Göğüs, gerdan. -3-
r.+ ı 30b/10	r.+ de 42a/9
r.+ uṇ 30b/8	aḳsād-ı ḳaşabe-i r.+ de 42a/9
rīḥ <Ar. Tuzlu toprak; buhran, kasvet. -1-	ḳaşaba-i r.+ deki 45b/9
e. 56a/9	ru‘āf <Ar. Burun kanaması. -3-
rīḥ <Ar. Yel, rüzgār. Romatizma, yel, ağrı. -5-	r. 28b/1
r. 67a/8	r.+ ı 28b/1, 3a/3
r.-i ḡalīz 71a/11	rubb <Ar. İç, öz, meyve ve sebzelerin özü. -4-
r.-i ḡalīzedür 69a/9	r.-ı ḡuvre 45b/7
r.-i meşāneyi 6b/3	r.-ı tūt 38b/10
r.-i muḥteḳinden 66b/5	r.+ ın 33a/4, 38b/5
rīḥū’l-meşāne <Ar. Mesaneye hava dolması. -2-	rubbū’r-rummāneyn <Ar. Nar suyu. -1-
r. 74a/2	r. 66a/9
r.+ yi 74a/2	rubbū’s-sūs <Ar. Meyan balı. -1-
rīḥū’l-bevāsīr <Ar. Bevāsir yeli. -3-	r. 107a/8
r. 69a/7	rūḥ <Ar. Can, nefes. -1-
r.+ i 6a/3, 69a/6	iḥtināḳ-ı r.+ dan 50a/11
rīḥū’l-kilye <Ar. Böbreğe hava dolması.-3-	rūm <Ar. Anadolu. -2-
r. 71a/10	r.+ da 117b/3, 118b/7
r.+ yi 6a/10, 71a/10	rūmī <Ar. Arap illeri dışından olan yerlere ait, Anadolu’ya ait. -5-
rişte <Far. Erişte, ev makarnası. -2-	r. 117a/5, 118a/2
r. 11b/13, 12a/8	cevz-i r. 109a/5
riyāḥ <Ar. Rüzgârlar. Yeller, ağrılar,	zirāvend-i r. 119b/7
rummān <Ar. Nar ağacı (<i>Punica</i>	r.+ dūr 117a/13

granatum). -4-

ḥabb-ı r. 96b/11

şarāb-ı r. 103a/10, 54a/4, 96b/7

rummāneyn <Ar. İki nar. Ekşi ve tatlı nar.

-2-

r. 102a/9

mā'-i r. 60b/9

ruṭab <Ar. Hurma, olgun hurma. -1-

r. 108b/2

retkā <Ar. Üreme organında cimâğa manş olacak surette bitişiklik olan (kadın). -3-

r. 83a/12

r.+ yı 7b/1, 83a/12

ruṭbāt <Ar. Nemler. -6-

r. 24b/13, 29a/3

keşret-i r. 77b/9

r.-ı balgāmıyyedür 67b/8

r.-ı fāsiddeden 91a/9

r.-ı fecce 16b/6

ruṭbet <Ar. Nem, nemli özellikte. -39-

r. 17a/13, 21a/5, 44b/7, 65b/6, 80b/12, 82a/5, 91a/10

r.-i fāsideden 65b/5

r.-i ḡalīze 89b/2

r.-i ḥarīka 91b/3

r.-i ma'deye 100b/7

r.-i reddiyeden 34b/12

iḥtivād-ı r.-i 'alāü'l-ḳalbi 51a/11, 51a/12

r.+ den 17a/12, 21b/6, 42b/1, 44b/6, 21b/4, 42a/9, 60a/4, 22a/6, 33a/3,

35b/11, 37a/8, 41b/4, 63b/13, 80b/11, 83b/3

r.+ dür 20a/10, 62a/13, 93b/10

r.+ e 106a/3, 41b/7, 41b/8, 51a/13

r.+ i 104b/9, 17a/12

r.+ ile 33b/3

rūkn <Ar. Temel direk; kolon, direk.

-1-

r.+ inde 31a/4

S

sā'at <Ar. Saat. -4-

s. 117a/3, 13b/6, 70b/9

s.+ den 107b/9

şabāḥ <Ar. Sabah. -10-

ş. 116b/1, 23b/11, 42a/13, 62b/1, 68a/3, 81b/3, 82a/6, 99a/12, 116b/6

ş.+ dan 122b/1

şab(ı)r <Ar. Sabırlık otu, öd ağacı ve bu bitkiden elde edilen tıbbî zamk (*Aloe vera*). -16-

ş. 25a/5, 26a/4, 27a/12, 28b/7, 29a/6, 79b/9, 87a/7, 90a/5, 106b/6, 107b/6, 108a/3, 107a/4, 113b/12

ş.+ ıla 69b/3, 86a/2

ḥabb-ı ş. vèreler 97a/13

şabr <Ar. Sabır, tahammül. -1-

ş. edeler 65a/10

şabun <Ar. Sabun. -1-

ş.+ ıla 94b/7

saç Saç. -4-

s. 90b/12, 95a/2, 95a/5

s.+ 1 90b/9

şadā <Ar. Seda, ses, avaz, savt. -2-

ş. 25b/1

ş.+ dan 27a/11

sāde <Far. Saf, sade. -1-

s. 20b/3

sādec <Far. Hint sünbülü (*Nardustachys jatamansi*). -2-

s. 100a/12

s.-i hindī 80b/10

şadef <Ar. Deniz böceklerinin kıymetli kabuğu ve onlardan yapılan şeyler. İnci kabuğu. -1-

ş.+ lerdür 118b/10

şadr <Ar. Her şeyin önü, başı, ilerisi. -2-

ş.+ üñ 43b/12

‘ažalāt-ı ş.+ üñ 49a/4

şaf <Ar. Temiz, halis, katkısız, karışık olmayan. -1-

ş.+ ıla 78a/3

şafā <Ar. Saflık, berraklık, temizlik. -11-

ş. 44b/13, 45a/5, 46b/3, 47a/1,

49a/11, 86b/12, 87a/10, 87a/5

ş.+ lar 116b/11

ş. süre 34a/9, 9b/8

sa‘fe <Ar. Kel, kellik. -5-

s. 91a/8, 91b/7

s.+ yi 8a/5, 91a/8

žimād-ı s. 91b/2

şāfi <Ar. Safi, saf, katışıksız. -5-

ş. 116a/11, 108a/7, 109b/4, 21b/12, 61b/7

şāfin <Ar. Diz kapağı ile topuk arasında bulunan topuğun iç tarafında belirginleşen damar. -1-

ş. 19a/8

şafra <Ar. Dört ana öğeden biri olan öd maddesi. -73-

ş. 113b/9, 12b/5, 14b/5, 16a/3, 16a/4, 16a/5, 17a/5, 20a/6, 28a/4, 35b/1, 51b/13, 52a/1, 53a/5, 53a/6, 54a/1, 55b/12, 60b/13, 63a/7, 66a/13, 66b/9, 75b/7, 86b/12, 90b/4, 91b/10, 96a/10, 9b/4

ishāl-i ş. 51a/6

ş.+ da 18b/8, 68b/10

ş.+ dan 26b/6, 32a/2, 35a/7, 35b/2, 56b/13, 66b/4, 81a/8, 14b/12, 16a/2, 17a/5, 23b/6, 29b/12, 37b/8, 38b/6, 60b/12, 64a/7, 65b/9, 66b/8, 86b/11, 96a/6

dimāğ-ı ş.+ dan 17a/6

ş.+ dandur 30a/13, 54a/11, 82a/7, 92b/2

ş.+ nuñ 10a/12, 69b/7

merr-i ş.+ nuñ 90b/3

ş.+ ya 26b/8, 94b/11

ş.+ yı 103b/4, 103b/6, 107a/3, 112a/4, 113b/11, 116a/5, 12b/8, 51a/4, 59b/9, 63a/8, 64a/10, 96a/12

ğalebe-i ş.+ yı 103a/11

şafra bkz. şafra. -1-

ş.+ nuñ 69b/10	şahīḥ <Ar. Halis, kusursuz, ayıpsız, doğru, içinde hile olmayan, şüphesiz. -1-
şafrāwī <Ar. Öd maddesiyle ilgili, öd maddesinin ağır bastığı bünye ve nesneler. -6-	ş. 123a/10 mizāc-ı ş.+ 26a/1
ş. 122a/3 imtilā-ı dem-i ş.+ den 44b/11 ishāl-i ş.+ ye 111a/10, 111b/3 ‘ilel-i ş.+ ye 107b/10 ş.+ den 53a/4	şakal Sakal. -3- ş. 90b/12, 95a/3, 95a/5
şafravī bkz. şafrāwī. -2-	şakar <Ar. Diş taşı. -3- ş. 35a/5 ş.+ ı 35a/5, 3b/5
ş.+ den 46b/1 dem-i ş.+ den 47b/10	şakın- Sakınmak. -15- ş. 122a/6 ş.- a 17a/9 ş.- alar 10a/11, 10a/12, 16b/3, 29a/11, 61a/10, 67b/6, 75a/7, 91a/13, 92a/12, 85b/7 ş.- asın 121a/13 ş.- ğıl 122b/10 ş.- urşay 122a/5
sağ Sağlam, sağ, bozulmamış. -7- ş. 15b/2, 21b/12, 48a/6, 89a/8 ş.+ dan 62b/7 ş.+ ına 48b/7 ş. olan 71b/9	şakız Sakız. -4- ş. 13a/12, 22a/1, 22a/2 ş.+ dur 120b/10
sağır <Ar. Küçük. -8- ş. 49b/1, 50a/12 ıtrıfıl-i ş. 33a/12, 76a/5 ma‘cūn-ı ıtrıfıl-i ş. 100b/6 ıtrıfıl-i ş.+ den 13b/11 kākūle-i ş.+ dür 119a/9, 121a/8	şakıl <Ar. Ağır, can sıkıcı, çirkin. -3- ş. 15a/9, 17a/9, 22a/7
şah <Ar. (eşahh) Doğru, sahih, gerçek. -5- s. 12a/11, 12b/8, 14b/1, 16a/10, 9a/8	sākin <Ar. Sakin, dindirilmiş. -10- s. 15b/7, 33a/11, 34b/3, 53b/2, 103b/4, 25b/2, 59a/10, 67a/10, 96b/11, 112b/10
saḥc <Ar. Bağırsakların karın boşluğu içinde birbirine yapışması hastalığı, kolorektal kanser. -5- s. 65b/13, 66a/12 s.+ ı 5b/11, 65b/12, 66a/12	şakla- Saklamak. -6- ş.- maḵ 109a/8 ş.- ya 11a/2 ş.- yalar 105a/2, 106a/10, 109b/4,

89a/2	ş. 67a/6
şakmūniyā <Ar. + <Gr. Bingöz otu, mahmudiye otu (<i>Convolvulus scammonia</i>). -4-	ş.- ur 51a/12, 51a/8, 51b/4, 62b/13, 67b/12
s. 106b/7, 107a/6, 108a/3, 119b/8	ş.- urlar 50b/9, 78a/3
şaksıgan Saksagan. -1-	şan‘at <Ar. İlaç yapma formülü, ilacı terkip etme şekli. -38-
ş. 75a/12	ş. 102a/13, 102a/8, 102b/3, 102b/5, 104a/2, 104a/8
şālābet <Ar. Metanet, katılık, peklik, dayanma, sağlamlık. -1-	ş.+ ı 102a/10, 102a/4, 102b/11, 102b/13, 103a/1, 103a/11, 103a/2, 103a/5, 103a/9, 103b/1, 103b/3, 103b/5, 103b/7, 103b/8, 104a/4, 104b/10, 104b/4, 105a/13, 105a/5, 105b/12, 105b/7, 106a/6, 106b/5, 107a/13, 107b/11, 109a/1, 110b/11, 111a/2, 112a/4, 112a/8, 112b/12
ş.+ den 63b/10	ş.+ ları 10b/10
şa‘leb <Ar. Tilki. -1-	şanavber <Gr. Yer çamı, çam fıstığı (<i>Ajuga chamaepitys</i>). -3-
ş. 118b/1	ş. 110a/12, 99a/5
şāliha <Ar. İşe yarar, elverişli, uygun, iyi. -1-	ḥabb-ı ş. 118b/13
ğızā-ı ş. 122b/7	sanc- <Ar. Saplamak, batırmak. -25-
sālik <Ar. Bir yola giren, bir yolda giden. -1-	s.- a 111a/10, 12b/6, 19a/12, 23b/3, 34a/13, 47b/1, 47b/10, 48a/1, 56b/2, 64b/11, 66b/2, 73a/1, 86b/5, 88b/5, 9b/9
s.+ ine 22a/5	s.- ar 72a/11, 95b/4
şaman Saman. -1-	s.- arsa 66a/7
ş.+ dur 118a/11	s.- maḵ 12a/12
şamanlık Samanlık. -1-	s.- maḡa 78a/13
ş.+ da 122a/12	s.- maḡıla 65b/1
şāmeryūmā otı Banbal otu, aygün çiçeği, (<i>Heliotropium europaeum</i>). -1-	s.- maḡdur 13a/7
ş.+ dur 120a/5	s.- u 67a/5
şamḡ <Ar. Zamk, çeşitli bitkilerden elde edilen tıbbi reçine. -8-	
ş. 112b/1, 120a/4, 78b/1, 78b/12, 79a/1, 92b/5	
ş.-ı ‘arabī 107a/8, 120a/5	
şan- Sanmak, zannetmek. -8-	

sancu Sancı. -1-

s. 61a/13

şandal <Ar. Sandal ağacı, ak sandal (*Santalum album*), kızıl sandal (*Pterocarpus santalinus*), sarı sandal (*Fringilla spinus*) olmak üzere üç türü vardır. -23-

ş. 120a/6, 102b/5, 113a/13, 23b/5, 28a/5, 37a/3, 38a/2, 49a/13, 55a/13, 71a/1, 86b/7, 88b/11, 89a/4, 96a/5

şarāb-ı ş. 102b/4, 49a/12, 50a/10, 50b/3, 55b/9, 88b/2

ş.-ı ahmer 99b/12

ş.-ı ebyaz 110a/7, 99b/12

şāp <(?) -1-

ş.+ın ş. 36b/9

şar' <Ar. Sara hastalığı. -10-

ş. 18b/13, 68a/7

ş.+ a 104b/3, 114a/13, 115a/7, 84b/2

ş.+ da 84b/6

ş.+ ı 18b/13, 2a/13

ş.+ uñ 84b/5

şar'a bkz. şar'. -1-

ş.+ ya 23a/1

şarar- Sararmak. -3-

ş.- mak 12b/6

ş.- up 14b/8

ş.- ur 96a/9

şarartı Sarartı. -1-

ş. 20b/2

şarb Çetin, güç, şiddetli, sert, keskin, güç yetmez.

ş. 10a/3

şarb <Ar. Kabak içi. -1-

ş.+ dur 118b/8

şarı Sarı. -3-

ş. 18b/8, 26b/11, 69a/13

şarılığ Sarı renkli olma durumu. -1-

ş.+ ı 97a/1

şarımsak Sarımsak (*Allium sativum*). -7-

s. 118b/8, 94b/1, 95a/1, 95a/8

s.+ ı 81b/2

s.+ dan 91a/13

s.+ dur 118a/13

sarkık Aşağı doğru uzanmış veya uzanmış, sarkmış, sölpük, salpa, gevşek. -1-

s. 22b/8

sarmaşık Sarmaşık. -2-

s.+ dur 120b/2, 120b/7

şaru Sarı. -45-

ş. 117b/11, 120a/4, 23a/10, 28a/7, 35b/5, 47b/11, 60a/4, 62a/2, 63a/7, 69b/11, 73b/2, 83a/1, 86b/11, 94b/6, 96a/7, 116a/7, 14b/13, 16a/2, 29b/13, 35a/8, 35b/1, 45a/1, 50a/13, 52a/2, 53a/7, 60b/12, 63b/1, 64a/9, 75b/7, 76b/5, 84b/3, 9b/5

ş.+ sı 10b/2, 11b/13, 34b/8, 37a/2, 42a/6, 80a/7, 80b/10, 52b/6

ş.+ sın 41b/2, 89b/7

ş.+ ya 94b/10

ş.+ yısa 82a/7	şaykal <Ar. Parlak, cilalı. -1-
şaruca Sarıyı andıran, sarıya yakın. -1-	ş. 116a/11
ş. 28b/4	sayra- Ötmek, cıvıldamak, şakımak. -1-
şaruluk Sarılık. -1-	s.- sa 23a/6
ş.+ a 63b/1	şayru Hasta. -1-
şaruşalık bkz. şaruluk -1-	ş. 23b/13
ş.+ a 63a/6	sāz <Far. Çalgı. -1-
sa'ter <Ar. Güveyiotu (<i>Origanum vugare</i>). -5-	s. 122b/13
s. 13a/10, 31a/5, 37a/9, 77b/11	seba' <Ar. Yedi. -1-
s.+ i 34b/9	s. 9a/9
şa'ter <Ar. bkz. sa'ter. -6-	sebeb <Ar. Sebep. -52-
ş. 114a/11, 114b/2, 115b/12,	s. 21a/5, 26a/12, 32a/2
119b/9, 34b/1, 38a/5	s.+ den 57a/7, 57a/8
sath <Ar. Bir şeyin dış tarafı, dış yüzü. -4-	s.+ i 11a/5, 16b/6, 18a/7, 18b/1,
şetürr-i s.-ı kebed 61a/3	19b/4, 20a/10, 22b/13, 25a/13, 26b/12,
şetürr-i s.-ı kebedi 5a/13, 61a/3	30a/8, 31a/9, 31b/11, 31b/6, 32b/10,
s.-ı ma'dede 59a/2	35a/6, 40a/11, 40b/12, 47a/7, 49a/4,
şavt <Ar. Ses, bağırmak. -1-	51a/13, 51b/10, 51b/4, 53b/13, 54b/6,
ş.+ ı 84b/5	61b/6, 62a/13, 62b/5, 67b/8, 69a/9, 70b/5,
şavul- Savuşturulmak, geçiştirilmek,	74a/8, 77b/1, 80a/4, 85b/9, 92a/5, 92b/8,
atlatılmak, bertaraf edilmek. -1-	94a/10, 17b/7, 18b/13, 42a/9, 93b/10
ş.- maz 55b/4	s.+ in 10b/7, 20a/4, 9a/12
sayagı Sadeyağ, tereyağı. -2-	s.+ iyle 74a/9
s. 36b/11, 43a/7	s.+ leri 1b/9
sayıkla- Uykuda veya bir hastalığın	s.+ siz 15b/5
verdiği dalgınlık sırasında anlamsız,	seç- Seçmek. -1-
tutarsız sözler söylemek. -2-	s.- meye 30a/8
s.- ya 88b/11, 93a/3	seder <Ar. Bir göz hastalığı, göz
sāyir <Ar. Diğer, başka, gayri. -1-	kararması. -3-
s. 86b/4	s. 16a/11
	s.+ i 16a/11, 2a/10

sefer <Ar. Yolculuk. -1- s. 70b/11	seksen beşinci Seksen beşinci. -2- s. 3b/12, 38a/7
sefercel <Ar. Ayva (<i>Cydonia oblonga</i>). -3- ḥabb-ı s. 119a/2 lu‘āb-ı ḥabb-ı s. 75b/10 şarāb-ı s. 103a/7	seksen birinci Seksen birinci. -1- s. 3b/10, 37a/10
sefercelī <Ar. + Far. Ayvayla ilgili, ayvaya ait. -1- cevāriş-i s. 54a/7	seksen dördüncü Seksen dördüncü. -2- s. 3b/12, 37b/7
segir- Koşmak. Hafif kımıldamak, kıpırdamak, seğirmek. -4- s.- ir 90b/11 s.- mege 22b/13, 33b/6, 79a/3	seksen ikinci Seksen ikinci. -2- s. 3b/11, 37b/2
sehç <Ar. Bağırsakların karın boşluğu içinde birbirine yapışması hastalığı, kolorektal kanser. -1- s. + e 111b/3 s.+ i 5b/10	sekseninici Sekseninci. -3- s. 3b/10, 68b/9, 37a/4
seher <Ar. Uykusuzluk, gece uyuyamama hastalığı. -3- s. 17a/1 s.+ i 16b/13, 2a/10	seksen sekizinci Seksen sekizinci. -2- s. 4a/1, 39b/5
sekbīnec <Ar. Hıyara benzer bir ot, sekbeni otu (<i>Ferula scowitziana</i>). -2- s. 112b/4, 119b/12	seksen tokuzuncu Seksen dokuzuncu. -2- s. 4a/1, 39b/9
sekizinci Sekizinci. -3- s. 2a/11, 78a/9, 17a/10	seksen üçüncü Seksen üçüncü. -2- s. 3b/11, 37b/5
seksen Seksen. -3- s. 104b/12, 105b/1	seksen yedinci Seksen yedinci. -2- s. 3b/13, 39a/12
seksen altıncı Seksen altıncı. -2- s. 3b/13, 38a/10	sekte <Ar. Felç, inme. -1- s.+ yi 2a/13
	sel‘a <Ar. Ur. -3- s. 89b/9 s.+ yi 89b/9, 8a/2
	selāmet <Ar. Kurtuluş, tehlikeden salim olmak. -1- s. 123a/9
	selātīn <Ar. “ḥabb-ı selātīn” İshal edici, müshil. -1- ḥabb-ı s.+ dür 119a/11
	şelc Kar. -1- ş. 118b/1

selesü'l-bevl <Ar. İdrarını tutamama prostat hastalığı. -5- s. 72a/10, 76a/11, 76a/2 s.+ i 6b/7, 76a/2	sen Sen. -2- s.+ den 123a/5 s.+ üñ 121b/12
selîhe <Ar. Tarçın ağacı, kurfa ağacı, yalancı tarçın ağacı, burçak (<i>Cinnamomum zeylanicum</i> , <i>C. cassia</i>). -3- s. 83a/9, 104b/5, 106a/9	sendere- Sendelemek, sarsılmak. -1- s.- mek 16a/11
silğ <Ar. Pazı. -1- s. 119b/9	sene <Ar. Yıl. -1- s. 9a/9
semirt- Semirtmek, şişmanlatmak. -1- s.- e 81a/6	seretân <Ar. Yengeç. s.-ı baḥrî 119b/10
semiz Semiz. -1- s. 98b/9	seretânü'r-raḥm <Ar. Rahim kanseri. -3- s. 83b/12 s.+ i 7b/3, 83b/11
semri- Semirmek, şişmanlamak.-1- s.- yüp 79b/2	sergüle <Ar. Şaytarac. Serkile otu ve bu otun kökünden elde edilen bir ilaç (<i>Plumbago zeylanica</i>). -1- s.+ dür 120a/2
semür- bkz. semri-. -1- s.- e 99a/7	serḥas <Ar. Eyrelti otu (<i>Nephrodium filix-mas</i>). -1- s. 119b/11
semürt- bkz. semirt-. -1- s.- ür 99a/5	serî' <Ar. Çabuk, hızlı. -5- s. 35a/4, 14b/13, 16a/3, 45a/10, 49a/11
semürdüci Semirtici, şişmanlatıcı. -1- s. 99a/1	sersâm <Far. Menenjit hastalığı. -4- s. 14b/5 s.+ a 108b/2 s.+ ı 14b/5, 2a/9
semüz bkz. semiz. -13- s. 10a/13, 10a/8, 10b/5, 118a/1, 118a/7, 11a/12, 12a/8, 63b/4, 75a/8, 96b/12, 97b/11, 97b/12	serv <Far. Selvi ağacı (<i>Cupressus sempervirens</i>). -2- cevz-i s. 118b/9 lişân-ı s. 88b/12
semüzlik Semiz, yağlı, şişman. -1- s. + den 81a/5	serv kızoğı <Far. + Tr. Selvi ağacı
semüz otı Semizotu (<i>Portulaca oleraceae</i>). -1- s.+ dur 118b/9	

kozalağı -1-

s. 68b/13, 118b/9

sev- Sevmek. -5-

s.- e 49b/12

s.- erse 59b/2

s.- memek 14b/7

s.- meye 96a/8

s.- mezse 34b/4

sevdā <Ar. Dört ana öğeden kara safra maddesi. -92-

s. 10a/1, 13a/3, 122a/3, 122b/3, 15a/6, 15b/10, 17a/7, 17b/7, 18b/7, 19a/6, 20a/6, 35a/13, 46b/11, 49b/13, 52a/1, 52a/4, 54b/12, 65a/3, 87a/11, 90b/2, 91b/10, 91b/12

dem-i s. 85b/2

ḥabb-ı s. 106b/11, 18b/10

ishāl-i s. 87a/11, 94a/6, 98b/6

mizāc-ı s. 90b/1

tenkiye-i s. 40a/12, 69a/10

s.-ı kıandan 85b/9

s.-ı maṭbūḥ-ı aṭīmōn 63b/2

s.+ da 18b/9

s.+ dan 17a/6, 17a/7, 19a/3, 30a/3, 32b/3, 57a/1, 81a/8, 84a/11, 84a/10, 43b/8, 91b/3, 15a/4, 15b/9, 18b/6, 24a/1, 35a/9, 35b/3, 38a/3, 46b/11, 56a/9, 59a/9, 61a/1, 64b/1, 87a/9, 97b/1

s.+ dandur 20a/6, 35a/7, 82a/7, 92b/1

s.+ dur 18a/7

s.+ nuḡ 10b/4

s.+ sı 18a/10, 50b/12

s.+ sina 90b/4

ḥabb-ı s. 43b/11, 91b/4

s.+ ya 26b/9, 94b/11

emrāz-ı s.+ ya 107a/13

s.+ yı 13a/5, 15a/7, 17b/10, 18a/11, 18b/9, 19a/13, 19a/5, 38a/4, 78b/12, 82b/11, 85b/11, 85b/6, 92b/11, 92b/8, 106b/11, 107a/12, 113b/11,

dem-i s.+ yı 94a/4

sevdāvi <Ar. Kara safra maddesiyle ilgili. -8-

s.+ den 59b/3, 85b/3-4

ḥılṭ-ı s.+ den 50b/6, 69a/9

dem-i s.+ den 48a/1

ḥılṭ-ı s.+ den 49b/11

s.+ sidür 32b/8

s.+ ye 106a/5

sevdāvi <Ar. bkz. sevdāvi. -3-

s. 106b/12, 39a/3, 18a/12

sevīk <Ar. Kavut, kavrulmuş un. -1-

s. 111b/11

seyelān <Ar. Akma, akıntı. -1-

s.+ a 33a/1

seyelānū'r-raḥm <Ar. Rahim akıntısı.-3-

s. 82b/13

s.+ i 7a/13, 82b/13

sesāliyūs <Ar. Horoz gözü. Maydanozgiller ailesinden bir metre uzunluğunda, küçük tüylerle kaplı, karışık

gövdeli, çok senelik otsu bir bitki. (Myrrhis odorata). -1-

s. 106a/8

sezāb <Ar. Sedefotu (*Ruta graveolens*).

-12-

s. 101a/12, 108b/11, 108b/13, 119b/13, 24b/8, 64b/5, 65a/9, 74a/5, 77b/11, 99a/10

bezr-i s. 78a/4

varaḳ-ı s. 105b/8

sıçra- Ayaklarla, birdenbire ve kuvvetle yeri teperek hızla yukarıya veya ileriye atılmak. -1-

s.- ya 27a/3

şıḡ- Bir kaba, bir yere bütünüyle girebilmek veya içinden geçebilmek. -1-

ş.- mamaḡa 30b/12

şıḡār <Ar. Küçükler. -4-

s.+ ı 6a/2

dūd-ı ş. 68b/5

ḳāḳule-i ş. 105b/13

dūd-ı ş.+ ı 68b/5

şıḡır Sığır. -5-

ş. 122b/4, 99a/6, 84a/12, 32b/6, 82b/5

sıḡır bābādiyası <Tr. + Gr. Sığır gözü, sığır papatyası. -1-

s.+ dur 117a/13

şıḡır dili Sığırdili otu (*Anchus officinalis*).

-2-

ş. 103b/2

ş.+ dūr 120b/7

şıḡır ḳuyruḡı Sığır gözü, sığırkuyruḡı, labada (*Verbascum sinicatum*). -2-

ş. 120b/13

ş.+ dur 118a/5

şıḡır ödi Sığır ödü. -1-

ş. 115a/9

şıḡḡat <Ar. Sağlık, sıhhat. -1-

ş. 123a/9

sıḳ- Sıkamak. -2-

s.- a 26b/6

s.- up 105a/9

sıḳ- bkz. sıḳ-. -4-

ş.- arlar 103a/4, 103b/1

ş.- asın 102b/8

ş.- up 108b/5

sıḳı Dar. -1-

s. 50b/7

sıḳıl- Sıkılmak. -2-

s.- maḡa 50b/6

s.- maḡdan 26a/3

sıḳıḡdu Meyve ve sebzelerin sıkılmış suyu, özsu, usare. Toḡmekān. -2-

ş.+ sıdur 120a/10, 120a/9

şıḳıl <Ar. “şıḳıl-ı müteḡaccir” Baḡırsaklarda kurumuş dışkı. -8-

ş. 47a/9, 67a/4, 16b/7, 26b/6, 41a/9, 41b/13, 24a/4, 79a/12

sıḳlet <Ar. Ağırılık, sıkıntı. -5-

ş. 71b/9, 60a/11, 71a/12, 72a/4, 74a/11

şıklı'l-lisān <Ar. Dil ağırlığı. -3-	s.+ dūr 118a/4
ş. 30b/1	sigil Deride, özellikle ellerde oluşan
s.+ ı 30b/1, 3a/7	zararsız, pürtüklü küçük ur, sigil. -5-
sırça Cam, camdan yapılmış eşya. -2-	s. 33b/12, 90a/3
s. 98a/7	s.+ e 68b/12, 92b/7
s.+ dūr 119b/8	s.+ lerdür 68b/10
sırçalı Camlı, camdan yapılmış. -1-	sikencübīn <Far. Bal, şeker ve türlü
s. 105a/7	meyvelerin özsuynundan yapılan bir grup
şıva- Sıvamak. -1-	şuruba verilen ad. -45-
ş.- yalar 94b/7	s. 10b/4, 113b/6, 113b/8, 15a/7,
sıvık Sıvı, sulu. -1-	20b/3, 33a/10, 36b/5, 37b/12, 38a/4,
s. 42a/7	38b/4, 39a/1, 41b/9, 43a/13, 43b/3, 55b/5,
sıyrıl- Sıyrılmak. -1-	58a/2, 58a/5, 59b/8, 89b/4, 96a/13
s.- mağa 66a/12	s.-i büzūrī 29a/4, 58b/9, 60b/10,
sıyrındı Kazıntı, sıyrıntı. -2-	61a/9, 62b/8, 63b/2, 62b/9, 63b/10, 64a/1,
s.+ sı 65b/13, 66b/4	64b/4, 104b/1, 104b/8
sız- Sızmak. -1-	s.-i 'aselī 88a/8, 113b/13
s.- sa 66a/6	s.-i 'unşulī 40a/12, 44b/10, 73b/9,
sızla- Sızlamak. -1-	74b/2, 97a/3, 105a/2, 105a/11, 110a/4
s.- ya 47b/3	s.+ i 8b/9
sibistān <Far. Sibistan ağacı ve meyvesi	s.+ ile 16a/8
(Cordia myxa). -7-	s.+ leri 104b/1
s. 101a/5, 101b/8, 107b/12,	sıl <Ar. Verem, tüberküloz. -4-
111a/2, 43a/12, 66b/13, 84a/1	s. 46b/13
sidük Sidik, idrar. -16-	s.+ i 46b/12, 4a/10
s. 72b/7, 75a/10, 75b/1, 75b/6,	s.+ ise 25b/2
76a/3	sıl- Silmek. -1-
s.+ i 60b/8, 70b/13, 70b/6, 71a/1,	s.- esin 105a/9
73b/1, 74b/10, 76a/4, 84a/6	şīl <Ar. Ayırık otu, Mekke ayrığı.
s.+ ile 72b/3	(cynodon dactylon). -1-
s.+ den 73b/8	ş. 118b/1

silḥefāt <Ar. Kaplumbağa. -1-	105b/1, 113b/1, 114a/10, 11b/6, 15a/12,
s. 119b/12	15a/2, 24a/7, 24a/9, 30a/6, 31a/1, 32b/7,
silḳ <Ar. Pazı. -1-	34a/10, 34a/11, 37b/1, 38b/3, 39b/12,
s. 121a/4	39b/13, 40a/13, 40b/5, 43a/2, 52a/12,
sill <Ar. Verem. -1-	52b/1, 65b/1, 70b/3, 79b/13, 86b/7, 87a/1,
s. +e 46a/7	88a/5, 88a/9, 91b/1, 92a/11, 92b/12,
simsim < Ar. Susam (Sesamum indicum).	92b/5, 93a/6, 94a/1, 94b/8, 95b/7, 96a/5,
-1-	98a/11, 98a/8, 98b/2, 95b/6, 98b/2
s. 121a/3	merhem-i s. 95b/2
siṅ- Sinmek, hazm edilmek. -5-	s.+ de 111b/10, 111a/11
s.- meden 59a/1	s.+ dür 119a/8
s.- medin bir 121b/4	s.+ ye 27a/6, 32a/6, 78b/5
s.- mege 105b/12	s.+ yi 105a/9
s.- meye 59a/4	s.+ yile 110a/2, 14b/11, 20b/2,
s.- üp 58b/12	20b/4, 24a/12, 25a/4, 25b/11, 25b/13,
sināmekī <Ar. Sinameki (Cassia	25b/4, 25b/6, 27a/8, 31b/13, 31b/8,
acutifolia). -2-	32a/12, 32a/5, 32b/11, 32b/2, 32b/8,
s. 101a/2, 107b/2, 116a/7	34a/2, 34b/1, 35a/1, 35b/5, 35b/8, 36a/1,
siṅir- Sindirmek, hazm etmek. -4-	36b/5, 37a/10, 37a/2, 37a/7, 38a/1, 39b/13,
s.- mege 106a/4, 53b/6, 58b/3	40a/1, 45b/8, 52b/5, 56a/6, 56a/8, 58b/2,
s.- mesi 19b/13	64b/1, 64b/12, 64b/5, 71a/3, 88a/13,
siṅir Sinir. -6-	89a/5, 94a/8, 94b/3, 95b/2, 95b/6, 96a/1,
s.+ i 21a/13, 22a/11, 22a/12,	98a/12
77a/10	sirkeli Sirkeli. -1-
s.+ ler 26a/9	s. 88a/12
s.+ lerde 30a/9	sirkelü bkz. sirkeli. -1-
siṅirlü yaprak lisānū'l-ḥamel, sinirotu,	s. 89a/3
bağa yaprağı (<i>Rhodiola rosea</i>). -3-	sīsāliyūs <Gr. Dağ havucu, yaban kerevizi,
s. 118a/8, 120b/8, 25b/12	horoz gözü (<i>Sesbania aculeata</i>). -1-
sirke Sirke. -105-	s. 119b/10
s. 104b/12, 104b/4, 105a/7,	sīsēnber <Gr. Civan perçemi, binbir

yaprak otu, kandil çiçeği, akbaşı, barsama otu, marsama otu (<i>Achillea millefolium</i>). -1-	ş.- duğma 100b/1, 100b/2
s. 119b/11	ş.- duğından 19a/11, 63a/9
sivilci Sivilce. -10-	ş.- mağdan 22b/1, 25b/9, 28b/10, 52a/7
s. 27b/9	ş.- up 29a/6
s.+ den 59a/11	şokulda- Zonklamak. -8-
s.+ ler 9b/4, 39b/6, 61a/4, 94b/5, 95b/1	ş.- rısa 86a/8
s.+ lerden 80b/2	ş.- rsa 37a/5
s.+ lere 32a/2	ş.- ya 55a/1, 65b/10, 66b/9, 73a/1, 88b/5
s.+ lerine 85a/1	ş.- sa 32b/4
sivilcilen- Sivilcelenmek. -1-	şokurda- Homurdanmak, ses çıkarmak. -1-
s.- e 59a/12	ş.- ya 33b/7
şoğan Soğan. -6-	şol Sol, sol taraf. -8-
ş. 112a/1, 24b/8, 69a/4, 91a/13	ş. 48a/6, 53a/13, 63b/7, 65a/7, 87b/8, 88b/10
ş.+ dur 118a/3	ş.+ a 62b/7
ş.+ ıdur 120a/8	ş.+ ına 48b/7
soğulcan Solucan, tenya. -1-	şolu- Solumak, nefes alıp vermek. -5-
s. 36b/8	ş.- mağ 14b/8, 44a/2
şoğulcan bkz. soğulcan. -1-	ş.- rsa 50a/9
ş.+ dan 16a/10	ş.- ya 49a/10, 49b/1
soğulcan bkz. soğulcan. -10-	şonj Son, sonra. -5-
s. 19a/10, 58b/4, 68a/1, 68a/7	ş.+ ına 14a/6, 17a/10, 121b/1, 121b/5
s.+ a 67b/11	şonra Sonra. -53-
s.+ dan 19a/9, 58b/4	ş. 103b/12, 103b/13, 108a/13, 111b/8, 113a/1, 121b/10, 12b/11, 14b/3, 14b/9, 15a/12, 18a/12, 19b/11, 22b/6, 23a/2, 32a/7, 33a/12, 43b/10, 43b/5, 47a/11, 50a/2, 50b/3, 52b/11, 52b/7,
s.+ dur 67b/10	
s.+ lara 67b/8	
şok- Sokmak; ısırarak. -13-	
ş.- alar 27a/5, 27b/12, 28b/12, 82b/5	

53b/2, 70b/2, 72a/1, 74b/7, 76a/10, 78b/7, 78b/8, 89b/5, 92b/11, 93a/10, 94b/3, 96a/11, 96a/9, 96b/2, 97a/7, 97a/9, 97b/10, 98a/3	ş.+ da 41a/4 ş.+ dan 115b/10, 122a/5, 14a/3, 34a/12, 49a/4, 49a/5, 89a/2, 115b/9, 99b/3, 23a/11, 24b/5, 75b/11 ş.+ lar 9b/12
ş.+ ğı 91a/4 ş. 20b/9, 22b/10, 47b/6, 50a/3, 84b/9, 92b/6, 93a/10, 107b/9, 114b/9	soyuk bkz. şovuk. -2- s. 16b/5 s. ola 77b/11
şor- Sormak. -1- ş.- alar 54b/10	şovuklan- Serinlemek. -1- ş.- ur 78a/4
şovu- Soğumak. -2- ş.- ya 50a/12, 60b/7	şovukluk Soğukluk. -3- ş. 11b/8 ş.+ ına 106a/4 ş.+ ından 77a/11
şovut- Soğutmak. -4- ş.- a 103b/12 ş.- alar 59b/8, 62b/3 ş.- ur 115a/12	şoyıl- Soyulmak. -1- ş.- up 33b/2
şovuk Soğuk, soğuk özellikte olan. -82- ş. 100a/4, 104a/7, 105b/5, 108b/9, 114b/11, 115a/6, 11a/7, 11a/8, 11b/9, 122a/9, 12a/6, 13a/3, 15b/3, 18b/11, 21b/7, 24a/12, 24a/13, 24b/4, 24b/5, 28b/6, 34a/8, 34b/4, 35b/12, 36b/13, 37a/7, 39b/8, 41a/4, 42a/1, 42b/12, 44b/12, 45a/2, 47a/1, 49a/11, 49a/5, 53a/3, 53a/6, 54a/11, 55a/12, 58a/1, 60a/6, 64a/10, 64a/6, 68a/4, 73b/9, 79a/4, 79a/5, 86a/10, 86a/11, 86b/12, 87a/13, 88a/13, 88b/13, 89a/1, 99b/9, 9b/13, 9b/8, 37a/8, 40a/6, 55a/11, 55a/5, 60a/11, 63a/1, 9b/10	soyıl- bkz. şoyıl-. -1- s.- ur 51a/3 şoyul- bkz. şoyıl-. -3- ş.- mağa 31b/11 ş.- mış 111a/4, 66a/10 söğüt Söğüt ağacı (Salix caprea). -9- s. 108b/12, 108b/7, 115a/13, 115b/7, 11b/7, 120b/13, 121a/7, 15a/3, 78a/8 sök- Sökmek. -1- s.- er 110b/10 söyle- Söylemek. -7- s.- gil 122b/10 s.- mege 39b/1 s.- mek 14b/7
ş.+ a 42b/12, 48a/6 ş.+ ı 30a/8 ş.+ ına 105a/3	

s.- memek 14a/11	56a/11, 58a/6, 60b/9, 62b/10, 70b/13,
s.- meye 15b/9, 17b/4	75b/9, 78b/6, 78b/7, 79b/12, 86b/8,
s.- r 40b/2	88a/11, 88a/12, 88a/4, 88b/6, 91a/10,
söyün- Sönmek. -1-	96a/5, 96b/1, 102a/11, 52b/7
s.- medük 89b/7	ş.+ yıdur 120a/1, 120b/11,
söz Söz. -3-	120b/13, 121a/1
s. 14b/7, 39b/1, 40b/2	ş.+ yıla 101a/5, 101b/1, 102a/2,
şu Su. -221-	102b/7, 103b/11, 104a/12, 107b/4,
ş. 102a/6, 104a/10, 104a/4,	108a/12, 108a/2, 114a/12, 115b/8, 116a/9,
104b/13, 104b/4, 105a/10, 105b/1, 111a/6,	11a/8, 11b/1, 11b/5, 12a/6, 13b/6, 14b/11,
112a/2, 112a/5, 116b/1, 121b/11, 121b/3,	20b/3, 24a/12, 24b/4, 24b/6, 25b/12,
121b/5, 122b/3, 122b/5, 123a/1, 13b/6,	31b/7, 32a/10, 32b/12, 37b/10, 38a/1,
16b/8, 24a/13, 24b/1, 24b/7, 26b/11,	38b/4, 38b/5, 39a/2, 40b/10, 42a/2,
27a/3, 28b/6, 41a/10, 43a/4, 48a/4, 51a/12,	43a/12, 50b/2, 52b/5, 56a/2, 56b/5, 56b/7,
53a/4, 53a/6, 54a/3, 55a/12, 55a/5, 55b/4,	57b/9, 60a/2, 62b/7, 93a/11, 93a/6, 94b/7,
58a/1, 58a/5, 62a/9, 62b/7, 69a/13, 69b/11,	94b/8, 99a/11, 101b/13, 94b/2
72b/7, 72b/8, 73a/12, 73b/2, 82b/13,	ş.+ yılan 30b/13
88a/13, 93b/3	ş.+ yın 101a/8, 103a/3, 103a/7,
ş.+ da 112a/9	103b/2, 104a/2, 11b/6, 13a/11, 25a/5,
ş.+ dan 121b/1, 121b/2, 39b/8,	25b/11, 25b/13, 27a/8, 36b/12, 56a/3,
74b/7	60b/10, 68b/7, 68b/8, 73b/3, 86a/11,
ş.+ dur 62b/5	88b/1, 89a/4, 96a/5, 52b/7, 63b/8, 97a/9
ş.+ lar 11a/8, 36b/1, 9b/11, 9b/12	ş.+ yun 77b/13
ş.+ ların 45a/6	ş.+ yına 78b/5
ş.+ ya 14a/12, 40b/4, 54a/11,	ş.+ yıla 106b/2, 106b/8, 109b/10,
65a/10	109b/9, 110a/8, 110a/9, 110b/6, 110b/7,
ş.+ yı 100b/12, 102a/12, 102b/8,	111a/5, 111b/8, 112b/10, 113a/6, 115a/10,
102b/9, 103a/12, 103a/5, 110b/11, 115b/1,	14b/11, 14b/2, 15a/1, 64a/6, 89a/4, 92a/11,
11a/13, 15a/1, 15a/2, 15a/7, 21b/13, 23b/9,	95b/2, 99a/11
24a/1, 24b/8, 26b/2, 27b/11, 28a/7,	su bkz. şu. -6-
34a/10, 34a/11, 36b/13, 45a/12, 52a/9,	s. 29a/2

s.+ da 116a/2	61b/12, 65b/9, 65b/11
s.+ dan 27b/1	s.-ı t̃in 111b/3
s.+ yı 88b/7	s.+ ı 111b/10
s.+ yıla 28a/10, 43b/3	s.+ lar 35a/1
su‘āb “ḥabb-ı su‘āb” <Ar. Bir çeşit hap.-1-	s.+ ları 111a/8, 8b/13
ḥabb-ı s. 44b/6	şūkine <Ar. (sākin?) Teskin olmuş,
su‘āl <Ar. Öksürük. -2-	yatışmış -12-
s. 44b/1	ş. 16b/5, 21a/10, 21a/9, 28b/8,
s.+ i 44b/1	28b/9, 30b/8, 41a/1, 44b/2, 58a/10, 73b/8,
su‘d <Ar. Topalak, kırkboğum bitkisi ve	73b/9
bundan elde edilen bir tür ilaç (Cyperus	şula- Toprak, bitki, hayvan vb.ne su
rotundus). -8-	vermek. -2-
s. 109a/13, 113a/10, 113a/3,	ş.- mak 11a/8
119b/8, 55b/1, 76a/4, 78a/4, 83a/3	ş.- yalar 89a/5
şudā‘ <Ar. Baş ağrısı. -8-	şulan- Sulanmak. -4-
ş. 13a/13, 13a/5, 13a/8, 28b/8	ş.- a 68a/4
ş.+ da 12b/13, 14a/9	ş.- sa 19a/9
ş.+ ı 2a/8	ş.- ur 27b/11, 95b/1
şudā‘a bkz. şudā‘. -2-	şulb <Ar. Hızlı. -4-
ş. 12b/7, 12b/10	ş. 15a/5, 49b/5, 15b/10, 17b/8
şufre <Ar. Sofra. (Metinde: kış, makat).-9-	şulıca Sulu şekilde.-1-
ş. 70a/1, 70a/5, 70a/12	ş. 24b/12
ş.+ de 68b/5, 69a/7, 69a/12	sultānī fesligen <Ar. + Gr. Şâhsiferem.
ş.+ nün 69b/1, 70a/9	Küçük fesleğen otu, şâhsiferem (Ocimum
ş.+ si 74b/12	minimum). -1-
sufūf <Ar. Toz halinde ilaç, toz şeklindeki	s. 119b/9
ilaçlar. -13-	şulu Sulu. -6-
s. 122b/8	ş. 62a/6, 62a/8, 69a/13, 41b/4,
s.-ı ḥarnūb 111b/9	49b/8, 52a/4
s.-ı maḳlīnāşā 111a/9	suluca bkz. şulıca. -1-
s.-ı maḳliyāşā 59b/1, 59b/4,	s. 99a/4

şuluk bkz. şusalık -1- ş.+ ı 53a/6	60b/4, 63a/8, 63b/6, 64a/4, 66b/3, 71b/10, 73b/13, 96a/6, 96b/13, 9b/11, 9b/6
şulûlî Siğile benzer, siğille ilgili. -1- ş.+ dür 68b/11	şuşa- bkz. şusa-. -4- ş.- ya 24a/11, 55b/13, 60b/13, 66b/9
şūm <Ar. Sarımsak (<i>Allium sativum</i>). -1- ş. 118a/13	şusalık Susuzluk. -6- ş.+ ı 103a/11, 103a/8, 103b/3, 96b/1, 97a/1, 99b/10
sumāk <Ar. Sumak ağacı ve tohumu (<i>Rhus coriaria</i>). -1- s. 12b/2	şūsām <Ar. Susam (<i>Sesamum indicum</i>). -1- ş. 121a/4
summāk bkz. sumāk. -16- s. 109b/10, 109b/9, 10a/6, 111b/11, 13b/10, 32a/10, 32a/11, 32b/12, 33a/4, 36a/6, 37a/7, 57b/12, 59b/1, 70a/10, 81a/1, 96b/8	susām bkz. şūsām. -1- varağ-ı s. 121a/3
şūret <Ar. Yüz, çehre. -1- ş.+ ler 18a/6	sūsen <Ar. Susam (<i>Sesamum indicum</i>). -5- s. 108b/10, 108b/13, 117a/7, 45a/6 şarāb-ı s. 10b/3 s. dibidür 117b/12
şūrincān <Far. Sorıncan ağacı (<i>Colchicum autumnale</i>). -8- s. 76a/5, 86b/10, 87a/3, 112b/4 habb-ı s. 106b/9, 86a/6, 87a/6 maṭbūh-ı s. 86b/6	şusuz Susuz. -1- ş. 45a/8
sūs <Ar. Meyan kökü. -3- ‘ırk-ı s. 111a/2, 120a/8, 43a/11	su‘ūṭ <Ar. Enfiye, buruna çekilmek suretiyle alınan ilaçlara verilen genel ad. -6- s. 115a/5, 115a/11, 17b/2 s.-ı balgām 115a/6 s.+ ları 9a/4, 115a/4
şusa- Susamak. -32- ş.- mağa 55b/3 ş.- mağ 96a/9 ş.- mağdur 44a/2 ş.- maya 41b/6, 59b/11, 86a/5 ş.- ya 16a/3, 17a/4, 37b/9, 38b/7, 41b/11, 41b/5, 44b/12, 45a/5, 46b/3, 53a/1, 54a/1, 54a/11, 54b/13, 59b/6, 60a/1,	sū’ <Ar. Kötü. -39- s.-ı mizāc-ı külliyyeyi 6a/9 s.-ı mizācū’t-tihālî 5b/5 s.-i ḥārdan 49a/10 s.- i 71a/4, 79a/9 s.-i mizāc 21b/9, 22a/10, 30b/2, 41a/8, 45a/8, 53b/6, 55a/10, 57a/2, 63a/6, 79a/8, 16b/4, 17a/1, 17a/3

s.-i mizāc-ı bāriden 34a/12, 45a/4, 49b/1, 50a/3	40a/13, 45a/12, 47a/3, 49b/6, 51b/12, 52a/11, 52b/3, 56b/5, 58a/11, 62a/7, 73b/3, 75b/8, 91a/3, 98a/10
s.-i mizāc-ı bāridī 50a/4	
s.-i mizāc-ı bedenden 51b/11	s.+ i 115b/1, 51b/10, 52a/2, 52a/3, 52a/4, 52a/9, 73b/4
s.-i mizāc-ı hār 61a/5	s.+ idür 117b/5
s.-i mizāc-ı hārdan 52b/13	s.+ ile 116b/5, 24a/10, 40b/6, 52b/10, 89a/12
s.-i mizāc-ı hārreden 34a/8	s.+ in 47a/4, 96b/2, 98a/2
s.-i mizāc-ı raṭbdan 49b/7	s.+ iyle 112b/10, 80b/5, 84a/2, 96b/1
s.-i mizāc-ı tıḥāl 63b/5	südde <Ar. Peklik; mide dolgunluğu; çeşitli organlarda görülen tutkunluk. -16-
s.-i mizāc-ı tıḥālī 63b/5	s. 16b/11, 80b/2
s.-i mizāc-ı yābisden 49b/4	s.-i muḥteḳıne 47a/6
s.-i mizāc-ı 20b/12, 41a/11, 41a/3, 46a/3, 59b/10, 59b/6	s.-i muḥteḳıneyi 4a/11
s.-i mizāc-ı'l-küllīye 71a/5	s.-i nāme 19a/1
s.+ ı 51b/5	s.-i tāmmedür 19b/4
şū' bkz. sū'. -1-	s.-i tıḥāle 104a/7
ş.-i mizāc 53a/4	s.+ den 61a/10
sū'ü'l-kınye <Ar. Karaciğer rahatsızlığı sonucu ortaya çıkan güçsüzlük, halsizlik. -3-	s.+ dür 18b/13
s. 61b/13	s.+ sin 103b/8, 104b/2, 104b/9
s.+ yi 5b/3, 61b/13	s.+ sine 60a/9, 65a/5
sübād <Ar. Dalgınlık, hastanın dalması, koma. Uyku, hafif uyku. -1-	s.+ yi 105a/12, 105a/4
s. 16b/4	süddetü'l-fecr <Ar. Belirtileri idrar yolunun yanması ve idrarda zorlanma şeklinde görülen idrar yolunun tıkanması hastalığı. -1-
sübāt bkz. sübād. -2-	s.+ i 7a/7
s.+ ı 16b/3, 2a/10	süddetü'l-mecri'l-każīb <Ar. İdrar yolunda meydana gelen bir tür tutukluk. -1-
süci Şarap. -1-	
s.+ le 25a/1	
süd Süt. -38-	
s. 116a/13, 120b/12, 26b/13,	

s.+ i 80b/2	s.+ den 45b/4, 45b/5
süded <Ar. Süddeler, tutukluklar. -4- s.-i kebed 65a/6 s.+ i 104a/7, 105b/6, 106a/6	sümkür- Sümkürmek. -1- s.- gil 122a/1
südedü't-tihāl <Ar. Dalak tıkanması. -3- s. 65a/5 s.+ i 5b/8, 65a/5	sümum <Ar. bkz. varaķü's-sümum -1- s. 108b/4
südedü'l-kebed <Ar. Ciğer tıkanması. -3- s. 60a/9 s.+ i 5a/12, 60a/9	sümük Sümük. -3- s.+ i 18b/5, 42b/1 s.+ ün 122a/1
südük bkz. Sidük. -1- s.+ i 60a/12	sünbül <Ar. Sünbül otu (Hyacinthus orientalis). -12- s. 100a/11, 103b/9, 106a/7, 113a/10, 113a/3, 29a/2, 55b/1, 56a/7, 70a/3, 80b/9, 83a/3, 83a/9
süg İtkasarı, tilkitaşığı (<i>Orchis hircina</i>). -4- s. 113a/4, 71a/2, 83b/5, 99b/6	sününāt <Ar. Diş ve diş etlerinin sağlığında ilaç olarak kullanılan terkipler. -1- s.-ı kâbıza 37a/12
sükker <Far. Şeker. -1- s.+ i 10b/4	sür- Sürmek. -52- s.- e 18b/10, 44b/13, 45a/5, 46b/4, 47a/1, 49a/11, 86b/12, 87a/10, 87a/5 şafā s.- e 34a/9, 9b/8 s.- eler 109b/3, 114a/7, 19a/13, 23a/3, 26b/8, 30a/6, 31a/12, 36a/8, 37a/1, 37a/2, 51a/10, 55a/4, 64a/10, 64a/13, 79a/11, 79b/13, 82b/11, 82b/5, 82b/8, 83a/2, 85b/11, 89b/13, 92b/3, 94b/1, 94b/13, 95a/1, 95a/12, 95a/7, 95a/8, 92b/11 s.- er 106a/5, 106b/11, 107a/12, 112b/8, 116b/11, 15a/7, 19a/5 s.- erler 109a/8
sükte <Ar. bkz. sekte. -2- s. 19b/2 s.+ yi 19b/2	
süküt <Ar. Sessizlik. -1- s. 35b/10	
sülük <Ar. Yola girme. -4- s. 16a/12, 22a/5 def'-i s. 16a/12	
sülük Tatlı suda yaşayan, bir defada ağırlığının sekiz katı kadar kan emebilen, halk arasında bazı hastalıkların tedavisinde kullanılan solucana benzer hayvan. -10- s. 27b/5, 39b/10, 46a/9, 91b/6, 92b/4, 94b/6, 69a/5, 80a/1	

s.- memekden 51a/4
s.- meyeler 44a/12
sür'at <Ar. Sürat, hız. -1-
s.-i nabz ola 47b/11
sür'atü'l-inzâl <Ar. Meninin çabuk gelmesi. -3-
s. 77b/1
s.+ i 6b/10, 77a/13
sürme Sürme. -2-
s.+ dür 117b/6, 120b/3
sürt- Sürtmek. -2-
s.- eler 37a/13
s. - ince 31a/12
sürür <Ar. Sevinç. -1-
s. 76b/6
sürücü Süren, sürücü. -2-
s. 58b/6, 66b/7
sürün- İlaç sürünmek. -1-
s.- eler 91a/2
süst <Far. Gevşek. Tembel, uyuşuk. -3-
s. 60a/7, 18b/5, 71a/7
sütün <Ar. Direk. (Metinde diş tedavisinde kullanılan devalar). -5-
s. 113b/13, 113b/5, 114a/4
s.+ ları 113b/4, 9a/2
süz- Süzmek. -14-
s.- dükden 108a/13
s.- e 101b/4, 103b/11
s.- eler 101a/6, 101b/2, 102a/5, 103b/13, 104a/12, 105a/1, 105b/2, 108a/2, 111a/7, 99a/12

s.- esin 107b/5

süzül- Süzülmek. -1-

s.- mişle 101b/5

Ş

şāb <Ar. Şap. -9-

ş. 114a/3, 116b/12, 70a/6, 81a/1, 82a/11, 82a/4, 110b/4, 69b/4

ş.-ı ebyaz 73a/10

şādenc <Far. Daha çok göz hastalıkları için hazırlanan edviyelerde kullanılan ve Hindistan'dan getirilen bir çeşit taş, kan taşı. -2-

ş. 110b/3, 79b/9

şāf <Ar. bkz. şiyāf. -31-

ş. 115a/9, 122a/7, 122b/7, 43a/11, 62b/5, 67a/7, 67a/12, 74b/4, 82a/12, 82a/3, 87b/7, 98a/1, 78b/2

ş.-ı ebyaz 112b/9, 80b/5, 83b/13, 23b/5

ş.-ı müşil 112b/3

ş.-ı nerciz-i zūra 112a/12

ş.+ ıla 96b/4

ş.+ lar 112b/2, 112b/7, 113a/1, 117a/2, 80b/11, 81a/2, 82a/5, 83a/4, 86b/1

ş.+ ları 112a/12, 9a/1

şāhisferüm <Far. Küçük fesleğen otu, şāhisferem (Ocimum minimum). -2-

ş. 119b/9

bezr-i ş. 100a/1

şahm <Ar. İçyağı, iç, öz. -5-

ş.-1 dūrāyic 89b/10

ş.-1 hanḡal 69a/1, 101b/2, 106b/10, 112b/3, 115a/8, 120a/1

şahsiferem bkz. şāhisferüm. -1-

ş. 66b/10

şāhtere <Far. Şahtere otu (Fumaria officinalis). -1-

ş. 107b/12

şa'īr <Ar. Arpa. -43-

ş. 48a/7, 71b/11

mā'-i ş. 113b/10, 23a/11, 24a/13, 24a/2, 31a/11, 31b/4, 38b/8, 41a/2, 41b/8, 45a/1, 45a/11, 47a/4, 47b/8, 49b/5, 55b/10, 55b/7, 56a/1, 58a/6, 58b/1, 60b/11, 63a/10, 63a/12, 72b/5, 72b/9, 73a/3, 73b/3, 75a/6, 75b/3, 88a/3, 88a/9, 92a/9, 95b/5, 46b/5, 14b/12, 15a/1, 20a/2, 61b/11

raḡīḡ-i ş. 72a/1

şakāk <Ar. Yarık, çatlak. -1-

ş. olur 26b/11

şakākul <Ar. Yabani havuç, karakök (*Pastinaca sativa*). -1-

ş. 100a/5

şakākū'l-kaşīr <Ar. Erkeklik organındaki çatlak. -1-

ş.+ i 7a/5

şakākū'l-lisān <Ar. Dil çatlağı. -2-

ş. 31a/9

ş.+ i 31a/8

şakākū'l-ma'de <Ar. Safra çatlağı. -2-

ş. 69b/10

ş.+ yi 69b/9

şakīka <Ar. Migren, yarım baş ağrısı. -1-

ş.+ larına 14b/4

şalgam <Far. Şalgam (Brassica rapa). -2-

ş. 43a/6, 50b/11

şān <Ar. Şan, şöhet, ün. -1-

ş. 98a/2

şānhīyār <Far. Acur (Cucumis anguria). -1-

ş. 75b/9

şarāb <Ar. Şurup. -170-

ş. 10b/9, 123a/6, 42b/11, 49a/6

ş.-i 12b/5 12b/4

ş.-i alma 72b/5

ş.-i benefşe 102a/2, 103a/1, 10a/10, 29b/6, 41b/8, 43a/7, 47b/8, 71b/11, 72a/1, 75a/6, 75b/3, 96b/2

ş.-i benefşec 11a/9, 11b/10, 12a/6

ş.-i benefşecile 11a/11

ş.-i birbās 102b/9

ş.-i enār 53b/4

ş.-i encübār 45b/12

ş.-i güre 55b/9

ş.-i ḡabbū'l-ās 102b/1

ş.-i ḡammāz 96a/3, 96b/3, 96b/6, 97b/7

ş.-i ḡaḡḡāş 102b/11, 29a/11, 29b/6,

40b/13, 44b/5, 45b/1, 73a/10

ş.-i ḡayva 53b/4, 54a/4

ş.-i ḡummāz 11a/10, 13b/7

ş.-ı hısrum 103b/4	ş.-ı yābis 12b/4
ş.-ı iṣlāh 103a/1	ş.-ı zirişk 63a/4, 63a/9
ş.-ı ĩcāz 11a/10, 13b/7	ş.-ı zūfā 10b/3, 43a/13, 43b/10, 43b/2, 47a/10, 47a/5, 48a/7, 55b/5
ş.-ı incīr 104a/1	ş.-ı zūfā-yı kebīr 101b/6
ş.-ı istinşāk 29a/2	ş.-ı ‘anber 104a/3, 10b/4, 77a/8
ş.-ı kışr-ı aṣl-ı hindübā 98a/3	ş.-ı ‘unnāb 102b/13, 10a/10, 12b/4, 28b/5, 38b/10, 38b/4
ş.-ı kōruk 53a/2	ş.+ ı 102b/11, 102b/13, 102b/2, 102b/3, 103a/2, 103a/9, 103b/1, 103b/3, 103b/6, 103b/7, 14a/10, 41b/12, 43a/8, 50b/10, 64b/12, 96a/3, 96a/4, 77a/1
ş.-ı līmōn 103b/6, 11a/9, 11b/10, 12b/4, 13b/7, 29b/12, 53a/2, 96a/3, 96b/2, 97a/4, 97b/11	ş.+ ıdur 102b/10, 103a/10, 103a/13, 103a/4, 103a/7, 103b/2, 103b/4
ş.-ı lisānū’ş-şevr 103b/2, 49a/13	ş.+ ıla 113a/6, 117a/1, 83b/4, 79a/1
ş.-ı mersīn 46a/7, 61b/12	ş.+ ın 34b/4, 54a/4, 89a/4, 96b/11
ş.-ı na‘na‘ 102a/9	ş.+ ıyla 41a/1, 45b/13
ş.-ı nīlūfer 102a/7, 10a/11, 11a/11, 11a/9, 12a/6, 12b/4, 96a/13, 96b/3, 97b/7	ş.+ lar 99a/4
ş.-ı rāvend 63a/4	ş.+ lardan 11a/9, 16a/1, 43b/7, 96a/2
ş.-ı rāvende 62a/5	ş.+ ları 101b/6, 8b/9
ş.-ı rībābī 10a/11	ş.+ ların 10b/1
ş.-ı rībās 103a/13, 28b/5, 29b/12, 55b/9	ş.-ı dīnārī 62a/4
ş.-ı rummān 103a/10, 54a/4, 96b/7	şaytarac <Ar. Serkile otu ve bu otun kökünden elde edilen bir ilaç (<i>Plumbago zeylanica</i>). -4-
ş.-ı şandal 102b/4, 49a/12, 50a/10, 50b/3, 55b/9, 88b/2	ş. 34b/2, 93b/7, 94a/2, 120a/1
ş.-ı sefercel 103a/7	şeb <Ar. Alüminyum ve potasyum sülfatından veya amonyum alüminyum sülfatından oluşan, sıcak suda eriyen, tadı buruk, antiseptik bir madde, şap. -6-
ş.-ı süsen 10b/3	
ş.-ı temr-i hindī 11a/10, 13b/7	
ş.-ı tūffāh 103a/4	
ş.-ı ustūhudūs 102a/12	
ş.-ı uşūkudüz 11b/10, 11b/11	
ş.-ı uşūl 103b/8, 60a/13, 97a/12, 62a/4, 63b/12	

ş. 32a/13, 35a/1, 37a/1, 37b/12	96a/13, 96b/3
cülnār-ı ş. 37a/13	ş.+ le 116b/7
ş.-i büşūra 37b/1	şekl <Ar. Biçim, dış görünüş, şekil. -2-
şefe <Ar. Dudak. -1-	ş. 81b/5, 94b/5
bevāsir-i ş.+ yı 3b/2	şem‘ <Ar. 1.Balmumu 2. Mum. -4-
şeftālū <Far. Şeftali (<i>Persica vulgaris</i>). -3-	ş. 120a/2, 35b/7, 80a/10, 80a/7
ş. 25a/5, 68b/7	şerā <Ar. Kurdeşen. -3-
ş.+ dür 119a/3	ş. 88a/6
şehdānec <Far. Kenevir tohumu (<i>Cannabis sativa</i>).-1-	ş.+ yı 7b/12, 88a/6
ş. 110a/11, 109a/6, 119b/12	şerbet <Ar. Şurup. -19-
şehir <Far. Şehir, kent. -1-	ş. 18a/12, 35a/10, 106b/2, 106b/8,
ş.+ de 89a/2	107a/3, 107a/7, 112a/10
şehvet <Ar. Şehvet, cinsel istek. -4-	ş.+ den 91a/7, 96a/13
ş.-i kelbiyyeyi 4b/12	ş.+ i 104b/8, 100b/6, 56b/11,
ş.-i külliye 54b/11	56b/5, 91a/6
ş.-i külliyyeyi 54b/10	ş.+ in 58b/2
ş.-i ʔa‘āmı 99b/2	ş.+ iyle 112a/9, 47b/13, 99a/6
şeker <Far. Şeker. -57-	ş.+ lerdan 13b/6
ş. 100b/13, 101a/6, 101a/8,	şerha <Ar. Yara, yarık. -3-
101b/3, 102a/10, 102a/2, 102a/6, 102b/8,	ş. 48a/8
103a/12, 103a/6, 103b/13, 104a/10,	ş.+ yı 48a/8, 4a/12
104a/13, 105a/1, 105a/10, 105b/1, 105b/3,	şerīd <Ar. Avare. -1-
106a/2, 107a/9, 108a/12, 10a/9, 111a/7,	ş. 115a/12
112a/2, 112a/5, 116b/8, 12a/6, 31a/10,	şetürr <Ar. Yarık, kesik. -3-
31b/3, 31b/8, 41a/3, 58b/1, 63a/10, 70b/6,	ş.-i saṭḥ-ı kebed 61a/3
93a/6, 96a/5, 97a/10, 97a/8, 97a/9, 97b/10,	ş.-i saṭḥ-ı kebedi 61a/3
97b/7, 99a/6, 23b/9, 96b/6	ş.-i saṭḥı 5a/13
ş.+ i 102b/1	şevk <Far. Yara. (Metinde: Boğaz yarası)
ş.+ ile 100a/3, 11a/11, 11b/3,	-3-
11b/4, 12a/7, 13b/3, 13b/8, 31b/4, 41a/13,	ş. 39b/9
	ş.+ i 39b/9, 4a/1

şevkerān <Far. Baldıran, lekeli baldıran, ağı otu (<i>Conium maculatum</i>). -3- bezr-i ş. 79b/2, 118a/7 ş. 120a/2	şīrūğan bkz. şirlağan. -1- ş. 109a/2
şey <Ar. Nesne, şey. -1- ş. 34b/7	şiş- Şişmek. -35- ş.- e 23b/2, 23b/7, 32b/1, 34a/9, 38a/1, 46b/3, 48a/9, 55b/13, 59b/12, 62a/3, 62b/6, 64a/12, 64a/4, 64a/8, 65a/8, 83a/6, 86b/11, 86b/5, 88b/4, 93a/3, 27b/3, 31a/4
şey' bkz. şey. -1- ş.-i mūzī 57b/2	ş.- ene 37a/5 ş.- er 27b/3, 52b/3, 52b/4, 60a/6, 62a/12, 62b/12, 79a/3, 79a/4, 95b/3 ş.- meden 30b/10, 39a/6 ş.- mege 38a/8 ş.- miş 38b/11, 63a/1
şibş <Far. Tere otu, durak otu (<i>Anethum graveolens</i>). -6- ş. 101a/12, 113a/9, 120a/2, 74a/5, 74b/3, 87a/7	şiş Şiş, ur. -43- ş. 48b/11, 48b/6, 52b/4, 54b/9, 60b/5, 56b/2, 73a/1, 78b/4, 84a/11 ş.+ cügez 39b/2 ş.+ den 81b/7 ş.+ dür 83b/12, 86b/3, 88b/3 ş.+ e 26b/5, 82a/2 ş.+ i 39a/3, 56a/5, 78b/10, 78b/13, 87a/10 ş.+ ine 109b/11, 38a/11, 41b/10, 48a/13, 55b/11, 60b/3, 64a/3, 69b/7, 71b/6, 72b/12, 78b/3, 80a/3, 84a/3, 29b/10, 52b/2 ş.+ ler 64b/9, 86b/4 ş.+ lere 113a/13, 113a/8, 114b/5
şih <Far. Sarı yavşan otu (<i>Artemisia</i>). -3- ş. 13a/10, 115b/11, 120a/4	şiş Şiş, ur. -43- ş. 48b/11, 48b/6, 52b/4, 54b/9, 60b/5, 56b/2, 73a/1, 78b/4, 84a/11 ş.+ cügez 39b/2 ş.+ den 81b/7 ş.+ dür 83b/12, 86b/3, 88b/3 ş.+ e 26b/5, 82a/2 ş.+ i 39a/3, 56a/5, 78b/10, 78b/13, 87a/10 ş.+ ine 109b/11, 38a/11, 41b/10, 48a/13, 55b/11, 60b/3, 64a/3, 69b/7, 71b/6, 72b/12, 78b/3, 80a/3, 84a/3, 29b/10, 52b/2 ş.+ ler 64b/9, 86b/4 ş.+ lere 113a/13, 113a/8, 114b/5
şikāk bkz. şakāk. -1- ş.+ a 80a/7	şiş Şiş, ur. -43- ş. 48b/11, 48b/6, 52b/4, 54b/9, 60b/5, 56b/2, 73a/1, 78b/4, 84a/11 ş.+ cügez 39b/2 ş.+ den 81b/7 ş.+ dür 83b/12, 86b/3, 88b/3 ş.+ e 26b/5, 82a/2 ş.+ i 39a/3, 56a/5, 78b/10, 78b/13, 87a/10 ş.+ ine 109b/11, 38a/11, 41b/10, 48a/13, 55b/11, 60b/3, 64a/3, 69b/7, 71b/6, 72b/12, 78b/3, 80a/3, 84a/3, 29b/10, 52b/2 ş.+ ler 64b/9, 86b/4 ş.+ lere 113a/13, 113a/8, 114b/5
şikākū'l-kaşab bkz. şakākū'l-kaşīr. -2- ş. 80a/6 ş.+ ı 80a/5	şiş Şiş, ur. -43- ş. 48b/11, 48b/6, 52b/4, 54b/9, 60b/5, 56b/2, 73a/1, 78b/4, 84a/11 ş.+ cügez 39b/2 ş.+ den 81b/7 ş.+ dür 83b/12, 86b/3, 88b/3 ş.+ e 26b/5, 82a/2 ş.+ i 39a/3, 56a/5, 78b/10, 78b/13, 87a/10 ş.+ ine 109b/11, 38a/11, 41b/10, 48a/13, 55b/11, 60b/3, 64a/3, 69b/7, 71b/6, 72b/12, 78b/3, 80a/3, 84a/3, 29b/10, 52b/2 ş.+ ler 64b/9, 86b/4 ş.+ lere 113a/13, 113a/8, 114b/5
şikākū'r-rahm <Ar. Rahim çatlağı. -1- ş.+ i 7a/11	şiş Şiş, ur. -43- ş. 48b/11, 48b/6, 52b/4, 54b/9, 60b/5, 56b/2, 73a/1, 78b/4, 84a/11 ş.+ cügez 39b/2 ş.+ den 81b/7 ş.+ dür 83b/12, 86b/3, 88b/3 ş.+ e 26b/5, 82a/2 ş.+ i 39a/3, 56a/5, 78b/10, 78b/13, 87a/10 ş.+ ine 109b/11, 38a/11, 41b/10, 48a/13, 55b/11, 60b/3, 64a/3, 69b/7, 71b/6, 72b/12, 78b/3, 80a/3, 84a/3, 29b/10, 52b/2 ş.+ ler 64b/9, 86b/4 ş.+ lere 113a/13, 113a/8, 114b/5
şihīyār bkz. şānhīyār. -3- ş. 72a/2, 74b/2, 97a/4	şiş Şiş, ur. -43- ş. 48b/11, 48b/6, 52b/4, 54b/9, 60b/5, 56b/2, 73a/1, 78b/4, 84a/11 ş.+ cügez 39b/2 ş.+ den 81b/7 ş.+ dür 83b/12, 86b/3, 88b/3 ş.+ e 26b/5, 82a/2 ş.+ i 39a/3, 56a/5, 78b/10, 78b/13, 87a/10 ş.+ ine 109b/11, 38a/11, 41b/10, 48a/13, 55b/11, 60b/3, 64a/3, 69b/7, 71b/6, 72b/12, 78b/3, 80a/3, 84a/3, 29b/10, 52b/2 ş.+ ler 64b/9, 86b/4 ş.+ lere 113a/13, 113a/8, 114b/5
şirārī (şerāret) <Ar. Kötü, kötülükle ilgili. -1- ş.+ dür 89b/11	şiş Şiş, ur. -43- ş. 48b/11, 48b/6, 52b/4, 54b/9, 60b/5, 56b/2, 73a/1, 78b/4, 84a/11 ş.+ cügez 39b/2 ş.+ den 81b/7 ş.+ dür 83b/12, 86b/3, 88b/3 ş.+ e 26b/5, 82a/2 ş.+ i 39a/3, 56a/5, 78b/10, 78b/13, 87a/10 ş.+ ine 109b/11, 38a/11, 41b/10, 48a/13, 55b/11, 60b/3, 64a/3, 69b/7, 71b/6, 72b/12, 78b/3, 80a/3, 84a/3, 29b/10, 52b/2 ş.+ ler 64b/9, 86b/4 ş.+ lere 113a/13, 113a/8, 114b/5
şirlağan <Far. Şirlağan, susam yağı. -1- ş. 62a/7	şiş Şiş, ur. -43- ş. 48b/11, 48b/6, 52b/4, 54b/9, 60b/5, 56b/2, 73a/1, 78b/4, 84a/11 ş.+ cügez 39b/2 ş.+ den 81b/7 ş.+ dür 83b/12, 86b/3, 88b/3 ş.+ e 26b/5, 82a/2 ş.+ i 39a/3, 56a/5, 78b/10, 78b/13, 87a/10 ş.+ ine 109b/11, 38a/11, 41b/10, 48a/13, 55b/11, 60b/3, 64a/3, 69b/7, 71b/6, 72b/12, 78b/3, 80a/3, 84a/3, 29b/10, 52b/2 ş.+ ler 64b/9, 86b/4 ş.+ lere 113a/13, 113a/8, 114b/5
şirluğan bkz. şirlağan. -1- ş. 28a/9	şiş Şiş, ur. -43- ş. 48b/11, 48b/6, 52b/4, 54b/9, 60b/5, 56b/2, 73a/1, 78b/4, 84a/11 ş.+ cügez 39b/2 ş.+ den 81b/7 ş.+ dür 83b/12, 86b/3, 88b/3 ş.+ e 26b/5, 82a/2 ş.+ i 39a/3, 56a/5, 78b/10, 78b/13, 87a/10 ş.+ ine 109b/11, 38a/11, 41b/10, 48a/13, 55b/11, 60b/3, 64a/3, 69b/7, 71b/6, 72b/12, 78b/3, 80a/3, 84a/3, 29b/10, 52b/2 ş.+ ler 64b/9, 86b/4 ş.+ lere 113a/13, 113a/8, 114b/5

ş.+ lerde 109a/8
 ş.+ ye 109b/2
şışek İki yaşında koyun. -2-
 ş. 12a/7, 97b/12
şiyāf <Far. Fıtil. -2-
 ş.-ı dīnār 24a/2
 ş.-ı kāfūrī 23b/10
şol Şu. -12-
 ş. 103a/3, 109a/1, 117a/5, 121b/4,
 12b/10, 12b/7, 53b/12, 66a/3, 66b/3, 88a/1
şōrbā <Far. Çorba. -7-
 ş.+ lar 62a/8
 ş.+ sı 53b/5
 ş.+ sın 18a/9, 41a/2, 41b/1, 75a/8
 ş.+ ya 20b/3
şöyle Şöyle. -4-
 ş. 34a/2, 50b/7, 51a/12, 51a/8
şu Şu. -2-
 ş.+ nlar 109a/2
 ş.+ nuñ 69a/4
şudaka <Ar. Geniş, bol. -1-
 istirhā-ı ş.+ dan 22b/7
şukāk bkz. şakāk. -1-
 ş.-ı mak‘adayı 6a/5
şukākū’r-raḥm bkz. şikākū’r-raḥm. -2-
 ş. 82b/2
 ş.+ i 82b/2
şukākū’l-lisān bkz. şakākū’l-lisān. -1-
 ş.+ ı 3a/8
şukurdiyūn <Yun. Yaban sarımsağı. -1-
 ş. 120a/3

şūnīz <Far. Çörek otu (*Semen Niggelle*).
 -6-
 ş. 110a/1, 114a/11, 119b/13,
 92b/12, 93b/7
 ş.+ le 98a/11
şūr <Far. Tuzlu. -1-
 ş.+ dur 59a/2
şurūb <Ar. Sulu ve şekerli ilaç. -1-
 ş.+ lar 89a/3
şūkā‘ <Ar. Kalkan diken. -1-
 ş. 120a/3
şūkūk <Ar. Sıçanotu, arsenik. -1-
 ş. 87a/3

T

tā <Far. Ta, bir şeye, bir yere doğru. -37-
 t. 105a/11, 10b/13, 112a/6, 112a/9,
 116b/4, 11a/2, 1b/7, 27a/5, 32a/3, 32a/7,
 32b/12, 32b/8, 33b/10, 38a/12, 50b/8,
 51a/3, 52a/11, 57a/5, 61b/7, 65a/4, 69a/2,
 69a/6, 75a/3, 76a/10, 78a/2, 79b/5, 81b/6,
 85a/3, 86b/1, 89a/13, 89a/8, 89b/8, 90a/11,
 91a/5, 95a/2, 97b/3, 22a/1
ta bkz. tā. -2-
 t. 1b/9, 69b/4
ta‘alluk <Ar. İlişgi, ilgisi olma. -3-
 t.+ dur 94b/11, 94b/12
ta‘ām <Ar. Yemek, yiyecek. -19-
 t. 105b/12, 121b/3, 121b/4,
 13b/12, 13b/3, 13b/4, 14a/3, 18b/3, 59a/4,

65b/10, 65b/7, 9b/6

ṭ.-ı bürüdete 54a/5

ṭ.+ dan 121b/4

ṭ.+ ı 59a/8

ṣehvet-i ṭ.+ ı 99b/2

ṭ.+ lar 36b/2, 55a/3

ṭabī'at <Ar. Mizaç özelliği; eski tıpta bünyenin kan, kara safra, safra ve balgamdan meydana geldiği kabul edilmiştir. Bu dört ögenin her biri soğuk-nemli, sıcak-kuru olmak üzere iki özelliğe sahiptir. Bütün nesneler buna bağlı olarak soğuk-nemli (yaş), sıcak-kuru özelliklerine sahiptir. Nesnelerin bu özelliklerine “tabiat” denmiştir. -20-

ṭ. 14b/10, 23b/4, 57a/8, 96b/6

telyīn-i ṭ. 26a/4, 37b/9, 47b/12

ṭ.+ ı 12b/1, 13b/2, 14a/9, 14a/13, 38b/8, 38b/13, 47b/7, 48a/4, 79a/5, 95b/13, 96b/4, 97a/1, 97b/13, 105b/5

ṭabīb <Ar. Tabip, hekim. -6-

ṭ. 117a/7, 11a/3, 2a/5

ṭ.+ e 123a/10, 1b/8

ṭ.+ i 121a/11

ṭablī <Ar. Siroz hastalığı türlerinden, karnın aşırı şişmesi biçiminde beliren tür. Arapça tabl (davul) kelimesinden türetilmiş bir terim. -1-

ṭ.+ dür 62a/13

ta'dīl <Ar. Aslına zarar vermeden değiştirmek, hafifletmek, doğrulaştırmak.

-1-

t. 61b/10

tafşīl <Ar. Etraflı olarak bildirmek, açıklamak. -2-

t. 9a/8

t.+ leri 95b/10

tağarcuk Dağarcık, küçük torba. -1-

ṭ. 22a/2

tağıt- Dağıtmak. -2-

ṭ.- alar 90a/5

ṭ.- ur 105b/6

tağıdıcı Dağıtıcı. -5-

ṭ. 53b/1, 62b/4, 66b/8, 87b/3, 89a/12

tağıl- Dağılmak. -1-

ṭ.- mağdan 89a/8

tağla- Dağlamak. -3-

ṭ.- ya 47a/12

ṭ.- yalar 34b/3, 65a/10

tağuk Dağınık, perişan. -1-

ṭ. 90b/9

tağyīr <Ar. Başkalaştırma, değiştirme, bozma. -3-

t. 59a/8, 82a/1, 81b/6

taḥarrükü'l-esnān <Ar. Dişlerin yerinden oynaması. -3-

t. + 35b/10

t.+ ı 3b/6, 35b/9

tāhir <Ar. Temiz. -1-

ṭ.+ dür 117a/6

tahlīl <Ar. Halletmek, geçirmek,

dağıtmak. -1-	64a/3, 65b/1
maḥallil-i t. 113b/3	ṭ.+ da 64b/9
taḥta <Far. Tahta. -1-	ṭ.+ dan 19a/11
t. 21b/13	ṭaleb <Ar. Talep, isteme. -1-
ṭak Eksik, kusurlu. -1-	ṭ. etmek 55a/5
ṭ. 55a/2	ṭālib <Ar. Talip, isteyen. -2-
ṭākat <Ar. Güç, kuvvet, iktidar. -2-	ṭ. 9a/8, 54a/11
ṭ.+ i 39b/1, 55a/1	ṭaltīf <Ar. Yumuşatmak. -3-
ṭakṭihū'ṭ-ṭihāl <Ar. Dalakta irin dolu	t. 20a/12, 22b/9
şişlerin bulunması şeklinde görülen bir	ḥılṭ-ı t. 43a/10
hastalık.-3-	ṭama' <Ar. Doymazlık; çok isteme;
t. 64b/8	açgözlülük. -1-
ṭ.+ i 5b/6, 64b/8	ṭ. etmek 49a/2
ṭakṭirū'l-bevl <Ar. İdrar damlaması. -2-	ṭamām <Ar. Tamam, bütünüyle. -8-
t. 75b/6	t. 12b/11, 91a/6, 97a/13, 54b/11,
ṭ.+ i 6b/7, 75b/6	56b/3, 121a/10, 123a/13, 9a/9
ṭakviye <Ar. Kuvvetlendirme. -2-	ṭamar Damar. -35-
t.-i ma'de 53b/3	ṭ. 46a/2, 46a/4, 57b/8
t. 57a/9	ṭ.+ ı 46a/9, 85b/4
ṭakviyet <Ar. bkz. ṭakviye. -8-	ṭ.+ ına 66a/6
t.-i ma'de 57a/12	ṭ.+ ından 12a/13, 19a/8, 55a/3,
t. 50b/13, 14a/10, 14a/4, 50a/7,	58b/9, 63b/7, 64a/5, 64b/3, 68b/12, 70b/1,
54b/8, 40a/9, 55b/2	76b/1, 78b/5, 82a/2, 84a/7, 85a/2
ṭalak Dalak. -29-	ṭ.+ lar 12a/13, 83a/6, 95b/11
ṭ. 100b/2, 19a/12, 63b/11, 63b/12,	ṭ.+ lardan 85b/6
64a/11, 64a/4, 64a/8, 64b/9, 65a/1, 65a/10,	ṭ.+ ları 19a/7, 19b/12, 23b/3, 27b/3,
65a/11, 65a/5	33b/7, 38b/1, 50a/8, 81b/13, 85b/2, 86b/5,
ṭ.+ a 19a/12, 65a/3	9b/2
ṭ.+ ı 55a/3, 63b/6, 64b/11, 64b/12,	ṭamlat- Damlatmak. -1-
64b/2, 64b/5, 97b/5	ṭ.- alar 50b/2
ṭ.+ uḡ 104b/9, 109b/11, 63b/5,	tāmme <Ar. Bütün, eksiksiz, noksansız;

mükemmel, olgun. -1-	ṭ.+ 55a/7, 55b/1
südde-i ṭ.+ dūr 19b/4	
ṭamṣ <Ar. Hayz kanı, himen zarı kanı. -1-	ṭard <Ar. Kovma, sürme, uzaklaştırma. -1-
iḥtibās-ı ṭ.+ ı 7a/13	ṭ. 67a/12
ṭamzur - Damlatmak. -1-	ṭarfā <Ar. İlgin ağacı. -2-
ṭ.- alar 27a/8	ṭ. 93a/11, 120a/6
ṭanīn <Ar. Çınlamak, tınlamak. -3-	ṭarḥ <Ar. Atma, koyma, bırakma. -1-
ṭ. 25a/13	ṭ. 44a/5
ṭ.+ i 25a/12, 2b/7	ṭarḥaṣḥūk <Ar. Hindiba (<i>Cichorium pumilum</i> ; <i>Cichorium endivia</i>). -1-
ṭaḡrı Tanrı. -1-	ṭ. 120a/7
ṭ.+ nuḡ 11a/1	ṭarı Darı, mısır. -1-
ṭar Dar, yeterince geniş olmayan.-3-	ṭ. 81a/12
ṭ. 116b/10, 38b/12, 95b/13	ṭarlıḡan - Kederlenmek, bunalmak. Nefret etmek. -4-
ṭaraf <Ar. Taraf, yan. -25-	ṭ.- a 54a/1
ṭ. 53a/13, 65a/7	ṭ.- maḡ 11a/6, 14b/8, 96a/9
ṭ.+ a 21b/1, 39a/8, 48a/10, 67a/4,	ṭarṣ <Ar. Hafif sağırlık. -3-
71b/9	ṭ. 25a/7
ṭ.+ da 48a/6, 71b/9	ṭ.+ ı 25a/7, 2b/7
ṭ.+ ı 22b/5, 47b/9, 61a/4	taṣa Tasa, keder. -1-
ṭ.+ ına 26a/7, 83b/9	ṭ.+ sina 58a/12
ṭ.+ ında 87b/9	taṣalan - Tasalanmak, kederlenmek. -10-
ṭ.+ ından 60a/10, 63b/7, 83b/9	ṭ.- a 24a/11, 49a/12, 54a/1, 55b/13,
ṭ.+ uḡ 15b/2, 22b/8, 22b/9, 47b/12,	58a/13, 66b/3
47b/6, 47b/7	ṭ.- ma 122a/6
ṭarāṣī “müṣk-i ṭarāṣī” <Far. + Ar.	ṭ.- maḡ 42b/12
Kurt helvası bitkisi. -1-	ṭ.- mıṣ 121b/3
müṣk-i ṭ. 83a/8	ṭ.- ur 68a/5
ṭarāṣīṣ <Ar. Kalkan diken, kolgan diken,	taṣ 1. Taş. 2. Dış. -20-
hint ayvası (<i>Aegle marmelos</i>). -1-	ṭ. 103a/6, 114a/5, 53b/8, 65a/12,
ṭ. 83b/4	84b/9, 35a/7, 61a/12, 74a/9
ṭārçīnī bkz. dārçīnī. -2-	

ṭ.+ a 35a/6 ṭ.+ dur 118b/13, 120b/12 ṭ.+ ı 109a/13, 74b/10, 74b/13, 74b/9, 87b/10 ṭ.+ ıla 13b/6 ṭ.+ ina 65a/11, 74a/8, 74b/9 taşra Dışarı, dış, taşra. -11- ṭ. 73a/2, 83b/2, 85a/13, 88a/10, 91b/3 ṭ.+ dan 38b/9, 67b/12 ṭ.+ sına 26a/6, 69b/1, 69b/2 taṭ Tat. -1- ṭ.+ ı 10a/5 taṭlu Tatlı. -19- ṭ. 100b/13, 102a/11, 103a/11, 12a/10, 12b/2, 30a/12, 40a/11, 40a/13, 57b/4, 99a/5, 38b/1, 9b/2, 30a/12 ṭ.+ dan 91a/12 ṭ.+ lardan 10a/11, 36a/6 ṭ.+ sı 108b/7 ṭ.+ yı 30a/8 tatsız Tatsız. -2- ṭ. 10a/5, 112a/10 tāture <Far. Tatula otu, şeytan elması (Datura stramonium). -1- t. 107a/2 tā'ūn <Ar. Veba. -6- ṭ. 88b/8, 89b/1 ṭ.+ ı 7b/13, 88b/8, 89a/1 ṭ.+ uñ 88b/13 tā'ūnlu <Ar. + Tr. Vebalı. -1-	ṭ. 103b/7 ṭavīl <Ar. Uzun. “zirāvend-i ṭavīl” Boru elması (<i>Aristolochia longa</i>). -3- zirāvend-i ṭ. 100b/4, 109b/13 ‘ömr-i ṭ. 123a/9 ṭavşan Tavşan. -4- ṭ. 42b/13, 58a/2, 73b/10 ṭ.+ dur 117a/12 tavuk Tavuk. -13- t. 10a/13, 123a/7, 12a/8, 41a/13, 53b/5, 54b/9, 66a/11, 70b/8, 75a/8, 82b/4, 83b/10, 94b/3, 97b/12 ṭavul Davul. -1- ṭ. 62b/2 tāze <Far. Taze, yeni, körpe. -2- t. 26b/13, 79b/8 te‘ālā <Ar. Yüksek olsun. Allah adıyla birlikte kullanılır. -24- t. 24b/9, 70a/8, 70b/9, 71b/2, 72b/1, 74a/7, 75a/13, 75a/9, 76a/12, 80b/1, 84b/13, 87b/9, 90a/12, 90a/2, 92a/4, 92b/6, 93a/12, 94a/3, 94b/9, 98a/13, 98a/8, 98b/8, 99a/13, 99a/7 tebāşīr <Far. Bambu şekeri, hintkamışı şekeri. -1- akrāş-ı t. 56a/2 tebāşīr bkz. tebāşīr. -6- ṭ. 110a/6, 114a/3, 96b/8, 99b/13 akrāş-ı ṭ. 59b/1 ḳurş-ı ṭ. 72b/9 tebdīl <Ar. Değiştirmek. -2-

t.-i mizāc 16b/9, 29b/7	te'ḥīr <Ar. Sonraya, geriye bırakma, geciktirme, geciktirilme. -1-
tebrīd <Ar. Soğutma, soğutulma. -4-	t. 96b/10
t. 14b/11, 29b/2, 63a/10	te'kūlū'l-esnān <Ar. Diş çürümesi. -3-
t.-i dimāğ 29a/11	t. 34b/11
tedbīr <Ar. Tedbir, önlem. -3-	t.+ ı 3b/4, 34b/11
t.-i 'ilāc 9a/8	tehzīlū'l-ebdānū's-semīne <Ar. Şişman bünyeyi zayıflatmak. -2-
t. 20a/9	t.+ yi 8b/5, 98b/8
t.+ in 10b/8	teḫaṣṣe-hā <Ar. Dişlerin çürümesi ve oyulması. -1-
teg- Ulaşmak, erişmek, dokunmak, isabet etmek. -1-	t. 34b/11
t.- meye 59a/5	teḫaṣṣürū'l-ḳalb <Ar. Kalp sıkışması. -3-
teğayyūr <Ar. 1.Rengi değişme. 2. Değişme, başkalaşma. -7-	t. 51a/2
t. 35a/13, 54a/5, 62a/1	t.+ i 4b/4, 51a/2
t.-i levnū'l-esnān 35a/12	teḫaṣṣūr-hā <Ar. Kabuklanma. (Metinde: Dudak soyulması). -1-
t.-i levnū'l-esnānı 35a/12, 3b/5	t. 33b/1
teğayyürlü <Ar. + Tr. Değişken. -1-	teḫaṣṣürū'l-lisān <Ar. Dilin soyulması. -3-
t. 23a/9	t. 31b/11
teḫaccūr <Ar. Taşlaşma, taş olma, taş gibi katılaşma. -1-	t.+ ı 3a/10, 31b/10
t. 74a/9	teke şakalı Tekesakalı otu (Tragopogon porrifolius). -1-
teḫaccürlen- <Ar. + Tr. Katılaşmak. -1-	t. 120a/9
t.- üp 67a/4	teḫlaṣū'ş-şefe <Ar. Dudak kısalığı. -2-
teḫennüc <Ar. Çocuğun ana rahminde canlanıp kımıldaması. -2-	t. 33b/8
t. 45b/11, 45b/6	t.+ yi 33b/8
tehevvu' <Ar. Kusma, istifrağ etme. -5-	teḫlaṣū'ş-şeffeyn <Ar. Dudakların kısalığı. -1-
t. 5a/5, 57a/13, 57a/13, 57b/1, 57b/3	t.+ i 3b/1
teḫeyyüc <Ar. Heyecanlanma. -1-	tekrār <Ar. Tekrar, bir kez daha. -1-
t. 48b/12	

t. 50b/13	temr <Ar. Hurma. -6-
tekaşşürü'l-bevl <Ar. İdrar yapmakta zorlanma. krş. 'usrü'l-bevl -1-	t.-i hindî 107b/11, 23b/8, 59b/9, 96b/5
t.+ i 6b/6	şarāb-ı t.-i hindî 11a/10, 13b/7
te'lîf <Ar. Eser yazma. -3-	temregü Temriye hastalığı. -2-
t.-i aḥmed 1b/1	t. 92b/6
t. êtdüm 2a/3	t.+ ye 107a/12
t. êdem 1b/7	temrîh <Ar. Hafifçe sürme, uğuşturma. -1-
te'lîl <Ar. Siğil. -4-	t. 21a/11
t. 92b/7	temaṭṭî <Ar. Gerinmek ve yürürken salınmak. -3-
t.-i ve's-şevşe 7a/7	t. 57a/10
t.+ i 8a/7, 92b/7	t.+ yi 57a/10, 5a/4
te'lîl ve'l-veşe <Ar. "te'lîl ve'l-veşe fî'l-kaşîb" Erkek cinsel organı hastalıklarından biri. -1-	temûz <Ar. Temmuz ayı. -1-
t. 80a/11	t. 109a/3
telyîn <Ar. Yumuşatmak, eritmek. İçi yumuşatmak, kabızlıktan kurtarmak. -22-	temürhindî <Far. Demirhindi (Tamarindus indica). -4-
t. 105b/5, 14b/10, 23a/10, 23b/5, 29b/11, 30a/1, 39b/3, 44a/3, 47b/7, 48a/4, 79a/5, 98a/1, 12b/1, 13b/2, 14a/9, 95b/13, 13b/1, 14b/1, 96b/4	t. 79a/5, 108a/8, 116a/6, 118a/13
t.-i ṭabî'at 26a/4, 37b/9, 47b/12	tāne <Far. Tane. -1-
temāšā <Ar. Bakıp seyretme. -1-	t. 43a/6
t. 123a/2	tengār <Far. Lehim. -1-
temeddüd <Ar. Çekilmek, uzamak, gerinmek. -3-	t. 118a/12
t. 21a/13	tenkıye <Ar. Bağırsağa şırınga ile ilaç verme, lavman. -55-
t.+ i 21a/13, 2b/2	t. 18b/10, 15b/11, 15b/8, 16b/11, 17a/6, 17a/7, 18a/11, 19a/3, 19b/1, 19b/10, 27a/12, 30a/13, 35b/4, 36a/10, 53b/3, 54b/7, 55a/6, 57b/5, 58b/13, 65b/2, 65b/8, 66b/12, 70b/2, 91a/4, 29b/8, 102a/13
temmet <Ar. Bitti, sona erdi. -1-	t.-i beden 31b/7, 36b/3, 38a/3, 51a/9, 91a/1
t. 9a/8	

t.-i dimāğ 106b/4, 16b/8, 17a/9, 17b/1, 18a/1, 23b/11, 25a/10, 25b/3, 27b/3, 28a/8, 29b/3, 30a/9, 30b/6, 34b/13, 98a/11	t.- mege 42b/8
t.-i ma‘de 33a/11, 50a/6, 53a/10, 53a/7, 54b/2, 58a/13, 58b/6	t.- ye 19b/12
t.-i sevdā 40a/12, 69a/10	terṭīb <Ar. Tertip, düzenlenmiş. -19-
ten <Far. Beden, vücut; vücudun dış yüzü. -1-	t. 91b/6
t.+ e 28a/3	t.-i dimāğ 17a/2
tenḳıy-hā <Ar. Dişlerin çürümesi ve oyulması. -1-	t. ède 60a/1
t. 34b/11	t. èdeler 115b/4, 17a/8, 17b/5, 18a/3, 18a/9, 21a/11, 24a/2, 29b/2, 35a/3, 58a/11, 63b/12, 91a/5, 91b/5
tenn <Ar. Ton balığı. -1-	t. èder 108b/2, 115b/10
t. 118a/11	t. eyler 12a/5
tepe Bir şeyin en üstteki bölümü. -1-	teṣā‘üb <Ar. Esneme. -3-
t.+ sinde 69a/1	t.+ 57a/6
terāncübīn <Far. Devedikeni bitkisi üzerine gece düşen tatlı madde, bir tür kudret helvası, Basra balı. -1-	t.+ i 5a/4, 57a/6
t. 70b/9	teshīl <Ar. Kolaylaştırma. -3-
tere <Far. Turpgillerden, yaprakları salata olarak yenen baharlı bir bitki, tere (Lepidium). -1-	t. 3b/8
t. 118b/5	t.-i nebātü'l-esnān 36b/10, 36b/9
terencübīn bkz. terāncübīn. -2-	teshīn <Ar. Isıtmak, kızdırmak. -1-
t. 113b/10, 116a/10	t. 17b/5
terengübīn bkz. terāncübīn. -2-	teskīn <Ar. Rahatlatma, yatıştırma. -2-
t. 23a/7	t. 16a/1, 28b/5
devā‘-i t. 76b/10	teṣakḳak-hā <Ar. Parçalanma. (Metinde: Dudak soyulması). -1-
terle- Terlemek. -2-	t. 33b/1
	teṣennūc <Ar. Spazm, büzüşme. -20-
	t. 21a/3, 21b/2, 21b/7, 22a/13, 22b/6, 22b/7, 33b/11, 59a/5, 21b/12, 1b/3
	t.-i imtilādan 30b/4, 33b/10
	t.-i ma‘de 59a/3
	t.-i ma‘deyi 59a/3, 5a/10
	t.-i raṭbuṅ 21a/6

t.+ den 22b/4	sū'-i mizāc-ı t.+ i 63b/5
t.+ i 21a/2, 2b/1	tıkıl- Tıkılmak. -1-
teṭfiye <Ar. (?) -2-	t.- a 60b/8
t. 91a/5, 47b/13	ṭilā <Ar. Sürülerek kullanılan ilaçlar,
tevātūr <Ar. Bir şeyin ağızdan ağıza	merhem. -1-
söylenmesi. Muteaddid şeyler birbirine	t. 88b/12
ardınca zahir olmak. -1-	tın- Ses çıkarmak, söz söylemek. -1-
t.+ i 45a/11	t.- mayalar 27b/6
tēz <Far. Çabuk. -24-	ṭırnaḳ Tırnak. -2-
t. 101a/9, 11a/6, 121b/5, 17b/4,	t.+ ıyla 98b/6
18a/8, 26a/1, 26a/2, 42b/5, 44a/2, 49b/8,	t.+ lar 98b/5
70b/6, 76a/3, 77b/1, 92a/7, 92b/13, 93a/9,	tibn <Ar. Saman. -1-
9b/13, 9b/8	t. 118a/11
tēzce <Far. + Tr. Hemen, çabucak. -1-	ṭīmār <Far. Yara bakımı. -1-
t. 69a/3	t. 122a/11
tēzcek bkz. tēzce. -1-	ṭīn <Ar. Kil, çamur. -10-
t. 121b/5	sufūf-ı t. 111b/3
tēzçe bkz. tēzce. -1-	t.-ı ermenī 111b/6, 57b/10, 72a/3,
t. 36b/10	72b/5, 88b/12, 98b/2, 56b/6
tēzçek bkz. tēzce. -1-	t.-ı incīrdür 118a/12
t. 72b/7	t.-ı maḥdūm 110b/3
tezīdū's-sinn <Ar. Dış fazlalığı, dışın	tiryāk <Ar.(<Gr. Theria) Vahşi
fazla uzaması. -1-	hayvanların, yılanların, kızgın memeli
t. 36a/9	hayvanların ve kuduz köpeklerin
t.+ i 3b/7, 36a/9	ısırmalarından sonra kullanılan ve zehirin
ṭibb <Ar. Tıp. -3-	etkisini paralize ettiğine inanılan
t. 1b/11, 1b/7	panzehirlere verilen ad. -1-
esrār-ı t. + a 1b/7	t.-i ekber 12b/12
ṭihāl <Ar. Dalak. -3-	tiryāk bkz. tiryāk. -15-
sū'-i mizāc-ı t. 63b/5	t. 19a/11, 30a/6, 91a/6
südde-i t.+ e 104a/7	t.+ ı 8b/8

t.+ ları 99b/1	89a/12, 96b/2, 97a/12, 97a/4, 97a/5,
t.-ı erba'a 100b/1, 34b/2, 56a/6,	98a/12, 98a/2, 99a/6, 99a/9, 64b/12, 42a/2,
81b/10	47a/11, 72a/2
t.-ı fāruḳ 21a/1, 22b/2, 50b/10,	t.+ ıdur 117b/4, 118a/10, 118a/11,
91a/4	118a/3, 118a/6, 118a/7, 118a/8, 118a/9,
t.-ı kebīr 19b/7	118b/11, 118b/4, 118b/5, 118b/6, 118b/8,
t.-ı musriṯūs 93b/4	119a/3, 119b/12, 120a/3, 121a/9
tis'a mi'e <Ar. Dokuz yüz. -1-	t.+ ından 111b/7
t. 9a/9	t.-ı ḥanzal 101b/4, 112b/5, 93b/13,
tīz <Far. Keskin. -5-	81a/1
t. 122b/6, 12b/2, 14b/5, 22b/11,	t.-ı ḥaṭmī 101b/11
32a/2	t.+ lar 65b/1
toğ- Doğmak. -4-	t.+ lardur 117b/11, 118a/1
ṭ.- arsa 33b/10	t.+ ları 111b/6
ṭ.- duḡı 33b/9	tok Tok. -1-
ṭ.- ma 25a/7, 27b/1	ṭ. 16b/10
toğrul- Doğrulamak. -1-	tokla Tok iken. -2-
ṭ.- a 80a/10	ṭ. 99a/1, 121b/10
toğur- Doğurmak. -1-	toksan Doksan. -1-
ṭ.- mamağa 80b/7	ṭ.+ ıncı 40a/4
toḥ(u)m <Ar. Tohum. -101-	toksan altıncı Doksan altıncı. -2-
t.-ı lu'ābın 23b/12	ṭ. 4a/5, 41b/3
t.+ dur 118b/3, 119b/6	toksan beşinci Doksan beşinci. -2-
t.+ ı 101a/4, 101b/10, 103b/8,	ṭ. 4a/5, 40b/11
103b/9, 104b/11, 104b/5, 107a/9, 111a/11,	toksan birinci Doksan birinci. -2-
111b/5, 113b/6, 113b/8, 115b/6, 115b/7,	ṭ. 4a/2, 40a/10
116a/13, 120b/6, 20a/12, 20a/13, 38b/9,	toksan dördüncü Doksan dördüncü. -2-
39a/1, 42a/1, 43b/3, 47a/12, 52b/10,	ṭ. 4a/4, 40b/7
62a/10, 65b/2, 66b/10, 66b/7, 71a/13,	toksanıncı Doksanıncı. -1-
72a/12, 72a/2, 72a/3, 73b/11, 74b/1,	ṭ. 4a/2
74b/2, 75a/11, 75a/12, 75b/9, 83a/7,	toksan ikinci Doksan ikinci. -2-

ğ. 4a/3, 40b/1 ğokşan sekizinci Doksan sekizinci. -2- ğ. 4a/6, 42a/4 ğokşan ðokuzuncu Doksan dokuzuncu. -2- ğ. 4a/7, 42a/7 ğokşan üçüncü Doksan üçüncü. -2- ğ. 4a/4, 40b/3 ğokşan yedinci Doksan yedinci. -2- ğ. 4a/6, 41b/9 ğokuzuncu Dokuzuncu. -3- ğ. 2a/11, 75b/5, 17b/6 ğol- Dolmak. -5- ğ.- a 24b/6 ğ.- ar 21a/6, 62a/13 ğ.- miş 62b/7 ğ.- sa 74a/12 ğolaş- Dolaşmak. -1- ğ.- miş 85b/5 ğolıca Tetanoz. -1- ğ. 21b/5 ğolu Dolu. -22- ğ. 19a/7, 19b/12, 23b/3, 33b/7, 38a/12, 50a/8, 86b/5, 95b/11, 9b/2, 23b/3, 33b/7, 38b/1, 81b/13, 86b/6, 95b/11, 95b/12, 9b/4, 16a/7, 12a/13, 19b/12 ğomal- Domalmak, yumrulaşmak. -1- ğ.- ur 85a/8 ğonğ- Donmak, canlılığını kaybetmek. -1- ğ.- mağ 49a/5 ğopalak Yer miski, havlıcan denilen kök. -3- ğ. 116b/12, 56a/7	ğ.+ dur 119b/8 ğorak Toprak. -2- ğ. 54b/5 ğ.+ ıla 21b/13 ğopuk Topuk. -1- ğ.+ a 87b/11 tora Ağaç tepesindeki körpe filiz. -1- ğ. 93b/6 ğorak Tere otu, durak otu, yabancı durak otu (<i>Anethum graveolens</i>). -1- ğ. 42a/1 ğorak otu bkz. ðorak. -3- ğ. 30b/7, 58a/1 ğ.+ dur 120a/3 ğozlu Tozlu. -1- ğ. 13b/5 tuffāğ <Ar. Elma. (Pirus malus). -1- ğarāb-ı t. 103a/4 tuhaddişü <Ar. “evrāmü tuğaddişü fi'l-üzın” Kulak dibinde meydana gelen şişlik. -1- ğ. 26b/4 tuhmagan <Far. Semiz otu (<i>Portulaca oleracea</i>). -2- ğ. 96b/1, 118b/9 ğül <Ar. Uzunluk, boy. -3- ğ.+ ına 21b/2, 21b/3, 21a/6 ğulum Tulum. -1- ğ.+ a 62b/7 ğuluğ Şakak. -5- ğ.+ ları 19b/12, 23b/3, 54a/2, 62a/3 ğ.+ larına 14b/3

tır-	Durmak. -9- t.- a 65b/7 t. makdan 52b/3 t.- maya 59a/4 t.- maz 52a/12 t.- sa 39b/10 t.- ur 22b/13, 62b/13, 92a/8 t.+ anlarda 85b/3	t.- a 24b/3, 84a/5 kan t.- mak 19b/12 t.- maya 26a/1 t.- mış 68a/1
turb	<Far. Turp (<i>Raphanus sativus</i>). -5- t. 113b/8, 43a/5, 43b/3, 116a/13, 39a/1	tuṭāk Dudak. -1- t.+ ı 63a/7
tırı	Duru. -1- t. 52a/2	tūtī Dut gibi, duta benzer. -1- t.+ dūr 68b/11
turşı	<Far. Turşu. -1- t.+ lar 43a/2	tūtiyā <Far. Göz hastalıklarının tedavisinde kullanılan toz haline getirilmiş sürme taşı. -1- t. 80a/6
tırṭub	<Ar. Uzun göğüslü (Metinde anlamlandırılmamıştır). -1- t. +ı 41b/7	tuz Tuz. -12- t. 31a/5, 32a/12, 34b/10, 37b/2, 39b/13, 92b/12 t.+ dur 120b/9 t.+ ıla 31a/1, 33a/5, 62b/4 t.+ lulardan 10a/11
turunc	<Far. Turunç (<i>Citrus aurantium</i>). -6- t. 10a/7, 101a/13, 120b/1, 12a/3, 12b/3 kuşūr-ı t. 99b/4	tuzlu Tuzu fazla olan, tuzlu. -11- t. 38b/13, 45b/10, 54a/12, 57b/4, 91b/10, 92a/8, 93a/11, 94b/7, 54a/12 t.+ lar 68a/13 t.+ lardan 75a/7
tut-	Varsaymak, farzetmek. -2- t. 39b/11, 67a/6	tuzsuz Tuzsuz. -1- t. 68b/3
tūt	<Far. Dut. (<i>Fructus mori nigri</i>). -8- t. 10a/9, 113b/6, 11b/3, 37b/10, 38b/5, 68b/11 rub-ı t. 38b/10 t.+ a 68b/11	tükürük Tükürük. -10- t. 122a/1, 41a/4, 45b/6, 46b/11, 48a/5, 48b/11 t.+ i 19b/5, 22b/5, 46b/8 t.+ ü 18b/5
tü-	Tutmak, kaplamak, kapatmak. -5-	tükür- Tükürmek. -7-

t.- e 47b/11
 t.- ene 102b/12
 t.- gil 122a/1
 t.- mege 110b/2, 45b/2
 t.- megile 45b/3
 t.- mek 15b/6
türbüd <Far. Türbit otu
 (*Convolvulus turpethum*). -13-
 t. 106a/13, 107a/5, 107b/2, 112b/4,
 113b/12, 66b/12, 68a/8, 88a/7, 90a/9,
 92b/10, 93b/13, 106b/10
 t.-i ebyaz 108a/4
türbüdlü <Far. + Tr. Türbüd otlu. -1-
 t. 89b/13
türkce Türkçe. -3-
 t. 9a/5, 117a/5, 117a/6
türki <Tr. + Far. Türkçe, Türklere ait,
 Türklerle ilgili. -7-
 t. 121a/9
 kânûn-ı t. 2a/4
 Kitâb-ı kânûn-ı t. 1b/1
 t.+ ce 21b/5, 62a/12, 89a/10
 t.+ ye 9a/11
türmüs <Ar. Acı bakla, yabani bakla,
 Mısır baklası, türmüs-i şamî (*Lupinus*
termis). -4-
 t. 118a/12, 68a/8, 94a/1, 94a/13
tüşülü's-sürre <Ar. Karın şişliği. -3-
 t. 85a/12
 t.+ yi 7b/6, 85a/12
tütün Duman, buhar. -4-

t.+ den 29a/10, 29a/11
 t. + ler 10a/4
 t.+ lenden 34b/5
tütüz- Koku vermek için bir şey yakıp
 tüttürmek, tütsülemek. -2-
 t.- eler 23a/13, 23a/8

U

u <Ar. Ve. -3-
 u. 41b/7, 51b/1, 87a/12
uc Uç. -1-
 u.+ ında 95b/3
uçurum Uçurum. -1-
 u.+ lar 10a/4
'ūd <Ar. Ödağacı (*Auilaria agallocha*). -10-
 'ū. 12a/3, 23a/13, 28a/5, 54a/7,
 54b/9, 55b/1, 81a/2
 'ū.-ı belesân 83a/10
 'ū.-ı cevâriş 54a/13
 'ū.-ı hindîdür 121a/8
'ūdū's-şalīb <Ar. Ayı gülü, şakayık.
 bkz. favāniyā. -1-
 'ū.+ dür 120a/13
'ufūnet <Ar. Çıban veya yaranın çürüyüp
 fena kokması. Pis koku, çürük kokusu. -1-
 'u. 67b/9
uğur 1.Ön, yön 2.Yol. -2-
 u.+ dan 116a/11, 46a/6
'ukde <Ar. Dügümcük, beze. -3-
 'u. 90a/3

‘u.+ yi 8a/3, 90a/3 uḫhuvān <Ar. Sığırgözü denen iri bir papatya türü (Anthemis nobilis). -1- u. 117a/13 uḫr Ar. Avrat yüklü olmayıp kısır kalmak ve şüphe ile vati‘ olundukta lazım olan mihr.-3- ‘a. 80b/6 ‘a.+ ı 7a/8, 80b/6 ulaş- Ulaşmak. -1- u.- ur 97b/5 ulı Ulu, büyük, yaşlı. -1- u. 49a/1 ulu bkz. ulı. -2- u. 9a/10 u.+ lar 10a/3 un Un. -19- u. 22a/1 u.+ ı 101b/1, 116a/12, 47b/9, 52b/6, 78b/7, 73a/5, 78b/7, 84a/7, 94b/2, 98a/7, 78b/8 u.+ ıla 40b/6, 89b/5 unıd- Unutmak. -1- u.- ur 36b/8 ‘unnāb <Ar. Kızıliğde, üvez ağacı (<i>Sorbus aucuparis</i>). -17- ‘u. 101b/8, 107b/12, 10a/6, 111a/2, 12b/2, 18b/4, 23b/9, 84a/1, 88b/7, 95a/11, 96a/3 şarāb-ı ‘u. 102b/13, 10a/10, 12b/4, 28b/5, 38b/10, 38b/4	‘unşul <Ar. Adasoğanı (<i>Scilla maritima</i>). -10- ‘u. 112a/1, 120a/8, 43a/5 başal-ı ‘u. 110b/11, 95a/1, 95a/8 lu‘ūḫ-ı ‘u. 110b/8 perverde-i ‘u. 111b/13 başal-ı ‘u.+ dur 117b/1 ‘u.+ ı 37a/2 ‘unsulī <Ar. Adasoğanıyla ilgili, adasoğanına ait. -2- ‘u. 36b/5 ‘unşulī bkz. ‘unsulī. -15- ‘u. 109b/13, 38a/5, 41b/9, 43b/1, 55b/5 lu‘ūḫ-ı ‘u. 43b/1, 44b/11 muḡl-ı ‘u. 105a/9 sikencübīn-i ‘u. 105a/2, 40a/12, 44b/10, 73b/9, 74b/2, 97a/3 ‘u.+ yi 105a/5 unutkanluḡ Unutkanlık. -1- u.+ a 17a/11 unutsaḡu Unutkan. -1- u. ola 18a/7 ur Ur. -3- u. 90a/8 u.+ a 89b/10 ur- Vurmak, ilaç sürmek; sokmak, ısırmak. -15- u.- alar 55b/2, 52b/5, 79b/6, 74b/6, 38a/10, 92b/13, 80a/13, 98b/2, 89b/7 u.- asın 62b/1

u.- duġuġ 62b/6	stoechas). -1-
u.- duġdan 94b/2	şarāb-ı u. 102a/12
u.- maġıla 67a/10	uṣṭūḥūdūs <Gr. bkz. uṣṭūḥūdūs. -3-
u.- saġ 93b/3	u. 107a/2, 107b/1
u.- up 85a/1	u. bir 117b/2
urġan Keten, kenevir, pamuk gibi dokuma maddelerinden yapılan ince halat. -1-	uṣṭūḥūdūz bkz. uṣṭūḥūdūs. -2-
u. 40b/8	şarāb-ı u. 11b/10, 11b/11
‘urūḳ <Ar. Irklar. Kökler, damarlar.-3-	uṣūl <Ar. 1. Kökler, ilaç yapımında kullanılan çeşitli bitki kökleri. 2. Yöntem, yol yordam, metod. -12-
inḳıyād-ı ‘u.+ dan 25b/9	mā’-i u. 104a/6, 56a/11, 74a/4,
infitāḥ-ı ‘u.+ dan 28b/8, 66a/4	81a/4, 81b/9, 92b/11
‘uruk <Ar. Zerdeçöp (Cucurma longa). -1-	şarāb-ı u. 103b/8, 60a/13, 97a/12,
‘u. 120a/11	62a/4, 63b/12
uṣ Akıl, fikir. -4-	u.-i ekber 74b/5
u.+ şı 50a/11, 53a/5, 57b/13, 60b/7	uṣūlī <Ar. Köklere ait, bitki köklerine ait. -4-
‘uṣār <Ar. Özsu, sıkılan şeylerden çıkan su. -1-	u. 63b/10, 64b/4
‘u.-ı dınesneyn 120a/10	sikencübīn-i u. 105a/11, 110a/4
‘uṣāre bkz. ‘uṣār. -4-	‘usurū’l-bel’ <Ar. Yutkunma güçlüğü. -3-
‘u.-i afsentīn 106b/6	‘u. 41b/3
‘u.-i qarzdur 117b/2	‘u.+ i 41b/3, 4a/6
‘u.-i lıḥyetü’t-tes 109b/7, 120a/8	uṣaḳ Çadırışağı otu ve bundan elde edilen zamk (<i>Dorema ammoniacum</i>). -6-
‘uṣāretü’z-zā’ <Ar. Tıbbi bir özsu. -1-	u. 110a/1, 110a/3, 112b/3,
‘u. 32a/4	117a/11, 64b/13, 64b/6
uṣḳuf ma‘cūnı <Ar. Papaz macunu. -1-	uṣne <Ar. Ağaç yosunu, ketencik (<i>Mescus aboreus</i>). -2-
u. 67a/8	u. 117a/9, 35b/6
‘usrū’l-bevl <Ar. İdrar güçlüğü. -4-	uvan- Ufalmak, ufalanmak. -1-
‘u. 71b/10, 75b/1	u.- dıysa 26a/6
‘u.+ i 74b/11, 75b/1	
uṣṭūḥūdūs <Gr. Karabaş otu (Lavandula	

uyan- Uyanmak. -2- u.- duğı 44b/9 u.- up 122b/3	uyuş- Uyuşmak. -3- u.- ı 79a/10 u.- mağa 57b/13 u.- masına 34b/6 u.- ur 68a/5
uyku Uyku. -15- u. 11a/6, 11b/6, 12a/12, 12a/5, 12b/9, 97a/2 u.+ da 14b/8, 36b/7, 68a/2 u.+ dan 122b/3, 86a/6 u.+ ı 122b/2 u.+ sı 96a/7 u.+ yı 98b/11 ifrāz-ı u.+ ya 16b/4	uyuşuk Uyuşukluk. -1- u.+ a 22a/5
uykusuz Uykusuz. -2- u. 17b/3, 122a/6	uyuz Uyuz hastalığı. -6- u. 80a/2, 91b/13, 92a/4 u.+ a 107a/13, 91b/9 u.+ ına 73a/13
uykusuzluk Uykusuzluk. -2- u. 21a/9 u.+ ıla 115b/4	uz Yetenekli, mahir. -2- u. 82b/12 u. + ı 83b/1
uyu- Uyumak. -20- u. - ur 44b/8 u.- gıl 122b/2 u.- ma 122a/6, 122b/2 u.- mak 10a/5, 15b/6 u.- mamağa 17a/1 u.- maya 14b/13, 15a/4, 15b/10, 17b/13, 71b/10, 9b/8 u.- mayalar 62a/6 u.- sa 18b/3, 83a/7 u.- ya 17a/13, 9b/12 u.- yalar 76b/6, 98b/11	uza- Uzamak. -4- u.- mağa 36a/9 u.- makdur 12b/9 u.- r 91b/13 u.- yıcağ 97b/4
uyukla- Uyuklamak. -1- u.- ya 9b/1	uzan- Uzanmak. -1- u.- ur 36a/11
	uzat- Uzatmak. -1- u.- mak 44b/5
	uzun Uzun. -6- u. 112b/7, 48b/1, 48b/3, 97b/4, 30b/5, 89a/11
	uzunluk Uzunluk. -1- u. 36a/11
	‘üzv <Ar. Uzuv, organ. -5- ‘u. 20b/10, 20b/7, 93b/1 ‘u.+ ı 28a/3

‘u.+ ların 28b/6

Ü

ü <Ar. Ve. -11-

ü. 102a/7, 108b/5, 108b/8, 17a/1, 25a/12, 3b/8, 3b/9, 43a/9, 46a/3, 6a/2, 6b/8

üç Üç. -48-

ü. 100a/6, 100b/11, 101a/10, 101a/5, 101b/11, 101b/12, 102a/1, 102a/5, 103b/11, 104a/11, 104b/12, 104b/6, 104b/7, 105b/2, 107a/3, 107a/6, 107b/3, 107b/6, 109b/9, 110b/5, 111a/6, 112a/2, 112a/5, 112b/12, 113a/11, 113a/5, 113b/10, 114b/7, 15a/5, 26b/1, 39b/5, 43a/12, 43a/13, 47b/6, 62a/12, 64a/5, 67b/9, 68a/12, 68b/1, 68b/10, 68b/3, 80b/12, 89b/5, 96b/9, 99a/10, 99a/11

ü.+ inün 14a/8

üçer Üçer. -13-

ü. 100a/1, 101b/11, 103b/9, 104b/12, 110a/1, 110a/13, 110a/7, 110b/3, 112b/4, 115a/9, 116a/8, 116a/9, 69b/4

üçünci Üçüncü. -8-

ü. 121b/2, 14b/4, 26b/4, 2a/13, 2a/9, 2b/4, 68b/2, 9a/7

üç yüz altıncı Üç yüz altıncı. -2-

ü. 112a/11, 9a/1

üç yüz beşinci Üç yüz beşinci. -2-

ü. 111b/13, 8b/13

üç yüz birinci Üç yüz birinci. -2-

ü. 108b/1, 8b/11

üç yüz dördüncü Üç yüz dördüncü. -2-

ü. 111a/8, 8b/13

üç yüz ikinci Üç yüz ikinci. -2-

ü. 109b/4, 8b/12

üç yüz on birinci Üç yüz on birinci. -2-

ü. 116a/1, 9a/4

üç yüz on ikinci Üç yüz on ikinci. -2-

ü. 117a/4, 9a/5

üç yüz onuncu Üç yüz onuncu. -2-

ü. 115a/4, 9a/3

üç yüz sekizinci Üç yüz sekizinci. -2-

ü. 113b/4, 9a/2

üç yüz dokuzuncu Üç yüz dokuzuncu. -2-

ü. 114a/7, 9a/3

üç yüz üçüncü Üç yüz üçüncü. -2-

ü. 110b/8, 8b/12

üç yüzüncü Üç yüzüncü. -2-

ü. 107a/11, 8b/11

üç yüz yedinci Üç yüz yedinci. -2-

ü. 113a/1, 9a/1

üfür- Üflemek, üfürmek. -3-

ü.- e 28b/7

ü.- eler 29a/3, 39a/2

ümîz <Far. Umut, umma. -3-

ü.+ dür 121a/11, 2a/4

ü. keseler 40b/8

ünük Ümük, boğaz deliğinin başladığı yer. -1-

ü.+ ün 41b/10

üre- Çoğalmak. -1-

ü.- ye 11a/2
üseylem <Ar. Serçe parmakla adsız
 parmak arasındaki damar. -3-
 i. 58b/9, 63b/7, 64a/5
üst Üst. -18-
 ü.+ i 55b/12, 63b/11, 63b/7, 71b/8,
 72a/8
 ü.+ inde 64a/8, 80a/1
 ü.+ inden 84a/13
 ü.+ ine 113a/7, 13b/3, 28b/11,
 35a/5, 37b/1, 88b/13, 90a/6, 93b/12
 ü.+ ini 105a/8, 65a/10
üşen- Üşenmek. -1-
 ü.- e 96a/8
üştürgâz <Far. Devedikeni, devetabanı
 (Hercabardui cardui mariae). -1-
 ü. 117b/7
üşü- Üşümek. -2-
 ü.- mek 12b/9
 ü.- ye 9b/12
üşür- Üşüştürmek, musallat etmek. -4-
 ü.- eler 27b/5, 91b/7, 92b/4, 94b/7
ütrünc <Ar. *bkz. turunc*. -1-
 ü. 120b/1
üyük- (?) Çukurlanmak. -1-
 ü. -e 18a/8
üzere Üzerine, üzerinde. -3-
 ü. 113a/12, 2a/6, 74a/11
üzeri Üzeri. -46-
 ü.+ nde 109a/12, 112b/11, 52a/7,
 56b/2, 89b/12, 48a/13, 48b/6

ü.+ ne 109b/3, 20b/10, 21b/12,
 22a/1, 22a/6, 23a/12, 26b/13, 26b/8,
 27b/4, 27b/5, 31a/5, 35a/3, 36a/6, 37b/6,
 43b/4, 45b/3, 48b/7, 49b/3, 52b/10,
 70a/10, 70a/6, 70b/11, 71b/12, 71b/13,
 78a/11, 78a/7, 78b/11, 78b/12, 80a/13,
 83b/6, 88b/13, 89a/12, 89b/7, 90a/5,
 93a/13, 93b/2, 52b/1, 52b/5
 ü.+ ni 27b/6
üzerlik Üzerlik otu (*Peganum harmala*). -2-
 ü. 104b/5, 118b/11
üzñ <Ar. Kulak. -3-
 maraz-ı ü. 24a/5
 maraz-ı ü.+ i 24a/5, 2b/5
üzre bkz. üzere. -4-
 ü. 1b/11, 48b/1, 48b/2, 85b/3
üzüm Üzüm (*Vitis vinifera*). -11-
 ü. 101b/9, 104a/11, 107b/1,
 119a/1, 43a/2, 45a/6, 57b/11, 67b/6, 76a/1,
 93a/8
 ü.+ e 68b/10

V

vaşşizek <Far. Yavşan türünden bir
 bitki (*Artemisia cina*). -1-
 v. 121a/3
vākıf <Ar. Anlayan, bilen. Vakfeden. -1-
 v. 1b/8
vakiyye <Ar. Okka, dört yüz dirhemlik
 tartı. -1-

v. 101a/11	v.- inca 38a/12, 89a/8
vak(i)t <Ar. Vakit, zaman. -37-	v.- ısa 65b/3
v. 115a/10, 121b/10, 121b/2, 121b/6, 13a/11, 19a/13, 21b/12, 25b/2, 44b/9, 45a/10, 45a/9, 59a/10, 61b/1, 62b/6, 65b/10, 74a/12, 76b/8, 89a/3, 117a/3, 33b/9, 19b/3, 20a/11, 64b/11, 83b/12, 85b/10, 41a/4	v.- mağa 104a/6, 28a/1, 63b/6, 93b/1, 94b/10
v.+ a 121b/11	v.- mağıla 17a/3
v.+ ı 97b/9, 10a/4	v.- mak 91a/7
v.+ in 11b/12	v.- miş 28a/3
v.+ inda 78a/12	v.- sa 36b/11
vallahu <Ar. Vallahi. -2-	v.- up 62b/13
v. 11a/4, 63b/4	v.- ur 35a/6
var Var, mevcut. -28-	varak <Ar. Yaprak. -7-
v. 20a/5, 37b/4	v. 121a/4
v.+ dur 102a/13, 108b/1, 111b/2, 114b/9, 15a/13, 37a/13, 42b/8	v.-ı bezr-i kaçūnā 74b/5
v.+ ıcağ 121b/11	v.-ı hindübā 108a/1
v.+ ısa 109a/7, 115b/2, 115b/3, 20a/6, 20b/2, 21a/12, 29a/1, 50b/4, 52a/10, 52a/7, 62b/11, 62b/8, 63b/3, 71a/2, 76b/13, 81a/12, 95a/6, 23a/6	v.-ı sezāb 105b/8
var- Varmak, ulaşmak. -40-	v.-ı sümsüm 121a/3
v.- a 42a/12, 64b/9, 67a/5, 69a/8, 69a/9, 71a/12, 78a/13, 88a/11, 97b/2, 33b/10	v.-ı ‘inebü’ş-şa‘leb 107b/13, 121a/5
v.- alar 23a/8, 41b/2, 50a/2, 79b/5, 92a/10, 92a/12, 92b/12, 94a/6, 98b/11	varakī <Ar. Yaprğa ait, yaprak biçiminde. -1-
v.- ğıl 123a/1	v. 38b/13
v.- ıcağ 58b/13	varakū’s-sümum <Ar. “varakū’s-sīm” Gümüş yaprağı, gümüş varağı. -1-
	v. 74b/5
	varakū’l-ās <Ar. Mersin ağacı yaprağı.-1-
	v. 121a/6
	varakū’l-hilāf <Ar. Safsaf ağacıyaprağı, salkım söğüt ağacı yaprağı. -1-
	v. 121a/6
	varakū’l-kerb <Ar. Karapa ağacı yaprağı.-1-
	v. 101a/12

varakū's-salk <Ar. Pazı yaprağı, çügündür yaprağı. -1- v. 101a/12	107a/1, 107a/11, 107a/12, 107a/13, 107a/2, 107a/3, 107a/4, 107a/5, 107a/8, 107a/9, 107b/1, 107b/10, 107b/13, 107b/6, 107b/7, 108a/10, 108a/11, 108a/12, 108a/3, 108a/6, 108a/7, 108a/8, 108b/11, 108b/13, 108b/2, 108b/3, 108b/4, 108b/6, 108b/7, 108b/8, 108b/9, 109a/1, 109a/10, 109a/13, 109a/4, 109a/5, 109a/6, 109a/7, 109a/9, 109b/1, 109b/11, 109b/12, 109b/5, 109b/6, 109b/7, 10a/1, 10a/10, 10a/11, 10a/12, 10a/13, 10a/2, 10a/3, 10a/4, 10a/5, 10a/6, 10a/7, 10a/8, 10a/9, 10b/1, 10b/12, 10b/13, 10b/2, 10b/3, 10b/4, 10b/5, 10b/6, 10b/8, 10b/9, 110a/1, 110a/10, 110a/11, 110a/12, 110a/13, 110a/5, 110a/6, 110a/7, 110a/9, 110b/10, 110b/11, 110b/12, 110b/2, 110b/3, 110b/5, 110b/9, 111a/1, 111a/10, 111a/12, 111a/13, 111a/3, 111a/4, 111a/5, 111a/8, 111a/9, 111b/10, 111b/11, 111b/12, 111b/2, 111b/3, 111b/4, 111b/5, 111b/6, 111b/7, 111b/9, 112a/10, 112a/11, 112a/12, 112a/13, 112a/2, 112a/4, 112a/6, 112a/7, 112a/9, 112b/1, 112b/11, 112b/13, 112b/3, 112b/4, 112b/5, 112b/6, 112b/8, 112b/9, 113a/10, 113a/11, 113a/12, 113a/13, 113a/2, 113a/3, 113a/4, 113a/5, 113a/6, 113a/7, 113a/8, 113a/9, 113b/1, 113b/10, 113b/11, 113b/12, 113b/2, 113b/3, 113b/4, 113b/5, 113b/6, 113b/7, 114a/10, 114a/11, 114a/12, 114a/13, 114a/2, 114a/3, 114a/5, 114a/6,
varakū's-sezāb <Ar. Sedefotu yaprağı. -2- v. 110a/1, 121a/5	
vaşf <Ar. Nitelik, özellik. -1- v. 1b/10	
ve <Ar. Ve, ile. -3369- v. 100a/1, 100a/10, 100a/11, 100a/12, 100a/2, 100a/5, 100a/6, 100a/7, 100a/9, 100b/1, 100b/13, 100b/2, 100b/3, 100b/4, 100b/6, 100b/7, 100b/8, 100b/9, 101a/10, 101a/11, 101a/12, 101a/13, 101a/2, 101a/3, 101a/4, 101b/1, 101b/11, 101b/12, 101b/13, 101b/2, 101b/3, 101b/4, 101b/7, 102a/1, 102a/10, 102a/3, 102a/6, 102a/8, 102a/9, 102b/1, 102b/10, 102b/11, 102b/12, 102b/2, 102b/3, 102b/4, 102b/6, 102b/8, 102b/9, 103a/11, 103a/13, 103a/5, 103a/8, 103a/9, 103b/1, 103b/10, 103b/5, 103b/6, 103b/7, 103b/8, 103b/9, 104a/1, 104a/10, 104a/11, 104a/13, 104a/3, 104a/5, 104a/6, 104a/7, 104a/8, 104a/9, 104b/10, 104b/11, 104b/12, 104b/2, 104b/3, 104b/4, 104b/5, 104b/8, 104b/9, 105a/12, 105a/13, 105a/2, 105a/3, 105a/4, 105a/6, 105b/11, 105b/12, 105b/13, 105b/5, 105b/6, 105b/7, 106a/12, 106a/13, 106a/3, 106a/4, 106a/5, 106a/6, 106a/7, 106a/8, 106a/9, 106b/1, 106b/10, 106b/12, 106b/13, 106b/4, 106b/5, 106b/6, 106b/7,	

114a/8, 114b/1, 114b/11, 114b/12, 114b/2,	15a/4, 15a/5, 15a/6, 15a/8, 15a/9, 15b/1,
114b/4, 114b/5, 114b/7, 114b/8, 115a/12,	15b/10, 15b/11, 15b/12, 15b/13, 15b/3,
115a/13, 115a/2, 115a/4, 115a/5, 115a/6,	15b/6, 15b/7, 15b/8, 15b/9, 16a/1, 16a/12,
115a/7, 115a/8, 115a/9, 115b/1, 115b/10,	16a/3, 16a/8, 16a/9, 16b/11, 16b/12,
115b/11, 115b/12, 115b/4, 115b/5, 115b/6,	16b/13, 16b/2, 16b/3, 16b/7, 16b/8, 16b/9,
115b/7, 115b/9, 116a/1, 116a/11, 116a/12,	17a/13, 17a/3, 17a/4, 17a/8, 17a/9, 17b/10,
116a/13, 116a/3, 116a/5, 116a/6, 116a/7,	17b/12, 17b/13, 17b/2, 17b/4, 17b/5,
116a/8, 116b/10, 116b/11, 116b/12,	17b/8, 17b/9, 18a/10, 18a/2, 18a/3, 18a/4,
116b/13, 116b/5, 116b/6, 116b/7, 116b/9,	18a/7, 18a/8, 18a/9, 18b/10, 18b/11,
117a/5, 117b/12, 11a/1, 11a/10, 11a/11,	18b/12, 18b/2, 18b/3, 18b/4, 18b/5, 18b/7,
11a/12, 11a/2, 11a/6, 11a/7, 11a/8, 11a/9,	19a/10, 19a/12, 19a/13, 19a/2, 19a/3,
11b/1, 11b/3, 11b/4, 11b/5, 11b/7, 11b/8,	19a/4, 19a/6, 19a/7, 19b/1, 19b/10,
11b/9, 120b/8, 121a/12, 121a/9, 121b/11,	19b/12, 19b/5, 19b/6, 19b/7, 19b/8, 19b/9,
121b/13, 121b/4, 121b/5, 121b/6, 121b/7,	1b/11, 1b/13, 1b/8, 1b/9, 20a/12, 20a/13,
121b/8, 121b/9, 122a/1, 122a/11, 122a/12,	20a/4, 20a/5, 20a/8, 20b/1, 20b/11, 20b/2,
122a/13, 122a/3, 122a/4, 122a/5, 122a/6,	20b/3, 20b/4, 20b/7, 21a/10, 21a/11,
122a/7, 122a/8, 122a/9, 122b/1, 122b/10,	21a/2, 21a/7, 21a/8, 21b/1, 21b/10,
122b/11, 122b/12, 122b/13, 122b/2,	21b/11, 21b/2, 21b/7, 21b/9, 22a/10,
122b/3, 122b/4, 122b/5, 122b/6, 122b/7,	22a/11, 22a/13, 22a/3, 22a/7, 22a/8, 22a/9,
122b/8, 123a/1, 123a/10, 123a/12, 123a/3,	22b/1, 22b/11, 22b/12, 22b/2, 22b/5,
123a/4, 123a/5, 123a/6, 123a/7, 123a/9,	22b/8, 22b/9, 23a/10, 23a/11, 23a/12,
12a/10, 12a/12, 12a/13, 12a/2, 12a/3,	23a/13, 23a/5, 23a/6, 23a/7, 23a/9, 23b/10,
12a/5, 12a/6, 12a/7, 12a/8, 12a/9, 12b/1,	23b/11, 23b/12, 23b/13, 23b/2, 23b/3,
12b/10, 12b/12, 12b/2, 12b/3, 12b/4,	23b/4, 23b/5, 23b/6, 23b/7, 23b/8, 23b/9,
12b/5, 12b/6, 12b/7, 12b/9, 13a/10,	24a/1, 24a/11, 24a/12, 24a/13, 24a/2,
13a/11, 13a/13, 13a/4, 13a/7, 13a/8, 13a/9,	24a/6, 24a/7, 24b/12, 24b/2, 24b/3, 24b/4,
13b/1, 13b/12, 13b/3, 13b/5, 13b/7, 13b/8,	24b/5, 24b/6, 24b/7, 24b/9, 25a/10,
14a/10, 14a/12, 14a/3, 14a/4, 14a/5,	25a/13, 25a/4, 25a/5, 25a/9, 25b/3, 26a/4,
14b/10, 14b/11, 14b/12, 14b/13, 14b/2,	26a/5, 26a/8, 26a/9, 26b/1, 26b/11,
14b/3, 14b/5, 14b/7, 14b/8, 14b/9, 15a/1,	26b/13, 26b/3, 26b/6, 26b/7, 26b/9,
15a/10, 15a/11, 15a/12, 15a/2, 15a/3,	27a/12, 27a/3, 27a/4, 27a/6, 27a/9, 27b/11,

27b/3, 27b/4, 27b/5, 28a/10, 28a/13,	40b/8, 40b/9, 41a/1, 41a/10, 41a/11,
28a/5, 28a/7, 28a/8, 28a/9, 28b/11, 28b/12,	41a/12, 41a/13, 41a/2, 41a/3, 41a/4, 41a/5,
28b/2, 28b/4, 28b/5, 28b/6, 28b/7, 28b/9,	41a/6, 41a/7, 41a/9, 41b/1, 41b/11,
29a/10, 29a/11, 29a/12, 29a/2, 29b/10,	41b/12, 41b/2, 41b/7, 41b/8, 42a/1,
29b/11, 29b/12, 29b/13, 29b/6, 29b/7,	42a/10, 42a/13, 42a/2, 42a/3, 42a/6, 42a/7,
29b/8, 2a/1, 2a/2, 2a/3, 2a/5, 2a/7, 2a/8,	42a/9, 42b/1, 42b/10, 42b/11, 42b/12,
30a/10, 30a/11, 30a/13, 30a/2, 30a/3,	42b/13, 42b/3, 42b/4, 42b/5, 42b/6, 42b/7,
30a/4, 30a/6, 30b/13, 30b/5, 30b/6, 30b/7,	42b/8, 42b/9, 43a/1, 43a/11, 43a/12, 43a/2,
30b/8, 31a/11, 31a/5, 31a/6, 31a/7, 31b/10,	43a/3, 43a/4, 43a/5, 43a/6, 43a/7, 43a/8,
31b/11, 31b/12, 31b/13, 31b/2, 31b/3,	43a/9, 43b/13, 43b/3, 43b/8, 43b/9,
31b/4, 31b/9, 32a/10, 32a/11, 32a/12,	44a/11, 44a/12, 44a/2, 44a/3, 44a/4, 44a/5,
32a/13, 32a/3, 32a/4, 32a/5, 32a/9, 32b/13,	44a/6, 44a/8, 44b/10, 44b/12, 44b/13,
32b/2, 32b/3, 32b/4, 33a/1, 33a/10,	44b/4, 44b/6, 44b/7, 44b/8, 44b/9, 45a/1,
33a/12, 33a/2, 33a/4, 33a/5, 33a/6, 33a/7,	45a/10, 45a/11, 45a/12, 45a/13, 45a/2,
33a/9, 33b/1, 33b/13, 33b/4, 33b/7, 34a/1,	45a/3, 45a/5, 45a/6, 45a/7, 45a/9, 45b/1,
34a/11, 34a/4, 34a/5, 34a/7, 34a/9, 34b/1,	45b/10, 45b/11, 45b/12, 45b/3, 45b/6,
34b/11, 34b/12, 34b/2, 34b/5, 35a/1,	45b/7, 45b/8, 46a/10, 46a/12, 46a/2, 46a/4,
35a/10, 35a/11, 35a/3, 35a/9, 35b/11,	46a/5, 46a/8, 46a/9, 46b/10, 46b/11,
35b/12, 35b/5, 35b/6, 35b/7, 36a/12,	46b/12, 46b/2, 46b/3, 46b/4, 46b/5, 46b/6,
36a/2, 36a/4, 36a/7, 36a/9, 36b/11, 36b/12,	46b/8, 46b/9, 47a/1, 47a/10, 47a/11,
36b/3, 37a/1, 37a/11, 37a/13, 37a/3, 37a/6,	47a/12, 47a/13, 47a/2, 47a/3, 47a/4, 47a/5,
37a/7, 37a/8, 37a/9, 37b/1, 37b/10,	47a/6, 47a/8, 47a/9, 47b/1, 47b/10,
37b/12, 37b/13, 37b/6, 37b/9, 38a/1,	47b/11, 47b/13, 47b/2, 47b/3, 47b/4,
38a/10, 38a/11, 38a/2, 38a/3, 38a/4, 38a/5,	47b/5, 47b/6, 47b/8, 47b/9, 48a/1, 48a/2,
38b/1, 38b/10, 38b/11, 38b/12, 38b/2,	48a/3, 48a/4, 48a/5, 48a/6, 48a/7, 48b/12,
38b/3, 38b/4, 38b/5, 38b/6, 38b/7, 38b/8,	48b/2, 48b/7, 49a/11, 49a/12, 49a/13,
38b/9, 39a/1, 39a/10, 39a/11, 39a/12,	49a/2, 49a/4, 49a/5, 49a/6, 49a/7, 49a/8,
39a/2, 39a/4, 39a/5, 39a/9, 39b/1, 39b/11,	49b/1, 49b/12, 49b/13, 49b/2, 49b/3,
39b/2, 39b/3, 39b/4, 39b/7, 39b/8, 39b/9,	49b/4, 49b/5, 49b/6, 49b/8, 49b/9, 4a/1,
3b/13, 40a/13, 40a/3, 40a/4, 40a/6, 40a/9,	50a/1, 50a/10, 50a/12, 50a/13, 50a/6,
40b/10, 40b/13, 40b/2, 40b/5, 40b/6,	50a/7, 50a/8, 50a/9, 50b/10, 50b/11,

50b/2, 50b/3, 50b/4, 50b/8, 50b/9, 51a/10,	61b/8, 61b/9, 62a/10, 62a/3, 62a/4, 62a/5,
51a/5, 51a/6, 51a/9, 51b/1, 51b/12, 51b/2,	62a/6, 62a/7, 62a/8, 62a/9, 62b/2, 62b/3,
51b/8, 52a/10, 52a/12, 52a/13, 52a/2,	62b/4, 62b/5, 62b/7, 62b/8, 62b/9, 63a/1,
52a/3, 52a/5, 52a/6, 52a/7, 52a/8, 52a/9,	63a/11, 63a/12, 63a/3, 63a/4, 63a/7, 63a/8,
52b/1, 52b/3, 52b/4, 52b/5, 52b/6, 52b/7,	63a/9, 63b/10, 63b/11, 63b/12, 63b/2,
53a/1, 53a/10, 53a/12, 53a/13, 53a/2,	63b/4, 63b/6, 63b/7, 63b/8, 63b/9, 64a/1,
53a/3, 53a/5, 53a/6, 53a/7, 53a/8, 53a/9,	64a/10, 64a/12, 64a/13, 64a/3, 64a/4,
53b/1, 53b/11, 53b/2, 53b/3, 53b/4, 53b/5,	64a/5, 64a/6, 64a/8, 64a/9, 64b/1, 64b/10,
53b/7, 53b/9, 54a/1, 54a/11, 54a/12,	64b/11, 64b/12, 64b/13, 64b/2, 64b/3,
54a/13, 54a/2, 54a/4, 54a/5, 54a/6, 54a/7,	64b/4, 64b/5, 64b/6, 64b/7, 65a/10,
54b/1, 54b/13, 54b/2, 54b/3, 54b/5, 54b/7,	65a/12, 65a/2, 65a/3, 65a/6, 65a/8, 65a/9,
54b/8, 54b/9, 55a/11, 55a/13, 55a/2, 55a/3,	65b/1, 65b/10, 65b/12, 65b/13, 65b/2,
55a/5, 55a/6, 55b/1, 55b/10, 55b/12,	65b/3, 65b/8, 66a/1, 66a/10, 66a/11,
55b/13, 55b/5, 55b/7, 55b/9, 56a/1,	66a/13, 66a/7, 66a/8, 66b/10, 66b/12,
56a/10, 56a/11, 56a/12, 56a/2, 56a/3,	66b/13, 66b/2, 66b/3, 66b/6, 66b/7, 66b/8,
56a/4, 56a/5, 56a/6, 56a/7, 56b/10, 56b/11,	66b/9, 67a/1, 67a/11, 67a/12, 67a/4, 67a/5,
56b/2, 56b/4, 56b/6, 56b/8, 56b/9, 57a/1,	67a/8, 67a/9, 67b/10, 67b/6, 67b/7, 68a/1,
57a/11, 57a/12, 57a/13, 57a/2, 57a/7,	68a/2, 68a/3, 68a/4, 68a/5, 68a/8, 68a/9,
57a/9, 57b/10, 57b/11, 57b/4, 57b/6,	68b/11, 68b/13, 68b/3, 68b/6, 69a/1,
57b/8, 57b/9, 58a/1, 58a/10, 58a/11,	69a/10, 69a/12, 69a/13, 69a/2, 69a/5,
58a/13, 58a/2, 58a/6, 58a/7, 58a/8, 58a/9,	69b/1, 69b/12, 69b/3, 69b/4, 69b/8, 70a/1,
58b/1, 58b/10, 58b/2, 58b/4, 58b/5, 58b/6,	70a/10, 70a/3, 70a/6, 70a/7, 70b/13, 70b/2,
58b/8, 58b/9, 59a/1, 59a/10, 59a/11,	70b/3, 70b/6, 70b/7, 70b/8, 70b/9, 71a/1,
59a/12, 59a/13, 59a/4, 59a/8, 59a/9, 59b/1,	71a/11, 71a/13, 71a/2, 71a/6, 71a/7, 71a/8,
59b/11, 59b/12, 59b/13, 59b/7, 59b/8,	71a/9, 71b/1, 71b/10, 71b/11, 71b/13,
5a/5, 5b/10, 60a/1, 60a/10, 60a/4, 60a/5,	71b/4, 71b/8, 72a/1, 72a/11, 72a/12, 72a/2,
60a/6, 60a/7, 60b/1, 60b/10, 60b/11,	72a/3, 72a/4, 72a/5, 72a/6, 72a/9, 72b/10,
60b/12, 60b/13, 60b/4, 60b/5, 60b/6,	72b/13, 72b/3, 72b/4, 72b/5, 72b/7, 72b/9,
60b/7, 60b/8, 60b/9, 61a/1, 61a/10,	73a/1, 73a/10, 73a/3, 73a/4, 73a/5, 73a/8,
61a/11, 61a/13, 61a/2, 61a/5, 61a/6, 61a/9,	73b/1, 73b/11, 73b/2, 73b/3, 73b/4, 73b/5,
61b/1, 61b/10, 61b/11, 61b/12, 61b/3,	73b/9, 74a/1, 74a/12, 74a/13, 74a/5, 74a/6,

74b/1, 74b/10, 74b/11, 74b/12, 74b/13,	85a/9, 85b/1'ilāc.idur, 85b/10, 85b/11,
74b/2, 74b/3, 74b/4, 74b/5, 74b/6, 75a/1,	85b/12, 85b/13, 85b/3, 85b/4, 85b/5,
75a/11, 75a/3, 75a/5, 75a/6, 75a/7, 75a/8,	85b/6, 85b/8, 86a/1, 86a/10, 86a/11, 86a/2,
75b/10, 75b/11, 75b/12, 75b/13, 75b/2,	86a/3, 86a/5, 86a/6, 86a/8, 86a/9, 86b/1,
75b/3, 75b/4, 75b/7, 75b/8, 75b/9, 76a/1,	86b/10, 86b/11, 86b/12, 86b/13, 86b/3,
76a/11, 76a/4, 76a/5, 76a/6, 76a/9, 76b/1,	86b/5, 86b/6, 86b/7, 86b/8, 86b/9, 87a/1,
76b/10, 76b/11, 76b/12, 76b/13, 76b/2,	87a/10, 87a/11, 87a/12, 87a/13, 87a/2,
76b/4, 76b/5, 76b/6, 76b/7, 76b/8, 77a/1,	87a/3, 87a/4, 87a/5, 87a/7, 87a/8, 87a/9,
77a/11, 77a/12, 77a/6, 77a/8, 77b/10,	87b/2, 87b/3, 87b/7, 87b/8, 88a/10,
77b/11, 77b/13, 77b/4, 77b/5, 77b/7,	88a/11, 88a/12, 88a/13, 88a/2, 88a/3,
78a/1, 78a/11, 78a/3, 78a/4, 78a/5, 78a/8,	88a/4, 88a/5, 88a/7, 88a/8, 88a/9, 88b/1,
78b/1, 78b/10, 78b/11, 78b/12, 78b/13,	88b/10, 88b/11, 88b/12, 88b/3, 88b/4,
78b/2, 78b/4, 78b/5, 78b/6, 78b/7, 78b/8,	88b/5, 88b/6, 88b/7, 88b/9, 89a/1, 89a/2,
78b/9, 79a/1, 79a/10, 79a/12, 79a/3, 79a/4,	89a/3, 89a/4, 89a/5, 89b/11, 89b/12,
79a/5, 79a/6, 79a/8, 79a/9, 79b/10, 79b/12,	89b/13, 89b/3, 89b/6, 89b/7, 8b/8, 90a/10,
79b/13, 79b/2, 79b/4, 79b/5, 79b/6, 79b/8,	90a/13, 90a/3, 90a/5, 90a/8, 90a/9, 90b/1,
79b/9, 80a/1, 80a/10, 80a/13, 80a/4, 80a/6,	90b/10, 90b/11, 90b/12, 90b/5, 90b/6,
80a/7, 80a/9, 80b/1, 80b/10, 80b/12,	90b/7, 90b/8, 90b/9, 91a/1, 91a/10,
80b/3, 80b/4, 80b/5, 80b/8, 80b/9, 81a/1,	91a/12, 91a/13, 91a/2, 91a/3, 91a/4, 91a/5,
81a/10, 81a/12, 81a/13, 81a/2, 81a/3,	91a/6, 91a/7, 91a/9, 91b/1, 91b/11,
81a/4, 81a/5, 81a/6, 81a/7, 81a/8, 81b/10,	91b/12, 91b/13, 91b/5, 91b/6, 91b/7,
81b/6, 82a/1, 82a/10, 82a/11, 82a/12,	91b/9, 92a/1, 92a/10, 92a/11, 92a/12,
82a/13, 82a/2, 82a/3, 82a/4, 82b/11,	92a/6, 92a/8, 92a/9, 92b/12, 92b/2, 92b/4,
82b/12, 82b/4, 82b/5, 82b/8, 82b/9,	92b/5, 92b/9, 93a/10, 93a/11, 93a/2, 93a/3,
83a/10, 83a/2, 83a/3, 83a/6, 83a/7, 83a/8,	93a/4, 93a/5, 93a/6, 93a/7, 93a/8, 93a/9,
83a/9, 83b/10, 83b/13, 83b/3, 83b/4,	93b/12, 93b/13, 93b/2, 93b/5, 93b/6,
83b/5, 83b/6, 83b/9, 84a/1, 84a/10,	93b/7, 93b/8, 94a/1, 94a/12, 94a/13, 94a/2,
84a/11, 84a/12, 84a/3, 84a/4, 84a/5, 84a/6,	94a/5, 94a/6, 94a/7, 94a/8, 94b/1, 94b/13,
84a/7, 84a/8, 84a/9, 84b/10, 84b/11,	94b/2, 94b/3, 94b/5, 94b/6, 94b/7, 95a/1,
84b/12, 84b/3, 84b/4, 84b/5, 84b/6, 84b/7,	95a/10, 95a/11, 95a/12, 95a/4, 95a/7,
84b/8, 84b/9, 85a/10, 85a/11, 85a/5, 85a/8,	95a/8, 95b/1, 95b/11, 95b/12, 95b/13,

95b/2, 95b/4, 95b/5, 95b/7, 96a/1, 96a/10, 96a/12, 96a/13, 96a/2, 96a/3, 96a/4, 96a/5, 96a/6, 96a/7, 96a/8, 96a/9, 96b/1, 96b/13, 96b/2, 96b/3, 96b/7, 96b/8, 97a/1, 97a/11, 97a/12, 97a/2, 97a/4, 97a/5, 97a/6, 97a/8, 97a/9, 97b/10, 97b/11, 97b/12, 97b/4, 97b/7, 98a/2, 98a/5, 98a/6, 98a/7, 98a/8, 98a/9, 98b/10, 98b/11, 98b/12, 98b/2, 98b/5, 98b/6, 98b/7, 99a/1, 99a/2, 99a/3, 99a/4, 99a/5, 99a/6, 99a/9, 99b/1, 99b/10, 99b/12, 99b/13, 99b/2, 99b/3, 99b/4, 99b/5, 99b/6, 99b/9, 9a/2, 9a/3, 9a/4, 9a/5, 9a/9, 9b/1, 9b/10, 9b/11, 9b/12, 9b/13, 9b/2, 9b/3, 9b/4, 9b/5, 9b/6, 9b/7, 9b/8, 9b/9, 48b/9, 100a/7, 101b/13, 102b/6, 103b/12, 111a/12, 13a/12, 14b/2, 17b/12, 96a/1, 97a/10, 97a/11, 12b/5, 18a/9, 20b/3, 52a/9, 96a/2, 22a/1, 37b/2, 43b/4, 46a/4, 10a/4, 122b/12	v.+ dan 48b/12 v.+ ına 110a/10
vec <Ar. Eğir otu, azak eğiri. (Acorus calamus). -2- v. 110a/1, 121a/3	veca‘ü'l-meşâne <Ar. Mesane ağrısı. -2- v. 73b/12 v.+ yi 73b/12
veca‘ <Ar. Ağrı, sızı, acı. -12- v.-ı mafâşıl 86b/2 v.-ı mafâşıla 106b/9 v.-ı mafâşılı 7b/9, 86b/2 v.-ı ma‘de 53a/11 v.-ı ma‘deyi 4b/9, 53a/11 v.-ı meşaneyi 6b/3 v.-ı mufaşşıl 87b/5 v.-ı verekün 87b/13	veca‘ü'l-hâzire <Ar. Siyatik ağrısı. -3- v. 86a/12 v.+ yi 7b/8, 86a/12 veca‘ü'l-kilye <Ar. Böbrek ağrısı. -3- v. 71b/3 v.+ yi 6a/10, 71b/3 veca‘ü'l-lühât <Ar. Bademcik ağrısı. -3- v. 37b/7 v.+ ı 37b/7, 3b/12 veca‘ü'l-üsneyn <Ar. Testis ağrısı. -3- v. 79a/7 v.+ i 79a/7, 7a/1 veca‘ü'l-verek <Ar. Kalça ağrısı. -3- v. 87b/4 v.+ i 7b/10, 87b/4 veca‘ü'z-ẓahîr <Ar. Sırt ağrısı. -1- v.+ i 7b/8 veca‘ü'z-ẓahr bkz. veca‘ü'z-ẓahîr. -2- v. 86a/4 vêr- Vermek. -178- v. 49a/10 v.- eler 10b/10, 97a/10, 50b/11, 47a/11, 65b/12, 96b/12, 43a/11, 97b/8, 92b/4, 64a/2, 63a/5, 45b/8, 43b/6, 63b/8, 65b/3, 67a/13, 17b/10, 50a/1, 55b/6, 17b/2, 84b/10, 66b/11, 61b/2, 97a/4,

87b/3, 96b/10, 97a/9, 41a/5, 77a/1, 12b/12, 60b/9, 61a/11, 19a/6, 51a/11, 51b/8, 52a/6, 90a/10, 43b/6, 97a/13, 43b/11, 91b/4, 97a/10, 57b/10, 76a/6, 72a/3, 103a/13, 111a/7, 64a/1, 63b/8, 62a/5, 62b/11, 62b/11, 57a/5, 77a/7, 88b/11, 75b/11, 46b/10, 17b/10, 18a/11, 43b/11, 48a/3, 50b/13, 50b/9, 88a/8, 86b/6, 46b/10, 65b/11, 92a/2, 19b/8, 67a/8, 76a/12, 60a/5, 66b/8, 60b/1, 89b/3, 61b/11, 94a/12, 23b/8, 84b/10, 96b/7, 76b/11, 73b/10, 75a/11, 83a/11, 46b/10, 56a/8, 83b/10, 68b/4, 97b/7, 83a/8, 13a/2, 96b/12, 19a/5, 77a/2, 97a/8, 98a/4, 59b/8, 61a/9, 63b/10, 88a/8, 97a/3, 65b/9, 96b/1, 63b/8, 97a/9, 67a/12, 72b/5, 96b/6, 63a/4, 62a/5, 62a/4, 63b/12, 77a/1, 96b/11, 23b/9, 96b/6, 18a/12, 35a/10, 50a/7, 54b/8, 57a/12, 23b/8, 56a/6, 47a/11, 72a/2, 64b/4, 54a/13, 50a/1, 97a/10, 82a/8, 122b/9	v.- meye 10b/12, 55a/9 v.- ür 76b/7, 106b/4 v.- üp 62a/1 v.- ür 100a/4, 100a/9, 102b/4, 103a/4, 103a/7, 103a/9, 103b/3, 104a/3, 112a/7, 113a/2, 122b/12, 50b/10, 57a/4, 77a/2, 25b/1, 116a/11, 74a/11, 57a/9, 40a/9, 55b/2 v.- ürsin 10b/12 verd <Ar. Gül, çiçek. -4- v. 121a/7 mā'-i v. 113b/1 zer-i v. 96b/8 zürr-i v. 119b/6 verek <Ar. Kalça. -1- veca'-ı v.+ üñ 87b/13 verem <Ar. 1. Şişkinlik, şiş. 2. Verem, tüberküloz. -12- v. 39a/9, 60b/6 v.-i meşāneyi 6a/13 v.+ den 20b/6, 27b/2, 60b/2 v.+ dür 14b/5 v.+ i 20a/3, 21a/11 v.+ ine 46a/13 v.+ lere 113a/13 v.+ lerine 113a/7 veremli <Ar. + Tr. Vereme yakalanmış hasta. -1- v. 48b/8 veremü'l-meşāne <Ar. Mesane uru. -3- v. 72b/11, 72b/12
v.- mek 11b/2, 14b/1 v.- dükten 18a/12, 43b/10 v.- düm 2a/4 v.- e 11a/2, 62b/2, 65a/3, 84a/6 v.- me 117a/6 v. - megile 14a/1 v.- meyeler 66b/11, 75b/4 v. - ici 36a/3 iti v.- ince 85a/8 v. - melü 42b/5	

v.+ yi 72b/11	77b/9, 80b/12, 80b/13, 85b/4, 86a/8,
veremü'l-kebed <Ar. Ciğer uru. -3-	90b/6, 91b/10, 91b/4, 92a/2, 92b/10,
v. 60b/3	96b/12, 96b/5, 97b/12, 97b/8, 98a/1,
v.+ i 5a/13, 60b/3	98a/11, 107a/11, 112b/10, 123a/2, 23a/1,
veremü'l-kilye <Ar. Böbrek uru. -3-	44b/10, 46a/13, 46b/1, 51b/10, 67a/7,
v. 71b/6	69a/13, 76b/1, 81b/7, 86a/7, 93a/5, 97a/3
v.+ yi 6a/11, 71b/6	veyāhūd bkz. veyā. -8-
veremü'l-levzeteyn <Ar.Boğaz	v. 112b/11, 30b/5, 34a/11, 46a/1,
bezlerindeki ur. -4-	46a/3, 92b/10, 93a/7, 98b/2
v. 38a/8	ve'l-irti'āş <Ar. Raşeye tutulma, titreme,
v.+ den 38a/12	sarsılma. -2-
v.+ i 38a/7, 3b/12	v.-i fi'l-ke'lāmı 40b/1
veremü'l-lisān <Ar. Dil uru. -1-	v.+ ı 4a/3
v. 29b/9	ve'l-vedī <Ar. Küçük abdest bozulduktan
veremü'l-lühāt <Ar. Bademcikteki ur. -1-	sonra çıkan su. -2-
v. 38a/9	v.+ yi 6b/11, 77b/12
veremü'l-merī <Ar. Yemek borusu uru. -3-	vesenc <Far. Kir. -1-
v. 41b/10	v. 121a/7
v.+ i 4a/6, 41b/9	ve's-şevşe <Ar. bkz. te'līl ve'l-veşe fi'l-
vesvās <Ar. Şüphe, kuruntu, işkil. -1-	kaşībi. -1-
v.-ı keşīre 15b/1	te'līl-i v. 7a/7
vesvāsī <Ar. Vesveseli. -1-	vīdāc <Ar. Boyun damarlarından biri. -1-
maraż-ı v.+ dūr 18a/6	v.+ ları 9b/4
veyā <Ar. + Far. Veya, yahut. -74-	vur- Vurmak, sokmak, ısırarak. -103-
v. 11a/11, 123a/2, 15b/5, 21b/4,	v. - a 26b/4
24b/1, 24b/5, 29b/1, 29b/3, 34b/7, 39b/10,	v.- alar 90a/11, 90a/5, 80a/8, 90a/6,
42a/10, 43a/13, 43b/1, 43b/11, 43b/6,	55a/13, 41b/13, 83a/11, 26a/7, 93b/5,
45b/11, 45b/13, 45b/5, 46a/1, 48a/10,	85a/3, 89b/5, 89b/6, 79b/3, 15a/3, 78b/6,
49a/5, 51a/4, 51b/12, 52a/1, 53b/1, 54a/10,	26a/7, 91a/13, 26b/2, 90a/11, 89b/13,
55a/6, 56b/10, 56b/4, 57b/4, 58b/9, 63a/9,	93b/9, 79b/10, 26a/9, 46a/12, 49a/13,
66a/6, 69b/11, 69b/8, 70b/12, 74b/7,	98a/12, 91a/2, 23b/6, 24a/12, 83a/9, 79a/2,

89a/13, 62b/4, 21a/12, 78a/7, 86b/9, 95b/7, 69b/11, 69b/8, 15b/3, 89a/1, 83b/6, 116b/6, 19b/7, 20b/10, 21a/12, 39a/11, 51b/2, 64a/10, 79a/6, 85b/1, 87a/12, 85a/11, 56a/3, 91b/2, 91b/7, 88a/5, 23b/9, 48b/4, 45b/8, 34b/5, 72a/1, 96a/5, 95b/6, 95b/6, 87a/3, 71a/2, 69a/5, 80a/1, 113a/8, 26a/6, 78b/8, 64b/13, 64b/6, 84a/13, 78b/9, 26b/8, 28b/11, 60b/11, 64b/1, 86a/3, 89a/12, 74a/6, 26b/9, 45a/2, 49b/4, 64a/7, 49a/8

v.- a 18b/12, 98b/2, 113a/6

v.- asın 22a/3

v.- ma 122b/6

v.- mağıl 122b/11

v.- maḳdan 20b/8

v.- mayalar 88b/13

v.- up 63b/12, 92b/13

v.- ur 48b/4, 91b/4, 122b/12

vurıl- Vurulmak, sürülmek. -1-

v.- an 116a/3

Y

ya <Ar. Ya, veya. -75-

y. 10b/2, 10b/3, 116b/2, 117a/2, 11a/11, 11a/12, 11a/13, 11b/10, 11b/12, 11b/13, 11b/2, 11b/3, 11b/7, 12a/1, 12a/2, 12a/4, 12a/8, 12b/5, 12b/8, 13a/12, 13a/3, 13b/10, 13b/13, 14a/13, 14a/6, 14a/7, 14b/1, 14b/8, 15a/7, 20b/8, 22a/8, 22b/1,

24b/12, 24b/5, 24b/6, 25b/10, 26a/13, 26a/3, 26a/4, 27b/1, 28a/4, 28b/10, 28b/7, 28b/9, 29a/13, 29a/8, 30a/12, 35a/4, 36b/5, 39a/5, 40a/1, 42a/11, 43b/5, 45b/10, 45b/13, 51b/11, 52a/1, 60b/1, 66a/3, 73b/8, 84a/13, 92b/13, 93a/3, 96b/2, 96b/4, 96b/6, 13b/4, 26a/13

yā bkz. ya. -45-

y. 11a/13, 11b/13, 11b/2, 12a/1, 12a/11, 12a/8, 13a/6, 13b/9, 15b/5, 18a/11, 20b/8, 22a/6, 25b/12, 25b/13, 25b/9, 29a/13, 30a/12, 31a/2, 34b/8, 38b/13, 39a/7, 39b/13, 42a/10, 46a/2, 46b/5, 51b/11, 51b/13, 57b/4, 57b/8, 66a/3, 86a/7, 89a/12, 91b/10, 93a/3, 96b/12, 96b/4, 96b/9, 97a/10, 97b/12, 97b/8

yabān <Far. İnsan yaşamayan kıraç yer.-1-

y. 118a/12

yabān sarımsağı Yılan otu, su sarmısağı (*Teucrium scordioides*). -1-

y. 120a/3

yābis <Ar. Kuru, kuru özelliğe sahip nesne. -21-

y. 13a/4, 14a/6, 16b/12, 22b/6, 41b/7, 43a/9, 49b/9, 51b/1

ḥār-ı y. 40a/8, 43a/8

şarāb-ı y. 12b/4

ḥār-ı y.+ den 45a/8, 53a/4

y.+ den 17a/1, 17a/3, 17a/4, 41a/12, 46a/3

sū'-i mizāc-ı y.+ den 49b/4

y.+ ise 28a/13	y.+ ıla 12a/2, 34a/6, 35b/6
har-ı y.+ ler 49b/9	y.+ ın 12a/10, 12a/11, 12a/3, 12a/9,
yābise bkz. yābis. -1-	18a/3, 24a/12, 41b/1, 74b/13, 84b/12,
kūzbere-i y. 99b/13	95a/12
yād <Far. Anma, hatırlama. -2-	y.+ ını 23a/1, 24a/9, 25a/11, 27a/9,
y. edeler 121a/11, 2a/5	36b/12, 42a/3, 74a/1
yafra <Far. Hıyarcık, kasık bezlerinin	y.+ ının 23a/2, 28a/9
iltihaplanmasıyla ortaya çıkan bir tür	y.+ ıyla 24b/13, 24b/8, 28a/13,
çıban. -1-	28a/9, 30b/7, 39b/8, 45a/13, 56a/6
y. 89a/12	y.+ ıyla 109a/11, 109a/2, 11a/13,
yağ Yağ. -231-	20a/2, 21b/8, 25a/2, 27b/6, 31a/12, 35a/4,
y. 22a/12, 27a/4, 72a/5	37a/10, 37a/3, 37a/7, 58a/11, 69b/11,
y.+ dur 109a/8, 119a/11	69b/8, 70b/3, 71a/3, 71b/1, 73a/5, 74a/6,
y.+ ı 101a/1, 101b/3, 104a/13,	77b/4, 77b/5, 81b/10, 83b/11, 83b/3,
108b/10, 108b/11, 108b/12, 108b/13,	84a/1, 91b/7, 92a/11, 92b/11, 93a/7, 97a/8,
108b/5, 108b/7, 108b/8, 109a/1, 109a/12,	97b/9, 10b/5, 82b/5, 78b/9
109a/3, 109a/4, 109a/5, 109a/6, 109a/7,	y.+ lar 15a/4, 21a/8, 25a/10, 35b/7,
109a/8, 109b/1, 109b/3, 113a/11, 114b/12,	45a/7, 49a/7, 71a/7, 79a/1, 79a/13, 80a/9,
114b/6, 115a/13, 115a/2, 11b/5, 14a/4,	87a/12, 91a/2
15a/12, 15a/2, 15b/11, 16b/2, 18b/11,	y.+ lardur 108b/6
18b/12, 20a/5, 20b/1, 20b/2, 20b/8, 21a/8,	y.+ ları 109a/8
22a/12, 24b/4, 25b/6, 26a/9, 26b/2, 29b/7,	y.+ larıla 14a/10
31b/9, 32b/13, 34a/11, 34b/8, 42a/6,	yağla- Yağlamak. -32-
43a/7, 49b/6, 52a/13, 56a/7, 58a/6, 60a/2,	y.- madan 33a/5
62a/7, 64b/1, 70a/6, 70b/8, 71a/8, 71b/1,	y.- mayalar 44a/8
72a/6, 73b/4, 73b/5, 74b/7, 75a/8, 79a/9,	y.- yalar 21a/8, 21a/9, 21b/8,
79b/13, 80a/7, 80b/10, 81a/4, 82b/4,	22a/12, 24b/3, 27b/6, 28a/13, 28b/6,
82b/5, 82b/9, 84a/8, 84a/9, 84b/7, 86a/7,	30b/7, 33b/4, 36b/11, 45a/13, 45a/8,
86a/8, 87a/8, 87b/2, 87b/8, 88b/1, 89b/10,	52a/13, 55a/13, 56a/7, 71a/8, 71b/1, 71b/2,
91b/1, 91b/6, 94b/3, 99a/6, 49b/6	73a/4, 74a/6, 77b/5, 79a/1, 79a/13, 80a/10,
y.+ ıdur 120b/10	82a/2, 84b/8, 86a/8

yağlı Yağlı. -1- y. 62a/7	60b/11, 64b/1, 74a/6, 86a/3, 89a/12 y.+ lar 18b/12, 26b/9, 45a/2, 49b/4, 64a/7
yağlu bkz. yağlı. -5- y. 10b/5, 44a/11, 44a/8, 55a/3, 99a/2	y.+ sı 18b/12 y.+ sın 49a/8, 63b/12
yağmır böceği Bok böceği. -1- y. 119a/7	yākūtī <Ar. + Far Yakuta ait, yakutla ilgili.-1- y. 50a/8
yağmur Yağmur. -1- y.+ lar 9b/12	yala- Yalamak. -4- y.- r 110b/13 y.- yalar 110b/13, 111a/8, 97a/13
yargın Sırt, sırtın yukarı kürek kısmı. -8- y. 41b/11, 42a/3, 48b/4, 48b/7, 56b/9, 57a/11, 60a/3 y.+ ına 69a/8	yalan Yalan. -1- y.+ dur 123a/12
yāhud <Far. Yahut, ya da. -33- y. 109a/12, 16b/5, 24a/10, 24b/2, 25b/12, 25b/8, 27b/1, 37b/1, 39a/2, 39a/6, 95b/6, 96b/1, 28b/9, 37a/2, 39a/6, 40a/2, 42a/13, 53a/5, 65a/13, 67a/7, 68b/7, 81a/12, 83a/11, 92b/5, 98a/12, 25b/12, 27a/1, 95b/6, 15a/7, 27a/8, 27a/9, 34b/2, 71b/9, 91b/6	yalingiç Yengeç. -1- y.+ ıdur 119b/10
yak- Yakmak, karartmak, yakı yakmak.-5- y.- alar 25a/2, 33b/4, 98b/7 y.- ar 121b/9 y.- mayasın 112a/10	yaluñuz Yalnız, tek başına. -2- y. 62b/10, 66a/6
yakın Yakın. -2- y. 50b/1, 97b/9	yan 1. Yan, taraf. 2. Kalça kemiğinin üst bölümü. -12- y. 47b/1, 87b/10 y. + ı 20a/10, 48b/1 y.+ ına 123a/1, 59a/5, 74a/4 y.+ ında 75a/2 y.+ ından 69a/13, 69b/2, 74a/4, 84b/9
yaku Yakı. -27- y. 113a/7, 48b/4, 42a/3, 78b/12, 113a/12, 113b/3, 14b/4, 19a/12, 52b/1, 52b/10, 56a/8, 73a/5, 26b/8, 28b/11,	yan- Yanmak. -60- y.- a 15b/2, 17a/4, 23b/7, 24a/11, 29b/13, 37b/8, 38b/1, 38b/7, 39b/7, 47a/10, 47b/11, 55b/13, 60b/13, 61a/4, 63b/7, 64a/4, 64a/7, 65b/10, 66b/12, 66b/9, 72b/3, 73a/8, 73b/1, 75b/12, 75b/2,

75b/8, 77b/6, 78b/4, 79a/8, 80b/3, 86b/12, 87a/4, 88b/10	y.- up 89b/12
y.- ar 79a/3	y.- ur 67a/4
y.- arsa 37a/6, 58b/8, 73b/13	yapışdur- Yapıştırmak. -2-
y.- mağā 31b/1, 75a/5	y.- alar 29a/6, 29a/7
y.- mağı 99b/10	yaprak Yaprak. -29-
y.- ması 32b/10, 32b/12, 36a/4	y. 101a/4, 118a/8, 25b/12
y.- masına 58b/8	y.+ ı 100b/12, 101a/4, 115b/12, 115b/7, 121a/4, 12a/3, 25a/5, 26b/2, 68b/13, 68b/7, 78a/8, 93a/11
y.- maya 76a/4	y.+ dur 120b/8
y.- mış 112b/12, 114a/5, 120b/2, 35b/2, 35b/3, 80a/12, 87a/3, 92a/10, 93b/10	y.+ ıdur 120b/1, 121a/4, 121a/5, 121a/6, 121a/7
yanak Yanak. -2-	y.+ ın 11b/7, 15a/3, 32b/6, 92b/12
y.+ ı 46b/2	y.+ ıyla 68b/7
y.+ ının 47a/2	yapraklı Yapraklı. -1-
yaña bkz. yan. -1-	y. 119b/13
y.+ da 98a/9	yar Salya. -8-
yan baş Siyatik. -1-	y. 33a/2
y.+ lar 86a/12	y.+ ı 30a/2, 30a/4, 33a/2, 38b/12, 39b/2, 9b/10
yangın Yangın, hararet, ateş. -1-	y. + lu 19a/2
y.+ ina 114b/5	yar- Yarmak. -3-
yanık Yanık. -1-	y.- a 107a/2
y.+ ina 98b/1	y.- up 75a/1, 89a/1
ya‘nī <Ar. Yani. -12-	yara- Yaramak, fayda vermek. -9-
y. 107a/2, 11a/4, 13a/10, 13b/9, 14b/6, 34a/3, 47a/3, 52a/2, 63b/11, 66a/4, 90b/10, 99a/6	y.- maya 10a/1, 42a/1
yap yap Yavaş yavaş, sessizce. -4-	y.- r 115b/10, 115b/4, 43a/9, 72a/12
y. 20b/13, 42a/12	y.- ya 76b/10, 87a/13
yapış- Yapışmak. -3-	yara Yara. -23-
y.- sa 39b/10	y. 114b/9, 28a/7, 28b/13, 29a/1,

52a/6, 90b/5, 28a/7, 83b/13, 90b/5

y.+ lar 31a/7, 90a/1

y.+ lara 114b/11, 114b/5, 115a/1

y.+ ları 114b/4

y.+ larında 86b/3

y.+ sı 24b/11, 72a/8, 85b/12

y.+ sına 22a/3, 46b/13, 82a/10

yaraḳān <Ar. Sarılık hastalığı. -6-

y.-ı aşfere 104b/2

y.-ı aşferi 5b/4

y.-ı esved 63a/13

y.-ı esvedi 5b/4, 63a/13

y.+ a 110a/4

yaraḳān bkz. yaraḳān. -2-

y.-ı aşfer 63a/6

y.-ı aşferi 63a/5

yaralan- Yaralanmak. -2-

y.- mağa 66a/13

y.- maḳdur 34b/12

yaramaz Kötü, yaramaz. -23-

y. 21b/7, 28b/13, 32a/7, 43a/9, 44a/12, 53b/10, 54b/4, 62a/8, 62a/9, 47a/3, 63b/13, 64b/3, 65a/1

y.+ dur 121b/6, 122a/2, 27a/4, 42b/9, 43a/10, 43a/2, 44a/13, 87b/9

y.+ ı 88b/9

yaramazlık Yaramazlık, kötülük. -1-

y.+ ina 71a/5

yarasa Yarasa. -1-

y.+ dur 119a/8

yarı Yarı, yarım. -5-

y. 104a/10, 104a/2, 111a/5, 111a/6, 29b/11

yarıl- Yarılmak. -7-

y.- madan 57b/8

y.- mağa 33b/2

y.- maḳdan 33b/3, 46a/2

y.- up 46a/2

y.- ur 33b/13, 96a/10

yarında Ertesi, ertesi gün. -3-

y.+ sı 102a/5, 68b/4, 97b/13

yarpuz Yarpuz (*Mentha pulegium*). -3-

y. 58a/2

y.+ dur 120a/12

y.+ ıdur 118b/11

yarı Yarı, yarım. -4-

y. 104b/6

y.+ sı 104a/12, 77a/11, 77a/12

yaruk Yarık. -6-

y. 69b/10

y.+ ina 31a/9, 69b/10, 80a/6, 82b/3, 85a/7

yarul- bkz. yarıl-. -1-

y.- maḳdan 46a/5

yāsemīn <Far. Yasemin (*Jasminum officinale*). -4-

y. 101b/3, 108b/10, 108b/13, 12a/2

yaşşı Yassı. -4-

y. 68a/12, 90a/4, 90a/6

yaşşıla- Yassılamak, yassı hale getirmek. -1-

y.- yalar 103a/2	yatur- Yatırmak. -2-
yaşşılan- Yassılanmak, yassı hale gelmek.	y.- alar 89a/1
-3-	y.- sa 48a/10
y.- dışa 29a/7	yavşan Yavşan otu (Artemisia). -1-
y.- mağa 29a/5	y.+ dur 120a/4
y.- miş 78a/7	yavuncı- Kötülük etme, kötü davranma,
yaş Yaş, nemli, taze, ıslak. -9-	zarar verme. -1-
y. 105a/8, 28a/12, 62a/6, 62a/8,	y.- ya 55a/1
85a/10, 70b/13	yavuz Kötü, fena. -5-
y.+ dur 103a/3, 91b/9	y. 101a/9, 10a/1, 23b/7, 31a/8,
y.+ iken 112a/8	48b/13
yaşar- Yaşarmak, ıslanmak. -1-	yay- Yaymak. -1-
y.- a 22b/9	y.- alar 28b/11
yaşlu Yaşlı. -2-	yay Yaz mevsimi. -1-
y. 84b/3, 123a/5	y. 122a/3
yat- Yatmak. -21-	yayan Yürüyerek giden, yaya, piyade;
y.- a 19b/6, 71b/8, 71b/9, 83b/6,	binitsiz. -1-
90b/10	y. 85b/3
y.- acak 11b/12	yayıl- Yayılmak. -2-
y.- alar 106b/9, 78a/11	y.- a 92a/1
y.- amaya 48b/7	y.- mamışise 17b/12
y.- ıcağ 13a/11	yayın balığı Yayın balığı. -1-
y.- ma 122a/12, 123a/6	y.+ dur 118b/2
y.- mağa 48a/10	yaz Yaz mevsimi. -3-
y.- makdan 21b/7	y. 122a/11, 122a/12, 122a/4
y.- mayalar 78a/8	yaz- Yazmak. -3-
y.- maz 122a/11, 48b/1, 48b/3	y.- alar 11a/2
y.- up 74a/4	y.- am 1b/9
y.- ur 48b/1, 48b/2	y.- dum 1b/11
yatışdur- Yatıştırmak. -1-	yazıcı Yazan, yazıcı. -2-
y.- alar 14b/4	y. 11a/2

y.+ sı 121a/11	53a/3, 55a/2, 56a/6, 56b/8, 56b/9, 64b/6,
yazıl- Yazılmak. -5-	64b/7, 65a/10, 81b/10
y.- mışdur 10b/10, 20a/8, 40b/3	y.- yeler 100a/3, 100a/8, 100b/1,
yê- Yemek. -223-	100b/11, 105b/10, 106a/10, 106b/11,
y.- dügi 33a/2, 53b/7, 59a/10	109b/11, 10b/4, 110b/1, 111b/12, 113a/12,
y.- dükden 53b/2	116b/6, 116b/9, 10a/10, 11b/1, 11b/5,
y.- düreler 11b/12, 12a/1, 13a/2,	12a/9, 13b/10, 13b/11, 14a/6, 16a/1, 16a/9,
19a/11	18a/4, 18b/4, 19a/9, 20b/4, 21a/1, 21a/2,
y.- dürmeyeler 10b/13, 13a/1	22a/10, 23b/6, 24a/13, 29a/12, 29b/12,
y.- gil 122b/13, 123a/6, 123a/7	29b/7, 31a/11, 31b/4, 33a/10, 33a/12,
y.- me 122b/4	33a/13, 33a/5, 33a/6, 33a/7, 36a/2, 36a/6,
y.- mege 54b/11, 68a/6	39a/3, 39b/8, 40a/10, 41a/11, 41b/2,
y.- megil 122b/11, 122b/5	41b/7, 44a/5, 49b/10, 49b/3, 49b/6, 49b/9,
y.- megile 33a/11	50a/2, 50a/3, 51a/6, 51b/1, 51b/2, 52a/12,
y.- mek 103b/7, 121b/5, 13a/12,	53a/13, 53a/3, 53b/11, 55a/3, 55a/7, 56a/1,
22a/13, 42b/10, 42b/12, 42b/13, 96a/2	56a/12, 56b/6, 57a/10, 57b/11, 58a/9,
y.- mekden 30a/5, 51b/11, 52a/8,	58b/6, 60a/6, 60b/1, 60b/10, 62a/9, 62b/4,
58a/7, 61a/10, 62a/5, 31b/2, 36b/2,	63a/3, 67b/6, 68a/13, 68b/13, 68b/2,
51b/12, 16b/5, 22b/1, 58a/7, 63a/10	69a/4, 70b/7, 72b/1, 72b/5, 75a/7, 75a/8,
y.- mekdür 19a/10	75b/5, 75b/8, 76a/1, 76b/6, 76b/7, 77a/9,
y.- meler 121b/5	77b/5, 77b/7, 78a/5, 79b/12, 80b/5, 80b/9,
y.- memek 12b/5	85a/11, 85a/5, 85b/1'ılâc.ıdur, 86a/11,
y.- memekdür 12b/2	86a/2, 87b/3, 89a/5, 90a/10, 91b/5, 94a/1,
y.- mese 55a/1	95a/11, 97b/12, 98b/11, 98b/12, 99a/1,
y.- meye 122a/13, 53a/8, 59b/7,	99a/2, 99a/3, 99a/7, 99b/9, 111b/2,
60b/4	58b/10, 71a/3
y.- meyeler 121b/4, 62a/6, 62a/7,	y.- yesi 56b/11
62a/8, 68a/13, 75b/4, 85a/10, 96a/1, 96a/2	y.- yicek 14a/3, 33a/9, 59a/13,
y.- meyinçe 55a/1	64b/2, 85a/8
y.- rse 13b/4	y.- yince 27b/12
y.- ye 13b/5, 16b/11, 18a/9, 43b/2,	y.- ynücek 61a/11

y.- yüp 106b/9
yebrüh <Ar. Çok yıllık, rozet yapraklı, kazık köklü ve mavi çiçekli bir bitki, kankurutan, adam otu, at elması (*Mandragora autumnalis*). -1-
 y. 86b/9
yebrühü şanem bkz. ebrüü şanem. -1-
 y. 121a/9
yêdi Yedi. -13-
 y. 101a/7, 101b/13, 105a/6, 107a/2, 107a/5, 107b/2, 108a/9, 109b/13, 11b/11, 22b/6, 68a/13, 81a/12, 81b/2
yêdinci Yedinci. -1-
 y. 2a/10, 16b/13
yêdür- Yedirmek. -69-
 y.- e 40a/4, 53b/4, 72a/13
 y.- eler 10a/13, 10b/1, 10b/3, 17b/11, 40b/6, 41a/3, 41a/6, 41a/7, 45a/2, 46a/11, 47a/5, 50b/12, 50b/5, 53b/8, 54a/8, 54b/3, 55b/10, 55b/8, 58a/11, 58b/1, 59a/9, 59b/2, 60a/1, 60a/2, 60b/11, 66a/10, 66a/11, 66b/10, 66b/7, 67a/2, 68a/9, 68b/2, 68b/3, 69a/11, 71a/13, 71a/9, 73b/3, 74b/3, 75a/1, 75b/4, 76a/1, 77b/11, 77b/7, 78a/11, 78b/1, 81b/11, 82a/3, 83a/8, 88a/12, 88a/13, 88b/12, 89a/3, 91a/3, 91a/4, 92b/13, 93a/7, 93b/4, 97b/9, 98b/10
 y.- gil 10b/13
 y.- mek 91a/7
 y.- meyeler 44a/12, 44a/8

yeg Daha iyi, üstün. -3-
 y.+ dür 104b/9, 43b/7, 72a/6
yekelik Büyüklük. -1-
 y.+ ine 80a/12
yêl Yel; mide ve bağırsak gazı; romatizma, hastalık etkenlerinden. -49-
 y. 102b/12, 22b/13, 39a/7, 44a/5, 53b/1, 58b/6, 62a/13, 62b/4, 66a/8, 66b/7, 67a/11, 67a/12, 67a/13, 69b/1, 85a/9, 87b/3, 90a/3, 66b/6, 58b/5, 13a/6, 13a/9, 42b/13, 67b/5, 67b/6
 y.-i bevāsirine 105b/11
 y.+ den 13a/13, 79a/11, 87b/1, 108b/9, 81b/7, 58b/4, 24a/3, 24a/6, 24b/5, 53a/12, 58a/8, 81a/3
 y.+ dendür 21b/6
 y.+ dür 15b/5, 25a/13, 57a/3, 85a/7
 y.+ ine 109b/11, 69a/7, 71a/10, 74a/3
 y.+ ise 33b/8
 y.+ lere 105b/12, 106a/5
 y.+ leri 105b/6
yelim Tutkal, yapışkan nesne, çiriş. -1-
 y.+ i 90a/5
yêllen- Yel meydana gelmek. -7-
 y.- e 57b/4, 64b/2, 81a/3
 y.- ıcek 69b/1
 y.- mege 65a/7, 56b/13, 85a/4
yêllet- Yelletmek, yel meydana getirtmek.
 -1-
 y.- e 66b/6

yèllü Yelli. -1-

y. 85a/7

yèmek Yemek. -41-

y. 106a/3, 121b/5, 121b/6,
122a/13, 33a/11, 33a/9, 39a/13, 39b/7,
40a/11, 43b/2, 53b/2, 53b/6, 53b/8, 55a/1,
55a/9, 55b/13, 56a/1, 58b/12, 58b/13,
59a/1, 59a/13, 59b/7, 60b/4, 63b/9, 64b/2,
68a/6, 74a/12, 55a/9

y.+ e 56a/4

y.+ i 53a/8, 122a/13

y.+ ile 13b/3, 13b/4, 91b/6

y.+ in 60b/11

y.+ den 121b/10, 92a/8, 32a/3,
85b/13

y.+ ler 122b/13

y.+ lerdən 67b/6

yemiş Yemiş, meyve. -4-

y.+ dür 118b/13

y.+ idür 118b/7, 119a/1

y.+ lerdən 11b/3

yen- Yenmek, çürümek. -6-

y.- mek 34b/12

y.- miş 36a/8

y.- ür 32b/9, 89a/7

y.- mekden 46a/5

yengeç Yengeç. -1-

y. 47a/4

yeniden Yeniden, tekrar. -1-

y. 22a/3

yenķibu <Ar. “e’ş-şey’ü’l-lezī yenķibu fi’l-

üzñ” Kulağa cisim kaçması. -1-

y. 2b/11

yenşūme < (?) Ağaç filizi. -1-

y. 118a/6

yēr Yer, mahal. -51-

y. 62a/10, 65a/8

y.+ de 115b/13, 115b/8, 116a/1,
122a/9, 87b/1, 89a/1, 11a/8, 121a/13,
69a/5

y.+ den 72a/9

y.+ e 17b/12, 25a/9, 68b/3, 71a/12,
48a/5, 66a/7, 15b/3, 16a/12, 17b/13, 86b/7

y.+ i 20b/11, 56b/4, 63a/2, 21b/10,
21b/12, 47a/12, 55a/2, 95a/3

y.+ in 94b/3

y.+ ini 31a/7

y.+ inde 122b/8

y.+ inden 71a/12, 26a/12

y.+ ine 20b/12, 33b/10, 39a/11,
65a/8, 26a/10, 26b/1, 22a/3

y.+ ler 86b/2

y.+ leri 9b/2

y.+ lerde 21b/10, 86a/11, 86b/3

y.+ ü 47b/3

y.+ üñ 75a/2

yèrlü Yerli. -1-

y. 122b/8

yeşil Yeşil. -2-

y. 35b/3, 85b/4

y.+ ünçe 37b/1

yeşilce Yeşil gibi. -1-

y.	119b/13	
yêt-	Yetmek, yeterli olmak.	-1-
	y.- er 101b/3	
yeter	Yeterli.	-1-
	y.+ çe 21a/1	
yêtmiş altıncı	Yetmiş altıncı.	-2-
	y. 3b/7, 36a/13	
yêtmiş beşinci	Yetmiş beşinci.	-2-
	y. 3b/7, 36a/8	
yêtmiş birinci	Yetmiş birinci.	-2-
	y. 3b/4, 35a/5	
yêtmiş dördüncü	Yetmiş dördüncü.	-3-
	y. 3b/6, 36a/3, 23b/1	
yêtmiş ikinci	Yetmiş ikinci.	-2-
	y. 3b/5, 35a/11	
yêtmişinci	Yetmişinci.	-2-
	y. 3b/4, 34b/10	
yêtmiş sekizinci	Yetmiş sekizinci.	-2-
	y. 3b/8, 36b/9	
yêtmiş tokuzuncu	Yetmiş dokuzuncu.	-2-
	y. 3b/9, 36b/12	
yêtmiş üçüncü	Yetmiş üçüncü.	-2-
	y. 3b/5, 35b/9	
yêtmiş yedinci	Yetmiş yedinci.	-2-
	y. 3b/8, 36b/6	
yevm	<Ar. Gün.	-1-
	y.-i bâzürda 28b/2	
yeyni	Hafif, kolay, iyi.	-1-
	y. 122b/7	
yeynil-	Hafiflemek.	-1-
	y.- e 81b/13	
yıgıl-	Yıgılmak.	-1-
	y.- a 19b/5	
yıkā-	Yıkamak.	-1-
	y.- yalar 35a/4	
yıl	Yıl, sene.	-3-
	y. 100b/6, 97b/5	
	y.+ inuḡ 9a/9	
yılan	Yılan.	-3-
	y. 100b/2, 28b/10, 69a/2	
yıldır yıldır	Parıl parıl.	-2-
	y. 62b/8	
yıyła-	Koklamak.	-1-
	y.- maḡdur 12b/5	
yıylad-	Koklatmak.	-2-
	y.- alar 11b/7, 12a/3	
yigirmi	Yirmi.	-30-
	y. 100b/12, 100b/13, 101a/6, 101b/8, 102a/2, 104b/8, 105b/8, 105b/9, 106a/2, 106b/13, 107b/11, 107b/12, 107b/13, 107b/4, 109b/1, 110a/13, 111a/12, 111b/4, 116b/7, 116b/8, 2b/4, 72a/1, 79b/3, 97a/13, 97a/6, 97b/5, 98a/3	
	y.+ nci 22a/4	
yigirmi altıncı	Yirmi altıncı.	-2-
	y. 2b/5, 24b/10	
yigirmi beşinci	Yirmi beşinci.	-2-
	y. 2b/5, 24a/5	
yigirmi birinci	Yirmi birinci.	-2-
	y. 2b/3, 22b/3	
yigirmi ikinci	Yirmi ikinci.	-2-
	y. 2b/4, 22b/12	

yigirminci Yirminci. -1-

y. 2b/3

yigirmi sekizinci Yirmi sekizinci. -2-

y. 2b/6, 25a/6

yigirmiſer Yirmiſer. -1-

y. 116a/6

yigirmi toĸuzuncu Yirmi dokuzuncu. -2-

y. 2b/7, 25a/12

yigirmi uĸuncu Yirmi uĸuncu. -1-

y.+ 23a/3

yigirmi yedinci Yirmi yedinci. -2-

y. 2b/6, 25a/3

yigit Genĸ. -1-

y. 75a/3

yine Yine, tekrar. -2-

y. 83b/6, 116b/1

yoĸır- Yoĸurmak. -1-

y. - up 52b/7

yoĸun Yoĸun, ſiſkin, kalın. -5-

y. 22a/11, 30b/5, 85b/12, 85b/8, 33b/13

yoĸunla- Yoĸunlaſtırmak. -1-

y.- maĸa 85b/2

yoĸunlan- ſiſkinleſmek. -1-

y.- ur 85b/4

yoĸur- bkz. yoĸır-. -4-

y.- alar 109b/10

y.- dı 21b/12

y.- up 89b/7, 106b/2

yoĸurd Yoĸurt. -1-

y. 22a/2

yok Yok. -16-

y. 91a/12

y.+ dur 117a/6, 20b/9, 21b/11, 25a/8, 27b/1, 46a/10, 52a/8, 69a/3, 89b/1

y.+ ısa 114a/10, 45a/13, 50b/4, 62a/4, 62b/9

y.+ iken 122a/13

yokar- (?) Yukarı ĸekmek. -1-

y.- up 62b/1

yokaru Yukarı. -17-

y. 10b/11, 28a/8, 39a/9, 44a/10, 48b/2, 53b/12, 66a/7, 66b/1

y.+ da 32b/7, 37b/4, 40b/3, 43b/12, 45b/4, 65b/13

y.+ daĸı 40b/2

y.+ ĸı 66a/5

y.+ ya 57a/4

yol Yol. -10-

y.+ da 83a/12

y.+ daĸılara 90b/1

y.+ ı 40a/11, 40a/5, 75a/5

y.+ ına 25a/11, 78a/13, 80b/2

y.+ ında 42a/10

y.+ ından 72b/7

yonca Yonca. -2-

y. 121a/9

y.+ dur 118b/12

yorul- Yorulmak. -2-

y.- maĸdan 121b/1

y.- miſ 42b/5

yöre Yöre. -3-

y.+ ni 90b/10		yumru bkz. yumrı. -2-
y.+ si 61b/8		y. 90a/8
y.+ sine 83b/6		yumruca bkz. yumrıcağ. -1-
yören- Çevresini dolaşmak. -3-		y. 119a/6
y.- e 68a/6		yumrucak bkz. yumrıcağ. -1-
y.- meyince 61b/8, 82a/1		y.+ a 88b/8
yöri- Yürümek. -1-		yumrulan- Yuvarlak biçim, durum
y.- meden 24a/10		almak, toplanmak, top olmak. -1-
yörit- Yürütmek, hareket ettirmek,		y.- ur 90a/4
sürmek. -1-		yumşak Yumuşak, hafif. -5-
y.- ür 99a/8		y. 100b/12, 27a/1, 78b/10, 90a/8,
yörü- bkz. yöri-. -1-		9b/10
y.- yemeye 84a/10		yumurda Yumurta. -23-
yu- Yıkamak. -18-		y. 10b/2, 114b/7, 11b/13, 23b/5,
y.- ya 23b/13, 34b/9, 82a/6		23b/9, 34b/8, 35a/3, 37a/1, 41b/2, 42a/6,
y.- yalar 116b/6, 13b/6, 26b/13,		52b/6, 69b/8, 75a/7, 78b/8, 79b/13, 80a/7,
28a/10, 30a/3, 30a/6, 73a/9, 93a/11, 94b/3,		89b/4, 89b/7, 98b/3
94b/7, 95b/2, 98a/6, 98a/8, 116b/2		y.+ nuğ 80b/10, 114b/7
y.- yup 14a/12		y.+ sı 90b/8
yufka İnce. -1-		y.+ sından 56b/1
y. 52a/2		yumuşadıcı Yumuşatıcı. -1-
yukarı Yukarı. -3-		y. 33b/4
y. 79b/4		yun- Yıkanmak. -2-
y.+ da 77a/3, 77a/4		y.- mış 123a/4, 37a/2
yum- Kapamak. -1-		yut- Yutmak. -12-
y.- maya 22b/5		y.- a 40a/7, 42a/7
yumrı Ur, vücuttaki şiş, bez, gудde,		y.- alar 41a/7, 107a/11, 110b/13,
kabarcık, tümsek. -2-		111a/8
y. 90b/9		y.- amaz 39a/13
yumrıcağ Yuvarlak, yumru olan.-1-		y.- ıcağ 39b/7
y. 89a/11		y.- mağa 41b/4

y.- maya 40a/6	yüri- bkz. yörü-. -2-
y.- up 40a/2	y.- meye 49b/2
y.+ inca 42a/5	y.- yenlerde 85b/4
yut- bkz. yut-. -1-	yürü- bkz. yörü-. -2-
y.- maḳ 39a/13	y.- me 122b/1
yuvalak Yuvarlak. -2-	y.- r 68b/6
y. 68b/2	yüz 1. Yüz, yüz sayısı. 2. Yüz, surat.-
yübüset <Ar. Kuruluk. -29-	111-
y. 12a/4, 17a/4, 43b/8, 59a/12	y. 100b/12, 101a/5, 101a/6,
y.+ den 13a/5, 21b/3, 21b/6,	101b/13, 101b/2, 102a/1, 102a/10,
29a/13, 29b/2, 31a/10, 33b/3, 41a/13,	102a/11, 102a/4, 102b/6, 102b/8, 103a/12,
41b/4, 17b/3, 21a/9, 22a/13, 25b/5, 35a/2,	103a/5, 103b/11, 104a/12, 104a/4,
55b/6, 58a/9, 59b/13, 63b/11	104b/12, 104b/4, 105a/10, 105a/6, 105b/1,
y.+ e 108b/2, 108b/6, 41b/7	105b/7, 107b/3, 107b/4, 108a/1, 108a/11,
y.+ i 55b/6, 59a/10, 59b/13	108a/12, 108a/2, 109b/1, 110b/11,
y.+ inden 76b/9	110b/12, 111a/6, 111a/7, 112a/1, 112a/2,
yük Yük. -1-	112a/5, 116a/9, 12a/13, 12b/6, 13a/4,
y. 85a/9	22b/3, 38b/6, 47b/10, 68b/8, 75b/5, 78a/9,
yümüşendiḥ <(?) -1-	79b/3, 7b/13, 88b/4, 91a/6, 94a/10,
y. 27b/6	99a/11, 9b/5
yürek Yürek, kalp. -30-	y.+ de 88b/4, 94b/4
y. 100b/3, 110a/5, 49a/9, 49b/11,	y.+ den 20a/11
4b/2, 50b/6, 61a/8, 76b/11, 88b/13, 99b/9	y.+ e 116a/3, 116b/1, 116b/4,
y.+ e 100a/9, 102b/4, 103a/4,	88b/6, 116b/6
103b/3, 50b/9, 51b/2, 77a/1, 88b/11	y.+ i 116a/11, 116b/3, 14b/12,
y.+ i 19a/4, 51a/12, 51a/2, 51a/8,	15b/12, 19a/7, 19b/11, 22a/9, 28b/9,
76b/12, 88b/10	38b/11, 44b/13, 45b/7, 46b/2, 47b/4,
y.+ ine 122b/9, 96a/4	48b/2, 51a/5, 54a/2, 59b/11, 60a/6,
y.+ ini 50b/7	60b/12, 60b/5, 65a/2, 71b/8, 90b/11,
y.+ üñ 99b/3	90b/6, 93a/2, 93a/4
y.+ den 95b/9	y.+ in 123a/1

y.+ inde 90b/9				yüz altmış yedinci Yüz altmış yedinci. -2-
y.+ inden 87b/11				y. 5b/8, 65a/6
y.+ ine 55a/12				yüz beşinci Yüz beşinci. -2-
y.+ inüñ 47a/2				y. 4a/10, 46b/12
y.+ üñ 94b/10				yüz birinci Yüz birinci. -2-
y.+ ünci 44a/6				y. 4a/8, 44a/9
yüz- Yüzmek. -1-				yüz dördüncü Yüz dördüncü. -2-
y.- er 51a/13				y. 4a/9, 46a/12
yüz altıncı Yüz altıncı. -2-				yüz elli altıncı Yüz elli altıncı. -3-
y. 4a/10, 47a/6				y. 5b/1, 61a/11, 59b/4
yüz altmış altıncı Yüz altmış altıncı.-2-				yüz elli beşinci Yüz elli beşinci. -2-
y. 5b/7, 65a/4				y. 5b/1, 61a/6
yüz altmış beşinci Yüz altmış beşinci.-2-				yüz elli birinci Yüz elli birinci. -2-
y. 5b/7, 64b/13				y. 5a/11, 60a/2
yüz altmış birinci Yüz altmış birinci.-2-				yüz elli dördüncü Yüz elli dördüncü. -1-
y. 5b/4, 63a/13				y. 5a/13, 61a/3
yüz altmış dördüncü Yüz altmış dördüncü. -2-				yüz elli ikinci Yüz elli ikinci. -2-
y. 5b/6, 64b/8				y. 5a/12, 60a/8
yüz altmışıncı Yüz altmışıncı. -2-				yüz ellinci Yüz ellinci. -1-
y. 5b/3, 63a/5				y. 5a/11
yüz altmış ikinci Yüz altmış ikinci. -2-				yüz elli sekizinci Yüz elli sekizinci.-2-
y. 5b/5, 63b/4				y. 5b/2, 61b/13
yüz altmış sekizinci Yüz altmış sekizinci. -2-				yüz elli tokuzuncu Yüz elli dokuzuncu. -2-
y. 5b/9, 65a/10				y. 5b/3, 62a/11
yüz altmış tokuzuncu Yüz altmış dokuzuncu. -2-				yüz elli üçüncü Yüz elli üçüncü. -2-
y. 5b/9, 65b/4				y. 5a/12, 60b/2
yüz altmış üçüncü Yüz altmış üçüncü. -3-				yüz elli yedinci Yüz elli yedinci. -2-
y. 5b/5, 7b/13, 64a/2				y. 5b/2, 61b/3
				yüz ikinci Yüz ikinci. -2-
				y. 4a/8, 44a/13
				yüz kırkıncı Yüz kırkıncı. -1-

y.+ 57a/13	
yüz kırk altıncı Yüz kırk altıncı. -2-	yüz on sekizinci Yüz on sekizinci. -2-
y. 5a/8, 58b/7	y. 4b/4, 51a/7
yüz kırk beşinci Yüz kırk beşinci. -2-	yüz on dokuzuncu Yüz on dokuzuncu. -1-
y. 5a/7, 58b/2	y. 4b/5, 51a/11
yüz kırk birinci Yüz kırk birinci. -2-	yüz onuncu Yüz onuncu. -2-
y. 5a/5, 57b/7	y. 4a/13, 48b/5
yüz kırk dördüncü Yüz kırk dördüncü. -2-	yüz on üçüncü Yüz on üçüncü. -2-
y. 5a/7, 58a/12	y. 4b/1, 49a/8
yüz kırkıncı Yüz kırkıncı. -1-	yüz on yedinci Yüz on yedinci. -2-
y. 5a/5	y. 4b/4, 51a/1
yüz kırk ikinci Yüz kırk ikinci. -2-	yüz otuz altıncı Yüz otuz altıncı. -2-
y. 5a/6, 57b/12	y. 5a/3, 56b/12
yüz kırk sekizinci Yüz kırk sekizinci. -2-	yüz otuz beşinci Yüz otuz beşinci. -2-
y. 5a/9, 59a/3	y. 5a/2, 56b/7
yüz kırk dokuzuncu Yüz kırk dokuzuncu. -2-	yüz otuz birinci Yüz otuz birinci. -2-
y. 5a/10, 59a/6	y. 4b/12, 55a/7
yüz kırk üçüncü Yüz kırk üçüncü. -2-	yüz otuz dördüncü Yüz otuz dördüncü. -3-
y. 5a/6, 58a/3	y. 5a/1, 7a/9, 56a/13
yüz kırk yedinci Yüz kırk yedinci. -2-	yüz otuz ikinci Yüz otuz ikinci. -2-
y. 5a/9, 58b/11	y. 4b/13, 55b/2
yüz on altıncı Yüz on altıncı. -2-	yüz otuz sekizinci Yüz otuz sekizinci. -2-
y. 4b/3, 50b/5	y. 5a/4, 57a/5
yüz on beşinci Yüz on beşinci. -2-	yüz otuz dokuzuncu Yüz otuz dokuzuncu. -1-
y. 4b/3, 50a/10	y. 5a/4, 57a/10
yüz on birinci Yüz on birinci. -2-	yüz otuzuncu Yüz otuzuncu. -2-
y. 4a/13, 48b/9	y. 4b/12, 54b/10
yüz on dördüncü Yüz on dördüncü. -2-	yüz otuz üçüncü Yüz otuz üçüncü. -2-
y. 4b/2, 49b/10	y. 5a/1, 55b/10
yüz on ikinci Yüz on ikinci. -3-	yüz otuz yedinci Yüz otuz yedinci. -2-
y. 4b/1, 6b/8, 49a/3	y. 5a/3, 57a/2
	yüz sekizinci Yüz sekizinci. -2-

y. 4a/12, 48a/8	-2-
yüz seksen altıncı Yüz seksen altıncı. -2-	y. 6a/11, 71b/5
y. 6a/6, 70a/4	yüz toksanıncı Yüz doksanıncı. -2-
yüz seksen beşinci Yüz seksen beşinci. -2-	y. 6a/8, 70b/10
y. 69b/13, 6a/5	yüz toksan ikinci Yüz doksan ikinci. -2-
yüz seksen birinci Yüz seksen birinci. -2-	y. 6a/9, 71a/9
y. 69a/6, 6a/3	yüz toksan sekizinci Yüz doksan sekizinci. -2-
yüz seksen dördüncü Yüz seksen dördüncü. -2-	y. 6a/13, 72b/11
y. 69b/9, 6a/4	yüz toksan toktuzuncı Yüz doksan dokuzuncu. -2-
yüz seksen ikinci Yüz seksen ikinci. -2-	y. 6b/1, 73a/6
y. 69a/11, 6a/3	yüz toksan üçüncü Yüz doksan üçüncü. -2-
yüz sekseninci Yüz sekseninci. -1-	y. 6a/10, 71b/2
y. 6a/2	yüz toksan yedinci Yüz doksan yedinci. -2-
yüz seksen sekizinci Yüz seksen sekizinci. -2-	y. 6a/13, 72b/6
y. 6a/7, 70a/11	yüz toktuzuncı Yüz dokuzuncu. -2-
yüz seksen toktuzuncı Yüz seksen dokuzuncu. -2-	y. 4a/12, 48a/12
y. 6a/8, 70b/3	yüz üçüncü Yüz üçüncü. -2-
yüz seksen üçüncü Yüz seksen üçüncü. -2-	y. 4a/9, 45b/1
y. 69b/6, 6a/4	yüzük Yüzük. -1-
yüz seksen yedinci Yüz seksen yedinci. -2-	y. 123a/2
y. 6a/6, 70a/8	yüzüncü Yüzüncü. -1-
yüz toksan altıncı Yüz doksan altıncı. -2-	y. 4a/7
y. 6a/12, 72b/1	yüz yedinci Yüz yedinci. -2-
yüz toksan beşinci Yüz doksan beşinci. -2-	y. 4a/11, 47a/13
y. 6a/11, 72a/7	yüz yetmiş altıncı Yüz yetmiş altıncı. -2-
yüz toksan birinci Yüz doksan birinci. -2-	y. 5b/13, 67b/4
y. 6a/9, 71a/4	yüz yetmiş beşinci Yüz yetmiş beşinci. -2-
yüz toksan dördüncü Yüz doksan dördüncü	y. 5b/12, 67a/13
	yüz yetmiş birinci Yüz yetmiş birinci. -2-

y. 5b/10, 66a/12
yüz yetmiş dördüncü Yüz yetmiş dördüncü. -2-
 y. 5b/12, 67a/2
yüz yetmiş ikinci Yüz yetmiş ikinci. -1-
 y. 5b/11
yüz yetmişinci Yüz yetmişinci. -2-
 y. 5b/10, 65b/12
yüz yetmiş sekizinci Yüz yetmiş sekizinci. -2-
 y. 6a/1, 68a/10
yüz yetmiş tokuzuncu Yüz yetmiş dokuzuncu. -2-
 y. 6a/2, 68b/4
yüz yetmiş üçüncü Yüz yetmiş üçüncü. -1-
 y. 5b/11
yüz yetmiş yedinci Yüz yetmiş yedinci. -2-
 y. 6a/1, 67b/7
yüz yigirmi Yüz yirmi. -1-
 y.+ nci 51b/3
yüz yigirmi altıncı Yüz yirmi altıncı. -2-
 y.+ 4b/9, 53b/5
yüz yigirmi beşinci Yüz yirmi beşinci. -2-
 y. 4b/9, 53a/11
yüz yigirmi birinci Yüz yirmi birinci. -2-
 y. 4b/6, 51b/8
yüz yigirmi dördüncü Yüz yirmi dördüncü. -2-
 y. 4b/8, 52b/12
yüz yigirmi ikinci Yüz yirmi ikinci. -2-
 y. 4b/7, 52a/10

yüz yigirminci Yüz yirminci. -1-
 y. 4b/6
yüz yigirmi sekizinci Yüz yirmi sekiz. -2-
 y. 4b/11, 54a/8
yüz yigirmi tokuzuncu Yüz yirmi dokuzuncu. -2-
 y. 4b/11, 54b/3
yüz yigirmi üçüncü Yüz yirmi üçüncü. -2-
 y. 4b/8, 52b/1
yüz yigirmi yedinci Yüz yirmi yedinci. -2-
 y. 4b/10, 53b/11

Z

zāc <Far. “zāc-ı kefişgirān” Bir çeşit tuz. -6-
 z. 31a/6, 37b/2, 37b/6, 80b/1, 94a/7, 98a/7
zā <Ar. “Ze” harfi. -1-
 z. +dur 119b/1
za‘f <Ar. Zaaf, zayıflık. -26-
 z. 53b/2, 61b/11, 61b/7, 81b/13, 62a/1
 z.-ı beden 76b/4
 z.-ı kalbe 99b/9
 z.-ı kuvvet-i garīden 37a/12
 z.-ı ma‘deden 53b/9
 z.-ı ma‘deye 102b/2
 zaḥīre-i z.-ı ma‘deye 111a/9
 z. -ı māsikedendür 77b/1
 z.+ ı 77a/4

ż.+ ina 60a/3, 65a/1, 70b/11, 76b/4 ż.+ ından 77a/10, 77a/5, 27a/11, 78a/2, 76b/12, 77a/2, 77a/4, 77a/9 ż.+ indandur 76b/13 za'ferān <Ar. Safran (<i>Crocus sativus</i>). -12- z. 104a/5, 107a/5, 112b/1, 116b/7, 116b/8, 14b/2, 24a/1, 61a/9, 80b/9, 81a/2, 99b/5 z.+ dur 120b/6 za'ferānlu Safranlı. -1- z. 41a/5 zāfiyūn dās <Gr. (?) Kulapanın bir türü. -1- d. 119b/3 za'fū'l-hazm <Ar. Hazım zayıflığı. -1- ż.+ ı 4b/10 za'fū'l-kebed <Ar. Ciğer zayıflığı. -3- ż. 60a/3 ż.+ i 5a/11, 60a/3 za'fū'l-kilye <Ar. Böbrek zayıflığı. -3- ż. 70b/10 ż.+ yi 6a/8, 70b/10 za'fū't-ṭihāl <Ar. Dalak zayıflığı. -3- ż. 64b/13 ż.+ i 5b/7, 64b/13 zahīr <Ar. Bağırsak iltihaplanması. -1- z.+ i 5b/11 zāhir <Ar. Açık, görünür durumda. -1- z. 20b/12 zahīre <Ar. “zahīr” İç ağrısı -1- z.-i za'f-ı ma'deye 111a/9	zahm <Ar. Yara, darbe. -1- z. 21a/3 zahmet <Ar. Ağrı, acı, zorluk. -11- z. 26b/1, 85a/9, 96a/9 z.+ den 70b/12 z.+ dür 26b/5 z. ède 74a/12 z.+ ine 102b/12, 24a/6, 49a/9 z. çeker 121b/4 z.+ lerine 110b/10 zahmetlü <Ar. + Tr. Ağrılı, acılı, zor. -1- z. 71b/9 za'if <Ar. Zayıf, güçsüz, kuvvetsiz, takatsiz, kansız; gevşek; tembel. -18- ż. 104b/3, 122b/11, 13b/11, 21a/10, 84b/2, 26a/2, 22b/8, 50a/12, 54a/3, 68a/4, 71a/6, 76b/6, 97a/1, 9b/6, 60a/6, 13a/1, 11b/1, 96b/10 za'iflık <Ar. + Tr. Güçsüzlük, yetersizlik. -1- ż.+ ından 14a/2 za'ifū'l-hazm bkz. za'fū'l-hazm. -2- ż. 53b/6 ż.+ ı 53b/5 zamān <Ar. Zaman. -7- z. 63a/2, 69a/2, 71b/12, 77a/7, 91b/13, 92a/8, 94b/8 zamğ <Ar. Çeşitli bitkilerden elde edilen tıbbî reçine, zamk. -6- ż.-ı cevz 109b/7 ż.-ı keşirā 72a/12

ž.-ı keşirāyla 73b/2	batar, zatürre. -4-
ž.-ı nişāstadur 121a/2	z. 46a/13
ž.-ı ‘arabī 111b/5, 57b/9	z.+ ye 102a/3
zamġ bkz. žamġ -1-	z.+ yi 46a/12, 4a/10
z.+ ıla 91b/5	zātū’ş-şadr <Ar. Göğüs iltihabı. -3-
zanbak <Ar. Zambak (<i>Lilium candidum</i>). -5-	z. 48a/13
z. 71a/13, 83b/3, 84b/7, 84b/12, 86a/7	z.+ ı 4a/12, 48a/12
žār <Ar. Acı, acı veren. -1-	zāyid <Ar. Artan, artıran. -2-
ž. 21a/1	z. 27b/10, 27b/12
žarb <Ar. Darbe, vuruş. -7-	zā’il <Ar. Sona erdirmeye, bitirme. -1-
ž. 20a/4, 26a/4, 25b/9, 39a/5, 73b/8	z. 123a/8
ž.+ dan 29a/7, 46a/1	zebīle <Ar. Pislik. -1-
zārşāy (?) Bir gül adı.	z.+ dūr 47a/7
z. 119b/7	zebūn <Far. Zayıf, güçsüz, aciz. -1-
zātū’l-arż <Ar. Omurga üzerinde meydana gelen şiş. -7-	z. 42b/4
z. 48b/6	zehāb <Ar. Gitme. -1-
z.+ ı 4a/13, 48b/5	z. 3b/9
zātū’l-cenb <Ar. Satlıcan, zatülcenp. -4-	zehabū’l-mā’ū’l-esnān <Ar. Diş suyunun eksilmesi. -2-
z. 47b/1, 48b/9, 49a/1, 48a/11	z. 36b/12, 36b/13
zātū’l-maraz <Ar. Bir hastalık adı.	zeheb <Ar. Altın. -1-
z. 48b/9	z. 119b/2
zātū’l-cenb <Ar. Akciğer zarı iltihabı.-5-	zehr <Far. Zehir, ağı. -1-
z. 48a/6	z.-i kātildür 121b/8
z.+ i 4a/11, 47b/1	zeker <Ar. Erkek cinsel organı, penis. -19-
z. + e 102a/3	z. 75a/2, 77a/12, 78a/10, 79a/3, 80a/3, 80a/6, 80a/9, 81a/7
z.+ üj 48b/3	z.+ e 73b/4, 82b/3
zātū’r-riye <Ar. Akciğer iltihabı, yangısı,	z.+ i 74a/1
	z.+ ine 69a/8, 73a/11, 74b/13,

80b/5

z.+ üñ 77a/10, 79b/8, 80a/12, 80b/2

zelkü'l-em'ād <Ar. Hazmolabilen yiyecek ve içeceklerin hazımsız dışarı çıkması, şiddetli ishal. -2-

z. 66a/2

z.+ ı 65b/4

zencār <Far. Tıpta kullanılan bir tür pas, bakır pası. -2-

z. 27b/12, 80a/13

zencebīl <Ar. Zencefil (*Zingiber officinale*). -22-

z. 100a/4, 100a/8, 104a/9, 105b/13, 105b/7, 106a/8, 112a/6, 114a/10, 114b/2, 117a/2, 31a/1, 33a/12, 34b/2, 40b/5, 41a/11, 43a/5, 58a/9, 75b/13, 76b/11, 86a/2

z.+ i 112a/8

zerārīc <Far. Dikenüzümü, kadıntuzluğu sarıçalı, (*Berberis vulgaris*). -1-

z. 119b/2

zerbü'l-hılka <Ar. İshal. -3-

z. 59a/6

z.+ yı 5a/10, 59a/6

zerdālū <Far. Kayısı, zerdali (*Armeniaca vulgaris*). -2-

z. 88a/11, 121a/2

zerdeçūb <Far. Zerdeçal (*Cucurma longa*) -3-

z. 115a/2, 91a/13

z.+ dur 120a/11

zereb <Ar. Mide azmak ve fâsid olmak. -1-

z. 66a/2

zereng < (?) “kırş-ı zereng” Bir deva adı. -1-

kırş-ı z. 62b/11

zerey < (?) -1-

bāb-ı z.+ de 59a/1

zerkü'l-ḥammām <Ar. Güvercin boku. -1-

z.+ a 93b/8

z. 119b/1

zernih <Far. Zırnık, arsenik. -6-

z. 116b/5, 37b/6

z.-i aḥmer 119b/6, 93b/6, 94a/7

z.+ dür 119b/6

zerunbād <Ar. Yabani zencefil (*Zingiber zerumbet*). -1-

z. 100a/10

zevk <Ar. Zevk; lezzet. -2-

buṭlān-ı z. 30a/7

buṭlān-ı z.+ ı 30a/7

zeyt <Ar. Zeytin (*Olea europea*). -10-

z. 108b/11, 10b/3, 10b/6, 111b/1, 114b/12, 37a/9, 76a/6

z.+ ile 109a/1, 12a/1, 12a/2

zıfda' <Ar. Kurbağa. -2-

z. 120a/6

z.+ ı 3a/8

zıfda'ü'l-lisān <Ar. Dilin alt kısmında meydana gelen şişlik. -2-

z. 31a/3

z.+ ı 31a/3

zıkkī <Ar. Vereme ait, veremle ilgili. -1- istiskā-ı z. 62b/5	ż.-ı nefes 42a/8, 44a/6, 46b/2, 46b/7, 47a/9
zılfe <Ar. Dar ve karanlık yer (Metinde: hastalık adı). -1- z.+ ye 102a/10	ż.-ı nefesde 44a/12 ż.-ı nefese 101b/7, 104a/1, 105a/2, 108a/6, 110b/9, 111a/1, 112a/1
zımād <Ar. Merhem, yakı. -35- ż. 52b/7, 24a/1, 26a/5, 38b/9, 46b/6, 47a/6, 47b/9, 71b/13, 84a/8, 86b/10, 86b/8, 87a/2, 19b/7, 20b/10, 21a/12, 39a/11, 51b/2, 64a/10, 79a/6, 85b/1, 87a/12 ż.-ı fatḫ 85a/11 ż.-ı ḥārre 113a/2 ż.-ı maḥallil 46b/6 ż.-ı maḥallil-i bārid 113a/12 ż.-ı maḥallil-i ḥarr 113a/7 ż.-ı ma‘de 56a/3 ż.-ı su‘fa 91b/2 ż.+ dur 113a/8 ż.+ ın 55b/1, 56a/12, 91b/7 ż. + lar 79b/6 ż.+ ları 113a/2, 9a/2	ż.-ı nefesi 44a/6 ż.-ı nefesin 44a/11
zıbaḫ <Ar. Civa. -1- z. 27a/3	zıkr <Ar. Anma, bahsetme, zikretme. -5- z. 32b/7, 10b/1, 45b/5, 10b/7 z. ètdüğümüzler 43b/12
zift <Ar. Zift. -4- z. 114b/12, 119b/8, 26a/8 z.+ i 21b/13	żıḳu‘n-nefes <Ar. Nefes darlığı. -1- ż.+ i 4a/8
zih(i)n <Ar. Zihin, hafıza. -2- z.+ i 100b/8, 11b/9	żılka‘de <Ar. Arabî ayların on birincisi. -1- z. 9a/9
zık <Ar. Darlık. -16- ż. 90b/5	żince Boğaz şişliği. -4- z.+ yi 3b/13 z. 38a/11, 39a/13 z.+ yi 39a/12
	żırā <Far. Zira, çünkü. -13- z. 11a/1, 121b/7, 122a/10, 122a/2, 20b/13, 34a/2, 46a/7, 49a/2, 59a/1, 61a/10, 64b/9, 96b/1, 13a/1
	żirāvend <Ar. 1. Ziravend (<i>Aristolochia rotunda</i>). 2. Boru elması (<i>Aristolochia longa</i>). -6- z. 109a/13, 36a/7, 37a/1 z.-i rūmī 119b/7 z.-i ṭavīl 100b/4, 109b/13
	żirbāc <Far. Et suyu, çorba, paça. -4- z. 20b/4, 23b/6, 60b/1, 64b/7

zirişk <Far. Kadıntuzluğu otu (Berberis crataegina). -2- şarāb-ı z. 63a/4, 63a/9	matbūh-ı z. 46b/10 z.+ yıla 38a/4
zīrvā <Far. Paça. -1- z. 43a/6	zulmet <Ar. Karanlık. -1- z.-i başara 112a/6
zīve <Far. Cıva. -1- z.+ yi 27a/5	zūr <Far. Kuvvet, güç. -2- z.+ a 111b/2 şāf-ı nerciz-i z.+ a 112a/12
ziyābıyıtı <Gr. İdrarını tutamama hastalığı, prostat. -3- z. 72b/6 z.+ i 6a/13, 72b/6	zurr <Ar. Döğülmüş kuru gül, gül döğmesi. -2- z.-ı verd 96b/8, 119b/6
ziyāde <Ar. Artma, çoğalma; fazla. -28- z. 102b/12, 104a/13, 105b/3, 112b/8, 122b/1, 15a/5, 15b/1, 22b/13, 27b/5, 29a/7, 32a/3, 32b/4, 42b/4, 44b/8, 48a/1, 48a/2, 59b/6, 60b/12, 61b/11, 64a/7, 72b/13, 76b/6, 76b/9, 88b/10, 95b/4, 78a/10, 44b/4, 77b/10	zurunbād <Ar. Yabani zencefil (Zingiber zerumbet). -1- z. 99b/6
ziyān <Far. Zarar, ziyan. -2- z. eylemek 11a/7 z. eylemekdür 11b/10	zübdetü'l-baḥr <Ar. Deniz köpüğü. -1- z. 119b/7
zūfā <Ar. Çördükotu, zufa otu (<i>Hyssopus officinalis</i>). -24- z. 101b/9, 111a/3, 116b/7, 27b/4, 31a/5, 37a/9, 45a/7, 47a/5 lu'ūḳ-ı z. 110b/13, 43b/1 maṭbūh-ı z. 44b/2, 108a/5 şarāb-ı z. 10b/3, 43a/13, 43b/10, 43b/2, 47a/10, 47a/5, 48a/7, 55b/5 şarāb-ı z.-ı kebīr 101b/6 lu'ūḳ-ı z. 46b/10	zücāc <Far. + Ar. "zücāc-ı fir'avnı" Zümrüte benzer yeşil renkli sert bir taş. -1- z. 119b/8
	zūkām <Ar. Nezle. -5- z. 14a/13, 23a/4, 44b/2 z.+ ı 23a/4, 2b/4
	zürāḳa <Ar. İlaç enjekte etmeye yarayan bir tür alet. -1- z. 73a/11
	zürreḳa <Ar. bkz. zürāḳa -1- z. 73a/11
	zürūr <Ar. Tomurcuklar. -1- z. 89b/8

2. ÖZEL ADLAR DİZİNİ

‘abdullah el-ğani̇ aḥmed ibni muṣṭafā ibni
‘abdu’l-ğani̇ Kitāb-ı Kānun-ı Türkî adlı
eserin müellifi. -1-

‘a. 1b/6

aḥmed bkz. ‘abdullah el-ğani̇ aḥmed ibni
muṣṭafā ibni ‘abdu’l-ğani̇. -2-

te’lîf-i a. 1b/1

a.+ i 2a/5

a.+ e 11a/3

aḳ ṣemseddin (ö. 863/1459) Fâtih’in hocası,
mutasavvıf, âlim-tabip ve şair. -1-

ş. 76a/11

cālînūs 131-210 yılları arasında yaşamış
ünlü hekim, Galen. -1-

c. 97b/5

ebū ‘alī İbni Sina (MS. 980-1037). -11-

e. 107b/8, 116b/3, 121b/3, 123a/8,
22b/6, 27b/8, 43b/6, 44a/7, 69a/3, 99a/4,
121a/12

ebū ‘alī sīnā İbni Sina (MS. 980-1037). -1-

e.+ nuḡ 1b/12

eḫlāṭūn İlk çağ filozoflarından Platon. -1-

e. 48b/13

ḫarezmsāh Hârizm ve İran’da 1097-1231
yılları arasında hüküm süren Türk-İslâm
hânedanı. -1-

ḫ.+ uḡ 1b/13

īzāh (?) -1-

ī.+ dur 2a/1

kāmīlū’ş-şanā’a Ali İbn Abbâs el-Ahvazî
el-Mecusî’nin meşhur eserinin adı. -1-

k.+ dur 2a/1

kānūn <Ar. Kanun. İbn-i Sina’nın eserinin
adı. -2-

ḳ.+ dandur 2a/3

ḳ.+ ıdur 1b/12

kānūn “kānūn-ı türkî” Eser adı. -5-

ḳ. 121a/10

ḳ.-ı türkî 2a/4

kitāb-ı ḳ.-ı türkî 1b/1

muḫṭār ibni hūbel (Mühezzibüddin Ebül
Hasan Ali bin Ahmed), Arap tıp bilgini
(Bağdat 1122 - Musul 1213). -1-

m.+ dür 2a/1

mustafā bkz. ‘abdullah el-ğani̇ aḥmed ibni
muṣṭafā ibni ‘abdu’l-ğani̇. -1-

ibn-i m. 1b/1

semerkandî Ebû Hâmid Muhammed b. Alî
b. Ömer es-Semerkandî (ö. 619/1222).
XIII. yüzyılın önde gelen
hekimlerindendir. -1-

s.+ nūḡ 1b/12

yazıcıoğlu aḥmed bkz. ‘abdullah el-ğani̇
aḥmed ibni muṣṭafā ibni ‘abdu’l-ğani̇.-1-

y. 121a/10

zahîre <Ar. Zahîre-i Hârizmsâhî. İsmâil b.
Hasan el-Cürcânî’nin (ö. 531/1137) tıpla
ilgili Farsça yazılmış ansiklopedik eseri.

-1-

z.+ sidür 1b/13

SONUÇ

16. yüzyılda kaleme alınan Kitâb-ı Kânûn-ı Türkî, Eski Oğuz Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi eserlerindendir. Eserin imlasına, ses ve şekil özelliklerine bakıldığında, Eski Oğuz Türkçesi döneminin özellikleri görülmekle birlikte dönemden farklılık arzeden kullanımların da mevcut olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum, çalışmaya ayrı bir önem kazandırmaktadır.

Metnin imlası incelendiğinde, aynı kelimelerin farklı yazım şekillerinin olduğu görülmüştür. Bu farklı yazım, Türkçe kelimelerde olduğu gibi alıntı kelimelerde de göze çarpmaktadır. Ünlü kullanımı ve hareke kullanımı konusundaki değişkenlik söz konusudur. Aynı kelimenin yazımında bazı kelimelerde ha (ح), bazı kelimelerde hı (خ); bazı kelimelerde dal (د), te (ت) ve tı (ط); s sesini göstermek için bazen sin (س) bazen sad (ص) harflerinin kullanıldığı görülmektedir. Bu duruma örnek olarak şu kelimeler verilebilir:

mufriṭ (55b/3) (مُفْرِط) ~ mufriḍ (55b/3) (مُفْرِد)

sa‘ter (13a/10) (سَعْتَر) ~ şa‘ter (114a/11) (صَعْتَر)

sovuḵ (77b/11) (سَوْوُك) ~ şovuḵlanur (78a/4) (صَوْوُقْلَنُور)

Metinde önlük-artlık uyumunun tam olduğu, düzlük-yuvarlaklık uyumunun ise olmadığı görülmektedir. Düzlük-yuvarlaklık uyumunun bulunmamasına sebep olan durumlardan biri, birçok ekin düz ya da yuvarlak ünlülü olarak eklendiği köke göre uyuma girmeden kullanılmasıdır. Metinde bu genel temayülden ayrılan örnekler bulunmaktadır. İsimden isim yapma eki -IU Eski Oğuz Türkçesinde yuvarlak ünlülü şekilde kullanılırken metinde düz ünlülü şekillerine rastlanmaktadır: veremli (48b/8), irinli (61b/5). -ğUn fiilden isim yapma eki yuvarlak ünlülü şekilde kullanılırken metinde düz ünlülü şekilde kullanıldığı bir örnek bulunmaktadır: yangınına (114b/5). -mUr

fiilden isim yapma eki, -(U)k fiilden isim yapma eki, 3. Teklik şahıs emir eki -sUn da yuvarlak ünlülü kullanılırken metinde düz ünlülü şekilde görülen diğer eklerdir.

-(I)l ve -(I)n fiilden fiil yapma eki genellikle düz yardımcı ünlü alırken metinde yuvarlak ünlü aldığı örnekler bulunmaktadır: yarulmağdan (46a/5), zıkr olundu (10b/1).

Eski Oğuz Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş özelliği olarak düzleşme örnekleri de metinde dikkat çekicidir: şaru (52a/2) > sarı, ayru (101b/13) > ayrı.

Kelime başında, içinde ve sonda ötümlüleşme örneklerine de sıkça rastlanmaktadır. t-d, k-g ötümlüleşmelerine örnek kelimeler metinde mevcuttur.

Eski Oğuz Türkçesinde yuvarlak ünlü ile kullanılan -gU isimden isim yapma ekinin, metinde düz ünlülü bir örneğine rastlanmıştır: burğıyla (67a/6). –Gun isimden isim yapma eki de Eski Oğuz Türkçesinde yuvarlak ünlü ile kullanılırken metinde duruma aykırı bir örnek bulunmaktadır: yangınına (114b/5).

Zamir kökenli teklik birinci şahıs eki -vAn, -In ve birinci çokluk eki -vUz Eski Oğuz Türkçesinde sık kullanılmasına rağmen metinde kullanılmamıştır. Birinci teklik şahıs eki -vAn, -In yerine -Am eki kullanılmıştır: yazam (1b/9). Ayrıca iyelik kökenli şahıs eklerinden ikinci çokluk şahıs eki -ηUz da kullanılmamıştır.

Zamir kökenli şahıs ekleri; 2. teklik şahıs (-sIn) (süzesin (107b/5)), 3. teklik şahıs eksiz, 3. çokluk şahıs (-lAr) (getüreler (67a/7)) şeklinde kullanılmıştır. İyelik kökenli şahıs ekleri; 1. teklik şahıs (-m) (diledüm (1b/7)), 2. teklik şahıs eki (-η) (bildün (9a/12)), 1. çokluk şahıs eki (-k) (eyitdük (14a/9)), 3. çokluk şahıs eki (-lAr) (içüreler (15a/8)) şeklinde kullanılmıştır.

Eski Oğuz Türkçesinin en çok kullanılan zarf-fiil eklerinden -UbAn ekinin metinde hiç örneği yoktur.

Eski Oğuz Türkçesinde umumiyetle kullanılan gelecek zaman eki -IsAr metinde sadece bir kelimedede kullanılmıştır: geliserdür (45b/9).

Metinde en sık kullanılan kip, istek kipidir. Bu kip istek fonksiyonunun yanında birçok fonksiyonda kullanılmıştır. -A istek kipinin geniş zaman ve şimdiki zaman fonksiyonunda kullanılmasına örnek şu cümle gösterilebilir: ‘alāmeti ısıtma duta şovuk hevādan şafā süre kıan gele ve irin gele öksürüg-ile ve kızıl ola (47a/1-2). Ayrıca metinde istek kipi; emir, gereklilik, gelecek zaman fonksiyonlarında da kullanılmıştır: ‘ilācı ılıcaķ şarāb içeler ve bābūnec dürteler gögsine ve issi yağlar dürteler ve issi bābūnec ve iklīlū’l-melik yakusın vuralar ve ısıcaķ dutalar def’ ola (49a/6-7-8).

Metin, söz varlığı olarak Eski Oğuz Türkçesi devrinin diğer tıp eserleriyle paralellik göstermektedir. İlk tıp eserlerinin Arapça, Farsça ve Grekçeden tercüme olması sebebiyle alıntı kelimeler oldukça fazladır. Hastalık, bitki, organ isimlerine bakıldığında Türkçe kelimelerin yanı sıra Arapça, Farsça, Grekçe, Rumca, Yunanca, Latince, Sanskrit kelimelerin bulunduğu görülmektedir. Metnimizde de durum farklı değildir. Dizinde 3523 adet madde başı kelime vardır. Bunların yüzde 61’i Türkçe, yüzde 38’i Arapça, yüzde 8’i Farsça, yüzde 1,6’sı Grekçedir. Bitki isimlerinin yüzde 45’i Arapça, yüzde 28’i Farsça, yüzde 17’si Türkçe, yüzde 7’si Grekçedir. Hayvan isimlerinin yüzde 60’ı Türkçe, yüzde 36’sı Arapça, yüzde 4’ü Farsçadır. Organ isimlerinin yüzde 66’sı Türkçe, yüzde 16’sı Arapça, yüzde 5’i Farsça, yüzde 1,6’sı Grekçedir.

İstatistiklere bakıldığında metnin genelinde Türkçe kelime kullanım oranının yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Bitki isimlerinde Arapçanın; hayvan ve organ isimlerinde ise Türkçe kelimelerin oransal olarak daha fazla olduğu görülmektedir.

KAYNAKLAR

- Alp, Musa (2011). “Necîbuddin Es-Semerkindî’nin Akrobazin Adlı Eserinin Tanıtımı ve Değerlendirilmesi”. Lokman Hekim Journal 1 (1): 38-46*
- Devellioğlu, Ferit (1995). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.*
- Dilçin, Cem (2013). Yeni Tarama Sözlüğü. Ankara: TDK Yayınları.*
- Doğan, Şaban (2009). Terceme-i Akrobâddîn Sabuncuoğlu (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler). Yayımlanmamış Doktora Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- Doğan, Şaban (2010). “Eski Oğuz Türkçesinde Tıp Dilinin Oluşumu ve Özellikleri”. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 5/1: s.313-373.*
- Doğan, Şaban (2010). “16. ve 17. Yüzyıl Başlıca Türkçe Tıp Yazmaları ve Bulundukları Kütüphaneler”, Journal of Medical Ethics Law and History: s.162-177.*
- Doğan, Şaban (2012). Risâle-i Feyziyye Fî Lügâtî’l-Müfredâtî’t-Tıbbiyye. İstanbul: Değişim Yayınları.*
- Eker, Süer (2009). Çağdaş Türk Dili. Ankara: Grafiker Yayınları.*
- Erdem, Mehmet Dursun ve Gül, Münteha (2006). “Kapalı e (è) sesi bağlamında Eski Anadolu Türkçesi-Anadolu Ağızları İlişkisi”. Karadeniz Araştırmaları 11: 111-148.*
- Ergin, Muharrem (1993). Türk Dil Bilgisi. İstanbul: Bayrak Yayınları.*

- Gülensoy, Tuncer (2010). *Türkçe El Kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Gülsevin, Gürer ve Boz, Erdoğan (2004). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Gülsevin, Gürer (2004). “*Türkçede “Sıra Dışı Ekler” ve Eklerin Tasnif-Tanımlama Sorunu Üzerine*”. V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri I. Ankara: TDK Yayınları.
- Gülsevin, Gürer (2007). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: TDK Yayınları.
- İhsanoğlu, Ekmeleddin (2008). *Osmanlı Tıbbi Bilimler Literatürü Tarihi*. İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi.
- İşler, Emrullah ve Özay, İbrahim (2012). *Türkçe Arapça Kapsamlı Sözlük*. Ankara: Kalkan Matbaacılık.
- Kanar, Mehmet (2009). *Arapça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Say Yayınları.
- Kanar, Mehmet (2011). *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları.
- Karaağaç, Günay (2010). *Türkçenin Ses Bilgisi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Kaya, Mahmut (2006). “Necîbüddin es-Semerkandî”. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi Cilt 32: s. 490.
- Kocaoğlu, Timur (2003). “Tarihi Türk Lehçeleri Metinlerinin Transkripsiyonlanmasında Kapalı e/i Meselesi”. *Türk Kültürü* 483-484: 266-281.
- Korkmaz, Zeynep (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Köprülü, Orhan ve Uzun Mustafa (1989). “Akşemseddin”. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi Cilt 2: s.299-302.

- Mütercim Asım Efendi (2000). *Burhân-ı Katı* (Haz. M. Öztürk, D. Örs). Ankara: TDK yayınları.
- Nemeth, Julious (1939). “Türkçede Kapalı e Sesi Hakkında Bilgi [Zur Kenntnis des geschlossenen e im Türkischen]”. Çev. E.Yılmaz. *Altay Dilleri Araştırmaları*: 3-14.
- Önler, Zafer (1999). *Müntahab-ı Şifa II Sözlük*. İstanbul: Simurg Yayıncılık.
- Özkan, Mustafa, Esin, Osman ve Tören, Hatice (2001). *Yüksek Öğretimde Türk Dili Yazılı ve Sözlü Anlatım*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Sarı, Mevlût (1982). *Arapça-Türkçe Lûgat*. İstanbul: İpek Yayınları.
- Steingass, F. (2005). *A Comprehensive Persian- English Dictionary*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Şahin, Hatice (2003). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Şemseddin Sami (2010). *Kamus-ı Türkî* (Haz. Paşa Yavuzarslan). Ankara: TDK Yayınları.
- Thomsen, Kaare (1957), “Türkçede Kapalı e [The Closed “e” in Turkish]”. Çev. E.Yılmaz. *Altay Dilleri Araştırmaları*: 14-17.
- Timurtaş, Faruk Kadri (2005). *Eski Türkiye Türkçesi (XV. Yüzyıl Gramer-Metin-Sözlük)*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Türk, Vahit ve Doğan, Şaban ve Şerifoğlu, Yasin (2013). *Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- TDK (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Unat, Ekrem Kadri ve İhsanoğlu, Ekmeleddin ve Vural, Suat (2004). *Osmanlıca Tıp Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Yılmaz, Emine (1991). “Ana Türkçede Kapalı e ünlüsü”. *Türk Dilleri Araştırmaları*: 151-165.

EKLER

Tablo 1: Kullanılan transkripsiyon işaretleri.

ا	a,e,i,ī,ā	ر	r	ق	q
ب	b,p	ز	z	ك	k, g, ŋ
پ	p	س	s	ث	ŋ
ت	t	ش	ʃ	ل	l
ث	s	ص	ʃ	م	m
ج	c	ض	ẓ	ن	n
چ	ç	ط	ṭ	و	v,o,ö,ō,u,ü,ū
ح	ḥ	ظ	ẓ	ه	h,e
خ	ḫ	ع	‘	ی	y,i,ī,ī,ā,è
د	d	غ	ġ	ء	’
ذ	ẓ	ف	f		